

Rev. H. Carr. C S B.

St Michael's College

Forout

out.

Ben. N. Carr. 628.

Dr. Nathan Colby

For

rent.

ΠΛΑΤΩΝ

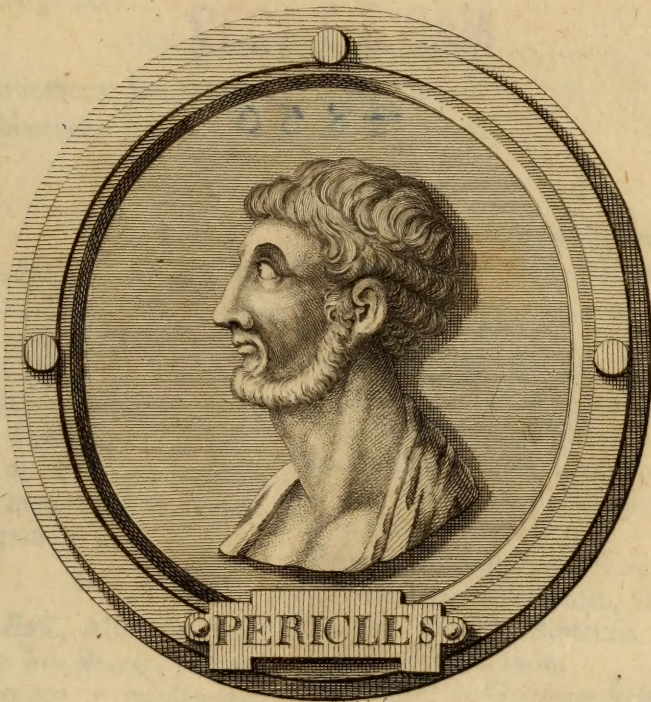

PLATONIS PHILOSOPHI
QUAE EXSTANT

GRAECE AD EDITIONEM HENRICI STEPHANI
ACCURATE EXPRESSA

CUM MARSILII FICINI INTERPRETATIONE
ACCEDIT VARIETAS LECTIONIS

STUDIIS SOCIETATIS BIPONTINAE

VOLUMEN QUARTUM

BIPONTI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
CICICCLXXXIII

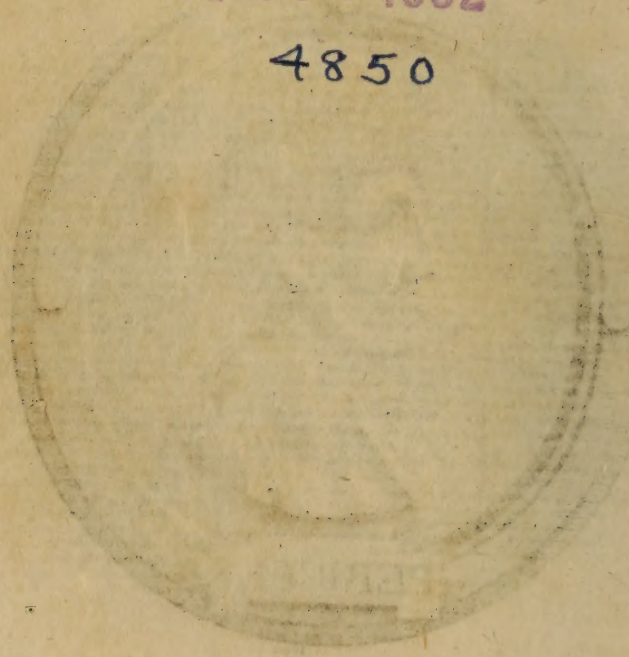

PLATONIS PHILOSOPHIA
QUAE EXISTAT
GRACE AD ROMANUM IMPERII STRUAM

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
10 ELMSLEY PLACE
TORONTO 5, CANADA

MAR 31 1932

4850

COLLEGE OF ARTS
UNIVERSITY OF TORONTO
100 KING STREET WEST
TORONTO, CANADA

INDEX
AMICORUM PLATONIS
QUI NOVI ACCESSERUNT.

Illustriſſimus & Reverendiſſimus Vincentius S. R. I. *Princeps*
& *Episcopus Laventinus*, e Comitibus de Schrattebach &c.
Praepoſitus Eccl. Saliensis, Vicarius Generalis & Canon.
Salisburg. &c.

Bibliotheca Paedagogii *Darmſtadini*.
Bibliotheca Scholae Principalis *Miſnenſis*.

A.

———— *Apel*, I. U. D. Se-
reniſſ. Elector. Sax. a con-
ſiliis aulicis, Senator Lip-
ſienſis &c.

Io. Fr. Ern. *Albrecht*, Doct.
Med. Peinae.

Frid. Car. Phil. *Aulenberg*,
hum. liter. ſtud. in Gymn.
ill. Bipont.

B.

———— *Baſt*, Alfat. Studioſ.
Chr. Ge. Iul. *Braeſs*, Inſtituti
philologico - paedagogici
membrum, Helmſt.

E.

———— *Engel*, Prof. Lingua-
rum Orient. Moguntiae.

F.

Io. Conr. Burchard. *Fiſcher*,
Plat. Oper. Vol. IV.

Inſtituti philologico - paed-
agogici membrum, Helmſt.

G.

Io. Car. Siegfr. *Germar*, Inſti-
tuti philologico - paedago-
gici membrum, Helmſt.

Io. Henr. *Goedekke*, Collabora-
tor in inſtituto philologico-
paedagogico, Helmſt.

Reverendiſſimus *Godofridus*,
Abbas Schefflariensis, Or-
dinis Praemonſtratenſis in
Superiori Bavaria.

Io. Chriſtoph. *Gottleber*, Scho-
lae Principalis *Miſnenſis*
Rector.

H.

Ben. Frid. *Haueiſen*, Seren.
Margravii Onoldini a com-
miſſis rebus negotiator. &c
bibliopola aulicus, Baruthi.
*

———*Heidegger*, a Confiliis
Tribun. Turicenf.

Car. Guil. Ern. *Heimbach*,
Theolog. Stud. Helmft.

———*Hesse*, Studios. Alfat.

Ge. Henr. *Hieronymi*, Rev.
Min. Candidatus, Helmft.

Io. Nic. Lud. *Hoerftel*, hum.
liter. studios. in Paedagogio
Helmft.

———*Hummel*, Professor
Ulm.

I.

Phil. Iac. *Iuncker*, V. D. M.
Obenhemii Alfatiae.

K.

Leonh. *Koechly*, Bibliopega
Tigur.

———*Koepen*, Collaborat.
Paedag. Ilefeld.

———*Konold*, Stud. Ulm.

———*Kraufe*, Theol. Stud.
Lipf.

L.

———*Lahr*, V. D. M. Lu-
neburg.

———*Luder*, LL. Studios.
Goetting.

R.

———*Ruhkopf*, Hildesf. LL.
Stud. Goetting.

———*Richter*, Transilvan.
Studios. Erlang.

Nobilis *de Retzer*, Caesareus
librorum censor, & ab epi-
stolis Caes. concipiendis.

S.

Don Antonio *di Sancha*,
Madriti.

———*Schaller*, Stud. Alfat.

Ge. Ant. Christoph. *Scheffler*,
SS. LL. Studios. Helmft.

Io. Fr. *Schlipstein*, Ephorus
liberorum illustriff. de Thad-
den, tribuni militum, Halae.

Io. Liebrecht *Schreger*, Scholae
Principalis Misnensis Col-
lega.

Io. *Schweighaeuffer*, Profess.
Buxivill.

———*Steinbrunner*, Theol.
Cand.

T.

Illustriff. *de Taubenheim*, Se-
reniff. Ducis Wurtemberg.
a consiliis intimis, & curiae
iudex.

Io. Georg. *Treuttel*, Bibliopola
Argent.

Car. Henr. *Tzschuke*, Scholae
Principalis Misnensis Col-
lega.

V.

———*Valett*, Hamb. Stud.
Erlang.

Io. Casp. *Velthusen*, Theol. D.
& Prof. Abbas in Marien-
thal & Superint. generalis.

Christ. Dan. *Vofs*, Instituti
philologico - paedagogici
membrum, Helmft.

W.

Gottl. Fr. *Wagner*, vectigalium
exactor generalis Lipf.

CONTINUATIO
NOTITIAE LITERARIAE

IO. ALB. FABRICII

AUCTIORIS

DE SINGULIS LIBRIS PLATONIS.

I. ΓΟΡΓΙΑΣ, ἢ περὶ Ῥητορικῆς, ἀνατρεπτικός. In hoc dialogo Socrates cum Gorgia & Polo, rhetoribus, disputans, postquam contendisset, rhetoricam nihil aliud esse quam artem persuadendi in foro ceterisque coetibus, non docendo accurate rei naturam, sed fidem qualemcunque faciendo oratione, δημιουργὸν πειστικῆς (ita pro πιστευτικῆς legit Sextus L. II contra Mathematicos p. 64) ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς, colligit, eam parum esse utilem artem aut scientiam, sed malam potius, κολακίαν, corruptricem πολιτικῆς, nisi adiustum & bonum referatur: usum videlicet quendam & peritiam venustatis in dicendo ad voluptatem audientium, & ornandas oratione causas iniustas; itaque pari passu ambulare cum Sophistica, Ὀλοποιητικῆ & Fucatoria sive Κομμωτικῆ; quae & ipsae voluptatem sectentur solam, corrumpantque Νομοθετικὴν & Medicam artem ac Gymnasticen. Tum vero adversus Calliclem probat, nihil utilius esse studio philosophiae ac virtutis, & hanc veram artem civilem a se exerceri solo. Clauditur dialogus insigni descriptione divini iudicii, cui post mortem anima cuiusque hominis, maxime principum, subiiciatur.

Cicero L. I de Oratore s. 47, c. 11. inquit: -- harum disputationum inventori & principi longe omnium in dicendo gravissimo & eloquentissimo Platoni, cuius tum Athenis cum Char-

* *

———*Heidegger*, a Consiliis
Tribun. Turicenf.

Car. Guil. Ern. *Heimbach*,
Theolog. Stud. Helmft.

———*Hesse*, Studios. Alfat.
Ge. Henr. *Hieronymi*, Rev.
Min. Candidatus, Helmft.

Io. Nic. Lud. *Hoerftel*, hum.
liter. studios. in Paedagogio
Helmft.

———*Hummel*, Professor
Ulm.

I.

Phil. Iac. *Iuncker*, V. D. M.
Obenhemii Alfatiae.

K.

Leonh. *Koechly*, Bibliopega
Tigur.

———*Koepen*, Collaborat.
Paedag. Ilefeld.

———*Konold*, Stud. Ulm.

———*Krause*, Theol. Stud.
Lipf.

L.

———*Lahr*, V. D. M. Lu-
neburg.

———*Luder*, LL. Studios.
Goetting.

R.

———*Ruhkopf*, Hildesf. LL.
Stud. Goetting.

———*Richter*, Transilvan.
Studios. Erlang.

Nobilis *de Retzer*, Caesareus
librorum censor, & ab epi-
stolis Caes. concipiendis.

S.

Don Antonio *di Sancha*,
Madriti.

———*Schaller*, Stud. Alfat.
Ge. Ant. Christoph. *Scheffler*,
SS. LL. Studios. Helmft.

Io. Fr. *Schlipstein*, Ephorus
liberorum illustriff. de Thad-
den, tribuni militum, Halae.

Io. Liebrecht *Schreger*, Scholae
Principalis Misnensis Col-
lega.

Io. *Schweighaeuffer*, Profess.
Buxivill.

———*Steinbrunner*, Theol.
Cand.

T.

Illustriff. *de Taubenheim*, Se-
reniff. Ducis Wurtemberg.
a consiliis intimis, & curiae
iudex.

Io. Georg. *Treuttel*, Bibliopola
Argent.

Car. Henr. *Tzschuke*, Scholae
Principalis Misnensis Col-
lega.

V.

———*Valet*, Hamb. Stud.
Erlang.

Io. Casp. *Velthusen*, Theol. D.
& Prof. Abbas in Marien-
thal & Superint. generalis.

Christ. Dan. *Vofs*, Instituti
philologico - paedagogici
membrum, Helmft.

W.

Gottl. Fr. *Wagner*, vestigalium
exactor generalis Lipf.

CONTINUATIO
NOTITIAE LITERARIAE

IO. ALB. FABRICII

AUCTIORIS

DE SINGULIS LIBRIS PLATONIS.

I. ΓΟΡΓΙΑΣ, ἢ περὶ Ῥητορικῆς, ἀνατρεπτικός. In hoc dialogo Socrates cum Gorgia & Polo, rhetoribus, disputans, postquam contendisset, rhetoricam nihil aliud esse quam artem persuadendi in foro ceterisque coetibus, non docendo accurate rei naturam, sed fidem qualemcunque faciendo oratione, δημιουργὸν πειστικῆς (ita pro πιστευτικῆς legit Sextus L. II contra Mathematicos p. 64) ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς, colligit, eam parum esse utilem artem aut scientiam, sed malam potius, κολακσίαν, corruptricem πολιτικῆς, nisi adiustum & bonum referatur: usum videlicet quendam & peritiam venustatis in dicendo ad voluptatem audientium, & ornandas oratione causas iniustas; itaque pari passu ambulare cum Sophistica, Ὀλοποιητικῆ & Fucatoria sive Κομμωτικῆ; quae & ipsae voluptatem sectentur solam, corrumpantque Νομοθετικὴν & Medicam artem ac Gymnasticen. Tum vero adversus Calliclem probat, nihil utilius esse studio philosophiae ac virtutis, & hanc veram artem civilem a se exerceri solo. Clauditur dialogus insigni descriptione divini iudicii, cui post mortem anima cuiusque hominis, maxime principum, subiiciatur.

Cicero L. I de Oratore s. 47, c. 11. inquit: -- harum disputationum inventori & principi longe omnium in dicendo gravissimo & eloquentissimo Platoni, cuius tum Athenis cum Char-

mada diligentius legi Gorgiam: quo in libro in hoc maxime admirabar Platonem, quod mihi in oratoribus irridendis ipse esse orator summus videbatur. Idem de Orat. III, s. 129. c. 32 de Gorgia tradit: Ipse ille Leontinus Gorgias, quo patrono (ut Plato voluit) Philosopho succubuit orator, qui aut non est victus unquam a Socrate, neque sermo ille Platonis verus est; aut, si est victus, eloquentior videlicet fuit & disertior Socrates, & ut tu appellas, copiosior & melior orator: sed hic in illo ipso Platonis libro de omni re, quaecunque in disceptationem quaestionemque vocaretur, se copiosissime dicturum esse profitetur; isque princeps ex omnibus ausus est in conventu poscere, qua de re quisque vellet audire; cui tantus honos habitus est a Graecia, soli ut ex omnibus Delphis non inaurata statua, sed aurea statueretur. Gorgias ipse quidem lecto hoc dialogo dixit, se nihil eiusmodi vel audivisse a Socrate, vel ad Socratem locutum esse, teste Athenaeo L. XI, p. 505. Idem Gorgias Platonem vocavit νέον Ἀρχιλοχόν, ac si dicas aliorum criminatorem. At Athenaeum, qui eodem loco chronologicam hallucinationem commissam Platoni obiicit, castigat Petavius IX, 39 doctr. temporum; cf. Casaubonum V, 18 ad Athenaeum p. 217.

Sententiae, ex qua nihil praeter virtutem bonum dicitur, sive beata vita ponitur in una virtute, gravitatem a Platonis auctoritate repetens Cicero Tuscul. V, s. 34 sq. c. 12 excitat inprimis locum ex Gorgia. Alium locum, de falsae philosophiae probris, quae Callicles verae philosophiae ignarus, in Socratem philosophum s. veram philosophandi rationem indigne confert, ex Gorgia exemtum adducit Gellius X, c. 22. neque tamen ipse vertere ausus, quum, inquit ille, ad proprietates verborum nequaquam possit latina oratio adspirare, ac multo minus etiam mea.

Agricola quidem Corinthius, cum in Gorgiam Platonis incidisset, agrum vitesque deferens animum suum Platoni deinceps dedit, ut narrat Themistius Orat. XXIII, p. 295. Aristides autem Rhetor huic dialogo opposuit orationes suas Platonicas, quibus Rhetoricae pariter & quatuor virorum, quos in

extrema parte Plato perstringit, Cimonis, Miltiadis, Themistoclis & Periclis apologiam est complexus. E recentioribus Hieron. Cardanus scripsit *Antigorgiam*. Exstat & in Platonis *Gorgiam Olympiodori* commentarius MS. ex quo nonnulla profert *Allatius* de scriptis Socratis p. 116. At *Hieroclis* duplex exegesis a Theosebio excepta, cuius meminit Damascius ap. *Photium* Cod. CCXCI, p. 555 (Cod. CCXLII, p. 551 ed. Hoefchel. 1601). Perit & *Tauri Berytii* commentarius in *Gorgiam* Plat. quem laudat Gellius VI, c. 14, simul verba Platonis de poeniendi causis excitans; & *Eubuli* memoratus Porphyrio in vita Plat. c. 20.

Prodiit *Gorgias* separatim *graece* Argentorati 1541, 4 apud Wendel. Rihelium, ex cuius officina etiam alios dialogos id temporis curante Io. Sturmio exiisse diximus in notitia liter. de Plat. volumini I praemissa p. XCII ad an. 1540. *Gallice* translatus doct. patre *Grou*, Reip. Plat. &c. interprete exstat in dial. Plat. ab ipso versorum vol. II, quod prodiit Amstel. ap. Marc-Michel Rey 1770 vol. II, 8. *Germanice* satis probabiliter versus lucem vidit Turici (Zürch) 1775, 8. (auct. I. G. *Schulthes*); particulam quoque ante transtulerat Io. Eustach. *Goldhagen*, Rector Magdeburg. insertam in comment. hebdomadariis inscriptis *Der Greis*, Magdeb. 1764, 8. vol. I. part. 8.

ἸΩΝ, ἢ περὶ Ἰλιάδος, πειραστικός, *De poëtico charactere* seu *de poëtarum exponendorum ratione*. Respicitur a *Suida* in *Διδυραμβοδιδάσκαλοι*, ubi ait exstare Socratis λόγον εἰς τὸν Ἴωνα. Idemne sit *Ion Ephesius*, rhapsodus Homericus (cuius nomine dialogum inscripsit Plato) cum *Ione Chio*, (de quo I. A. Fabricius L. II Biblioth. Gr. in *Tragicis* p. 681), vide disputantem *Ionium* L. II de scriptoribus hist. philos. c. 13. Ceterum *Laërtius* IV s. 31, ubi de *Arcefila* scribit: Ἴωνα δὲ καὶ ἐχαρακτήρισε νέος ὢν, non respexit dialogum Platonis, sed scripta *Ionis* Tragici. Inter *Aeschinis* quoque dialogos Ἴων fuit. Quod vero in hoc dialogo de poëtis & aliis viris non paucis, per populi praecipue suffragia ad

honores evectis, detrahat, tanquam *δυσμενής* & invidus perfringitur Plato apud *Athenaeum* Lib. XI, p. 506. Varie autem disputatur de consilio Platonis in scribendo hoc dialogo. *Sydenhamus* quidem Anglus & *Arnaldus* Gallus, interpretes Ionis, quos mox nominabimus, Platonem arbitrantur tecte voluisse reprehendere poëtas, qui divino numine correpti canant sine ipsarum rerum intelligentia; sed ut ne poëtis bilem moveret, aut in Graecorum illis faventium invidiam incurreret, rhapsodos, qui illorum carmina recitabant, insipientiae arguere maluisse. Verius autem *Müllero*, novo Ionis editori, videtur Plato rhapsodos, vanum hominum genus, simile Sophistis, exagitare voluisse. Poëtarum certe simiae erant Rhapsodi illi, carminum recitatores, interpretes & cantores: atque suos quisque poëta invenit rhapsodos, maxime Homerus Homericos, qui aliorum poëtarum carminibus sive recitandis sive interpretandis inepti videbantur. Sumto igitur & concessio, poëtas non scribere carmina nisi furore divino, qui poëticus dicitur, commotos; neque adeo arte propria pollere, aut ea, quae cecinerint, intelligere, sed ministros esse Dei carmina dicentis: rhapsodos colligit, poëtarum ministros, poëtarum afflatu, non sua arte, recitare vel interpretari carmina, & auditorum animos occupare. Pulchre fatis Deum, poëtarum auctorem, confert cum magnete lapide, qui annulos ferreos concatenatos non solum attrahit, sed iis etiam vim suam infundit; poëtae animum a Deo occupatum cum annulo, qui proxime trahitur a magnete, & ab eo similem vim suscipit; & spectatorem s. auditorem cum annulorum extremo; inter quos medius fit rhapsodus, poëtae recitator & mimus. Hinc concludit, rhapsodos sua mente captos, nulla arte & scientia earum rerum, quas cecinerint poëtae, instructos in recitandis & interpretandis poëtis versari; Ionemque tandem facetissime eludit.

Graece & latine figillatim prodiit hoc titulo: Platonis dialogus Io, sive de furore poëtico, ad fidem Codicis Venet. veterumque edd. revocatus, una cum interpr. lat. editus & animadversionibus illustratus a Marco Guil. Müller, Ill. Gymn. Altonani Subrectore, Hamburgi ap. Bohn. (1782) 8. Graecum

quidem textum haud satis curate, eumque sine accentibus dedit, secutus credo exemplum clar. I. E. Biefteri, IV dialogorum editoris, neque tamen non iniustam eius rei censuram subiit in comm. liter. Goetting. an. 1782 Additam. 42, p. 667. Laudanda vero est diligentia, quam in varietate adnotanda praestitit, vel etiam magis egregia clar. *Morellii* bibl. S. Marci Venetae praefecti humanitas, qui ex melioris notae Cod. Veneto, olim Bessarionis, sec. XII exarato & cum ed. Stephani collato varias lectt. excerptit textui a doct. Müllero subiectas. Versionem Serrani passim correxit editor; ad illustrandum vero dialogum praeiverunt maxime Floyerus Sydenhamus Anglus & Arnaldus Gallus; ipse quoque quaedam pulchrius explicat.

Anglice vertit & illustravit Floyerus Sydenhamus an. 1759, ac denuo correctius edidit an. 1768 inter dialogos Plat. a se. *Anglice* versos vol. I, cf. praef. nostram vol. III, p. IV.

Gallica interpretatio presbyteri Doct. *Grou*, olim S. I. exstat in dialogis ab ipso versis Tom. II, qui & Bibl. vett. phil. Gallice editae 8, adiecti sunt. Aliam dedit aliorum contemptor *Arnaldus* Acad. Inscr. & eleg. lit. Paris. socius in hist. & Commentt. Acad. Tom. XXXIX, p. 249 sqq. qui idem disquis. de Platonis scribendi genere & consilio, quod in Ione scribendo secutus est, iam ante vulgavit in Comm. T. XXXVII. Ipse tamen Arnaldus reprehensionem meretur, quod cum fere nihil aliud egerit, quam ut Sydenhami sententias ipsaque adeo verba redderet, nomen viri haud appellaverit, notante Müllero in praef. Ionis.

Italice praeter Bembum Platonis interpretem reddidit Nic. *Trivizanus*, quam versionem cum alia Lisidis iunctam hoc titulo: Il Liside di Platone, de l'amicitia, tradotto da Francesco Colombi, & il furor poetico da Nic. Trivizani, in lingua Toscana Vinegia 1548 refert Müllerus ex Catal. libr. impr. Bibl. reg. Paris. T. I, p. 430 n. 3522.

Germanice translatus exstat in Opp. Plat. vernacule editis, Tom. I. Lemgoviae 1778 p. 505 - 530.

* * * *

III ΦΙΛΗΒΟΣ, ἢ περὶ ἡδονῆς, ἡθικὸς. *De voluptate*, quod nec in illa bonum hominis consistat, nec in φρονήσει; sed in utriusque mixtione & communicatione cum summo bono, Deo. *Galen*i liber περὶ τῶν ἐν Φιλήβῳ μεταβάσεων, tum *Eubuli* & *Procli* commentarius intercidere; nec minus *Marini*, ab auctore ipso flammis traditus. Exstat vero *Olympiodori* commentarius.

Graece una cum *Symposio* e rec. H. Stephani varietate lect. animadversionibusque criticis illustratum edidit I. Frid. *Fischerus*, Lips. 1776, 8.

Gallice reddidit doct. *Grou* T. II Dial. a se versorum. *Germanica* versio exstat *Operum Plat.* Lemgovienfi interpretatione T. I, p. 353 -- 482.

IV ΜΕΝΩΝ, ἢ περὶ ἀρετῆς, πειραστικὸς. *De virtute*, an doceri possit, quod negat Socrates, divino eam munera contingere concludens; neque aliud esse scientiam, quam recordationem superioris vitae: quod confirmat advocato putione, e quo interrogat quaedam geometrica de dimensione quadrati. Meminit Cicero *Tuscul.* I, l. 57 c. 24. notatque eundem locum accuratius explicatum in *Phaedone*.

Graece eum cum *Critone* & *Alcibiade* utroque edidit I. E. *Bieserus*, Berolin. 1780, quos eosdem *Germanice* edidit clar. Frid. *Gedike*, ibid. eod. pulchrius sane versos, quam in collectione Lemgovienfi, & notulis etiam criticis ad textum Graecum emendandum facientibus illustratos. *Anglice* reddidit an. 1769 *Floyerus Sydenhamus* Vol. II dialogg. *Plat.* an. 1773, 4 recusum. *Gallice* doct. *Grou* T. II dialogg. a se versorum.

*Addenda ad Notitiam literariam de Platone
vol. I praemissam.*

- ad p. LXIX not. 4. Aliquot Platonis imagines conspiciendas praebet Gronovius Thef. Antiqq. Graec. vol. II, tab. 83.
- ad p. XCIV & XCVI Euthyphron & Criton Graece quoque legitur in libro chrestomathico, in Germania rariori, nobis in bibliotheca Viri humanissimi, Leyboldi, inter Gymnasii Argentoratensis praeceptores principis, viso, qui inscribitur: Ἐγκυκλοπαιδεία φιλολογικὴ, *Graecorum auctorum delectus*, editus ab Ioh. Pathusa, *Atheniensi*. *Nova eius delectus pro regia Neap. Academia -- curata magis atque elegantior -- editio. Venetiis, excudit Franc. Pitteri 1741 2 voll. 8. Vol. I. p. 87 - 101* habet Euthyphronem, p. 102 - 113 Critonem. *Critonis* particulam vertit quoque germanice I. Eust. *Goldhagen* in comm. hebdom. inscriptis *Der Greis* vol. II. partic. 23.
- ad p. XCIX *Phaedonem* poëta superiori aetate clarus C. F. de *Hofmannswaldau* expressit in suis versionibus & poëm. germ. quae prodire Vratislaviae 1679, 8.
-

ERRATA.

pag. 84. *lin.* 12. pro πεσβύτερον leg. πρεσβύτερον.

pag. 211. *lin.* 8. pro παὶ leg. καὶ.

pag. 232. *lin.* 9. in quibusdam exemplaribus pro
πέπ ωκένας leg. πεπτωκένας.

Γ Ο Ρ Γ Ι Α Σ

3

Γ Ο Ρ Γ Ι Α Σ
Η
Π Ε Ρ Ι Ρ Η Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ.
Ἀνατρεπτικός.

G O R G I A S
S I V E
D E R H E T O R I C A .

Refutandi sive evertendi causa institutus,

A R G U M E N T U M .

De Rhetorica hic agitur, tum ut Sophistarum commenta in hanc artem inuenta refutentur, tum etiam, ut quaenam sit eius natura doceatur. Vox igitur ἀνατρεπτικός, inscriptioni subiuncta, ostendit, quatenus de Rhetorica hic potissimum agere instituat Plato: nempe ut doceat, quam perperam Sophistae Rhetorica abutantur: quippe qui nec veram eius definitionem, nec verum usum intelligerent: id est, nec naturam, nec subiectum, in quo proprie versetur, nec finem, ad quem debeat referri. Quibus duobus capitibus haec refutatio continetur. Haecenus igitur damnat Rhetoricam Plato, non simpliciter quidem omnem Rhetoricam, sed eam, quae a Sophistis traderetur, & a maxima illorum hominum qui in republica versabantur parte, usurparetur. Quamvis autem minime tradat praecepta Rhetorices veluti ab incunabulis artis repetita: nihilominus tamen veram germanamque docet rationem orationis bene constituendae: usum videlicet Rhetorices, sine quo constare illa nullo modo potest. Itaque disputationis istius

duplex est thesis: ut nimirum evertat Sophistarum simulacra, qui dum Rhetorum nomen ementirentur, & specioso illo titulo fumos suos populo venderent, veram tamen Rhetorices naturam, & verum usum plane perverterent. Altera disputationis pars in docendo versatur, & illius naturam ex contrario docet. quantum enim adimit adulatrici illi Rhetoricae, tantum tribuit ei, quam veram & genuinam appellat.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ,
ΓΟΡΓΙΑΣ, ΠΩΛΟΣ.

- p. Πόλεμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὧ Σώκρατες, οὕτω
447 μεταλαγχάνειν. ΣΩ. Ἄλλ' ἤ, τὸ λεγόμενον, κατόπι ἐορ-
a. τῆς ἤκομεν, καὶ ὑπεροῦμεν; ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀξείας
ἐορτῆς. πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ Γοργίας ἡμῶν ὀλίγον πρότερον
ἐπεδείξατο. ΣΩ. Τούτων μέντοι, ὧ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαι-
ρεφῶν ὄδε, ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι. ΧΑΙ. Οὐ-
b. δὲν πρᾶγμα, ὧ Σώκρατες. ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι. φίλος γάρ
μοι Γοργίας ὥστ' ἐπιδείξεται ἡμῶν, εἰ μὲν δοκεῖ, νῦν ἂν δὲ
βούλη, ἐσαῦθις. ΚΑΛ. Τί δὲ, ὧ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σω-

DIALOGI PERSONAE

CALLICLES, SOCRATES, CHAEREPHO;
GORGIAS, POLUS.

SIC ad bellum & pugnam cum itur, o Socrates, ferunt esse cunctandum. So. Numquid post festum, ut dici solet, venimus, seroque adsumus? Cal. Equidem post festum mire iucundum. multa enim & praeclara paulo ante Gorgias nobis exposuit. So. Tarditatis huius causa hic Chaerepho, o Callicles, fuit, qui trahere nos moram in foro coegit. Chae. Nichil id quidem incommodi, o Socrates, fuerit. remedium enim adhibebo, cum mihi amicus sit Gorgias: qui sive nunc, sive alias mavis, nobis eadem demonstrabit. Cal. Quid, o Chae-

κράτης ἀκοῦσαι Γοργίου; ΧΑΙ. Ἐπ' αὐτό γέ τοι τοῦτο
 πάρεσμεν. ΚΑΛ. Οὐκοῦν ὅταν βούλεσθε παρ' ἐμὲ ἔκειν
 οἴαδε, παρ' ἐμοὶ Γοργίας καταλύει, καὶ ἐπιδείξεται ἡμῖν.
 ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Καλλικλείς. ἀλλ' ἄρα ἐβελήσειεν ἂν ἡμῖν
 διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τίς ἢ δύ- c.
 ναμὶς τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρός· καὶ τί ἐσιν ὃ ἐπαγγέλλεταιί
 τε καὶ διδάσκει. τὴν δὲ ἄλλην ἐπιδείξιν εἰσαῦθις, ὥσπερ σὺ
 λέγεις, ποιησάσθω. ΚΑΛ. Οὐδὲν οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὡ
 Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸ ἐν τοῦτ' ἦν τῆς ἐπιδείξεως. ἐκέλευε
 γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾶν ὃ, τι τίς βούλοιο τῶν ἔνδον ὄντων, καὶ
 πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκριεῖσθαι. ΣΩ. Ἡ καλῶς λέγεις. ὦ
 Χαιρεφῶν, ἔρου αὐτόν. ΧΑΙ. Τί ἐρωμαι; ΣΩ. Ὅστις ἐσίν. d.
 ΧΑΙ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὡσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανεν ὢν ὑποδη-
 μάτων δημιουργὸς, ἀπεκρίνατο ἂν δὴ πού σοι ὅτι σκυτοτό-
 μος. ἢ οὐ μανθάνεις ὃ λέγω; ΧΑΙ. Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι.
 Εἰπέ μοι, ὦ Γοργία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγ-

repho? num Socrates audire Gorgiam cupit? *Chae.* Ob id
 ipsum certe adsumus. *Cal.* Quando igitur cunque vobis ad
 me liberit ingredi, licebit. apud me enim divertit Gorgias,
 qui aperiet quod cupitis, & explicabit. *So.* Bene loqueris, Calli-
 cles. Sed num vellet in praesentia nobiscum differere? Cupio
 enim ab ipso percontari, quaenam artis suae vis sit & po-
 tentia, quidve ipse profiteatur ac doceat. Ceterarum vero
 rerum, quemadmodum dicis, expositionem nobis alias afferat.
Cal. Nihil vetat eum interrogare, o Socrates. nam id quo-
 que in sua professione ac praedicatione continebatur. Iussit er-
 go paulo ante omnes qui intus aderant, ut quam quisque vel-
 let quaestionem induceret, se singulis responsurum promit-
 tens. *So.* Rem certe praeclaram narras. Itaque, Chaerepho, in-
 terroga ipsum. *Chae.* Quidnam interrogem? *So.* Quisnam ipse
 sit. *Chae.* Quonam pacto dicis? *So.* Veluti si artifex calceo-
 rum foret, responderet certe, se coriarium esse. an quod dico
 nondum etiam intelligis? *Chae.* Intelligo sane, & iam rogabo.
 Dic mihi, o Gorgia, num vera dicit Callicles, te profiteri

- γέλλη ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἂν τις σε ἐρωτᾷ; ΓΟΡ. Ἀληθῆ;
- ρ. ὦ Χαιρεφῶν. καὶ γὰρ δὴ νῦν αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην.
448 καὶ λέγω ὅτι οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν.
- α. ΧΑΙ. Ἡ που ἄρα ῥαδίως ἀποκρίνη, ὦ Γοργία. ΓΟΡ. Πάρεσι
τούτου πείραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν. ΠΩΛ. Νῆ Δία
ἂν δέ γε βούλη, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ
ἀπειρημέναι μοι δοκεῖ. πολλὰ γὰρ ἄρτι διελήλυθε. ΧΑΙ. Τί δέ,
ὦ Πῶλε; οἶε σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι; ΠΩΛ.
β. Τί δέ τοῦτο, ἔάν σοί γε ἰκανῶς; ΧΑΙ. Οὐδέν ἄλλ' ἐπειδὴ
σὺ βούλει, ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἐρώτα. ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δὴ. εἰ
ἐτύγχανε Γοργίας ἐπισήμων ὦν τῆς τέχνης ἥσπερ ὁ ἀδελφός
αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ
ὅπερ ἐκεῖνον; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκον-
τες αὐτὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγομεν. ΠΩΛ. Ναί. ΧΑΙ.
Εἰ δέ γε ἥσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος, ἢ ὁ ἀδελφός
αὐτοῦ, ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦμεν;
γ. ΠΩΛ. Δηλονότι ζωγράφον. ΧΑΙ. Νῦν δ' ἐπειδὴ τινὸς τέχ-

responsurum ad omnia, de quibus quilibet sciscitetur? *Gor.* Vera ait, o Chaerepho. nempe modo id ipsum praedicabam, atque adeo nihil novi a me quenquam multis annis percontatum esse dico. *Chae.* Haud igitur difficulter respondes, *Gorgia.* *Gor.* Licet huius rei, Chaerepho, periculum facere. *Pol.* Licet per Iovem: sed commodius in me, si velis, o Chaerepho. nam Gorgias quidem iam dicendo defessus mihi videtur, ut qui multa paulo ante disseruit. *Chae.* Quid tu, Pole? num praeclarius te quam Gorgiam responsurum arbitraris? *Pol.* Quid interest, dummodo satis tibi fiat? *Chae.* Nihil. sed quoniam vis, responde. *Pol.* Interroga. *Chae.* Iam interrogo. Si Gorgias eius artis peritus esset, quam frater eius Herodicus callet, quo ipsum nomine rectissime nuncuparemus? nonne eodem, quo illum? *Pol.* Prorsus. *Chae.* Medicum ergo vocantes, recte vocaremus? *Pol.* Ita. *Chae.* Si autem eam artem, quam Aristopho filius Aglaophontis, aut frater eius, haberet perceptam, quem recte ipsum appellaremus? *Pol.* Certe pic-

νης ἐπισήμων ἐστὶ, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν, ὀρθῶς καλοῖμεν;
 ΠΩΛ. Ὡ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ
 τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὐρημέναι. ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ
 τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία δὲ, κατὰ
 τύχην. ἐκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλ-
 λως· τῶν δὲ ἀρίστων, οἱ ἀριστοὶ ὦν καὶ Γοργίας ἐστὶν ὅδε, καὶ
 μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γορ-
 γία, φαίνεται Πῶλος παρεσκευάσθαι εἰς λόγους· ἀλλὰ γὰρ δ.
 ὃ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι, οὐ ποιεῖ. ΓΟΡ. Τί μάστιξ, ὦ Σώ-
 κρατες; ΣΩ. Τὸ δὴ ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀπο-
 κρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλὰ σὺ, εἰ βούλει, ἔρου αὐτόν. ΣΩ. Οὐκ
 εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι. ἀλλὰ πολὺ ἂν
 ἡδίου σύ. δῆλος γάρ μοι Πῶλος καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι τὴν
 καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον μεμελέτηκεν, ἢ διαλέγεσθαι.
 ΠΩΛ. Τί δὴ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐρομένου ε.
 Χαιρεφῶντος, τίνος Γοργίας ἐπισήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις

tothem. *Chae.* Nunc autem, cum artis alicuius peritus sit Gor-
 gias, quem ipsum recte vocabimus? *Pol.* O Chaerepho, mul-
 tae quidem artes insunt hominibus, ex peritia perite adinven-
 tae. peritia enim efficit, ut vita nostra per artem incedat;
 imperitia vero, ut per fortunam temere circumvagetur. Illa-
 rum artium alii alias & alias aliter atque aliter consequuntur;
 optimas vero optimi: quorum ex numero hic est Gorgias, arte
 pulcherrima praeditus. *So.* Praeclare quidem, o Gorgia, vi-
 detur Polus ad dicendum instructus. verumtamen quod pro-
 misit Chaerephonti, non praestat. *Gor.* Quidnam potissimum;
 o Socrates? *So.* Ad interrogationem quidem non satis respon-
 disse mihi videtur. *Gor.* At tu rursus, si voles, ipsum rogato.
So. Quod si tu, Gorgia, respondere mihi non dedigneris, a
 te ipso libentius, quam a Polo, quaererem. Mihi enim patet,
 Polum per ea quae modo respondit, rhetoricae quam vocant,
 magis quam differendi arti, operam dedisse. *Pol.* Quid ita, o
 Socrates? *So.* Quia cum interrogasset Chaerepho, cuius artis
 peritus esset Gorgias, laudasti tu quidem, o Pole, eius ar-

μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὥσπερ τινὸς ψέγοντος ἤ τις δέ ἐστιν
 οὐκ ἀπεκρίνω. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην ὅτι εἴη καλλίστη;
 ΣΩ. Καὶ μάλα. ἀλλ' οὐδεὶς ἐρωτᾷ ποία τις εἴη ἢ Γοργίου
 τέχνη, ἀλλὰ τίς, καὶ ὅτινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν. ὥσπερ
 τὰ ἔμπροσθεν σοὶ ὑπετείνατο Χαιρεφῶν, καὶ αὐτῷ καλῶς
 P- καὶ διὰ βραχέων ἀπεκρίνω· καὶ νῦν οὖν οὕτως εἶπε, τίς ἢ
 449 α. τέχνη, καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρή ἡμᾶς. μᾶλλον δὲ, ὦ
 Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἶπε τίνα σὲ χρή καλεῖν, ὡς τίνος ἐπι-
 σήμονα τέχνης. ΓΟΡ. Τῆς ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ῥή-
 τορα ἄρα χρή σε καλεῖν; ΓΟΡ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες·
 εἰ δὴ ὁ γε εὐχομαι εἶναι, ὡς ἔφη Ὀμηρος, βούλει με καλεῖν.
 ΣΩ. Ἀλλὰ βούλομαι. ΓΟΡ. Κάλει δὴ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
 b. ἄλλους σὲ φῶμεν δυνατὸν εἶναι ποιεῖν; ΓΟΡ. Ἐπαγγέλλο-
 μαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε, ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι. ΣΩ.
 Ἄρ' οὖν ἐθελήσαις ἂν, ὦ Γοργία, ὥσπερ νῦν διαλεγόμεθα,
 διατελέσαι τὸ μὲν, ἐρωτῶν, τὸ δ' ἀποκρινόμενος τὸ δὲ μῆκος
 τῶν λόγων τοῦτο, οἷον καὶ Πῶλος ἤρξατο, εἰσαυθις ἀποθέ-

tem, quasi quis eam vituperasset: quae vero illa fit, non ex-
 posuisti. Pol. Nonne pulcherrimam esse respondi? So. Pro-
 fusus quidem. sed nemo qualis ea esset, quarebat; sed quae-
 nam, & quem oporteret Gorgiam vocari: quemadmodum
 prius Chaerephon tibi proposuerat, ac pulchre breviterque illi tu
 respondebas. Nunc ergo eadem ratione dicas, quaenam fit ars,
 & quem Gorgiam simus appellaturi. Immo vero tu, Gorgia, no-
 bis responde, quem nominari te deceat, & cuius artis peritum.
 Gor. Rhetoricae, o Socrates. So. Rhetorem ergo te appellare
 debemus? Gor. Et bonum quidem, si me, quod iacto esse,
 ut ait Homerus, nominare velis. So. Volo equidem. Gor. No-
 mina ergo. So. An dicemus alios quoque te facere posse? Gor.
 Haec equidem non apud vos solum, verum etiam apud alios
 profiteor. So. Sed numquid velles, Gorgia, quemadmodum in-
 cepimus disputationem peragere: partim quidem interrogan-
 do, partim etiam respondendo, prolixitatem illam verborum,
 qua uti coeperat Polus, in aliud tempus reservans? Verum

σθαι; ἀλλ' ἔπερ ὑπισχνῆ, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ ἐθέλησον κατὰ
 βραχὺ τὸ ἐρωτάμενον ἀποκρίνασθαι. ΓΟΡ. Εἰσὶ μὲν, ὦ
 Σώκρατες, ἐνταῦθα τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς
 λόγους ποιῆσθαι· οὐ μὲν ἀλλὰ πειράσομαι γέ ὡς διὰ βρα- c.
 χυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐν ἐσιν ὧν Φημί, μηδένα ἂν
 ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ τὰ αὐτὰ εἰπεῖν. ΣΩ. Τούτου μὲν δεῖ,
 ὦ Γοργία· καὶ μοι ἐπίδειξιν αὐτοῦ τούτου ποιῆσαι, τῆς βρα-
 χυλογίας· μακρολογίας δὲ, εἰσαῶθις. ΓΟΡ. Ἄλλὰ ποιήσω
 καὶ οὐδεὶς Φήσεις βραχυλογωτέρου ἀκοῦσαι. ΣΩ. Φέρε δὴ
 (ῥητορικῆς γὰρ Φῆς ἐπισήμων τέχνης εἶναι, καὶ ποιῆσαι ἂν d.
 οὔσα, ὡσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν· ἢ
 γὰρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν
 μελῶν ποιῆσιν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία,
 ἀγαμαί σου τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνη ὡς οἴδντε διὰ βρα-
 χυτάτων. ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς
 τοῦτο ποιεῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. Ἴθι δὴ μοι ἀποκρίναι οὕτως καὶ
 περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπισήμη. ΓΟΡ. e.

quod mihi promiseris observato : atque ad interrogata quam
 brevissime respondeto. Gor. Sunt quidem, o Socrates, respon-
 siones quaedam longioribus verbis necessario exsequendae : ope-
 ram tamen dabo, ut quam brevissime tibi respondeatur. Hoc
 ipsum namque ex his est quae profiteor, neminem compen-
 diosius me rem eandem explicare posse. So. Hac mihi, Gor-
 gia, opus est brevitate; eiusque mihi ut speciem praebeas oro :
 copiam vero aliud in tempus differto. Gor. Faciam equidem,
 ut neminem dicas unquam te audivisse me breviorum. So. Age
 iam, rhetoricae artis te habere scientiam dicis, aliosque posse
 rhetores facere : ipsa vero rhetorica circa aliquid versatur,
 veluti textoria circa vestium confectioem, nonne? Gor. Sic.
 So. Nonne & musica circa melodiae perfectionem? Gor. Sic.
 So. Per Iovem, o Gorgia, responsiones hae tuae mirifice me
 oblectant, quando eas quam brevissimis absolvis. Gor. Spero,
 me tibi in hoc voto satisfacturum tuo, So. Recte ais. Sed &

- Περὶ λόγους. ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἄρα οἱ δὴ
 λοῦσι τοὺς κάμνοντας, ὡς ἂν διαιτώμενοι ὑγιαίνοιν; ΓΟΡ.
 Οὐ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορικὴ
 ἐστίν. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνα-
 τοὺς. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ὧνπερ λέγειν, καὶ Φρονεῖν;
 ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ ἦν νῦν δὴ λέγομεν
 p. ἰατρικὴν, περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ δυνατοὺς εἶναι Φρονεῖν
 450 καὶ λέγειν; ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς
 a. εἴποιε, περὶ λόγους ἐστίν. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ταῦς γε περὶ τὰ
 νοσήματα; ΓΟΡ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμνασικὴ
 περὶ λόγους ἐστὶ τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ κα-
 χεξίαν. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχ-
 ναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν ἐκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ
 b. τούτους, οἱ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα οὗ ἐκάστη
 ἐστὶν ἡ τέχνη. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν δὴ ποτε τὰς ἄλ-
 λας οὐ ῥητορικὰς καλεῖς, οὐσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην

de rhetorica similiter responde, quorumnam scientia fit. Gor! Sermonum. So. Qualium, o Gorgia, sermonum? num eorum, qui ostendunt qua victus ratione aegrotantes convalescere possint? Gor. Non. So. Non igitur circa sermones omnes versatur rhetorica. Gor. Nequaquam. So. Verumtamen circa eos qui dicendi facultatem praestant. Gor. Sic. So. Numquid rhetorica in quibus dicendi, in eisdem & intelligendi vim praebet? Gor. Quidni? So. Nonne medicina, de qua modo dicebamus, efficit ut aegrotantium curationem & intelligere, & differere etiam de ea queamus? Gor. Necessesse est. So. Et medicina igitur, ut apparet, circa sermones versatur. Gor. Sic est. So. Eos videlicet, qui ad morbos pertinent. Gor. Maxime. So. Nonne & gymnastica circa sermones est de bona malave corporum habitudine? Gor. Certe. So. Atqui & aliae artes, o Gorgia, eadem ratione se habent. quaelibet enim earum versatur circa sermones eos, qui ea de re habentur, in qua ipsa occupari solet. Gor. Apparet. So. Cur ergo artes alias non appellas rhetoricas, cum circa sermones sint? si quidem

ῥητορικὴν καλεῖς, ἢ ἂν ἢ περὶ λόγους; GOR. Ὅτι, ὦ Σώ-
 κρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ
 τοιαύτας πράξεις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πᾶσά ἐστιν ἢ ἐπισήμη τῆς
 δὲ ῥητορικῆς οὐδὲν ἐστὶ τοιοῦτον χειρούργημα, ἀλλὰ πᾶσα ἢ
 πράξις καὶ ἢ κύρωσις διὰ λόγων ἐστὶ. διὰ ταῦτ' ἐγὼ τὴν ῥη-
 τορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους ὀρθῶς λέγων, ὡς ἐγὼ
 φημι. ΣΩ. Ἄρ' οὖν μαυθάνω οἶαν αὐτὴν βούλει καλεῖν.
 τάχα δὲ εἴσομαι σαφέστερον. ἀλλ' ἀποκρίναί. εἰσὶν ἡμῖν τέχ-
 ναι. ἢ γάρ; GOR. Ναί. ΣΩ. Πασῶν δὴ οἶμαι τῶν τεχνῶν,
 τῶν μὲν, ἐργασία τὸ πολὺ ἐστὶ, καὶ λόγου βραχέος δέονται.
 ἔναι δὲ, οὐδενός· ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνουτο ἂν καὶ διὰ
 σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιία, καὶ ἄλλαι πολλαί.
 τὰς τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἃς οὐ φῆς τὴν ῥητο-
 ρικὴν εἶναι. ἢ οὐ; GOR. Πάνυ μὲν οὖν καλῶς ὑπολαμβάνεις,
 ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐτεροι δὲ γε εἰσὶ τῶν τεχνῶν αἱ διὰ λό-
 γου πᾶν περαίνουσι, καὶ ἔργου, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ οὐδενός
 προσδέονται, ἢ βραχέος πάνυ· οἷον ἢ ἀριθμητικὴ, καὶ ἢ λο-

hanc ipsam, quae sit circa sermones, rhetoricam constituis. Gor.
 Quia ceterarum quidem artium scientia omnis, o Socrates,
 circa manuarum opera, actionesque huiusmodi, ut ita dixerim,
 versatur. Rhetoricae vero nullum est opus eiusmodi, sed omnis
 actio eius atque potestas in dicendo consistit. unde rhetoricam
 esse artem circa sermones censeo: idque recte dicere me af-
 firmo. So. Intellego quam velis eam dicere: forte vero cla-
 rius comprehendam. sed responde. Sunt nobis artes, an non?
 Gor. Sunt. So. Ex omnium numero artium alias esse arbi-
 tror, quae in opere plurimum versantur, verbis autem pa-
 rum admodum indigent: alias vero quae nullis, sed etiam per
 silentium perfici possunt: quemadmodum ars pingendi, &
 statuaria, & aliae multae. Ex talium numero negare videris
 esse rhetoricam. Gor. Recte admodum, Socrates, accipis. So.
 Aliae praeterea artes sunt, quae verbis totum peragunt: opere
 vero aut nullo, ut ita dicam, aut certe perexiguo, opus ha-
 bent. qualis est arithmetica, computatoria, geometrica, &

γισικῇ, καὶ ἡ γεωμετρικῇ, καὶ ἡ πεπτευτικῇ γε, καὶ ἄλλαι
πολλαὶ τέχναι ὧν ἔναι σχεδόν γε ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι
ταῖς πράξεσιν, αἱ δὲ πολλαὶ, πλείους· καὶ ταπαράπαν πᾶσα
e. ἡ πρᾶξις καὶ τὸ κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστί. τῶν τοιούτων
τινὰ μοι δοκεῖς λέγειν καὶ τὴν ῥητορικὴν. **ΓΟΡ.** Ἀληθῆ λέ-
γεις. **ΣΩ.** Ἄλλ' οὔτι τούτων γε οὐδεμίαν οἶμαι σε βούλε-
σθαι ῥητορικὴν καλεῖν· οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι
ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορικὴ ἐστίν· καὶ ὑπολάβοι
ἂν τις, εἰ βούλοιοτο δυσχεραίνειν τοῖς λόγοις, τὴν ἀριθμητι-
κὴν ἄρα ῥητορικὴν, ὧς Γοργία, λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἶμαι σε
οὔτε τὴν ἀριθμητικὴν, οὔτε τὴν γεωμετρίαν, ῥητορικὴν λέ-
p. γειν. **ΓΟΡ.** Ὅρθῶς γὰρ οἶσι, ὧς Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπο-
451 a. λαμβάνεις. **ΣΩ.** Ἴθι νῦν, καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἠρόμην
διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὔσα τούτων
τίς τῶν τεχνῶν τῶν τοπολύ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι
δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὔσαι, πειρῶ εἰπεῖν ἢ περὶ τί ἐν λόγοις
τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορικὴ ἐστίν. ὥσπερ ἂν εἴ τις με ἔροιτο ὧν
νῦν δὴ ἔλεγον περὶ ἡστινσοῦν τῶν τεχνῶν, ὧς Σώκρατες, τίς

tesserarum talorumque ludus, & aliae multae artes: quarum
quaedam verba actionibus ferme adaequant; plurimae iis etiam
superant: atque omnino omnis earum actio ac vis in eiusmodi
verbis consistit. Talem aliquam videris mihi rhetoricam di-
cere. *Gor.* Vera dicis. *So.* Attamen harum nullam arbitror te
rheticam appellare: quamvis verbo dixeris, artem in dicen-
do vim habentem esse rhetoricam. nam si quis cavillari vel-
let, sic argumentationem susciperet: Ergo arithmetica rhe-
toricam nuncupas? Non opinor tamen, te vel arithmetica,
vel geometriam, rhetoricam dicere. *Gor.* Vere putas, Socrates,
& recte quae dico capis. *So.* Age, nunc & tu responsum
quam petebam perfice. cum enim rhetorica sit ex earum nume-
ro artium, quae ut plurimum verbis utuntur, sint vero & aliae
tales: conare nobis exprimere, quanam ars, & circa quid
in dicendo vim praecipuam habeat rhetorica. Veluti si quis
in artibus, quas supra commemorabam, me interroget, quae-

ἔσιν ἢ ἀριθμητικὴ τέχνη, εἶποιμ' ἂν αὐτῶ, ὥσπερ σὺ ἄρτι, **b.**
 ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἔχουσῶν. καὶ εἰ με ἐπανέροι-
 το τῶν περὶ τί, εἶποιμ' ἂν ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιον τε καὶ
 περιττὸν γυνῶσις, ὅσα ἂν ἐκάτερα τυγχάνη ὄντα. εἰ δ' αὖ
 ἔροιτο, τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἶποιμ' ἂν ὅτι
 καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων. καὶ εἰ ἐπανέροι-
 το περὶ τί, εἶποιμ' ἂν ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι,
 ὅτι τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ ἢ ἀριθμητικὴ, καὶ ἢ λογιστικὴ, **c.**
 ἔχει (περὶ τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστὶ τό, τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν)
 διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα
 πῶς ἔχει πλήθους, ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἢ λο-
 γιστικὴ. καὶ εἴ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος,
 ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς
 ἀστρονομίας εἰ φαίη περὶ τί εἰσὶν, ὧ Σώκρατες, εἶποιμ' ἂν ὅτι
 περὶ τὴν τῶν ἀστρῶν Φορὰν, καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς
 ἀλλήλα τάχους ἔχει. **TOP.** Ὅρθῶς γε λέγων σὺ, ὧ Σώκρα- **d.**

nam illarum diceretur arithmetica: responderem utique, veluti
 tu modo aiebas, eam esse earum ex artium numero, quae in
 verbis facultatem habent. Ac si rursus percontaretur, circa
 quid versetur, dicerem circa paris imparisque cognitionem,
 quot utraque sint. Quin etiam si requirat iterum, computato-
 riam vero artem quam appellem, respondebo, hanc quoque
 inter eas artes connumerari, quarum facultas omnis in verbis
 posita est. Rursus si roget, circa quid versetur, respondebo
 eorum more, qui decreta conscribunt in populo: videlicet
 computatoriam per cetera quidem ab arithmetica nihil dif-
 ferre. Nempe circa idem utraque, par scilicet atque impar,
 versatur: sed in hoc dissimiles, quoniam computatoria con-
 siderat par & impar, quam & ad se & invicem quantitatis
 conficiant summam. Praeterea si quis me dicente, astronomiam
 in earum artium genere collocari, quarum facultas omnis in
 verbis cernitur, rursus percontaretur, circa quid potissimum
 versentur astronomiae verba: subiicerem, circa astrorum mo-
 tum solisque & lunae, qua invicem ratione illorum se ha-

- τες. ΣΩ. Ἴσι δὴ καὶ σὺ, ὦ Γοργία. τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὔσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγων τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τίς. ἢ γὰρ; ΓΟΡ. Ἐσι ταῦτα. ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί ἐστὶ τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὔτοι οἱ λόγοι εἰσὶν οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται. ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα. ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ τοῦτο λέγεις, καὶ οὐδὲν πω σαφές. οἶομαι
- c. γὰρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς συμποσίοις ἀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν ἐν ᾧ καταριζοῦνται ἀδόντες, ὅτι ὑγιάειν μὲν, ἄριστόν ἐστι τὸ δὲ δεύτερον, καλὸν γενέσθαι τρίτον δὲ (ὡς Φησὶν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ) τὸ πλουτεῖν ἀδόλως. ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ' ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι σοὶ
- p. αὐτίκῃ ἂν παρασαῖεν οἱ δημιουργοὶ τούτων ὧν ἐπήγεσεν ὁ τὸ
- 452
a. σκολιὸν ποιήσας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης, καὶ χρηματιστής. καὶ εἶποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός, ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἐξάπατᾷ σε Γοργίας. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἡ ἐμὴ. εἰ δὲν αὐτὸν ἐγὼ

beant cursus. Gor. Recte profecto, o Socrates, responderes. So. Age iam & tu, o Gorgia. Profecto rhetorica ex illis est artibus, quae verbo tractant omnia & perficiunt. nonne? Gor. Profecto. So. Dic ergo, quid ex omnibus id sit potissimum, de quo hi sermones habentur, quibus utitur rhetorica? Gor. Maxima & optima rerum humanarum negotia. So. Atqui & hoc quoque ambiguum est, Gorgia, nec ullo modo clarum. arbitror equidem, te cantilenam illam, quae circum in conviviis canitur, audivisse, in qua cantores ita connumerant: Optimam rem esse omnium, prosperam esse valetudinem: Secundo, egregiam formam: Tertio, divitias, ut ipsius poetae verbis utar, nulla fraude quaesitas. Gor. Audivi sane. sed quorsum haec? So. Quoniam subito tibi rerum, quae in ea cantilena laudantur, artifices occurrerent, medicus videlicet, & paedotriba, & nummator. Primusque statim diceret medicus, Decipit te Gorgias, o Socrates. non enim ars eius ad maximum hominum bonum spectat, sed mea. Ubi si ego ab eo,

ἔροίμην, Σὺ δὲ τίς ἂν ταῦτα λέγεις; εἶποι ἂν ἴσως ὅτι ἰα-
 τρός. Τί οὖν λέγεις; ἢ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστον ἐστὶν
 ἀγαθόν; Πῶς γὰρ οὐ, φαίη ἂν ἴσως; ὦ Σώκρατες, ὑγεία;
 τί δ' ἐστὶ μέζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγείας; εἰ δ' αὖ μετὰ ἡ.
 τούτου ὁ παιδοτρίβης εἶποι, ὅτι θαυμάζοιμί τ' ἂν, ὦ Σώ-
 κρατες, καὶ αὐτός, εἰ σοὶ ἔχει Γοργίας μέζον ἀγαθὸν ἐπι-
 δεῖξαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς; εἶποιμ' ἂν αὖ καὶ
 πρὸς τοῦτον, Σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; καὶ τί τὸ σὺν
 ἔργον; Παιδοτρίβης, φαίη ἂν, τὸ δὲ ἔργον μου ἐστὶ, καλοῦς
 τε καὶ ἰσχυροῦς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα. Μετὰ
 δὲ τὸν παιδοτρίβην εἶποι ἂν ὁ χρηματιστής, ὡς ἐγὼμαι, πάνυ
 καταφρονῶν ἀπάντων, Σκόπει δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐάν σοι α
 πλοῦτου φαίη τι μέζον ἀγαθὸν ἂν, ἢ παρὰ Γοργίᾳ, ἢ παρ'
 ἄλλῳ ὄτρωῦν. φαίμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν, Τί δὲ δῆ; σὺ τού-
 του δημιουργός; φαίη ἂν. Τίς ἂν; χρηματιστής. Τί οὖν; κρίνεις
 σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν εἶναι πλοῦτον; φήσομεν. πῶς
 γὰρ οὐκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ',

quisnam fit ipse, perquiram, diceret forte, esse se medicum.
 Quid ais ergo? an tuae artis opus maximum est bonum?
 Quidni? responderet: cum opus eiusmodi sanitas sit; nihil
 vero sanitate fit praestantius. Post haec forsitan paedotriba
 vehementer admiretur, num plus inesse boni in tua, quam in
 ipsius arte, comprobare possis. quem si ego rogarem: Et
 tu qui es? quod tuum est opus? Paedotriba sum, diceret:
 est autem meae professionis, corpora hominum formosa ro-
 bustaque reddere. Deinde vero nummator sive negotiator, ce-
 teros, ut puto, contemnens, sic obiiciet: Animadvertite, Socra-
 tes, an divitiis excellentius ullum esse bonum existimes, vel
 apud Gorgiam, vel apud alium quemlibet. Eum ego in hunc
 modum rogarem, Tunc ergo tanti boni es auctor? Esse vero
 se affirmaret. Quisnam es ergo? Nummator sum. Quid vero?
 putasne summum hominibus bonum esse divitias? Quidni pu-
 tem? inquiet. Ego vero ita subiiciam: Hic tamen Gorgias
 contendit artem suam maioris boni causam esse, quam tuam,

- αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σὴν. Φαίμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἂν, Καὶ
- d. τί ἐστὶ τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω Γοργίας. ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀποκρίναι τί ἐστὶ τοῦτο ὃ φῆς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σε δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ. ΓΟΡ. Ὅπερ ἐσίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθόν, καὶ αἰτίον, ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει ἐκάσθω. ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις; ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόντ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν
- e. δικαστηρίῳ δικαστᾶς, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτᾶς, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστᾶς, καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντὶ, ὅστις ἂν πολιτικὸς σύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἔξεις τὸν ἰατρὸν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὃ δὲ χρηματιστῆς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος, καὶ οὐχ αὐτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύτατα τὴν ρητορικὴν ἡντινα τέχνην ἡγῆ εἶναι καὶ, εἴτι

P.
453
a.

Constat itaque, eum post haec interrogatum, Quidnam istud est bonum? demonstrat ipsum Gorgias. Quamobrem age, mi Gorgia, finge te & ab illis, & a me sic esse interrogatum, atque responde, quodnam sit istud quod ipse maximum hominibus bonum esse censet, teque auctorem eius esse profiteris. Gor. Quod est, o Socrates, maximum revera bonum, & causa ut tum libertatem homines retineant, tum unusquisque imperium & potestatem in sua civitate in suos tetineat. So. Quid ergo istud esse dicis? Gor. Posse verbis persuadere, & in iudicio iudicibus, & in senatu senatoribus, & in concione auditoribus, atque in alia qualibet congregatione civili. Iam vero ob huiusmodi facultatem serviet tibi medicus, serviet paedotriba: quin etiam ipse nummator, non sibi, sed alteri, id est, tibi dicendi & coetus persuadendi arte praedito, divitias suas cumulavisse comperietur. So. Nunc mihi videris quam artem iudices esse rhetoricam proxime ostendisse. ac si recte

ἔγὼ συνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ. ἢ ἔχεις τί λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθῶ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; GOR. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ μοι δοκεῖς ἰκανῶς ὀρίζεσθαι. ἐστὶ γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ΣΩ. "Ἀκουσον δὴ, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθι ὅτι ὡς ἐμαυτὸν πειθῶ, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλω διαλέγεται, βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ οὗτο b. ὁ λόγος ἐστὶ, καὶ ἐμὲ εἶναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σε. GOR. Τί οὖν δὴ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθῶ, ἣτις ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις, καὶ περὶ ὧντινων πραγμάτων ἐστὶ πειθῶ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα οὐ μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἣν οἶμαί σε λέγειν, καὶ περὶ ὧν οὐδὲν μέντοι ἤττου ἐρήσομαι σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθῶ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς, καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ οὖν ἕνεκα c. δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων, σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω, οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου ἵνα οὕτω προῖη, ὡς μάλιστα' ἂν

te capio, artem persuasionis effectricem ais esse rhetoricam, eiusque omnem diligentiam & summam in hoc finiri? An quidquam amplius habes, quod de artis istius facultate referre possis, quam ut persuasionem audientium animis afferat? Gor. Nihil aliud habeo, Socrates. sed abunde mihi definiisse videris. haec enim eius est summa. So. Audi, o Gorgia. certum habeto, si quis alius cum alio disputet, volens id ipsum nosse de quo differitur, me quoque, ut mihimet persuadeo, esse talem. iudico autem merito, te quoque ita affectum. Gor. Quorsum haec? So. Dicam nunc. Haud equidem satis aperte cognosco, quaenam sit, quibusve de rebus, illa quam dicis a rhetorica proficisci persuasio. & quamvis suspicer, quam & de quibus ipse dicere constitueris, nihilominus abs te requiram, quam dicas persuasionem & quibus de rebus a rhetorica fieri. sed & causam huius rei quae fit, quamvis iam ipse suspicer, nihilominus tamen a te petam, potius quam ipse exprimam: profecto non tui causa, sed sermonis
Plat. Oper. Vol. IV. B

ἡμῖν καταφανές ποιοῖ περὶ οὗτου λέγεται. σκόπει γὰρ εἴ σοι
 δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε. ὡς περ ἂν εἰ ἐτύγχανον σὲ ἕρω-
 τῶν τις ἐστὶ τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἴ μοι εἶπες ὅτι ὁ τὰ ζῶα
 γράφων, ἄρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἠρόμην, ὁ τὰ ποῖα τῶν ζῶων
 γράφων, καὶ ποῦ; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄρα διὰ τοῦτο ὅτι
 καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γράφοντες ἄλλα πολλά ζῶα; ΓΟΡ.
 Ναί. ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς
 ἂν σοι ἀπεκέρκιστο. ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Ἴδι δὴ καὶ περὶ
 τῆς ῥητορικῆς εἶπέ. πότερον σοι δοκεῖ πειθῶ ποιεῖν ἢ ῥητορικῇ
 μόνῃ, ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι; λέγω δὲ τὸ τοιούδε. ὅστις διδάσκει
 ὅτιοῦν πρᾶγμα, πότερον ὃ διδάσκει πείθει, ἢ οὐ; ΓΟΡ. Οὐ
 δῆτα, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει. ΣΩ. Πάλιν
 δ' εἰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν, ὡς περ νῦν δὴ, ἢ ἀριθ-
 μητικῇ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθ-
 μητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει;
 ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργὸς ἐστὶ καὶ ἡ ἀριθμη-
 τικῇ. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς ποίας

ipsum; quo ita procedat, ut maxime nobis id de quo agitur,
 explicet. Attende itaque, num iuste rursus interrogare te videar.
 Veluti si percontatus essem, quisnam pictorum sit Zeuxis: tu-
 que respondisses, animalia pingens: nonne iuste peterem, qua-
 lia potissimum animalia, & quo pacto pingat? Gor. Iuste
 admodum. So. Num propterea quia & alii sunt pictores, alia
 similiter animalia multa pingentes? Gor. Ob hoc ipsum. So.
 Quod si alius nullus praeter Zeuxin pingeret, recte utique
 respondisses. Gor. Quidni? So. Age, iam & de rhetorica dicas,
 utrum sola haec videatur persuadere, an aliae quoque artes.
 Eiusmodi vero quidpiam dico: quisquis aliquid docet, utrum
 quod docet idem etiam persuadeat, necne? Gor. Persuadet,
 ac maxime omnium, o Socrates. So. Rursus autem in eisdem
 artibus, quas paulo ante commemorabamus, ita consideremus.
 Arithmetica nonne quaecunque ad numerum pertinent, do-
 cet: Arithmeticusque similiter? Gor. Procul dubio. So. Nonne
 & persuadeat? Gor. Certe. So. Ergo & Arithmetica persuasio-

πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινοῦμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἀρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστὶ. καὶ τὰς ἄλλας ἅς νῦν δὴ ἐλέγομεν τέχνας ἀπάσας, ἔξομεν p.
ἀποδείξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὖσας, καὶ ἤστινος, καὶ περὶ 454
ὅ, τι ἢ οὐ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη πειθοῦς a.
ἐστὶ δημιουργός. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ
μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, δικαίως
ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν
λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἢ ῥητορικῆς
ἐστὶ τέχνη. ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανέρσθαι; ΓΟΡ. b.
Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀποκρίναι δὴ, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ καὶ σοι δοκεῖ
οὕτω. ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες,
τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ
ἀρτι ἐλέγον' καὶ περὶ τούτων ἅ ἐστὶ δίκαιά τε καὶ ἀδίκα. ΣΩ.
Καὶ ἐγὼ τοι ὑπώπτειον ταύτην σὲ λέγειν τὴν πειθῶ, καὶ
περὶ τούτων, ὦ Γοργία. ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς ἐὰν καὶ ὀλίγον
ὑπερον τοιοῦτόν τι σὲ ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν δῆλον εἶναι,

nem efficit. Gor. Apparet. So. Proinde si quis interrogaverit, quam persuasionem, & circa quid efficiat, respondebimus, praeceptoriam videlicet circa par & impar, quot utraque sint. Poterimus similiter ceteras quoque artes, quas modo referebamus, ostendere persuasionis effectrices esse, & cuius, & circa quid maxime: nonne? Gor. Ita. So. Quamobrem non sola rhetorica persuasionis est artifex. Gor. Vera narras. So. Cum ergo non sola id faciat, sed & artes aliae: haud iniuria, quod de pictore, deinceps de rhetorica quoque percontaremur, qualis persuasionis, & circa quid versantis, effectrix sit rhetorica: nonne iusta tibi videtur interrogatio? Gor. Mihi quidem. So. Responde igitur, o Gorgia, quandoquidem ita tibi videtur. Gor. Huius itaque persuasionis, o Socrates, magistram dico rhetoricam, quae in iudiciis coetibusque aliis, ut paulo ante dicebam, atque de iustis & iniustis, adducitur. So. Atqui & ipse persuasionem hanc te dicere suspicabar. sed ne admireris, si deinceps tale aliquid te rursus interrogaverim: quod quamvis videatur esse

- c. ἐγὼ δ' ἐπαυερωτῶ. ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἐξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα, ὑπονοοῦντες, προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως ἂν βούλη περαίνης. ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα καλεῖς τι, μεμαθηκέναι; ΓΟΡ. Καλῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπισκευέναι; ΓΟΡ. Ἐγωγε. ΣΩ. Πότερον οὖν
- d. ταυτὸν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπισκευέναι, καὶ μάθησις καὶ πίσις; ἢ ἄλλό τι; ΓΟΡ. Οἴομαι μὲν ἐγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἶεἰ γνώσῃ δὲ ἐνθένδε. εἰ γὰρ τις σὲ ἐροῖτο, ἅρ' ἐστὶ τις, ὦ Γοργία, πίσις ψευδῆς καὶ ἀληθῆς; Φαίης ἂν, ὡς ἐγῶμαι; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δ', ἐπιστήμη ἐστὶ ψευδῆς καὶ ἀληθῆς; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δῆλον γὰρ οὖν ὅτι οὐ ταυτὸν ἐστίν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἶ
- e. τε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶ, καὶ οἱ πεπισκευότες. ΓΟΡ. Ἐστὶ ταῦτα. ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἶδη θῶμεν παιθοῦς, τὸ μὲν, πίσιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ', ἐπιστήμην; ΓΟΡ.

perspicuum, tamen repetam. nam, ut dixi, non tui causa id requiro, sed ut disputatio suo quodam ordine peragatur: ne affluescamus subintelligendo ea invicem, quae forent discutienda, praeripere; sed tu arbitrato tuo disputationem tuam, prout positum est, absolvas. *Gor.* Et recte quidem facere mihi videris. *So.* Age vero & hoc consideremus. num vocas aliquid discere? *Gor.* Voco. *So.* Quid rursus? aliquid credere? *Gor.* Et hoc. *So.* An igitur discere idem quod credere esse putas, idemque disciplinam atque credulitatem, an aliud? *Gor.* Aliud equidem esse arbitror. *So.* Recte quidem putas. hinc vero cognosces. Si quis enim percontetur, estne credulitas quaedam falsa & quaedam vera? ut arbitror, consentires. *Gor.* Certe. *So.* Quid vero? scientia est vera & falsa? *Gor.* Nequaquam. *So.* Constat igitur, non esse idem. *Gor.* Constat. *So.* Verumtamen & illis qui didicerunt, & illis qui crediderunt, iam est persuasum. *Gor.* Sic est. *So.* Visne ergo duas persuasio- nis species esse ponamus, quarum altera quidem absque scien-

Πάνυ γε. ΣΩ. Ποτέρων οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθᾶ ποιεῖ ἐν δικαστηρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδικῶν; ἐξ ἧς τὸ πιθεύειν γίγνεται ἀνευ τοῦ εἰδέναι, ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι; ΓΟΡ. Δῆλον δῆπου, ὧ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιθεύειν. ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργὸς ἐστὶ πιθευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς, περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἀδικόν. ΓΟΡ. Ναι. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων, δικαίων τε πέρι καὶ ἀδικῶν, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δὴ που ὄχλον γ' ἂν δύναιτο ποσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητορικῆς. ἐγὼ μὲν γὰρ τοι οὐδ' αὐτός πω δύναμαι κατανοῆσαι ὅ, τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἰρέσεως ἢ τῆ πόλει σύλλοχος, ἢ περὶ ναυπηγῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουργικοῦ ἔσθους, ἀλλότι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ συμβουλεύσει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἐκάσῃ αἰρέσει τὸν τεχνικώτατον δεῖ αἰρεῖσθαι. οὐδ' ὅταν τειχῶν πέρι οἰκοδομῆσεως, ἢ λιμένων κατα-

p.
 455
 a.

b.

tia praestat fidem, altera vero scientiam? Gor. Proffus. So. Utram vero persuasionem affert rhetorica in iudiciis aliisque coetibus de iustis iniustifve rebus? num ex qua homines absque scientia credant, an ex qua sciant? Gor. Perspicuum est, ex qua audientes ad fidem adducantur. So. Itaque, ut videtur, rhetorica persuasionis eius est artifex, quae credulitatem potius quam doctrinam circa iustum vel iniustum praestat. Gor. Certe. So. Orator ergo non docet in iudiciis aliisque coetibus iusta & iniusta, sed fidem dumtaxat inducit, neque enim posset tantum coetum res tam grandes tam brevi tempore edocere. Gor. Non certe. So. Age, iam quid de rhetorica dicendum sit, videamus. Ego enim nondum satis quid dicturus sim intelligere possum. Quando enim publice de medicorum electione tractabitur, aut de navium aliarumve rerum opificibus eligendis, tunc forte consultare ad oratorem non pertinebit. patet enim, in huiusmodi electionibus peritissimum quemque eius artis eligendum esse, Neque rursus cum de construendis

σκευῆς, ἢ νεωρίων ἄλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ' αὖ ὅταν στρα-
 τηγῶν αἰρέσεως πέρι, ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χω-
 ρίων καταλήψεως, συμβουλή ἢ ἄλλ' οἱ στρατηγικοὶ τότε συμ-
 βουλευσούσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὐ. ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ
 τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε Φῆς ῥήτωρ εἶναι, καὶ ἄλλους
 ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυ-
 θάνεσθαι. καὶ ἐμὲ νῦν νόμισον καὶ τὸ σὸν σπύδειν. ἴσως γὰρ
 καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον ὄντων μαθητῆς σου βουλόμενος
 γενέσθαι ὡς ἐγὼ τινὰς σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἳ
 ἴσως αἰσχύνοιντ' ἂν σε ἀνέρεσθαι. ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώ-
 μενος, νόμισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, Τί ἡμῖν, ὦ
 Γοργία, ἔσαι ἐάν σοι συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει συμβου-
 λεύειν οἳοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ ἀδίκου;
 ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης ἔλεγε; πειρῶ οὖν αὐτοῖς
 ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἄλλ' ἐγὼ σοὶ πειράσομαι, ὦ Σώκρατες,
 σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν. αὐ-

muris, vel portuum dispositione, vel navium apparatu con-
 sultabitur, oratoris officium erit consulere, sed architecti.
 quin etiam neque cum de eligendo imperatore, aut de exer-
 citu adversus hostes instruendo, aut de occupandis locis de-
 liberabitur: sed ad duces exercitus consultatio pertinebit, ad
 oratores vero nequaquam. Quid ad haec dicis, Gorgia? Nem-
 pe cum & rhetor esse profitearis, & alios posse rhetores fa-
 cere, praestat nimirum ea, quae tuae artis sunt, a teipso scisci-
 tari atque accipere. Et me quidem nunc rem tuam agere pu-
 tato. forte enim inter eos qui intus sunt, adest aliquis, qui
 discipulus tuus esse cupiat: quales ego quosdam & quidem
 frequentes sentio, quos haec a te quaerere forte deterret pu-
 dor. A me ergo rogatus, ab illis quoque hunc in modum inter-
 rogari exstimato. Quidnam igitur reportabimus, si in tuam nos
 tradiderimus disciplinam? quibus de rebus Reipublicae con-
 sultare poterimus? numquid de iusto solum & iniusto? an prae-
 terea de his quae modo Socrates adducebat? Da operam ergo,
 Gorgia, ut his respondeas. GOR. Conabor equidem omnem

τὸς γὰρ κἀλῶς ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δὴ πού ὅτι τὰ νεώρια
 ταῦτα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ τῶν λιμένων κα- ε:
 τασκευή, ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους συμβουλῆς γέγονε· τὰ δ' ἐκ
 τῆς Περικλέους· ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγεται
 ταῦτα, ᾧ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους δὲ καὶ αὐ-
 τὸς ἠκούον ὅτε συνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ διαμέσου τείχους.

ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἴρεσις ἢ ᾧν δὴ σὺ ἔλεγες, ᾧ Σώκρα- P.
 τες, ἐρᾶς ὅτι οἱ ῥήτορες εἰσὶν οἱ συμβουλευόντες, καὶ οἱ νι- 456.
 κῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων; ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμά- a.
 ζων, ᾧ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ, ἥτις ποτὲ ἢ δύναμις ἐστὶ τῆς
 ῥητορικῆς. δαιμονία γὰρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγε-
 θος, οὕτω σκοποῦντι. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ᾧ Σώκρα-
 τες, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα
 ὑφ' αὐτῇ ἔχει. μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ. πολλάκις γὰρ ἤδη b.
 ἔγωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν,
 εἰσελθὼν παρά τινα τῶν καμνόντων, οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρ-
 μακον πιεῖν, ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ, οὐ

tibi rhetoricae facultatem planius explicare. ipse enim perbelle
 ad id nos deduxisti. Scis utique, haec navalia, & moenia Athe-
 narum, portusque dispositionem partim Themistoclis, partim
 Periclis, non opificum consilio esse constructa. So. Feruntur
 haec, o Gorgia, de Themistocle. Periclem vero ipsi. audivi
 de muro medio construendo civitati persuadentem. Gor. Prae-
 terea quoties de electionibus, quas tu modo referebas, delibera-
 ratur, vides oratores ipsos consulere, eorumque in his rebus
 praeferreri sententias. So. Haec equidem admirans, iamdudum a
 te de rhetoricae potestate perquiro. nam haec cogitanti mihi
 divina quaedam potestatis eius magnitudo videtur. Gor. O si
 cuncta eius artis perspecta essent tibi, Socrates, cernas pro-
 fecto, hanc omnes, ut summam dicam, sub se vires ac fa-
 cultates complecti. cuius quidem rei magnum tibi afferam
 argumentum. Saepe iam cum fratre meo aliisque medicis ad
 aliquem aegrotantium ingressus, cum ille vel pharmacum nol-
 let bibere, vel secandum urendumve se medico non permit-

δυναμένου τοῦ ἰατροῦ πείσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλη τέχνη
 ἢ τῆ ρητορικῇ. Φημι δὲ καὶ εἰς πόλιν ὅπη βούλει ἐλθόντα ρη-
 τορικὸν ἄνδρα καὶ ἰατρὸν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκ-
 κλησίᾳ, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἰρεθῆναι, ῥή-
 c. τορα ἢ ἰατρὸν, οὐδαμοῦ ἂν Φανῆται τὸν ἰατρὸν, ἀλλ' αἰρε-
 θῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατὸν, εἰ βούλοιο. καὶ εἰ πρὸς ἄλλον
 γε δημιουργὸν δυτιναοῦν ἀγωνίζοιο, πείσειεν ἂν αὐτὸν ἐλέ-
 σθαι ὁ ρητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὅστισοῦν. οὐ γὰρ ἐπι-περὶ
 ὅτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ρητορικὸς, ἢ ἄλλος ὅστισοῦν
 τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. ἢ μὲν οὖν δύναμις τοσαύτη ἐστὶ καὶ
 τοιαύτη τῆς τέχνης. δεῖ μέντοι, ὡ Σώκρατες, τῆ ρητορικῇ
 χρῆσθαι, ὡς περ τῆ ἄλλῃ πάσῃ ἀγωνίᾳ. καὶ γὰρ τῆ ἄλλῃ
 d. ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώ-
 πους, ὅτι ἔμαθέ τις πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν, καὶ ἐν
 ὄχλοις μάχεσθαι, ὥστε κρείττων εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν
 οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους δεῖ τύπτειν, οὐδὲ κεντεῖν τε καὶ
 ἀποκτινύνειν. οὐδέ γε μὰ Δία ἐὰν τις εἰς παλαίστραν φοιτή-
 σας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα καὶ πυκτικὸς γενόμενος, ἔπειτα τὸν

teret, neque persuaderi posset a medico: ego persuasi, non alia
 quam rhetoricae facultate. Quo magis assero, si quam urbem
 rhetor accesserit atque medicus, certeturque inter eos verbis in
 concilio, vel in alio quovis coetu, uter sit pro medico eligen-
 dus, rhetor an medicus: fore ut medicus quidem nusquam
 appareat; eligatur autem, si modo velit, dicendi peritus. eadem-
 que ratione si adversus alium quemvis artificem rhetor decer-
 tet, obtinebit ut ipse potius quam alius, quicumque tandem sit,
 eligatur. nihil enim est, de quo non maiori cum persuasione rhe-
 tor, quam quisquam artificum, vulgo loquatur. Potentia ergo ar-
 tis huius tanta est, atque talis. decet tamen ita rhetorica uti, quem-
 admodum & omni alia facultate certandi. neque enim is, qui
 pugnis lacertifve & armis ita pugnare didicerit, ut amicis &
 inimicis superior possit evadere, ob hoc adversus omnes aequè
 certare debet, ut amicos etiam percutiat, pungat, occidat. nec
 etiam per Iovem, si quis palæstra exercitatus pugil corporis re-

πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν μητέρα, ἢ ἄλλον τινα τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς e. ἐν τοῖς ὅπλοις διδάσκοντας μάχεσθαι, μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρέδοσαν, ἐπὶ τῷ δικαίως χρῆσθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας· οἱ δὲ, μετασρέψαντες, χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὐκ οὖν οἱ p. διδάξαντες, πονηροί· οὐδὲ ἡ τέχνη, οὔτε αἰτία, οὔτε πονηρὰ 457. a. τούτου ἕνεκα ἐσὶν ἄλλ' οἱ μὴ χρώμενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντας ἐσὶν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε πιθανώτερος εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅτου ἂν βούληται. ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν b. ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιντο ἂν τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργούς· ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δὲ, οἶμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις, κἄτα ταύτῃ τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ

bur acquirat, deinde parentes aut aliquem alium domesticorum & amicorum pulset: propterea paedotribas, & eos qui armis pugnare docent, odio habere, & ex urbibus expellere decet. Illi enim haec tradiderunt, ut haec qui didicissent, iuste uterentur, contra hostes & iniuriam facientes, ita ut depellerent, non ipsi vim inferrent. Nonnulli vero haec pervertunt, ac robore arteque abutuntur. sed non propterea qui docuerunt improbi sunt iudicandi; neque ars culpanda, malaque habenda: sed, meo quidem iudicio, qui finistre utuntur. Eadem quoque de rhetorica ratio est. Potest enim adversus omnes & qualibet de re orator dicere: adeo ut apud multitudinem facile admodum de re qualibet persuadendo fiat superior. Neque tamen ob eam causam medicos sua laude privare oportet, qui hoc praestare possunt, neque alios praeterea opifices: sed recte & ratione uti rhetorica, item ut certandi facultate. At vero si quispiam adeptus rhetoricam, deinde iniuste parta facultate utatur: non eum qui docuit, odisse atque urbe

- μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ
c. δικαίου χρεῖα παρέδωκεν, ὃ δ' ἐναντίως χρῆται. τὸν οὖν οὐκ
 ὀρθῶς χράμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν, καὶ ἀποκτι-
 νύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. ΣΩ. Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ
 σε ἔμπειρον εἶναι πολλῶν λόγων, καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς
 τὸ τοιούδε, ὅτι οὐ βραδίως δύνανται οἱ ἄνθρωποι περὶ ὧν ἂν
 ἐπιχειρήσωσι διαλέγεσθαι, διορισάμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ
 μαθόντες καὶ διδάξαντες ἑαυτοὺς, οὕτω διαλύεσθαι τὰς
d. συνουσίας· ἀλλ' ἐὰν περὶ τοῦ ἀμφισβητήσωσι, καὶ μὴ φῆ ὁ
 ἕτερος τὸν ἕτερον ὀρθῶς λέγειν, ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσι
 τε καὶ κατὰ φθόνον οἶονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦν-
 τας ἀλλ' οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ. καὶ ἐνιοί-
 γε τελευτῶντες αἰσχρῶς ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε
 καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα
 καὶ τοὺς παρόντας ἀχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιοῦ-
e. των ἀνθρώπων ἠξίωσαν ἀκροαταὶ γενέσθαι. τοῦ δὴ ἕνεκα
 λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα λέγειν
 οὐδὲ σύμφωνα οἷς τοπρῶτον ἔλεγες περὶ τῆς ῥητορικῆς. Φο-

expellere decet: ut qui ad iustum usum tradiderit, hic vero
 in partem contrariam sit usus. Quapropter eum qui abutitur,
 odisse, in exilium mittere, & interimere etiam par est: praecep-
 torem vero nequaquam. So. Arbitror te, Gorgia, multis dis-
 putationibus interfuisse, idque in eis iam compertum habere,
 eos videlicet, qui inter se disputant, haud facile posse, cum
 discrepare coeperint, sic abire, ut rem ipsam definientes se
 invicem solum doceant atque discant: sed si de aliquo con-
 tendant, neque concedant alter alteri, ut vel vere vel perspi-
 cue loquantur, excandescunt, & per invidiam dictum putant,
 certantes simul, non autem quod erat propositum perqui-
 rentes. nonnunquam vero tandem adeo turpiter discedunt,
 cum iurgis mutuisque maledictis, ut etiam poeniteat pigeat-
 que auscultantes, quod eiusmodi homines audiendos putave-
 rint. Sed quorsum haec? dices. quoniam non mihi videris
 satis nunc consentanea & consona dicere his, quae prius de

βοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μή με ὑπολάβῃς οὐ πρὸς τὸ πρᾶγμα φιλονεικοῦντα λέγειν, τοῦ καταφανὲς γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς σε. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ εἶ τῶν ἀνθρώπων ὧν περὶ καὶ ἐγὼ, ἠδέως ἂν σε διερωτῶην· εἰ δὲ μὴ, ἐφώνη ἂν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἠδέως μὲν ἂν ἐλεγχθέντων, εἴτι μὴ ἀληθὲς λέγοιμι· ἠδέως δ' ἂν ἐλεγεῖσθαι, εἴτις τί μὴ ἀληθὲς λέγοι· οὐκ ἀηδέστερον μὲντ' ἂν ἐλεγχθέντων, ἢ ἐλεγεῖσθαι. μεῖζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἠγοῦμαι, ὅσῳ περ μεῖζον ἀγαθὸν ἐστίν, αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου, ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον δόξα ψευδῆς περὶ ὧν τυγχάνει νῦν ἡμῶν ὁ λόγος ὧν. εἰ μὲν οὖν καὶ σὺ φῆς τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα· εἰ δὲ καὶ δοκεῖ χρεῖναι ἔᾶν, ἐῶμεν ἤδη χαίρειν, καὶ διαλύωμεν τὸν λόγον. GOR.
 Ἄλλὰ φημί μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς τοιοῦτος εἶναι οἷον σὺ ὑφηγῆ ἴσως μέντοι χρεῖν ἐννοεῖν καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαί γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολλὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν ἴσως πόρρω ἀποτενοῦ-

rhetorica protuleras. Vereor tamen redarguere te, ne me arbitris non tam rei declarandae, quam tui gratia decertare. Quod si ex eorum numero es, e quorum sum ego, libenter abs te quae institui, perquiram: sin minus, dimittam. Verum, si quorum ego ex numero sum, quaeras: respondebo, ex iis qui libenter redargui patiuntur, si quid falsum ineptumve dicant; libenter etiam redarguunt, si quid ab alio minus vere dicatur; quibusque non minus reprehendi quam reprehendere gratum est. tanto enim maius id esse bonum existimo, quanto maius bonum est maximo quodam liberari malo, quam alios liberasse. Nihil enim tam perniciosum hominibus arbitror, quam opinionem falsam, in his videlicet rebus, de quibus praefens a nobis sermo est institutus. Itaque si & te esse talem affirmas, age disputemus: sin vero dimittendum censes, dimittamus iam, coetumque solvamus. Gor. Dico profecto, o Socrates, me quoque eiusmodi esse, qualem modo describebas. sed forte aliorum qui adsunt, ratio est habenda. Iamdudum

- ε. μὲν, ἣν διαλεγόμεθα. σκοπεῖν οὖν χρὴ καὶ τὸ τούτων, μή
 τινὰς αὐτῶν κατέχωμεν βουλομένους τι καὶ ἄλλο πράττειν.
 ΧΑΙ. Τοῦ μὲν Δορύβου, ᾧ Γοργία τε καὶ Σώκρατες, αὐτοὶ
 ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλομένων ἀκούειν ἕάν τι λέ-
 γητε. ἐμοὶ δ' αὖν καὶ αὐτῷ μὴ γένοιτο τσαυτὴ ἀσχολία,
 ὥστε ταιούτων λόγων καὶ οὕτω λεγομένων ἀφεμένω προῦρ-
 γικαίτερόν τι γενέσθαι ἄλλο πράττειν. ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεοὺς,
 δ. ᾧ Χαίρεφῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις πα-
 ραγευόμενος, οὐκ οἶδ' εἰ πώποτε ἦσθην οὕτως ὥσπερ νυνί.
 ὥστ' ἐμοίγε, κἄν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι, χα-
 ριεῖσθε. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν, ᾧ Καλλίκλεις, τό γ' ἐμὸν οὐδὲν
 κωλύει, εἴπερ ἐθέλοι Γοργίας. ΓΟΡ. Αἰσχρὸν δὴ τοιοῦτόν, ᾧ
 Σώκρατες, γίγνεται, ἐμέ γε μὴ ἐθέλειν, καὶ ταῦτα, αὐτὸν
 ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾶν ὅ, τι τις βούλεται. ἀλλ' εἰ δοκεῖ τού-
 ε. τοισι, διαλέγου τε καὶ ἐρώτα ὅ, τι βούλει. ΣΩ. Ἄκουε δὴ,
 ᾧ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ σοῦ. ἴσως γάρ
 τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος, ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικῶν

enim antequam vos accederetis, his multa enarravi. & nunc
 forte, si disputare pergamus, mora longior protrahetur. Quam-
 obrem cavendum est, ne hos, dum aliud facere quidpiam in-
 stituunt, detineamus. *Chae.* Clamorem, Gorgia & Socrates,
 dissertationi huic interesse cupientium auditis. Mihi certe nul-
 lum negotium tanti fit, ut disputationi huic a vobis institutae
 quid aliud antepōnam. *Cal.* Per Deos, o Chaerepho, ego
 quoque cum multis disputationibus interfuerim, nescio an
 unquam aequae ac nunc fuerim delectatus. Ideoque etiam si
 diem totum disputando contriveritis, erit mihi pergratum. *Sa.*
 Atqui, o Callicles, quantum ad me attinet, nihil, modo ve-
 lit Gorgias, obstat. *Gor.* Turpe quidem, o Socrates, dein-
 ceptus mihi fuerit, si disputationem detrectem: praesertim cum
 ab initio iusserim omnes, de quo quisque vellet, interrogare.
 Itaque si placet praesentibus, disputa, & quidquid libuerit per-
 contare. *So.* Audi iam, o Gorgia, quae in tuis verbis admi-
 rer. forte enim cum tu recte dicas, ego secus accipio. *Ais*

φῆς ποιεῖν οἷός τι εἶναι, ἂν τις βούληται παρὰ σοῦ μαυθάνειν; **ΓΟΡ.** Ναί. **ΣΩ.** Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥστ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι, οὐ διδάσκοντα, ἀλλὰ πείθοντα; **ΓΟΡ.** Πάνυ μὲν οὔν. **Ρ.**
ΣΩ. Ἐλεγες τοίνυν δὴ ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ, τοῦ ἱατροῦ ⁴⁵⁹
 πιθανώτερος ἔσαι ὁ ῥήτωρ. **ΓΟΡ.** Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἐν γε ὄχλῳ.
ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν. οὐ γὰρ
 δὴ που ἐν γε τοῖς εἰδόσι, τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ἔσαι. **ΓΟΡ.**
 Ἄληθῆ λέγεις. **ΣΩ.** Οὐκοῦν εἴπερ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος
 ἔσαι, τοῦ εἰδότος πιθανώτερος γίνεσθαι; **ΓΟΡ.** Πάνυ γε. **ΣΩ.**
 Οὐκ ἱατρός γε ὢν. ἢ γὰρ; **ΓΟΡ.** Ναί. **ΣΩ.** Ὁ δὲ μὴ ἱατρός **β.**
 γε δὴ που, ἀνεπιστήμων ὢν ὁ ἱατρός ἐπιστήμων; **ΓΟΡ.** Δῆλον
 ὅτι. **ΣΩ.** Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα, τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώ-
 τερος ἔσαι, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ᾖ. τοῦτο
 συμβαίνει, ἢ ἄλλό τι; **ΓΟΡ.** Τοῦτο ἐνταῦθά γε συμβαίνει.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τέχνας* ὡσαύτως
 ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορικὴ. αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα οὐδὲν δεῖ
 αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει μηχανῆν δὲ τινα πειθοῦς εὐρησέμεναι, **c.**

rhetorem posse te, si quis a te discere velit, efficere? *Gor.*
 Aio equidem. *So.* Nonne ut de omnibus in turba probabiliter
 dicere valeat, non docendo, sed suadendo? *Gor.* Ita prorsus.
So. Addebas praeterea, rhetorem de sanitate plus quam medi-
 cum persuadere. *Gor.* Dixi profecto, sed in turba. *So.* Idem
 est itaque in turba, quod inter ignorantes. nunquam enim
 apud eos qui sciunt, magis quam medicus de sanitate per-
 suaderet. *Gor.* Vera narras. *So.* Nonne ergo si plus quam
 medicus persuadendo valebit, scientia etiam praeditum per-
 suasione superabit? *Gor.* Omnino. *So.* Ipse tamen non me-
 dicus. *Gor.* Non. *So.* Ac si non medicus, ergo & inscius eo-
 rum quae intelligit medicus. *Gor.* Proculdubio. *So.* Quare im-
 peritus sciente apud nescientes facilius persuadebit, quando
 rhetor medico in persuadendi facultate excellit. itane se-
 quitur? *Gor.* In his certe ita sequitur. *So.* Nonne in ceteris
 quoque artibus rhetor atque rhetorica se habet similiter: ut
 ad rhetoris facultatem nihil attingat cuiusmodi res sunt nosse,

- ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι, μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων.
GOR. Οὐκοῦν πολλή ραψώνη, ἃ Σώκρατες, γίγνεται, μὴ
μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύτην, μηδὲν
ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν. **ΣΩ.** Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ
ἐλαττοῦται ὁ ρήτωρ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα
ἐπισκεψόμεθα, εἴαν τι ἡμῖν πρὸς λόγου ἤ· νῦν δὲ τόδε πρότε-
d. ρον σκεψόμεθα, ἄρα τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον,
καὶ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλόν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν, οὕτως
ἔχων ὁ ρητορικὸς ὡς περὶ τὸ ὑγιεινόν, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὧν
αἱ ἄλλαι τέχναι· αὐτὰ μὲν οὐκ εἰδῶς, τί ἀγαθὸν ἢ τί κακόν
ἔστι, ἢ τί καλόν ἢ τί αἰσχρὸν, ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, πειθῶ δὲ
περὶ αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν εἰδέναι, οὐκ εἰδῶς,
ἐν οὐκ εἰδόσι, μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ ἀνάγκη εἰδέναι, καὶ δεῖ
e. προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι παρὰ σε, τὸν μέλλοντα μα-
θήσεσθαι τὴν ρητορικὴν; εἰ δὲ μὴ, σὺ ὁ τῆς ρητορικῆς διδάσ-
καλος, τούτων μὲν οὐδὲν διδάξεις τὸν ἀφικνούμενον, (οὐ γάρ

fed artem quandam sic ad persuadendum excogitare, ut apud imperitos magis scire, quam ipsi rerum singularum artifices, appareat? *Gor.* Nonne magna est haec facultas, eos videlicet qui alias nunquam artes attigerint, sed hanc solum, nihil tamen aliis cognitione esse inferiores? *So.* Utrum orator ob hanc unam facultatem ceteris excellat, vel superetur ipse, paulo post inquiremus, si quid conducere disputationi videbitur. nunc autem hoc prius consideremus, an in iusto & iniusto, honesto & turpi, bono & malo, ita comparatus sit orator, quem admodum in salubribus, atque aliis, quae ad alias artes attinent, ceteri: ut ipse quidem bonumne an malum sit quippiam ignoret, pulchrumque vel turpe, aut iustum vel iniustum: persuasionem vero quandam ita de rebus huiusmodi machinetur, ut ignorans ipse inter imperitos scire magis quam scientes videatur. An forte necesse est haec eum nosse, oportetque hac facultate iam parta ad te proficisci qui sit futurus orator? Quod si huiusmodi rerum scientiam non afferat secum, tu quidem praeceptor rhetoricae talia non docebis: non enim

τὸν ἔργον,) ποιήσεις δ' ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν εἰδέναι αὐτὸν τὰ
 τοιαῦτα, οὐκ εἰδότα, καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι, οὐκ ὄντα; ἢ
 τοπαράπαν οὐχ οἴσαστε ἔσθαι αὐτὸν διδάξαι τὴν ῥητορικὴν, ἐὰν
 μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα
 ἔχει, ᾧ Γοργία; καὶ πρὸς Διὸς, ὡσπερ ἄρτι εἶπες, ἀποκα- p.
 λύψας, τῆς ῥητορικῆς εἰπέ τις ποθ' ἢ δύναμις ἐστίν. ΓΟΡ. ⁴⁶⁰
 Ἄλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ᾧ Σώκρατες, ἐὰν τύχη μὴ εἰδὼς, καὶ
 ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεσθαι. ΣΩ. Ἐχε δὲ. καλῶς γὰρ
 λέγεις· ἐὰν περ ῥητορικὸν σὺ τινα ποιήσης, ἀνάγκη αὐτὸν εἰ-
 δέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, ἥτοι πρότερόν γε ἢ ὑπερον
 μαθόντα παρὰ σοῦ. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὃ τὰ τεκ- b.
 τονικὰ μεμαθηκώς, τεκτονικός; ἢ οὐ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ-
 οὖν καὶ ὃ τὰ μουσικὰ, μουσικός; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὃ
 τὰ ἰατρικὰ, ἰατρικός; καὶ τᾶλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λό-
 γον, ὃ μεμαθηκώς ἕκαστα, τοιοῦτός ἐστιν ὅσον ἕκαστον ἢ ἐπιση-
 μῆ ἀπεργάζεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον καὶ ὃ τὰ δίκαια μεμαθηκώς, δίκαιος. ΓΟΡ. Πάνυ

tui id est officii haec ut doceas: efficies autem ut vulgo re-
 rum esse eiusmodi videatur peritus, cum nesciat; appareatque
 bonus ac praestans, cum sit minime. An omnino rhetoricam
 docere non poteris, nisi prius horum veritatem fuerit con-
 secutus? aut quo se modo haec habent, Gorgia? precor per
 Iovem, ut quemadmodum paulo ante coepisti, rhetoricae no-
 bis tandem potestatem aperias. Gor. At enim si forte quis igno-
 ret, eum a me percepturum ea arbitror. So. Subsiste. recte
 enim dicis: si quem tu rhetorem feceris, oportet eum iusta in-
 iustaque scire, vel antequam ad te accedat, aut postea a te
 perdiscere. Gor. Omnino. So. Quid vero? qui ea quae ad fa-
 bricam spectant didicerit, nonne faber est? Gor. Est. So. Et
 qui musicam, musicus? Gor. Ita. So. Et qui ea quae ad me-
 dicinam pertinent, medicus? atque in ceteris eodem pacto,
 quisquis didicerit aliquid, talis evadit, qualem cuiusque scien-
 tia reddit? Gor. Omnino. So. Nonne igitur per hanc rationem
 iustus erit, quicumque iusta didicerit? Gor. Maxime. So. Iustus

- τως δὴ που. ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαια που πράττει; ΓΟΡ.
- c. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ῥητορικὸν, δίκαιον εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν. ΓΟΡ. Φαίνεται γε. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ γε δίκαιος ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Ἄνάγκη. ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Οὐ φαίνεται γε. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγω πρότερον ὅτι οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν, οὐδ' ἐν-
- d. βάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ μὴ καλῶς χρῆται τε, καὶ ἀδικῇ; ὡσαύτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδικῶς χρῆται, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν, μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ ῥητορικῇ; ἐρρήθη ταῦτα, ἢ οὐ; ΓΟΡ. Ἐρρήθη. ΣΩ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται ῥητορικὸς οὐκ ἂν ποτε
- e. ἀδικήσας. ἢ οὐ; ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὡς Γοργία, λόγοις ἐλέγετο ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη, οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου. ἢ οὐ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σου τότε ταῦτα

autem iusta facit? Gor. Ita est. So. An non ergo necesse est rhetorem esse iustum? iustum vero velle iusta agere? Gor. Apparet. So. Nunquam ergo volet iustus iniuriam facere. Gor. Nunquam. So. Rhetorem autem necesse est ex praecedenti ratione iustum esse. Gor. Necesse. So. Nunquam ergo volet rhetor iniuriam facere. Gor. Nunquam. So. Reminiscere, te paulo ante dixisse, non oportere paedotribas criminari, atque expellere, si quis pugil certamine arte pugilatoria male utatur, inferatque iniuriam: atque eodem pacto, si quis orator iniuste utatur rhetorica, non illum qui docuerit esse accusandum & expellendum, sed iniusta agentem, neque rhetorica recte utentem. Dictane haec sunt, an non? Gor. Dicta. So. Nunc autem ipse orator nunquam videtur facturus iniuriam. Gor. Nunquam. So. Atqui in superioribus dictum est, circa sermones versari rhetoricam, non de pari quidem & impari, sed de iusto atque iniusto. Gor. Certe. So. Ego igitur, cum tu

λέγοντος, ὑπέλαβον ὡς οὐδέποτε ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἀδίκως
 πρῶγμα, ὃ γ' αἰεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπει-
 δὴ δὲ ὀλίγον ὑπερον ἔλεγεσ ὅτι ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ καὶ ἀδίκως
 χρῶτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἠγασάμενος οὐ συνάδειν τὰ λε- p.
 γόμενα, ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι εἰ μὲν κέρδος ἡγοῖο 461
 εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι, ὡς περ ἐγὼ, ἄξιον εἴη διαλέγεσθαι· εἰ δὲ a.
 μὴ, ἔαν χαίρειν. ὑπερον δὲ ἡμῶν ἐπισκοπουμένων, ὄρῳ δὴ καὶ
 αὐτὸς ὅτι αὐτὸ ὁμολογεῖται τὸν ῥητορικὸν ἀδύνατον εἶναι ἀδί-
 κως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ, καὶ ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα οὖν ὅτη
 ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν Κύναι, ὦ Γοργία, οὐκ ὀλίγης συνουσίας
 ἐστὶν ὥστε ἱκανῶς διασκέψασθαι. ΠΩΛ. Τί δὲ, ὦ Σώκρατες; b.
 οὕτω καὶ σὺ περὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις ὡς περ νῦν λέγεις;
 ἢ οἶεἰ ὅτι Γοργίας ἤσχυνθη σοὶ μὴ προσομολογήσαι, τὸν
 ῥητορικὸν ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι, καὶ τὰ κα-
 λὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ; καὶ ἔαν μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ' αὐ-
 τὸν, αὐτὸς διδάξειν ἐπειτα; ἐκ ταύτης ἴσως τῆς ὁμολογίας
 ἐναντίον τί συνέβη ἐν τοῖς λόγοις· τοῦδ' ὃ δὴ ἀγαπᾷς αὐτὸς, c.

haec diceret, rhetoricam nunquam esse rem iniustam, existima-
 vi, quae semper de iustitia verba faceret. postquam vero paulo
 post dicebas, quod orator etiam rhetorica iniuste utatur: statim
 admiratus, atque ratus non esse consentanea inter se quae abs
 te dicebantur, hunc protuli sermonem: ut, si redargui utile
 fore putares, veluti ego puto, operae pretium foret ut disse-
 reremus: sin minus, dimitteremus. Deinde vero re proprius
 pensiculata, ut te non latet, in confesso fuit, fieri non posse
 ut rhetor rhetorica utatur iniuste, velitque iniuriam inferre.
 Ad haec autem satis, qua ratione se habeant, discernenda, per
 Canem, Gorgia, non exigua colloctione congressuque opus fue-
 rit. Pol. Etiamne autem sic de rhetorica statuis, ut nunc ais,
 an aliter? an magis putas, Gorgiam pudore quodam adductum
 concessisse tibi, rhetorem iusta, honesta, & bona etiam nosse:
 tum, si quis earum rerum imperitus ad ipsum accedat, eum se
 esse docturum? Ex qua forsitan concessione deinde contra-
 rium aliquid in disputando secutum est. hoc tu quidem ni-
 Plat. Oper. Vol. IV. C

- αἰών ἐπὶ τειαῦτα ἐρατήματα. ἐπεὶ τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίσασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξειν; ἀλλ' εἰς τὰ τειαῦτα ἀγειν πολλὴ ἀγροικία ἐστὶ τοῦς λόγους. ΣΩ. ὦ κάλλιπε Πῶλε, ἀλλὰ τοὶ ἐξεπίτηδες κτώμεθα ἐταίρους καὶ υἱεῖς, ἵνα ἐπειδὴν αὐτοὶ πρεσβύτεροι γιγνόμενοι σφαλλώμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορθώσῃτε ἡμῶν τὸν βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ νῦν εἴτε ἐγὼ καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα, σὺ παρὼν ἐπανορθοῦ δίκαιος δ' εἶ. καὶ ἐγὼ σοὶ ἐθέλω τῶν ὁμολογημένων εἶτι σοὶ δοκεῖ μὴ καλῶς ὁμολογήσθαι, ἀναδέσθαι δ', τι ἂν σὺ βούλῃ, ἐάν μοι ἐν μόνον φυλάττης. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέξῃς, ἣ τοπρῶτον ἐπεχειρήσας χρῆσθαι. ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἔξεςί μοι λέγειν ὅποσα ἂν βούλωμαι; ΣΩ. Δεινὰ μὲντ' ἂν πάθῃς, ὦ βέλτιζε, εἰ Ἀθήμαζε ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείσῃ ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσῃς. ἀλλὰ ἀντίθεος τὸ, σοῦ μακρὰ λέγοντος, καὶ μὴ

nium studiosè captas, o Socrates, dum interrogando ad huiusmodi responsa perducis. Nam quem arbitraris negaturum fuisse tibi, iusta se scire, aliosque esse docturum? Verum magna rusticitas est, ad haec interrogando deducere. So. Ob hanc ipsam causam, pulcherrime mi Pole, amicos nobis & filios comparamus: ut si quando in senectute peccemus, iuniores vos praesentes vitam nostram & verbis & operibus corrigatis. Et nunc si quid me & Gorgiam in disputando fefellit, ipse praesens emenda. sic enim debes: atque ego lubens tibi permitto, ut si quid eorum quae concessa sunt, non recte concessa putes, id tuo arbitratu permutes, dummodo unum quidpiam devites. Pol. Quid hoc, o Socrates? So. Prolixitatem sermonis illam, quam ab ipso disputationis initio incoeptabas. Pol. Quid ita? nonne mihi quantum voluero loqui licebit? So. Gravi nimium iniuria afficereris, o vir optime, si profectus Athenas, ubi totius Graeciae maxima est loquendi libertas, solus ipse hoc in loco potestatem loquendi pro arbitrio non haberes. At

ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ αὐτῷ ἐγὼ πά-
 σομαι εἰ μὴ ἐξέσαι μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ' εἴτι
 κήδη τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου, καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν p.
 βούλει (ὡσπερ νῦν δὴ ἔλεγον) ἀναθέμενος ὃ, τι σοὶ δοκεῖ, ἐν ⁴⁶²
 τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὡσπερ ἐγὼ τε καὶ Γορ- a.
 γίας, ἔλεγχε σε καὶ ἐλέγχου. Φῆς γὰρ δὴ που καὶ σὺ ἐπί-
 σασθαι ἄπερ Γοργίας, ἢ οὐ; ΠΩΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν
 καὶ σὺ κελεύεις σεαυτὸν ἐρωτᾶν ἐκάστοτε ὃ, τι ἂν τις βούλη-
 ται, ὡς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.
 Καὶ νῦν δὴ τούτων ὁπότερον βούλει ποιεῖ ἐρώτα, ἢ ἀποκρί- b.
 νου. ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. καὶ μοι ἀπόκριται, ὧ Σώ-
 κρατες. ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοὶ δοκεῖ περὶ τῆς ῥητορικῆς,
 σὺ αὐτὴν τίνα φῆς εἶναι; ΣΩ. Ἄρα ἐρωτᾶς ἤντινα τέχνην
 φημί εἶναι; ΠΩΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐδεμία ἔμοιγε δοκεῖ, ὧ
 Πῶλε, ὡς γε πρὸς σε τάληθ' εἰρήσθαι. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι
 δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Πρᾶγμα ὃ φῆς σὺ ποιῆσαι τέχ-

e diverso, videlicet si te prolixè loquente, neque volente ad
 interrogata respondere, non liceret abire mihi, teque audire
 nolle: nonne ego quoque gravi iniuria afficerer, si non abire
 mihi, tuaeque orationi auscultare nolle permittatur potestas?
 Verum si qua tibi disputationis huius est cura, eamque cor-
 rigere voles, quemadmodum modo dicebam, retractans quod
 tibi retractandum videtur, rogansque vicissim atque respon-
 dens, ut ego Gorgiasque fecimus, redargue me, ac te re-
 dargui patiare. An autem te quoque scire, quae & Gorgias
 se scire profitetur, affirmas? Pol. Dico equidem. So. Et iubes,
 ut de quo quisque velit, a te quaerat, tanquam ab homine
 qui respondere sciat? Pol. Certe. So. Nunc ergo alterutrum tuo
 arbitrato facias, vel quaere, vel responde. Pol. Faciam equi-
 dem, atque mihi responde, o Socrates. quandoquidem Gorgias
 circa rhetoricam tibi non videtur posse commode dicere, tu
 ipsam quam esse dicis? So. Interrogasne, quam artem esse pu-
 tem? Pol. Id ipsum. So. Nullam, o Pole, ut vera tibi loquar.
 Pol. Quid igitur tibi videtur esse rhetorica? So. Res quam tu

- νην, ἐν τῷ συγγράμματι ὃ ἐγὼ ἔναγχος ἀνέγνων. ΠΩΛ.
 c. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ἐμπειρίαν ἔγωγε τινά. ΠΩΛ. Ἐμ-
 πείρια ἄρα σοὶ δοκεῖ ἢ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Ἐμοίγε εἰ μὴ
 τι σὺ ἄλλο λέγεις. ΠΩΛ. Τίνος ἐμπειρία; ΣΩ. Χάριτός τινος
 καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας. ΠΩΛ. Οὐκοῦν καλὸν σοὶ δοκεῖ ἢ
 ῥητορικὴ εἶναι, χαρίζεσθαι οἷοντ' εἶναι ἀνθρώποις; ΣΩ. Τί δέ,
 ὦ Πῶλε, πέπυσαι ἤδη παρ' ἐμοῦ ὃ, τι Φημί αὐτὴν εἶναι,
 ὥστε τὸ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾶς εἰ οὐ καλὴ μοὶ δοκεῖ εἶναι;
 d. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ πέπυσμαι ὅτι ἐμπειρίαν τινα αὐτὴν φῆς
 εἶναι; ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾶς τὸ χαρίζεσθαι, σμι-
 κρόν τι μοὶ χάρισσασθαι; ΠΩΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἐροῦ νῦν με,
 ὀψοποιῖα εἴτις μοὶ δοκεῖ τέχνη εἶναι. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ τίς
 τέχνη ὀψοποιῖα. ΣΩ. Οὐδεμία, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί,
 Φάξι. ΣΩ. Φημί δὴ, ἐμπειρία τις. ΠΩΛ. Τίς, Φάξι. ΣΩ.
 Φημί δὴ, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ.
 e. Ταυτὸν δ' ἐστὶν ὀψοποιῖα καὶ ῥητορικὴ; ΣΩ. Οὐδαμῶς γε·
 ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτηδεύσεως μέριον. ΠΩΛ. Τίνος λέγεις
 ταύτης; ΣΩ. Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅκων

dicis fecisse artem, in eo libro quem nuper legi. *Pol.* Quidnam dicis? *So.* Peritiam quandam. *Pol.* Peritia ergo tibi videtur esse rhetorica? *So.* Mihi quidem, nisi tu aliud dixeris. *Pol.* Cuius videtur rei peritia? *So.* Gratiam quandam voluptatemque pariendi. *Pol.* Nonne igitur pulchrum quiddam existimas esse rhetoricam, cum apud homines comparare gratiam possit? *So.* Quid, o Pole? audivisti iam quid illam esse dicam, quod deinceps interrogas utrum pulchram esse putem? *Pol.* Nonne te audivi dicentem, esse peritiam quandam? *So.* Visne igitur, quandoquidem gratiam magni facis, paulum quid mihi gratificari? *Pol.* Volo. *So.* Interroga me nunc, quam artem esse coquinariam putem. *Pol.* Ecce interrogo: quaeenam ars coquinaria est? *So.* Nulla. *Pol.* At quid? *So.* Peritiam quandam esse dico. *Pol.* Quaeenam peritia est? *So.* Gratiam voluptatemque pariendi. *Pol.* Idemne est coquinaria atque rhetorica? *So.* Nullo pacto; sed eiusdem studii particula.

Γοργίου ἕνεκα λέγειν, μὴ οἴηταί με διακωμωδεῖν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορικὴ ἢ Γοργίας ἐπιτηδεύει, οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο τί ποτε οὗτος ἡγεῖται. ὃ δ' ἐγὼ καλῶ τὴν ῥητορικὴν, πράγματός τινος ἐστὶ μόνιον, οὐδενὸς τῶν καλῶν. p. 463
a.

ΓΟΡ. Τίνος, ὦ Σώκρατες, εἰπέ· μηδὲν ἐμὲ αἰσχυνοῦς. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναι τι ἐπιτήδευμα, τεχνικὸν μὲν οὐ, ψυχῆς δὲ σοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας, καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις. καλῶ δὲ αὐτοῦ ἐγὼ τὸ κερφάλαιον, κολακείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόνια εἶναι, ἐν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ ἢ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὡς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόνιον καὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ, καὶ τὴν γε κομμωτικὴν, καὶ τὴν σοφιστικὴν· τέτταρα ταῦτα μόνια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασιν. εἰ οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνεσθαι, πυνθανέσθω. οὐ γὰρ πω πέψυσαι ὁποῖον Φημί ἐγὼ τῆς κολακείας μόνιον εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' αὐτὸν b
c

Pol. Cuius studii? *So.* Vereor ut sit durius veritatem dicere Gorgiae causa, ne forte me suum vituperare studium arbitretur. Ego enim utrum haec rhetorica sit quam Gorgias exercet, nescio. nam ex hac disputatione nihil nobis patefactum est, quid tandem ipse putet. Sed quod ego appello rhetoricam, rei cuiusdam particula est nequaquam honestae. *Gor.* Cuiusnam Socrates? dic age, nihil mea causa veritus. *So.* Videtur mihi studium esse quoddam, non artificiosum quidem, sed sagacis animi, aptique natura atque potentis ad humanam consuetudinem sibi conciliandam. Appello autem summam caputque eius adulationem. Huius autem studii multa videntur mihi esse membra. unum quidem coquinaria: quae quamvis esse ars videatur, meo tamen iudicio nulla est, sed peritia quaedam usu comperta. Eiusdem praeterea particulam rhetoricam quoque esse dico, & fucatoriam, quae mangonica dicitur, & sophisticam: has utique particulas quatuor, ad res quatuor pertinere. Si ergo Polus quaerere vult, quaerat. nondum enim

- λέλιθα οὕτως ἀποκεκριμένος. ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχροὺν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι. ὅ, τι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ᾧ Πῶλε. ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημί εἶναι τὴν ῥητορικὴν. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ, καὶ ἀποκρίναι.
- d. ὁποῖον μόριον. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένον; ἐστὶ γὰρ ἢ ῥητορικὴ, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, πολιτικῆς μορίου εἶδωλον. ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχροὺν λέγεις αὐτὴν εἶναι; ΣΩ. Αἰσχροὺν ἐγώ γε. τὰ γὰρ κακὰ, αἰσχροὶ ἐγὼ καλῶ ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤδη εἰδότε ἃ ἐγὼ λέγω. ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ᾧ Σώκρατες' ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς συνίημι ὅ, τι λέγεις. ΣΩ. Εἰκότως γε, ᾧ Γοργία. οὐδὲν γὰρ πω σαφὲς
- e. λέγω. Πῶλος δὲ ἔδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτου μὲν ἕα' ἐμοὶ δ' εἰπέ πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου εἶδωλον εἶναι τὴν ῥητορικὴν. ΣΩ. Ἀλλὰ τοῦτ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι ὅ γε μοι φαίνεται εἶναι ἢ ῥητορικὴ· εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὃν τοῦτο,

audivit, qualem adulationis particulam rhetoricam esse dicam: nec animadvertit, ad id me nondum respondisse. itaque interrogat, utrum pulchram existimem, necne. Ego vero, utrum pulchrum aliquid vel turpe rhetoricam esse rear, non prius respondebo, quam quid ipsa sit, aperuerim. non enim aliter respondere decet, Pole. Quod si audire voles, percontare qualem adulationis particulam, rhetoricam esse dicam. Pol. Quaero iam abs te, qualis particula? So. An me respondente perdisces? Est, ut opinor, rhetorica particulae civilis simulacrum. Pol. Quid ergo? pulchrumne, an turpe quiddam ais esse? So. Turpe. siquidem mala esse turpia dico, quandoquidem tibi, tanquam eorum quae iam dico non ignaro, me respondere oportet. Gor. Per Iovem, non satis quae dicis, intelligo. So. Nec iniuria quidem, Gorgia. nondum enim satis expressi: Polus autem iste iuvenis atque acer est. Gor. At hunc mitte: mihi vero responde, quo pacto dicas rhetoricam civilis particulae simulacrum esse. So. Conabor exprimere, quid mihi

Πῶλος ὄδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχὴν; ΓΟΡ.
 Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἶετινὰ εἶναι ἑκατέρου p.
464
 εὐεξίαν; ΓΟΡ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, a.
 οὔσαν δ' οὐ; οἶον, τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ
 σώματα, οὓς οὐκ ἂν ῥαδίως αἰσθοιτό τις ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν,
 ἄλλος ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν γυμνασικῶν τις. ΓΟΡ. Ἀληθῆ
 λέγεις. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν
 ψυχῇ, ὅτι ποιεῖ μὲν δοκεῖν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν,
 ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. ΓΟΡ. Ἐσι ταῦτα. ΣΩ. Φέρε δὴ σοι, h.
 εἰάν δύναμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. δύο ἄνθρωποι πραγ-
 μάταιν, δύο λέγω τέχνας, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ, πολι-
 τικὴν καλῶ τὴν δὲ ἐπὶ τῷ σώματι, μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι
 οὐκ ἔχω σοι μιᾶς δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας, δύο
 μόρια λέγω, τὴν μὲν, γυμνασικὴν, τὴν δὲ, ἰατρικὴν. τῆς δὲ
 πολιτικῆς, ἀντὶ μὲν τῆς γυμνασικῆς, τὴν νομοθετικὴν ἀντι-

videatur esse rhetorica. fin vero aliter se habeat negotium;
 Polus iste redarguat. Corpus appellas aliquid atque animam?
 Gor. Quidni. So. Horum vero nonne putas aliquam utriusque
 bonam habitudinem? Gor. Puto equidem. So. Praeterea ha-
 bitudinem aliquam apparere bonam, cum minime sit? Dico
 autem nonnihil eiusmodi. Multi corpus bene affectum habere
 videntur, quorum malam valetudinem habitudinemque haud
 facile quisquam, praeter medicum gymnasiique magistrum, de-
 prehendat. Gor. Vera narras. So. Tale quiddam & in cor-
 pore & in anima esse dico, quod quidem facit ut & corpus
 & anima recte valere videantur, cum non bene se habeant.
 Gor. Ita est. So. Age vero, si potero, clarius quod dixi ex-
 plicabo. Cum res duae sint, artes esse geminas arbitror: &
 artem quidem ad animam pertinentem, civilem nuncupo: eam
 vero quae ad corpus, nomine uno nominare non possum.
 sed huius artis unius, quae curat corpus, duas pono particu-
 las: alteram quidem gymnasticam, alteram medicinam. In ci-
 vili vero nomotheticam, scilicet conditricem legum, pono cor-
 respondentem gymnasticae: & iustitiam, scilicet iudiciariam,

- c. σροφον δὲ τῆ ἰατρικῆ, τὴν δικαιοσύνην. ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὔσαι, ἐκάτεραι τούτων, ἢ, τε ἰατρικὴ τῆ γυμνασικῆ, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆ νομοθετικῆ. ὅμως δὲ διαφέρουσι τι ἀλλήλων. τεττάρων δὲ τούτων οὔσων, καὶ αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευουσῶν, τῶν μὲν, τὸ σῶμα, τῶν δὲ, τὴν ψυχὴν, ἢ κολακευτικὴ αἰσθανομένη, οὐ γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ σοχασαμένη, τέτραχαῖ ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδῦσα ὑπὸ ἑκάστων τῶν μορίων, προσποιεῖται εἶναι τοῦτο ὅπερ
- d. ὑπέδου. καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ αἰεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἀνοιαν, καὶ ἑξαπατᾷ ὥστε δοκεῖν πλείστου ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἢ ὀψοποιητικὴν ὑποδέδουκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἰδέναι. ὥστ' εἰ δέοι ἐν παισὶ διαγωνίζεσθαι ὀψοποιῶν τε καὶ ἰατρῶν, ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις ὥσπερ οἱ παῖδες, πότερος ἐπαίξει περὶ τῶν χρησῶν σιτίων ἢ πονηρῶν, ὁ ἰατρός ἢ ὁ ὀψοποιὸς, λιμῶ
- e. ἀν ἀπαθανεῖν τὸν ἰατρὸν. κολακειῶν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρὸν φημί εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὡ Πῶλε. τοῦτο γὰρ πρὸς σε

medicinam quodammodo referentem. Communicant vero invicem, utpote quae circa idem sint, medicina atque gymnastica, rursusque iudiciaria atque legalis. verumtamen inter se etiam differunt. Cum vero hae quatuor sint, semperque quod optimum curent, hae quidem corpus, illae animam: facultas adulatoria id sentiens, non cognoscens quidem, sed coniectans, se quadrifariam dividit, singulasque subit particulas, simulans id se esse quod subiit. Et optimi quidem nullam habet curam, sed semper eo quod dulcissimum est, quasi hamo incautam illaqueat mentem, & usque adeo decipit, ut plurimi apud eam aestimanda videatur. Medicinam quidem coquinaria subiens, simulat optimos se cibos corpori adhibere. Quamobrem si vel inter pueros, vel viros aequae ac pueri stultos atque insipientes, contendere oporteret coquum atque medicum, uter eorum de bonis malisque cibis plus intelligat, medicus quidem fame periret. Id ergo adulationem voco, ac turpe, o Pole, quiddam existimo, id enim adversus te dico;

λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος σοχάζεται ἀνευ τοῦ βελτίστου. τέχνην δὲ p.
αὐτὴν οὐ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν. ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐ- 461
δένα, ὃ προσφέρει ἢ προσφέρει, ὅποια ἄττα τὴν φύσιν ἐστίν a.
ὥστε τὴν αἰτίαν ἐκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ
καλῶ ὃ ἂν ἢ ἀλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ περὶ εἰ ἀμφισβη-
τεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὡς περὶ λέ-
γω, ἢ ὀψοποιητικὴ κολακεία ὑπόκειται τῇ δὲ γυμνασικῇ, b.
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἢ κομμωτικὴ, κακοῦργός τε
καὶ ἀπατηλὴ, καὶ ἀγεννής, καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασί τε
καὶ χράμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα ὥστε
ποιεῖν, ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους, τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ
τῆς γυμνασικῆς ἀμελεῖν. ἴν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοὶ
εἰπεῖν ὡς περὶ οἱ γεωμέτραι (ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσειας)
ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμνασικὴν, τοῦτο ὀψοποιητικὴ πρὸς c.
ἰατρικὴν. μᾶλλον δὲ ᾄδε' ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμνασικὴν,
τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικὴν· καὶ ὅτι ὃ ὀψοποιητικὴ πρὸς
ἰατρικὴν, τοῦτο ρητορικὴ πρὸς δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω,
διέσηκεν οὕτω φύσει ἅτε δ' ἐγγύς ὄντων, φύρονται ἐν τῷ

proptereaque absque ulla optimi ratione voluptatem aucupatur. neque artem eam esse dico, sed peritiam quandam; quoniam nullam eorum quae affert, qualia sint natura, habet rationem: quo fit, ut nullius rei causam possit afferre. Quare artem non appello, quae careat ratione. de quibus tamen si ambigis, rationem tibi volo exponere. Itaque medicinam, ut dixi, coquinaria adulatio subit: Gymnasticam vero similiter fucatoria, res noxia, fallax, ingenerosa, illiberalis, figuris, coloribus, lineamentis, & sensu quodam ita decipiens, ut propter extrinsecum fucum propriam veramque formam, quae fit per gymnasticam, negligamus. Ceterum ne sim prolixior, more geometrico dicam. sic enim forte iam assequeris. Perfecto quod fucatrix ad gymnasticam, id ad medicinam est coquinaria. immo vero sic: Quod fucatrix ad gymnasticam, hoc sophistica ad legalem: rursusque, quod coquinaria ad medicinam, id rhetorica est ad iustitiam. Verumtamen, ut dice-

- αὐτῷ καὶ περὶ ταυτὰ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ, τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς, οὔτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τούτοις. καὶ γὰρ ἂν εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεσάτει, ἀλλ'
- d. αὐτὸ αὐτῷ, καὶ μὴ ὑπὸ ταύτης κατελευρεῖτο καὶ ἀνεκρίνετο ἢ τε ὀψοποιητικὴ καὶ ἢ ἰατρικὴ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἐκρινε σαπνόμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὐτὸ, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε (σὺ γὰρ τούτων ἐμπειρὸς) ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων τ' ὄντων τῶν τε ὑγιεινῶν καὶ ἰατρικῶν καὶ ὀψοποιητικῶν. ὃ μὲν οὖν ἐγὼ Φίμη τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας ἀντίτροφον ὀψοποιῆσας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνος ἐν σώματι. ἴσως μὲν οὖν ἄτοπον πε-
- e. ποίημα, ὅτι σε οὐκ ἔῶν μακροὺς λόγους λέγειν, αὐτὸς μακρὸν λόγον ἀποτέτακα. ἄξιον μὲν οὖν ἐμοὶ συγγνώμην ἔχειν ἐστὶ λέγοντος γάρ μου βραχέα, οὐκ ἐμάνθανες, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρισει, ἣν σοι ἀπεκρινάμην, οὐδὲν οἶος ἦσθα, ἀλλὰ ἐδῶου διηγῆσσεως. ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ

ham, ita natura distinguuntur: ac etiam tanquam propinquae miscentur invicem in eodem & circa eadem, sophistae videlicet & rhetores: nec utilitatem respiciunt aliquam, quam vel pro seipsis, vel pro aliis sequantur unquam. Nam si animus corpori non praeesset, sed ipsum sibi; neque ab eo perspiceretur, discerneretque coquinaria & medicina: sed corpus ipsum gratia voluptateque sua haec perpenderet, illud Anaxagorae profus accideret, amice Pole: horum enim habes peritiam: omnia videlicet in eodem indiscreta commiscentur, & quae ad medicinam pertinent & salutem, & quae ad coquinariam attinent. Audivisti iam, quid ego rhetoricam esse dicam: rem videlicet coquinariae respondentem, talemque in anima, qualis illa est in corpore. Fortassis absurde feci, qui tibi prolixitatem prohibens, sermonem ipse longum extenderim: ubi tamen venia dignus sum, quia si brevius essem locutus, minime percepisses, neque responsio tibi mea satisfecisset, sed expositione rursus indigniffes. Si ergo nec ego te respondentem assequi valeo, tu quoque extende sermo-

ἔχω δ, τι χρήσωμαι, ἀπότεινε καὶ σὺ λόγον· ἐὰν δὲ ἔχω, p.
 ἔα με χρῆσθαι. δίκαιον γάρ. καὶ νῦν ταύτη τῇ ἀποκρίσει εἶτι 466
 ἔχεις χρῆσθαι, χρῶ. ΠΩΛ. Τί οὖν φῆς; κολακεία δοκεῖ σοι a.
 εἶναι ἢ ῥητορικῆ; ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόριον.
 ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικούτος ὢν, ᾧ Πῶλε; τί τάχα δρά-
 σεις πρεσβύτης γενόμενος; ΠΩΛ. Ἄρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς
 κόλακες ἐν ταῖς πόλεσι φαῦλοι νομίζεσθαι οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες;
 ΣΩ. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾶς, ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις; b.
 ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἐμοιγε δοκοῦ-
 σιν. ΠΩΛ. Πῶς οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται τῶν ἐν
 ταῖς πόλεσιν; ΣΩ. Οὐκ' εἰ τὸ δύνασθαι γε λέγεις ἀγαθόν τι
 εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Ἄλλὰ μὴν δὲ λέγω γε. ΣΩ.
 Ἐλάχισον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥή-
 τορες. ΠΩΛ. Τί δ' οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτινύουσι c.
 τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα, καὶ ἐκβάλ-
 λουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΣΩ. Νῆ τὸν Κύννα
 ἀμφιγνοῶ μέντοι, ᾧ Πῶλε, ἐφ' ἐκάστου ὢν λέγεις, πότερον
 αὐτὸς ταῦτα λέγεις, καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνῃ, ἢ ἐμὲ

nem. fin valeo, permitte me responsione tua vel mea (sic enim
 aequum est) pro arbitrio uti. Et nunc quidem, si quo pacto
 responsione hac opportune uti potes, utere. *Pol.* Quid igitur
 ais? adulatione tibi videtur esse rhetorica? *So.* Equidem adu-
 lationis particulam esse dixi. Non meministi, Pole, quum sis
 huius aetatis? quid forte posthac natu grandior facies? *Pol.*
 An boni rhetores videntur tibi quemadmodum adulatores in
 civitate contemni? *So.* Interrogationem hanc facis? an ora-
 tionem aliquam exordiris? *Pol.* Interrogo equidem. *So.* Nulla
 existimatione mihi digni videntur. *Pol.* Quomodo nulla? non-
 ne plurimum in civitatibus possunt? *So.* Minime, si poten-
 tiam bonam aliquid esse dicis ei qui potest. *Pol.* Dico certe.
So. Oratores igitur minimum omnium in republica posse mihi
 videntur. *Pol.* Quid ais? nonne quemadinodum tyranni occi-
 dunt quem volunt, & exspoliant patrimonio, pelluntque ex
 urbe? *So.* Per Canem in singulis quae dicis, ambigo, utrum

ἔρωτᾶς. ΠΩΛ. Ἄλλ' ἐγωγέ σε ἐρωτῶ. ΣΩ. Εἶεν, ὦ φίλε. ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾶς; ΠΩΛ. Πῶς δύο; ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτινύουσιν οἱ ῥήτορες οὐς ἂν βού-
 d. λωνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται, καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἐρωτή-
 ματα, καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. Φημί γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον. οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν ποιεῖν μέντοι ὃ, τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. ΠΩΛ. Οὐκοῦν τοῦτό ἐστι τὸ
 e. μέγα δύνασθαι; ΣΩ. Οὐχ, ὡς γε Φησί Πῶλος. ΠΩΛ. Ἐγὼ αὖ Φημι; Φημί μὲν οὖν ἐγωγε. ΣΩ. Μὰ τὸν οὐ σὺ γε. ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῶν δυναμένων. ΠΩΛ. Φημί γάρ οὖν. ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἶε εἶναι ἂν τις ποιῇ ταῦτα ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων; καὶ τοῦτο καλεῖς μέγα δύνασθαι; ΠΩΛ. Οὐκ ἐγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν

sententiam explices tuam, an quaeras meam. *Pol.* Quaero equidem tuam. *So.* Esto amice: deinde, duo simul a me quaeris. *Pol.* Quonam pacto duo? *So.* Nonne dicebas modo, oratores occidere tyrannorum more quoscunque velint, & fortunae bonis exspoliare, atque etiam in exilium eiicere? *Pol.* Equidem. *So.* Dico itaque tibi, has duas interrogationes esse, respondeoque ad utrasque. assero equidem, tam rhetores quam tyrannos minimam in civitatibus obtinere potentiam, quemadmodum paulo ante dicebam. nihil enim, ut ita dixerim, facere ex his quae volunt: facere tamen quod sibi opinantibus optimum videatur. *Pol.* Nonne haec magna potentia? *So.* Nequaquam, ut ait Polus. *Pol.* An ego non dico? dico equidem certe. *So.* Per Iovem non dicis, quandoquidem magnam potentiam dixisti ei, qui potest, esse bonum. *Pol.* Id quidem dico. *So.* Bonumne igitur esse ais, si quis ea fecerit, quae sibi optima videantur mente capto? atque id magnam dicis esse potentiam? *Pol.* Non certe. *So.* Nonne igitur ostendendum tibi

ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας, καὶ τέχνην τὴν ῥητο-
 ρικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δὲ με ἐάσεις p:
 ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιῶντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ 467
 αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κερτῆσονται. ἢ a.
 δὲ δύναμις ἐστίν, ὡς σὺ φῆς, ἀγαθὸν τὸ δὲ ποιεῖν ἀνευ νοῦ ἃ
 δοκεῖ, καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι. ἢ οὐ; ΠΩΛ. Ἐγώ γε.
 ΣΩ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν
 ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεχθῆ ὑπὸ Πάλου ὅτι
 ποιῶσιν ἃ βούλονται; ΠΩΛ. Οὗτος ἀνὴρ. ΣΩ. Οὐ Φημι b.
 αὐτοὺς ποιεῖν ἃ βούλονται ἀλλὰ μ' ἐλεγχε. ΠΩΛ. Οὐκ
 ἔρτι ὁμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιον εἶναι τούτου
 πρόσθεν; ΣΩ. Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. ΠΩΛ. Οὐκοῦν ποιῶ-
 σιν ἃ βούλονται. ΣΩ. Οὐ Φημι. ΠΩΛ. Ποιῶντες δὲ ἃ δοκεῖ
 αὐτοῖς; ΣΩ. Φημί. ΠΩΛ. Σχέτλια λέγεις καὶ ὑπερφύη, ὧ
 Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ κατηγορεῖ, ὧ λῶζε Πῶλε, ἵνα προσείπω
 σε κατὰ σε· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπιδειξον ὅ, τι
 ψεύδομαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἄλλ' ἐδέλω c.

est, oratores habere mentem, atque rhetoricam non adula-
 tionem quidem esse, sed artem, quo me convincas? alioquin
 nisi id ostendens me arguas, oratores & tyranni, facientes
 quidquid faciendum sibi videtur in civitate, nullum propterea
 bonum consequentur. Siquidem potentiam habere, ut ipse
 ais, est bonum: facere vero quidquid videatur absque mente,
 ipsemet confiteris esse malum. nonne ita? *Pol.* Ita certe. *So.*
 Quonam igitur pacto oratores, vel tyranni, magna in repub-
 lica possunt, nisi Socrates convictus a Polo, illos quae vo-
 lunt facere, fateatur? *Pol.* En vir! *So.* Nego eos facere quae
 volunt. tu vero me redargue. *Pol.* An non paulo ante con-
 fitebaris, quae sibi bona videntur, eos facere? *So.* Et nunc
 rursus confiteor. *Pol.* An non ergo faciunt quae volunt? *So.*
 Non, ut arbitrator. *Pol.* Faciunt tamen quae sibi videntur. *So.*
 Concedo. *Pol.* Molesta, o Socrates, & incredibilia dicis. *So.*
 Ne me accuses, optime Pole, ut appellem te secundum te.
 verum si quid habes quod inquiras, errorem meum redargue:

- ἢ ποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὃ, τι λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν σοὶ δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι ὃ ἂν πράττωσιν ἐκάσποτε, ἢ ἐκεῖνο οὐ ἕνεκα πράττουσι τοῦδ' ὃ πράττουσιν; οἶον, οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν, πότερον σοὶ δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν; ἢ ἐκεῖνο τὸ ὑγιαίνειν, οὐ ἕνεκα πίνουσι; ΠΩΛ. Δη-
 d. λουότεν τὸ ὑγιαίνειν, οὐ ἕνεκα πίνουσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ πλείοντες τε καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι, οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἐκάσποτε (τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματ' ἔχειν;) ἀλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, οὐ εἵνεκα πλέουσι, πλουτεῖν. πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλοτι οὖν οὕτω καὶ περὶ πάντων; ἔάν τις τι πράττη ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ ἕνεκα πράττει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ.
 e. Ἄρ' οὖν ἐστὶν τι τῶν ὄντων ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθὸν γ' ἐστὶν ἢ κακόν, ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθόν, οὔτε κακόν; ΠΩΛ. Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι ἀγα-

fin minus, ipse responde. *Pol.* Sed respondere malo, ut quid dicas intelligam. *So.* Utrum ergo tibi videntur homines id velle, quod ubique agunt? an potius illud, cuius gratia agunt? veluti qui pharmaca a medicis accepta bibunt, utrum tibi id videntur ipsum velle quod faciunt, videlicet pharmacum bibere, & asperitatem eius perferre: an sanitatem potius, cuius gratia bibunt? *Pol.* Manifestum est, eos fieri sanos velle, cuius gratia potionem sumunt. *So.* Nonne & qui navigant, aut aliud negotium lucri causa obeunt, non id volunt quod faciunt? (quis enim navigare, subire pericula, molestias habere velit?) sed illud volunt, ut arbitror, cuius gratia navigant; divitias scilicet: harum enim gratia navigant. *Pol.* Maxime. *So.* An non in omnibus quoque similiter, quisquis aliquid alicuius agit gratia, non id vult quod agit, sed illud cuius gratia agit? *Pol.* Ita videtur. *So.* An est ex omnibus aliquid, quod non aut bonum sit, aut malum, aut horum medium, neque bonum scilicet, neque malum? *Pol.* Nihil omnino. *So.* Non-

ὄν μὲν, σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν, καὶ πλοῦτον, καὶ τᾶλλα τὰ
 τοιαῦτα κακὰ δὲ, τᾶναντία τούτων; ΠΩΛ. Ἐγωγε. ΣΩ.
 Τὰ δὲ μῆτε ἀγαθὰ, μῆτε κακὰ, ἄρα τοιαῦδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε
 μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐ- p.
 δετέρου; οἶον, καθεῖσθαι, καὶ βαδίζειν, καὶ τρέχειν, καὶ πλεῖν 468
 καὶ οἶον αὐτὸν λιθοῦς καὶ ξύλα, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦ- a.
 τα λέγεις; ἢ ἀλλ' ἅπτα καλεῖς τὰ μῆτε ἀγαθὰ μῆτε κακὰ;
 ΠΩΛ. Οὐκ ἄλλὰ ταῦτα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ
 ταῦτα, ἔνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν; ἢ
 τᾶγαθὰ, τῶν μεταξὺ; ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δὴ που τῶν ἀγα-
 θῶν. ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διάκοντες, καὶ βαδίζομεν, ὅταν βα- b.
 δίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι καὶ τὸ ἐναντίον, ἔσμεν ὅταν
 ἐσῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ οὐ; ΠΩΛ. Ναί.
 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτίνυμεν, εἴτινα ἀποκτίνυμεν, καὶ ἐκ-
 βάλλομεν, καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι
 ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ μή. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐνεκ' ἄρα
 τοῦ ἀγαθοῦ πάντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. ΠΩΛ. Φη-

ne bonum quidem dicis sapientiam, sanitatem, divitias, alia-
 que generis eiusdem? mala vero horum contraria? *Pol.* Equi-
 dem. *So.* Quae vero neque bona sunt, neque mala, talia
 quaedam dicis, quae quandoque boni, quandoque mali par-
 ticipia sunt, quandoque neutri: veluti federe, ire, currere,
 navigare: rursus, veluti lapides, ligna, ceteraque similia. non-
 ne talia quaedam esse dicis, quae neque bona appelles, neque
 mala? *Pol.* Talia certe. *So.* Utrum igitur media haec bono-
 rum agunt gratia, quoties agunt? an bona gratia mediorum?
Pol. Media bonorum gratia. *So.* Ergo sequentes bonum, va-
 dimus, praestare id existimantes: & vicissim quiescimus, quan-
 docunque quiescimus, ob id ipsum bonum. nonne ita? *Pol.*
 Ita prorsus. *So.* Praeterea si quos occidimus, eiusdem gratia
 occidimus: similiterque expellimus, atque rapimus, putantes
 praestare ut talia a nobis fiant. *Pol.* Procul dubio. *So.* Quamob-
 rem boni gratia haec faciunt omnia, quicumque faciunt. *Pol.*
 Assentior. *So.* An non inter nos convenit, non quae alicuius

- μί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὠμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ
 c. ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν.
 ΠΩΛ. Μάλισα. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα, οὐδ'
 ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρῆσθαι ἀπλῶς
 οὕτως· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν
 αὐτά· βλαβερά δὲ ὄντα, οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βου-
 λόμεθα, ὡς φῆς σύ· τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλό-
 μεθα, οὐδὲ τὰ κακὰ· ἢ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε,
 d. ἢ οὐ; τί οὐκ ἀποκρίνη; ΠΩΛ. Ἄληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ
 ταῦτα ὁμολογοῦμεν, ἣν τις ἀποκτείνει τινα, ἢ ἐκβάλλῃ ἐκ
 πόλεως, ἢ ἀφαιρῆται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ
 (οἰόμενος εἶναι αὐτῷ ἄμεινον, τυγχάνῃ δὲ ἔν κείνῳ) οὗτος
 δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἢ γάρ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄρ'
 οὐν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί
 οὐκ ἀποκρίνη; ΠΩΛ. Ἄλλ' οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται.
 ΣΩ. Ἐσιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει
 e. ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δυνασθαι, ἀγαθόν τι, κατὰ τῆν
 σὴν ὁμολογίαν; ΠΩΛ. Οὐκ ἔστιν. ΣΩ. Ἄληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλε-

gratia agimus, velle, fed illud cuius haec gratia agimus? *Pol.* Maxime. *So.* Itaque non iugulare simpliciter omninoque volumus, neque expellere, neque pecunias rapere: verum si conducant haec, facere volumus: si noceant, nolumus. bona enim volumus, ut ipse ais. quae vero neque bona, neque mala sunt, non proprie volumus; neque mala. Videorne tibi, *Pole*, vera loqui? an non? Quid non respondes? *Pol.* Vera. *So.* Quamobrem si in his consentimus, si quis quempiam interfecerit, vel urbe eiecerit, vel bonis fortunae privaverit, sive tyrannus ille sit, sive orator, putans id melius sibi fore, cum tamen sit peius, is utique facit quae sibi videntur. nonne? *Pol.* Certe. *So.* Numquid etiam quae vult, si quidem haec sunt mala? Quid non respondes? *Pol.* Non videtur mihi quae vult facere. *So.* Quanam igitur ratione vir talis magnam habet in republica potestatem? si quidem magna potestas bonum quiddam est, ut ipse etiam confiteris. *Pol.* Nullo pacto.

γον, λέγων ὅτι ἔσιν ἀνθρώπων ποιούντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐ-
 τῷ, μὴ μέγα δύνασθαι, μὴδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΠΩΛ. Ὡς
 δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναι σοι ποιεῖν ὅ, τι δο-
 κεῖ σοι ἐν τῇ πόλει, μᾶλλον ἢ μὴ, οὐδὲ ζηλοῖς ὅταν ἴδῃς τινα
 ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ, ἢ ἀφελόντα χρήματα, ἢ
 δῆσαντα; ΣΩ. Δικαίως λέγεις, ἢ ἀδίκως; ΠΩΛ. Ὅποτερ' ἂν
 ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; ΣΩ. Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. p:
 ΠΩΛ. Τί δὴ; ΣΩ. Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζη- 469
 λούσιν, οὔτε τοὺς ἀδλίους· ἀλλ' ἐλεεῖν. ΠΩΛ. Τί δέ; οὔτω σοὶ
 δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; ΣΩ. Πῶς γὰρ
 οὔ; ΠΩΛ. Ὅστις οὖν ἀποκτείνουσιν ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως
 ἀποκτείνουσ, ἀδλιος δοκεῖ σοι καὶ ἐλεεινός; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε
 οὐδὲ μὲν τοι ζηλωτός. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἀδλιον ἐφησῶ εἶναι;
 ΣΩ. Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα· καὶ ἐλεεινὸν δὲ
 πρὸς τὸν δὲ δικαίως, ἀζήλωτον. ΠΩΛ. Ἥ που ὅγε ἀποθνήσ- b:

So. Vera ergo dicebam, fieri posse ut fit qui in civitate quae
 sibi videntur, efficiat, neque tamen magnam potentiam ha-
 beat, neque quae velit, agat. *Pol.* Quasi vero tu non optes
 licentiam habere faciendi quidquid tibi videatur in civitate, po-
 tius quam non habere: neque affectes talis esse, quales non-
 nullos vides, vel interficientes, vel exspoliantes, vel conii-
 cientes in vincula, quoscumque & quandocumque sibi videtur.
So. Iustene dicis, an iniuste? *Pol.* Quomodocumque id fiat,
 nonne utrumque optandum? *So.* Bona verba quaeso, o Pole.
Pol. Quid ita? *So.* Quoniam non decet vel vitam minime
 optabilem exoptare, vel miseram, immo potius misereri. *Pol.*
 Quid vero? itane se habere eos de quibus loquor, existimas?
So. Quidni? *Pol.* Quicumque igitur occidit quem iuste occide-
 re sibi videtur, infelix tibi miserabilisque videtur? *So.* Non
 mihi quidem: neque tamen conditio eius optanda. *Pol.* An
 non paulo ante miserum dicebas esse? *So.* Amice, dicebam
 equidem, sed iniuste occidentem; eundemque insuper misera-
 bilem: eius vero qui iuste interficit, conditionem non esse
 optandam. *Pol.* An non qui iniuste occiditur, miserabilis est
Plat. Oper. Vol. IV. D

- κων ἀδικίως, ἐλεεινός τε καὶ ἄδλιός ἐστιν; ΣΩ. Ἦττον ἢ ὁ ἀποκτινύς, ὧ Πῶλε· καὶ ἤττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων.
- ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὧ Σώκρατες; ΣΩ. Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μείζον; ΣΩ. Ἦμισὶ γέ. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Βου-
- c. λοίμην μὲν ἂν ἐγώ γε οὐδέτερα· εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα οὐκ ἂν δέξαιο τυραννεῖν; ΣΩ. Οὐκ· εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ. ΠΩΛ. Ἄλλ' ἐγώ γε τοῦτο λέγω ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀποκτινύνει καὶ ἐκβάλλοντι, καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ΣΩ. Ὡ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ λόγῳ
- d. ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ, λαβὼν ὑπὸ μάλῃς ἐγχειρίδιον, λέγοιμι πρὸς σε, ὅτι, ὧ Πῶλε, ἐμοὶ δύναμις τις καὶ τυραννίς θαυμασία ἄρτι προσγέγονεν. εἰ γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνῶν τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ ὄρας, αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τεθνήξεται οὗτος ὃν ἂν δόξῃ. καὶ τινὰ

atque infelix? So. Minus quam vel interfector, vel is qui iuste necatur. Pol. Quid ita, o Socrates? So. Quoniam inferre iniuriam, malorum omnium maximum est. Pol. Quonam pacto id maximum? nonne peius est, iniuriam pati? So. Minime. Pol. Ipse igitur malle sine pati iniuriam, quam inferre? So. Equidem neutrum vellem. at si necesse foret, aut facere iniuriam, aut pati: accipere iniuriam, quam inferre malim. Pol. Non ergo tyrannidem eligeres. So. Non, si tyrannidem similiter atque ego, definis. Pol. Ego vero id esse dico tyrannidem, quod paulo ante, videlicet licentiam in civitate habere quidquid videatur perpetrandi, sive interficere quempiam, sive expellere libeat, ceteraque omnia pro libidine facere. So. Sed, o beate, quae dicam, accipe. Si enim ego in foro ac frequentium hominum multitudine, assumpto sub ala pugione apud te gloriarer, me potentiam tyrannidemque mirabilem nuper esse nactum: nam sive aliquis istorum hominum quos cernis, mihi

δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγῆναι δεῖν, κατεαγῶς
 ἔσαι αὐτίκα μάλα κἄν δοιμάτιον διεσχίσθαι, διεσχισμένον
 ἔσαι. οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν τῇδε τῇ πόλει. εἰ οὖν ἀπι- c.
 σοῦντί σοι δείξαιμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως ἂν εἴποις ἰδὼν, ὅτι, ὦ
 Σώκρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν μέγα δύναιντο. ἐπεὶ κἄν ἐμ-
 προσηδεῖη οἰκία τούτῳ τῷ τρόπῳ ἦντινα ἂν σοι δοκῇ, καὶ τὰ
 γε Ἀθηναίων νεώρια, καὶ τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα πάντα, καὶ
 τὰ δημόσια καὶ τὰ ἴδια. ἀλλ' οὐκ ἄρα τοῦτ' ἐστὶ τὸ μέγα δύ-
 νασθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἢ δοκεῖ σοι; ΠΩΛ. Οὐ δῆτα
 οὕτω γε. ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν διότι μέμφῃ τὴν τοιαύτην p.
 δύναμιν; ΠΩΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Τί δὴ, λέγε. ΠΩΛ. Ὅτι ^{47^o}
 ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα, ζημιοῦσθαι, ἐστὶ. ΣΩ. Τὸ ^{a.}
 δὲ ζημιοῦσθαι, οὐ κακόν; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ
 Σαυμάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν αὖ σοι φαίνεται, ἐὼν
 μὲν πράττοντι ἃ δοκεῖ, ἐπιγίται τὸ ἀφελίμως πράττειν, ἀγα-
 θόν τε εἶναι καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι εἰ

videatur occidendus, subito perimetur; five alicuius frangendum caput, repente frangetur; five discindenda vestis, subito discindetur; tantum ego in hac civitate possum: quod si tibi minus id credenti ostenderem pugionem, forte eo conspecto tu sic obiiceres: Sic quidem, o Socrates, omnes magnam potentiam haberent. quandoquidem & hoc modo quaslibet domos incendere, & Atheniensium navalia, & triremes, cunctaque navigia, tam publica quam privata, quivis posset. Verum haec non est magna potestas, quidquid tibi quomodocunque videatur, facere. itane tibi videtur? Pol. Certe non hoc pacto potentiam approbo. So. Potestne dicere quam ob causam eiusmodi non approbes potestatem? Pol. Possum equidem. So. Cur ergo? dic iam. Pol. Quoniam necesse est eum, qui ista perpetraverit, poenam luere. So. Poenam vero dare, nonne malum? Pol. Omnino. So. Nonne igitur, o vir mirabilis, magnam rursus potentiam iudicas, si modo qui agit quaecunque sibi videntur, assequitur ut utiliter agat, atque ita bonum consequitur: idque est magna posse? contra vero, malum

- b. δὲ μὴ, κακὸν, καὶ σμικρὸν δύνασθαι. σκεψάμεθα δὲ καὶ τὸδε. ἄλλο τι ἢ ὁμολογοῦμεν, ἐπίστε μὲν ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν ἢ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀποκτινύουσι τε καὶ ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖσθαι χρήματα; ἐπίστε δὲ οὐ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἶοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁμολογεῖται. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Πότε οὖν σὺ Φῆς ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν; εἰπέ τίνα ὄρον ὀρίζῃ. ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἀπόκριναι ταυτὸ τοῦτο. ΣΩ. Ἐγὼ μὲν τοίνυν
- c. Φημί, ὦ Πῶλε, εἴ σοι παρ' ἐμοῦ ἡδίων ἐσιν ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶναι ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον. ΠΩΛ. Χαλεπὸν γε σὲ ἐλέγξαι, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' οὐχὶ καὶν παῖς σε ἐλέγξειεν ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πολλὴν ἄρα ἐγὼ τῷ παιδί χάριν ἔξω, ἴσῃ δὲ καὶ σοι, εἴαν με ἐξελέγξῃς, καὶ ἀπαλλάξῃς Φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ κάμῃς Φίλον ἀνδρα εὐεργετῶν ἀλλ' ἐλεγχε. ΠΩΛ. Ἄλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες,
- d. οὐδὲν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν. τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρῶην γεγενητά, ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἐσὶ, καὶ ἀποδειξάι ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἀνθρώποι, εὐδαίμονές εἰσι. ΣΩ.

est, parvaque potentia? Verum id quoque consideremus. dicimusne, alias praestare ea facere quae modo dicebamus, videlicet interficere, expellere, spoliare, alias autem minime? *Pol.* Sic omnino. *So.* Hoc iam mihi, ut videtur, tibi quoque venit. *Pol.* Certe. *So.* Utrum igitur & quo pacto dicis ipse melius esse haec facere? dic age, quem terminum statuas. *Pol.* Tu vero, o Socrates, id definias. *So.* Ego igitur, si a me audire mavis, dicam, videlicet cum quis haec iuste facit, melius esse: quando vero iniuste, peius. *Pol.* Perdifficile est te redarguere, o Socrates. at nonne vel puer te redarguere possit, quod vera non dicis? *So.* Magnam ego puero habebō gratiam, tibi quoque non minorem, si me refutando ab errore eiusmodi liberaveris. te igitur oro, ne tibi molestum sit beneficium hoc in amicum conferre: sed iam refelle. *Pol.* Atqui, o Socrates, nihil opus est antiquis exemplis ad te confutandum. si quidem recentibus atque adeo hesternis manifeste plerosque in-

Τὰ ποῖα ταῦτα; ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δὴ που τοῦτον τὸν Περδικίου ὄρας ἄρχοντα Μακεδονίας; ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἀκούω γε. ΠΩΛ. Εὐδαίμων σὺν σοι δοκεῖ εἶναι, ἢ ἄθλιος; ΣΩ. Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε. οὐ γὰρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρὶ. ΠΩΛ. Τί δαί; συγγερόμενος ἂν γνοίης; ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γινώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ; ΣΩ. Μὰ Δί' οὐ δῆτα. ΠΩΛ. ε. Δῆλον δὲ, ὦ Σάκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γινώσκεις φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἔρω. οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστίν; ΣΩ. Ὡς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε. τὸν μὲν γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα, εὐδαίμονα εἶναι Φημί· τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν, ἄθλιον. ΠΩΛ. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος, κατὰ τὸν σὺν p. λόγον; ΣΩ. Εἰπέρ γε, ὦ Φίλε, ἄδικος. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν ⁴⁷ δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ὦ γε προσῆκε μὲν τῆς ἀρχῆς οὐδὲν ἦν νῦν ^{a.} ἔχει, ὅτι ἐκ γυναικὸς ἢ ἦν δούλη Ἀλκέτου τοῦ Περδικίου ἀδελφοῦ καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον, δούλος ἦν Ἀλκέτου, καὶ εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευσεν ἂν Ἀλκέτῃ· καὶ ἦν ἂν εὐδαίμων, κατὰ γε τὸν σὺν λόγον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς

iustus esse felices comprobari possit. So. Quenam ista? Pol. Archelaum Perdiccae filium Macedoniae imperare vides? So. Etsi non video, saltem audio. Pol. Felixne igitur tibi an infelix videtur? So. Haud scio. nunquam enim cum eo locutus sum. Pol. An tu aliter id scire non potes? So. Nullo modo. Pol. Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere, beatifne fit? So. An ego possum, cum ignorem quam fit doctus, quam vir bonus? Pol. Quid? tu in eo sitam vitam beatam putas? So. Ita prorsus existimo, bonos beatos, improbos miseros. Pol. Miser ergo Archelaus? So. Certe, si iniustus. Pol. At vero quonam pacto negari id potest? is enim ex ancilla Alcetae Perdiccae fratris natus est: ideoque Macedoniae regnum quod nunc possidet, ad eum minime pertinebat: sed ipso iure Alcetae servus erat: eoque si iusta agere voluisset, ipsi Alcetae servisset; atque eo pacto ex ratione tua esset fe-

- ἄλλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν. ὅς γε πρῶτον μὲν
- b. τοῦτον αὐτὸν τὸν δεσπότην καὶ δεῖον μεταπεμφάμενος, ὡς ἀποδώσων τὴν ἀρχὴν ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτὸν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, καὶ σχεδὸν ἠλικιώτην, ἐμβαλὼν εἰς ἄμαξαν, νύκτωρ ἐξαγαγὼν, ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους. καὶ ταῦτα ἀδικήσας, ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀδλιώτατος γενόμενος. καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ· ἀλλ' ὀλίγον ὕπερον, τὸν ἀδελφόν,
- c. τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱὸν, παῖδα ὡς ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοῦναι τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ· ἀλλ' εἰς Φρέας ἐμβαλὼν καὶ ἀποπνίξας, πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντά ἐμπετεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδικηκῶς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀδλιώτατός ἐστι πάντων τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος. καὶ ἴσως ἐσιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξά-
- d. μενος, δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὅστισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλ-

lix. Nunc vero quam mirabiliter ad miseriam tandem redactus est, postquam maximas intulit iniurias. Is enim primo hunc ipsum dominum patrumque suum Alcetam accersitum ad se, quasi regnum, quod Perdiccas abstulerat, redditurus, convivio vinoque gravatum, ipsumque & filium eius Alexandrum patruelem aequalemque suum coniectos in plaustrum, nocteque asportatos, trucidavit atque delevit. nec tamen his perpetratis, suam agnovit miseriam, nec id fecisse poenituit: sed paulo post fratrem suum, legitimum Perdiccae filium, puerum annorum septem, ad quem pertinebat regnum, noluit ut felix viveret, iuste alere, atque ipsi regnum tradere; sed in puteum praecipitem dedit, atque suffocavit. Cleopatrae vero eius matri nuntiavit, puerum, dum persequeretur anserem, cecidisse in puteum, mortemque obiisse. His ergo tam magnis iniuriis perpetratis, Macedonum omnium miserrimus est, an potius felicissimus? Num est ullus Atheniensium, ut a te exordiamur, Socrates, qui malit alius quisquam Macedonum esse, quam

λον ἢ Ἀρχέλαος. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶ-
 λε, ἔγωγέ σε ἐπήνεσα ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν
 πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἡμεληκέναι. καὶ νῦν ἄλλοτι
 οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ὃ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξει; καὶ ἐγὼ ὑπὸ
 σοῦ νῦν, ὡς σὺ οἶει, ἐξελήλεγμαι, τούτῳ τῷ λόγῳ Φάσκων
 τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι. πόθεν, ὦ ἄγαθέ; καὶ μὴν
 οὐδέν γε σοι τούτων ὁμολογῶ ἢ σὺ φῆς. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ
 ἐθέλεις. ἐπεὶ δοκεῖ γε σοι ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. ὦ μακάριε. ῥη- e.
 τορικῶς γὰρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὡσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστη-
 ρίοις ἠγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους
 δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὴ τῶν λόγων ἢ ἂν λέγῃσι μάρτυ-
 ρας πολλοὺς παρέχωνται, καὶ εὐδοκίμους, ὃ δὲ τὰναντία λέ-
 γων, ἕνα τινὰ παρέχεται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐ-
 δενδὸς ἀξιὸς ἐστὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐνίστε γὰρ ἂν καὶ κατα- p.
 ψευδομαρτυρηθεῖη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναι τι. 472
 καὶ νῦν περὶ ἢ σὺ λέγεις ὀλίγου σοι πάντες συμφήσουσι a.
 ταῦτα Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι. καὶ ἐὰν βούλη κατ' ἐμοῦ μάρ-

Archelaus? So. Et ab ipso disputationis exordio, Pole, te tanquam Rhetorica bene instructum laudavi, artem vero disserendi dixi te neglexisse. At nunc, haecne illa ratio est, per quam quisvis etiam puer, ut ipse dicebas, me refellat? atque ego abs te, ut ipse iudicas, hac in praesentia ratione convictus sum, qui dixerim iniuriantem beatum esse non posse? Unde vero haec, bone vir? atqui nihil tibi horum, quae tu dicis, assentior. Pol. Neque enim assentiri libet, quanquam tibi vera videantur. So. O beate, oratorum more convincere me contendis, quemadmodum in iudicio fieri solet, ubi alii alios tum convincere se opinantur, cum pro sua causa multos celebresque adducant testes; adversarius vero, aut nullum, aut unum aliquem producat: cum eiusmodi probatio nullius ad veritatem sit momenti. Saepe enim ob falsorum testium multitudinem, atque eorum etiam, qui alicuius rei & pretii esse videntur, quis iniuste opprimitur. Atqui in praesentia si de his quae dicis, velis contra me testes producere, omnes forte &

- τυρας παρέχεσθαι ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγω, μαρτυρήσουσί σοι; ἔάν μὲν βούλη, Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ (ἃν οἱ τρίποδες οἱ ἐφεξῆς ἐστῶτες εἰσὶν ἐν τῷ Διονυσείῳ) ἔάν δὲ βούλη, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἐστὶν ἐν
- β.** Πυθίου τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα ἔάν δὲ βούλη, ἢ Περικλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλη συγγένεια ἤντινα ἂν βούλη τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι. ἀλλ' ἐγὼ σοι εἰς ἃν οὐχ ὁμολογῶ. οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος, ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα οὐτα μάρτυρα παρὰσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ἃν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λό-
- γ.** γου πεπεράνθαι περὶ ἃν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ἦ. οἶμαι δὲ οὐδὲ σὺ, ἔάν μὴ ἐγὼ σοι μαρτυρῶ εἰς ἃν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἔῃς. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἶε καὶ ἄλλοι πολλοί· ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβάλλοντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα εἴτε διόρισουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ τυγχάνει περὶ ἃν ἀμφισβητοῦ-

Athenienses & peregrini tecum sentient; me vero afferre falsa tibi attestabuntur: sive Niciam accersas Nicerati filium, fratresque eius secum, quorum sunt in Dionysio tripodes ordine quodam dispositi; sive Aristocratem Scellii filium, cuius in Pythio munus exstat pulcherrimum; seu totam Periclis domum, seu aliam quamlibet Atheniensium familiam velis in testimonium advocare. At ego unus tibi non assentior. non enim me rationibus cogis, sed falsis testibus contra me productis, ex ipsa veritatis substantia deicere me moliris. Ego vero nisi te ipsum testem unum adduxero mihi assentientem, nihil aestimatione dignum in his quae tractamus, perfecisse me arbitror. nihil etiam te profecturum puto, nisi ego unus solusque tibi consentiam, tuque dimissa aliorum testium multitudinem, id ipsum efficias. Est igitur, ut dixi, unus iste arguendi modus, quemadmodum tu aliique multi putatis. est & alter, quem ego puto. Eos igitur invicem comparantes, utrum & quo pacto inter se discrepent, diligenter consideremus. non

μεν οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἰσχιστον. τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἔστιν, ἢ γινώσκειν ἢ ἀγνοεῖν ὅστις τε εὐδαίμων ἔστι, καὶ ὅστις μὴ. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἔστι, d. σὺ ἡγῆσθαι ὅτιν τε εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἀδικον ὄντα εἶπερ' Ἀρχέλαον ἀδικον μὲν ἡγῆσθαι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλοτι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἐν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν. εἶεν. ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσαι, ἄρ' ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας; ΠΩΛ. Ἡκιστά γε· ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀδλιώτατος εἴη. ΣΩ. Ἄλλ' ἔάν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμων ἔσαι; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Κα- e. τὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὧ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἀδικος, ἀπάντων μὲν ἄδλιος· ἀδλιώτερος μὲν τοίνυν ἔάν μὴ διδῶ δίκην, μὴδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν ἤττον δὲ ἄδλιος, ἔάν διδῶ δίκην, καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ΠΩΛ. Ἀτοπὰ γε, ὧ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν. ΣΩ. Πει- p.

473

a.

enim de rebus parvis instituta nobis est disputatio: sed de his, quas & scire pulcherrimum est, & nescire turpissimum. Caput enim & summa eorum quae perquirimus, est vel cognoscere, vel ignorare, quis beatus sit, quis miser. Principio quidem in iis quae perquirimus, tu fieri posse existimas, ut qui iniuriam facit, iniustusque est, sit beatus: siquidem Archelaum esse quidem iniustum confiteris, sed beatum. numquid ita opinari existimare debemus? *Pol.* Omnino. *So.* Ego vero id fieri non posse dico. unum igitur hoc est de quo ambigimus. Esto igitur. Iniustus autem eritne felix, si poenas iniustitiae dederit? *Pol.* Minime quidem: immo miserrimus. *So.* At vero si iniustus poenas effugerit, ut ipse ais, beatus erit. *Pol.* Aio equidem. *So.* Secundum vero sententiam meam, o Pole, qui iniuriatur iniustusque est, omnino est ante alios miser: miserior autem, si iniuriarum poenas nunquam luat: minus vero miser, si luat, suppliciumque iustum diis hominibusque reportet. *Pol.* Quam absurda dicere audes! *So.* Dabo

- ράσομαι δὲ γε καὶ σε ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταυτὰ ἐμοὶ λέγειν. Φίλον γὰρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν ἅ διαφερόμεθα, ταυτ' ἐστὶ. σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγὼ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικούντας ἀδλίους ἔφηγ εἶναι ἐγὼ, καὶ ἐξηλέγχθη ὑπὸ σοῦ; ΠΩΛ.
- b. Ναὶ μὰ Δία. ΣΩ. Ὡς σὺ οἶει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴσως. ΣΩ. Σὺ δὲ γε εὐδαίμονας αὖ τοὺς ἀδικούντας, ἂν μὴ διδῶσι δίκην. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀδλιωτάτους φημί τοὺς δὲ διδόντας δίκην, ἦττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν; ΠΩΛ. Ἄλλ' ἔτι τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι. ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε' ἀλλ' ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται. ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; ἂν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῆ τυραν-
- c. νίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς φρεβλῶται, καὶ ἐκτέμνηται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκμάχεται καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτὸς τε λωβηθεὶς, καὶ τοὺς

equidem operam, amice, ut ipse quoque mecum sentias. amicum enim esse te mihi puto. Nunc ergo ea de quibus dissentimus, eiusmodi sunt. attende vero & tu. Dixi equidem in superioribus, iniuriam inferre peius esse, quam pati. *Pol.* Ita dixisti. *So.* Tu vero contra, pati peius esse quam facere. *Pol.* Procul dubio. *So.* Praeterea eos qui iniuriam faciunt, ego miseros appellabam: atque a te redargutus sum. *Pol.* Ita per Iovem. *So.* Tuo quidem iudicio. *Pol.* Ac forte vero. *So.* Tu vero iniuriantes tunc felices esse dicebas, cum poenas minime darent. *Pol.* Et maxime quidem. *So.* Ego vero istos dico miserimos: eos autem qui puniantur, minus miseros esse. Visne id quoque refellere? *Pol.* At istud adhuc difficilius illo redargui potest. *So.* Haud difficile istud, immo impossibile iudicare debes. quod enim verum est, refelli nunquam potest. *Pol.* Quid ais? Si quis tyrannidem per iniuriam moliri deprehensus fuerit, captusque torqueatur, excarnificeturque, eique exurantur oculi, aliisque multis, variis, gravibus poenis

αὐτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα, τὸ ἔσχατον ἀναξου-
 ρωθῆ, ἢ καταπιπτωθῆ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσσι; ἢ ἂν δια-
 φυγὼν τύραννος κατασῆ, καὶ ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει διαβιῶ,
 ποιῶν ὅ, τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος
 ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύ- d.
 νατον εἶναι ἐξελέγχειν; ΣΩ. Μορμολύττη αὖ, ὦ γενναῖε
 Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις ἄρτι δὲ ἑμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπό-
 μνησόν με σμικρὸν, ἂν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι εἶπες.
 ΠΩΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε
 ἔσαι οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα
 ἀδίκως, οὔτε ὁ δίκην δίδους. δυοῖν γὰρ ἀδελίῳ εὐδαιμονέστερος
 μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀδελιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν καὶ τυραν-
 νεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε, γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγ- e.
 χου ἔστιν, ἐπειδὴν τις τί εἶπη, καταγελαῖν, ἐλέγχειν δὲ μή.
 ΠΩΛ. Οὐκ οἶμαι ἐξεληλέγχαται, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα
 λέγῃς ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἔρου τιὰ τουτωνί.
 ΣΩ. ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμί τῶν πολιτικῶν. καὶ πέρυσι βουλεύειν

afficiatur: videat praeterea liberos & uxorem pati eadem, &
 tandem in crucem agatur, aut pice adhibita, comburatur: an
 haec qui patietur, felix erit? vel potius si evadat, tyranni-
 demque affecutus arbitrato vivat suo, adeo ut vitae suae sta-
 tus exoptandus, felixque a civibus & peregrinis existimetur?
 Haecne dicis confutari non posse? So. Perterrefacis me nunc
 rursus, generose Pole; non autem refellis: paulo vero ante at-
 testabar. Veruntamen redige mihi parumper in memoriam, an
 iniusta capeffere tyrannidem dixeris. Pol. Equidem. So. Neuter
 igitur eorum felicior unquam erit, neque qui tyrannidem ini-
 iuste adeptus fuerit, neque qui deprehensus poenas dederit.
 nempe e duobus miseris neuter altero felicior est dicendus:
 miserior tamen qui potitus tyrannide supplicium devitaverit.
 Quid rides? Alia rursus haec refellendi species est, cum quis
 aliquid dicat deridere, non autem arguere. Pol. At non putas
 refelli, o Socrates, cum talia dicas, qualia nullus unquam
 mortalium diceret? Quaere ab istorum aliquo. So. O Pole,

- λαχῶν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν ;
- p. γέλωτα παρείχον, καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ οὖν
- ⁴⁷⁴ a. μὴδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας. ἀλλ' εἰ μὴ
 ἔχεις τούτων βελτίω ἐλεγχον (ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον) ἔμοτ'
 ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου οἶον ἐγὼ
 οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γὰρ ὧν ἂν λέγω, ἓνα μὲν παρασχέσθαι
 μάρτυρα ἐπίσασμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἂν μοι ὁ λόγος ἦ, τοὺς δὲ
 πολλοὺς ἐῷ χαίρειν, καὶ ἓνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσασμαι τοῖς δὲ
 πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν εἰ ἐθελήσῃς ἐν τῷ μέρει
- b. δίδοναι ἐλεγχον, ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ
 οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σε καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν
 τοῦ ἀδικεῖσθαι κόκκινον ἠγείσθαι καὶ τὸ μὴ δίδοναι δίκην, τοῦ
 δίδοναι. ΠΩΛ. Ἐγὼ δὲ γε οὔτ' ἐμὲ, οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπου
 οὐδένα. ἐπεὶ σὺ δέξῃς ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν ; ΣΩ.
 Καὶ σύ γ' ἂν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ.
 ἀλλ' οὔτ' ἐγὼ, οὔτε σὺ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς. ΣΩ. Οὐκοῦν

equidem non sum ex his qui in republica versantur. Et superiori anno, cum in senatum forte cooptatus, quod tribus tum mea cum imperio erat, rogare sententias, & ad suffragium ferendum vocare deberem, concitavi risum, quia facere id nescivi. Noli ergo iubere, ut ad concilium praesentium referam. Ceterum nisi meliorem arguendi viam habes, quemadmodum modo dicebam: vicissim mihi concede, atque experire qualem ego redargutionem esse arbitror oportere. Eorum enim quae dico, unum producere testem scio, illum ipsum quicum mihi sermo est institutus: multitudinem autem missam facio, & unius sententiam rogo; multitudini vero ne verbum quidem facio. Vide igitur, utrum mihi vicissim arguendi locum velis concedere, tuque ad quaesitum respondere. Arbitror equidem, & te & alios homines existimare, peius esse facere iniuriam, quam accipere, & poenas effugere, quam subire. *Pol.* Ego autem neque me, neque alium prorsus ullum: quandoquidem tu solus iniuriam perpeti malles, quam inferre. *So.* Immo vero & tu, & ceteri omnes. *Pol.* Permultum abest, immo

ἀποκριῆ. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὃ, **c.**
 τι ποτ' ἔρεις. ΣΩ. Λέγε δὴ μοι, ἵν' εἰδῆς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξαρχῆς
 σε ἡρώτων πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ
 ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι, ἔμοιγε. ΣΩ.
 Τί δαι δὴ αἰσχιον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀπο-
 κρίνου. ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ
 αἰσχιον. ΠΩΛ. Ἦκιστά γε. ΣΩ. Μανθάνω. οὐ ταυτὸν ἡγῆ
 σὺ, ὡς ἔοικας, καλὸν τε καὶ ἀγαθὸν, κακὸν καὶ αἰσχρὸν. **d.**
 ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δαι τότε; τὰ καλὰ πάντα, οἷον καὶ
 σώματα καὶ χρώματα, καὶ σχήματα, καὶ φωνάς, καὶ ἐπι-
 τηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἐκάστοτε καλὰ; οἷον
 πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ, οὐχὶ ἤτοι κατὰ τὴν χρεῖαν λέ-
 γεις καλὰ εἶναι, πρὸς δ' ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾗ, πρὸς τοῦτο;
 ἢ κατὰ ἡδονὴν τινα, ἂν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαιρῆν ποιῆ τοὺς
 θεωροῦντας; ἔχεις τί ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος κάλ-
 λους; ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα πάντα οὕτω **e.**
 καὶ σχήματα, καὶ χρώματα, ἢ διὰ ἡδονὴν τινα, ἢ διὰ ὠφέ-

nec ego, nec tu, nec alius quisquam. *So.* Visne respondere?
Pol. Volo equidem. cupio enim quid tandem dicturus sis,
 intelligere. *So.* Responde itaque mihi, ut intelligas, tanquam
 si a principio interrogem: Utrum putas deterius esse? facerene
 iniuriam, an perpeti? *Pol.* Perpeti. *So.* Utrum vero turpius?
 responde, quaeso. *Pol.* Iniuriam facere. *So.* Nonne & peius,
 si turpius? *Pol.* Minime. *So.* Intelligo iam. nempe non pu-
 tas, ut videtur, idem esse pulchrum atque bonum, idemque
 turpe atque malum. *Pol.* Non certe. *So.* Quid autem? pulchra
 omnia, scilicet corpora, colores, figuras, voces, studia, num-
 quid ipse ad nihil respiciens, appellas pulchra; an ad aliquid?
 ut ecce primo quidem corpora pulchra, nonne aut propter
 utilitatem dicis esse pulchra, atque ad id pulchra cuius usui
 ferviunt: aut propter aliquam voluptatem, videlicet quod de-
 lectent aspicientes? An habes praeterea quidquam aliud, quod
 de corporis pulchritudine dici possit? *Pol.* Nihil aliud. *So.*
 Nonne & alia similiter omnia, sive figuras, sive colores, vel

- λειαν, ἢ δι' ἀμφοτέρα, καλὰ προσαγορεύεις; ΠΩΛ. Ἐγώ γε.
 ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς Φωνάς; καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα
 ὡσαύτως; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τὰ γε κατὰ τοὺς νόμους
 καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὐ δὴ που ἐπὶ τούτων ἐστὶ τὰ καλὰ,
 τοῦ ὠφέλιμα εἶναι, ἢ ἡδέα, ἢ ἀμφοτέρα. ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε
 p. δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡσαύτως.
 475 ΠΩΛ. Πάνυ γε. καὶ καλῶς γε νῦν ὀρίζῃ, ὦ Σώκρατες,
 a. ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὀριζόμενος τὸ καλόν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
 τὸ αἰσχροὺν τῷ ἐναντίῳ, λύπη τε καὶ κακῷ; ΠΩΛ. Ἀνάγκη.
 ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ
 τούτου, ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον, κάλλιον ἐστὶν ἢτοι ἡδονῇ,
 ἢ ὠφελείᾳ, ἢ ἀμφοτέροις. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὅταν
 b. δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἰσχρὸν ᾖ, ἢτοι λύπη ἢ κακῷ
 ὑπερβάλλον, αἰσχρὸν ἐστὶ. ἢ οὐκ ἀνάγκη; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ.
 Φέρε δὴ, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι;
 οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι, κάκιον εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν,

propter aliquam voluptatem, vel utilitatem, aut utraque, pulchra appellas? *Pol.* Ita prorsus. *So.* Et voces praeterea, & quae ad musicam pertinent, cuncta similiter? *Pol.* Ita. *So.* Quin etiam statuta legum, & studia, non ob aliam causam pulchra sunt, quam quod aut conferunt, aut delectant, aut utrumque efficiunt. *Pol.* Non, ut mihi quidem videtur. *So.* Denique de disciplinarum pulchritudine idem existimamus? *Pol.* Idem prorsus. & pulchre quidem nunc definis, o Socrates, pulchrum delectatione & conferente bono definiens. *So.* Nonne turpe contrario, scilicet dolore, ac malo, id est, detrimento definiendum? *Pol.* Necessè est. *So.* Quoties igitur e duobus pulchris alterum pulchrius est, vel altero illorum, aut ambobus excedens pulchrius est, scilicet aut delectatione, aut utilitate, aut ambobus. *Pol.* Prorsus. *So.* Rursus quando duorum turpium alterum turpius est, vel dolore, vel detrimento excedens est turpius. an non necessè est? *Pol.* Ita. *So.* Age itaque, quomodo paulo ante de inferenda accipiendaque iniuria dicebatur, an non dicebas pati iniuriam esse deterius,

αἰσχίον; ΣΩ. Ἐλεγον. ΠΩΛ. Οὐκοῦν εἶπερ αἰσχίον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἤτοι λυπηρότερον ἐστὶ καὶ λύπη ὑπερβάλλον, αἰσχίον ἂν εἴη, ἢ κακῶ, ἢ ἀμφοτέροις. οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα. Ἄρα λύπη ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; καὶ c. ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπη γε ὑπερέχει. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπη, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι. ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἐτέρῳ λείπεται. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τῷ κακῶ; ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν κακῶ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι. ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι. ΣΩ. Ἄλλοτι οὖν ὑπὸ d. μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τοῦ ὠμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἰσχίον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη; ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Δέξαι οὖν ἂν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἰσχίον ἀντὶ τοῦ ἤττον; μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε, (οὐδὲν γὰρ βλαβήση) ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων,

facere vero turpius? *Pol.* Dicebam equidem. *So.* Si ergo facere turpius est, quam pati: aut molestum quidem est, ac molestia superans turpius est, aut detrimento, aut utrisque? nonne id etiam necessarium? *Pol.* Quidni? *So.* Primo quidem consideremus, an molestia superet: doleantque magis qui inferunt, quam qui patiuntur iniuriam. *Pol.* Nullo pacto. *So.* Quare non excedit dolore. *Pol.* Non apparet. *So.* Si non dolore, nec etiam ambobus. *Pol.* Non videtur. *So.* Ergo altero. *Pol.* Altero. *So.* Malo igitur atque detrimento. *Pol.* Apparet. *So.* Quamobrem iniuriam facere excedens detrimento deterius erit, quam pati. *Pol.* Manifestum est. *So.* Nonne & a multis hominibus, & abs te supra concedebatur, turpius esse inferre iniuriam, quam accipere? *Pol.* Ita. *So.* Nunc etiam apparuit esse deterius? *Pol.* Apparuit. *So.* Eligasne tu magis id quod deterius turpeque est, quam id quod minus? Ne pigeat respondere, *Pole*: (nihil enim obfuerit) sed te rationi tanquam medi-

- e. ἀποκρίνου· καὶ ἢ φάθῃ ἢ μὴ, ἃ ἐρωτᾷ. ΠΩΛ. Ἄλλ' οὐκ ἔστι δεξαίμην, ὧ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὐ μοι δοκεῖ, κατὰ γε τοῦτον τὸν λόγον. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὐτ' ἂν ἐγὼ, οὐτ' ἂν σὺ, οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι. κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὅραξ οὖν, ὧ Πῶλε, ὃ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν; ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ· ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἶς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ
- p. ἐγὼ σε μόνον ἐπιψηφίζω, τοὺς ἄλλους ἐῷ χαίρειν. Καὶ τοῦ-
- 476 το μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω. μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ τὸ δεύτερον
- a. ἡμφισβητήσαμεν, σκεψόμεθα· τὸ ἀδικοῦντα δίδόναι δίκην, ἄρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστίν, ὡς σὺ φῶς ἢ μὴν μεῖζον τὸ μὴ δίδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ φῶμην. σκοπάμεθα δὲ τῆδε. τὸ δίδόναι δίκην, καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἄρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; ΠΩΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἐχεις οὖν λέγειν ὡς οὐχὶ τά

co committas ingenue : atque respondendo aut concede quae dico, aut nega. *Pol.* Nunquam, o Socrates, istud eligerem. *So.* Alium vero quenquam id recepturum putas? *Pol.* Mihi quidem per hanc rationem non videtur. *So.* Quamobrem vera dicebam, neque me, neque te, neque alium quenquam recepturum facere iniuriam magis, quam pati, utpote quod fit deterius. *Pol.* Apparet. *So.* Vides ergo, Pole, facta argumentorum comparatione, ea inter se maxime discrepare. Nam tibi quidem alii praeter me omnes assentiuntur: mihi vero solus ipse sufficis assentiendo atque testificando; cuius solius suffragium sententiamque rogavi, ceteros vero missos facio. Atque id quidem sic habeto. Post haec autem, quod secundo loco inter nos dubitabatur, iam consideremus: Utrum iniuriantem poenas dare maximum fit malorum, ut ipse putabas: an maius non dare, quae mea erat sententia. Consideremus autem hoc pacto: Dare poenas iniuriarum, atque iuste puniri eum, qui iniuriam facit, num idem appellas? *Pol.* Idem. *So.* An potes negare iusta omnia, quatenus iusta iunt, esse pul-

γε δίκαια πάντα, καλὰ ἐσι, καθόσον δίκαια; καὶ διασκεψά- b.
 μενος εἰπέ. ΠΩΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σκό-
 πει δὲ καὶ τόδε. Ἄρα εἴ τις τί ποιεῖ, ἀνάγκη τί εἶναι καὶ πά-
 σχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιούντος; ΠΩΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ. ΣΩ.
 Ἄρα τοῦτο πάσχον ὃ τὸ ποιῶν ποιεῖ; καὶ τοιοῦτον οἶον ποιεῖ
 τὸ ποιῶν; λέγω δὲ τὸ τοῖόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τί τύπ-
 τεσθαι; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει, ἢ τα-
 χυῖ, ὃ τύπτων, οὕτω καὶ τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι; ΠΩΛ. c.
 Ναί. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἶον
 ἂν τὸ τύπτον ποιῆ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ
 καίει τις, ἀνάγκη τί καίεσθαι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ.
 Καὶ εἰ σφόδρα γε καίει, ἢ ἀλγεινῶς, οὕτω καίεσθαι τὸ καί-
 μενον ὡς ἂν τὸ καίον καίῃ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν
 καὶ εἰ τέμνει τί, ὃ αὐτὸς λόγος. τέμνεται γάρ τι. ΠΩΛ.
 Ναί. ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθύ τὸ τμηῖμα, ἢ ἀλγεινόν,
 τοιοῦτον τμηῖμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἶον τὸ τέμνον τέμ- d.
 νει. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Συλλήβδην δὴ ἄρα εἰ ὁμολογεῖς ὃ
 ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων οἶον ἂν ποιῆ τὸ ποιῶν, τοιοῦτον τὸ

chra? & vide, ut respondeas provide? *Pol.* Mihi quidem ae-
 que ac tibi videtur. *So.* Id quoque animadvertite, An si quis agat
 quippiam, necesse sit esse aliquid patiens ab ipso agente. *Pol.*
Videtur. *So.* An ergo & hoc pati oportet, quod agens agit:
 & tale insuper, quale agit ipsum? huiusmodi autem quiddam
 dico: Si quis pulset, necesse aliquid inde pulsari? *Pol.* Necesse.
So. Atque si vehementer, aut velociter pulset, similiter pulsari
 pulsatum? *Pol.* Similiter. *So.* Talis ergo passio inest pulsato,
 qualem efficit pulsans? *Pol.* Omnino. *So.* Et si quid comburat
 quis, oportet aliquid inde comburi? *Pol.* Oportet. *So.* At si ve-
 vehementer exurat, &, ut ita dixerim, acerbo cum dolore, si-
 militer & uri quod uritur, quemadmodum urit urens? *Pol.* Pro-
 fus. *So.* Similiter si quis secat, secatur etiam aliquid? *Pol.* Ita.
So. Ac si lata vel profunda, aut dolorosa sit sectio, tali necesse
 est quod secatur sectione secari, quali sector ipse secat? *Pol.*
Videtur. *So.* Considera vero summatim, an quod modo dice-
Plat. Oper. Vol. IV. E

- πάσχειν πάσχειν. ΠΩΛ. Ἄλλ' ὁμολογῶ. ΣΩ. Τούτων δὲ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην δίδουαι, πότερον πάσχειν τί ἐστίν, ἢ ποιεῖν; ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπὸ τινος ποιῶντος; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ὑπὸ γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς καλᾶζων, δικαίως κολάζει;
- c. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δίκαια ποιῶν, ἢ οὐ; ΠΩΛ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος, δίκην δίδους, δίκαια πάσχει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαια που καλὰ ὁμολόγηται; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλὰ, ἀγαθὰ.
- p. ἢ γὰρ ἡδέα, ἢ ὠφέλιμα. ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα
477 πάσχει ὁ δίκην δίδους. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὁφέληται ἄρα.
- a. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄρα ἢ ὑπερῖ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν, βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; ΠΩΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην δίδους. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ. ὧδε δὲ σκόπει. ἐν χρημάτων κατασκευῇ,

ham, in cunctis confiteare: videlicet quale aliquid agens agit, tale quiddam pati patiens. *Pol.* Confiteor. *So.* His ergo concessis responde, num poenas dare, sit pati aliquid, aut agere. *Pol.* Pati. *So.* Nonne & a quodam agente? *Pol.* Constat, ab ipso videlicet puniente. *So.* Qui autem recte punit, nonne iuste punit? *Pol.* Iuste. *So.* Iusta faciens, necne? *Pol.* Iusta. *So.* Ergo qui punitur, dum iniustitiæ dat poenas, iusta patitur. *Pol.* Apparet. *So.* Iusta vero dictum est esse pulchra. *Pol.* Prorsus. *So.* Horum igitur alter quidem pulchra facit: alter vero, scilicet punitus, pulchra patitur. *Pol.* Sic est. *So.* Quod si pulchra, etiam bona. nam vel iucunda illa sunt, vel utilia. *Pol.* Necessè est. *So.* Bonæ ergo patitur, quisquis iuste punitur. *Pol.* Videtur. *So.* Id ergo sibi prodest. *Pol.* Confert. *So.* An non, ut quo pacto iudico explicem, meliorem reportat animum, siquidem iuste punitur? *Pol.* Consentaneum est. *So.* Ergo qui luit poenas, a pravitate animæ liberatur. *Pol.* Certe. *So.* Itaque maximo liberatur malo. Hoc autem pacto considera. In pecuniarum collectione aliud-

ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινὰ ἐνορᾶς ἢ πενίαν; ΠΩΛ. Οὐκ ἔλλα πενίαν. ΣΩ. Τί δ' ἐν σώματος κατασκευῇ; κακίαν ὅν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι, καὶ νόσον, καὶ αἰσχος, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγῆ τινὰ εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς, καὶ ἀμαθίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων, καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριπτάς εἰρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίση; οὐχ ἡ ἀδικία, καὶ συλλήβδην ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία; ΠΩΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Εἰ δὲ αἰσχίση, καὶ κακίση; ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ὡδί. ἀεὶ τὸ αἰσχισον, ἦτοι λύπην μεγίστην παρέχον, ἢ βλάβην, ἢ ἀμφοτέρα, αἰσχισόν ἐστιν, ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Αἰσχισον δὲ ἀδικία καὶ συμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὁμολόγηται ἡμῖν; ΠΩΛ. Ὁμολόγηται δ. γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἀναιρώτατόν ἐστιν, καὶ ἀνία ὑπερβάλλον,

ne hominis malum vides, quam paupertatem? *Pol.* Hanc ipsam. *So.* In corpore autem malum dices imbecillitatem, morbum, deformitatem, ceteraque eiusmodi? *Pol.* Equidem. *So.* Nonne & in anima malum aliquod esse censes? *Pol.* Quidni? *So.* Id vero nonne vocas iniustitiam, incitiam, timiditatem, & alia generis eiusdem? *Pol.* Maxime. *So.* Cum igitur haec tria sint, pecunia, corpus, anima; tria horum esse dixisti mala, paupertatem, morbum, iniustitiam. *Pol.* Certe. *So.* Horum vero malorum quodnam turpissimum? nonne iniustitia, &, ut summatim dicam, animae vitium? *Pol.* Maxime. *So.* Quod si vitium animi turpissimum est, ergo & pessimum. *Pol.* Qua ratione hoc ais, o Socrates? *So.* Hac utique: Semper quod turpissimum est, vel quia dolorem, vel quia detrimentum infert maximum, vel quia facit utraque, turpissimum est: quemadmodum ex iis, quae in superioribus concessa sunt, apparet. *Pol.* Sane. *So.* Turpissimum vero esse iniustitiam, & omne animi vitium, nonne nobis concedebatur? *Pol.* Certe. *So.* Qua-

αἰσχισον τοῦτ' ἐσίν, ἢ βλάβη, ἢ ἀμφοτέρα; ΠΩΛ. Ἀνάγκη.
 ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν, τὸ
 ἀδικον εἶναι καὶ ἀκόλασον, καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; ΠΩΛ. Οὐκ
 ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. ΣΩ. Ὑπερφυεῖ
 τινι ἄρα ὡς μεγάλη βλάβη καὶ κακῶ θουμασίῳ ὑπερβάλ-
 λουσα τὰλλα ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία, αἰσχισόν ἐστι πάντων
 e. ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς λόγος. ΠΩΛ. Φαίνεται.
 ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που τό γε μεγίστη βλάβη ὑπερβάλλον, μέ-
 γιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἡ ἀδικία
 ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία, καὶ ἡ ἄλλη τῆς ψυχῆς πονηρία, μέγι-
 στον τῶν ὄντων κακόν ἐστι; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τίς οὖν
 τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστικῆ; ΠΩΛ. Ναί.
 ΣΩ. Τίς δὲ νόσου; οὐκ ἰατρικῆ; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τίς
 p. δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὦδε σκόπει.
 47⁸
 a. ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα;
 ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατροὺς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς

re aut quia molestissimum est, & molestia superans, idcirco
 horum turpissimum est: aut quia detrimentum affert, aut
 propter utrumque. *Pol.* Sic oportet. *So.* Numquid molestius est
 iniustum esse, intemperatum, ignavum, imperitum, quam
 paupertate morboque premi? *Pol.* Non certe, quantum ex his
 coniiicitur. *So.* Quoniam igitur incredibili quadam mirabili-
 que magnitudine detrimenti atque mali vitium animae cetera
 superat mala, idcirco omnium est turpissimum: quandoqui-
 dem non dolore excedit, ut ipse ais. *Pol.* Sic apparet. *So.*
 Iam vero quod maximo excedit damno, maximum omnium
 est malorum. *Pol.* Ita est. *So.* Quamobrem iniustitia, intempe-
 rantia, ceteraque improbitas animae, malum est omnium ma-
 ximum. *Pol.* Videtur. *So.* Quaenam igitur ars a paupertate nos
 liberat? nonne quaestuaria? *Pol.* Haec ipsa. *So.* Quae vero a
 morbo? an non medicina? *Pol.* Haec sane. *So.* At quaenam
 a pravitate & iniustitia? Sin minus id tibi succurrit, ita con-
 sidera: Quonam, & ad quos potissimum ducimus morbis cor-
 poreis laborantes? *Pol.* Ad medicos, Socrates. *So.* Quo au-

ἀδικούντας καὶ τοὺς ἀκολασαίνοντας; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώποντας; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Ἐὰρ οὖν οὐ δικαιοσύνη τιμὴν χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ἔρ-
 θῶς κολάζοντες; ΠΩΛ. Δῆλον δῆ. ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν
 ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ, νόσου δίκη δὲ, ἀκολα-
 σίας καὶ ἀδικίας. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλ- h.
 λιστὸν ἔστιν ὧν λέγεις; ΠΩΛ. Τίνων λέγεις; ΣΩ. Χρηματι-
 στικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ἢ Σώκρατες,
 ἢ δίκη. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείω ποιεῖ, ἢ ὠφέλειαν,
 ἢ ἀμφοτέρω εἴτερ κάλλιστὸν ἔστιν. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἐὰρ οὖν
 τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδὺ ἔστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ΠΩΛ.
 Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἄλλ' ὠφέλιμόν γε. ἢ γὰρ; ΠΩΛ.
 Ναί. ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται. ὥστε λυσι- c.
 τελεῖ ὑπομείναι τὴν ἀλγυθόνα καὶ ὑγιῆ εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς
 γὰρ οὐ; ΣΩ. Ἐὰρ οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος
 ἄνθρωπος εἴη ὁ ἰατρευόμενος, ἢ ὁ μὴδὲ κάμνων ἀρχὴν; ΠΩΛ.
 Δῆλον ὅτι ὁ μὴδὲ κάμνων. ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία,

tem iniuriantēs atque dissolutos? *Pol.* Ad iudices. *So.* Ut vi-
 delicet puniantur. *Pol.* Assentior. *So.* Nonne qui recte puniunt,
 iustitia quadam freti puniunt? *Pol.* Procul dubio. *So.* Quaes-
 tuaria ergo pellit paupertatem: Medicina vero abigit morbos:
 Iudiciaria denique intemperantiam & iniustitiam amovet. *Pol.*
 Sic apparet. *So.* Quid ergo horum est pulcherrimum? *Pol.*
 Quorum dicis? *So.* Quaestuariae, medicinae, iudiciariae. *Pol.*
 Multo inter has excellit iudiciaria, Socrates. *So.* Ergo vel vo-
 luptatem affert plurimam, vel utilitatem, vel utrumque, si
 quidem pulcherrima est. *Pol.* Sic habet. *So.* An ergo curari
 a medico delectabile est, & inter manus medici oblectantur,
 dum curantur infirmi? *Pol.* Non apparet. *So.* Conducit ta-
 men. nonne? *Pol.* Confert. *So.* Quoniam videlicet magno li-
 berantur malo. quapropter utile est tolerare dolorem, ut sa-
 nus evadas. *Pol.* Procul dubio. *So.* An ergo felicissimus, quan-
 tum ad corpus attinet, is fuerit, qui per medicinam curatus,
 convalescat: vel potius qui a principio non aegrotaverit? *Pol.*

ὡς εἴκει, κακοῦ ἀπαλλαγῆ, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μὴδὲ κτήσις.

ΠΩΛ. Ἔσι ταῦτα. ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν

d. ἐχόντων κακὸν εἴτ' ἐν σώματι, εἴτ' ἐν ψυχῇ; ὁ ἰατρευόμενος, καὶ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ΠΩΛ. Φαίνεται μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην δίδουσι, μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγῆ ἦν, πονηρίας; ΠΩΛ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που, καὶ δικαιότερους ποιεῖ, καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἢ δίκην. ΠΩΛ.

Ναί. ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ
e. ψυχῇ ἔπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. ΠΩΛ. Δῆλον δῆ. ΣΩ. Δεύτερος δὲ δὴ που, ὁ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Ἔσεικεν. ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νοουβητούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος, καὶ δίκην δίδους. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Κάκις αἶρα ζῆ ὁ ἔχων ἀδικίαν, καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὧν, ὃς ἂν τὰ μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστη ἀδικίᾳ, διαπράξῃται ὥστε μῆτε νοθευ-

P. 479 τεῖσθαι, μῆτε κολάζεσθαι, μῆτε δίκην δίδουσι ὥσπερ σὺ

a.

Certe qui non aegrotarit. *So.* Nempe non in hoc consistere videtur felicitas, ut liberemur a malis : sed ut ab ipso initio simus incolumes. *Pol.* Ita est. *So.* Ceterum si duo male, vel corpore, vel animo affecti sint, uter horum inferior? num qui curatus liberatur a malo, an qui minime? *Pol.* Qui non curatur, mea quidem sententia. *So.* Nonne in iudicio puniri, a maximo quodam malo, id est, a pravitate, liberatio erat? *Pol.* Erat certe. *So.* Quippe cum poena iusta moderetur, iustioresque efficiat, tanquam medicina quaedam improbitatis. *Pol.* Ita est. *So.* Felicissimus ergo qui non habet animi vitium: quandoquidem id maximum apparuit esse malum. *Pol.* Absque dubio. *So.* Deinde autem qui a malo eiusmodi liberatur. *Pol.* Apparet. *So.* Is vero est qui correptus perterritusque poenas dederit. *Pol.* Is ipse. *So.* Pessime ergo vivit qui iniustus est, nec ab iniustitia solvitur. *Pol.* Apparet. *So.* Nonne hic est qui maximis perpetratis iniuriis, maximaque usus violentia, effecerit ut neque corripitur, neque puniatur,

Φῆς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους, καὶ ῥήτορας, καὶ δυνάστας; ΠΩΛ. Ἔσκε. ΣΩ. Σχεδὸν γὰρ που οὗτοι, ᾧ ἄριστε, τὰ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις νοσήμασι συνισχόμενος, διαπράξαιτο μὴ δίδουαι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς, μηδὲ ἰατρεύεσθαι φοβούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ παῖς, τὸ κέεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοι οὕτως; b.

ΠΩΛ. Ἐμοιγε. ΣΩ. Ἄγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἶόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὠμολογημένων, τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ᾧ Πῶλε τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ἀφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν ὅσω ἀπλιώτερόν ἐστι, μὴ ὑγιῶς σώματος, μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾶ καὶ ἀδίκῃ καὶ ἀνοσίῳ. ἔθεν καὶ πᾶν ποιῶσιν ὥστε δίκην μὴ δίδόναι, μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους, καὶ ὅπως ἂν ᾧσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῆ ὠμολογήκαμεν, ᾧ Πῶλε,

neque perfolvat poenas: quemadmodum effecisse dicis Archelaum, aliosque tyrannos, & oratores atque potentes? *Pol.* Apparet. *So.* Ferme enim eiusmodi homines, vir optime, perinde faciunt, ac si quis morbo correptus gravissimo, det operam, ne vitiorum quae in corpore sunt, sub medico poenas reportet, neque curetur: puerorum more unctionem atque sectionem, tanquam rem molestam, formidans. nonne & tibi quoque ita videtur? *Pol.* Mihi quidem. *So.* Quoniam videlicet quanti sit fanitas corporisque virtus ignorat. Videntur autem per ea quae modo concessimus, tale quiddam facere, o Pole, ii qui poenam fugiunt: dolorem quidem cum illa coniunctum adspicere, ad utilitatem vero caeci esse, atque ignorare quanto miserius sit animo esse non sano, sed fracto, iniusto, impio, quam aegrum corpus circumferre. Itaque dant operam ne poenas subeant, neque maximo solvantur malo: eaque de causa pecunias cumulant, comparant amicos, eloquentiae student. At enim si vera inter nos sumus confessi, sentisne quae

- ἄρ' αἰσθάνη τὰ συμβαίοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἢ βούλει συλλογισάμεθα αὐτά; ΠΩΛ. Εἰ μὴ σοί γε ἄλλως δοκεῖ. ΣΩ. Ἄρ' οὖν συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἢ ἀδικία, καὶ τὸ ἀδικεῖν;
- d. ΠΩΛ. Φαίνεται γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀπαλλαγὴ γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ δίκην δίδοναι. ΠΩΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τὸ δὲ γε μὴ δίδοναι, ἔμμογή τοῦ κακοῦ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐξὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ δίδοναι δίκην, πάντων μέγιστόν τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν. ΠΩΛ. Ἐοικεν. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ περὶ τούτου, ὦ φίλε, ἠμφισβητήσαμεν; σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων, τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα καὶ δίκην οὐδεμίαν δίδοντα· ἐγὼ δὲ τούτου γέντιον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος, εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὅστισοῦν μὴ δίδωσι δίκην, ἀδικῶν, τούτῳ προσήκειν ἀδλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; καὶ αἰεὶ τὸν ἀδικοῦντα ταῦ ἀδικουμένου ἀδλιώτερον εἶναι, καὶ τὸν μὴ δίδοντα δίκην, τοῦ δίδοντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ

ex hac disputatione tandem sequantur? an vis, ut singula ordine colligamus? *Pol.* Nisi tibi aliter videtur. *So.* Nonne constitit, maximum esse malum iniustitiam atque iniuriam? *Pol.* Videtur. *So.* Praeterea mali huius solutionem esse poenas lueret? *Pol.* Apparuit. *So.* Eas vero effugere, mali perseverantiam. *Pol.* Certe. *So.* Igitur inter mala magnitudine secundum obtinet locum inferre iniuriam: efficere autem ne iniuriarum subeatur poena, omnium natura maximum est primumque malorum. *Pol.* Videtur. *So.* Hoc est igitur, o amice, de quo ambigebamus. tu quidem Archelaum esse felicem affirmabas, qui cum maximas perpetrarit iniurias, nullas tamen dedit poenas. ego autem sentiebam diversum: videlicet sive Archelaus, sive alius quisquam mortalium, iniuriarum supplicia non ferat, eum vel praecipue esse miserum: ac semper eum qui intulit, eo qui sustinet iniuriam, esse miseriorem; denique illum qui non luat poenas, illo qui luat. An non haec erant quae a me dicebantur? *Pol.* Haec ipsa. *So.* Nonne demon-

ἐλέγετο. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Εἶεν. εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀλη- p.
 θῆ, ᾧ Πῶλε, τίς ἢ μεγάλη χρεία ἐστὶ τῆς ρητορικῆς; δεῖ ^{48^φ}
 μὲν γὰρ δὴ, ἐκ τῶν νῦν ὁμολογημένων, αὐτὸν ἑαυτὸν μά- a.
 λις φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, ὡς ἱκανὸν κακὸν ἔξου-
 τα. οὐ γάρ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ
 αὐτὸς, ἢ ἄλλός τις ὧν ἂν κήδηται, αὐτὸν ἐκόντα ἰέναι
 ἐκεῖσε ὅπου ὡστάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστὴν, ὡς περ
 παρὰ τὸν ἰατρὸν, σπεύδοντα ὅπως μὴ ἐγχορονισθῆν τὸ νόσημα
 τῆς ἀδικίας, ὑποῦλον τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνίατον. ἢ πῶς b.
 λέγομεν, ᾧ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογημέ-
 τα; οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν συμφωνεῖν, ἄλλως
 δὲ μὴ; ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ Φῶμεν, ᾧ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐπὶ
 μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδικίας τῆς αὐτοῦ, ἢ
 γονέων, ἢ ἐταίρων, ἢ παίδων, ἢ πατρὶδος ἀδικούσης, οὐ χρή-
 σιμος οὐδὲν ἢ ρητορικὴ ἡμῖν, ᾧ Πῶλε· εἰ μὴ εἴτις ὑπολάβοι
 ἐπὶ τούτων κατηγορεῖν δεῖν, μάλισα μὲν ἑαυτοῦ, ἔπειτα c.
 δὲ καὶ τῶν οἰκείων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅς ἂν αἰεὶ τῶν φίλων

fratrum est, vere haec dicta fuisse? *Pol.* Apparet. *So.* Age igitur, Pole, si vera haec esse constat, quidnam opus est rhetorica? nempe ex superioribus sequitur, oportere diligentissime observare nosipfos, primum quidem, ne cui iniuriam inferamus, tanquam satis mali ob hoc ipsum habituros. nonne ita habet? *Pol.* Ita certe. *So.* Deinde vero, sive per nos, sive per alium quempiam nobis carum inferatur iniuria, sponte nostra iudici nos puniendos, tanquam medico, festinanter offerre; ne inveteratus iniuriae morbus, sic inficiat animum, ut insanabilem reddat. Quonam alio pacto dicemus, o Pole, si maneat priora illa inter nos concessa? nonne haec ita illis necessario consonant, nec secus habere possunt? *Pol.* Quid igitur porro dicere possumus? *So.* Ad defendendam igitur aut excusandam iniustitiam nostram, vel parentum, vel amicorum, aut filiorum, aut patriae iniuriantis, nihil utilitatis nobis confert rhetorica. nisi quis iudicet contra oportere rhetorica uti, ad accusandum videlicet, primo quidem nosipfos, deinde

- τυγχάνη ἀδικῶν καὶ μὴ ἀποκρύπτεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ Φανε-
ρον ἄγειν τὸ ἀδικήμα, ἵνα δῶ δίκην, καὶ ὑγιῆς γένηται.
ἀναγκάζειν δὲ καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μὴ ἀποδειλιάειν,
ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ ἀνδρείως, ὥσπερ τέμνειν καὶ
κἀεῖν ἰατρῶ, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν διώκοντα, μὴ ὑπολογιζό-
μενον τὸ ἀλγεινόν. ἔάν μὲν γε πληγῶν ἄξια ἠδικηκῶς ἦ,
d. τύπτειν παρέχοντα· ἔάν δὲ δεσμοῦ, δεῖν· ἔάν δὲ ζημίας, ἀπο-
τίνοντα· ἔάν δὲ Φυγῆς, Φεύγοντα· ἔάν δὲ θανάτου, ἀποθνή-
σκοντα· αὐτὸν πρῶτον κατήγορον ὄντα καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν
ἄλλων οἰκειῶν καὶ μὴ Φειδόμενον, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ χρώμενον
τῇ ῥητορικῇ ὅπως ἂν, καταδήλων γιγνομένῳ τῶν ἀδικημά-
των, ἀπαλλάττωνται τοῦ μεγίστου κακοῦ, ἀδικίας. Φῶμεν
οὕτως, ἢ μὴ Φῶμεν, ὦ Πῶλε; ΠΩΛ. Ἄτοπα μὲν, ὦ Σώ-
e. κρατες, ἔμοιγε δοκεῖ· τοῖς μέντοι πρόσθεν ἴσως σοι ὁμολο-
γεῖται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κἀκεῖνα λυτέον, ἢ τάδε ἀνάγκη συμ-
βαίνειν. ΠΩΛ. Ναι τοῦτό γε οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τούναντίου
δέ γε αὐ μεταβαλόντα, εἰ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ'

domesticos familiaresque, & alios, si quis eorum qui nobis cari sunt, iniurias perpetraverit: ne lateant eorum crimina, sed producantur; unde poenas illi persolvant, fanique evadant. praeterea ad compellendum se ipsum & alios ne torpeant, neve expavescant; sed forti animo & quasi clausis oculis iudici tanquam medico secandos urendosque se tradant, bonum ipsum honestumque sequentes dolore contempto. itaque si verberibus digna commiserint, verberandos sese tradant: si vinculis, vinciendos: si multa, multandos: si exilio, expellendos: si nece, necandos. qua quidem in re unusquisque sui ipsius sit suorumque accusator: atque ad hoc oratoria facultate utatur, ut patefactis iniuriis a maximo iniustitiae malo solvantur. Itane, Pole, an aliter dicemus? *Pol.* Absurda quidem ista, Socrates, mihi videntur: superioribus concessis tamen fortassis consona. *So.* Numquid aut superiora illa convelli, aut haec sequentia concedi necesse est? *Pol.* Ita se res habet. *So.* Contra vero reputando, si alicui malefacere oportet,

ἔχθρὸν, εἴτε οὐτινοῦν, ἐὰν μόνον μὴ ἀδικῆται αὐτὸς ὑπὸ τοῦ
 ἔχθρου· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῆ ὁ
 ἔχθρος, παντὶ τρόπῳ παρασκευασέον, καὶ πράττοντα καὶ
 λέγοντα, ὅπως μὴ διδῶ δίκην, μηδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· P.
 ἐὰν δὲ ἔλθῃ, μηχανητέον ὅπως ἂν διαφύγῃ καὶ μὴ δῶῃ δίκην 481
 ὁ ἔχθρος· ἀλλ' ἐὰν τε χρυσίον ἤρπακῶς ἤ πολὺ, μὴ ἀποδιδῶ
 τοῦτο, ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκηται καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς
 ἑαυτοῦ, ἀδίκως καὶ ἀθέως· ἐὰν τε θανάτου ἀξία ἠδικηκῶς ἤ,
 ὅπως μὴ ἀποθανῆται μάλιχα μὲν, μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος
 ἔσται, πονηρὸς ὢν· εἰ δὲ μὴ, ὅπως ὠσπλείζον χρόνον βιώσεται b.
 τοιοῦτος ὢν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἢ ῥητο-
 ρικῆ χρήσιμος εἶναι. ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ με-
 γάλῃ τις μοὶ δοκεῖ ἢ χρεῖα αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις
 χρεῖα· ὡς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῆ ἐφάνη οὔσα. ΚΑΛ.
 Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σακράτης, ἢ παί-
 ζει; ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπου-
 δάζειν· οὐδὲν μέντοι οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν. ΚΑΛ. Νῆ τοὺς

five inimico, five alii cuiquam, id dumtaxat cavendum est, ne
 ipse ab adversario iniuriam patiat: ac si aliis iniuriam fe-
 cerit inimicus, omni studio providendum est & verbis & ope-
 ribus, ne luat poenas, neve trahatur ad iudicem: verum ad
 eum si rapiatur, forte annitendum ut inimicus evadat, nec
 fumatur de ipso supplicium: immo si aurum multum abstule-
 rit, id ut ne restituat: sed possidens ipse, in se atque suos in-
 iuste impieque profundat: sin morte digna commiserit, ne
 moriatur unquam, si fieri potest, sed immortalis sit malus: sin
 autem minus id fieri potest, saltem ut in ea pravitate fluri-
 mum temporis vivat. Ad haec & huiusmodi mihi videtur,
 Pole, conferre rhetorica. illi vero, qui non sit illaturus iniu-
 riam, haud magno esse emolumento videtur: si modo ullum
 in ea est vel commodum, vel utilitas. nam in his, quae supe-
 rius dicta sunt, nihil eiusmodi prorsus apparebat. *Cal.* Dic
 mihi, Chaerephon, serione haec loquitur Socrates, an ioca-
 tur? *Chae.* Mihi quidem videtur, Callicles, mirum in modum

- c. θεούς· ἀλλ' ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερον σὲ Φῶ-
 μεν νυκτὶ σπουδάζοντα, ἢ παίζοντα; εἰ μὲν γὰρ σπουδάζεις
 τε, καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγεις, ἀλλό τι ἢ
 ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάν-
 τα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὡς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ; ΣΩ. ὦ Καλ-
 λικλείς, εἰ μὴ τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος, τοῖς μὲν, ἀλλό
 τι, τοῖς δὲ, ἀλλό τι, τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ τις ἡμῶν ἰδίον τι ἔπασχε
- d. πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ῥάδιον ἐνδειξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ
 αὐτοῦ πάθημα. λέγω δ' ἐννοήσας ὅτι ἐγὼ τε καὶ σὺ νῦν τυγ-
 χάνομεν ταυτὸν τι πεπονθότες, ἔρῳντε δύο ὄντε, δυοῖν ἐκάτε-
 ρος· ἐγὼ μὲν, Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου, καὶ Φιλοσοφίας·
 σὺ δὲ δυοῖν, τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου, καὶ τοῦ Πυριλάμπους.
 αἰσθάνομαι οὖν σου ἐκάστοτε, καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι ὅπως
 ἂν ἀντιφῆ σοῦ τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῆ ἔχειν, οὐ δυνα-
 μένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου. ἔν-
 τε γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, εἴαν τι σοῦ λέγοντος ὁ δῆμος Ἀθηναίων

loqui ferio. haud tamen importunum fuerit ab ipso requirere.
Cal. Cupio per deos scire, Socrates, utrum te tunc ferio lo-
 qui, an iocari, existimare debeamus. Nam si seria haec sunt &
 vera quae dicis, perversa procul dubio nobis est vita, atque
 omnia contra quam decet agimus. *So.* O Callicles, nisi in ho-
 minibus ineffet affectus, & aliis quidem alius, atque alius,
 tamen in plerisque communis; sed aliquis e nobis propriam
 quandam singularemque praeter ceteros haberet affectionem:
 haudquaquam facile foret, quod in se quisque sentiret, aliis
 explicare. Quorsum haec? nempe animadverto, idem quoque
 nobis accidere: cumque duo simus, duo quaedam amare.
 Nam ego Alcibiadem Cliniae filium, ac philosophiam amo: tu
 vero populum Atheniensem, & Pyrilampum. Sentio itaque fe-
 re tibi usu venire, ut, quavis gravitate sis praeditus, tamen,
 cum tuus tibi amasius adversatur, & hoc modo se rem ali-
 quam habere contendit, ei contra dicere non possis: sed fur-
 sum deorsumque immutaris. Nam in concione quidem, si tibi
 aliquid dicenti populus Atheniensis contradixerit, consuevisti

μη Φῆ οὕτως ἔχειν, μεταβαλλόμενος λέγεις ἂν ἐκεῖνος βού-
 λεταιί καὶ πρὸς τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον
 τοιαῦτα ἕτερα πέπονθας. τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλήμασι
 τε καὶ λόγοις οὐχ οἷός τ' εἶ ἐναντιοῦσθαι. ὥστε εἴ τις σοῦ λέ-
 γοντος ἐκάστοτε ἂν διὰ τούτους λέγεις, θαυμάζοι ὡς ἄτοπά
 ἐσιν, ἴσως εἰποις ἂν αὐτῶ, εἰ βούλοιο τἀληθῆ λέγειν, ὅτι εἰ
 μὴ τις παύσῃ τὰ σα παιδικὰ τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ παύ-
 σῃ ποτὲ ταῦτα λέγων. νόμιζε τίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆναι ⁴⁸²
 ἕτερα τοιαῦτα ἀκούειν καὶ μὴ θαύμαζε ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέ-
 γω ἄλλὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικὰ, παῦσον ταῦτα
 λέγουσαν. λέγει γὰρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ἂν νῦν ἐμοῦ ἀκούεις, καὶ
 μοι ἐστὶ τῶν ἑτέρων παιδικῶν πολὺ ἥττον ἐμπληκτος. ὁ μὲν
 γὰρ Κλεινίειος οὗτος ἄλλοτε ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἢ δὲ φιλοσο-
 φία, ἀεὶ τῶν αὐτῶν. λέγει δὲ ἂν σὺ νῦν θαυμάζεις. παρῆσθα
 δὲ καὶ αὐτὸς λεγομένοις. ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγεξον, ὅπερ ἄρτι ^{b.}
 ἔλεγον, ὡς οὐ τὸ ἀδικεῖν ἐστὶ, καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ δίδόναι,
 ἐπάντων ἔσχατον κακόν ἢ, εἰ τοῦτο ἐάσεις ἀνέλεγκτον, μὰ

mutare sententiam, atque ea dicere quae illi placere intelli-
 gas: eademque tibi & alia cum Pylampo adolescentulo isto
 formoso versanti solent accidere; nec ullo modo potes vo-
 luntati eius obsistere. Quamobrem si quis illa, quae tu gratia
 eius, aut populi dicis, admiratus, absurda esse obiegerit, re-
 spondebis forsitan, modo vera fateri velis, nisi is quem tu
 amas, & populus mutet sententiam, nec unquam te muta-
 turum. Arbitrare igitur, talia a me quaedam te audire; nec ta-
 lia me dicere admireris: sed da operam, ut philosophia ami-
 ca mea, haec velle desistat. Dicit enim illa, o dulcis amice,
 semper quae a me audis. Ac mihi multo minus stolidi & per-
 vicax est, quam pueri anafii. Hic enim Clinieus alias mihi lo-
 quitur aliter; philosophia autem semper eadem. dicit autem
 quae tu nunc admiraris: modo enim praesens audisti. Aut er-
 go illam, quod proxime dicebam, redargue; atque ostende,
 iniuriam facere, nec dare poenas, non extremum esse malo-
 rum: aut, si hoc stare finis, praedico tibi, o Callicles, per

- τὸν Κόνα τὸν Αἰγυπτίων θεὸν, οὐ σοι ὁμολογήσει Καλλι-
 κλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ.
 καίτοι ἐγωγε, οἶμαι, ὦ βέλτισε, καὶ τὴν λύραν μοι κρεῖττον
 εἶναι ἀνάρμοσόν τε καὶ διαφωνεῖν, καὶ χορὸν ἢ χορηγίην.
 c. καὶ πλείους ἀνθρώπους μὴ ὁμολογεῖν μοι, ἀλλ' ἐναντία λέ-
 γειν, μᾶλλον ἢ ἓνα ὄντα ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀσυμφωνον εἶναι καὶ
 ἐναντία λέγειν. ΚΑΛ. ὦ Σώκρατες, δοκεῖς νεανιεύεσθαι
 ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὢν καὶ νῦν ταῦτα δη-
 μηγορεῖς, ταυτὸν παθόντος Πάλου πάθος, ὅπερ Γοργίου κα-
 τηγροῖε πρὸς σε παθεῖν· ἔφη γὰρ που Γοργίαν, ἐρωτῶμενον
 ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίικηται παρ' αὐτὸν μὴ ἐπισάμενος τὰ δίκαια
 d. ὁ τὴν ρητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν, εἰ διδάξει αὐτὸν ὁ Γορ-
 γίας, αἰσχυρῆναι αὐτὸν, καὶ φᾶναι διδάξειν διὰ τὸ ἔθος
 τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἂν εἴ τις μὴ φαίη. διὰ δὲ
 ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτὸν αὐτῷ
 εἰπεῖν. σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν, καὶ σοῦ καταγελαῖν, ὥσγε
 μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε. νῦν δὲ πάλιν αὐτὸς ταυτὸν τοῦτο

canem Aegyptiorum deum, nunquam te Callicli consensurum,
 sed in omni vita repugnaturum. Atqui ego, o vir optime,
 praestare iudico, ut lyra mihi discordet & dissonet, cho-
 rusque quem ducam, ac multi praeterea homines contradi-
 cant, quam ut ego unus mihimet dissonem atque repugnem.
 Cal. O Socrates, videris inter dicendum iuveniliter exsultare,
 ac revera quidam appares concionator: & nunc quidem in
 his quoque concionatorem agis; cum idem Polo venerit,
 quod evenisse Gorgiae, paulo ante erga te accusabat. nam
 Gorgiam, quodam in loco a te interrogatum, si pergeret ad
 ipsum aliquis rhetoricam percepturus, sed iuris ignarus, an
 illum doceret; rubore adductum, inquit Polus, affirmavisse
 illum se esse docturum: idque ob ipsos hominum mores, qui
 graviter ferrent, si quis talia non concederet. ob huiusmodi
 deinde concessionem coactum esse Gorgiam, sibimet contra-
 dicere: tibi que id mirifice gratum esse. quare te quidem iu-
 ste tunc meo iudicio irrisit, quod huiusmodi ineptias seque-

ἔπαθε. καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἄγαμαι Πᾶλον, ὅτι
 σοι συνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν αἰσχίον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἐκ
 ταύτης γὰρ αὐτῆς ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ συμποδισθεὶς ε.
 ἐν τοῖς λόγοις, ἐπεσομίσθη, αἰσχυθεὶς ἅ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ
 τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικὰ καὶ δημι-
 γορικὰ (φάσκων τὴν ἀλήθειαν διάκειν) ἅ φύσει μὲν οὐκ ἔσι
 καλὰ, νόμῳ δέ. ὡς τὰ πολλὰ δὲ, ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις
 ἔσιν, ἢ τε φύσις καὶ ὁ νόμος. ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ
 τολμᾷ λέγειν ἅπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὃ δὴ P.
 καὶ σὺ, τοῦτο τὸ σοφὸν κατανενοηκῶς κακούργεῖς ἐν τοῖς λό- 483
 γοις· ἐὰν μὲν τις κατὰ νόμον λέγῃ, τὰ κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν a.
 ἐὰν δὲ τὰ τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥσπερ αὐτίκα ἐν τού-
 τοις, τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πάλου τὸ κατὰ νόμον
 αἰσχίον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες. φύσει μὲν γὰρ
 πᾶν αἰσχίον ἔστι, ὅπερ καὶ κάκιον, τὸ ἀδικεῖσθαι νόμῳ δὲ, τὸ
 ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό γ' ἔστι τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖ- b3

reris. Nunc vero rursus Polo eadem contigerunt: quem in
 hoc minime probo, quod tibi concesserit, iniuriam turpius
 esse facere, quam pati. ob eam enim concessionem impeditus
 a te, quae cogitaverat, explicare non potuit. Tu vero reve-
 ra, o Socrates, in scrupulos concionalesque difficultates au-
 dientes adducis, dum veritatem sequi te profiteris. affers uti-
 que in medium quae natura quidem pulchra non sunt, sed
 lege. Plerumque vero accidit, ut contraria sint inter se lex at-
 que natura. Si quis igitur rubore suffusus, non audeat quae in-
 telligit exprimere, contraria sibimet fateri compellitur. tu
 vero in astutias animadvertens, infidiaris in verbis. Si quis enim
 secundum legem loquatur, tu deinceps secundum naturam in-
 terrogas. si vero secundum naturam ille, ipse secundum le-
 gem: quemadmodum de inferenda, vel sustinenda iniuria mo-
 do fecisti. Cum enim Polus, secundum legem inferre turpius
 esse, diceret, ipse legem es persecutus. Natura enim quid-
 quid peius est, idem & turpius, quale iniuriam pati: lege vero,
 inferre. non enim viri est iniurias pati, sed mancipii cuius-

- σθαι, ἀλλὰ ἀνδραπόδου τινός, ἢ κρεῖττον τεθνάναι ἐστὶν ἢ ζῆν· ὅστις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος, μὴ οἴσῃτε ἐστὶν αὐτὸς αὐτῷ βοηθεῖν, μηδὲ ἄλλω οὐδ' ἂν κήδηται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους, οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποι εἰσὶ καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὐτοὺς οὖν καὶ τὸ αὐτοῖς συμφέρον τοὺς τε νόμους τίθενται, καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐπαινοῦσι, καὶ τοὺς ψόγους
- c. ψέγουσιν, ἐκφοβοῦντές τε τοὺς ἐβρώμενεσέρους τῶν ἀνθρώπων, καὶ δυνατοὺς ὄντας πλεόν ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλεόν ἔχωσι, λέγουσιν ὡς αἰσχρὸν καὶ ἀδικον τὸ πλεονεκτεῖν καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. ἀγαπῶσι γὰρ, οἶμαι, αὐτοὶ ἂν τὸ ἴσον ἔχωσι, φαυλότεροι ὄντες. διὰ ταῦτα δὴ, νόμῳ μὲν, τοῦτο ἀδικον καὶ αἰσχρὸν λέγεται, τὸ πλεόν ζητεῖν ἔχειν τῶν πολλῶν· καὶ ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἢ δέ γε, οἶμαι, Φύσις αὐτῇ ἀποφαίνοι ἂν ὅτι δίκαιόν ἐστι τὸν
- d. ἀμείνω τοῦ χειρόνος πλεόν ἔχειν, καὶ τὸν δυνατώτερον, τοῦ ἀδυνατώτερου. δηλοῖ δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς σόλεσι καὶ τοῖς γένεσιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρεῖττω

dam, cui mortuum esse quam vivere praeferat: quod quidem, contumeliis iniuriisque affectum, neque sibi, neque suis potest opitulari. Verum, ut ego arbitror, qui leges condunt, imbecilliores sunt, ac multitudo ipsa est. Itaque utilitati consulentes suae, leges constituunt. praeterea laudes vituperationesque disponunt, metu potentiorum adducti, ne qua in re excedere eos possint. itaque aiunt turpe iniustumque esse aliis plus habere; idque definiunt iniuriam facere, plus videlicet quam alii ut habeas, quaerere. satis enim sibi factum putant, si cum inferiores sint, aequam habeant portionem. Ob hanc igitur rationem lege quidem id iniustum turpeque dicitur, quaerere ut plus quam ceteri possideas: atque hanc vulgo iniuriam nominant. Natura vero ipsa, veluti puto, demonstrat aequum esse, ut praestantiores potentioresque omnia ceteris habeant superiora. Ostendit vero multis haec modis, tum in ceteris animantibus, tum in cunctis civitatibus atque gentibus, apud

τοῦ ἡττονος ἀρχεῖν καὶ πλεον ἔχειν. ἐπεὶ ποῖω δικαίω χρᾶ-
 μενος Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐσράτευσεν; ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ
 ἐπὶ τοὺς Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν. c.
 ἀλλ', οἶμαι, οὔτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου ταῦτα πράτ-
 τουσιν, καὶ ναὶ μὰ Δία κατὰ νόμον γέ τὸν τῆς φύσεως· οὐ
 μέντοι ἴσως κατὰ τοῦτον ὃν ἡμεῖς τιθέμεθα, πλάττοντες τοὺς
 βελτίστους καὶ ἑρῶμενεστάτους ἡμῶν αὐτῶν, ἐκ νέων λαμ-
 βάνοντες, ὡσπερ λέοντας, καὶ κατεπάδοντές τε καὶ γοητεύου-
 τες καταδουλούμεθα· λέγοντες ὡς τὸ ἴσον χρῆ ἔχειν, καὶ τοῦ- p.
 τό ἐστὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. εἰάν δέ γε, οἶμαι, φύσιν 484
 ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνὴρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισάμενος a.
 καὶ διαρρήξας καὶ διαφυγὼν καὶ καταπατήσας τὰ ὑμέτερα
 γράμματα καὶ μαγγανεύματα, καὶ ἐπώδᾶς, καὶ νόμους
 τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπότης ὑμέ-
 τερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς φύσεως δί-
 καιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ἄπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκνυ- b.
 σθαι, ἐν τῷ ἄσματι ἐν ᾧ λέγει ὅτι νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς

quas iustum esse censetur, ut potentior infirmiori dominetur;
 plusque possideat. Nam quo iure Xerxes adversus Graecos du-
 xit exercitum, vel pater eius contra Scythas, aut innumera-
 biles alii, quos referre quis posset? Sed hi, ut arbitror, iuxta
 naturam iuris ipsius, ac per Iovem, iuxta ipsius naturae le-
 gem, haec agunt: non tamen fortasse iuxta leges has a nobis
 conditas, per quas praestantissimae ac validissimae indolis ado-
 lescentes ab incunabulis tanquam leones vincientes, quasi qui-
 busdam magicis carminibus fascino, servilemque in mo-
 dum subiicimus, dicentes, aequalitatem esse servandam, idque
 pulchrum iustumque esse. At si quis praestantis naturae vir ex-
 surgat, ac literas, fascino, incantationesque huiusmodi
 vestras pessumdans atque discindens, legesque omnes quae de-
 sciscunt a natura, subvertens, & conculcans, ceteris domine-
 tur, in eo iam naturae ipsius ius effulgeret. Videtur autem
 mihi Pindarus haec eadem in quodam carmine ostendere, ubi
 legem ait omnium esse reginam mortalium atque immorta-

- θυμάτων τε καὶ ἀθανάτων. οὗτος δὲ δὴ, Φησὶν, ἀγχι βιαίας
 τὸ δικαιοτάτου ὑπερτάτα χειρὶ. τεκμαίρομαι ἔργοισιν Ἡρα-
 κλέους. ἐπεὶ ἀπριάτως λέγει οὕτω πως. τὸ γὰρ ἄσμα οὐκ ἐπί-
 ζαμαι. λέγει δ' ὅτι οὔτε πριάμενος, οὔτε δόντος τοῦ Γηρύνου
 ἠλάσατο τὰς βοῦς· ὡς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ
 ε. βοῦς καὶ τἄλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτιονός τε καὶ
 κρείττονος, τὰ τῶν χειρῶν τε καὶ ἡττόνων. τὸ μὲν οὖν ἀλη-
 θές οὕτως ἔχει, γνώσῃ δὲ, ἂν ἐπὶ τὰ μείζω ἔλθῃς, ἐάσας ἤδη
 φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ τοι ἐστίν, ὦ Σώκρατες, χάριεν,
 ἂν τις αὐτοῦ μετρίως ἀψιγται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαι-
 τέρω τοῦ δόντος ἐνδιατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν
 γὰρ καὶ πάνυ εὐφυῆς ᾖ, καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ,
 d. ἀνάγκη πάντων ἀπειρον γεγενῆσθαι ἐστίν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι
 τὸν μέλλοντα καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον εἶσθαι ἄνδρα.
 καὶ γὰρ τῶν νόμων ἀπειραι γίνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν,
 καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὀμιλεῖν ἐν τοῖς συμβολαίοις
 τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ

lium: eamque ius agere violenter praepotenti manu. Idque
 coniectare se dicit ex rebus gestis ab Hercule: qui, etsi car-
 men ipsum haud satis memoriter teneo, memini tamen ipsum
 dicere, Herculem neque emtos, neque donatos Geryonis bo-
 ves abegisse; utpote naturali ipso iure dictante, & boves, &
 cetera omnia quae ab hominibus possidentur, illius qui prae-
 stantior fit atque valentior, esse debere. Veritas igitur ita se
 habet. idque plane cognosces, si ad maiora iam, dimissa phi-
 losophandi cura, converteris. Nam philosophia quidem, o So-
 crates, gratiosa res est, & venusta, si quis illam moderate in
 adolescentiaque attingat. sin autem supra modum tempus in
 ea contriverit, hominum est corruptela. Quamlibet enim quis
 bono a natura fit ingenio praeditus, tamen si diutius per ae-
 tatem iam protractam philosophetur, necessario omnium rerum
 imperitus evadet, quarum omnino clarum, bonum, excellen-
 tem virum habere peritiam oportet. nam & legum civilium,
 & verborum, quibus in consuetudine coetuque hominum tam

ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλλήβδην τῶν ἡθῶν παντά-
 πασι ἀπειροὶ γίνονται. ἐπειδὴν οὖν ἔλθωσι εἰς τινα ἰδίαν
 ἢ πολιτικὴν πράξιν καταγέλαστοὶ γίνονται. ὡς περ γε, οἶμαι, e.
 εἰ πολιτικοί, ἐπειδὴν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι
 καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι. συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ
 Εὐριπίδου, Λαμπρός τε ἐστὶν ἕκαστος ἐν τούτῳ, κἀπὶ τούτῳ
 ἐπείγεται, Νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος, "Ἴν' αὐτὸς
 αὐτοῦ τυγχάνῃ βέλτιστος ὢν. ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾖ, ἐντεῦθεν p.
 Φεύγει, καὶ λαιδορεῖ τούτῳ τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοία τῇ ⁴⁸⁵
 α.
 ἑαυτοῦ, ἡγούμενος οὕτως αὐτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ' οἶμαι,
 τὸ ὀρθότατόν ἐστιν, ἀμφοτέρων μετασχεῖν. φιλοσοφίας μὲν,
 ἕσον παιδείας χάριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μειρα-
 κίῳ ὄντι φιλοσοφεῖν. ἐπειδὴν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἀνθρώπος,
 ἔτι φιλοσοφεῖ, καταγέλαστον, ὡς Σώκρατες, τὸ χρῆμα γίγ-
 νεται. καὶ ἐγώ γε ὁμοιότατον πάσχω πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦν- h.
 τας, ὡς περ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παίζοντας. ὅταν μὲν
 γὰρ παιδίον ἴδω ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι οὕτω ψελλιζέ-

publice quam privatim uti decet, voluptatum praeterea cupi-
 ditatumque humanarum, & ut breviter comprehendam, mo-
 rum prorsus fiunt ignari. Quocirca quoties ad aliquam rem
 gerendam, vel publicam vel privatam, sese conferant, habentur
 ridiculi: quemadmodum & civiles viri, si in vestras exer-
 citationes disputationesque descendant. evenit enim illud Eu-
 ripidis, *Qua in re clarus quisque est, ad eam properat, &*
diei partem illi plurimam impartit, ut ipse se superet. ubi
 vero inferior sit, inde fugit, illudque vituperat: aliud vero
 laudat, quadam sui ipsius benevolentia; existimans se ipsum ita
 laudare. Verum praestare arbitror, amborum participem fieri.
 philosophiae quidem, quatenus disciplinae gratia deceat. Nec
 turpe quidem est adolescenti philosophari. sed cum grandior
 natu philosophiae adhuc incumbit, res est, Socrates, valde
 ridicula. Equidem similiter affectus sum erga illos qui philo-
 sophiae dant operam, atque illos qui balbutiunt ac ludunt.
 quoties enim adspicio puellum, cui decorum adhuc est loqui ita

- μενον καὶ παῖζον, χαίρω τε, καὶ χάριέν μοι φαίνεται καὶ ἑλευθέριον, καὶ πρέπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ· ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγόμενου παιδαρίου ἀκούσω, πικρὸν τι μοὶ δοκεῖ χρῆμα εἶναι, καὶ ἀνῆ μου τὰ ὅσα, καὶ μοι δοκεῖ δουλοπρεπές τι
- c. εἶναι· ὅταν δὲ ἄνδρὸς ἀκούσῃ τις ψελλιζομένου, ἢ παίζοντα δρᾶ, καταγέλασον φαίνεται καὶ ἄναυδρον, καὶ πληγῶν ἄξιον. ταυτὸν οὖν ἔγωγε τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ νέω μὲν γὰρ μεираκίω ὄρων φιλοσοφίαν, ἀγαμαι, καὶ πρέπειν μοὶ δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἑλευθέρον τινα εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον· τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα, ἀνελεύθερον, καὶ οὐδέποτε οὐδένας ἀξιώσοντα ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε γενναίου
- d. πράγματος. ὅταν δὲ δὴ πεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοὶ δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὧ Σώκρατες, οὗτος δ' ἀνὴρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἄνθρωπῳ, καὶ πάνυ εὐφυῆς ἦ, ἀνάδρω γενέσθαι, φεύχοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη ὁ

balbutientem ludentemque, delector; festivumque & liberale mihi videtur, puerilemque decere aetatem. quoties vero puelum audio verba expeditius exprimentem, molestum quiddam mihi oboritur, auresque offendit meas, atque servile quippiam prae se ferre videtur. Ceterum cum virum quis vel audit balbutientem, vel videt ludentem, ridiculum id quidem, a viroque alienum, ac dignum plagis apparet. Idem igitur erga philosophantes mihi evenit. In adolescente enim philosophiam dum cerno, valde delector, decensque iudico, atque ingenuum esse hominem hunc existimo: eum vero, qui non philosophetur, illiberalem, nec unquam praeclarum aliquid ac generosum de se ipso praestiturum. Sed quando grandiosem natu philosophantem animadverto, neque dum studia eiusmodi deferentem, verberibus iam hunc virum, Socrates, indigere censeo. Quippe quod, quemadmodum modo dicebam, huic accidat homini, ut etiam si bene natus sit, tamen iners atque ignavus evadat. fugit enim mediam civitatem, forensesque consuetudines, in quibus poeta inquit viros fieri praestantiss.

ποιητῆς τοὺς ἀνδρας ἀριπρεπεῖς γίνεσθαι καταδεδουκότε δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μεираκίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μη εὐδέποτε φθέγγεσθαι. ἐγὼ δὲ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σε ἐπεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπουθέναι ὡς ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὔπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἅττα ἐπέρχεται πρὸς σε λέγειν οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσει ψυχῆς ὧδε γενναίαν μεираκιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι. καὶ οὐτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προδεῖο ἂν ὀρθῶς λόγον, οὐτ' εἰκὸς καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὐδ' ὑπὲρ ἄλλων νεανικὸν βούλευμα βουλευσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες, (καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθῆς· εὐνοία γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ) οὐκ αἰσχροὺν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ σε οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; ὡς γὰρ εἴτις σοῦ λαβόμενός, ἢ ἄλλου ὄτουοῦν, εἰς τὰ δεσμωτήριον ἀπάχοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα,

Po-
486
a.

mos: absconditque sese cum tribus vel quatuor pueris, & in angulis susurrando vitam ducit, nihil unquam liberale aut magnificentum prolaturus. Erga te autem, Socrates, bene atque amice affectus sum. Itaque idem mihi erga te, quod & Zetho erga Amphionem apud Euripidem, cuius modo mentionem feci, accidisse arbitror. talia enim nunc mihi quaedam adversus te dicere venit in mentem, qualia adversus fratrem ille dicit. Profecto ea, Socrates, negligis, quae curae esse tibi conveniebat, atque adeo generosae mentis praestantiam specie quadam puerili formas; utpote qui nec in iudiciis consultationibusque, si usus poscat, verba recte facere, neque conveniens quidquam probabileque eligere, nec aliis promte consulere possis. Quare, amice Socrates, ne mihi succenseas. benevolentia enim erga te mea ad haec proferenda nunc me adducit. Nonne turpe ducis sic comparatum te esse, quemadmodum arbitror & te, & alios omnes, qui philosophiam diutius persequuntur? Nempe si te nunc quis, aut alium e coetu vestro quempiam

- b. οἷός' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὃ, τι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγίως ἂν καὶ χασμῶο, οὐκ ἔχων ὃ, τι εἴποις· καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβάς, κατηγοροῦ τυχῶν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιτό σοι θανάτου τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὃ Σώκρατες, εἴτις εὐφυᾶ λαβοῦσα τέχνη φῶτα, ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὐτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ' ἐκπᾶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, μήτε ἑαυτὸν, μήτε ἄλλον μηδένα; ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλασθαι πᾶσαν τῆν
- c. οὐσίαν ἀτεχνῶς δὲ, ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦτου (εἴτι καὶ ἀγροικότερον εἰρήσθαι) ἔξεσιν, ἐπὶ κόβρης τύπτουτα, μὴ δίδουσι δίκην. ἀλλ' ὦ γὰθὲ ἐμοὶ πείθου, παῦσαι δ' ἐλέγχων. πραγμάτων δ' εὐμουσίαν ἄσκει καὶ ἄσκει ὀπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς, εἴτε ληρήματα χρῆ φάναι εἶναι, εἴτε Φλυαρίας, Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις· ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα,
- d. ἀλλ' οἷς ἐστὶ καὶ βίος καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ.

comprehendat, inque carcerem trahat, atque te iniuriam, quamvis nullam inferas, inferre tamen accuset: certe quid ageres, non haberes; sed vacillares oscitaresque, defensionis tuae prorsus ignarus. proinde adductus in iudicium, vel ab ignavo abiectoque accusatore, ultimo supplicio, si modo illi placeret, afficereris. Iam vero quomodo id ad sapientiam spectat, o Socrates, si qua ars ingenuae mentis nacta virum, reddit deteriorem: adeo ut nec ipse sibi opem ferre valeat, nec ex gravissimis periculis se aut alium quenquam servare; sed inimicorum raptorumque exponat iniuriis, inglorium in civitate degentem? Iam vero eiusmodi virum, etsi dictu sit agrestius, licet super genam impune pulsare. Quamobrem, bone vir, me audi, ac iam in vanis versari argutiis desine; & decora rerum gerendarum exerce officia, atque ea ex quibus sapere videaris: ista vero arguta, sive deliramenta appellari oportet, sive nugas, unde vacuae habitandae tibi domus sunt, aliis relinque: denique imitare non eos, qui haec exigua captant, sed eos quibus victus & gloria, & alia bona adsunt complurima. So. Si

ΣΩ. Εἰ χρυσὴν ἔχων ἐτύγχανον τὴν ψυχὴν, ὦ Καλλι-
κλεις, οὐκ ἂν οἶμι με εὐρεῖν ἄσμενον τούτων τινὰ τῶν λίθων
ἢ βασανίζουσι τὸν χρυσὸν τὴν ἀρίστην, πρὸς ἡντινα ἐμελλον
προσαγαγὼν αὐτήν, εἴ μοι ὁμολογήσειεν ἐκείνη καλῶς τεθε-
ραπεῦσθαι τὴν ψυχὴν, ἤδη εὖ εἴσεσθαι ὅτι ἱκανῶς ἔχω καὶ
οὐδέν μοι ἔτι δεῖ ἄλλης βασάνου; ΚΑΛ. Πρὸς τί δὴ τοῦτ'
ἔρωτάς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ νῦν. οἴμαι ἐγὼ σοι εἰ
ἐντετυχηκῶς, τοιούτῳ ἐρμαίῳ ἐντετυχηκέμαι. ΚΑΛ. Τί δὴ;
ΣΩ. Εὖ οἶδ' ὅτι ἂν μοι σὺ ὁμολογήσης περὶ ὧν ἡ ἐμὴ ψυχὴ
δοξάζει, ταῦτ' ἤδη ἐσὶν αὐτὰ τάλιθῃ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλ-
λοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι, ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μὴ, Ρ^ο
τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις· ἐπιστήμην τε, καὶ ⁴⁸⁷
εὐνοίαν, καὶ παρρησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς ἐντυγχάνω, οἳ ἐμὲ
οὐχ οἴοι τε εἰσὶ βασανίζειν, διὰ τὸ μὴ σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σύ·
ἕτεροι δὲ, σοφοὶ μὲν εἰσι, οὐκ ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν
ἀλήθειαν, διὰ τὸ μὴ κήδεσθαι μου, ὥσπερ σύ. τὼ δὲ ξένω

aurea mihi, o Callicles, anima foret, nonne arbitraris me li-
benter reperturum aliquem ex his lapidibus, per quos probari
aurum solet, optimum, ad quem animam admovens meam,
si ab ipso quasi recte educata approbaretur, certo scirem me
fatis habere, nec probatione ulterius alia indigere? *Cal.* Quor-
sum haec, o Socrates? *So.* Dicam equidem. nempe arbitror,
cum te nactus fuerim, me iam pretiosum hunc lapidem esse
nactum. *Cal.* Quam ob causam? *So.* Quoniam certo scio, ea
quae tu mecum senseris in his, quae meus animus opinatur,
fore procul dubio vera. Censeo namque, in eo qui alicuius
probaturus sit animam, utrum illa quidem recte vivat aut
secus, tria potissimum requiri, quae in te sunt omnia, scien-
tiam primo, deinde opinionem, prudentis scilicet atque bene-
voli, tertio audaciam. Nam multos equidem reperio, qui me
propterea recto examine probare non possunt, quod sapientes
non sunt, quemadmodum tu esse videris. alii vero sapientes
quidem sunt, sed veritatem mihi dicere nolunt, ex eo quod
mei curam non gerunt, ut tu geris. Peregrini vero isti, Gor-

- τάδε, Γοργίας τε καὶ Πῶλος, σοφῶ μὲν καὶ Φίλω ἐσὼν ἐμῶ;
- b.** ἐνδεεστέρω δὲ παρρησίας, καὶ αἰσχυνηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέοντος. πῶς γὰρ οὐ; ὡγε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθει-
τον, ὥστε διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι, τολμᾷ ἑκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὐτῷ ἐναντία λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχουσι πεπαίδευσαι τε γὰρ ἰκανῶς, ὡς πολλοὶ ἂν φήσαιεν Ἀθηναίων, καὶ ἐμοὶ εἰ εὖνους. τί τιμμηρίω χρῶμαι, ἐγὼ σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγὼ, ἃ Καλλίκλεις, τέτταρας ὄντας κοι-
c. νωνοὺς γεγενοτάς σοφίας· σέ τε, καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀφιδ-
ναῖον, καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος, καὶ Ναυσικύδην τὸν Χολαργέα. καὶ ποτε ὑμῶν ἐγὼ ὑπήκουσα βουλευομένων μέ-
χρῃς ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἶη καὶ οἶδα ὅτι ἐνέικα ἐν ὑμῖν τοιαυτὴ τις δόξα, μὴ προδυμείσθαι εἰς τὴν ἀκρίβειαν φιλοσο-
φεῖν· ἀλλὰ εὐλαβεῖσθαι παρεκλεύεσθε ἀλλήλοις ὅπως μὴ
d. πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι γενόμενοι, λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω ταῦτα ἐμοὶ συμβουλευόντος, ἅπερ τοῖς

gias, & Polus, sapientes quidem sunt, meque diligunt; verum deest eis audacia, verecundioresque sunt, quam oporteat. Quod quidem cuinam dubium esse possit? quippe cum eo usque processerint verecundiae, ut utrique ob ipsam verecundiam in praesentia multorum hominum ausi fuerint sibi ipsis de rebus maximis contradicere. Quibus omnibus cum alii careant, ipse habes. Principio es abunde liberaliter institutus, quod multi, si opus sit, confirmarent Athenienses; mihi que benevolus. quod qua coniectura intelligam, tibi dicam. Novi equidem, Callicles, quatuor vos in sapientiae studio socios, te scilicet, & Tisandrum Aphidnaeum, & Andronem Androtionis, Nausicudemque Cholargeum. atque cum aliquando inter vos agitaretur, quousque sapientiae studendum foret, eiusmodi apud vos vicisse sententiam audiui: Non esse ad exactam philosophiae diligentiam contendendum, sed cavendum, ne ultra quam deceat sapientes facti, clam vos ipsos depravaretis. Cum igitur audio, idem te mihi dare consilium, quod amicissimis

σαυτοῦ ἐταῖροτάτοις, ἱκανὸν μοι τεκμήριόν ἐστιν ὅτι ὡς ἀλη-
 θῶς μοι εὐνοὺς εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε οἷος παρρησιάζεσθαι καὶ μὴ
 αἰσχύνεσθαι, αὐτὸς τε Φῆς, καὶ ὁ λόγος ὃν ὀλίγον πρότερον
 ἔλεγες, ὁμολογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὕτωςί δηλονότι τούτων πέρι
 νυνί, ἂν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι, βεβασιω-
 μένον τοῦτ' ἤδη ἔσαι ἱκανῶς ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ οὐκέτι εἰ
 αὐτὸ δεήσει ἐπ' ἄλλην βίασανον ἀναφέρειν. οὐ γὰρ ἂν ποτε
 αὐτὸ συνεχώρησας σὺ, αὐτε σοφίας ἐνδεία, οὐτ' αἰσχύνῃς
 περιουσίᾳ· οὐδ' αὖ ἀπατῶν ἐμὲ συγχαρήσῃς ἂν. φίλος γάρ
 μοι εἶ, ὡς καὶ αὐτὸς Φῆς. τῷ ὄντι οὖν ἢ ἐμῇ καὶ σὴ ὁμολο-
 γία τέλος ἤδη ἔξει τῆς ἀληθείας. πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἢ
 σκέψις, ᾧ Καλλίκλεις, περὶ τούτων ὧν σὺ δὴ μοι ἐπετίμη-
 σαι· ποῖόν τινα χρῆ εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ τί ἐπιτήδεύειν, καὶ
 μέχρι τοῦ, καὶ πρεσβύτερον καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ γάρ, εἴτι p.
 μὴ ὀρθῶς πράττω κατὰ τὸν βίον τὸν ἐμαυτοῦ, εὖ ἴσθι τοῦτο 488
 ὅτι οὐχ ἐκῶν ἐξαμαρτάνω, ἀλλ' ἀμαθία τῇ ἐμῇ. σὺ οὖν, ὡς-
 περ ἤρξω νουθετεῖν με, μὴ ἀποσῆς, ἀλλ' ἱκανῶς μοι ἐνδείξαι
 τί ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐπιτηδεύτέον μοι, καὶ τίνα τρόπον ἐργασαίμην a.

tuis, abunde magnum argumentum est veri amoris erga me
 tui. Postremo quod adfit audacia, nec te pudor impediatur, &
 tu ipse affirmas, & oratio quam paulo ante hic habuisti, te-
 statur. Cum haec igitur ita se habeant, si quid tu mihi in
 disputando concesseris, satis iam nobis probatum erit; neque
 oportebit ad examen aliud id referre: alioquin tu nunquam id
 mihi concessisses, vel sapientiae defectu, vel verecundia ad-
 ductus, vel decipiendi causa. amicus enim mihi es, ut ipse
 ais. Revera igitur mea tuaque confessio finem iam veritatis
 habebit. Harum vero consideratio rerum, in quibus me ipse
 corripuisti, omnium, Callicles, pulcherrima est, Qualem esse vi-
 rum deceat; quidque & quousque tam in iuventute quam in
 senectute exercere conveniat. Ego vero, si quid in vita mea
 minus recte ago, certum habeo me non sponte mea, sed in-
 scitia potius aberrare. Quamobrem tu, quemadmodum admo-
 nere coepisti, perge quaeso, planeque mihi demonstra quid-

- ἂν αὐτό. καὶ εἴαν με λάβῃς νῦν μὲν σοι ὁμολογήσαντα, ἐν
 δὲ τῷ ὑσέρῳ χρόνῳ μὴ ταῦτα πράττοντα ἄπερ ὁμολόγησαι,
 b. πάνυ με ἡγοῦ βλακῆ εἶναι καὶ μηκέτι ποτὲ με νοουθήσῃς
 ὑσέρον, ὡς μηδενὸς ἄξιον ὄντα. ἐξ ἀρχῆς δέ μοι ἐπανάλαβε,
 πῶς Φῆς τὸ δίκαιον ἔχειν καὶ σὺ καὶ Πίνδαρος, τὸ κατὰ
 φύσιν ἀγειν βίαν τὸν κρείττω τὰ τῶν ἡττόνων, καὶ ἀρχειν
 τὸν βελτίω τῶν χειρόνων, καὶ πλείον ἔχειν τὸν ἀμείνω τοῦ
 φαυλοτέρου; μὴ τι ἄλλο λέγεις τὸ δίκαιον εἶναι; ἢ ὀρθῶς
 μέμνημαι; ΚΑΛ. Ἄλλὰ ταῦτα ἔλεγον καὶ τότε, καὶ νῦν
 λέγω. ΣΩ. Πότερον δὲ τὸν αὐτὸν βελτίω καλεῖς σὺ καὶ
 c. κρείττω; οὐδὲ γάρ τοι τότε οἶστ' ἦν μαθεῖν σοι τί ποτε λέ-
 γεις. πότερον τοὺς ἰσχυροτέρους κρείττους καλεῖς, καὶ δεῖ
 ἀκριᾶσθαι τοῦ ἰσχυροτέρου τοὺς ἀσθενεσέτους, οἷόν μοι δο-
 κεῖς καὶ τότε ἐνδείκυσθαι, ὡς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς
 σμικρὰς κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται, ὅτι κρείττους εἰσὶ
 καὶ ἰσχυρότεραι (ὡς τὸ κρείττον καὶ ἰσχυρότερον καὶ βέλ-
 τιον, ταυτὸ οὐ) ἢ ἔσι βελτίω μὲν εἶναι, ἡττω δὲ καὶ ἀσθενέ-

nam fit istud, & qua via consequi valeam, quod mihi quae-
 rendum arbitraris. Quod si me consentientem tibi nunc ha-
 bebis, postea vero quae assensus fuerim, minus praestare de-
 prehendas, socordem omnino ignavumque me putato, neque
 ulterius in me admonendo, quasi omnino perdito, operam per-
 das. Resume vero mihi ab initio, quemadmodum tu & Pin-
 darus dicebatis: Iustum id esse natura, potentiolem per vim
 auferre ea quae imbecilliorum sunt, & dominari meliorem de-
 teriori, plusque habere eum qui praestantior fit, quam qui
 abieciior. Numquid aliud dicis esse iustum? an recte memini?
 Cal. Haec & tunc dicebam, & nunc dico. So. Utrum vero
 meliorem vocas eundem atque potentiolem? neque enim tunc
 plane, quid diceres, intelligere potui. Num validiores appellas
 potentiores: oportetque validioribus infirmiores obtempera-
 re? quemadmodum tunc videris demonstravisse, cum diceres,
 magnas civitates adversus parvas naturali iure insurgere, prop-
 terea quod potentiores atque validiores essent: quasi idem fit

φερων καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον δὲ ἢ ὁ αὐτὸς ὄρος
 ἐστὶ τοῦ βελτίονος καὶ τοῦ κρείττους. τοῦτο μοὶ αὐτὸ σαφῶς δὲ
 διόρισον, ταυτὸν ἢ ἕτερόν ἐστι, τὸ κρείττον, καὶ τὸ βέλτιον,
 καὶ τὸ ἰσχυρότερον. ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐγὼ σοὶ σαφῶς λέγω ὅτι
 ταυτὸν ἐστίν. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἐνὸς κρείττους εἰσὶ
 κατὰ φύσιν; οἳ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ τῷ ἐνὶ, ὡς-
 περ καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Τὰ τῶν
 πολλῶν ἄρα νόμιμα, τὰ τῶν κρειττόνων ἐστὶ. ΚΑΛ. Πάνυ
 γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων. οἳ γὰρ κρείττους, βελ- c.
 τίους πολὺ, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν
 τὰ τούτων νόμιμα, κατὰ φύσιν καλὰ, κρειττόνων γε ὄντων.
 ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐχ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν (ὡς
 ἄρτι αὐτὸ σὺ ἔλεγες) δικαίον εἶναι, τὸ ἴσον ἔχειν καὶ αἰσχίον
 τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἐστὶ ταῦτα, ἢ οὐ; καὶ ὅπως μὴ p.
 αἰλώσῃ ἐνταῦθα σὺ αἰσχυρόμενος. νομίζουσιν, ἢ οὐ, οἱ πολ- 489
 λοι, τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ πλεόν, δικαίον εἶναι; καὶ

potentius validiusque, & melius. An fieri potest, ut aliquis me-
 lior quidem sit, inferior tamen atque imbecillior? Similiterque
 ut potentior sit, deterior tamen? Vel eadem melioris atque
 potentioris est definitio? Hoc ipsum mihi apertius explica,
 idemne an aliud sit potentius, & melius, atque valentius. Cal.
 Equidem manifeste tibi assero, idem esse. So. Nonne multitudo
 ipsa natura uno potentior est? quae quidem leges constituit
 super unum, quemadmodum nuper ipse dicebas. Cal. Quidni?
 So. Multitudinis ergo leges, potentiorum sunt. Cal. Omnino.
 So. Nonne igitur & meliorum? qui enim potentiores sunt
 ut ipse ais, multo sunt meliores. Cal. Sic certe. So. Nonne
 horum institutiones natura sunt rectae, cum potentiores sint?
 Cal. Sic affirmo. So. Nonne multitudo statuit, quemadmodum
 nuper ipse dicebas, iustum esse servari inter omnes aequalita-
 tem: atque esse turpius iniuriam inferri, quam pati? estne ita,
 an aliter? Ac vide, ne hic tu quoque ob verecundiam capiaris.
 Constituit multitudo ista, necne: videlicet iustum esse ser-
 vari aequitatem, non autem, alium alio plus habere; atque tur-

αἰσχίον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνη μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο Καλλίκλεις. ἴν' ἔάν μοι ὁμολογήσης, βεβαιώσωμαι ἤδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγνώμην ὁμολογηκός. ΚΑΛ. Ἄλλ' αἴ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως. ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἰσχίον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ

- b. δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν ἀλλὰ καὶ φύσει ὥστε κινδυνεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν, οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν, λέγων ὅτι ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις. ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνοὺς κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις· ἔάν μὲν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων· ἔάν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν. ΚΑΛ. Οὐτοσί ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν. εἶπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνῃ, τηλικαῦτος ὢν, δυνάματα θερέων,
- c. καὶ ἔάν τις ῥήματι ἀμάρτη. ἔρμαιον τοῦτο ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οἶε ἄλλό τι λέγειν τὸ κρείττους εἶναι, ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάσαι σοι λέγω ὅτι ταυτὸν Φημί εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρείττον; ἢ οἶε με λέγειν, ἔάν συρφετὸς συλλεγῆ δούλων, καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἀξίων, πλὴν ἴσως τῷ σώ-

pius esse facere iniuriam, quam accipere? Nulla te, Callicles, invidia, quaeso, quominus ad haec respondeas detineat: ut si mecum sentias, abs te confirmet, tanquam viro ad iudicandum abunde sufficiente. *Cal.* Sic utique statuit multitudo. *So.* Non ergo lege sola, & turpius est facere iniuriam quam pati, & iustum est aequitatem servare; sed etiam ipsa natura. Quapropter videris in superioribus non vere dixisse, neque me recte accusavisse, cum contrarias inter se esse legem atque naturam affirmares: meque haec animadvertentem, veteratorem in disputando praebere, atque si quis secundum naturam loquatur, ad legem; si quis vero secundum legem, ad naturam deducere. *Cal.* Hic vir nunquam desinet in nugis versari. Dic mihi, Socrates, nonne te pudet, tam grandem natu, venari nomina: atque si quis verbo excidat, tanquam id tibi lucro veniat, impense captare? Putasne me aliud dicere potentiores esse quam meliores? nonne dudum dico, idem esse melius atque potentius? An putas me dicere, si faex fervorum homi-

πρατι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὗτοι φῶσιν, αὐτὰ ταῦτα εἶναι νό-
μιμα; ΣΩ. Εἶεν, ὧ σοφώτατε Καλλίκλεις· οὕτω λέγεις;
ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ὧ δαιμόνιε, καὶ d.
αὐτὸς πάλαι τοπάζω, τοιοῦτόν τι σὲ λέγειν τὸ κρεῖττον· καὶ
ἀνερωτῶ, γλιχόμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ, τι λέγεις. οὐ γὰρ δὴ
που σύ γε τοὺς δύο βελτίους ἡγήσῃ τοῦ ἑνὸς, οὐδὲ τοὺς σου
δουλοὺς βελτίους σου, ὅτι ἰσχυρότεροι εἰσὶν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν
ἐξ ἀρχῆς εἰπὲ τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ τοὺς
ἰσχυροτέρους. καὶ ὧ δαιμόνιε πρῶτόν με προδίδασκε, ἵνα
μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ. ΚΑΛ. Εἰρωνεύη, ὧ Σώκρατες. e.
ΣΩ. Μὰ τὸν Ζῆθον, ὧ Καλλίκλεις, ὧ σὺ χρώμενος πολλὰ
νῦν δὴ εἰρωνεύου πρὸς με. ἀλλ' ἴδι εἰπὲ τίνας λέγεις τοὺς βελ-
τίους εἶναι. ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε. ΣΩ. Ὅρα
ὅτι σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς δὲ οὐδέν. οὐκ ἔρεῖς, τοὺς
βελτίους καὶ κρεῖττους πότερον τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις,
ἢ ἄλλους τινάς; ΚΑΛ. Ἄλλὰ ναὶ μὰ Δία τούτους λέγω,
καὶ σφόδρα γε. ΣΩ. Πολλάκις ἄρα εἰς φρονῶν μυρίων μὴ

numque undique vilissimorum in unum confluat, hos, praeter-
quam fortasse corporis viribus, esse potentiores: & quae hi sta-
tuant, esse iura? So. Agedum, o sapientissime Callicles, itane
dicis? Cal. Et maxime quidem. So. At ego, beate vir, iamdu-
dum coniecto, tale aliquid te potentius appellare: atque inter-
rogo, cupiens quid velis aperte cognoscere. nonne enim duos
meliores esse uno iudicas? neque servos tuos te meliores, quia
videlicet robustiores sint? Verum rursus a principio dicas, quos
tandem velis esse meliores, quando non validiores: & vide,
precor, o vir mirifice, ut mitius me doceas, ne a scholis tuis
aufugiam. Cal. Ironice loqueris. So. Non per Zethum, Calli-
cles, quo tu fretus, multa usus in me nunc es ironia. Verum
dic age, quosnam meliores appellas? Cal. Praestantiores equi-
dem. So. Vides ergo, te nomina dumtaxat dicere, ostendere
vero nihil. Non aperis, meliores potentioresque utrum pru-
dentiores, an alios quosdam esse dicas? Cal. Per Iovem hoc di-
co, & maxime quidem. So. Saepe igitur unus prudens com-

- p. Φρονούντων κρείττων ἐσὶ, κατὰ τὸν σὸν λόγον· καὶ τοῦτον
 490 ἄρχειν δεῖ, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἄρχοντα
 α. τῶν ἀρχομένων. τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν (καὶ
 οὐ ῥήματα θηρεύω) εἰ ὁ εἷς τῶν μυρίων κρείττων. ΚΑΛ.
 Ἄλλὰ ταῦτ' ἐστὶν ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ τὸ δίκαιον
 εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ Φρονιμώτερον καὶ ἄρχειν
 καὶ πλέον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων. ΣΩ. Ἐχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε
 β. αὐτὸ νῦν λέγεις; ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ᾤμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ
 ἀθρόοι ἄνθρωποι, καὶ ἡμῶν ἢ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτὰ,
 ᾤμεν δὲ παντοδαποὶ, οἱ μὲν, ἰσχυροὶ, οἱ δὲ, ἀσθενεῖς, εἷς δὲ
 ἡμῶν ἢ Φρονιμώτερος περὶ ταῦτα, ἰατρὸς ὢν, ἢ δὲ, οἷον εἰκὸς,
 τῶν μὲν, ἰσχυρότερος, τῶν δὲ, ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος
 Φρονιμώτερος ἡμῶν ὢν, βελτίων καὶ κρείττων ἔσαι εἰς ταῦ-
 τα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλέον
 c. ἡμῶν ἐκτέον αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστὶν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα
 ἐκείνῳ δεῖ νέμειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκεν τε αὐτὰ, καὶ κατα-

pluribus imprudentibus iuxta sermonem tuum potentior est:
 atque hunc par est dominari, ceteros vero subesse, plusque
 habere eum his quibus imperat. hoc enim dicere mihi velle
 videris: (neque verba aucupor:) si quidem unus sit multis po-
 tentior. *Cal.* At haec ipsa sunt quae dico. hoc enim arbitror
 ius esse natura, eum videlicet, qui melior prudentiorque sit,
 imperare, atque plus inferioribus possidere. *So.* Siste parum-
 per. quid tandem sentias, si hoc in loco, ut nunc, congregati
 effemus multi, forentque nobis communia esculenta, & po-
 culenta complurima: nos vero ex variis hominum generibus
 effemus conflati, partim quidem validi, partim vero imbecil-
 les: unus autem nostrum omnium circa haec prudentissimus,
 fortasse medicus: ac foret hic, ut consentaneum est, aliis qui-
 dem robustior, aliis vero debilior: nonne hic prudentior, prae-
 terea melior, quantum ad haec pertinet, & potentior erit?
Cal. Omnino. *So.* Utrum vero horum esculentorum propter
 ea plus illum quam nos, quia sit melior, capere decet? an
 potius ob eius praestantiam omnia distribuere debet; neque in

χρηῆσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σώμα, οὐ πλεονεκτικέον, εἰ μὴ μέλλει
 ζημιοῦσθαι; ἀλλὰ τῶν μὲν, πλέον, τῶν δ' ἔλαττον ἐκτέον.
 εἰ δὲ τύχη πάντων ἀσθενέστατος ὦν, πάντων ἐλάχισον τῶ
 βελτίω, ᾧ Καλλίκλεις. οὐχ οὕτως, ᾧ ἑγαθέ; ΚΑΛ. Περὶ
 σιτία σὺ λέγεις καὶ ποτὰ, καὶ ἰατροὺς, καὶ φλυαρίας· ἐγὼ δὲ
 οὐ ταῦτα λέγω. ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον, βελ-
 τίω λέγεις; Φάθι, ἢ μὴ. ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Ἄλλ' οὐ τὸν
 βελτίω πλέον δεῖν ἔχειν; ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε, οὐδὲ ποτῶν.
 ΣΩ. Μανθάνω. ἀλλ' ἴσως ἱματίων καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώτα-
 τον, μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν, καὶ πλείω καὶ κάλλιστα ἀμπε-
 χόμενον περιπέειναι. ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων; ΣΩ. Ἄλλ' εἰς ὑπο-
 δήματα δηλονότι δεῖ πλεονεκτεῖν τὸν φρονιμώτερον εἰς ταῦ-
 τα καὶ βέλτιστον. τὸν σκυτοτόμον ἴσως μέγιστα δεῖ ὑποδήμα-
 τα καὶ πλείω ὑποδεδεμένον περιπατεῖν. ΚΑΛ. Ποῖα ὑποδή-
 ματα φλυαρεῖς ἔχων; ΣΩ. Ἄλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα λέγεις,
 ἴσως τὰ τοιαῦτα ὄσον, γεωργικὸν ἄνδρα περὶ γῆν φρόνιμόν τε
 καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τοῦτου δὲ ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν

distribuendo pro se plus retinere: alioquin multandus fit: sed
 aliis plus, aliis minus habere? ac si omnium debilissimus fit,
 minimum sibi quamvis optimo tribuendum est, Callicles? non-
 ne ita bonum est dicendum? *Cal.* De esculentis, & poculen-
 tis, & medicis, atque huiusmodi nugis verba facis: ego vero
 non de his loquor. *So.* Utrum igitur prudentiorem esse me-
 liorem dicis, necne? responde. *Cal.* Equidem. *So.* At non
 oportet, ut melior plus accipiat? *Cal.* Non de cibis atque po-
 tionibus. *So.* Intellego. forte enim de vestibus: atque oportet
 eum, qui sit in conficiendis vestibus peritissimus, magnum ha-
 bere pallium, ac multis pretiosisque ornatum incedere vesti-
 bus. *Cal.* Quas tu vestes mihi narras? *So.* At forsitan in cal-
 ceis oportet eum plus accipere, qui in eis prudentior sit, &
 melior: ac forsitan ipse coriarius maximos pluresque habere
 debet calceos, multosque suis pedibus circumferre. *Cal.* De
 quibus calceis nunc deliras? *So.* Quod si non talia, saltem
 eiusmodi quaedam dicis, ceu virum in colendis agris prudentem

σπερμάτων, καὶ ὡς πλείω σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὐτοῦ γῆν. ΚΑΛ. Ὡς αἰ ταυτὰ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. ΚΑΛ.

- p. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἀτεχνῶς γε αἰεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας
 491 καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύη, ὡς περὶ τού-
 a. των ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρονιμώτερος πλεον ἔχων, δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ ὑποβάλλοντος ἀνέξῃ, οὔτ' αὐτὸς ἐρεῖς;
 ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐγώ γε καὶ πάλαι λέγω, πρῶτον μὲν, τοὺς κρείττους οἱ εἰσιν, οὐ σκυτοτόμους λέγω, οὐδὲ μαγείρους,
 b. ἀλλ' οἱ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ᾧσιν, ὄντινα ἂν τρόπον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ ἀποκάμωσι διὰ μαλακίαν τῆς ψυχῆς. ΣΩ. Ὅραξ, ὦ βέλτιστε Καλλίκλεις, ὡς οὐ ταυτὰ σὺ τ' ἐμοῦ κατηγορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ. σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ φῆς αἰεὶ ταυτὰ λέγειν, καὶ μέμφῃ μοι ἐγὼ δὲ σοῦ τούναντίον, ὅτι οὐδέποτε ταυτὰ λέγεις περὶ τῶν
 c. αὐτῶν ἀλλὰ ποτὲ μὲν τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, τοὺς

tem, honestumque. & bonum, debere plus reportare feminis, plurimoque in suis agris uti. Cal. Quam semper eadem dicis, o Socrates! So. Non solum eadem, Callicles, sed eisdem quoque de rebus. Cal. Per deos, semper tu cerdones, coriarios, fullones, coquos, medicos habes in ore, quasi de his instituta nobis disputatio fuerit. So. Nonne ergo ipse dices aliquando, quibus in rebus potentior atque prudentior iuste possidere plus debeat? vel neque me permittes dicere, neque ipse dices? Cal. At ego id iamdiu dico: primo quidem qui potentiores sint. non enim cerdones dico, neque coquos, sed eos qui in administranda republica sint prudentes: neque prudentes solum, verum etiam fortes, qui ad ea quae excogitaverunt perficienda aptissimi sint, neque animi mollitie ulla succumbant. So. Advertisne, Callicles, non de eisdem me a te, neque vicissim te a me accusari? tu quidem me accusas, quasi semper eadem repetam: ego vero te contra, tanquam de rebus eisdem

ἰσχυροτέρους ὠρίζου, αὐθις δὲ τοὺς Φρονιμωτέρους· νῦν δ' αὖ
 ἕτερόν τι ἤκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ
 κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ' ὦ γαθὲ, εἰπὼν ἀπαλλάγηθι
 τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, καὶ εἰς ὅ,
 τι. ΚΑΛ. Ἄλλ' εἰρημά γε ἔγωγε τοὺς Φρονίμους εἰς τὰ τῆς
 πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτοις γὰρ προσήκει τῶν
 πόλεων ἄρχειν καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστὶ, πλέον ἔχειν τούτους δ.
 τῶν ἄλλων, ταῖς ἀρχοντίας τῶν ἀρχομένων. ΣΩ. Τί δὲ αὐ-
 τῶν, ὦ ἑταῖρε; ἢ τί ἀρχοντίας, ἢ ἀρχομένους; ΚΑΛ. Πῶς
 λέγεις; ΣΩ. Ἐνα ἕκαστον λέγω, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀρχοντα· ἢ
 τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων;
 ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἀρχοντα λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον
 ἀλλ' ὡσπερ οἱ πολλοὶ, σώφρονα ὄντα, καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν
 ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἀρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ. ε.
 ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἴ. τοὺς ἡλιθίους λέγεις τοὺς σώφρονας. ΣΩ.
 Πῶς γὰρ οὐ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γυνοίη ὅτι οὐ τοῦτο λέγω.
 ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαί-

nunquam eadem afferentem. si quidem alias meliores atque
 potentiores esse definis validiores, alias autem prudentiores.
 Nunc praeterea aliud quiddam affers. fortiores enim nunc
 quidam abs te potentiores melioresque nominantur. Verum
 age, o bone, tandem explica, quos potissimum & ad quid
 meliores potentioresque dicas. *Cal.* Iam dixi, prudentes vide-
 licet in rebus publicis atque fortes. hos enim decet civitatibus
 imperare: idque iustum est, ut plus aliis habeant; dominantes
 videlicet subiectis. *So.* Quid vero? sibi ne ipsis ulla ratione do-
 minari, sive parere decet? *Cal.* Quemadmodum dicis? *So.*
 Dico, num sibi quisque debeat imperare: an nihil opus sit, ut
 sibi quidem imperet, sed aliis dumtaxat. *Cal.* Quomodo sibi-
 met imperare dicis? *So.* Nihil obscurum dico, sed quemad-
 modum dicunt multi, temperatum, & sui ipsius compotem,
 voluptatibus suis cupiditatibusque dominantem. *Cal.* Quam
 festivus es, Socrates! stupidos homines nominas temperatos.
So. Quid ais? nemo est, quin norit me id minime dicere. *Calo.*

- μων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὄψωϋν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν καλὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγὼ σοι νῦν παρρησιαζόμενος λέγω· ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον, τὰς μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ ἔῃν ὡς μεγίστας εἶναι, καὶ μὴ κολάζειν ταύταις
- P. δὲ ὡς μεγίσταις οὐσαις ἱκανὸν εἶναι ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποτιμπλάναι ὧν ἂν αἰεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται.
- 492 a. ἀλλὰ τοῦτ' οἶμαι τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν. ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιοῦτους, δι' αἰσχύνην ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν· καὶ αἰσχρὸν δὴ φασὶν εἶναι τὴν ἀκολασίαν, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγὼ ἔλεγον· δουλούμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ ἐκπορίζεσθαι οὐ δύναμενοι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν, ἐπαινοῦσι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν αὐτῶν ἀνανδρίαν. ἐπέιγε οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν, ἢ βασιλέων υἱέσιν εἶναι, ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχὴν τινα, ἢ τυραννίδα, ἢ δυναστείαν, τί τῇ ἀληθείᾳ αἰσχίον καὶ κάκιον εἶη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις; οἷς ἐξὸν ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, μηδεὶνδὲ ἐμποδῶν.

Immo valde quidem, o Socrates. nam quomodo beatus esse potest qui alicui ferviat? Ceterum hoc est natura iustum atque pulchrum, quod tibi nunc audacter dico, oportere illum qui recte vitam acturus sit, permittere cupiditates suas summopere augeri, nec eas ullo modo cohibere: atque his quam maximis quidquid petunt subministrare ob fortitudinem atque prudentiam, & quemlibet earum affectum profus explere. Quod quidem quia multi consequi nequeunt, eos vituperant qui id assequuntur, ob verecundiam suam impotentiam abscondentes: feruntque intemperantiam esse turpem, quemadmodum in superioribus ipse dicebam. praeterea in fervilem habitum deducunt melioris naturae homines: ipsique cum libidines suas explere nequeant, temperantiam atque iustitiam probant propter ignaviam. Verum si his a principio contigisset, ut vel regum essent filii, vel ipsis natura sufficeret ad imperium, aut tyrannidem, aut potestatem aliquam sibi comparandam, profecto turpius peiusque esset, ut huiusmodi temperantia uteren-

ἔντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπαγάγοιντο, τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον τε καὶ λόγον καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄλλοι γεγενοῦτες εἴησαν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης c. καὶ τῆς σωφροσύνης, μηδὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὐτῶν, ἢ τοῖς ἐχθροῖς; καὶ ταῦτα, ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει; ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, ᾧ Σώκρατες, ἦν σὺ Φῆς διώκειν, ᾧ δ' ἔχει τρυφή καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχῃ, τοῦτ' ἐστὶν ἀρετὴ τε καὶ εὐδαιμονία; τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ' ἐστὶ τὰ καλλωπίσματα, τὰ παρὰ φύσιν συνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία, καὶ οὐδενὸς ἀξία. ΣΩ. Οὐκ ἀγεννῶς γέ, ᾧ d. Καλλίκλεις, ἐπεξέρχῃ τῷ λόγῳ παρρησιαζόμενος. σαφῶς γὰρ σὺ νῦν λέγεις ἃ οἱ ἄλλοι διανοοῦνται μὲν, λέγειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι. δέομαι οὖν ἐγὼ σου μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι ἵνα τῷ ὄντι κατάδηλον γένηται πῶς βιωτέον. καὶ μοι λέγε· τὰς μὲν ἐπιθυμίας Φῆς οὐ κολαζέον, εἰ μέλλει τις οἶον δεῖ εἶναι; ἐώντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας, πλήρωσι αὐταῖς ἄλλοθεν γε ποθεν. ἐτοιμάζειν; καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἀρετὴν; ΚΑΛ. Φημί ταῦτα e.

tur : qui cum liceret ipsis frui bonis, nec impedirentur ab ullo, ipsi sibi dominam praefecerint multitudinis legem, sermonemque, & vituperationem. Quo enim modo non miseri sint? siquidem propter quandam iustitiae, temperantiaeque honestatem, nihil plus amicis quam inimicis tribuerent, etiam dum in civitate sua dominarentur. Ceterum, o Socrates, veritas ipsa quam te sequi affirmas, ita se habet : luxuria, intemperantia, libertas, modo facultas suppetat, virtus est atque felicitas. cetera vero isthaec speciosa praeter naturam adinventata, hominum deliramenta sunt, & nugae penitus contemnendae. So. Non ingenerose, o Callicles, audacia usus in disputando procedis. sane aperte nunc ea dicta sunt abs te, quae alii cogitant quidem, dicere tamen nolunt. quamobrem te, ut nullo modo desistas, obsecro, ut revera certiores efficiamur, qua sit ratione vivendum. Dic ergo mihi, cupiditates ais non esse coercendas, si quis optet esse talis, qualem oportet esse? immo permittendum, illas summopere augeri : atque earum expletio-

ἔγω. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὁρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς δρόμενοι, εὐδαιμονες εἶναι. ΚΑΛ. Οἱ λιθοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ, εὐδαιμονέσαστο εἶεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ, καὶ ὥς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθεῖ ἔν τοῖσδε λέγει, λέγων, Τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μὲν ἐσι καταθανεῖν, τὸ καταθανεῖν δὲ ζῆν; καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τεθναῖμεν.

- p. ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς ἔν ἡμεῖς
 493 a. τεθναῖμεν· καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐσιν ἡμῶν σῆμα· τῆς δὲ ψυχῆς
 τοῦτο ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τυγχάνει ὅν οἶον ἀναπειθεσθαι
 καὶ μεταπίπτειν ἄνω καὶ κάτω. καὶ τοῦτο ἄρα τίς μυθολο-
 γῶν κομψὸς ἀνὴρ, ἴσως Σικελὸς τις ἢ Ἰταλικὸς, παράγων
 τῷ ὄνματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πεισικόν, ἀνόμασε πῖθον,
 τοὺς δὲ ἀνοήτους, ἀμυήτους. τῶν δ' ἀμυήτων τοῦτο τῆς ψυ-
 χῆς οὗ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ σεγαδόν,
 ὡς τετρημένος εἶη πῖθος, διὰ τὴν ἀπλησίαν ἀπεικάσας. τοῦναν-
 τίον δὴ οὕτως σοι, ᾧ Καλλιέλλεις, ἐνδείκνυται ὡς τῶν ἐν ᾧδου

nem aliunde comparandam? idque ais esse virtutem? *Cal.* Aio equidem. *So.* Si ita esset, non recte dicerentur beati, qui nullius indigeant. *Cal.* Alioquin lapides & mortui felicissimi forent. *So.* Verumtamen & illa, quam tu dicis, gravis est vita. neque admirarer, si ea de re verum Euripidis dictum esset, *Quis novit, utrum vivere quidem mori sit, mori autem vivere?* & nunc forte revera mortui sumus. audivi iam equidem a sapiente quodam, nos nunc mortuos esse, corpusque nostrum sepulchrum esse nobis: partemque illam animae, in qua cupiditates sunt, perinde se habere, ac si persuadendo vicissimque dissuadendo, sursum deorsumque agitetur. Itaque elegans quidam vir, Siculus fortasse vel Italus, in his contabulatus, hanc animi partem, propter suasionem credulitatemque lubricam alludens nomini, dolium appellavit: dementes vero, profanos atque damnatos. Horum autem hanc animi partem, quae libidinibus agitur, tanquam futilem ob incontinentiam inexplebilem, perforatum esse dolium, inquit. Quamobrem hic vir contrarium tibi ostendit: eorum qui apud obscuros sunt infe-

(τὸ αἰιδῆς δὴ λέγων) οὗτοι ἀβλιώτατοι ἂν εἶεν, οἱ ἀμύητοι, καὶ φεροῖεν εἰς τὸν τετριμένον πίθον ὕδωρ ἑτέρω τοιούτῳ τετριμένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει (ὡς ἔφη ἂ πρὸς ἐμὲ λέγων) τὴν ψυχὴν εἶναι τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπεικασε c. τὴν τῶν ἀνοήτων, ὡς τετριμένην, ἅτε οὐ δυναμένην σέγειν, δι' ἀπισίαν τε καὶ λήθην. ταῦτ' ἐπεικῶς μὲν ἔστιν ὑπό τι ἄτοπα· δηλοῖ μὲν ὃ ἐγὼ βούλομαι σοὶ ἐνδείξασθαι, ἕάν πως οἶός τε ᾧ πείσαι μεταδέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλήσως καὶ ἀκολάσως ἔχοντος βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς αἰεὶ παροῦσιν ἰκανῶς καὶ ἐξαρκούντως ἔχοντα βίον ἐλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πειθῶ τι σέ; καὶ μετατίθεσαι, εὐδαιμονεσέρους εἶναι τοὺς κοσμίους τῶν ἀκολά d. σων; ἢ οὐδέν; ἀλλ' ἂν καὶ πολλὰ τοιαῦτα μυθολογῶ, οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσῃ; ΚΑΛ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ᾧ Σώκρατες. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἄλλην σοὶ εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου τῆ νῦν. σκόπει γὰρ εἰ τοιόνδε λέγεις περὶ τοῦ βίου ἑκατέρου τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολάστου, αἷον εἰ δυοῖν ἀνδρῶν ἑκατέρῳ πίθοι πολλοὶ εἶεν· καὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ,

ros, eos esse miserrimos, qui tanquam omnino profani damnati sunt, atque aquam in vas perforatum alio etiam perforato vase inferre coguntur. Esse autem hoc aliud vas, sive cribellum, ut dicebat is qui me docuit, dementium animum. quem ideo perforato vasi assimilavit, quod propter diffidentiam oblivionemque nequeat infusum aliquid continere. Videbuntur haec alicui quodammodo mira: demonstrant tamen quod volo, si qua ratione valeam persuadere tibi, ut pro inexplebili & incontinenti vitam moderatam, praesentibusque semper contentam rebus, eligas. Sed utrum per haec tibi aliquid persuadeo, ut mutata sententia beatiores qui temperate vivant, quam qui intemperate, putes? an nihil etiam proficio? atque licet multa simili ratione confabuler, nihilo magis es sententiam mutaturus? Cal. Hoc, o Socrates, verius subiunxisti. So. Agedum, tibi similitudinem aliquam ex eodem gymnasio adducam. Attende, utrum perinde de utriusque vita, temperati scilicet atque intemperati statuas, ac de duobus qui multa haberent vasa:

- c. ὑγιεῖς, καὶ πλήρεις, ὁ μὲν, οἴνου, ὁ δὲ, μέλιτος, ὁ δὲ, γάλακτος· καὶ ἄλλοι πολλοὶ, πολλῶν. νάματα δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ ἐκάστου τούτων εἶη, καὶ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ χαλεπῶν ἐκποριζόμενα. ὁ μὲν οὖν ἕτερος πληρωσάμενος, μήτ' ἐποχετεύοι, μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ' ἔνεκα τούτων ἡσυχίαν ἔχοι τῷ δ' ἑτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὡσπερ καὶ ἐκείνῳ, δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, χαλεπὰ δὲ τὰ δ' ἀγγεῖα τετρημένα καὶ σαφρά· καὶ ἀναγκάζοιτο αἰεὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πιμπλάναι αὐ-
- p. τὰ, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο λύπας. ἄρα τοιούτου ἑκατέρου
- 494 ὄντος τοῦ βίου, λέγεις τὸν τοῦ ἀκολάσου εὐδαιμονέστερον εἶναι
- a. ἢ τὸν τοῦ κοσμίου; πείθω τι σέ, ταῦτα λέγων, συγχαρῆσαι τὸν κόσμιον βίον τοῦ ἀκολάσου ἀμείνω εἶναι; ἢ οὐ πείθω; ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. τῷ μὲν γὰρ πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκ ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία· ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ, ὡσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὴν πληρώσῃται, μήτε χαίροντα ἔτι, μήτε λυπούμενον. ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἐστὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλείζον ἐπιρρεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ' ἂν πολὺ

& alter quidem integra atque plena, partim vini, partim mellis, partim lactis, aliaque similiter aliorum: sint vero singuli hi liquores rari quidem, & inventu difficiles, multisque & gravibus laboribus comparati. Is ergo cui plena sunt vasa, nihil superinfundere omnino curet: sed quantum ad haec attinet, quietem agat. Alteri vero liquores sint quemadmodum alteri, qui comparari quidem, sed tamen cum difficultate possint: vasa vero perforata atque fracta, ut die nocteque continue illa implere cogatur, aut extremis molestiis agitetur. Itane, cum talis sit utriusque vita, intemperati vitam beatiorum esse ais quam temperati? An persuadeo tibi his verbis, ut vitam hominis moderati meliorem esse immoderati concedas? vel nondum persuadeo? *Cal.* Nequaquam, o Socrates. Nam, illi cui plena sunt omnia, nulla amplius est voluptas: sed, quemadmodum modo dicebam, quasi lapis vivit, postquam semel impleverit; neque voluptatem sentit amplius, neque molestiam. dulcedo autem vitae in multa continuaque infusione consistit

ἐπιρρέη, πολὺ καὶ τὸ ἀπίον εἶναι; καὶ μεγάλ' ἄττα τὰ τρή-
 ματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Χα-
 ραδρίου τινα αὖ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ' οὐ νεκροῦ, οὐδὲ λίθου.
 καὶ μοι λέγε, τὸ τοιούδε λέγεις οἷον πεινῆν καὶ πεινῶντά
 ἐσθίειν; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Καὶ διψῆν γε, καὶ διψῶντα
 πίνειν; ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἀπάσας c.
 ἔχοντα, καὶ δυνάμενον πληροῦν, χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν.
 ΣΩ. Εὖ γε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὡσπερ ἤρξω, καὶ ὅπως
 μὴ ἀπαισχυνῆ. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, μηδ' ἐμὲ ἀπαισχυνθῆναι. καὶ
 πρῶτον μὲν εἰπέ εἰ καὶ ψωριῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως
 ἔχοντα τοῦ κνῆσθαι, κνώμενον διατελοῦντα τὸν βίον, εὐδαι-
 μόνως ἐστὶ ζῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ
 ἀτεχνῶς δημηγόρος. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον d.
 μὲν καὶ Γοργίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνοσθαι ἐποίησα. σὺ
 δὲ οὐ μὴ ἐκπλαγῆς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῆς· (ἀνδρείος γὰρ εἶ)
 ἀλλ' ἀποκρίνου μόνον. ΚΑΛ. Φημί τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον,
 ἡδέως ἂν βιῶναι. ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως.

So. An non necesse est, si multum influat, multum vicissim
 effluere? lataque effluxui patere foramina? Cal. Prorsus. So.
 Charadrii avis vitam quandam tu dicis; non autem mortui,
 aut lapidis. Atque mihi responde, num tale aliquid dicis, velut
 esurire, atque esurientem comedere? Cal. Dico equidem. So.
 Et sitire, sitientemque bibere? Cal. Dico equidem: atque reli-
 quis similiter cupiditatibus affectum esse, explereque eas posse
 cum voluptate, beatam esse vitam affirmo. So. Euge, virorum
 optime, perge, ut coepisti; nec te pudeat, oportet autem, ut
 videtur, me quoque pudore non detineri. Ac primum mihi di-
 cas, utrum scabiosum, qui sese fricet, idque continue facere
 queat, beate vivere putandum sit. Cal. Quam ineptus es, o
 Socrates, ac revera vulgaris concionator! So. Profecto, o
 Callicles, Polum quidem & Gorgiam conterrui, & erubescere
 feci. Tu vero cave ne terrearis, neque pudore impedia-
 ris. fortis namque es. sed dumtaxat responde. Cal. Dico uti-
 que, fricantem quoque voluptuose vivere. So. Nonne si vo-

ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνου κνη-
 e. αιοῖ, ἢ ἔτι τι, σὲ ἐρωτῶ. ὄρα, ᾧ Καλλικλείς, τί ἀποκρινῆ,
 εἴν τις σὲ τὰ ἐχόμενα τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ. καὶ
 τούτων τοιούτων ὄντων, κεφάλαιον, ὃ τῶν κιναιδῶν βίος οὗ-
 τος, οὐ δεινὸς καὶ αἰσχρὸς καὶ ἄβλιος; ἢ καὶ τούτους τολ-
 μήσεις λέγειν εὐδαιμόνας εἶναι, εἴαν ἀφθῶως ἔχωσιν ὧν δέου-
 ται; ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ἄγων τοὺς λόγους,
 ᾧ Σώκρατες; ΣΩ. Ἦ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ᾧ γεναῖτε; ἢ
 ἐκεῖνος ὃς ἂν Φῆ ἀναίδην οὕτω, τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν
 P. χαίρωσιν, εὐδαιμόνας εἶναι; καὶ μὴ διορίζεται, τῶν ἡδονῶν
 195 a. ὅποιαί αἱ ἀγαθαὶ καὶ κακαὶ; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, Πότερον
 Φῆς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀγαθόν; ἢ εἶναι τι τῶν ἡδέων ὃ
 οὐκ ἔστιν ἀγαθόν; ΚΑΛ. Ἴνα δὴ μοι μὴ ἀνομολογούμενος ἢ
 ὁ λόγος, εἴαν ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτὸ φημί εἶναι. ΣΩ.
 Διαφθείρεις, ᾧ Καλλικλείς, τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ
 ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἰκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ παρὰ τὰ
 δοκοῦντα σαυτῷ ἐρεῖς. ΚΑΛ. Καὶ γὰρ σὺ, ᾧ Σώκρατες.

luptuose, etiam beate? *Cal.* Procul dubio. *So.* Utrum si caput
 dumtaxat fricet, vel amplius aliquid, a te quaero. Vide quid
 respondeas, Callicles, si quis te deinceps quae consequuntur in-
 terroget. atque his quasi capitibus concessis, cinaedorum isto-
 rum vita nequaquam gravis, turpis, infelix, dicenda erit. an
 ipse audebis eos beatos dicere, si ad votum his, quae cupiunt,
 potiantur? *Cal.* An non te pudet, o Socrates, ad ista sermo-
 nem deducere? *So.* Egone, o generose vir, deduco? an ille
 potius, qui adeo impudenter asserit eos qui oblectantur, quo-
 cunque modo oblectentur, esse beatos; neque distinguit quae
 voluptatum bonae sint, & quae malae? Verum nunc saltem
 dic, Utrum idem esse asseris voluptatem atque bonum? an
 esse aliquid voluptarium quod non sit bonum? *Cal.* Ut ne
 mihi consentiens sit sermo, si aliud esse dixero, idem esse asse-
 ro. *So.* Pervertis, o Callicles, illa quae prius dicta sunt, nec
 amplius idoneus es ad illa quae perscrutamur investiganda, si
 quidem aliter quam tibi videtur es responsurus. *Cal.* Enimvero

ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὔτ' ἐγὼ, εἴπερ ποιῶ τοῦτο, οὔτε b.
 σύ. ἀλλ', ὧ μακάριε, ἄδρει μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ ἀγαθόν, τὸ
 πάντως χαίρειν ταῦτά τε γὰρ τὰ νῦν δὴ αἰνιχθέντα, πολ-
 λά καὶ αἰσχρὰ φαίνεται συμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει,
 καὶ ἄλλα πολλά. ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἶε, ὧ Σώκρατες. ΣΩ.
 Σὺ δὲ τῷ ὄντι, ὧ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζῃ; ΚΑΛ.
 Ἐγώ γε. ΣΩ. Ἐπιχειρῶμεν ἄρα τῷ λόγῳ ὡς σοῦ σπουδάζου-
 τος; ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα. ΣΩ. Ἴθι δὴ μοι, ἐπειδὴ σοι c.
 οὔτω δοκεῖ, διελοῦ τάδε. ἐπισήμην καλεῖς τι; ΚΑΛ. Ἐγώ γε.
 ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρίαν νῦν δὴ ἔλεγες τινα εἶναι μετὰ ἐπισή-
 μης; ΚΑΛ. Ἐλεγον γάρ. ΣΩ. Ἀλλό τι οὖν ὡς ἕτερον τὴν
 ἀνδρίαν τῆς ἐπισήμης δύο ταῦτα ἔλεγες; ΚΑΛ. Σφόδρα γε.
 ΣΩ. Τί δέ; ἡδονὴν καὶ ἐπισήμην, ταυτὸν, ἢ ἕτερον; ΚΑΛ.
 Ἐτερον δὴ που, ὧ σοφώτατε σύ. ΣΩ. Ἡ καὶ ἀνδρίαν ἑτέραν d.
 ἡδονῆς; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα
 ταῦτα, ὅτι Καλλικλῆς ἔφη ὁ Ἀχαρνεύς, ἡδὺ μὲν καὶ
 ἀγαθόν, ταυτὸν εἶναι ἐπισήμην δὲ καὶ ἀνδρίαν, καὶ ἀλλή-

tu quoque, Socrates. *So* Atqui neque ego recte facio, si id facio, neque tu. Sed, o beate, vide ne non hoc sit bonum, Omnino gaudere, alioquin quae nunc subducta sunt, multa & turpia, atque alia insuper quamplurima evenire videntur, si hoc ita se habeat. *Cal.* Ut tu quidem putas, o Socrates. *So.* Tu autem revera haec affirmas? *Cal.* Affirmo equidem. *So.* Vis ergo quasi te serio loquente, disputationem aggrediamur? *Cal.* Volo certe. *So.* Age iam, cum huiusmodi sententiae sis, distincte ad haec mihi responde. Vocasne aliquid scientiam? *Cal.* Voco. *So.* Nonne fortitudinem quandam paulo ante cum scientia esse dicebas? *Cal.* Dicebam sane. *So.* Numquid aliud fortitudinem, quam scientiam, quasi duo haec sint, dicebas esse? *Cal.* Maxime. *So.* Voluptatem vero atque scientiam, idemne an aliud esse? *Cal.* Aliud, sapientissime vir, dicebam. *So.* Num & fortitudinem a voluptate differre? *Cal.* Quidni? *So.* Age itaque, ut haec meminerimus, Callicles quidem Acharneus voluptatem bonumque idem esse dixit: sed scientiam & fortitudinem

- λων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἕτερον Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἄλω-
 πεκῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα, ἢ ὁμολογεῖ; ΚΑΛ. Οὐχ
 ὁμολογεῖ. ΣΩ. Οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς
 e. αὐτὸν δεῖσθῃται ὀρθῶς. εἰπέ γάρ μοι, τοὺς εὖ πράττοντας
 τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τοῦναντίον ἡγῆ πάθος πεπονθέναι;
 ΚΑΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἄρ' οὖν, εἴπερ ἐνκντία ἐστὶ ταῦτα ἀλ-
 λήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὡςπερ περὶ ὑγείας ἔχει
 καὶ νόσου. οὐ γὰρ ἅμα δὴ που ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἀνθρω-
 πος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγείας τε καὶ νόσου. ΚΑΛ.
 Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπο-
 p. λαβῶν σκόπει. νοσεῖ που ἀνθρώπος ὀφθαλμοῦς ᾧ ὄνομα ὀφ-
 496 θαλμία; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐ δὴ που καὶ ὑγιαίνει
 a. γε ἅμα τοὺς αὐτοὺς; ΚΑΛ. Οὐδ' ὅπωποτιοῦν. ΣΩ. Τί δέ;
 ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττηται, ἄρα τότε καὶ τῆς
 ὑγείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τελευτῶν ἅμα
 ἀμφοτέρων ἀπήλλακται; ΚΑΛ. Ἡκιστά γε. ΣΩ. Θαυμά-
 σιον γὰρ, οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται. ἢ γάρ; ΚΑΛ. Σφό-
 b. δρα γε. ΣΩ. Ἄλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἐκότερον καὶ λαμβάνει

tum inter se, tum a bono differre. Socrates autem Alopecetes
 ista conceditne, an non? *Cal.* Non concedit. *So.* Arbitror au-
 tētem, neque Calliclem talia concessurum, ubi se ipsum recte con-
 sideraverit. dic mihi enim, felices & infelices nonne contra-
 rio modo affici putas? *Cal.* Puto equidem. *So.* An non si con-
 traria haec eorumque affectiones invicem sunt, necesse est ea
 ita se habere, quemadmodum sanitas atque morbus? non enim
 aliquis sanus simul est atque aegrotat: neque simul cessat sani-
 tas atque morbus. *Cal.* Quo pacto dicis? *So.* Assumpto toto, si
 vis, corpore ita considera. Aegrotantne alicuius oculi eo mor-
 bo, qui ophthalmia nominatur? *Cal.* Esto. *So.* Numquid simul
 sani sunt? *Cal.* Non. *So.* Quando vero eo morbo quis libera-
 tur, numquid tunc sanitas oculorum cessat? & tandem mor-
 bus simul sanitasque discedunt? *Cal.* Minime. *So.* Mirum nam-
 que, ut arbitror, absurdumque id foret. *Cal.* Nimium quidem.
So. Sed, ut puto, vicissim capit, & amittit utrumque. *Cal.*

καὶ ἀπολύει; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἀσθενεῖαν ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτῆτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τὰναντία τούτων, κακὰ τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει, καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἑκατέρου; ΚΑΛ. Πάντως δὴ πού. ΣΩ. Ἐὰν εὐρωμεν ἄρα ἅττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάττεται ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δηλοῦντι c. ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό, τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Ἄλλ' ὑπερφυῶς ὁμολογῶ. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὁμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγεσ πότερον ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν. ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ μὲν τοι πεινῶντα ἐσθίειν, ἢδύ; ΚΑΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Μανθάνω ἄλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτὸ, ἀνιαρὸν, ἢ οὐχί; ΚΑΛ. Φημί. d. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ; ἢ ὁμολογεῖς ἀπασαν ἐνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι; ΚΑΛ. Ὅμολογῶ ἄλλὰ μὴ ἐρώτα.

Affentior. So. Robur quoque imbecillitatemque fimiliter. Cal. Certe fimiliter. So. Velocitatem rursus, & tarditatem. Cal. Certe. So. Nonne & bona felicitatemque, & horum contraria, mala videlicet atque miseriam, per vices accipit utraque, & per vices amittit? Cal. Omnino. So. Si qua ergo reperiamus, a quibus aliquis liberatur simul, & quae simul habet, nimirum haec non ita se habent, ut alterum quidem eorum bonum sit, alterum vero malum. haecne confitemur? quid responsurus sis, considera diligenter. Cal. Fateor procul dubio. So. Age itaque, ad illa quae prius concessimus revertamur. Esurire, voluptarium dixisti esse, an molestum? de fame ipsa interrogo. Cal. Molestum equidem. So. Tamen esurientem comedere, voluptarium? Cal. Affirmo. So. Intellego. at vero fames ipsa molesta est, an non? Cal. Molesta. So. Nonne & fitis? Cal. Vehementer. So. Utrum ergo amplius a me quaeri vis? an confiteris indigentiam omnem atque cupiditatem, doloris esse participem? Cal. Confiteor. ne ultra quaeras. So. Esto. Sitientem vero

ΣΩ. Εἶεν. διψῶντα δὲ δὴ πίνειν, ἄλλό τι ἢ ἡδὺ Φῆς εἶναι;
 ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου οὐ λέγεις, τὸ μὲν δι-
 ψῶντα, λυπούμενον δὴ που ἐσί; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ
 e. πίνειν, πλήρωσίς τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονῆ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ.
 Οὐκοῦν κατὰ τὸ πίνειν, χαίρειν λέγεις; ΚΑΛ. Μάλιστα.
 ΣΩ. Διψῶντά γε, Φῆς λυπούμενον; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Αἰ-
 σθανῆ οὖν τὸ συμβαῖνον, ὅτι λυπούμενον χαίρειν λέγεις ἅμα,
 ὅταν διψῶντα πίνειν λέγῃς; ἢ οὐχ ἅμα τοῦτο γίνεται,
 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ χρόνον εἴτε ψυχῆς εἴτε σώματος
 βούλει; οὐδὲν γὰρ, οἶμαι, διαφέρει. ἐσι ταῦτα, ἢ οὐ; ΚΑΛ.
 Ἐσι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὐ γε πράττοντα, κακῶς πράττειν ἅμα
 P. ἀδύνατον ἔφης εἶναι. ΚΑΛ. Φημί γάρ. ΣΩ. Ἀνιῶμενον δὲ
 #97 a. γε χαίρειν δυνατὸν ἠμολόγηκας. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ
 ἄρα τὸ χαίρειν, ἐστὶν εὐ πράττειν οὐδὲ τὸ ἀνιῶσθαι, κακῶς.
 ὥστε ἕτερον γίνεται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγῶου. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ'
 ἄττα σοφίη, ὧ Σώκρατες. ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίη, ὧ
 Καλλικλείς. καὶ πρόθι γε ἔτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὅτι ἔχων
 ληρεῖς ἵνα εἰδῆς ὡς σοφὸς ἂν μὲ νοουθετεῖς. οὐχ ἅμα διψῶν

bibere, voluptarium esse dicis? *Cal.* Dico. *So.* Ex hoc ergo quod ais, fitientem quidem esse, dolorosum est. *Cal.* Est. *So.* Bibere vero expletio est indigentiae, atque voluptas. *Cal.* Ita. *So.* Numquid ergo qua ratione bibit, gaudere dicis? *Cal.* Maxime. *So.* Quatenus vero fitit, dolere? *Cal.* Certe. *So.* Sentis igitur, quid sequatur? videlicet te fateri, dolentem gaudere simul, quando fitientem dicis bibere. An non simul id evenit eodem in loco atque tempore, sive animam, sive corpus respicias? nihil enim refert, ut arbitror. Itane est, an aliter? *Cal.* Ita. *So.* Verumtamen felicem esse simul & infelicem, impossibile esse dixisti. *Cal.* Equidem. *So.* At vero dolentem gaudere posse, confessus es. *Cal.* Apparet. *So.* Quapropter gaudere non idem est, atque esse felicem: neque dolere idem, quod infelicem esse. Ideoque aliud voluptas est, quam bonum. *Cal.* Nescio, quid commenteris. *So.* Immo scis, sed fateri non libet: at perge quaeso respondendo: ultro enim deliras: ut quam sa-

τε ἕκαστος ἡμῶν πέπαυται, καὶ ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν; *h.*

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδα ὃ, τι λέγεις. **ΓΟΡ.** Μηδαμῶς, ὦ Καλλί-
κλεις· ἀλλὰ ἀποκρίνου καὶ ἡμῶν ἕνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ λό-
γοι. **ΚΑΛ.** Ἄλλ' αἰεὶ τοιοῦτός ἐσι Σωκράτης, ὦ Γοργία·

μικρὰ καὶ ὀλίγου ἀξία ἀνερωτᾷ καὶ ἐξελέγχει. **ΓΟΡ.** Ἄλ-
λὰ τί σοι διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὐτὴ ἡ τιμὴ, ὦ Καλλί-
κλεις· ἀλλ' ὑπόσχεος Σωκράτη ἐξελέγξαι ὅπως ἂν βούληται.

ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρὰ τε καὶ σενὰ ταῦτα ἐπέιπερ *c.*

Γοργία δοκεῖ οὕτως. **ΣΩ.** Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι
τὰ μεγάλα γε μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρὰ ἐγὼ δ' οὐκ ὤμην
θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλειπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα

παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος. **ΚΑΛ.** Φημί. **ΣΩ.**

Οὐκοῦν καὶ πεινῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἅμα παύεται;

ΚΑΛ. Ἐσι ταῦτα. **ΣΩ.** Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν
ἡδονῶν ἅμα παύεται; **ΚΑΛ.** Ναί. **ΣΩ.** Ἀλλὰ μὴν τῶν *d.*

ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὡς σὺ ὠμολόγεις· νῦν
δὲ οὐχ ὁμολογεῖς; **ΚΑΛ.** Ἐγώ γε. τί οὖν δὴ; **ΣΩ.** Ὅτι οὐ

piens sis agnoscas, qui me castigas. Nonne unusquisque no-
strum fitire desinit, atque simul gaudere propter potum? *Cal.*
Nescio, quid dicas. *Gor.* Nequaquam ita, o Callicles. immo
responde nostri gratia, ut disputatio concludatur. *Cal.* At enim
semper talis est Socrates, o Gorgia. exigua enim, & nullius
momenti perquirat atque redarguit. *Gor.* Quid tua refert? non
enim hoc tuum officium est: sed permitte, ut arguat arbitrato
suo. *Cal.* Quaere igitur, Socrates, de angustis ac vilibus istis:
quando id Gorgiae placet. *So.* Beatus es, o Callicles, qui mag-
na consecutus mysteria sis prius, quam parva. ego vero id fas
esse non iudicabam. Sed iam resumens ubi reliquisti, responde.
An non simul desinit quis fitire, atque gaudere? *Cal.* Concedo.
So. Nonne & famefcere, aliasque cupiditates habere simul at-
que voluptates desinit? *Cal.* Ita est. *So.* An non ergo dolo-
res & voluptates simul desinit? *Cal.* Ita. *So.* Verumtamen a
bonis & a malis non simul cessat, ut tu modo fatebaris. nunc
vero non confiteris? *Cal.* Equidem. sed quid tum? *So.* Nem-

- ταυτὰ γίγνεται, ᾧ Φίλε, τὰγαθὰ τοῖς ἡδέσι, οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς. τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ, οὐ, ὡς ἐπέρων ὄντων. πῶς οὖν ταυτὰ ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ τὰ ἀνιαρὰ τοῖς κακοῖσιν; ἐὰν δὲ βούλη, καὶ τῆδε ἐπίσκεψαι. οἶμαι γάρ σοι οὐδὲ ταύτη ὁμολογεῖσθαι. ἄθρει δὴ. τοὺς
- e. ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς; ὡσπερ τοὺς καλοὺς οἷς ἂν κάλλος παρῆ; ΚΑΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Τί δέ, ἀγαθοὺς ἀνδρας καλεῖς ἀφρονας καὶ δειλοὺς; οὐ γὰρ ἄρτι γε ἄλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους ἔλεγες. ἢ οὐ τούτους, ἀγαθοὺς καλεῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον, χαίροντα ἤδη εἶδες; ΚΑΛ. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὐπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ἀλλὰ τί τοῦτο; ΣΩ. Οὐδέν' ἄλλ' ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Εἶ-
- p. δον. ΣΩ. Τί δέ; νῦν ἔχοντα, λυπούμενον καὶ χαίροντα;
- 498 a. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται; οἱ φρόνιμοι, ἢ οἱ ἀφρονες; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πο-

pe non eadem sunt, o amice, bona, & voluptuaria; neque mala eadem, atque molesta. ab his enim quis simul cessat; ab illis vero nequaquam, utpote aliis. quanam igitur ratione voluptaria eadem sint, atque bona? vel molesta eadem, atque mala? Iam vero, si vis, hoc rursus pacto considera. arbitror enim, nec per hunc modum tibi consentiri. attende igitur: Bonos viros nonne bonorum praesentia bonos vocas? quemadmodum pulchros eos, quibus pulchritudo adfit, appellas. *Cal.* Equidem. *So.* Quid vero? bonos viros appellas dementes & timidos? non certe paulo ante; immo fortes prudentesque dicebas. nonne hos ipsos nuncupas bonos? *Cal.* Omnino equidem. *So.* Dementem autem puerum vidisti unquam voluptate perfundi? *Cal.* Vidi. *So.* Virum autem dementem vidisti aliquando affici voluptate? *Cal.* Opinor me vidisse. sed quorsum haec? *So.* Nihil refert. sed responde. *Cal.* Vidi. *So.* Quid vero? sanae mentis virum dolentem vidisti atque gaudentem? *Cal.* Certe. *So.* Utri vero magis gaudent atque dolent: prudentesne, an imprudentes? *Cal.* Haud multum differre arbi-

λύ τι διαφέρειν. ΣΩ. Ἄλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτα. ἐν πολέμῳ δὲ
 ἤδη εἶδες ἄνδρα δειλόν; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Τί οὖν;
 ἀπίοντων τῶν πολεμίων πότεροι σοὶ ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν;
 οἱ δειλοὶ, ἢ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλλον
 εἰ δὲ μὴ, παραπλησίως γε. ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσι δ' b.
 οὖν καὶ οἱ δειλοὶ; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες,
 ὡς ἔοικε. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Προσιόντων δὲ, οἱ δειλοὶ μόνον
 λυποῦνται; ἢ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι. ΣΩ. Ἄρα
 ὁμοίως; ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοὶ. ΣΩ. Ἀπίοντων δ' οὐ
 μᾶλλον χαίρουσιν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκοῦν λυποῦνται
 μὲν καὶ χαίρουσι καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι, καὶ οἱ δει-
 λοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι παραπλησίως, ὡς σὺ Φῆς· μᾶλλον δὲ οἱ
 δειλοὶ τῶν ἀνδρείων; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἱ γε c.
 φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι, ἀγαθοὶ· οἱ δὲ δειλοὶ καὶ ἄφρονες,
 κακοὶ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσι καὶ
 λυποῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἄρ'
 οὖν παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ, οἱ ἀγαθοὶ τε καὶ
 κακοὶ; ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ, οἱ ἀγαθοὶ, καὶ κακοὶ εἰσιν

tror. So. Satis & istud. In bello autem vidistine unquam virum
 timidum? Cal. Quidni? So. Quid vero? cum recederent ho-
 stes, utri videbantur tibi magis gaudere: timidine, an fortes?
 Cal. Utrique mihi magis gaudere: vel saltem prope. So. Ni-
 hil refert. gaudent igitur & timidi? Cal. Magnopere. So. Et
 dementes, ut apparet. Cal. Et isti. So. Cum vero hostes ad-
 ventant, soline dolent timidi, an etiam fortes? Cal. Utrique.
 So. Num similiter? Cal. Forte magis timidi. So. Abeuntibus
 autem nonne magis gaudent? Cal. Forte. So. Non igitur dolent
 atque gaudent imprudentes atque prudentes, timidique & for-
 tes similiter, ut ipse ais: magis autem timidi, quam fortes? Cal.
 Aio equidem. So. Verumtamen prudentes quidem & fortes,
 boni sunt: timidi vero atque imprudentes, mali. Cal. Ita est.
 So. Quamobrem aequè gaudent atque dolent, & boni, & ma-
 li. Cal. Assentior. So. An ergo aequè boni malique sunt hi, qui
 boni sunt & qui mali? an potius boni dumtaxat, qui boni

- d. οἱ κακοὶ; ΚΑΛ. Ἄλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ὅ, τι λέγεις. ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς, ἀγαθῶν φῆς παρουσίᾳ εἶναι ἀγαθοὺς, κακοὺς δὲ, κακῶν; τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ, τὰς ἀνίας; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεσι τὰ ἀγαθὰ αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσι. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοὶ εἰσιν οἱ χαίροντες; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τοῖς ἀνιωμένοις οὐ πάρεσι τὰ κακὰ αἱ λύπαι; ΚΑΛ. Πάρεσι. ΣΩ. Κακῶν δὲ
- e. γε παρουσίᾳ φῆς σὺ εἶναι κακοὺς τοὺς κακοὺς. ἢ οὐκέτι φῆς; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Ἀγαθοὶ ἄρα, οἳ ἂν χαίρωσι κακοὶ δὲ, οἳ ἂν ἀνιῶνται; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἱ μὲν γε μᾶλλον, μᾶλλον οἳ δ' ἦττον, ἦττον οἳ δὲ παραπλησίως, παραπλησίως. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φῆς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας; καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους; ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλοὺς; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Συλλόγισαι δὴ κοινῇ μετ' ἐμοῦ τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν ἁμολογημένων. καὶ δις γάρ τοι καὶ τρίς φασὶ καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκο-

funt; mali vero, qui mali? *Cal.* Per Iovem, nescio quid dicas. *So.* An ignoras dixisse te, bonos bonorum praesentia esse bonos: malos vero, malorum? Bona autem, voluptates esse: mala vero, dolores? *Cal.* Equidem. *So.* Nonne igitur his qui oblectantur adsunt bona, videlicet voluptates? si quidem oblectantur. *Cal.* Quid prohibet? *So.* Num praesentibus bonis boni sunt qui delectantur? *Cal.* Sunt. *So.* Et dolentibus adsunt mala, scilicet ipsi dolores? *Cal.* Adsunt. *So.* Malorum vero copia malos esse dicis qui mali sunt. nonne adhuc dicis? *Cal.* Equidem. *So.* Boni ergo sunt qui gaudent: mali vero qui dolent. *Cal.* Maxime. *So.* Et qui magis, nimirum magis: quive minus, & hi minus: & qui pariter, aequae. *Cal.* Ita. *So.* Numquid ais, ita gaudere atque dolere prudentes ut imprudentes: rursusque timidus atque fortes? an magis etiam timidus? *Cal.* Aio. *So.* Reputa igitur una mecum, quid nobis ex his quae concessa sunt eveniat. Bis enim atque ter, pulchrum esse ferunt, ea

πέισθαι. ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον φαμέν. p.
 ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὸν δὲ, τὸν ἀφρονα καὶ δειλόν; 499
 ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα; ΚΑΛ.
 a. Ναί. ΣΩ. Κακὸν δὲ, τὸν ἀνιώμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη.
 ΣΩ. Ἀνιάσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως
 ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, τὸν κακόν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν
 ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ; ἢ καὶ μᾶλ-
 λον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα συμβαίνει, καὶ τὰ πρότερα b.
 ἐκεῖνα, εἴαν τις ταυτὰ φῆ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦ-
 τα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Πάλαι τι σοῦ ἀκροῶ-
 μαι, ὦ Σάκρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος ὅτι κἄν παί-
 ζων τις σοὶ ἐνδῶ ὀτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχη, ὥσπερ τὰ μει-
 ράκια. ὡς δὴ σὺ οἶε ἐμὲ, ἢ καὶ ἄλλον ἐντυναοῦν ἀνθρώπων,
 οὐχ ἡγεῖσθαι τὰς μὲν, βελτίους ἡδονὰς, τὰς δὲ, χείρους;
 ΣΩ. Ἰοῦ ἰοῦ, ὦ Καλλίκλεις, ὡς πανοῦργος εἶ καὶ μοι ὥσπερ c.
 παιδί χρῆ' τοτὲ μὲν ταῦτα φάσκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ δὲ
 ἐτέρως ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ὄμην γε κατ' ἀρχὰς ὑπὸ

quae pulchra sunt dicere atque considerare. Bonum quidem esse prudentem fortemque esse diximus. nonne? *Cal.* Diximus. *So.* Malum vero, imprudentem & timidum? *Cal.* Profus. *So.* Bonum autem rursus eum, qui gaudeat? *Cal.* Ita. *So.* Malum vero eum, qui doleat? *Cal.* Necessesse est. *So.* Dolere vero atque lactari bonum malumque similiter: forte etiam magis malum? *Cal.* Certe. *So.* Similiter ergo quis bonus fit & malus bono? vel potius ipse malus fit bonus? An non haec, & superiora illa sequuntur, si quis voluptaria eadem esse dixerit atque bona? an non necessario haec sequuntur, Callicles? *Cal.* Iamdudum te ausculto, Socrates, tibi que concedo, animadvertens, si quis vel ioco aliquid tibi dederit, id puerorum more libentius te arripere. Quasi vero existimare debeas, vel me vel alium quenquam non arbitrari alias voluptates esse meliores, alias vero deteriores. *So.* Hui, hui, o Callicles, quam astutus es! me quasi puerum ludis, quandoque in hunc modum rem habere asserens, quandoque aliter, & me decipiens. Atqui non
Plat. Oper. Vol. IV. H

- σοῦ ἐκόντος εἶναι ἐξαπατηθῆσεσθαι, ὡς ὄντος φίλου· νῦν δὲ ἐφεύσθη· καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιῶν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔσι δὲ δὴ, ὡς ἔρικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναὶ τινες εἰσιν, αἱ μὲν, ἀγαθαί, αἱ δὲ, κακαί. ἤ γάρ; ΚΑΛ. Ναί.
- d. ΣΩ. Ἐὰρ οὖν ἀγαθαὶ μὲν, αἱ ὠφέλιμοι· κακαὶ δὲ, αἱ βλαβεραί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀφέλιμοι δὲ γε, αἱ ἀγαθὸν τι ποιῶσαι· κακαὶ δὲ, αἱ κακὸν τι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἐὰρ οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις; οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ὡς νῦν δὴ ἐλέγχομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς; εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίαιαν ποιῶσαι ἐν τῷ σώματι, ἢ ἰσχὺν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὐταὶ μὲν ἀγαθαί· αἱ δὲ τὰναντία τούτων, κακαί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ λύπαι ὡσαύτως, αἱ μὲν χρησαί εἰσιν, αἱ δὲ, πονηραί. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρῆσας καὶ ἡδονάς καὶ λύπας καὶ αἰρετέον ἐσι καὶ πρακτέον; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὰς δὲ πονηράς, οὐ; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ. ΣΩ. Ἐνεκα γάρ που τῶν

arbitrabar ab initio ultro deceptum iri abs te, cum sis amicus. nunc autem nimium me fefellisti: atque, ut videtur, quemadmodum vetus habet proverbium, necessario adducor, ut eo quod adest pro viribus bene utar, & quod tu das accipiam. Est autem, ni fallor, quod nunc offers, eiusmodi, voluptatum alias quidem bonas esse, alias vero malas. numquid? *Cal.* Procul dubio. *So.* Bonae vero nonne quae utiles: malae autem quae noxiae? *Cal.* Ita certe. *So.* Utiles autem quae boni aliquid afferunt: noxiae vero quae mali nonnihil? *Cal.* Assentior. *So.* Num igitur tales dicis, velut in corpore quas modo dicebamus, edendi bibendique voluptates? Numquid enim ex his quae valetudinem praestant corpori, aut robur, aut aliam quandam corporis virtutem, bonae sunt: quae contrariae, malae? *Cal.* Prorsus. *So.* Et dolores eodem pacto alii boni sunt, alii mali? *Cal.* Nihil prohibet. *So.* Bonas quidem voluptates, & dolores bonos eligere oportet, & prosequi. *Cal.* Prorsus. *So.* Contra vero nequaquam. *Cal.* Manifestum est.

ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξε πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις, ἐμοὶ τε καὶ Πάλλῳ. ἄρα καὶ σοὶ συυδοκεῖ οὕτω, τέλος εἶναι ἀπασῶν τῶν πράξεων τὸ ἀγαθόν; καὶ ἐκείνου ἕνεκα δεῖν πάντα τᾶλλα πράττεσθαι; ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο, τῶν ἄλλων; **p.**
 σύμφηφος ἡμῖν εἶ καὶ σὺ ἐκ τρίτων; **ΚΑΛ.** Ἐγωγε. **ΣΩ.** ⁵⁰⁰
 Ἄρα ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ καὶ τᾶλλα καὶ τὰ ἡδέα πράτ- **a.**
 τειν, ἀλλ' οὐ τὰγαθὰ, τῶν ἡδέων. **ΚΑΛ.** Πάνυ γε. **ΣΩ.**
 Ἄρ' οὖν παντὸς ἀνδρὸς ἐστὶν, ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν
 ἡδέων ἐστὶ, καὶ ὁποῖα κακὰ; ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον;
ΚΑΛ. Τεχνικοῦ. **ΣΩ.** Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὐτὸς ἐγὼ πρὸς
 Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον γάρ, εἰ μνη-
 μονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαῖαι, αἱ μὲν, μέχρις ἡδονῆς, αὐ- **b.**
 τὸ τοῦτο μόνον παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον
 καὶ τὸ χεῖρον· αἱ δὲ, γιγνώσκουσαι ὅ, τι τε ἀγαθόν καὶ ὅ,
 τι κακόν. καὶ ἐτίθουσι τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγει-
 ρικὴν κατὰ τὸ σῶμα ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τὴν τέχνην· τῶν δὲ
 περὶ τὸ ἀγαθόν, τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς Φιλίου, ᾧ

So. Nempe bonorum gratia agenda esse omnia ego & Polus
 consensimus. an meministi? & tibi similiter videtur hic esse
 finis omnium actionum, ipsum scilicet bonum? eiusque gratia
 cetera omnia facienda, non autem ipsum gratia reliquorum?
An tertius in hanc sententiam nobis accedis? Cal. Equidem.
So. Quamobrem bonorum gratia oportet & alia, & volup-
 tates sequi: non autem bona gratia voluptatum. *Cal.* Prorsus.
So. An ergo cuiusque viri est eligere, quaenam ex rebus quae
 delectant bonae sunt, quaeve malae? an potius artificiosi viri
 opus est utrumque? *Cal.* Artificiosi. *So.* Recordemur ergo il-
 lorum, quae ad Polum Gorgiamque dixi. nam, si meministi,
 esse facultates quasdam praeparatrices dicebam: alias quidem
 usque ad voluptatem dumtaxat, quid melius deteriusve sit ig-
 norantes: alias vero quid bonum malumve sit cognoscentes.
 Ponebam praeterea, earum quae circa voluptates versantur,
 coquinariam, circa corpus peritiam, sed non artem: earum
 vero, quae ad bonum intendunt, medendi artem. Et per Io-

- Καλλίκλεις, μήτε αὐτὸς οἶου δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν, μηδ' ὅ, τι ἂν τύχοις παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὐτὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. ὄρας γὰρ ὅτι περὶ τούτου ἡμῖν εἰσὶν οἱ λόγοι οὐ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὄντινᾶ χρῆ τρέπον ζῆν; πότερον ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμὲ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ῥητορικῆν ἀσκοῦντα, καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε; ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ; καὶ τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων; ἴσως οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὡς
- d. ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι διελομένους δὲ, καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἐστὶ τούτῳ διττῷ βίῳ, σκέψασθαι τί τε διαφέρετον ἀλλήλοις, καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὐπω οἶσθα τί λέγω. ΚΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄλλ' ἐγώ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὁμολογήκαμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ, εἶναι μὲν τι, ἀγαθὸν, εἶναι δέ τι, ἡδὺ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ· ἑκατέρου δὲ αὐτοῖν μελέτην τινὰ εἶναι καὶ παρα-

vem amicabilem precor, o Callicles, ne adversus me ioceris, neque quidquid tibi occurrit respondeas: neque etiam rursus haec a me veluti iocum accipias. Vides enim, ea de re nobis esse sermonem, qua nihil magis nosse vir sanae mentis contendat, quemadmodum videlicet sit vivendum: utrum quemadmodum tu hortaris, illa agendo quae viri dicis esse officia, dicentem ad populum, & Rhetoricam exercentem, rem praeterea publicam gubernantem, ceu vos in praesentia gubernatis: an potius vita sit haec philosophica capessenda, & qua in re haec vita differt ab illa. Forte vero operae pretium est, quemadmodum incoeperam paulo ante, distinguere: atque deinde, cum nobis de distinctione convenerit, si haec duplex vita est, considerare quid intersit, & qua potius vivendum. Sed fortassis nondum quid dicam intelligis. *Cal.* Nondum certe. *So.* At planius dicam, quandoquidem confessi uterque sumus, esse quidem aliquid bonum, esse quoque aliquid voluptarium; sed aliud voluptarium esse, quam bonum: atque utriusque

σκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν, τοῦ ἡδέος θήραον, τὴν δὲ, τοῦ ἀγαθοῦ· αὐτὸ δὴ μοι τοῦτο πρῶτον ἢ σύμφαθι, ἢ μὴ συμ- e.
 φῆς. ΚΑΛ. Οὕτω φημί. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ἃ καὶ πρὸς τοῦσδε ἐγὼ ἔλεγον διομολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοὶ ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν. ἔλεγον δὲ που ὅτι ἢ μὲν ὀψοποιητικὴ οὐ μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρία· ἢ δ' ἰατρικὴ λέγων ὅτι ἢ μὲν τούτου οὐ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἐσκεπται, καὶ τὴν αἰ- p.
 τίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἐκάστου δοῦναι, ἢ ⁵⁰¹ a.
 ἰατρικὴ ἢ δ' ἑτέρα, τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ θεραπεία αὐτῇ ἐστὶν ἅπασα, κομιδῇ ἀτεχνῶς ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀλόγως τε παντάπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν διαριθμισαμένη τριβὴ καὶ ἐμπειρία μνήμη μόνον σωζομένη τοῦ εἰωθότος γίγνεσθαι, ᾧ δὴ καὶ πορίζεται τὰς ἡδονάς. ταῦτ' οὖν πρῶτον σκό- b.
 πει εἰ δοκεῖ σοὶ ἰκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναι τινες καὶ περὶ ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι· αἱ μὲν, τεχνικαί,

horum studium & praeparationem quandam esse ad ea comparanda: alteram videlicet venationem boni, alteram voluptatis. Hoc ipsum primo, antequam ulterius procedam, assentiris mihi, necne? *Cal.* Assentior. *So.* Age & illa, quae ad hos dicebam, mihi assentire, si modo vera tunc loqui tibi sum visus. Constanter vero affirmabam, non videri mihi coquinariam esse artem, sed peritiam quandam: medicinam vero esse artem; propterea quod medicinae facultas illius quod curat naturam, & causam eorum quae agit expendit, ac horum cuiusque reddere rationem potest. Altera vero voluptatis facultas, ad ipsam voluptatem, circa quam totum eius versatur studium, omnino absque arte procedit, neque voluptatis ipsius naturam considerans neque causam: temeraria prorsus, ut ita dixerim, neque pensī habens quidquam, sed usu quodam atque experientia, & memoria eius quod accidere consueverit, solum freta, voluptates studiose parat. Haec ergo primum perpende, an sufficienter tibi dicta videantur, & an praeterea esse putes tales quasdam circa animam facultates: alias quidem

- προμήθειάν τινα ἔχουσαι τοῦ βελτίου περὶ τὴν ψυχὴν αἱ δὲ, τούτου μὲν ὀλιγοροῦσαι, ἐσκεμμένα δ' αὖ, ὡσπερ ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα ἂν αὐτὴ τρόπον γίγνεται. ἥτις δὲ ἢ βελτίων ἢ χειρόων τῶν ἡδονῶν, οὔτε σκοπούμεναι, οὔτε μέλον αὐταῖς ἄλλο ἢ χαρίζεσθαι μόνον, εἴτε
- c. βέλτιον, εἴτε χειρόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ, ὦ Καλλίκλεις, δοκοῦσί τε εἶναι καὶ ἔγωγε Φημί τὸ τοιοῦτον κολακείαν εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ ψυχὴν, καὶ περὶ ἄλλο ὅτου ἂν τις τὴν ἡδονὴν θεραπεύῃ, ἀσκέπτως ἔχων τοῦ ἀμείνουός τε καὶ τοῦ χειρόνος. σὺ δὲ δὴ πότερον συγκατατίθεσαι ἡμῖν περὶ τούτων τὴν αὐτὴν δόξαν, ἢ ἀντιφῆς; ΚΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ συγχωρῶ ἵνα σοὶ καὶ περὶ τῆς ὁ λόγος, καὶ Γοργία τῶδε
- d. χαρίζομαι. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ μίαν ψυχὴν ἐστὶ τοῦτο, περὶ δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ ἐστὶν; ΚΑΛ. Οὐκ ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ περὶ πολλὰς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρώποις ἅμα χαρίζεσθαι ἐστὶ, μηδὲν σκοπούμενον τὸ βέλτιον; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν αἰτινὲς εἰσὶν αἱ ἐπιτηδεύσεις

artificiosas, videlicet eius quod sit animae optimum curam gerentes: alias vero id negligentes, dum solum cogitant, quemadmodum & de corpore diximus, quo pacto oblectare animum queant. quae quidem, utrum melior an deterior sit voluptas, minime cogitant: neque aliud quidquam curant, quam ut oblectent, sive melius id sit, sive deterius. Mihi quidem videntur esse tales aliquae facultates, universumque id ministerium adulationem esse duco, tam circa animam, quam circa corpus, & omnino circa aliud quodlibet, cuius voluptatem quis affectat, nulla prorsus melioris deteriorisve adhibita ratione. Tu vero utrum in eandem nobiscum sententiam convenis, an dissentis? *Cal.* Minime quidem: immo consentio, ut tibi quandoque disputatio concludatur, & huic Gorgiae gratificer. *So.* Numquid hoc circa unam quidem est animam, circa vero duas vel plures non est? *Cal.* Non ita: sed & circa duas, & circa multas. *So.* Nonne & multis in unum convenientibus gratificari quis potest, absque ulla eius quod est optimum ra-

αὶ τοῦτο ποιῶσαι; μᾶλλον δὲ, εἰ βούλει, ἐμοῦ ἐρωτῶντος, ἢ μὲν ἂν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, Φάθι ἢ δ' ἂν μὴ, μὴ Φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικὴν. οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη εἶναι, ὣς Καλλίκλεις; τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φροντίζειν; ΚΑΛ. Ἐμοίγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ οὖν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστικὴ ἢ ἐν τοῖς ἀγῶσι; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἢ τῶν χορῶν διδασκαλία, καὶ ἢ τῶν διθυράμβων ποιήσις, οὐ τοιαύτη τις σοι καταφαίνεται; ἢ ἡγῆ τί φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦτον ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιτο; ἢ ὅ, τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ ὅτι τοῦτό γε, ὣς Σώκρατες, Κινησίου γε πέρι. ΣΩ. Τί δὲ ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέλης; ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαριφεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἡδίστον; ἡγία γὰρ ἄδων τοὺς θεατάς. ἀλλὰ δὴ σκόπει οὐχὶ ἢ τε κιθαρωδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἢ τῶν διθυράμβων ποιήσις, ἡδονῆς χάριν εὐρησθαι; ΚΑΛ. Ἐμοίγε. ΣΩ. Τί δὲ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυ-

tione? *Cal.* Sic arbitrator. *So.* Potesne dicere, quae studia sint quae hoc efficiant? Immo, si vis, me quaerente, eam quidem quae talis tibi videtur, concede esse talem: quae vero non talis, nega. Principio tibicinariam consideremus. an non tibi haec videtur esse talis, ut aliud nihil quam aures delectare curet? *Cal.* Mihi quidem. *So.* Num & aliae omnes eiusmodi, qualis citharistica, qua in certaminibus utuntur? *Cal.* Certe. *So.* Quid? doctrina chori, dithyramborumque poësis, nonne eiusmodi tibi esse videtur? an putas, Cinesiam Meletis filium, ut tale aliquid dicat, unde audientes meliores reddantur, spectare? vel potius, unde spectatorum turbae placere possit? *Cal.* Manifestum quidem hoc est, o Socrates, de Cinesia. *So.* Pater vero eius Meles, an ad id quod optimum esset, prospicere videbatur, cum ad citharam caneret? vel ipse profecto ne ad voluptatem quidem? nam molestus audientibus erat. Verum considera, nonne citharoedica facultas omnis, dithyramborumque poësis, oblectandi gratia tibi videtur inventa? *Cal.* Mihi qui-

- b. *μασῆ ἢ τῆς τραγωδίας ποιήσις; ἐφ' ᾧ ἐσπούδακε; πότερόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδὴ, ὡς σοὶ δοκεῖ, χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς μόνον; ἢ καὶ διαμάχεσθαι, ἐάν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ἦ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δὲ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ ἔρει· εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ καὶ λέξει καὶ ἄσεται, ἐάν τε χαίρωσιν, ἐάν τε μὴ; ποτέρως σοὶ δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἢ τῶν τραγωδιῶν ποιήσις; ΚΑΛ. Δῆλον*
- c. *δὴ τοῦτό γε, ᾧ Σάκρατες, ὅτι πρὸς τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ἀρμυται, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ᾧ Καλλίκλεις, ἔφαμεν νῦν δὴ κολακείαν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Φέρε δὴ, εἴτις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό, τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἀλλό τι ἢ λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὔτοι λέγονται οἱ λόγοι. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστὶν ἢ ποιητική. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ῥητορικὴ δημηγορία ἂν εἴη. ἢ οὐ ῥητορεύειν δοκοῦσί σοι οἱ ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις; ΚΑΛ. Ἐμοιγε. ΣΩ. Νῦν ἄρα ἡμεῖς εὐρήκαμεν ῥητορικὴν*
- d.

dem. *So. Quid autem praeclara haec tragoedia atque admiranda poësis molitur? Numquid studium eius conatusque ad auditorium voluptatem solum tendit? vel, si quid voluptarium quidem atque gratum sit, sed tamen malum, id cavebit ne unquam dicat? contra vero, si quid molestum, attamen utile fuerit, id & dicet, & canet, oblectentur necne audientes? Sed quidnam tragoedorum poësis elaborare maxime tibi videtur? Cal. Constat, eam ad voluptatem gratiamque spectantium potius declinare. So. Nonne hoc ipsum paulo ante adulationem esse diximus? Cal. Plane. So. Age utique, si quis auferat ex tota poësi concentum, & rhythmum, atque mensuram, aliudne quidquam praeter sermones quosdam supererit? Cal. Id ipsum. So. Nonne ad turbam populumque hi sermones habentur? Cal. Procul dubio. So. Popularis ergo oratio quaedam est poësis. Cal. Apparet. So. Nonne rhetorica quoque popularis est oratio? an non rhetorica in theatris uti poëtae tibi videntur?*

τινα πρὸς δῆμον, τοιοῦτον οἷον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν
καὶ ἀνδρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων· ἢ οὐ πάνυ ἀγάμεθα.
κολακικὴν γὰρ αὐτὴν φασὶν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Εἶεν, τί δὲ ἢ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον ῥητορικὴ, καὶ τοὺς
ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι δῆμους τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀν- e.
δρῶν, τί ποτε ἡμῖν αὐτῇ ἐστὶ; πότερον σοὶ δοκοῦσι πρὸς τὸ
βέλτερον ἀεὶ λέγειν οἱ ῥήτορες, τούτου σοχαζόμενοι ὅπως οἱ
πολίται ὡσβέλτεροι ἔσονται διὰ τοὺς αὐτῶν λόγους; ἢ καὶ
οὔτοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὠρμημένοι, καὶ ἔνεκα
τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτῶν, ὀλιγωροῦντες τοῦ κοινοῦ, ὥσπερ πρῶσι
προσομιλοῦσι τοῖς δῆμοις, χαρίζεσθαι αὐτοῖς πειρώμενοι μόν-
ον; εἰ δὲ γε βελτίους ἔσονται ἢ χεῖρους διὰ ταῦτ', οὐδὲν
φροντίζουσιν; ΚΑΛ. Οὐχ ἀπλοῦν ἐπι τοῦτο ὁ ἐρωτᾷς. εἰσὶ p.
μὲν γὰρ οἱ κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἅ λέγουσιν, εἰσὶ ⁵⁰³
δὲ καὶ οἷους σὺ λέγεις. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ. εἰ γὰρ καὶ τοῦτ' ἐστὶ a.
διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου, κολακεία ἂν εἴη, καὶ αἰ-

Cal. Mihi quidem. *So.* Nunc ergo invenimus rhetoricam quan-
dam ad populum talem, qualis est puerorum simul, & mulie-
rum virorumque, & fervorum atque liberorum. quam qui-
dem haud valde probamus: quippe cum adulatoriam eam esse
confessi sumus. *Cal.* Sic est profecto. *So.* Agedum, quid de
ea dicemus rhetorica, qua ad Atheniensem aliarumque civi-
tatum populos ex viris liberis conflatos utuntur? qualis ea est?
Utrum tibi videntur oratores ad id semper, quod optimum
fit, verba dirigere, id dumtaxat spectantes, qua ratione cives
quam optimi ex eorum orationibus evadant? an potius hi quo-
que gratiam auditorum aucupantur, boni dumtaxat proprii gra-
tia, publico interim neglecto commodo? nam perinde atque
pueros, populum tractant, intenti dumtaxat ad gratiam: ni-
hil vero curantes, utrum ob hoc meliores, aut deteriores red-
dantur. *Cal.* Haud simplex iam est, quod interrogas. Sunt enim
qui in orandō utilitati civium consulunt: sunt & alii tales,
quales ipse narras. *So.* Satis est. Si enim & hoc est duplex,
alterum quidem eius membrum adulatio erit, turpisque con-

- σχρὰ δημηγορία: τὸ δ' ἕτερον, καλὸν, τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτισται ἐσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί. καὶ αἰεὶ διαμάχεται λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε ἡδίω εἴτε ἀηδέστερα ἔσαι
- b. τοῖς ἀκούουσιν. ἀλλ' οὐ πάποτε σὺ ταυτην εἶδες τὴν ῥητορικὴν. ἢ εἴτινα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἔφρασας τίς ἐστιν; ΚΑΛ. Ἄλλὰ μὰ Δία οὐκ ἔχω ἐγωγε σοὶ εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα. ΣΩ. Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τιὰ εἰπεῖν δι' ὄντινα αἰτίαν ἔχουσιν Ἄθηναῖοι βελτίους γεγεμέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ
- c. οἶδα τίς ἐστιν οὗτος. ΚΑΛ. Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἀνδρα ἀγαθὸν γεγενότα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τουτονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας; ΣΩ. Εἰ ἐστὶ γε, ὦ Καλλίκλεις, ἦν πρότερον σὺ ἔλεγες ἀρετὴν, ἀληθῆς, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ τὰς αὐτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ ὑπέρω λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι αἰ μὲν τῶν
- d. ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίω ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτα:

cionatio: alterum vero pulchrum, studere videlicet, ut animi civium quam optimi fiant, semper pro audientium utilitate certando, sive placeant, sive displiceant quae dicuntur. Verum tu certe oratoriam eiusmodi vidisti nunquam. quod si inter oratores talem quempiam habes, cur non & eum mihi ostendisti? *Cal.* Per Iovem ex oratoribus qui nunc sunt, talem habeo nullum. *So.* Num autem inter veteres aliquem indicare potes, per quem Athenienses facti aliquando sint meliores, postquam ille orare coeperit, cum pravi antea fuerint? Ego enim quis fit talis, ignoro. *Cal.* Quid vero? Themistoclem non audis virum bonum fuisse, & Cimonem, & Miltiadem, atque Periclem hunc nuper vita functum, quem ipse quoque orantem audisti? *So.* Si quidem est, o Callicles, vera virtus, quam in superioribus ipse dicebas, cupiditates videlicet suas aliorumque explere. At si id aliter habet, atque veluti postea in disputando fateri compulsi sumus, cupiditates illas quae me-

μὲν ἀποτελεῖν, αἱ δὲ χεῖρω, μὴ τούτου δὲ τέχνη τις εἶναι. τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις εἰπεῖν, ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω ἐγώ γε πῶς εἶπω. ΣΩ. Ἄλλ' ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις. ἴδωμεν δὴ οὕτως ἄτρεμα σκοπούμενοι εἴ τις τούτων τοιοῦτος γέγονε. Φέρε γὰρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον λέγων ἂν λέγη, ἀλλό τι ἢ οὐκ εἰκὴ ἔρεϊ, ἀλλ' ἀποβλέπων πρὸς τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοὶ, βλέποντες πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἕκαστος, οὐκ εἰκὴ ἐκλεγομένους ἂν προσφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπως ἂν εἶδός τι αὐτῷ σχῆ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἷον, εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυπηγούς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὄντινα βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθησιν ὃ ἂν τιθῆ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ ἀρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν συ-
 P.
 504
 a.
 ῥηθῆται τεταγμένον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα, καὶ οἱ τε δὴ ἄλλοι δημιουργοὶ, καὶ οὐς νῦν δὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροὶ, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ

liorem efficiunt virum, exsequi oportet: alias vero minime: atque huius rei cum ars quaedam exstet, artificemne eius aliquem demonstrare mihi potes? Cal. Non habeo equidem quod dicam. So. At vero si rite quaesiveris, invenies. Videamus iam sic sedate & quiete considerantes, num aliquis horum talis exstiterit. Dic age: Bonus vir, atque ad id quod optimum fit verba faciens, aliudne quid quam non temere dicet, sed ad aliquid respiciens? quemadmodum & alii omnes artifices, quorum suum quisque opus observat, nec casu, quod ad usum opus conferat, eligit, sed quemadmodum ad propositum sibi exemplar opus speciem aliquam consequatur. Veluti, si intueri placet pictores, & architectos, & fabros navium, aliosque omnes artifices: quivis eorum in ordinem quendam singula ubique disponit, cogitque alia aliis convenire atque congruere, donec totum constitutatur quodam ordine exornatum. Id ergo omnes agunt artifices, atque hi, quos in superioribus dicebamus, paedotribae & medici similiter faciunt circa corpus. ornant enim ipsum at-

- συντάσσουσιν. ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ' ἔχειν, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Ἐξω τοῦτο οὕτω. ΣΩ. Τάξεως ἄρα καὶ κόσμου τυχοῦσα οἰκία, χρηστὴ ἂν εἴη, ἀταξίας δὲ, μοχθηρὰ; ΚΑΛ. Φημί.
- b. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματα φαμέν τὰ ἡμέτερα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' ἢ ψυχῆ; ἀταξίας τυχοῦσα, ἔσαι χρηστὴ, ἢ τάξεως τε καὶ κόσμου τυχούσα; ΚΑΛ. Ἀνάγκη ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ τοῦτο συνομολογεῖν. ΣΩ. Τί οὖν ὄνομά ἐστι ἐν τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς τάξεως τε καὶ τοῦ κόσμου γιγνομένῳ; ὑγίαιαν καὶ ἰσχύον ἴσως λέγεις. ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Τί δὲ
- c. αὐτὴ; τῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ τῆς τάξεως καὶ τοῦ κόσμου πειρῶ εὐρεῖν καὶ εἰπεῖν ὡς περ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα. ΚΑΛ. Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις, ὡς Σώκρατες; ΣΩ. Ἄλλ' εἰ σοὶ ἰδίον ἐστιν, ἐγὼ ἐρῶ. σὺ δ' ἂν μὲν σοὶ δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάδι' αἰ δὲ μὴ, ἐλεγχε, καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἔμοιγε δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ σώματος τάξεσιν ὄνομα εἶναι ὑγεινὸν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγίαια γίγνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἐστὶ ταῦτα,
- d. ἢ οὐκ ἐστι; ΚΑΛ. Ἐστὶ. ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς τάξεσι:

que componunt. Confitemur id ita se habere, necne? *Cal.* Sit ita. *So.* Domus igitur ornatum & ordinem affecuta, bona erit: si minus, mala. *Cal.* Assentior. *So.* Et navigium eodem pacto. *Cal.* Eodem. *So.* Atqui & corpora nostra similiter. *Cal.* Similiter. *So.* Quid vero animus, si ordinis fuerit expertus, num bonus erit? an potius, si ordinis ornamentique compos? *Cal.* Necessarium est ex superioribus hoc quoque fateri. *So.* Quod ergo nomen est ei, quod in corpore ex ordine ornatuque efficitur? *Cal.* Sanitatem & vires fortasse dices. *So.* Dico equidem. Quod vero nomen ei, quod in animo ex ordine fit atque ornatu? Conare invenire atque exprimere huius, quemadmodum & illius. *Cal.* Cur non ipse dices, Socrates? *So.* Si ita tibi placet, dicam: tu vero, si vera loqui videbor, concedito: sin minus, reprobato, nec ullo modo condonato. Mihi quidem videtur ordinationi corporis nomen esse sanum: ex quo in ipso fit sanitas, aliaque corporis virtus. Itane est, an aliter? *Cal.* Ita. *So.*

καὶ κοσμήσει νόμιμόν τε καὶ νόμος ὄξει καὶ νόμιμοι γίγ-
 νονται καὶ κόσμιοι. ταῦτα δ' ἔστι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη.
 Φῆς, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Ἔγω. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα βλέπων
 ὁ ῥήτωρ ἐκεῖνος ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς λόγους
 προσοίσει ταῖς ψυχαῖς οὓς ἂν λέγη, καὶ τὰς πράξεις ἀπά-
 σασ· καὶ δῶρον ἕαν τι διδῶ, δώσει, καὶ ἕαν τι ἀφαιρῆται,
 ἀφαιρήσεται· πρὸς τοῦτο αἰεὶ τὸν νοῦν ἔχων ὅπως ἂν αὐτοῦ
 τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδι- e.
 κία δὲ ἀπαλλάττηται καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκο-
 λασία δὲ ἀπαλλάττηται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κα-
 κία δὲ ἀπίη. συγχωρεῖς, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Συγχωρῶ. ΣΩ. Τί
 γὰρ ὄφελος, ᾧ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ μοχ-
 θηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ δίδοναι, καὶ τὰ ἡδίστα ἢ ποτὰ,
 ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν, ὁ μὴ ἀνήσχη αὐτὸ ἔσθ' ὅτι πλέον, ἢ τοῦναντίον,
 κατὰ γε τὸν δίκαιον λόγον, καὶ ἔλαττον; ἔστι ταῦτα; ΚΑΛ.
 Ἔγω. ΣΩ. Οὐ γὰρ, αἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώ- p.
 ματος ζῆν ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ οὕτω ζῆν καὶ μοχθηρῶς. 505
 ἢ οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς ἐπιθυμίας ἀπο- a.

Animi vero ordinationi atque ornatui, legitimum lexque esse nomen: unde legitimi fiunt homines atque decori. Haec vero sunt iustitia atque temperantia. Assentiris, necne? *Cal.* Esto. *So.* An non igitur ad haec artificiosus ille rhetor & bonus respiciens, verba sua hominum animis adhibebit: actionesque omnes, & quidquid vel concedet aliquando, vel negabit, ad id semper intendet, ut civium animis iustitia quidem insit, iniustitia vero absit: rursus adsit temperantia, intemperantia vero eiiciatur: ceteraeque virtutes colantur, pravitas expellatur? Concedis, necne? *Cal.* Concedo equidem. *So.* Quidnam confert, o Callicles, corpori aegrotanti maleque affecto, cibos multos suavissimosque praebere, aut potum, aut aliud quippiam, quod non sit profuturum, hoc est, plus vel minus vel contrarium, quam iusta dictet ratio. Sunt haec, vel non? *Cal.* Sunt. *So.* Non enim prodesse arbitror homini, cum afflicto corpore vivere. Sic enim necesse est vivere male. nonne ita est?

πιμπλάναι (οἶον, πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται ἢ διψῶντα, πιεῖν) ὑγιαίνοντα μὲν ἑῶσιν οἱ ἰατροὶ ὡς τὰ πολλά κάμνοντα δὲ; ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτε ἑῶσιν ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ. συγχωρεῖς τοῦτό γε καὶ σύ; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ΣΩ.

1. Περὶ δὲ ψυχὴν, ᾧ ἄρισε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ἦ, ἀνόητός τε οὔσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἀδίκος καὶ ἀνόσιος, εἴργειν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ' ἅττα ποιεῖν, ἢ ἀφ' ὧν βελτίων ἔσαι. Φῆς, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὕτω γὰρ που αὐτῇ ἀμεινον τῇ ψυχῇ. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἴργειν ἐστὶ ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ, κολάζειν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἀμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκόλασία, ὡς περὶ σὺ νῦν δὴ φῶς. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα λέγεις, ᾧ Σώκρατες ἄλλ' ἄλλον τινα ἑρώτα. ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει, ἀφελούμενος καὶ αὐτὸς, τοῦτο πάσχων περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶ, κολαζόμενος. ΚΑΛ. Οὐδὲ γέ μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις. καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπειρινάμην. ΣΩ. Ἐἴεν. τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μετὰξὺ τῶν

Cal. Ita. So. Nonne cupiditatibus fatifacere, veluti esurientem comedere quantum vult, vel sitientem bibere quatenus placet, sanum quidem hominem medici plerumque permittunt: aegrotantem vero nunquam, ut ita dixerim, appetitus suos implere permittunt? Concedis hoc & ipse? Cal. Concedo. So. Ad animum quod attinet, an non eadem est ratio? quatenus enim pravus fit, & demens, atque intemperans, iniustusque & impius, coërcendus nimirum est a cupiditatibus, neque permittendus alia facere, quam illa ex quibus evadat melior. Consentis, necne? Cal. Consentio. So. Ita enim ipsi animo expedit. Cal. Prorsus. So. Nonne coërcere, est ab his quae cupit, continere? Cal. Est. So. Continentia igitur melior est animo, quam incontinentia, quemadmodum ipse modo statuebas. Cal. Nescio quid dicas, Socrates. itaque alium quemvis interroga. So. Hic non sustinet, ut ipsi quod utile sit, afferatur, atque eam de qua nunc sermo habetur, continentiam consequatur. Cal. Nulla omnino tuorum mihi verborum cura est, o Socrates. atque

λόγον καταλύσομεν; ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσῃ. ΣΩ. Ἄλλ' οὐδὲ
τοὺς μύθους Φασὶ μεταξὺ δέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ' ἐπι- d.

θέντας κεφαλὴν ἵνα μὴ ἀνευ κεφαλῆς περιίῃ. ἀπόκρινα οὖν
καὶ τὰ λοιπὰ, ἵνα ἡμῖν ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ. ΚΑΛ. Ὡς

βίαιος εἶ, ὃ Σώκρατες· ἐὰν δὲ ἐμοὶ πείθῃ, ἐάσεις χαίρειν τὸν
λόγον τοῦτον, ἢ καὶ ἄλλω τῷ διαλέξῃ. ΣΩ. Τίς οὖν ἄλλος
ἐθελήσει; μὴ γὰρ τοι ἀτελεῖ γε τὸν λόγον καταλείπωμεν.

ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν λόγον, ἢ λέγων
κατὰ στυτὸν, ἢ ἀποκρινόμενος στυτῶ; ΣΩ. Ἴνα μὴ τὸ τοῦ

Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ προτοῦ δύο ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ἐὼν e.

ἱκανὸς γένομαι. ἀτὰρ κινδυνεύει ἀναγκαιότατον εἶναι οὐ-
τως. εἰ μέντοι ποιήσομεν, οἶμαι ἐγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς

φιλονείκως ἔχειν πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστὶ περὶ ὧν λέ-
γομεν, καὶ τί ψεῦδος. κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασιν, φανερόν γε-

νέσθαι αὐτό. δίδειμι μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγὼ ὡς ἂν μοι δοκῇ
ἔχειν. ἐὰν δὲ τῷ ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμολογεῖν ἐμαυτῶ,

P.
506

a.

hactenus Gorgiae gratia tibi respondi. So. Esto. quid ergo age-
mus? numquid sermonem medium abrumpemus? Cal. Ipse vi-
deris. So. At nefas esse aiunt, mancas dimittere fabulas: immo
colophonem imponendum esse, ne absque capite oberrent. Re-
sponde ergo ad reliqua, ut sermo hic noster caput sortiatur. Cal.
Quam violentus es, o Socrates! Profecto, si mihi credis, hanc
disputationem iam dimittes, vel cum alio disputabis. So. Quis-
nam vult alius? ne imperfectum relinquamus sermonem. Cal. An
non ipse sermonem potes percurrere, vel enarrando, vel tibimet
respondendo? So. Ne mihi Epicharmi illud accidat, Quae prius
narrabant duo, nunc ad illa unus sufficiam. Verumtamen vi-
detur sic omnino necessarium esse. Si tamen id faciemus, puto
equidem oportere nos omnes certatim ad id contendere, ut
quid in his quae dicimus, verum, quidve falsum sit, cogno-
scatur. commune enim est hoc omnibus bonum, ut hic uni-
cuique constet. Prosequor igitur ego ipse sermonem, quo pacto
se habere videtur. Quod si cui vestrum forte mihi ipsi, quae
vera non sint, videbor concedere, vestrum erit obicere atque

χρῆ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐδὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰ-
δῶς λέγω ἢ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοινῇ μεθ' ὑμῶν. ὥστε ἂν τι
φαίνεται ὁ λέγων ἀμφισβητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος συγχωρή-
σομαι. λέγω μέντοι ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερχυθῆναι
τὸν λόγον· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἐῷμεν δὴ χαίρειν, καὶ ἀπιώ-
μεν. ΓΟΡ. Ἄλλ' ἐμοί μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναι πω

- b. ἀπιέναι, ἀλλὰ διεξελεθεῖν σε τὸν λόγον. φαίνεται δέ μοι καὶ
τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι
σου αὐτοῦ διόντος τὰ ἐπίλοιπα. ΣΩ. Ἄλλὰ μὲν δὴ, ὦ Γορ-
γία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγό-
μην, ἕως αὐτῷ τῆν τοῦ Ἀμφίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀπὸ τῆς
τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ σὺ, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις συνδια-
περᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων, ἐπιλαμβάνου
εἰάν τι σοὶ δοκῶ μὴ καλῶς λέγειν. καὶ με εἰάν ἐξελέγῃς, οὐκ
- c. ἀχθεσθήσομαί σοι, ὥσπερ σὺ ἐμοί· ἀλλὰ μέγιστος εὐεργέτης
παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφῃ. ΚΑΛ. Λέγε, ὦ ἄγαθὲ, αὐτὸ, καὶ
πέραινε. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν
λόγον. Ἄρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθὸν, τὸ αὐτὸ ἐστίν; Οὐ ταυ-

redarguere. neque enim tanquam sciens dico illa; sed verum
vobiscum communiter indagans. Quapropter si quid recte di-
cere videbitur qui me reprehenderit, ego primus assentiar.
Haec tamen ea mente dico, si modo sermonem perficiendum
esse putatis. sin minus, omittamus iam, atque abeamus. *Gor.*
At enim nondum mihi abeundum videtur, immo disputatio-
nem a te esse perficiendam. Puto autem ceteris quoque idem
videri: & ipse percupio reliqua ex te ipso audire. *So.* Atqui,
o Gorgia, libenter adhuc cum Callicle disputarem, donec pro
Zethi, Amphionis dictum illi redderem. Sed quando tu, Cal-
licles, disputationem recusas perficere mecum, saltem ausculta
atque argue, si quid minus recte dicere tibi videbor. quod si
me conviceris, haud infestus ero tibi, quemadmodum mihi
tu, sed pro maximo beneficio id adscribam. *Cal.* Dic tu ipse,
bone vir, & quod instituisti, absolve. *So.* Audi me igitur dis-
putationem ab initio repetentem. An idem est voluptas atque

τὸν, ὡς ἐγὼ καὶ Καλλικλῆς ὠμολογήσαμεν. Πότερον δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ, ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ δὲ ἐστὶ τοῦτο, οὗ παραγενομένου ἡδόμεθα; ἀγαθὸν δὲ, οὗ παρόντος ἀγαθοὶ ἐσμέν; *κ.* Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοὶ γε ἐσμέν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ἀγαθὰ ἐστὶν, ἀρετῆς τινὸς παραγενομένης. ἔμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, ὦ Καλλικλείς. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἢ γε ἀρετὴ ἐκάστου, καὶ σκεύους, καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ζώου παντός, οὐχ οὕτως εἰκὴ κάλλιζα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθότητι, καὶ τέχνῃ, ἣτις ἐκάστῳ ἀποδέδοται αὐτῶν. Ἄρα ἐστὶ ταῦτα; Ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἐκάστου. Φαίην ἂν ἐγώ γε. Κόσμος τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἐκάστῳ ὁ ἐκάστου οἰκεῖος, ἀγαθὸν παρέχει ἐκάστου τῶν ὄντων. Ἐμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς, ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου. Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἦγε κόσμον ἔχουσα, κοσμία. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Ἡ δὲ γε κοσμία, σώ-

bonum? Certe non idem, ut ego & Callicles confessi sumus. An voluptatem boni gratia, vel bonum gratia voluptatis sequi debemus? *Cal.* Voluptatem certe gratia boni. *So.* Est autem voluptas, qua praesente gaudemus: bonum vero, quo praesente boni sumus. *Cal.* Prorsus. *So.* Boni vero sumus, & nos & quaecunque alia, ob praesentem virtutem quandam. sic enim, o Callicles, necessarium esse mihi videtur. At virtus cuiusque, sive instrumenti, sive corporis, sive animae, non temere utique adest: sed ordine, rectitudineque, & arte, quae horum cuique tradita sit. numquid haec ita se habent? *Cal.* Mihi quidem sic se habere videntur. *So.* Quamobrem ordine ordinatum ornatumque esse, est cuiusque virtus. *Cal.* Nempe sic ego faterer. *So.* Itaque ornatus quidam proprius unicuique insitus, quodlibet efficit bonum. *Cal.* Mihi quidem sic apparet. *So.* Quapropter anima quae proprium habet ornatum, melior est illa, quae ornatus est expers. *Cal.* Necessè est. *So.* Iam vero quae habet ornatum, ornata est atque modesta. *Cal.* Quidni?
Plat. Oper. Vol. IV. I

- p. φρων; Πολλή ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθὴ. ἐγὼ
 507 μὲν οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, ὧ φίλε Καλλίκλεις.
 a. σὺ δ' εἰ ἔχεις, διδάσκει. ΚΑΛ. Λέγ' ὧ γαθέ. ΣΩ. Λέ-
 γω δὴ ὅτι εἰ ἡ σώφρων ἀγαθὴ ἐστίν, ἡ τούναντιον τῇ σώφρονι
 πεπονηυῖα, κακὴ ἐστίν. ἦν δὲ αὕτη ἡ ἄφρων τε καὶ ἡ ἀκόλα-
 ρος; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅγε σώφρων τὰ προσ-
 ἴκοντα πράττει ἂν καὶ περὶ θεοῦ, καὶ περὶ ἀνθρώπων;
 b. οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα πράττων. Ἀνάγκη
 ταῦτ' εἶναι οὕτω. Καὶ μὴν περὶ μὲν ἀνθρώπων τὰ προσ-
 ἴκοντα πράττων, δίκαι' ἂν πράττει, περὶ δὲ θεοῦ, ὅσια.
 τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὅσια πράττοντα ἀνάγκη δίκαιον καὶ
 ὅσιον εἶναι. Ἐστὶ ταῦτα. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρείου γε ἀνάγκη.
 οὐ γὰρ δὴ σώφρονος ἀνδρὸς ἐστίν οὔτε διώκειν οὔτε φεύ-
 γειν ἢ μὴ προσήκει ἄλλὰ δεῖ καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώ-
 πους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας φεύγειν καὶ διώκειν, καὶ ὑπομέ-
 c. νοντα καρτερεῖν, ὅπου δεῖ. ὥστε πολλὴ ἀνάγκη, ὧ Καλλι-
 κλεις, τὸν σώφρονα, ὥσπερ διήλθομεν, δίκαιον ὄντα καὶ ἀν-

So. Talis vero est & temperans. *Cal.* Necessesse est omnino. *So.*
 Quae vero temperans, est & bona. Equidem, o amice Cal-
 licles, quo pacto aliter dicam, non invenio. tu vero, si quid
 habes aliud, doce. *Cal.* Dic tu, bone vir. *So.* Dico igitur, si
 temperatus animus bonus est, consequi, ut qui contra atque
 temperatus affectus est, sit malus. Est vero talis intempera-
 tus animus & incontinsens. *Cal.* Sic est omnino. *So.* Tempe-
 ratus autem agit decentia erga Deos atque homines. non
 enim temperatus esset, nisi decorum servaret. *Cal.* Necessesse est
 sic esse. *So.* Proinde qui decentia inter homines agit, iuste
 agit: & agens similiter erga Deos, agit pie. eum vero, qui
 iusta piaque agit, necessesse est esse iustum atque pium. *Cal.* Sic
 veritas habet. *So.* Praeterea fortem hunc esse necessesse est. non
 enim temperati viri est, vel persequi, vel fugere aliter quam
 decet. immo oportet & res singulas, & homines ipsos, & vo-
 luptates atque molestias tum fugere, tum persequi, tum etiam
 tolerare ubi sit opus. Quamobrem omnino necessarium est, tem-

δρείον καὶ ὄσιον, ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι τελέως. τὸν δὲ ἀγαθὸν εὖ τε καὶ καλῶς πράττειν ἂν ἂν πράττοι τὸν δ' εὖ πράττοντα, μακάριον τε καὶ εὐδαίμονα εἶναι τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα, ἄξιον. οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ ἐναντιῶς ἔχων τῷ σώφρονι, ὁ ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῆνεις. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα τίθεμαι, καὶ Φημι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. εἰ δὲ ἔσιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον, ὡς ἔοικεν, εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν d. διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ Φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ παρασκευαστέον μάλιξ μὲν, μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι ἂν δὲ δεηθῆ ἢ αὐτὸς, ἢ ἄλλός τις τῶν οικείων, ἢ ιδιώτης, ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην, καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ σκοπὸς εἶναι πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὐτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσαι καὶ e. σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσσεσθαι, οὕτω πράττειν οὐκ ἐπιθυμίας ἕωντα ἀκολάστους εἶναι, καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήγυτον κακὸν, λησοῦ βίον ζῶντα. οὔτε

peratum virum, cum, ut diximus, iustus & fortis fit & pius, esse perfecte bonum: bonum vero, bene honesteque agere quidquid agat: eum autem qui bene agit, felicem esse atque beatum: improbum vero ac male agentem, esse miserum. Talis autem est, qui aliter est affectus quam temperatus: videlicet qui intemperatus est, quem ipse laudabas. Ego igitur haec ita statuo, & esse vera sentio. Quamobrem, si ita se res habet, quicumque optat beatus fore, temperantiam sequi exercereque debet: intemperantiam vero fugere, quantum cuiusque nostrum pedes valent: atque ita sese comparare, ut non indigeat castigatione atque poena: si vero indigeat vel ipse, vel alius quivis familiarium, sive privatus, sive civitas, adhibita poena coercendus est, si modo futurus sit beatus. Hoc mihi videtur esse signum, ad quod prospicientes dirigere vitam debemus; omnia tam publica quam privata ad hoc referentes, ut iustitia & temperantia illi adsit, qui futurus sit felix: non autem cupiditatibus omnia permittenda sunt; quas explere conari,

γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε
 θεῶ. κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος ὅτῳ δὲ μὴ ἐν κοινωνίᾳ, Φιλία
 οὐκ ἂν εἴη. Φασὶ δ' οἱ σοφοὶ, ὧ Καλλικλείς, καὶ οὐρανὸν καὶ
 p. γῆν, καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν, καὶ
 508 φιλίαν καὶ κοσμιότητα, καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην. καὶ
 a. τὸ ὅλον τοῦτο, διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὧ ἑταῖρε, οὐκ
 ἀκοσμίαν, οὐδὲ ἀκόλασίαν. σὺ δὲ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν
 νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα, σοφὸς ὢν ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι ἡ
 ἰσότης ἢ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύ-
 ναται. σὺ δὲ πλεονεξίαν οἶε δεῖν ἀσκεῖν. γεωμετρίας γὰρ
 ἀμελεῖς. εἶεν. ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐσιν, ὡς
 b. οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμο-
 νες, κακίας δὲ, οἱ ἄλλιοι ἢ, εἰ οὗτος ἀληθὴς ἐστι, σκεπτέον
 τίνα τὰ συμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα, ὧ Καλλικλείς,
 συμβαίνει πάντα, ἐφ' οἷς σύ με ἤρου εἰ σπουδάζων λέγοιμι
 λέγοντα ὅτι κατηγορητέον εἴη καὶ αὐτοῦ, καὶ υἱέος, καὶ

inexplebile malum est, latronisque more vitam agere. Neque
 enim cuiquam hominum, is qui eiusmodi est, carus unquam
 erit, neque Deo: quippe cui societas cum aliis nulla esse pos-
 sit: cui vero non sit societas, ei nec amicitia etiam unquam
 constabit. Tradunt autem sapientes, coelum & terram, Deos-
 que & homines societate quadam & amicitia, modestoque orna-
 tu, & temperantia, & iustitia contineri: atque hoc universum
 propterea mundum ornatumque appellant, non immunditiam,
 neque intemperantiam. Quae tu, quamvis sapiens, mihi vide-
 ris animadvertisse nunquam. nam te latuit, geometricam aequa-
 litatem in Diis atque hominibus valere quam plurimum. At
 vero tu in rebus omnibus pleonexiam, (id est, praestantiam,
 five primas partes) exercendam putas: Geometriam namque
 contemnis. Age itaque, vel refellendus est sermo ille noster,
 quasi non iustitiae temperantiaeque possessione beati fiant qui-
 cunque beati, pravitatis vero miseri: vel si verus est, confi-
 derandum est, quid sequatur. nempe priora illa consequentur
 omnia, in quibus a me, an sermo loquerer, inquirebas. Ego

ἑταίρου, ἕάν τι ἀδικῆ καὶ τῆ ρητορικῆ ἐπὶ τοῦτο χρῆσθον.
καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ᾧ συγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ
εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅσπερ αἰσχίον, τοσοῦτω
κάκιον. καὶ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ρητορικὸν ἔσεσθαι, δίκαιον c.
ἄρα δεῖν εἶναι καὶ ἐπισημόνα τῶν δικαίων· ὃ αὐτὸν Γοργίαν ἔφη
Πῶλος δι' αἰσχύνῃν ὁμολογῆσαι. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων,
σκεψάμεθα τίνα ποτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐμοὶ ὀνειδίζεις. ἄρα καλῶς
λέγεται, ἢ οὐ ὡς ἄρα ἐγὼ οὐχ οἶός τ' εἰμι βοηθῆσαι οὔτε
ἐμαντῶ, οὔτε τῶν φίλων οὐδενί, οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσῶ-
σαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων· εἰμί δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ,
ὅσπερ οἱ ἄτιμοι, τοῦ ἐθέλοντος, ἂν τε τύπτειν βούληται (τὸ d.
νεανικὸν δὲ τοῦτο τοῦ σοῦ λόγου) ἐπὶ κόρρη, ἕάν τε χρή-
ματα ἀφαιρεῖσθαι, ἕάν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως, ἕάν τε,
τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι. καὶ οὕτω διακείσθαι, πάντων δὲ
αἰσχιστόν ἐστιν, ὡς ὁ σὸς λόγος. ὃ δὲ δὴ ἐμὸς, ὅστις πολλάκις
μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἔτι λέγεσθαι· οὐ Φημι, ᾧ
Καλλίκλεις, τὸ τύπτεσθαι ἐπὶ κόρρη ἀδίκως, αἰσχιστόν τ'

vero accusandum esse & se ipsum, & filium, & amicum, si quid iniuste fuerit perpetratum, atque ad id utendum esse rhetorica, afferebam. Et quae tu Polum verecundia adductum putabas concessisse, vera utique erant: videlicet iniuriam facere, quanto turpius est quam sustinere, tanto esse etiam deterius: atque eum, qui rectus futurus sit orator, oportere iustum esse, & quae iusta sunt scire. quod quidem rursus Gorgiam ob verecundiam concessisse Polus aiebat. Cum vero haec ita se habeant, consideremus, quae sunt illa in quibus me ipse vituperas: Num recte dicatur, necne, me videlicet non posse vel mihi, vel amicis atque domesticis opem ferre, neque ex maximis periculis liberare: at esse me in potestate libidineque cuiusque, quemadmodum abiectissimi quique solent, sive pulsare velit quis, ut tu iactabundus dicebas, super genam, sive pecunias rapere, sive urbe expellere, sive ultro supplicio afficere. Ita vero comparatum esse, rem turpissimam omnium esse dicebas. Mea vero sententia iam saepius dicta, atque rursus nihilo prohibente

- e. εἶναι. οὐδὲ γε τὸ τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ ἐμὸν, οὔτε τὸ βαλλάντιον ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέμνειν, καὶ αἰσχιον καὶ κίκιον. καὶ κλέπτειν γε ἅμα καὶ ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ τοιχωρυχεῖν, καὶ συλλήβδην ὀτιοῦν ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ, τῷ ἀδικοῦντι καὶ κίκιον καὶ αἰσχιον εἶναι, ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικουμένῳ. ταῦτα ἡμῖν ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις οὕτω φανέντα, ὡς ἐγὼ λέγω, κα-
- p. τέχεται καὶ δέδεται (καὶ εἰ ἀγροικότερόν τι εἴπειν ἐστὶ) σιδη-
 509 a. ροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις λόγοις, ὡς γοῦν ἂν δόξειεν οὕτως. οὐς σὺ εἰ μὴ λύσεις, ἢ σοῦ τις νεανικώτερος, οὐχ οἶόν τε ἄλλως λέγονται ἢ ὡς ἐγὼ νῦν λέγω, καλῶς λέγειν. ἐπεὶ ἐμοιγε ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν αἰεὶ, ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει ὅτι μέντοι, ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα, ὥσπερ νῦν, οὐδεὶς οἶός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων, μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν αὖ
- b. τίθημι ταῦτα οὕτως ἔχειν. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, καὶ μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶν ἢ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι καὶ ἐτι τούτου μεῖζον μεγίστου ὄντος, εἰ οἶόν τε, τὸ ἀδικοῦντα μὴ δίδόναι δίκην

dicenda, contra se habet: videlicet non esse turpissimum iniuste genam percuti, vel corpus marsupiumve caedi: sed percutere iniuste atque caedere, mihi, meisque turpius atque deterius. item furari, & in servitutem adducere, murosque suffodere, atque summatim quamlibet iniuriam facere, esse ei qui facit deterius simul & turpius, quam accipere. Haec superius a nobis concessa, ut ego assero, continentur atque vincuntur, etsi dictu rusticius est, ferreis adamantinisque rationibus, quibus, ut ita sentiam, adducor. quas nisi tu aut aliquis te robustior dissolvat, fieri non potest, ut aliter quam ut nunc ipse dico, recte dicatur. Nam mihi quidem semper idem permanet fermo: me videlicet haec nescire quo pacto se habeant: attamen nullum eorum quicum haecenas locutus sum, quemadmodum modo vobiscum, potuisse unquam aliter dicendo non ridiculum apparere. Quamobrem haec iterum statuo ita se habere. quod si ita se habeant, atque iniuria maximum ei, qui eam facit, est malorum: & illud insuper maius est iudicandum,

τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ, καταγέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἄρα οὐ ταύτην ἦτις ἀποτρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν, μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε ἑαυτῷ, μήτε τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις· δευτέρου δὲ, τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ καὶ τρίτην, τὴν τοῦ τρίτου καὶ τῶν ἄλλων οὕτω, ὡς ἐκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυκεν. οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατοῦ εἶναι ἐφ' ἑκάστα βοηθεῖν, καὶ αἰσχύνη, τοῦ μὴ. ἄρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως. ΣΩ. Δυσοῦ οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν γε καὶ ἀδικεῖσθαι, μείζον μὲν κακὸν φαμέν τὸ ἀδικεῖν, ἑλαττον δὲ, τὸ ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοηθήσειεν αὐτῷ, ὥστε ἀμφοτέρως τὰς ὠφελείας ταύτας ἔχειν, τὴν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι; πότερα δύναμιν, ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ λέγω· πότερόν ἐάν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ἢ, ἐάν δύναμιν παρασκευάσῃται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό

videlicet ipsum qui fecerit, nunquam dare poenas: quod tandem auxilium erit illud, quod quisquis cum sibimet afferre non possit, revera sit contemnendus? nonne hoc quidem maximum a nobis amoveat detrimentum? Profecto necesse est hoc esse turpissimum, non posse auxilium eiusmodi praestare sibi ipsi, amicisque ac propinquis. secundum vero, auxilium adversus malum secundum: tertium, contra tertium: ceteraque similiter, prout cuiusque mali magnitudo se habet: ita ut pulchrum est opem afferre posse, & turpe non posse. Numquid aliter quam sic se res habet, Callicles? *Cal.* Certe non aliter. *So.* Cum igitur haec duo sint, facere iniuriam, ac pati: maius utique malum esse dicimus inferre, minus autem pati. Quodnam igitur auxilium sibi comparans aliquis, utrumque potissimum consequeretur, ut neque inferat iniuriam, neque accipiat? utrum potentiam, an voluntatem? Sic autem dico: utrum si nolit pati, iniuriam non patietur? an si potentiam sibi comparaverit, ita dumtaxat non patietur? *Cal.* Constat certe, si po-

- γε, ὅτι ἐὰν δύναμιν. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἰκανὸν τοῦτ' ἐστίν; (οὐ γὰρ ἀδικήσει)
- e. ἢ καὶ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμίν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, ὡς ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσει; τί οὐκ αὐτό γε ἐμοὶ τοῦτο ἀπεκρίνου, ὦ Καλλικλείς; πότερον σοὶ δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐγὼ τε καὶ Πᾶλος, ἢ οὐ; ἤνικα ὠμολογήσαμεν μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἀκούτας τοὺς ἀδικοῦντας πάντας ἀδικεῖν. ΚΑΛ. Ἐξω σοὶ
- p. τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα διαπεράνῃς τὸν λόγον. ΣΩ.
- 5¹⁰ a. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὡς εἶπες, παρασκευασέου ἐστὶ δύναμίν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσωμεν. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι, ἢ ὡς ὀλίγισα; σκέψαι εἰ σοὶ δοκεῖ ἢ περ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ἤδε ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖ ἐν τῇ πόλει, ἢ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας ἐταῖρον εἶναι. ΚΑΛ. Ὅραξ, ὦ Σώ-
- b. κρατες, ὡς ἐγὼ ἔτοιμός εἰμι ἐπαινεῖν ἂν τι καλῶς λέγῃς;

tentiam. So. Quid autem in inferendo? utrum si quis iniuriari nolit, fatis erit remedii? (neque enim iniuriam inferet) an ad hoc insuper potentia quaedam & ars est comparanda, quam nisi quis didicerit atque exercuerit, iniuriam faciet? Cur non mihi ad id saltem respondes, Callicles? utrum ego atque Polus tibi videmur recte superioribus coacti rationibus fuisse, necne? quando confessi sumus, neminem volentem iniuriam facere, sed invitos hanc inferre quicumque inferant. Cal. Esto tibi id ita, Socrates, ut disputationem hanc concludas. So. Ad hoc itaque potentia quaedam & ars comparanda videtur, ne cui faciamus iniuriam? Cal. Omnino quidem. So. Quacnam igitur ars est ad facultatem comparandam, per quam vel nullam quis, vel minimam iniuriam patiat? Considera utrum tibi idem videatur, quod & mihi. Mihi quidem ita videtur, vel oportere principatum in republica obtinere, vel usurpare tyrannidem, vel cum praesenti gubernatione habere commercium. Cal. Vides, o Socrates, quam paratus sim, si quid recte dixeris, comprobare. profecto id mihi recte nimium abs te

τοῦτο μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρηκέναι. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τὸδε ἔάν σοι δοκῶ εὖ λέγειν. φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἕκαστω εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιχα, ὅνπερ οἱ παλαιοὶ τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ. οὐ καὶ σοι; ΚΑΛ. Ἐμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅπου τύραννός ἐσιν ἄρχων ἄγριος καὶ ἀπαίδευτος, εἴ τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων εἴη, φοβοῖτο δὴ ποῦ ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος, καὶ τούτῳ ἐξ ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἂν ποτε δύναίτο φίλος γενέσθαι; ΚΑΛ. Ἐσι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ- c. δέ γε εἴ τις πολὺ φαυλότερος εἴη, οὐδ' ἂν οὗτος. καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύραννος, καὶ οὐκ ἂν ποτε ὡς πρὸς φίλου σπουδάσειε. ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ. ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὃς ἂν ὁμοίῳς ὦν, ταυτὰ ψέγων καὶ ἐπαινῶν, ἐθέλη ἄρχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται, τούτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει. οὐχ οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Ναί. d. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέγα δυναίμην, καὶ μηδεὶς με ἀδικοῖ, ἢ αὐτῇ,

dictum fuisse videtur. *So.* Considera praeterea hoc, si recte dicere tibi videor. *Amicus* mihi videtur quisque esse cuique maxime, quemadmodum antiqui sapientesque tradunt, ut maxime similis est. nonne & tibi? *Cal.* Mihi quidem. *So.* Nonne ubi tyrannus ferus rudisque dominatur, si quis in ea urbe multo melior sit, tyrannus hunc formidat, atque huic nunquam tota mente amicus esse poterit? *Cal.* Sic accidit. *So.* Neque simulato sit deterior. contemnet enim eum tyrannus, neque unquam tanquam erga amicum afficietur. *Cal.* Vera narras. *So.* Solus ergo amicus huic esse poterit apud eum existimatione dignus, qui cum moribus similis sit, eademque laudet atque vituperet, subesse velit domino & parere. hic nimirum magnam in ea civitate habebit potentiam. hunc iniuria impune nullus afficiet. nonne ita se res habet? *Cal.* Ita. *So.* Si quis ergo in hac urbe ex ipsa iuventute cogitet, qua potissimum ratione magnam comparare potentiam valeat, adeo ut nullus iniuriam sibi queat inferre: haec ipsa illi, ut videtur, ineunda est via, statim ab adole-

ὡς ἔοικεν, αὐτῷ ὁδὸς ἔστιν, εὐθύς ἐκ γένου ἐθίζειν αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἀχθεσθαι τῷ δεσπότη, καὶ παρασκευάζειν ὅπως ὀτιμάλισα ὁμοίος ἔσαι ἐκείνῳ. οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύ-

e. κασθαι (ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος) ἐν τῇ πόλει διαπεπράξεται. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ; εἴτερ ὁμοίος ἔσαι τῷ ἀρχοντι ὄντι ἀδικῶ, καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται. ἀλλ' οἶμαι ἐγωγε πᾶν τούναντίον, οὕτως ἢ παρασκευῆ ἔσαι αὐτῷ, ἐπὶ τὸ οἶψ τε εἶναι ὡς πλείσα ἀδικεῖν, καὶ ἀδικοῦντα μὴ δίδόναι δίκην. ἢ γάρ; ΚΑΛ. Φαί-

p. νεταί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον κακὸν αὐτῷ ὑπάρξει, μοχ-

511
a. θηρᾶ ὅτι τὴν ψυχὴν, καὶ λελωβημένῳ, διὰ τὴν μίμησιν τοῦ δεσπότη καὶ δυνάμιν. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅποι εἰσφύεις ἐκείνῳ τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὧ Σώκρατες. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι οὗτος ὁ μιμούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκείνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; ΣΩ. Οἶδα, ὧ γὰρ ἐ Καλλικλείς, (εἰ μὴ κωφός γ' εἰμι) καὶ σοῦ ἀκούων καὶ Πά-

scientia se ipsum affuefacere, ut eisdem gaudeat atque doleat, quibus & dominus: atque ita se comparare, ut illi sit quam maxime similis. nonne ita? *Cal.* Ita. *So.* Hic ergo, ut praesens sermo significat, assequetur, ut iniuria inferri sibi non possit, magnamque habeat in civitate potentiam. *Cal.* Prorsus. *So.* Numquid etiam assequetur, ut iniuriam inferat nemini? an potius multum abest? siquidem iniusto principi similis erit, magnaue auctoritatis apud eum. Verum puto, eiusmodi vitae statum huic ad id accommodatissimum esse, ut quam maxime facere iniurias possit, poenasque iniuriarum penitus devitare. nonne ita? *Cal.* Apparet. *So.* An non hic malo occupabitur maximo, cum flagitiosus sit, animumque infectum habeat ob imitationem domini similemque potentiam? *Cal.* Nescio quomodo sermonem, o Socrates, sursum deorsumque vertas. An nescis, eum qui sic imitatur, posse eum qui non imitatur, occidere, modo velit, fortunisque exspoliare? *So.* Scio equidem, o bene Calicles, nisi surdus sim: cum non solum abs te, ve-

λου ἄρτι πολλάκις, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν b.
 τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μὲν, ἀν
 βούληται· ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα. ΚΑΛ.
 Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτιητόν. ΣΩ. Οὐ νοῦν γε
 ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαίνει. ἢ οἶε δεῖν τοῦτο παρασκευάζε-
 σθαι ἄνθρωπον, ὡς πλείστον χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾶν τὰς
 τέχνας ταύτας αἰ ἡμᾶς αἰεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν; ὡσ-
 περ καὶ ἦν σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς c.
 δικαστηρίοις διασώζουσιν; ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι
 συμβουλεύω. ΣΩ. Τί δὲ, ὦ βέλτιστε; ἢ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπισήμη
 σεμνή τις σοι δοκεῖ εἶναι; ΚΑΛ. Μὰ Δί', οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ.
 Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους,
 ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπισήμης. εἰ
 δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγὼ σοι μείζονα ταύτης ἔρῶ,
 τὴν κυβερνητικὴν ἢ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει ἀλλὰ καὶ τὰ d.
 σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὡσπερ
 ἡ ῥητορικὴ καὶ αὕτη μὲν προσεσαλμμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ

rum etiam a Polo paulo ante, & a ceteris ferme omnibus in
 civitate idem frequenter audiverim. At ipse me audi. profecto
 interficiet, modo velit: sed malus honestum atque bonum.
Cal. At hoc ipsum graviter est ferendum. *So.* Non certe viro
 mente ac ratione praedito, ut & tuus sermo significat. An
 putas in hoc ipso multum ab homine laborandum, ut quam
 diutissime vivat, easque artes meditetur, quae nos fervare
 semper a periculis possint? qualis rhetorica est, ad quam tu
 me capeffendam exhortaris, eo quod in iudiciis saepe fer-
 vet. *Cal.* Per Iovem tibi recte consulo. *So.* Quid vero, vir
 optime? nandi peritia praeclara tibi videtur? *Cal.* Non per Io-
 vem. *So.* Attamen servat haec homines ab interitu, quoties
 illuc inciderint, ubi eiusmodi arte sit opus. Quod si haec tibi
 videtur exigua, ego maiorem hac adducam, gubernatoriam
 scilicet, quae non solum vitam, verum etiam corpora & pe-
 cunias ab extremis servat periculis, non secus quam rhetorica.
 Atque haec tamen humilis est atque modesta, non iactabunda,

- οὐ σεμνύεται ἐσχηματισμένη, ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη. ἀλλὰ ταυτὰ διαπραττομένη τῇ δικαιοκίῃ, εἴαν μὲν ἐξ Αἰγίνης δεῦρο σώσῃ, οἶμαι δὲ ὀβολοὺς ἐπράξατο· εἴαν δὲ ἐξ Αἰγύπτου, ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, εἴαν πάμπολυ, ταύτης τῆς
- c. μεγάλης εὐεργεσίας, σώσασα ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσασα εἰς τὸν λιμένα, δύο δραχμὰς ἐπράξατο· καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν τέχνην, καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐκβάς, παρὰ τὴν θάλατταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζεσθαι γὰρ, οἶμαι, ἐπίσταται ὅτι ἀδελφὸν ἔσιν οὔστινας τε ὠφέλημε τῶν συμπλεόντων, οὐκ ἔάσας καταποντωθῆναι, καὶ οὔστινας ἐβλάψεν, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους ἐξεβίβασεν ἢ οἷοι ἐγένεθσαν, οὔτε τὰ σώματα, οὔτε τὰς ψυχὰς. λογίζεται οὖν ὅτι
- ⁵_{a.} οὐκ εἰ μὲν τις μεγάλους καὶ ἀνιάτους νοσήμασι κατὰ τὸ σῶμα συνεχόμενος, μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δὲ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ τῇ ψυχῇ πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνιάτα, τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστὶ καὶ τοῦτον δυνήσειεν, ἂν τε ἐκ

neque ampullosa, quasi magnificum quiddam atque excelsum tractet. sed cum eadem efficiat quae rhetorica, si ab Aegina hucusque nos fervet, duos dumtaxat exigit nummos. si vero ex Aegypto, vel Ponto salva reduxerit quae modo dicebam, nos & filios uxoresque & divitias, duas drachmas exoptulat. Atque ipse hac arte praeditus, quive haec perfecerit, descendens, in litoreque secus mare navemque deambulans, nequaquam se effert, neque inflatur. animadvertit enim, ut arbitrator, incertum esse utrum profuerit vel obfuerit illis quos servavit, ne fluctibus mergerentur: intelligens, se nihilo vel corpore, vel animo meliores reduxisse illos, quam acceperit ab initio navem ingredientes. Cogitat ergo, si quis magnis insanabilibusque morbis corporis pressus in mari non pereat, hunc ideo miserum esse, quia non periit, nec ullam ab ipso suscepisse utilitatem. si quis autem animo, qui corpore pretiosior est, multos insanabilesque habet morbos: numquid huic vi-

θαλάττης, ἂν τε ἐκ δικαστηρίου, εἰάν τε ἄλλοθεν ὀποθεοῦν
 σώζη; ἀλλ' οἶδεν ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώ- b.
 πῳ. κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν. διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμ-
 νύνεσθαι τὸν κυβερνήτην, καίπερ σώζοντα ἡμᾶς. οὐδὲ γε, ὧ
 θαυμάσιε, τὸν μηχανοποιὸν, ὃς οὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυ-
 βερνήτου, οὔτε ἄλλου οὐδενός, ἐλάττω ἐνίστε δύναται, σώζειν.
 πόλεις γὰρ ἐστὶν ὅτε ὅλας σώζει. μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικα-
 νικὸν εἶναι. καίτοι εἰ βούλοιο λέγειν, ὧ Καλλιπκλεις, ἅπερ
 ὑμεῖς, σεμνύων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λό-
 γοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίνεσθαι μηχανο- c.
 ποιούς· ὡς οὐδὲν τᾶλλα ἐστίν. ἰκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλ-
 λά σὺ οὐδὲν ἤττον αὐτοῦ καταφρονοῖς, καὶ τῆς τέχνης τῆς
 ἐκείνου· καὶ ὡς ἐν οὐαῖδαι ἀποκαλέσαις ἂν μηχανοποιὸν καὶ
 τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐ-
 τὸς λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι ἐξ ὧν τὰ σαυτοῦ ἐπαινεῖς,
 τίτι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανοποιοῦ καταφρονεῖς, καὶ τῶν ἄλ-

vendum est? eique utilitatem afferret, sive ex mari, sive ex
 iudicio, sive aliunde quis ipsum fervet? Sed profecto novit,
 flagitioso homini ut vivat non expedire. necesse est enim ut
 male vivat. Quamobrem nulla existat lex per quam gubernator,
 quamvis non fervet, gloriari possit, atque in honore ha-
 beri. Ceterum ipse, o vir mirifice, machinarum faber, qui ne-
 dum gubernatore, sed etiam exercitus duce, vel quovis alio
 non minus interdum servare potest, eo quod civitatibus in-
 terdum totis salutem praestet, numquid caufidico equiparan-
 dus esse videtur? qui, si vellet hic quemadmodum vos rem
 suam extollere, nimirum vos verbis obrueret, exhortans om-
 nes ut fabri machinarum efficiantur: quasi nullius momenti sint
 cetera. non enim sibi deesset materia. Verumtamen hunc ipse
 artemque eius nihilominus contemneres, ac velut per contu-
 meliam machinarium vocitares, nec eius filio collocare in ma-
 trimonium filiam tuam velles, neque etiam filiam tuam eius du-
 cere. Quamvis ex quibusdam rationibus facultatem tuam lau-
 das, quonam pacto vel machinarium, vel alios, quos paulo

- λων ἂν γυν δὴ ἐλεγον; οἶδ' ὅτι Φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ
d. ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔσιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐ-
τὸ τοῦτο ἐσὶν ἀρετῇ, τὸ σώζειν αὐτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, ὄντα
ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλασός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ
μηχανοποιῦ καὶ ἰατροῦ, καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὅσαι τοῦ
σώζειν ἔνεκα πεποιήνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὄρα μὴ ἄλλο τι τὸ
γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ τοῦ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ
γὰρ τοῦτο μὲν, τὸ ζῆν ὅποσονδὲ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς
e. ἄνδρα, εὐκτέον ἐσὶ, καὶ εὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαν-
τα περὶ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πιεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι
τὴν εἰμαρμένην οὐδ' ἂν εἰς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον
τίν' ἂν τρόπον, τοῦτον ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα
p. βιάη' ἄρα ἑξομοίων αὐτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ ἐν ἣ ἂν οἰκῇ;
5¹³ καὶ γυν δὲ ἄρα δεῖ σε ὡσομοιότατον γίγνεσθαι τῷ δήμῳ τῶν
a. Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλέης εἶναι, καὶ μέγα δύ-
νασθαι ἐν τῇ πόλει; τοῦδ' ὄρα εἰ σοι λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί· ὅπως
μὴ, ὦ δαιμόνιε, πεισώμεθα ὅπερ Φασὶ τὰς τὴν σελήνην κα-

ante commemoravi, iuste poteris aspernari? Dicturum te scio, meliorem esse te, atque ex melioribus ortum. Ipsum vero quod melius dicitur, si non est id quod ego dico, sed hoc ipsum virtus est, servare se ipsum qualiscunque sit, atque sua: certe ridicula tibi vituperatio est adversus machinarium, vel medicum, aliasve artes, quotcunque salutis gratia sunt inventae. Quare, o beate, vide ne aliud sit generosum atque bonum, quam servare atque servari. Neque enim vivere hic quantumcunque tempus, optandum est viro, qui vere fit vir: neque vita haec amanda est, sed haec Deo cura relinquenda: mulieribusque adhibenda fides, quae dicunt, neminem vitare posse fatum. Id in primis consideret quisque, qua ratione hoc ipso tempore, quo vita fungitur, quam optime vivat. Nonne id fiat, si civibus, quibuscum vivit, persimilem se praestet? & numquid oporteat te tunc simillimum evadere Atheniensium populo, si amicus huic sis futurus, magnaetque inter illum auctoritatis? Considera igitur, utrum id tibi mihi que expediat, nec-

θαιρούσας τὰς Θετταλικὰς, σὺν τοῖς Φιλτάτοις ἢ αἵρεσις
 ἡμῖν ἔσαι ταύτης τῆς δυνάμεως τῆς ἐν τῇ πόλει. εἰ δὲ σὺ
 οἶσι ὄντινόν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τινὰ τοιαύτην,
 ἥτις σὲ ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει τῆδε, ἀνόμοιον ἢ
 οὗτα τῇ πολιτείᾳ, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον,
 ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλευῆ, ὦ Καλλίκλεις. οὐ γὰρ
 μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτοφυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλ-
 λεις τί γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς Φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δή-
 μῳ, καὶ ναὶ μὰ Δία τῷ Πυριλάμπου γε πρὸς. ὅστις οὖν σε
 τούτοις ὁμοιώτατον ἀπεργάσεται, οὗτος σὲ ποιήσει, ὡς ἐπι-
 θυμῆς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν. τῷ αὐτῶν ἄ-
 γαρ ἦθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι, τῷ δὲ ἄλλο-
 τρώ, ἀχθούται. εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ Φίλη κεφαλή. λέ-
 γομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὄν-
 τινα μοι τρόπου δοκεῖς εἶ λέγειν, ὦ Σώκρατες. πέπονθα δὲ τὸ
 τῶν πολλῶν πάθος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. ΣΩ. Ὁ δήμου γὰρ
 ἔρωσ ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σῇ, ὦ Καλλίκλεις, ἀντιζατῆ μοι.

ne: neve id nobis, o beate vir, eveniat, quod Theffalicis mu-
 lieribus deducuntibus lunam evenire tradunt, cum amicissimis
 optio nobis fit huius potentiae. Si autem ipse putas, quempiam
 hominum artem quandam eiusmodi traditurum, per quam in
 civitate hac potens efficiaris, quamvis gubernationi publicae sis
 dissimilis, sive melior, sive deterior, haudquaquam recte, ut
 mihi videtur, o Callicles, cogitas. Non enim imitatore, ve-
 rum ipsa natura persimilem esse iis oportet, si magnum aliquid
 ad benevolentiam Atheniensis populi comparandam sis conse-
 cutus, ac per Iovem insuper Pylilampi. Quisquis igitur te his
 efficiet similem, is faciet, quemadmodum cupis, ut civilis sis,
 atque rhetoricus. Nempe omnes iis verbis, quae suis moribus
 consentanea sunt, delectantur, diversisque turbantur. Nisi tu
 forte, o lepidum caput, aliud afferas. Dicemusne aliquid ad
 haec, Callicles? Cal. Nescio quomodo bene dicere mihi vide-
 ris, o Socrates. evenit mihi tamen, quod multis accidere aliis
 consuevit: nam haud magnam tibi habeo fidem. So. Amor

- d. ἀλλ' ἐὰν πολλοῖσι ἴσως καὶ βέλτιον ταυτὰ ταῦτα διασκοπώ-
μεθα, πεισθήσῃ. ἀναμνήσθητι δ' οὖν ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς
παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἐκάστου θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν
μίαν μὲν, πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν τὴν ἑτέραν δὲ, πρὸς τὸ βέλτι-
σον, μὴ καταχαριζόμενον; ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν
ἂν τότε ἄριζόμεθα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ μὲν ἑτέρα
ἢ πρὸς ἡδονὴν, ἀγεννής· καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχά-
νει οὕσα. ἦ γὰρ; ΚΑΛ. Ἔσω, εἰ βούλει σὺ, οὕτως. ΣΩ. Ἢ
δέ γε ἑτέρα, ὅπως ἄσβελτίσον ἔσαι τούτο (εἴτε σῶμα τυγ-
χάνει ἢ, εἴτε ψυχὴ) ὃ θεραπεύομεν. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Ἄρ' οὖν οὕτως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πο-
λίτας θεραπεύειν, ὡσβελτίσους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦν-
τας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου (ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εὐρίσκομεν)
οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν προσφέρειν ἐὰν μὴ
p. καλὴ καὶ ἀγαθὴ ἢ διάνοια ἢ τῶν μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ
5¹⁴ λαμβάνειν, ἢ ἀρχὴν τινῶν, ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντιοῦν. Ὡς μὲν
a. οὕτως ἔχειν; ΚΑΛ. Πάνυ γε, εἰ σοὶ ἡδίων. ΣΩ. Εἰ οὖν

populi, o Callicles, tuo infitus animo, resistit mihi. verum si
saepius meliusque haec eadem consideraverimus, tibi forte
probabilia videbuntur. Recordare igitur, duas a nobis narratas
esse praeparationes, tam ad corpus, quam ad animum pertinen-
tes. quarum altera quidem tendat ad voluptatem: altera vero
ad id quod melius est, non gratificans, sed repugnans. Non-
ne haec in superioribus definivimus? *Cal.* Profsus. *So.* Et quae
declinat ad voluptatem, servilis, neque quidquam aliud quam
adulatio est. nonne ita? *Cal.* Esto, si quidem ita tibi placet.
So. Altera vero studet, ut quam optimum fiat, sive anima fit,
sive corpus, id quod curamus. *Cal.* Omnino. *So.* Igitur sic rei-
publicae civiumque capessenda nobis est cura, ut cives ipsos
bonos efficiamus. alioquin, quemadmodum superius inveni-
mus, nihil prodest beneficium aliud conferre, nisi honesta &
bona sit mens eorum, qui accepturi sunt vel pecunias mul-
tas, vel imperium, vel aliam quamlibet potestatem. Ponemus
sic esse, necne? *Cal.* Profsus, si tibi placet. *So.* Si ergo nos

παρακαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλικλείς, δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικὰ, ἢ τειχῶν, ἢ νηωρίων, ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μὲν εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα τὴν οἰκοδομικὴν, **h** καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἂν, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴτι πάποτε οἰκοδόμημα ὠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ, ἢ τῶν φίλων τινὶ, ἢ ἡμέτερον αὐτῶν καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα, καλὸν ἢ αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ εἰ μὲν εὐρίσκομεν σκοπούμενοι, διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογιμοὺς γεγονότας, καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ὠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ ἡμῶν, **c** ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάχθημεν, οὕτω μὲν διακειμένων, νοῦν ἔχοντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημοσίᾳ ἔργα εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἶχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδειξαι, οἰκοδομήματά τε, ἢ μηδὲν, ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἀξία οὕτω δὴ ἀνόητον ἦν δὴ που ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. Φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, ἢ οὐ; ΚΑΛ.

invicem, o Callicles, cohortaremur, publice civilia pertractantes, ad murorum, vel navalium, vel templorum ingentia aedificia: numquid necesse esset, considerare nos ipsos atque dispicere, primum quidem an eius artis peritiam habeamus, necne, & a quo didicerimus? An ita oporteret id fieri, aut minus? *Cal.* Prorsus. *So.* Secundo vero, si quando privatim nobis, vel amicis, aliquod construximus aedificium, idne pulchrum sit vel turpe. Quod si invenerimus, magistrōs nobis bonos praestantesque fuisse, multaque aedificia atque praeclara, tum una cum magistris, tum a nobis ipsis privatim, posteaquam a magistris soluti ac liberati fuimus, aedificata, tunc demum rationi consentaneum esset, ad publica negotia nos conferre. At si neque magistrum nostrum possemus ostendere; aedificia quoque aut nulla, aut non bene constructa: stultum certe foret, opera aggredi publica, nosque ad illa invicem cohortari. Fatemur recte haec dici, necne? *Cal.* Prorsus. *So.* Nonne similiter & *Plat. Oper. Vol. IV.* **K**

- d. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτῷ πάντα τὰ τε ἄλλα, καὶ εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν, παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἰκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπισκεψώμεθα δὴ που ἂν ἔγωγε σὲ καὶ σὺ ἐμέ φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ εἰ δὴ τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δούλος, ἢ ἐλεύθερος. καὶ ἐγὼ, οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν. καὶ εἰ μὴ εὐρίσκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελ-
- e. τίω γεγονότα τὸ σῶμα, μήτε τῶν ξένων, μήτε τῶν ἀσῶν, μήτε ἀνδρά, μήτε γυναῖκα, πρὸς Δίδς, ἃ Καλλιπλείς, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοσίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μὲν ὅπως ἐτύχομεν ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι, καὶ γυμνάσασθαι ἰκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πύθῳ τὴν κεραιάν ἐπιχειρεῖν μαυθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν, καὶ ἄλλους τοιοῦτους παρακαλεῖν; οὐκ ἀνόητον σοὶ δοκῆ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν; ΚΑΛ. Ἐμοιγε. ΣΩ. Νῦν δὲ,
- p. ἃ βέλτερις ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐτὸς ἄρτι ἀρχὴν πράττειν
515 τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ πᾶρακαλεῖς, καὶ ὀνειδί-

in ceteris omnibus: atque si in civilium rerum tractatione nos invicem hortaremur, quasi idonei sumus medici, examinare nos mutuo hunc in modum conveniet: Age per deos, ipse Socrates, quonam pacto affectum ad sanitatem corpus habeo, vel quisnam alius Socratis opera evasit a morbo, sive liber, sive servus? & me quidem de te eadem ratione iudicare decet: atque nisi aliquem per nos vel peregrinorum, vel civium, sive virum sive mulierem, sanatum esse comperimus, per Iovem valde ridiculum foret, eo amentiae provehi, ut nullis privatim tentatis, nullisque perfectis rebus, necdum arte exercitata, figulariam, ut dici solet, in dolio discere aggrediamur, & ipsi ad rempublicam accedentes, & ad eam alios provocantes. Nonne id conari stulti hominis esse putares? Cal. Nimirum. So. At, o virorum optime, cum nuper administrare rempublicam coeperis, ac me insuper exhorteris, quodque id non faciam, reprehendas, nonne ita inter nos considerare debemus? Agedum,

ζεις ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους; Φέρε, Καλλι-
 κληῆς ἤδη τίνα βελτίω πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔσι ὅστις
 πρότερον πονηρὸς ὢν, ἀδικὸς τε καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἄφρων,
 διὰ Καλλικλέα καλὸς τε καὶ ἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος, ἢ ἄσος,
 ἢ δοῦλος, ἢ ἐλεύθερος; λέγε μοι, εἰάν τις σὲ ταῦτα ἐξετάζη, b
 ὦ Καλλικλείς, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίω πεποιημέναι ἄν-
 ἄρωπον τῇ συνουσίᾳ τῇ σῇ; οὐκ εἰς ἀποκρίνασθαι εἴπερ ἔσι
 τοιόνδε τι ἔργον σὸν ἐτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπι-
 χειρεῖν; ΚΑΛ. Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλ' οὐ
 Φιλονεικία γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι ὄν-
 τινά ποτε τρόπον οἶε δεῖν πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν ἢ ἄλλου του c
 ἄρα ἐπιμελήσῃ ἡμῖν ἔλθων ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ
 ὅπως ὀτιβέλτισοι οἱ πολῖται ὦμεν. ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὠμολο- c
 γήκαμεν τοῦτο δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὠμολογή-
 καμεν, ἢ οὐ; ἀποκρίνου. ὠμολογήκαμεν ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀπο-
 κρινοῦμαι. Εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζ-
 ζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεῖς εἰπὲ περὶ ἐκείνων

quemnam suorum civium Calicles reddidit meliorem? estne
 quisquam, qui cum antea improbus, & iniustus, & incontinens
 atque imprudens esset, tandem vero Caliclis opera honestus
 bonusque evaserit, sive peregrinus, sive civis, sive servus, sive
 liber? Dic, si quis id abs te exigat, quidnam sis responsurus?
 quem adduces aliquando factum tua consuetudine meliorem?
 an exponere piget, si aliquod eiusmodi est opus privatim a
 te confectum prius, quam ad rempublicam te conferres? Cal.
 Contentiosus es, Socrates. So. At non contentionis causa id
 requiro, sed revera cupiditate discendi quemadmodum admini-
 stranda nobis publica negotia censeas: an alia curanda sunt rem-
 publicam adeuntibus, quam ut optimi cives efficiantur: an non
 saepius iam confessi sumus, id esse civili homini faciendum?
 Num confessi sumus? Responde, quaeso. Profecto confessi su-
 mus, ut ego pro te respondeam. Si igitur ad id in sua civi-
 tate virum bonum incumbere decet, nunc in memoriam revo-
 cans mihi dicas velim, numquid illi, quos paulo ante commē-

- τῶν ἀνδρῶν ὧν ὀλίγω πρότερον ἔλεγες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν
- d. ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ Κίμων, καὶ Μιλτιάδης, καὶ Θεμιστοκλῆς. ΚΑΛ. Ἐμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγαθοὶ, δηλονότι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίησε τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων. ἐποίησε, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Ἐποίησε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγε; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκ ἴσως δεῖ, ᾧ βέλτιτε; ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὁμολογημένων,
- e. εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης. ΚΑΛ. Τί οὖν δῆ; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τούναντίον διαφθαρήναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω Περικλέα πεποιημέναι Ἀθηναίους, ἀργούς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους, καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν πρῶτον κατασῆσαντα. ΚΑΛ. Τῶν τὰ ᾧτα κατεαγόντων ἀκούεις ταῦτα, ᾧ Σόκράτες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σὺ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον εὐδοκίμει Περικλῆς, καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δι-

morasti, adhuc tibi boni cives fuisse videantur, Pericles, Cimon, Miltiades, Themistocles. *Cal.* Mihi quidem. *So.* Nonne, si fuere boni, unusquisque illorum cives ex deterioribus reddidit meliores? nonne ita? *Cal.* Ita. *So.* Si ita est, ergo quando Pericles primo orare coepit ad populum, deteriores erant Athenienses, quam cum postremam ad eos habuit orationem. *Cal.* Forsitan. *So.* Non licet, vir optime, dicere forsitan. nam ex his quae concessimus, necessario sequitur: si quidem bonus ille civis fuit. *Cal.* Quid tum? *So.* Nihil. verum ad haec id mihi dicas: numquid dicantur Athenienses Periclis opera meliores esse redditi, aut omnino contra ab illo corrupti. sane Periclem audio Athenienses fecisse pigros, timidos, loquaces, avaros: primumque mercenaria stipendia induxisse. *Cal.* Ab his qui fractas habent aures haec audis, o Socrates. *So.* At haec non amplius audio, sed apertissime scimus uterque: videlicet Periclem ab initio magno in pretio fuisse habitum, neque turpem sententiam adversus eum ullam tulisse Athenienses, dum

κην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι ἡνίκα χεῖρους ἦσαν· ἐπει-
 δὴ δὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐγεγόνεισαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ P. 1
 βίου Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο· ὀλίγου δὲ 516
 καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δηλονότι ὡς πονηροῦ ὄντος. ΚΑΛ. Τί
 οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὅντων γοῦν ἂν
 ἐπιμελητῆς, καὶ ἵππων καὶ βοῶν, τοιοῦτος ὢν, κακὸς ἂν ἐδό-
 κει εἶναι, εἰ παραλαβῶν μὴ λακτίζοντας, μηδὲ κυρίττους,
 μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριό-
 τητα. ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητῆς ὅστισοῦν ὅπουοῦν
 ζῶσι, ὃς ἂν παραλαβῶν ἡμερώτερα, ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ b.
 παρέλαβε; δοκεῖ, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοι χάρισω-
 μαι. ΣΩ. Καὶ τὸδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος, πό-
 τερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζῶων ἐστίν, ἢ οὐ; ΚΑΛ. Πᾶς
 γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο; ΚΑΛ.
 Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτοὺς, ὡς ἄρτι ἠμολογοῦμεν,
 δικαιότερους γεγεμέναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου; εἶπερ
 ἐκεῖνος ἐπεμελεῖτο αὐτῶν, ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά; ΚΑΛ. c.

pravi erant : postquam vero honesti & boni ab ipso facti sunt,
 in extremo eius vitae furti ipsum condemnasse; parumque
 abfuisse, quin ultimo supplicio quasi malum virum afficerent.
Cal. Quid tum? malusne propterea Pericles vir existit? *So.*
 Talis quidem afinorum curator & equorum atque boum ma-
 lus videretur, si cum eos acceperit neque calcitrosos, neque cor-
 nu petentes, neque mordaces, effecerit ut haec ob feritatem
 habeant vitia. an non tibi videtur ille cuiuslibet animalis ma-
 lus esse curator, qui cum acceperit mansuetum, magis ferum
 reddiderit, quam accepit? Videtur tibi, necne? *Cal.* Concedo
 equidem, ut tibi gratum faciam. *So.* In hoc praeterea gratifi-
 care mihi, respondens, utrum homo unum sit animalium, necne.
Cal. Quidni? *So.* Nonne hominum curam Pericles habebat?
Cal. Habebat. *So.* Quid ergo? an non oportebat ipsos, quem-
 admodum modo consensimus, iustiores ex iniustioribus ab illo
 fuisse factos? si quidem ille qui curabat eos, in rebus civili-
 bus peritus erat. *Cal.* Prorsus. *So.* Nonne iusti mansueti sunt,

- Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴγε δίκαιοι, ἡμεροί, ὡς ἔφη Ὅμηρος, σὺ δὲ τί Φῆς; οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς ἀπέφηνεν ἢ οἴους παρέλαβε· καὶ ταῦτ', εἰς αὐτόν ὃ ἤκιστ' ἂν ἐβούλετο. ΚΑΛ. Βούλει σοι ὁμολογήσω; ΣΩ. Εἰ δοκῶ γε σοὶ ἀληθῆ λέγειν. ΚΑΛ. Ἔσω δὴ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους τε καὶ
- d. χεῖρους; ΚΑΛ. Ἔσω. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικὰ Περικλῆς ἦν, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ΚΑΛ. Οὐ σύ γε Φῆς. ΣΩ. Μὰ Δι' οὐδέ γε σὺ, ἐξ ὧν ὁμολόγεις. πάλιν δὲ λέγε μοι περὶ Κίμωνος. οὐκ ἐξωστράκισαν αὐτόν οὔτοι οὐδ' ἐθεράπευεν; ἵνα αὐτοῦ δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς Φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα ταυτὰ ταῦτα ἐποίησαν, καὶ φυγῇ προσεζημίωσαν; Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηκί-
- e. σαντο· καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρύτανιν, ἐνέπεσεν ἂν. καίτοι οὔτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς σὺ Φῆς, οὐκ ἂν ποτε ταῦτα ἐπάσχον. οὐκοῦν οἴγε ἀγαθοὶ ἠνίοχοι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν ζευγῶν, ἐπειδὴν δὲ θεραπεύσωσι τοὺς ἴπ-

ut ait Homerus? tu vero quid ais? nonne similitur? Cal. Aio. So. Verumtamen ferus magis ipfos reddidit quam acceperat: idque adversus se ipsum; quod quidem minime voluisset. Cal. Visne tibi assentiar? So. Si videor tibi vera loqui. Cal. Sint ista. So. Proinde si magis ferus, ergo iniustiores atque detiores. Cal. Esto. So. Quamobrem non bonus ad rempublicam administrandam civis Pericles erat, ut ratio haec ostendit. Cal. Non, ut ipse ais. So. Per Iovem, neque ut tu inquis, per ea quae confiteris. Rursus autem mihi de Cimone dicas: nonne relegaverunt eum illi quos ipse curaverat, ut vocem eius decennio non audirent? Praeterea adversus Themistoclem idem fecerunt, atque exilio insuper damnare. Miltiadem vero, qui in Marathone pugnavit, in carceris barathrum detrudere decreverunt: ac nisi obstitisset magistratus, procul dubio incidisset. At vero si boni, ut tu ais, hi fuissent viri, talia nunquam illis accidissent. Etenim aurigae boni, nequaquam ab initio quidem de iugis non excidunt: postquam vero equos curaverint, eiusque

πους, καὶ αὐτοὶ ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότε ἐκπίπτουσιν· οὐκ ἔστι ταῦτ' οὔτ' ἐν ἡνιοχείᾳ, οὔτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί. ἢ δοκεῖ σοι; ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀληθεῖς ἄρα, ὡς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἀνδρᾶ ἀγα- P.
θὸν γεγονότα τὰ πολιτικά ἐν τῇδε τῇ πόλει σὺ δὲ ἠμολόγεις ⁵¹⁷
τῶν γε νῦν οὐδένα, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν καὶ προείλου τού- a.
τους τοὺς ἀνδράς· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξίσου τοῖς νῦν ὄντες.
ὥστε εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶν-
το, (οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον) οὔτε τῇ κολακικῇ. ΚΑΛ. Ἀλλὰ
μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὃ Σώκρατες, μήποτε τις τῶν νῦν ἔργα
τοιαῦτα ἐργάσεται οἷα τούτων ὃς βούλει εἰργασαί. ΣΩ. ὦ b.
δαιμόνιε, οὐδ' ἐγὼ φέγω τούτους, ὡς γε διακόνους εἶναι πό-
λεως· ἀλλὰ μοι δοκεῖσι τῶν γε νῦν διακονικώτεροι γεγονέναι,
καὶ μᾶλλον οἷοίτε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπεθύμει. ἀλλὰ γὰρ
μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν, πειθουτες,
καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο ὅθεν ἔμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πο-

artis fuerint peritiores, tunc excidunt. id enim neque in auri-
garia, neque in alio quovis opere accidere solet. An tibi vi-
detur? Cal. Minime. So. Vera igitur erant quae a nobis in
superioribus dicebantur, nullum videlicet in hac civitate nos
virum scire exstitisse, qui in republica bonus civis esset ha-
bendus. tu vero confessus es, nullum ex his qui nunc sunt,
esse talem: ex his autem qui praecefferunt, exstitisse nonnul-
los, atque inter eos quidem hos viros prae ceteris elegisti. hi
vero non aliter se habere hac in re, quam qui nunc sunt Rhe-
tores, apparuerunt. Quapropter si hi oratores fuerunt, nequē
vera rhetorica usi sunt, (alioquin nunquam cecidissent) neque
adulatoria. Cal. Multum tamen abest, o Socrates, ut quisquam
eorum qui nunc sunt talia gesserit, qualia istorum quivis gessit.
So. O beate, nec ego, quantum ad civitatis administrationem
pertinet, istos vitupero: immo vero hac in re mihi videntur
diligentiores quam hi nostri fuisse, aptioresque ad illa confi-
cienda, quae civitas cupiebat. verum in eo, quod castigare
civium cupiditates oporteat, neque illis obsecundare, & per-

- λίται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι. ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου. ναῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, καὶ ἐγὼ σοι ὁμολογῶ δεινότερους εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν. Πρᾶγμα οὖν γελοῖον ποιούμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις. ἐν παντὶ γὰρ τῷ χρόνῳ ὄν διαλεγόμεθα, οὐδὲν παυόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι, καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ, τι λέγομεν. ἐγὼ οὖν σε πολλάκις οἶμαι ὁμολογηκέαι, καὶ ἐγνωκέαι, ὡς ἄρα διττὴ αὕτη τίς
- d. ἢ πραγματεία ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν· καὶ ἢ μὲν ἐτέρα, διακονικὴ ἐστὶν, ἢ δυνατόν εἶναι ἐκπορίζειν, εἴαν μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία· εἴαν δὲ διψῇ, ποτά· εἴαν δὲ ριγῶ, ἱμάτια, ἐράματα, ὑποδήματα, ἄλλα ἂν ἔρχεται σώματα εἰς ἐπιθυμίαν. καὶ ἐξεπιτήδες δὲ σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾶον καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι, ἢ κάπηλον ὄντα, ἢ ἔμπορον, ἢ δημιουργόν του αὐτῶν
- e. τούτων, σιτοποιόν, ἢ ὄψοποιόν, ἢ ὑφάντην, ἢ σκυτοτόμον, ἢ σκυτοδεσφόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν, ὄντα τοιοῦτον, δόξειαι τε καὶ

suadendo & cogendo ad hoc ipsum perducere unde meliores reddantur cives, nihil, ut ita loquar, inter hos atque illos interest: quod quidem solum est boni civis officium. Attamen tibi confiteor, illos his aptiores fuisse ad naves, navalia, moenia, aliaque eiusmodi multa reipublicae comparanda. In rem ergo ridiculam disputando revoluti sumus. siquidem in omni hac disputatione in idem assidue circumferimur, quid dicamus ignari. Ego enim te saepius concessisse arbitror atque cognovisse, geminam hanc esse facultatem circa corpus & circa animam curatricem. & alteram quidem ministram, per quam quae corpus cupiat, comparentur: veluti si famefcatur, cibi; si sitiat, potus; si frigeat, vestes, stragula, calcei, ceteraque quae ad usum corporis exiguntur. Et profecto dedita opera easdem per imagines tibi loquor, ut facilius intelligas, horum esse paratorem, vel cauponem, vel mercatorem, aut opificem alicuius istorum, videlicet pistorem, aut coquum, aut textorem, aut calceorum futorem, infectoremque coriorum: nec mirum est,

αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι ὅτι ἐστὶ τις παρὰ ταύτας ἀπάσας τέχνη γυμνασικὴ τε καὶ ἰατρικὴ, ἣ δὴ τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θεραπεία ἤνπερ καὶ προσήκει τούτων ἀρχεῖν πασῶν τῶν τεχνῶν, καὶ χρῆσθαι τοῖς τούτων ἔργοις διὰ τὸ εἰδέναι ὅ, τι τὸ χρῆσθον καὶ ποιηρὸν τῶν σιτίων ἢ ποτίων ἐστὶν εἰς ἀρετὴν σώματος, τὰς δ' ἄλλας πάσας p. ταύτας ἀγνοεῖν. διὸ δεῖ καὶ ταύτας μὲν, δουλοπρεπεῖς τε καὶ ⁵¹⁸ a. διακονικὰς καὶ ἀνελευθέρους εἶναι περὶ σώματος πραγματείαν, τὰς ἄλλας τέχνας τὴν δὲ γυμνασικὴν καὶ ἰατρικὴν, κατὰ τὸ δίκαιον, δεσποίνας εἶναι τούτων. ταυτὰ οὖν ταῦτα ὅτι ἐστὶ καὶ περὶ ψυχῆν, τοτὲ μὲν μοι δοκεῖς μαυθάνειν ὅτι λέγω καὶ ὁμολογεῖς, ὡς εἰδὼς ὅ, τι ἐγὼ λέγω ἦκεις δὲ ὀλίγον ὑπερον λέγων ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γεγόνασι πολῖται ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐπειδὴν ἐγὼ ἐρωτῶ οἵτινες, δοκεῖς μοι ὁμοιοτάτους h. προτείνεσθαι ἄνθρώπους περὶ τὰ πολιτικὰ, ὥσπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυμνασικὰ ἐμοῦ ἐρωτῶντος οἵτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ εἰσι σωμάτων θεραπευταὶ, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδάζων, Θεα-

eum qui talis sit, videri corporis curatorem, tam sibi quam aliis imperitis: esse praeterea artem quandam gymnasticam atque medicinam, in quibus curatio corporis revera consistit: quam decet huiusmodi artibus imperare, earumque operibus uti, propterea quod scientiam habeat boni atque mali, quantum ad corporis pertinet alimenta atque valetudinem: quod quidem ab his aliis omnibus ignoratur. quam ob causam dicendum est, has quidem ferviles, ministrasque, & illiberales esse circa corporis cultum: gymnasticam vero & medicinam his merito dominari. Haec igitur eadem esse etiam circa animum, videris mihi interdum cognoscere: mihi que concedis, tanquam quid dicam intelligas. Verum paulo post adducis in medium, viros praeclaros & bonos in hac civitate quondam fuisse: atque me quaerente, quinam isti fuerint, videris simillimos proferre homines circa rempublicam, ac si me percontante, quinam fuerint aut sint boni circa gymnasticam corporum curatores, responderes mox, idque serio, Thearion pistor, & Mithaecus,

- ρίων ὁ ἀρτοποιὸς, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὄψοποιίαν συγγεγρα-
φῶς τὴν Σικελικὴν, καὶ Σάραμβος ὁ κᾶπηλος· ὅτι οὗτοι θου-
μάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταί, ὁ μὲν, ἄρτους θου-
c. μασοὺς παρασκευάζων· ὁ δὲ, ὄψον· ὁ δὲ, οἶνον. ἴσως ἂν οὖν
ἡγανᾶκται εἰ σοι ἔλεγον ἐγὼ, ὅτι ἄνθρωπε, ἐπαίεις οὐδὲν
περὶ γυμνασικῆς. διακόνους μοι λέγεις καὶ ἐπιθυμιῶν παρα-
σκευαστὰς ἀνθρώπους, οὐκ ἐπαίοντασ καλὸν καὶ γαθὸν οὐδὲν
περὶ αὐτῶν· οἱ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἐμπλήσαντες καὶ παχύ-
ναυτες τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ' αὐτῶν,
προσαπολλύουσιν αὐτῶν καὶ τὰς ἀρχαίας σαρκᾶς. οἱ δ' οὖν
d. δι' ἀπειρίαν οὐ τοὺς ἐσιῶντασ αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους
εἶναι καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν· ἀλλ' οἱ ἂν αὐ-
τοῖς τύχωσι τότε παρόντες καὶ συμβουλευόντες τι. ὅταν δὲ
αὐτοῖς ἦκη ἢ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῶ ὑπερον-
χρόνῳ, ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσου-
ται καὶ ψέξουσι, καὶ κακὸν τι παίησουσιν, ἂν οἷοίτ' ὦσι τοὺς
δὲ προτέρους ἐκείνους καὶ αἰτίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσι.
e. καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλειε, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζῃ ἐγκω-

qui de Siculorum arte coquinaria scripsit, & Sarambus caupo: quasi hi mirabiles corporum cultores exstiterint: quorum hic suaves panes, ille epulas, ille vinum praeparabat. Fortasse igitur indigne ferres, si gymnasticam te non intelligere dicerem. nam ministros in medium affers, cupiditatumque paratores, qui quid honestum bonumve sit in his, nequaquam diiudicant, sed utcunque contingit, corpora hominum implent, ea-que faginant, hi laudantur ab ipsis, cum tamen ob nimiam impletionem carnes ipsorum veteres absumserint. Atque postea cum ingruunt morbi, qui ita nutriti sunt, eos quidem, qui deinceps consuluerunt, ob ignorantiam accusant: eos vero qui ad libidinem nutrivere, nequaquam. cum, inquam, repletio talis tanquam immoderata tandem infert morbum, tunc praesentes consultores criminantur & improbant, atque insuper si queant, malo afficiunt: priores vero illos, qui causam morbi dedere, laudibus efferunt. Et tu nunc, o Callicles, simillimum

μιάζεις ἀνθρώπους, οἱ τοιοῦτους εἰσιάκασιν εὐωχοῦντες ὧν ἐπεθύμουν· καὶ φασὶ μεγάλην τὴν πόλιν πεποιχμέναι αὐτούς· ὅτι δὲ οἰδεῖ καὶ ὕπουλός ἐστι δι' ἐκείνους τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται. ἄνευ γὰρ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, λιμένων, p. και νεωρίων, καὶ τειχῶν, καὶ φόρων, καὶ τοιούτων φλυα-⁷¹⁹ a. ρίων, ἐμπεπλήνασι τὴν πόλιν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ἢ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε παρόντας αἰτιάσονται συμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγωμιάσουσι, τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήφονται, εἰ μὴ εὐλαβῆ, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἐταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπολλύωσι πρὸς οἷς ἐκτίσαντο· οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν, ἀλλ' ἴσως συναιτίων. καίτοι ἐγώ γε b. ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὄρω γιγνόμενον, καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι. αἰσθάνομαι γὰρ, ὅταν ἢ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζεται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλιαζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιχότες. ἄρα ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς

quiddam facis, dum eos laudas qui hos nutrivere, atque his rebus quarum cupido incesserat, implevere: quos aiunt magnam effecisse civitatem: quod autem tumens & intus male sana iam sit ob antiquos illos non sentiunt. absque enim temperantia & iustitia, portibus, navalibus, moenibus, tributis, vestigalibus, & huiusmodi nugis civitatem hanc impleverunt. Quando igitur morbus erumpit, tunc illi qui in praesentia gubernant rempublicam improbantur. Themistocles vero ipse, & Cimo; & Pericles, qui malorum causa fuere, laudantur. Quamobrem tu forsitan, nisi caveas, capieris, & amicus meus Alcibiades, quando praeter illa quae acquisita erant, vetera quoque fuerint amissa: quamvis malorum causa vos non fitis, sed una cum ceteris causa. Atqui ego rem stultam & nunc cerno, & de antiquis illis audio. sentio enim, quando civitas aliquem ex his qui in republica versantur, iniustitiae damnare aggreditur, graviter eos ferre atque discruciarum animo, quasi iniqua patiantur qui beneficia in rempublicam multa contulerint.

- ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τούτων λόγος; τὸ δὲ ἔλεν ψεῦδός ἐστι. πρῶ-
 c. τῆς γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἰς ποτε ἀδικίᾳ ἀπόλοιτο ὑπ' αὐ-
 τῆς τῆς πόλεως ἧς προσκατῆ. κινδυνεύει γὰρ ταυτὸν εἶναι, ὅσοι
 τε πολιτικοὶ προσποιῶνται εἶναι, καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ
 σοφισταί, τᾶλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγ-
 μα. Οἰσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι, πολλάκις κα-
 τηγοροῦσι τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς, τοὺς τε
 μισθοὺς ἀποσεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδίδόντες, εὖ
 d. παθόντες ὑπ' αὐτῶν. καὶ τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώτερον
 εἴη πρᾶγμα; ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομένους,
 ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, σχόντας δὲ
 δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τούτῳ ὃ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο
 ἄτοπον εἶναι, ᾧ ἑταίρε; ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν με ἠνάγκα-
 σαι, ᾧ Καλλικλείς, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνασθαι. ΚΑΛ. Σὺ
 δ' οὐκ ἂν οἴσῃ εἰς λέγειν, εἰ μὴ τις σοὶ ἀποκρίνοιτο; ΣΩ.
 e. Ἐοικά γε. ἡὖν γοῦν συχνοὺς τείνω τῶν λόγων, ἐπειδὴ μοι
 οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνασθαι. ἀλλ', ᾧ ἄρα, εἰπὲ πρὸς Φιλίου, οὐ

Nempe aiunt, iniuste se ab illa damnari. quod omnino falsum est. Nunquam enim reipublicae gubernator iniuste damnatur ab ea, cui praeest, civitate. Videtur autem idem evenire his qui in republica versantur, atque sophistis. Sophistae enim, quamvis in ceteris sapientes, in hoc tamen uno absurde se gerunt, quod cum se docere virtutes affirmant, saepe tamen discipulos velut ingratos accusant atque iniustos, qui cum bona ab eis reportarint, mercedem tamen nullam aut gratiam referant. quo quidem sermone nihil a ratione est alienius, quod videlicet viri boni iustique facti, & ab iniustitia praeceptoris opera remoti, atque iustitia praediti, iniurias ea ipsa iniustitia quam non habent praeceptoribus inferant. an non videtur tibi, o amice, id absurdum? Revera concionari me coegisti, dum respondere recusas. Cal. Tu vero per te ipsum dicere non potes, nisi quis tibi respondeat? So. Videor equidem: & nunc frequentes iam extendo sermones, dum ipse mihi non respondere dignaris. Sed, o bone vir, per Iovem amicabilem, mihi

δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι, ἀγαθὸν φάσκοντα πεποιημέναι τινα, μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὸς γεγονώς τε καὶ ἂν, ἔπειτα πονηρὸς ἐστίν; ΚΑΛ. Ἐμοίγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φασκόντων παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν; ΚΑΛ. Ἐγώ γε. ἀλλὰ τί ἂν λέγοις ἀνθρώπων περὶ οὐδενὸς ἄξιον; ΣΩ. Τί δ' ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἱ φάσκοντες προεσθάναι τῆς πόλεως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἀσβελτίστῃ ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν ὅταν τύχῳσιν, ὡς πονηροτάτης; οἶσι τί διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταυτὸν, ὃ μακάρι, ἐστίν σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παραπλήσιον ὡς περ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πᾶλλον. σὺ δὲ δι' ἀγνοίαν, τὸ μὲν, πάγκαλόν τι οἶσι εἶναι, τὴν ῥητορικὴν τοῦ δὲ καταφρο-
νεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιον ἐστὶ σοφιστικὴ ῥητορικῆς, ὅσπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς, καὶ γυμνασικὴ ἰατρικῆς. μόνοις δ' ἐγώ γε καὶ ὦμην τοῖς δημηγόροις τε καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχαρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πο-

dicas, an non praeter rationem tibi videtur, ut is qui dicat se bonum aliquem reddidisse, de eodem conqueratur, quasi qui bonus ab ipso factus est, sit & malus? Cal. Mihi quidem videtur. So. Nonne audis illos qui docere virtutem profitentur, talia conqueri? Cal. Equidem. sed quidnam de hominibus nullius pretii dicere potes? So. Quid vero de illis diceres, qui reipublicae praeesse se aiunt, atque ut illa quam optima sit diligenter excogitare; rursusque ipsam accusant, prout accidit, tanquam pessimam? putasne hos ab illis differre? Idem profecto, o beate, est sophista ac rhetor, vel propinquum aliquid atque simile, quemadmodum ad Polum dicebam. Tu autem propter ignorantiam praeclarum quiddam putas esse rhetoricam, sophisticam vero contemnis. sed revera pulchrior est sophistica, quam rhetorica: quo & pulchrior est conditrix legum quam iudiciaria, & gymnastica quam medicina. Solis autem concionatoribus & sophistis minime arbitrator concedendum, ut de eo quod ipsi docent, quasi sibi sit malum, conquerantur. alioquin in eadem ipsa accusatione se ipsos pariter

- μηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐδὲν ὠφελήμασιν οὐς Φασιν ὠφελεῖν. οὐχ
 c. οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ πρόεδαι γε δὴ πο-
 τὴν εὐεργεσίαν ἀνεμισθοῦ, ὡς τὸ εἶδος, μόνοις τούτοις ἐνε-
 χῶρει, εἴπερ ἀληθῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις
 εὐεργετηθεὶς, οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτριβῆν, ἴσως ἂν
 ἀποσερήσειε τὴν χάριν, εἰ πρόοιτο αὐτῷ ὁ παιδοτριβῆς, καὶ
 μὴ συνθέμενος αὐτῷ μισθόν, ὀτιμάλισα ἅμα μεταδιδούς τοῦ
 τάχους, λαμβάνοι τὸ ἀργύριον. οὐ γὰρ τῇ βραδυτῆτι, οἶμαι,
 d. ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικία. ἢ γὰρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ.
 Οὐκοῦν εἴτις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιροῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν δεινὸν
 αὐτῷ μήποτε ἀδικηθῆν ἄλλ' ὅ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην τὴν
 εὐεργεσίαν πρόεδαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναίτο τις ἀγαθοὺς ποιεῖν.
 οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Διὰ ταῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς
 μὲν ἄλλας συμβουλάς συμβουλευεῖν, λαμβάνοντα ἀργύριον,
 οἷον οἰκοδομίας πέρι, ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν.
 e. ΚΑΛ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως,
 ὄντιν' ἂν τις τρόπον ὡσβέλτιστος εἴη, καὶ ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰ-

criminentur, quasi nihil eis profecerint, quibus utilitatem attulisse se dicunt. nonne ita se res habet? *Cal.* Ita profus. *So.* Et contulisse beneficium absque mercede, ut consentaneum est, solis istis conveniebat, si quidem vera dicerent. nam alia quidem beneficia cum quis acceperit, veluti per gymnasii magistrum celer factus, forte utique gratiam non referret, nisi caveretur, ut mercedem solveret, quamprimum celer satis evaserit. non enim tarditate, ut arbitror, homines, sed iniustitia iniuriam faciunt. Nonne? *Cal.* Ita. *So.* Si quis igitur hoc ipsum auferat, scilicet iniustitiam, discrimen iam iniuriae devitaverit. verum per id solum in tuto collocari beneficium potest, si quis eos, quibus confert, bonos revera possit efficere. Nonne? *Cal.* Consentio. *So.* Propterea, ut videtur, in aliis contractibus turpe non est sibi cavere, veluti pro aedificiis ceterisque artificiiis. *Cal.* Apparet. *So.* Pro hac autem facultate, scilicet ut bonus quis fiat, optimeque familiam suam gubernet

κίαν διοικοῖ ἢ πόλιν, αἰσχροὺν νερόμισται μὴ φάναι συμβου-
λεύειν, ἐὰν μὴ τις αὐτῷ ἀργύριον διδῶ. ἢ γὰρ; ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἰτίον ἐστίν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν
εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντευποιεῖν. ὥστε
καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐερ-
γεσίαν ἀντ' εὖ πείσεται· εἰ δὲ μὴ, οὐ. ἐστὶ ταῦτα οὕτως ἔχον-
τα; ΚΑΛ. Ἔστιν. ΣΩ. Ἐπι ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν

θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι τὴν τοῦ διαμάχεσθαι ^{p.}
'Αθηναίοις ὅπως ὠσβέλτιζοι ἔσονται, ὡς ἰατρόν ἢ ὡς διακο- ^{52^a}
νήσοντα, καὶ πρὸς χάριν ὁμιλήσοντα. τάληθ' μοι εἰπέ Καλ-
λίκλεις. δίκαιος γὰρ εἶ, ὥσπερ ἤρξω παρρησιάζεσθαι πρὸς
ἐμὲ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων. καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἶπέ.

ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν ὅτι ὡς διακονήσοντα. ΣΩ. Κολακεύ-
σοντα ἄρα με, ὦ γενναϊότατε, παρακαλεῖς. ΚΑΛ. Εἰ σοὶ **b.**
Μυσόν γε ἡδίων καλεῖν, ὦ Σώκρατες, ὡς εἰ μὴ ταῦτά γε
ποιήσεις; ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὃ πολλάκις εἶρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ

atque rempublicam, turpe existimatur nihil prius velle docere,
quam de pecunia caveatur. Nonne? *Cal.* Certe. *So.* Constat
enim hanc esse causam, quia solum hoc ex aliis beneficiis eum
qui acceperit facit referendae gratiae cupidum. quapropter
praeclarum videtur esse argumentum, si is, qui officium eius-
modi praestiterit, vicissim ipse recipiat: contra vero nequa-
quam. Num haec ita se habent? *Cal.* Ita. *So.* Ad utram igi-
tur me cohortaris civitatis curam? age, mihi definias, ad eam-
ne, per quam cum Atheniensibus pugnem, contendamque ut
quam optimi fiant, tanquam medicus: an ad eam, per quam
tanquam minister voluptatis fiam, & ad gratiam loquar? Et
mihi vera dic, o Callicles. decet enim te, quemadmodum in-
cepisti, audacter profequi, mihi libere exprimendo quae sentis.
Et nunc ergo bene generoseque responde. *Cal.* Ad ministerium
profecto te exhortor. *So.* Ad adulationem ergo me, o vir ge-
nerosissime, provocas. *Cal.* Si mavis, o Socrates, Mysus vo-
cari, vocaberis utique, nisi mihi credideris. *So.* Ne obicias
mihi nunc, quod iam saepius obiecisti, videlicet interficiet te,

- με ὁ βουλόμενος· ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἶπω ὅτι πονηρός γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα μὴδ' ὅτι ἀφαιρήσεται ἂν τι ἔχω· ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἶπω ὅτι, ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ' ἔξει ὃ, τι χρήσεται
- c. αὐτοῖς. ἀλλ' ὥσπερ με ἀδίκως ἀφείλετο, οὕτω καὶ λαβὰν, ἀδίκως χρήσεται· εἰ δὲ ἀδίκως, αἰσχροῦς· εἰ δὲ αἰσχροῦς, κακῶς. ΚΑΛ. Ὡς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πιστεύει μὴδ' ἂν ἐν τούτων παθεῖν, ὡς οἰκῶν ἐκποδῶν, καὶ οὐκ ἂν εἰσαχθεῖς εἰς δικαστήριον ὑπὸ πάνυ ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου καὶ Φαύλου. ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμι, ὦ Καλλικλείς, ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ οἴομαι ἐν τῆδε τῇ πόλει ὄντινοῦν ἂν ὃ, τι τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τὸδε μέντοι εὔ οἶδ' ὅτι ἂν περ εἰσῶ εἰς δικαστήριον περὶ
- d. τούτων τινὸς κινδύνων ὃ σὺ λέγεις, πονηρός τις με ἔσαι ὃ εἰσάγων. οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστὸς μὴ ἀδικοῦντ' ἀνθρώπων εἰσάγοι. καὶ οὐδὲν γε ἄτοπον εἰ ἀποθάνοιμι. βούλει σοι εἶπω διότι ταῦτα προσδοκῶ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἴμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἶπω μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὡς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ, καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν. ὅτε

Socrates, quicumque voluerit: ne ego iterum ita respondeam, At malus bonum. neque iterum dicas: auferet tibi, o Socrates, quilibet, si quid habes: ne ego quoque respondeam, At vero qui auferet, nesciet illis tanquam sibi utilibus uti, sed quemadmodum iniuste a me abstulerit, sic ipse utetur iniuste. quod si iniuste, ergo & turpiter: denique si turpiter, male. *Cal.* Videris mihi opinari, nihil eiusmodi accidere tibi posse; proinde ac si procul hinc habitas: neque deduci posse in iudicium putas ab ignavissimo quoque nulliusque pretii homine. *So.* Amens certe forem, o Callicles, nisi putarem in hac civitate unumquemque quodlibet eiusmodi pati posse. Hoc tamen certo scio, si in iudicium venero, periclitans ob ea quae tu affers, improbum fore qui me accusaverit. nullus enim bonus hominem accusat infontem. Profecto nihil mirum foret, si morte damnarer. Vis tibi dicam, quam ob causam haec exspectem? *Cal.* Volo equidem. *So.* Arbitror equidem, me una cum paucis Atheniensibus, ne dicam solum, civilem disciplinam revera

οὐδ' οὐ πρὸς χάριν λέγων τοὺς λόγους οὐδ' λέγω ἐκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων e. ποιεῖν ἃ σὺ νῦν παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἔξω ὅ, τι λέγων ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἤκει λόγος ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον. κρινοῦμαι γὰρ, ὡς ἐν παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρινοίτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ. σκόπει γὰρ τί ἂν ἀπολογοίτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τούτοις ληφθεῖς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις, λέγων ὅτι, ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἰργασαι ἀνήξ' καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθεῖρει, τέμνων τε καὶ κᾶων, καὶ ἰχναίνων, καὶ πνίγων, ἀπορεῖν ποιεῖ. ^{P.} πικρότατα πύματα διδοὺς, καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἀναγκάζων. ⁵²² οὐχ, ὡσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχου ὑμᾶς. τί ἂν οἶε ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀπολιθθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἴποι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς. ὅπόσον οἶε ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς

tractare, meque solum ex omnibus qui nunc sunt, civilia exercere. proinde tanquam non ad gratiam verba faciens, quae frequentissime facio, sed ad id potius, quod optimum est, quam quod dulcissimum: neque ea, ad quae quasi praeclara quaedam tu nunc monendo exhortaris, recipiens me facturum: nimirum quod potissimum in iudicio dicam, non habebō. Et nunc quidem recurrit mihi rursus in mentem quod ad Polum dixeram. ita enim de me iudicaretur, quemadmodum inter pueros de medico, quem accusaverit coquus. Considera enim, qua se ratione defenderet medicus, die sibi apud pueros dicta, si quis eum his verbis accuset: Vir iste, o pueri, multa vobis intulit mala. nam & vos, & minimos natu ex vobis, secando urendoque contorquet, & attenuans suffocansque afflictat, praeterea amarissimos praebet potus, & ad famem sitimque vos urget. ego vero contra multa & varia suaviaque vobis paro. Si haec, inquam, coquus deferat accusator, quidnam censes hoc circumventum malo medicum responsurum? An forte vera fatebitur, dicens: Haec equidem, o pueri, omnia sanitatis vestrae gratia feci? At enim quam vehementer putas iudices eiusmo-

Plat. Oper. Vol. IV, L

- τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως οἴεσθαι γε χρή.
 ΣΩ. Οὐκοῦν οἶει ἐν πάσῃ ἀπορία ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι ὃ, τι
 b. χρή εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοιούτον μέντοι καὶ ἐγὼ
 οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ
 ἡδονὰς, ἅς ἐκπεπόμενα, ἔξω αὐτοῖς λέγειν, ἅς οὔτοι εὐεργε-
 σίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν. ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας
 ζηλῶ, οὔτε οἷς πορίζεται. εἴαν τέ τις μὲ ἢ νεωτέρους φῆ
 διαφθεῖρειν, ἀπορεῖν ποιῶντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κατη-
 γορεῖν, λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ
 ἀληθὲς ἔξω εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω καὶ
 c. πράττω, τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὃ ἄνδρες δικασταί, οὔτε ἄλλο
 οὐδέν. ὥστε ἴσως ὃ, τι ἂν τύχω τοῦτο πείσομαι. ΚΑΛ. Δο-
 κεῖ οὖν σοι, ὃ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει
 οὕτω διακείμενος, καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν; ΣΩ. Εἰ
 ἐκεῖνό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχει, ὃ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις
 ὠμολόγησας· εἰ βεβοηθηκῶς εἴη αὐτῷ, μήτε περὶ ἀνθρώπους,

di reclamaturos? *Cal.* Vehementer fortasse putandum est. *So.* Nonne igitur in maxima eum ambiguitate, inopiaque suae defensionis, tunc detineri existimas? *Cal.* Profusus. *So.* Idem mihi scio, si in iudicium traheret, eveniret. neque enim voluptates ullas, a me ad eorum libidinem inventas, commemorare possem, quas ipsi beneficii utilitatisque loco existimant. ego vero nequaquam nec inventores quidem earum probo, neque eos ob id, quibus praebentur, feliciores existimo. Praeterea si quis me dicat, vel corrumpere iuventutem, in ambiguitatem inopiamque deducendo; vel increpare redarguerique seniores acerbis ac mordacibus quibusdam verbis vel privatim, vel publice: non dabitur mihi veri dicendi facultas, Me videlicet iuste haec omnia dicere, eorumque ipsorum dumtaxat utilitati consulere: neque aliud quidquam afferre facile potero. quamobrem forsitan nihil est, quod adversus me non decerneretur. *Cal.* Videtur ergo tibi bene se habere, qui in civitate talis sit, ut sibi ipsi nequeat praesidio esse? *So.* Modo hoc fit in ipso, o Callicles, quod tu saepius consensisti, ut sibi id auxili praes-

μήτε περὶ θεοῦ ἀδικον μηδὲν μήτε εἰρηκῶς μήτε εἰργασμέ- d.
 νος. αὐτὴ γὰρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὁμολόγη-
 ται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν
 βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἑμαυτῷ καὶ ἄλλῃ βοηθεῖν, αἰσχυ-
 νοίμην ἂν, καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος, καὶ
 μόνος ὑπὸ μόνου καὶ εἰ διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσ-
 κοιμι, ἀγανακτοίην ἂν εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδεία τε-
 λευτῶν ἔγωγε, εὖ οἶδα ὅτι ῥαδίως ἴδοις ἂν με φέροντα τὸν e.
 θάνατον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅσ-
 τισ μὴ παντάπασιν ἀλόγος τε καὶ ἀνανδρός ἐστὶ τὸ δὲ ἀδι-
 κεῖν φοβεῖται. πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν
 εἰς ἄδου ἀφικέσθαι, πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστίν. εἰ δὲ βού-
 λει, σοὶ ἐγὼ ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι. ΚΑΛ.
 Ἄλλ' ἐπειδήπερ καὶ τἄλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον.
 ΣΩ." Ἀκουε δὴ, Φασί, μάλα καλοῦ λόγου. ὃν σὺ μὲν ἠγήσῃ P-
 μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι· ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοὶ ⁵²³
 a.

stare possit, quo neque adversus homines, neque adversus
 deos iniuste aliquid fecerit, aut dixerit. hoc enim auxilii ge-
 nus praestare sibi, saepius iam consensimus optimum esse. Si
 quis igitur me convincat, eiusmodi auxilium mihi vel aliis af-
 ferre non posse, procul dubio erubescerem, sive inter multos,
 sive inter paucos, sive solus a solo fuerim redargutus. Itaque si
 propter hanc impotentiam morerer, graviter ferrem. sin au-
 tem ob adulatoriae rhetoricae defectum ultimo supplicio affi-
 cerer, certo scio, me mortem perfacile ferentem te perspectu-
 rum. nam mori quidem nullus formidat, nisi omnino ratio-
 nis expers atque ignavus: iniuste autem agere veretur. Mul-
 tis enim peccatis refertam animam ad inferos descendere, ex-
 tremum omnium est malorum. Proinde si, quamobrem sic se
 res habeat, cognoscere cupis, rationem tibi exhibebo. Cal. Im-
 mo vero, cum cetera perfeceris, hoc etiam perfice. So. Audi
 igitur, ut aiunt, pulcherrimum sermonem, quem te arbitror
 fabulam putaturum: ego vero non fabulam, sed sermonem.
 nam tanquam vera quae dicturus sum, tibi narrabo. Profecto,

- λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ αἰεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπει-
- b.** δὲν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπίοντα, οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀδῆως, εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἵεναι. τούτων δὲ δικασαὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωσὶ, τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκεῖνη ἡμέρα δικάζοντες ἢ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅτε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ ἐκ μακάρων νήσων ἰόν-
- c.** τες, ἔλεγον πρὸς τὸν Δία ὅτι φοιτῶεν σφιν ἀνθρώποι ἑκατέρωσθε ἀνάξιοι εἶπεν οὖν ὁ Ζεὺς, Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γὰρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται. ζῶντες γὰρ κρινονται. πολλοὶ οὖν, ἢ ὃ ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες, ἡμφισ-

quemadmodum ait Homerus, Iupiter, Neptunus & Pluto, regnum, quod acceperunt a patre, inter se diviserunt. Exstabat autem haec lex de hominibus sub Saturno, & semper, & nunc etiam exstat apud deos, ut quicumque homines iuste pieque vitam egissent, cum e vita migrarent, ad beatorum insulas profecti, in omni felicitate viverent, a malis longe seiuncti: qui vero iniuste impieque vixissent, in punitionis iustique supplicii carcerem, quod appellant Tartarum, irent. Horum vero iudices sub Saturno, atque etiam sub ipso Iove regnare nuper incipiente, viventes erant atque viventium, atque eadem die, qua mortem quis obiturus fuerat, iudicabant: quapropter iniuste iudicabant. Igitur Pluto atque beatarum curatores insularum Iovem adeuntes retulerunt, indignos ad eos utrinque homines devenire. Ad quos sic inquit Iupiter, At ego remedium adhibebo. nunc enim propterea iudicatur inique, quod vestiti atque circumdati singuli iudicantur, quoniam ante obitum iudicantur. itaque multi, pravas circumferentes animas, circumdati

μένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ, καὶ γένη καὶ πλούτους· καὶ ἐπει-
 δὸν ἢ κρίσις ἤ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρή-
 σοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασαὶ ὑπὸ τε τούτων d.
 ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι,
 πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ
 σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὲ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν
 γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα, καὶ τὰ τῶν κρινομέ-
 νων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυσέον ἐσὶ προειδόμενος αὐτοὺς τὸν
 θάνατον. νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ
 Προμηθεΐ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτὸ αὐτῶν. ἔπειτα γυμνοὺς κρι- e.
 τέον ἀπάντων τούτων. τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν
 κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν
 τὴν ψυχὴν θεωροῦντα, ἑξαίφνης ἀποθανόντος ἐκάστου, ἔρη-
 μον πάντων τῶν συγγενῶν· καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα
 ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἢ κρίσις ἤ. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα
 ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἑμαυ-
 τοῦ· δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν· ἕνα

sunt corporis forma, & genere atque divitiis. praeterea quan-
 do iudicium imminet, confluit multitudo testium afferentium
 eos iuste vixisse. quo fit, ut iudices ob haec obstupescant. Ac-
 cedit, quod & ipsi vestiti atque circumdati iudicant, oculos &
 aures & totum corpus quasi animae velamen habentes. Haec
 enim omnia illis obstacula sunt, videlicet tam sui quidam quam
 eorum qui iudicantur, amictus. Primum igitur providendum est,
 inquit, ne homines mortem suam praesentiant. nunc enim prae-
 vident. Et mandatum est Prometheo, ne eos praesentire per-
 mittat. Deinde nudi his omnibus sunt iudicandi. sunt enim iu-
 dicandi post obitum. Iudicem quoque ipsum esse nudum oportet,
 mortuum videlicet: & ipso dumtaxat animo animum ip-
 sum insipientem statim post insperatum cuiusque obitum,
 animum inquam, a cognatis omnibus desertum, omnem-
 que ornatum exteriorem relinquentem in terra, ut iudicium
 iuste procedat. Ego igitur, utpote qui ante vos haec praevide-
 rem, constitui iam meos filios iudices, duos quidem ex Asia,

- p. δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὴν τελευτήσωσι,
 524
 a. δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριβῶν, ἐξ ἧς φέρετον τὸ
 ὄδω, ἢ μὲν εἰς μακαρῶν νήσους, ἢ δ' εἰς τάρταρον. καὶ τοὺς
 μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐ-
 ρώπης, Αἰακός. Μίνω δὲ πρεσβεῖα δάσω, ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν
 ἦ ἀπόρρητόν τι τῶ ἑτέρῳ, ἵνα ἀσδικοσιτάτη ἡ κρίσις ἢ περὶ
 τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ
 b. ἐγὼ ἀκηκόως, πιεῖω ἀληθῆ εἶναι καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων
 τοιούδε λογιζομαι συμβαίνειν. ὁ θάνατος τυγχάνει ὦν, ὡς
 ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτων διάλυσις, τῆς
 ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀπ' ἀλλήλων. ἐπειδὴν δὲ διαλυθῆ-
 τον ἄρα ἀπ' ἀλλήλων, οὐ πολὺ ἦττον ἐκάτερον αὐτοῖν ἔχει
 τὴν ἐξίτην αὐτοῦ, ἢ περὶ καὶ ὅτε ἐξίτη ὁ ἄνθρωπος, τό, τε σῶ-
 μα τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ πα-
 θήματα, ἐνδὸν πάντα. οἶον, εἴτινος μέγα ἦν τὸ σῶμα
 c. φύσει ἢ τροφῇ, ἢ ἀμφότερα, ζῶντος, τούτου, καὶ ἐπειδὴν
 ἀποθάνῃ, ὁ νεκρὸς μέγας· καὶ εἰ παχὺς, παχὺς καὶ ἀποθα-

Minoem videlicet, & Rhadamanthum : unum vero ex Europa, Aeacum. Hi ergo postquam mortui fuerint, iudicabunt in prae-
 to quodam, ibique in trivio, ex quo geminae tendunt viae, altera quidem ad Tartarum, altera vero ad insulas beatorum. Et Asiaticos quidem Rhadamanthus; eos vero, qui ab Europa venient, Aeacus iudicabit. Minoi autem id munus iniungam, ut ipse diiudicet, si quid aliis ambiguum fuerit, ut iustissime recteque de transmissioe animarum iudicetur. Haec sunt, o Callicles, quae audivi, veraque esse credo: atque his sermonibus adductus ita mecum reputo. Mors quidem est, ut mihi videtur, nihil aliud quam rerum duarum, animae scilicet atque corporis, a se invicem dissolutio. Cum vero duo haec disiuncta sunt invicem, non multum abest, quin utrumque ipsorum habitum fervet eundem, quem vivente homine possidebat. Principio corpus tam naturam suam, quam culturam passionesque, praefert. Veluti si magnum erat alicui corpus vel natura, vel alimentia, vel utrisque, dum vivebat, mortuo etiam ho-

νότος· καὶ τᾶλλα οὕτως. καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· μασιγίας αὖ εἴτις ἦν, καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι, ἢ ὑπὸ μασιγῶν ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἐστὶν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον κατεαγότα εἴτου ἦν μέρη, ἢ διεσραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἐνδηλα. ἐνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι **d.** παρεσκευάσο τὸ σῶμα ζῶν, ἐνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἦν πάντα, ἢ τὰ πολλὰ, ἐπὶ τινα χρόνον. ταυτὸν δὴ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὃ Καλλίκλεις ἐνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ ἐπειδὴν γυμνωθῆ τοῦ σώματος· τὰ τε τῆς φύσεως, καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἐκάστου πράγματος ἔσχευ ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὴν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστὴν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυ, ὁ Ῥαδάμανθους ἐκείνους ἐπισήσας, **e.** δεῖσται ἐκάστου τὴν ψυχὴν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστὶν· ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁμοίου βασιλέως ἢ δυνάτου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὄν τῆς ψυχῆς, ἄλ-

mine erit magnum: item si crassum fuerat, erit & crassum: ceteraque similiter. praeterea si comandi studiosus homo fuerat, fervabit comam. Rursus, si quis erat verbero, multaue plagarum vestigia corpori habebat impressa, vel a verberibus, vel a vulneribus, dum viveret: huius quoque mortui corpus eadem retinere videmus. Et si qua in parte fractum erat aut distortum, eo quoque mortuo eadem haec apparent: atque, ut summatim dicam, quaecunque viventis erat corpus, talia ipsius mortui omnia, vel plurima, ad tempus apparent. Idem quoque mihi videtur, Callicles, de anima sentiendum: cuncta enim apparent in anima, cum corpus exuerit, tam quae ex natura, quam ex affectibus inerant, quae ob rei cuiusque studium in eam homo contraxit. Cum igitur ad iudicem pervenerunt, Asiatici quidem ad Rhadamanthum; Rhadamanthus illis productis uniuscuiusque animam intuetur, cuius tamen anima illa fuerit non animadvertit. Sed plerumque magni Persarum regis aut alterius regis, sive potentis obvium animum contemplatus, ni-

λὰ διαμεμασειγωμένην καὶ οὐλῶν μεσῆν, ὑπὸ ἐπιουριῶν καὶ
 P. ἀδικίας ἢ ἐκάσῳ ἢ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυ-
 525 χὴν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ οὐ-
 a. δὲν εὐθύ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι, καὶ ὑπὸ ἐξουσίας
 καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρασίας τῶν πράξεων, ἀσυμμε-
 τρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν
 δὲ, ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθύ τῆς Φρουρᾶς· οἱ μέλλει
 ἔλθοῦσα, ἀνατλήναι τὰ προσήκοντα πάθῃ. προσήκει δὲ παντὶ
 B. τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελ-
 τίονι γίνεσθαι καὶ ὀνιάσθαι, ἢ παράδειγμά τι τοῖς ἄλλοις
 γίνεσθαι ἵνα ἄλλοι ὀρῶντες πάσχοντα ἢ ἂν πάσχοι, φο-
 βούμενοι, βελτίους γίνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε
 καὶ δίκην δίδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, οὗτοι οἱ ἂν ἰάσι-
 μα ἁμαρτήματα ἁμαρτῶσιν ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυ-
 νῶν γίνεταὶ αὐτοῖς ἢ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν ἄδου. οὐ
 γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἱ δ' ἂν τὰ ἔσχα-
 C. τὰ ἀδικήσωσι, καὶ διὰ ταιαῦτα ἀδικήματα ἀνάτοι γένων-

nil in eo reperit fani: sed periuriis atque iniustitia, quasi qui-
 busdam verberibus cicatricibusque, infectum, qualia cuiusque
 actio contraxit impressitque animo: omniaque obtorta menda-
 ciiis atque vanitate, nihilque recti habentem, quia sine veritate
 fuerat educatus: praeterea ob peccandi licentiam & petulan-
 tiam, mollemque lasciviam, & in actionibus singulis intempe-
 rantiam, incompositum penitus atque turpem. Animum igitur
 contemplatus sic affectum, ignominiose recta in custodiam
 transmittit, ubi meritas subire poenas oportet. Convenit au-
 tem, omnem qui ab aliquo recte punitur, vel ipsum fieri me-
 liorem, utilitatemque percipere; vel ceteris exempla dare, ut
 alii poenas eius conspicientes meliores ob timorem efficiantur.
 Qui vero apud deos & homines ita dant poenas, ut utilitatem
 inde aliquam referant, hi sunt, qui peccata sanabilia commise-
 runt; quibus dolor cruciatusque prodest & apud homines &
 apud inferos. non enim aliter quis potest ab iniustitia liberari.
 Qui autem extrema iniustitia detinentur, ac propter eiusmodi

ται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίνονται. καὶ οὗτοι, αὐ-
 τοὶ μὲν οὐκέτι δύνανται οὐδὲν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες ἄλλοι δὲ
 δύνανται, οἱ τούτους ὀρῶντες διὰ τὰς ἀμαρτίας τὰ μέγιστα
 καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν αἰ-
 χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν ἄδου
 ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, τοῖς αἰετῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεά-
 ματα καὶ νοουθήματα. ὧν ἐγὼ Φημι ἓνα καὶ Ἀρχέλαον d.
 ἔσσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον ὅστις ἂν τοιοῦτος
 τύραννος ἦ. οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν πα-
 ραδειγμάτων τοὺς ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν,
 καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων, γεγονότας. οὗτοι γὰρ, διὰ
 τὴν ἐξουσίαν, μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἀμαρτήματα ἀμαρ-
 τάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. βασιλέας γὰρ καὶ
 δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ἄδου τὸν αἰετῶν χρόνον τιμω-
 ρομένους, Τάνταλον, καὶ Σίσυφον, καὶ Τιτυόν· Θερσίτην δὲ, e.
 καὶ εἴτις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλας
 τιμωρίαις συνεχόμενον, ὡς ἀνίατον· οὐ γὰρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐ-

delicta sunt insanabiles, ex his exempla sumuntur: ipsique nul-
 lam amplius utilitatem inde reportant, utpote qui sanari non
 possunt: sed profunt dumtaxat aliis per exemplum, qui eos in-
 tuentur propter flagitia maximis acerbisque & terribilissimis
 poenis omni tempore cruciatis, tanquam exemplum monimen-
 tumque & spectaculum apud inferos in carcere praebentes in-
 iustis omnibus, qui ad ea loca descendunt. Quorum unum dico
 fore Archelaum, si vera narrat Polus, & alium quicumque ty-
 rannus talis exstiterit. Arbitror autem, in eorum numero qui
 solum exempla tradunt, plurimos esse tyrannos, reges, po-
 tentes, civitatum gubernatores. Hi enim ob ipsam peccandi
 licentiam, gravissima profanissimaque peccata committunt. At-
 testatur autem nobis Homerus, qui reges & potentes indu-
 cit apud inferos omni tempore cruciatis, ceu Tantalum, Sisy-
 phum, & Tityum. Therfitem vero, & si quis alius privatim
 fuit malus, nullus unquam velut insanabilem magnis fecit poe-
 nis torqueri: quippe cum licentiam, ut arbitror, non habuerit.

- τῶ. διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ Καλ-
 p. λίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἀνθρώποι. οὐδὲν μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἀν-
 526
 a. δρας ἐγγίγνεσθαι καὶ σφόδρα ἀξιον ἀγασθαι τῶν γινομένων. χαλεπὸν γὰρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἀξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον, δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι. ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοτε γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ ἀγαθοὶ ταύτην τὴν
 b. ἀρετὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἂν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονεν εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οἱ δὲ πολλοὶ, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίνονται τῶν δυνασῶν. ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὴν ὁ Πραδάμανθος ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδὲν, οὐδ' ὅστις, οὐδ' ὧν τιῶν ὅτι δὲ πονηρὸς τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς τάρταρον ἐπισημηγνάμενος, ἕαν τε ἰάσιμος,
 c. ἕαν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι. ὁ δὲ, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβίωκυῖαν καὶ

quamobrem felicius erat illis, quibus licentia sceleris perpetrandi dabatur. Profecto, Callicles, ex his qui potentiam licentiamque habent, sunt qui nimium pravi fuerunt. Nihil tamen prohibet, inter hos etiam bonos quosdam esse viros: & certe qui talis fuerit, mirifice est colendus. Nempe arduum est, o Callicles, ingentique laude dignum, ut quis in magna peccandi licentia constitutus iustam transfigat vitam: paucique tales reperiuntur. Fuere tamen & hic & alibi, atque, ut arbitror, erunt nonnulli praeclari bonique viri, hac videlicet virtute praediti, per quam ea quorum sibi concessa est auctoritas, iuste administrarent. Unus autem Graecorum omnium probatissimus Aristides Lyfimachi filius exstitit. Plerique autem, o vir optime, potentium improbi sunt. Quamobrem, ut dicebam, quando Rhadamanthus aliquem eiusmodi apprehendit, nihil aliud in ipso novit, neque quisnam sit, neque ex quibus ortus, sed utrum sit malus: cumque id compererit, dimittit in Tartarum, obsignans, utrum sanabilis vel insanabilis videatur. ille vero illuc trans-

μετ' ἀληθείας, ἀνδρὸς ιδιώτου, ἢ ἄλλου τινός, (μάλις μὲν, ἔγωγε Φημί, ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου, τὰ αὐτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ) ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός. ἐκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει. ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὡς Φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὀμήρου ἰδεῖν αὐτὸν Χρῦσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιζεύοντα νέκυσι. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην ἔχων τὴν ψυχὴν. χαίρειν οὖν ἔασας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύναμαι βέλτιστος ὢν, καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὴν ἀποθνήσκω, ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθόσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σε ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τούτων τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγὼ Φημί ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγόνων εἶναι. καὶ ὄνειδίζω σοὶ ὅτι οὐχ οἴοσθ' ἔση σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοὶ ᾗ καὶ

missus meritas subit poenas. Interdum vero alium intuitus animum vel privati, vel alicuius alterius, qui pie atque integre vixerit, (quod quidem philosophis potissimum contingere arbitror, rem suam agentibus, neque multis se negotiis implicanti-bus) applaudit huic, & transmittit ad insulas beatorum. Haec eadem Aeacus efficit. uterque vero ipforum virgam tenet, dum iudicat. Minos autem considerans sedet solus, aureum habens sceptrum, quemadmodum de hoc apud Homerum inquit Ulysses, videlicet se illum vidisse sceptrum aureum tenentem, iuraque mortuis dantem. Ego igitur, o Callicles, ab huiusmodi sermonibus flector, & iam considero qua ratione iudici sanissimum animum ostendere possim. Quamobrem omnes populi spernens honores, veritatemque considerans, conabor revera quam maxime potero bonus vivere, atque mori. Cohortor autem & ceteros omnes, quantum possum. Te quoque ad huiusmodi vitam revoco, atque certamen: quod equidem assero prae aliis certaminibus in hac vita esse homini subeundum.

- ἡ κρίσις ἦν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ἀλλὰ ἔλθων παρὰ τὸν δικαστὴν
 P. τὸν τῆς Αἰγίνης υἷον, ἐπειδάν σου ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασ-
 527 μῆσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἤττον ἢ ἐγὼ ἐνθάδε, σὺ ἐκεῖ. καὶ
 a. σε ἴσως τυπτήσῃ τις ἐπὶ κόρρης ἀτίμως, καὶ πάντως προπη-
 λακισεῖ. τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθος σοὶ δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ
 γραβός· καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν. καὶ οὐδὲν γ' ἂν θαυμαστὸν ἦν
 καταφρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω
 καὶ ἀλθβέστερα εὐρεῖν· νῦν δὲ ὄρας ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ
 σοφώτατοι ἐσὲ τῶν νῦν Ἑλλήνων, σὺ τε καὶ Πῶλος καὶ Γορ-
 b. γίας, οὐκ ἔχετε ἀποδειξάσαι ὡς δεῖ ἄλλον τινὰ βίον ζῆν ἢ τοῦ-
 τῶν, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτοις
 λόγοις, τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων, μόνος οὗτος ἡρεμεῖ ὁ λό-
 γος, ὡς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι,
 καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον, οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγα-
 θόν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατὰ τι
 κακὸς γίγνηται, κολαστέος ἐστὶ. καὶ τοῦτο δεύτερον ἀγαθὸν με-

Quapropter & te obiurgo, qui non poteris tibi ipsi opem ferre, quando de te iudicabitur, instabitque sententia quam modo dicebam: sed cum perveneris ad iudicem Aeginae filium, illeque te apprehensum ducet, oscitabis vacillabisque illic non minus, quam ego hic apud iudices vestros. ibi forsitan percutiet te aliquis turpiter super genam, & contumelia iniuriaque prorsus afficiet. Haec forsitan anilis quaedam fabula tibi videtur, & quae dicta sunt contemnis. Et profecto nihil mirabile foret haec spernere, si quo pacto perquirentes meliora his & veriora invenire possimus. Nunc vero vides, cum tres viri sitis, omnium qui nunc sunt Graecorum sapientissimi, tu scilicet, & Polus, & Gorgias, non posse vos tamen ostendere alia esse ratione vivendum, quam ea quae illuc quoque conducere videtur. Immo vero in tot sermonibus, cum ceteri redarguti fuerint, solus hic remanet firmus: scilicet cavendum esse iniuriam facere magis, quam pati: idque viro prae ceteris omnibus meditandum, non ut bonus quidem videatur, sed ut revera sit bonus publice atque privatim: si quis autem malus

τὰ τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίνεσθαι, καὶ κολαζόμενον διδόναι *c.*
 δίκην, καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ
 τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλοὺς, φευκτέον
 καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρησέον ἐπὶ τὸ δίκαιον αἰεὶ, καὶ τῇ ἄλλῃ
 πάσῃ πράξει. Ἔμοι μὲν οὖν πειθόμενος, ἀκολούθησον ἐνταῦθα
 οἱ ἀφικόμενος εὐδαιμονήσεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὡς ὁ λό-
 γος σημαίνει. καὶ ἔασον τινὰ σοῦ καταφρονῆσαι, ὡς ἀνοήτου,
 καὶ προπηλακίσαι ἐὰν βούληται. καὶ ναὶ μὰ Δία σύ γε θάρ-
 ρῶν πάταξαι τὴν ἀτιμον ταύτην πληγὴν. οὐδὲν γὰρ δεινὸν *d.*
 πείσῃ, ἐὰν τῷ ὄντι καλῶς καὶ γαλῶς ἀσκῶν ἀρετὴν, κἄπειτα
 οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιση-
 σόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἢ ἑποῖον ἂν τι δοκῇ, τότε βουλευσό-
 μεθα, βελτίους ὄντες βουλευέσθαι ἢ νῦν. αἰσχρὸν γὰρ ἔχον-
 τάς γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὡς τι
 ὄντας· οἷς οὐδέποτε ταυτὰ δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα,
 περὶ τῶν μεγίστων· εἰς τοσοῦτον ἤκομεν ἀπαιδευσίας. ὥσπερ *e.*

quodam modo fuerit, esse puniendum: idque secundo loco bonum esse, post id quod est esse iustum, videlicet fieri castigatione bonum, poenasque iniustitiae luere: omnem praeterea adulationem circa se ipsum & alios, sive paucos sive multos, fugiendam esse: Rhetorica denique, omnique alio actionis genere, pro iustitia dumtaxat utendum. Quas ob res mihi credens, sequere me illuc: quo cum perveneris, & vivens & mortuus beatus eris, quemadmodum tuus quoque sermo significat. Atque permitte, ut aliquis te contemnat ut stultum, iniuriisque si libet afficiat; neve cures, si ignominiose percutiaris. nihil enim grave patieris, si revera honestus bonusque sis, virtutemque exerceas. Postquam vero sic una exercitati fuerimus, tunc, si tibi operae pretium esse videbitur, ad publica iam nos negotia conferemus, aut ad quodcunque nobis deliberantibus tum, quando melius deliberare poterimus, visum fuerit. Turpe enim est, cum tales simus, quales nunc esse videmur, iactare se verbis quasi aliquid simus: quibus nunquam de rebus eisdem, & quidem maximis, eadem iudicantur: in tantum processimus rudi-

οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρῆσώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι· ὃς ἡμῖν σημαίνει ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἀριστος τοῦ βίου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας, καὶ ζῆν καὶ τεθνά-
ναι. τούτῳ οὖν ἐπάμεθα· καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ
ἐκείνῳ ᾧ σὺ πιθεύων ἐμὲ παρακαλεῖς. ἔσι γὰρ οὐδενὸς ἀξίος,
ᾧ Καλλίκλεις.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΓΟΡΓΙΟΥ.

tatis. Hanc igitur rationem, quae nunc nobis innotuit, tanquam ducem sequamur, ostendentem nobis, hunc optimum esse vivendi modum, ut iustitiam ceterasque virtutes colentes, & vivamus, & moriamur. Huic igitur obtemperemus, aliosque ad hanc adhortemur: non autem ad illam, ad quam tu me in ipsa confusus exhortaris. nullius enim, o Callicles, est pretii.

FINIS GORGIAE.

I Ω N

Ι Ω Ν

Η ΠΕΡΙ ΙΛΙΑΔΟΣ
 Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ
 Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Λογικός.

I O

SIVE DE ILIADE
 VEL DE POETICO CHARACTERE
 SIVE DE POETARUM EXPONENDORUM RATIONE.

Ad orationem sive rationem spectans.

ARGUMENTUM.

Docet hic philosophus nec Poëticam ipsam, nec ipsius interpretandi vim & facultatem, artis cuiusdam principio & industria constare: sed impetum quendam esse sive divinum furorem, quo & poëtae & ipsorum interpretes rapiantur, ut rerum simulacra effingant, ipsarumque naturam imitentur, & divino quodam impetu concitati humanae vitae motus in theatrum quoddam deducant. Scopus igitur huius disputationis est, originem & naturam poëtices ostendere. Causam autem primariam Plato statuit Deum, id est, Musam, cuius vi etiam imperiti homines bonos aliquando versus effundant.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΩΝΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ , Ι Ω Ν .

- Τ**ΟΝ Ἴωνα χαίρειν. πόθεν ταυῶν ἡμῶν ἐπιδεδήμηκας; ἢ οἴκοθεν, ἐξ Ἐφέσου; **ΙΩΝ.** Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ
- 530** ^{a.} Ἐπιδάουρου ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων. **ΣΩ.** Μῶν καὶ ραψωδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ Ἐπιδάουριοι; **ΙΩΝ.** Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς. **ΣΩ.** Τί οὖν; ἡγωνίζου τί ἡμῶν; καὶ πῶς τί ἡγωνίσω; **ΙΩΝ.** Τὰ πρῶτα τῶν ἀθλῶν ἡνεγκάμεθα,
- b.** ὦ Σώκρατες. **ΣΩ.** Εὖ λέγεις. ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια νικήσομεν. **ΙΩΝ.** Ἄλλ' ἔσαι ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. **ΣΩ.** Καὶ μὴν πολλάκις γε ἐζήλωσα ὑμᾶς τοὺς ραψωδοῦς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης. τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κεκοσμησθαι ἀεὶ πρέπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ, καὶ ὡς καλλίστοις φαίνεσθαι ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἐν τε ἄλλοις ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐν Ὀμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ δειοτάτῳ τῶν ποιητῶν, καὶ τὴν τούτου διάνοιαν

DIALOGI PERSONAE

S O C R A T E S , I O .

IONEM salvere iubeo. Unde nunc ad nos advenisti? numquid ex Epheso patria venis? *Io.* Nullo pacto, o Socrates, sed ex Epidauro ab Asclepiis. *So.* Numquid & rhapsodorum, id est, eorum, qui poetarum carmina recitant, certamen Epidaurii Deo instituerunt? *Io.* Non in his solum, sed in alio quoque genere musicae. *So.* Quid igitur, non tu nobis istuc decertasti? & quomodo decertasti? *Io.* Prima, o Socrates, certaminum praemia retulimus. *So.* Probe inquis. age itaque, ut etiam in Palladis celebratione victoriam consequamur. *Io.* Fient haec quidem, si deus voluerit. *So.* Etenim, o Io, artem vestram semper plurimi feci: quod & arti vestrae conveniat, ut ornetis corpus, & quam pulcherrimi semper appareatis; tum quod oporteat in plurimis atque bonis poetis, in Homero praecipue poetarum

ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γέ- c.
νοιτό ποτε ῥαψωδός, εἰ μὴ συνίη τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιη-
τοῦ. τὸν γὰρ ῥαψωδὸν, ἐρμηνέα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας
γίγνεσθαι τοῖς ἀκούουσι. τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν, μὴ γιγνώ-
σκοντα ὅ, τι λέγει ὁ ποιητὴς, ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα
ἄξια ζηλοῦσθαι. **ΙΩΝ.** Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ἔμοιγ'
οὖν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης· καὶ οἶμαι κάλ-
λιστα ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὀμήρου ὡς οὔτε Μητροδώρος
ὁ Λαμφακηνός, οὔτε Στιησίμβροτος ὁ Θάσιος, οὔτε Γλαύ- d.
κων, οὔτε ἄλλος οὐδείς τῶν πάποτε γενομένων ἔσχεν εἰπεῖν
οὔτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὀμήρου, ὅσας ἐγώ.
ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων. δῆλον γὰρ ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπι-
δείξαι. **ΙΩΝ.** Καὶ μὴν ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ
κεκόσμηκα τὸν Ὀμηρον. ὥστε οἶμαι ὑπὸ Ὀμηριδῶν ἄξιος
εἶναι χρυσῶ ζεφάνῳ ζεφανωθῆναι. **ΣΩ.** Καὶ μὴν ἐγὼ ἔτι
ποιήσομαι σχολὴν ἀκροᾶσθαι σοῦ. νῦν δὲ μοι τοσούτῳ ἀπόκρι- p.
ναι, πότερον περὶ Ὀμήρου μόνον δεινὸς εἶ, ἢ καὶ περὶ Ἡσιόδου 53¹
a.

omnium optimo divinissimoque, assidue versari, neque carmina
illius solum, verum etiam sensa perdiscere. Nunquam enim
aliquis in rhapsodum evaderet, nisi ea quae a poeta dicta sunt
intellexerit. nam poetae mentem interpretari rhapsodum apud
auditores oportet: quod quidem recte fieri nequit, si quis poe-
tae sententiam ignorarit. Haec vero omnia digna sunt, quae ae-
mulemur. *Io.* Vera dicis, o Socrates. atque ego quidem in hoc
plurimum elaboravi. praeclarissima sane prae ceteris de Ho-
mero me explicaturum profiteor, ut neque Metrodorus Lamp-
facenus, neque Stefimbrotus Thasius, neque Glaucou, neque
aliquis unquam veterum, tot tamque praeclara Homeri sensa,
quot ego, exponere queat. *So.* Recte, o Io. constat enim, quod
nulla invidia prohibebit, quin haec mihi aperias. *Io.* Et audita
sane dignum est, o Socrates, quam vehementer Homerum ex-
ornarim. Unde aequum esse censeo, ut ab illis, qui Homeri stu-
diosi sunt, corona aurea coroner. *So.* Otium profecto te au-
diendi quandoque nanciscar. nunc autem ad hoc unum mihi

καὶ Ἀρχιλόχου. **ΙΩΝ.** Οὐδαμῶς· ἀλλὰ περὶ Ὀμήρου μόνου·
 ἱκανὸν γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι. **ΣΩ.** Ἔσι δὲ περὶ οὗτοῦ Ὀμηρός τε
 καὶ Ἡσιόδου ταυτὰ λέγετον; **ΙΩΝ.** Οἶμαι ἔγωγε καὶ πολ-
 λά. **ΣΩ.** Πότερον οὖν περὶ τούτων κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο ἢ
 Ὀμηρος λέγει, ἢ ἂ Ἡσιόδου; **ΙΩΝ.** Ὁμοίως ἂν περὶ γε τού-
 b. των, ὧ Σώκρατες, περὶ ὧν ταυτὰ λέγουσι. **ΣΩ.** Τί δὲ, ὧν
 πέρι μὴ ταυτὰ λέγουσιν; οἷον περὶ μαντικῆς λέγει τί Ὀμη-
 ρός τε καὶ Ἡσιόδου; **ΙΩΝ.** Πάνυ γε. **ΣΩ.** Τί οὖν; ὅσα τε
 ὁμοίως καὶ ὅσα διαφόρως περὶ μαντικῆς λέγετον τὰ ποιητὰ
 τούτω, πότερον σὺ κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο ἢ τῶν μάντεων τίς
 τῶν ἀγαθῶν; **ΙΩΝ.** Τῶν μάντεων. **ΣΩ.** Εἰ δὲ σὺ ἦσθα μάν-
 τις, οὐκ, εἴπερ περὶ τῶν ὁμοίως λεγομένων οἴοσθ' ἦσθα ἐξη-
 γήσασθαι, καὶ περὶ τῶν διαφόρως λεγομένων ἠπίσω ἂν ἐξη-
 c. γείσθαι; **ΙΩΝ.** Δῆλον ὅτι. **ΣΩ.** Τί οὖν ποτε περὶ μὲν Ὀμή-
 ρου δεινὸς εἶ, περὶ δὲ Ἡσιόδου, οὐ; οὐδὲ τῶν ἄλλων ποιητῶν;
 ἢ Ὀμηρος περὶ ἄλλων τινῶν λέγει ἢ ὧνπερ σύμπαντες οἱ ἄλ-
 λοι ποιηταί; οὐ περὶ πολέμου τε ταπολλά διελέλυθε, καὶ περὶ

responde, utrum circa Homerum solum, an etiam circa Hesiodum & Archilochum id possis. *Io.* Nequaquam: sed circa Homerum solum. satis enim mihi esse videtur. *So.* Suntne aliqua de quibus Homerus & Hesiodus eadem referant? *Io.* Ac multa quidem esse arbitror. *So.* Utrum melius ea quae dicit Homerus, an quae dicit Hesiodus, explicares? *Io.* Aequè de utrisque, o Socrates, in illis rebus in quibus eadem referunt. *So.* Quid autem in his, de quibus non eadem dicunt? utputa de vaticinio Homerus atque Hesiodus verba faciunt. *Io.* Et maxime quidem. *So.* Et in quo poëtae isti consentiunt, & discrepant, quando de vaticinio loquuntur, utrum ipse melius quam peritus vates aliquis explicares? *Io.* Vates melius. *So.* Si autem vates esses, non illa tantum in quibus conveniunt, verum etiam in quibus dissentiunt, exponere posses? *Io.* Patet. *So.* Quid igitur? num circa Homerum vehemens facundusque es, circa Hesiodum aliosque poëtas minime? An Homerus de aliis rebus agit, quam de iis, quae & alii poëtae tractant? Nonne

ὄμιλιῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώπων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, καὶ ἰδιωτῶν, καὶ δημιουργῶν καὶ περὶ θεῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὀμιλοῦντων, ὡς ὀμιλοῦσι καὶ περὶ τῶν οὐρανίων παθημάτων, καὶ περὶ τῶν ἐν ἄδου καὶ γενέσεις καὶ θεῶν καὶ ἡρώων; οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν Ὅμηρος τὴν ποιήσιν d. πεποιήκεν; ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; οἱ ἄλλοι ποιηταὶ οὐ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; ΙΩΝ. Ναί· ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος. ΣΩ. Τί μὴν; κάκιον; ΙΩΝ. Πολύ γε. ΣΩ. Ὅμηρος δὲ ἀμεινον; ΙΩΝ. Ἀμεινον μέντοι νῆ Δία. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Φίλη κεφαλῇ Ἰῶν, ὅταν περὶ ἀριθμοῦ πολλῶν λεγόντων, εἷς τις ἄριστα λέγη, γινώσεται δήπου τίς τὸν εὖ λέγοντα; ΙΩΝ. Φημί. ΣΩ. Πότερον οὖν ὁ αὐτὸς ὅσπερ καὶ τοὺς κακῶς λέγοντας; e. ἢ ἄλλος; ΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην ἔχων, οὗτός ἐστι; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δ' ὅταν πολλῶν λεγόντων περὶ ὑγιεινῶν σιτίων, ὀποῖά ἐστιν, εἷς τις ἄριστα λέγη, πότερον ἕτερος μὲν τίς τὸν ἄριστα λέγοντα γινώ-

multa quae ad bellum, & quae ad consuetudines bonorum invicem malorumque, privatorum atque opificum, attinent, enarravit: & de diis, quemadmodum secum invicem, & cum hominibus versantur, deque affectionibus coelestibus: item & de his quae apud inferos sunt: tum deorum & herorum generationes cecinit? nonne circa haec omnis Homeri poësis versatur? *Io.* Vera, o Socrates, loqueris. *So.* Nonne eadem ceteri poëtae decantant? *Io.* Eadem certe: sed non ita ceteri, ut Homerus. *So.* An forte deterius? *Io.* Multo deterius. *So.* Melius ergo Homerus? *Io.* Melius certe. *So.* O Io, lepidum caput, cum multi de numero verba faciunt, & eorum aliquis recte dicit, nonne potest quispiam in ea re bene dicentem nosse? *Io.* Potest. *So.* Numquid ille ipse, qui male dicentem noscit, an alius? *Io.* Ipse idem. *So.* An non hic est qui arithmetica arte est praeditus? *Io.* Profecto. *So.* Cum multi de cibis, quales salubres sint, loquuntur, & aliquis recte ea de re loquitur, utrum alius quidam bene dicentem, quod recte; alius

- σεται, ὅτι ἄριστα λέγει ἕτερος δὲ τὸν κάκιον, ὅτι κάκιον; ἢ ὁ αὐτός; **ΙΩΝ.** Δῆλον δῆπου, ὁ αὐτός. **ΣΩ.** Τίς οὗτος; τί ἔνομα αὐτῷ; **ΙΩΝ.** Ἰατρός. **ΣΩ.** Οὐκοῦν ἐν κεφαλαίῳ λέγομεν ὡς ὁ αὐτὸς γινώσεται ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν, πολλῶν λε-
 p. γόντων, ὅστις τε εὖ λέγει καὶ ὅστις κακῶς ἢ, εἰ μὴ γινώσε-
 532 a. ται τὸν κακῶς λέγοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸν εὖ, περὶ γε τοῦ αὐτοῦ. **ΙΩΝ.** Οὕτως. **ΣΩ.** Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς γίγνεται δεινὸς περὶ ἀμφοτέρων; **ΙΩΝ.** Ναί. **ΣΩ.** Οὐκοῦν σὺ φῆς καὶ Ὀμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς (ἐν οἷς καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀρχιλοχος ἐστὶ) περὶ γε τῶν αὐτῶν λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως; ἀλλὰ τὸν μὲν, εὖ γε τοὺς δὲ, χεῖρον; **ΙΩΝ.** Καὶ ἀληθῆ λέγω. **ΣΩ.** Οὐκοῦν εἴπερ τὸν εὖ λέγοντα γινώσκεις, καὶ τοὺς
 b. χεῖρον λέγοντας γινώσκεις ἂν ὅτι χεῖρον λέγουσιν. **ΙΩΝ.** Ἔοικέ γε. **ΣΩ.** Οὐκοῦν, ἃ βέλτιζε, ὁμοίως τὸν Ἴωνα λέγοντες, περὶ Ὀμήρου τε δεινὸν εἶναι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν, οὐχ ἀμαρτησόμεθα ἐπειδὴ γε αὐτὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσσεσθαι κριτὴν ἰκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι τοὺς δὲ ποιητάς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν.

male dicentem, quod male dicat, animadvertet? an unus, & idem? *Io.* Idem procul dubio. *So.* Quis hic? quod illi nomen? *Io.* Medicus. *So.* Nonne summatim dicimus, cum plures eadem de re loquuntur, quod unus atque idem tam illum qui male, quam illum qui bene loquitur, internoscet: & nisi eum qui in eadem re aberrat, cognoverit, nunquam eum qui recte sentit agnoscat? *Io.* Profecto. *So.* An non ipse idem in utrisque peritus est? *Io.* Profus. *So.* Homerum atque alios poëtas, e quorum numero est Hesiodus & Archilochus, eadem referre afferis, non tamen eodem modo: sed melius Homerum, alios autem deterius? *Io.* Et vera loquor. *So.* Si illum qui bene dicit cognoscis, eos qui male dicunt, quod errent intelligis. *Io.* Convenit. *So.* Si ergo dicamus, o vir optime, Ionem circa Homerum aliosque poëtas similiter peritum esse atque vehementem, nequaquam errabimus: quandoquidem ipse, iudicem eundem idoneum esse circa omnes illos qui eadem in

ΙΩΝ. Τί οὖν ποτε τὸ αἴτιον, ᾧ Σώκρατες, ὅτι ὅταν μὲν τις
περὶ ἄλλου του ποιητοῦ διαλέγεται, οὔτε προσέχω τὸν νοῦν,
ἀδυνατῶ τε καὶ ὀτιοῦν συμβαλέσθαι λόγου ἀξίον, ἀλλ' ἀτεχ- **ς**
νῶς νυσάζω· ἐπειδὴν δέ τις περὶ Ὀμήρου μνησθῆ, εὐθύς τε
ἐγρήγορα καὶ προσέχω τὸν νοῦν, καὶ εὐπορῶ ὅ, τι λέγω;
ΣΩ. Οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ᾧ ἑταίρε' ἀλλὰ παντὶ
δῆλον ὅτι τέχνη καὶ ἐπισήμη περὶ Ὀμήρου λέγειν ἀδύνατος
εἶ. εἰ γὰρ τέχνη οἴσθε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν
ἀπάντων λέγειν οἴσθε ἂν ἦσθα. ποιητικὴ γὰρ που ἐστὶ τὸ
ὅλον ἢ οὐ; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴν λάβῃ τις καὶ **d**
ἄλλην τέχνην ἠντινοῦν ὄλην, ὃ αὐτὸς τρόπος τῆς σκέψεως ἐστὶ
περὶ ἀπασῶν τῶν τεχνῶν. πῶς τοῦτο λέγω, δέη τί μοῦ ἀνοῦ-
σαι, ᾧ Ἴων; ΙΩΝ. Ναί μὰ τὸν Δία, ᾧ Σώκρατες, ἔγωγε.
χαίρω γὰρ ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν. ΣΩ. Βουλοίμην ἂν σε
ἀληθῆ λέγειν, ᾧ Ἴων. ἀλλὰ σοφοὶ μὲν που ἐσὲ ὑμεῖς οἱ ραψω-
δοὶ καὶ οἱ ὑποκριταί, καὶ ἂν ὑμεῖς ἄδετε τὰ ποιήματα. Ἐγὼ

re versantur, confitetur: poëtas vero paene omnes eadem ef-
fingere. *Io.* Quamobrem igitur, o Socrates, cum de alio poëta
quispiam differit, neque mentem adhibeo, neque quidquam
existimatione dignum dicere possum, sed oscito protinus atque
torpeo: postquam vero Homeri quis mentionem fecerit, con-
festim excitor, atque mentem adhibeo, succeditque quidquid
instituo? *So.* Nequaquam arduum est, o amice, huius causam
coniectare. constat enim, quod neque arte neque scientia de Ho-
mero scite loqui potes. nam si arte valeres, de aliis omnibus poë-
tis similiter loqui valeres. poësis enim totum est. nonne? *Io.*
Est certe. *So.* Nonne postquam aliquis aliam quamvis artem
integram comparavit, aequè de omnibus quae sub arte sunt
iudicat? eadem quippe de omnibus artibus considerandi ra-
tio est. Vis tibi referam, qua ratione id dicam? *Io.* Opto per
Iovem, o Socrates. nam quoties vos sapientes illos audivi,
miro quodam gaudio statim afficior. *So.* Velim, o Io, vera
diceres. verum sapientes vos rhapsodi & histriones estis, &
illi quorum vos poëmata decantatis. Ego autem, nihil praeter

- e. δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τάλιθῃ λέγω, ὅσον εἰκὸς ἰδιώτην ἀνδραποῦ.
 ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου οὐ νῦν ἠρόμην σέ, θεάσαι ὡς Φαῦλου
 καὶ ἰδιωτικόν ἐσι, καὶ παντὸς ἀνδρὸς γινῶναι, ὃ ἔλεγον τῆν
 αὐτῆν εἶναι σκέψιν, ἐπειδὴν τις ὅλην τέχνην λάβῃ. λάβωμεν
 γὰρ τῷ λόγῳ. γραφικὴ γὰρ τις ἐστὶ τέχνη τὸ ὅλον; **ΙΩΝ.**
Ναί. **ΣΩ.** Οὐκοῦν καὶ γραφεῖς πολλοὶ καὶ εἰσι καὶ γεγόνα-
 σιν ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι; **ΙΩΝ.** Πάνυ γε. **ΣΩ.** Ἦδη οὖν τινα
 εἶδες ὅστις περὶ μὲν Πολυγνώτου τοῦ Ἀγλαοφώντος δεινὸς
 ἐστὶν ἀποφαίνειν ἅ εὔτε γράφει καὶ ἅ μὴ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων
 P. γραφέων ἀδύνατος; καὶ ἐπειδὴν μὲν τις τὰ τῶν ἄλλων ζω-
 533 γράφειν ἔργα ἐπιδεικνύη, νυσάζει τε καὶ ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει
 a. ὅ, τι συμβάλλεται. ἐπειδὴν δὲ περὶ Πολυγνώτου, ἢ ἄλλου ὅτου
 βουλεὶ τῶν γραφέων, ἐνὸς μόνου, δεῖ ἀποφύνασθαι γνώμην,
 ἐγρήγορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν, καὶ εὐπορεῖ ὅ, τι εἶπῃ;
ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ δῆτα. **ΣΩ.** Τί δέ; ἐν ἀνδριαντο-
 ποιῆσιν ἤδη τιν' εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίωνος,
 ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως, ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου, ἢ ἄλλου

veritatem loquor, quemadmodum decet idiotam hominem.
 nam id, de quo paulo ante percontabar, intuere quam leve
 sit & facile cognitu: adeo ut quivis quod narrabam, perci-
 pere possit, eandem per cetera esse considerationem, si quis
 artem sibi integram comparavit. Exempli causa, numquid pin-
 gendi ars totum quiddam est? *Io.* Est. *So.* Nonne pictores mul-
 ti, partim boni, partim mali, & sunt & fuerunt? *Io.* Certe.
So. Vidistine aliquem, qui & ea quae recte, & quae non
 recte Polygnotus Aglaophontis filius pinxit, sufficienter osten-
 dere potuit; quae vero pictores alii, non potuit: & si quis
 aliorum pictorum opus ostenderit, obdormiat, neque facultas
 illi ad dicendum aliquid coniiendumque suppetat: cum vero
 de Polygnoto, vel de uno quovis pictore, sit iudicandum, ex-
 pergiscatur, & mentem adhibeat, & facultatem dicendi ha-
 beat? *Io.* Non per Iovem. *So.* Quid in fabris statuariis? vi-
 disti quenquam, qui ea quae Daedalus Metionis, aut Epiaus
 Panopei filius, aut Theodorus Samius, vel alius quispiam sta-

τινὸς ἀνδριαντοποιοῦ, ἐνὸς πέρι, δεινὸς ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι ἂν εὔ b.
 πεποιήμεν' ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπο-
 ρεῖ τε καὶ νυσαίνει, οὐκ ἔχων ὅ, τι εἶπη; **ΙΩΝ.** Οὐ μὰ τὸν
 Δία οὐδὲ τοῦτον ἐώρακα. **ΣΩ.** Ἀλλὰ μὴν, ὡς γ' ἐγὼ οἶμαι,
 οὐδ' ἐν αὐλήσει γε, οὐδὲ ἐν κιθαρίσει, οὐδὲ ἐν κιθαρωδίᾳ, οὐδὲ
 ἐν ραψωδίᾳ, οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου
 δεινὸς ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι, ἢ περὶ Θαμύρου, ἢ περὶ Ὀρφέως, ἢ
 περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ραψωδοῦ· περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφε- c
 σίου ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει συμβάλλεσθαι ἅ τε εὔ ραψωδεῖ
 καὶ ἂ μὴ. **ΙΩΝ.** Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὧ
 Σώκρατες· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμαυτῷ σύνοϊδα, ὅτι περὶ Ὀμήρου
 κάλλισ' ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες μὲ
 φασὶν εὔ λέγειν· περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὐ· καίτοι ὅρα τοῦτο τί
 ἐστὶ. **ΣΩ.** Καὶ ὁρῶ, ὧ Ἴων, καὶ ἔρχομαι γέ σοι ἀποφαινό-
 μενος ὅ μοι δοκεῖ τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη μὲν, οὐκ d.
 ὄν παρά σοι περὶ Ὀμήρου εὔ λέγειν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, θεῖα
 δὲ δύναμις ἢ σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ, ἣν Εὐριπίδης μὲν

tuarum faber, bene est machinatus, exponere valeat, in alio-
 rum vero sculptorum operibus torpeat atque obmutescat? *Io.*
 Per Iovem nunquam virum talem reperi. *So.* Atqui nec in ti-
 biarum flatu, ut arbitror, nec in pulsu citharae, nec in illo ad
 citharam cantu, neque in rhapsodia, virum intuitus es, qui
 Olympi opera, vel Thamyrae, vel Orphei, aut Ithacensis
 Phemii rhapsodi exprimere possit: in operibus vero Ionis
 Ephesii deficiat, neque percipere conferreque possit, quae bene
 & quae contra modulatur. *Io.* Quid in hoc tibi contradicam non
 habeo: sed tamen mihi ipsi conscius sum, me prae ceteris ho-
 minibus pulcherrima de Homero referre, neque deesse mihi
 dicendi copiam: alios vero omnes hac in re me laudare, in
 ceteris vero nequaquam. Tu vero quidnam hoc sit vide. *So.*
 Video, o Io, & quod mihi id esse videtur, tibi aperire inci-
 piam. Ut bene de Homero loquaris, ars tibi non praestat, ut
 modo dicebam: sed divina vis est, quae te movet; sicut in
 lapide, quem Magnetem Euripides nominavit, nonnulli Hera-

Μαγνήτιν ἀνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ, Ἡρακλείαν. καὶ γὰρ αὐτὴ ἢ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἀγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐπιτίθει τοῖς δακτυλίοις ὥστε δύνασθαι ταυτὸν τοῦτο ποιεῖν ὅπερ ἢ λίθος, ἄλλους ἀγει δακτυ-
 e. λίους ὡστ' ἐνίοτε ὄρμαθὸς μακρὸς πάνυ σιδηρίων καὶ δακτυ-
 λίων ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται· πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λί-
 θου ἢ δύναμις ἀνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ Μοῦσα ἐνθέους μὲν
 ποιεῖ αὐτὴ, διὰ δὲ τῶν ἐνθέων τούτων ἄλλων ἐνθουσιαζόν-
 των, ὄρμαθὸς ἐξαρθᾶται. πάντες γὰρ οἵτε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ
 οἱ ἀγαθοὶ, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἐνθεοὶ ὄντες καὶ κατεχόμε-
 νοι, πάντα ταῦτα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα. καὶ οἱ μελο-
 ποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὡσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμ-
 P. φρονες ὄντες ὄρχοῦνται· οὕτω καὶ οἱ μελοποιοὶ, οὐκ ἔμφρονες
 574 a. ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐπειδὴν ἐμβῶσιν
 εἰς τὴν ἀρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμὸν, βακχεύουσι, καὶ κα-
 τεχόμενοι, ὡσπερ αἱ βᾶκχαι, ἀρύττονται ἐκ τῶν ποταμῶν
 μέλι καὶ γάλα, κατεχόμεναι, ἔμφρονες δὲ οὔσαι, οὐ. καὶ
 τῶν μελοποιῶν ἢ ψυχὴ τοῦτο ἐργάζεται ὅπερ αὐτοὶ λέγουσι.
 λέγουσι γὰρ δὴ πούθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταὶ ὅτι ἀπὸ κρητῶν

clium vocant. Qui lapis non solum ferreos anulos trahit, sed vim etiam anulis ipsis infundit, qua hoc idem efficere possint, ac, perinde ut lapis, alios anulos trahere. unde longa plerumque concatenatio ferri & anulorum invicem pendet: & omnibus his ex illo lapide vis attrahitur. Ita ipsa Musa poëtas divino instinctu concitat: poëtae concitati alios furore corripunt. quare ex his omnibus series ipsa contexitur. Omnes itaque epici poëtae boni non arte, sed divino afflatu capti omnia ista praeclara poëmata, & melici boni similiter, dicunt: ut Corybantes non sana mente saltant, ita melici poëtae egregii non sana mente hos cantus effingunt; sed ubi in harmoniam & rythmum insurgunt, & rapti bacchantur: quemadmodum bacchantes feminae mentem non sana, mel & lac ex fluminibus hauriunt, sana autem mente haurire nequeunt. idque tum efficit melicorum animus, quod ipsi narrant. aiunt enim nobis poë-

μελιρρύτων, ἐκ Μουσῶν κήπων τινῶν καὶ γαπῶν δρεπόμενοι **b.**
 τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσι, ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ αὐτοὶ οὕτω
 πετόμενοι. καὶ ἀληθῆ λέγουσι. κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητῆς
 ἐστὶ, καὶ πτηνόν, καὶ ἱερόν· καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν πρὶν
 ἂν ἐνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ
 ἐνῆ. ἕως δ' ἂν ταυτὶ ἔχη τὸ κτῆμα, ἀδύνατος πᾶν ποιεῖν ἐστὶν
 ἄνθρωπος, καὶ χρησιμωδεῖν. ἄτε οὖν οὐ τέχνη ποιοῦντες, καὶ
 πολλὰ λέγουσι καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ σὺ
 περὶ Ὅμηρου· ἀλλὰ θεία μοίρα τοῦτο μόνον οἷός τε ἕκαστος **c.**
 ποιεῖν καλῶς, ἐφ' ᾗ ἡ Μοῦσα αὐτὸν ὤρμησεν· ὁ μὲν, διδυ-
 ράμβους· ὁ δὲ, ἐγκώμια· ὁ δὲ, ὑπορχήματα· ὁ δ' ἔπη, ὁ δ'
 ἰάμβους. τὰ δ' ἄλλα φαῦλος αὐτῶν ἕκαστος ἐστὶν. οὐ γὰρ
 τέχνη ταῦτα λέγουσι, ἀλλὰ θεία δύναμις. ἐπεὶ εἰ περὶ ἐνὸς
 τέχνη καλῶς ἠπίσαντο λέγειν, κἄν περὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
 των. διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεὸς, ἐξαίρουμένος τούτων νοῦν, τούτοις
 χρῆται ὑπηρέταις, καὶ τοῖς χρησιμωδοῖς, καὶ τοῖς μάντεσι
 τοῖς θεοῖς· ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν ὅτι οὐχ οὔτοι εἰσὶν **d.**

tae, quod e fontibus, quibus mel scaturit, haurientes, & a Mu-
 farum viridariis collibusque decerpentes carmina, ad nos affe-
 rant, quemadmodum mel ex floribus apes, & instar apum vo-
 lare se dicunt. Qua in re vera loquuntur. res enim levis,
 volatilis, atque sacra poeta est: neque canere prius potest, quam
 deo plenus, & extra se positus, & a mente alienatus sit. nam
 quamdiu mente quis valet, neque fingere carmina, neque dare
 oracula quisquam potest. Non arte igitur aliqua haec praeclara
 canunt, quae tu de Homero refers: sed forte divina id quis-
 que recte efficere potest, ad quod Musa quempiam incitavit.
 hic Dithyrambos, ille laudes alicuius, hic Hyporchemata
 choreasque, alius carmina, alius item Iambos canit. Ad cete-
 ra vero illorum quisque rudis & ineptus est. non enim arte,
 sed divina vi haec dicunt. nam si de uno quoquam horum per
 artem recte loqui scirent, de ceteris quoque omnibus idem
 possent. Ob hanc vero causam Deus illis mentem furripiens,
 ipsis tanquam ministris utitur, oraculorumque nuntiis, & divinis

- οἱ ταῦτα λέγοντες, οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεσιν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸς ἐστὶν ὁ λέγων. διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέγιστον δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ Τύννιχος ὁ Χαλκιδεὺς, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πάποτ' ἐποίησε ποιήματα, ὅτου τις ἂν ἀξιώσειε μνησθῆναι, τὸν δὲ Παίωνα ἂν πάντες ἄδουσι, σχεδὸν τι πάντων μελῶν κάλλιστον· ἀτεχνῶς, ὅπερ αὐτὸς λέγει,
- e. εὐρημά τι Μουσᾶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μάλις μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐνδειξασθαι ἡμῖν ἵνα μὴ διαζώμεν ὅτι οὐκ ἀνθρώπινά ἐστι τὰ καλὰ ταῦτα ποιήματα, οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῶν καὶ θεῶν οἱ δὲ ποιηταὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐρμηνεῖς εἰσὶ τῶν θεῶν, κατεχόμενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχεται. ταῦτα ἐνδεικνύμενος ὁ
- P. θεὸς, ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φαυλοτάτου ποιητοῦ τὸ κάλλιστον
- 535 a. μέλος ἤσεν. ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέγειν, ᾧ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε. ἄπτη γὰρ πῶς μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ᾧ Σώκρατες· καὶ μοι δοκοῦσι θεῖα μοῖρα ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἐρμηνεύειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἐρμηνεύετε. ΙΩΝ. Καὶ

vaticibus: ut nos qui audimus, percipiamus non eos esse qui tam digna referunt, cum suae mentis compotes minime sint; sed haec deum loqui, & per hos nobis haec inclamare. Huic autem rei evidentissimo argumento esse potest Tynnichus Chalcidensis, qui antea poëma nullum memoria dignum composuerat: hymnum autem in Apollinem, quem omnes cantant, omnium ferme cantilenarum pulcherrimum, Musarum inspiratione invenisse se dicit. In hoc maxime deus ostendisse videtur nobis, disputandum non esse, quin praeclara haec poëmata, divina deorumque potius quam humana hominumque sint opera: Poëtae autem nihil aliud sint, quam deorum interpretes, dum sunt furore correpti, a quocunque tandem numine quis corripiatur. Quod quidem deus ostendere volens, de industria per ineptissimum poëtam, pulcherrimam cecinit melodiam. An non vera tibi referre videor? Io. Mihi certe per Iovem. His enim sermonibus animum meum, o Socrates, demulces & afficis: ac divina quadam forte a diis poëtae insignes haec nobis interpretari vi-

τοῦτο ἀληθὲς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐρμηνέων ἐρμηνεῖς γίνε-
σθε. ΙΩΝ. Παντάπασι γε. ΣΩ. Ἐχε δὴ, καὶ μοι τόδε εἰπὲ, b.
ᾧ Ἴων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃς ὅ, τι ἂν σε ἔρωμαι ὅταν εἶπῃς
ἔπη, καὶ ἐκπλήξῃς μάλιχα τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσεά
ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἐφαλλόμενον ἄδῃς, ἐκφανῇ γιγνόμενον
τοῖς μνηστῆρσι, καὶ ἐκχέοντα τοὺς οἰζοὺς πρὸ τῶν ποδῶν, ἢ
Ἀχιλλέα ἐπὶ τὸν Ἑκτορα ὀρμῶντα, ἢ καὶ τῶν περὶ Ἀνδρο-
μάχην ἐλεεινῶν τι, ἢ περὶ Ἑκάβην, ἢ περὶ Πρίαμον τότε
πότερον ἔμφρων εἶ, ἢ ἔξω σαυτοῦ γίγνη; καὶ παρὰ τοῖς
πράγμασι οἴεται σοῦ εἶναι ἢ ψυχὴν οἷς λέγεις ἐνθουσιάζουσα, c.
ἢ ἐν Ἰθάκῃ οὔσιν, ἢ ἐν Τροίᾳ, ἢ ὅπως ἂν καὶ τὰ ἔπη ἔχη;
ΙΩΝ. Ὡς ἐναργὲς μοι τοῦτο, ᾧ Σώκρατες, τὸ τεκμήριον εἶ-
πες. οὐ γάρ σε ἀποκρυψάμενος ἔρω. ἐγὼ γάρ, ὅταν ἐλεεινόν
τι λέγω, δακρύων ἐμπίπλυνται μοῦ οἱ ὀφθαλμοί ὅταν τε
φοβερὸν ἢ δεινόν, ὀρθαὶ αἱ τρίχες ἴσανται ὑπὸ τοῦ φόβου,
καὶ ἡ καρδιά πηδᾷ. ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν, ᾧ Ἴων; ἔμφρονα

dentur. So. Nonne vos rhapsodi poetarum scripta interpreta-
mini? Io. Vera narras. So. An non interpretum interpretes
estis? Io. Sumus. So. Animadvertite quid velim, & hoc mihi
responde, o Io: neque id, de quo te interrogabo, mihi occul-
taveris. Cum apte carmina refers, & stupore perculsos reddis
spectantes, sive dum Ulysssem in limen infilientem cantas, &
procis palam se ostendentem, atque sagittas ante pedes effun-
dentem; sive Achillem impetum in Hectora facientem; seu
dum miserabile quiddam & querulum circa Andromachen,
vel Hecubam, vel Priamum profers: utrum tunc mentis es
compos, an a mente alienatus? & rebus gestis, quas refers, af-
flatús animus, interesse illis se cogitat, sive in Ithaca, sive apud
Troiam sint gesta, seu quocunque alio te carmina rapiant? Io.
Perspicuam mihi coniecturam, o Socrates, attulisti: neque id
occultaturus tibi recensebo. Quoties enim miserabile quidquam
dico, lacrimis mihi implentur oculi: cum aliquid terribile aut
vehemens, arrectae propter terrorem comae eriguntur, & cor
salit. So. Numquid mentis compotem eum virum tunc esse as-

- d. εἶναι τότε τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὃς ἂν κεκοσμημένος ἐσθῆτι ποικίλῃ καὶ χρυσοῖς σεφάνοις κλαίῃ τ' ἐν θυσίαις καὶ ἑορταῖς, μηδὲν ἀπολωλεκῶς τούτων, ἢ φοβῆται, πλεον ἢ ἐν δισμυρίοις ἀνθρώποις ἐσηκῶς φίλοις, μηδενὸς ἀποδύοντος, ἢ ἀδικούντος; **ΙΩΝ.** Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ. πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὡς γε τάληβες εἰρῆσθαι. **ΣΩ.** Οἴσθαι οὖν ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς ταυτὰ ταῦτα ὑμεῖς ἐργάζεσθε; **ΙΩΝ.** Καὶ
- e. μάλα καλῶς οἶδα. καθορῶ γὰρ ἐκάστοτε αὐτοὺς ἀναθεὶ ἀπὸ τοῦ βήματος κλαίουτάς τε καὶ δεινὸν ἐμβλέποντας, καὶ συναμβουῖντας τοῖς λεγομένοις. δεῖ γάρ με καὶ σφόδρ' αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν. ὡς ἂν μὲν κλαίουτας αὐτοὺς καθίστω, αὐτὸς γελάσωμαι, ἀργύριον λαμβάνων· ἂν δὲ γελῶντας, αὐτὸς κλάυσομαι, ἀργύριον ἀπολλύς. **ΣΩ.** Οἴσθαι οὖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατῆς, τῶν δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὃν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλεώτιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν; ὁ δὲ μέσος, σὺ ὁ ῥαψωδὸς καὶ ὑποκριτής· ὁ δὲ
- p. πρῶτος, αὐτὸς ὁ ποιητής. ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων ἔλκει
- 536
a. τὴν ψυχὴν ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων, ἀνακρεμαννύς

ferimus, qui in sacrificiis & celebrationibus pulchra veste aureisque coronis ornatus ploret, cum nihil horum amiserit? aut nimis trepidet is, qui inter viginti millia hominum sibi amicorum sit constitutus, nemine eum vel exuente, vel iniuria afficiente? *Io.* Non per Iovem, o Socrates, si vera fateri velimus. *So.* Nonne spectantium multitudinem iisdem his rebus afficitis? *Io.* Sane plurimum. video enim ipsos subinde superne de suggesto & flentes, & torvum tuentes, atque his quae narrantur, stupefactos. Et oportet me valde mentem iis adhibere. nam si lacrimas excutiam, ipse argentum suscipiens ridebo: sin autem risum illis moveam, ipse argentum amittens flebo. *So.* Videsne, spectatorem esse anulorum extremum, illorum, inquam, quos sub magnete lapide vim invicem suscipere referebam? medius autem es tu recitator, & mimus: primus autem est ipse poëta: deus vero per omnes istos hominum animum quocumque vult, trahit, dum invicem vim su-

ἐξ ἀλλήλων τὴν δύναμιν, καὶ ὡσπερ ἐκ τῆς λίθου ἐκείνης ὄρ-
 μαθὸς πάμπολυς ἐξήρτηται χορευτῶν τε καὶ διδασκάλων καὶ
 ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλαγίου ἐξηρτημένων, τῶν τῆς μουσῆς
 ἐκκρεμαμένων δακτυλίων. καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν, ἐξ ἄλλης
 Μούσης, ὁ δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρτηται. ὀνομάζομεν δὲ αὐτὸ, κα-
 τέχεται. τὸ δὲ ἐσι παραπλήσιον ἔχεται γάρ. ἐκ δὲ τούτων **b.**
 τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὐ ἤρ-
 τημένοι εἰσὶ, καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν, ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ,
 ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὀμήρου κατέχονται τε καὶ
 ἔχονται ὧν σὺ, ᾧ Ἴων, εἰς εἶ, καὶ κατέχη ἐξ Ὀμήρου. καὶ
 ἐπειδὴν μὲν τις ἄλλου τοῦ ποιητοῦ ἄδη, καθεύδεις τε καὶ ἀπο-
 ρεῖς ὅ, τι λέγῃς· ἐπειδὴν δὲ τούτου τοῦ ποιητοῦ φθέγγεται
 τις μέλος, εὐθύς ἐγρήγορας, καὶ ὀρχεῖται σου ἢ ψυχῇ, καὶ
 εὐπορεῖς ὅ, τι λέγῃς. οὐ γὰρ τέχνη οὐδ' ἐπισήμη περὶ Ὀμή- **c.**
 ρου λέγεις ἢ λέγεις, ἀλλὰ θεῖα μοῖρα καὶ κατακωχῆ ὡσπερ
 οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους
 ἐξέως, ὃ ἂν ἦ τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται, καὶ εἰς

spendit & traiecit: ex quo velut ex illo lapide series longa de-
 pendet, qua e latere gradatim neſtuntur hi qui in choro fal-
 tant, & praeceptores, & ſubpraeceptores: huiusque catenae a
 Muſa anuli ſuſpenduntur: poëtarum autem hic ex alia, ille
 rurfus ex alia Muſa ſuſpenditur. Vocamus autem id nos mente
 capi: quod quidem illi proximum eſt. Nam ab his utique pri-
 mis anulis qui poëtae ſunt, alii rurfus ab aliis corripuntur, di-
 viniſque fiunt: nonnulli ab Orpheo, a Muſaeo alii: nec pauci
 ab Homero occupantur atque tenentur, quorum, o. Io, unus
 es, qui ab Homero furore correptus es. & ſi quis ſcripta alte-
 rius poëtae cecinerit, obdormiſcis, atque tibi dicendi deeſt fa-
 cultas: ſi quis vero huius poëtae decantaverit melodiam, con-
 feſtim excitaris, animus ſalutis, & dicendi facultas ſufficit. Non
 enim arte, neque ſcientia, ſed divina quadam forte, & mentis
 occupatione, ea quae de Homero dicis, recenſes. Et quemad-
 modum Corybantes illam dumtaxat melodiam acute ſentiunt,
 quae illius dei eſt a quo rapiuntur, ad eumque concentum de-

ἐκεῖνο τὸ μέλος καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ φροντίζουσιν. οὕτω καὶ σὺ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὀμήρου ὅταν τις μνησθῆ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπο-
 d. ρεῖς. τούτου δ' ἔσι τὸ αἴτιον ὃ μ' ἐρωτᾷς, διότι σὺ περὶ μὲν Ὀμήρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὐ ὅτι οὐ τέχνη, ἀλλὰ θεῖα μοῖρα, Ὀμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινήτης. **ΙΩΝ.** Σὺ μὲν εὐλέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυμάζοιμι μὲντ' ἂν εἰ οὕτως εὐεῖποις, ὥστε με ἀναπεῖσαι ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὀμηρον ἐπαινῶ. οἴμαι δὲ οὐδ' ἂν σοι δόξαιμι εἶ μου ἀκούσαιοις λέγοντος περὶ Ὀμήρου. **ΣΩ.** Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκούσαι, οὐ
 e. μέντοι πρότερον πρὶν ἂν μοι ἀποκρίνη τὸδε ὧν Ὀμηρος λέγει, περὶ τίνος εὐλέγει. οὐ γὰρ δήπου περὶ πάντων γε. **ΙΩΝ.** Εὐ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν ἂν περὶ ὅτου οὐ. **ΣΩ.** Οὐ δήπου καὶ περὶ τούτων ὧν σὺ μὲν τυγχάνεις οὐκ εἰδώς, Ὀμηρος δὲ λέγει. **ΙΩΝ.** Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν, ἃ Ὀμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα; **ΣΩ.** Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει
 p. πολλαχῶ Ὀμηρος καὶ πολλά; οἷον καὶ περὶ ἡνιοχείας. ἔαν

537

a. centibus verbis & figuris abundant, alios vero contemnunt: ita & tu, o Io, si quis Homeri mentionem fecerit, es in dicendo facundus, in aliis vero tibi copia deest. Eius itaque quod quaerebas, quamobrem circa Homerum copiosus es, circa alios deficiis, haec est causa, quoniam non arte, sed divina forte gravis es Homeri laudator. *Io.* Recte dicis, o Socrates. admirarer tamen, si tam acute differeres, ut mihi profus persuaderes, me, cum lymphatus atque furens sum, Homerum laudibus celebrare. neque enim furens, ut arbitror, tibi viderer, si me de Homero verba facientem audires. *So.* Atqui audire volo: neque tamen prius quam mihi responderis, ex iis de quibus Homerus dicit, quae potissimum bene dicat. non enim de omnibus. *Io.* Optime nosti, o Socrates, quod de omnibus. *So.* Non tamen ea bene tractas, quae tu quidem ignoras, Homerus autem scribit. *Io.* Quenam ista sunt, quae Homerus quidem narrat, ego autem nescio? *So.* Nonne saepenumero multa de artibus explicat? velut de aurigaria disciplina. Si memi-

μνηστῶ τὰ ἔπη, ἐγὼ σοι φράσω. **ΙΩΝ.** Ἄλλ' ἐγὼ ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ μέμνημαι. **ΣΩ.** Εἰπέ δὴ μοι ἃ λέγει Νέστωρ Ἀντιλόχῳ τῷ υἱεῖ, παραινῶν εὐλαβηθῆναι τὴν καμπὴν ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ τῇ ἐπὶ Πατρόκλῳ. **ΙΩΝ.**

Κλιθῆναι δὲ (Φησὶ) καὶ αὐτὸς εὐξέσω ἐνὶ δίφρῳ,

Ἦκ' ἐπ' ἀρισερὰ τοῖν' ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον b.

Κένσαι ὀμοκλήσας· εἴξαι τέ οἱ ἦνία χερσίν.

Ἐν νύσῃ δέ τοι ἵππος ἀρισερὸς ἐγχιρμιφθίτω,

Ὦς μὴ τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἰκέσθαι

Κύκλου ποιητοῖο· λίθου δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν.

ΣΩ. Ἀρκεῖ ταῦτα δὴ, ὦ Ἴων, τὰ ἔπη εἶτε ὀρθῶς λέγει Ὀμη- c.
ρος, εἶτε μὴ, πότερος· ἂν γνοίῃ ἄμεινον; ἰατρὸς, ἢ ἠνίοχος;

ΙΩΝ. Ἦνίοχος δὴ ποῦ. **ΣΩ.** Πότερον ὅτι τέχνην ταῦτα ἔχει,

ἢ κατ' ἄλλό τι; **ΙΩΝ.** Οὐκ' ἄλλ' ὅτι τέχνην. **ΣΩ.** Οὐκοῦν

ἐκάσῃ τῶν τεχνῶν ἀποδέδοται τι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔργον οἷα τε

εἶναι γιγνώσκειν. οὐ γάρ που ἃ κυβερνητικῇ γιγνώσκομεν,

γνασόμεθα καὶ ἰατρικῇ. **ΙΩΝ.** Οὐ δῆτα. **ΣΩ.** Οὐδέ γε ἃ ἰα-

nero, illius carmina tibi recitabo. *Io.* At ego referam. me-
mini enim. *So.* Dic igitur mihi quae mandat Nestor Antilocho
filio, cum illum monet ut in equestri cursu, gratia Patrocli in-
stituto, caute flectat equos. *Io.*

Declina ad laevam paulum, dextrumque iugalem

Urge plagis minitans, manibus quoque lora remitte.

Cumque metam attigeris, flectatur laevus in arcum,

Donec ad extremum circuli pervenerit axis

Ultimus, ac medium vita, nec tangito saxum.

So. Sufficiunt haec, o Io. Rectene vero in contra in his carmi-
nibus Homerus loquatur, utrum melius medicus, an auriga per-
ciperet? *Io.* Auriga procul dubio. *So.* Utrum arte hoc iudicium
fiat, an alio quopiam? *Io.* Non alio certe quam arte. *So.* Non-
ne cuique arti facultas a deo tribuitur certi cuiusdam operis
iudicandi? neque enim ea quae gubernatoria arte cognosci-
mus, medicina quoque percipiemus. *Io.* Non certe. *So.* Ne-
que etiam quae medicina percipimus, architectura animad-

- d. τρικῆ, ταῦτα καὶ τεκτονικῆ. **ΙΩΝ.** Οὐ δῆτα. **ΣΩ.** Οὐκοῦν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν, ἃ τῆ ἑτέρα τέχνη γινώσκωμεν, οὐ γινώσκωμεθα τῆ ἑτέρα. τότε δέ μοι πρότερον τούτου ἀποκρίναι τὴν μὲν, ἑτέραν φῆς εἶναι τινὰ τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν; **ΙΩΝ.** Ναί. **ΣΩ.** Ἄρα, ὡσπερ ἐγὼ τεκμαιρόμενος, ὅταν ἡ μὲν, ἑτέρων πραγμάτων ἢ ἐπισήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶ τὴν μὲν, ἄλλην, τὴν δὲ, ἄλλην τέχνην, οὕτω
- e. καὶ σὺ; **ΙΩΝ.** Ναί. **ΣΩ.** Εἰ γάρ που τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπισήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μὲν, ἑτέραν φαῖμεν εἶναι, τὴν δ', ἑτέραν, ὁπότε γε ταυτὰ εἴη εἰδέναι ἐπ' ἀμφοτέρων; ὡσπερ ἐγὼ τε γινώσκω ὅτι πέντε εἰσὶν οὔτοι οἱ δάκτυλοι, καὶ σὺ, ὡσπερ ἐγὼ, περὶ τούτων ταυτὰ γινώσκεις. καὶ εἰ σε ἐγὼ ἐροίμην εἰ τῆ αὐτῆ τέχνη γινώσκωμεν τῆ ἀριθμητικῆ τὰ αὐτὰ ἐγὼ τε καὶ σὺ, ἢ ἄλλη, φαίης ἂν δήπου τῆ αὐτῆ. **ΙΩΝ.**
- P. **Ναί.** **ΣΩ.** Ὁ τοίνυν ἄρτι ἔμελλον ἐρήσεσθαι σε, νυνὶ εἰπέ, εἰ
538
a. κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῆ μὲν αὐτῆ τέχνη τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γινώσκειν, τῆ δ' ἑτέρα, μὴ τὰ αὐτά· ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἐστίν, ἀναγκαῖον καὶ ἑτέρα γινώσκειν.

vertemus. *Io.* Non fane. *So.* An non similiter in omnibus artibus quae una quadam arte comprehendimus, alia minime comprehendemus? Sed hoc prius mihi responde: Aliam & aliam artem esse asseris? *Io.* Assero. *So.* Numquid eadem tu, qua ego, coniectura artes discernis? nam ipse quidem, cum haec aliarum, illa aliarum rerum scientia est, hanc aliam, illam aliam artem voco. Tu vero? *Io.* Et ego. *So.* Si enim eisdem de rebus scientia esset, cur hanc aliam, & illam aliam vocaremus? quandoquidem eadem ab utrisque cognoscerentur. Quemadmodum a me percipitur, quinque esse hos digitos, & tu sicuti ego hoc idem animadvertis. Unde si te rogarem, utrum eadem arte arithmetica, an alia, haec eadem cognoscamus, responderes utique quod eadem. *Io.* Certe. *So.* Dic igitur quod paulo interrogaveram, utrum secundum omnes artes videatur tibi dicendum, quod eadem arte, eadem cognosci necessarium sit: alia vero arte non eadem, sed alia quaedam, quandoquidem

ΙΩΝ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅστις ἀν μὴ ἔχη τινὰ τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἶδ' ἔσαι. ΙΩΝ. Ἄληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν ὧν εἶπες, εἴτε b. καλῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μὴ, σὺ κάλλιον γνώσῃ ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἥνίοχος. ΣΩ. Ῥαψωδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίοχος. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ Ῥαψωδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα ἑτέρα, περὶ ἑτέρων καὶ ἐπισήμη πραγμάτων ἐστὶ. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δὴ, ὅταν Ὅμηρος λέγῃ ὡς τετρωμένῳ τῷ Μαχάονι Ἐκαμίδῃ ἢ Νέσσορος παλλακὴ κυκεῶνα πίνειν δίδωσι; καὶ λέγει πως οὕτως, c. Οἶνω πρᾶμνειῷ (φισίν) ἐπὶ δ' αἴγειον κνή τυρὸν Κνήσι χαλκείῃ παραδὲ κρόμμου ποτῶ ὄφου. ταῦτα εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος, εἴτε μὴ, πότερον ἰατρικῆς ἐστὶ διαγνώσκειν καλῶς, ἢ Ῥαψωδικῆς; ΙΩΝ. Ἰατρικῆς. ΣΩ. Τί δὲ, ὅταν λέγῃ Ὅμηρος,

Ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ἵκτανεν, d.

ars alia ipsa est. Io. Ita mihi videtur, o Socrates. So. Si quis artem aliquam affecutus non fuerit, dicta vel facta huius artis bene discernere nequaquam poterit. Io. Vera narras. So. Ea carmina quae tu retulisti, sive bene sive male ab Homero canantur, utrum tu melius, an auriga perciperet? Io. Auriga. So. Recitator enim es, non auriga. Io. Nempe. So. Recitatoria vero facultas ab aurigaria alia est. Io. Videlicet. So. Quod si alia ars est, aliarum quoque rerum scientia est. Io. Aliarum profecto. So. Quid vero, cum Homerus illud affert, quod Heccamede Nestoris pellex faucio Machaoni medelae potionem porrigit, cui vinum Pramniium infundit, insuper atterit caseum caprinum aeneo quodam instrumento, farinam quoque caseo miscet, & ad haec cepe obsonii loco apponit? Rectene an contra haec ab Homero dicantur, utrum medicinae artis, an recitatoriae iudicium est? Io. Medicinae. So. Quid, cum Ho-

In mare se mersit retis Thaumantias instar,

N. 2.

Ἦ τε κατ' ἀγραύλοιο βοῶς κέρας ἐμμεμαυία;
Ἔρχεται ὠμησῆσι μετ' ἰχθύσι πῆμα φέρουσα

ταῦτα πότερον Φῶμεν ἀλιευτικῆς εἶναι τέχνης μᾶλλον κρῖναι ἢ ῥαψωδικῆς, ἅττα λέγει; καὶ εἶτε καλῶς, εἶτε μή; ΙΩΝ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἀλιευτικῆς. ΣΩ. Σκέψαι δὴ, σοῦ e. ἐρομένου, εἰ ἔροίό με, ἐπειδὴ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, τούτων τῶν τεχνῶν ἐν Ὀμήρῳ εὐρίσκεις ἃ προσήκει ἐκάστη διακρίνειν, ἴδι μοι ἐξευρε καὶ τὰ τοῦ μάντεώς τε καὶ μαντικῆς, ποῖά ἐστιν ἃ προσήκει αὐτῷ οἶπτ' εἶναι διαγιγνώσκειν, εἶτε εὖ εἶτε κακῶς πεποιήται. σκέψαι ὡς ῥαδίως τε καὶ ἀληθῆ ἐγώ σοι ἀποκρινοῦμαι. πολλαχῶ μὲν γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα λέγει' οἶον καὶ ἃ δὲ τῶν Μελαμποδιδῶν λέγει μάντις πρὸς τοὺς μνηστῆρας Θεακλύμενος,

p. Δαιμόνιοι, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμέων
539 Εἰλύαται κεφαλαί τε, πρόσωπά τε, νέρθέ τε γυῖα.
a. Οἰμωγὴ δὲ δέδχε, δεδάκρυνται δὲ παρειαί

*Quod trahit ad fundum plumbi subtexta gravedo
Muniti, cornu sortem dans piscibus atram.*

haec quid sibi velint, & utrum recte an contra dicantur, nonne ars piscatorum melius, quam recitatorum animadvertet? *Io.* Constat quod ars piscatorum id iudicat. *So.* Si praeterea me ita rogares, Postquam, o Socrates, in Homeri carminibus invenisti quae cuique istarum, quae dictae sunt, artium iudicanda sunt, age, iam mihi reperias, quaenam a vate vaticinioque iudicari conveniat, rectene an contra ab Homero sint dicta: adverte, quam facile ac vere tibi respondeam. Saepenumero in *Odyssaea* scribit, praefertim ea quae *Melampodidarum* vates *Theoclymenus* adversus procos fatur,

*O miseri, quid nunc, heu! vobis imminet atri?
Dum mollem noctu capitis per membra soporeth,
Cuncta fremunt luctu, resonat plangoribus aether:
Scissaque trista madent lacrimis manantibus ora.*

Ειδώλων δὲ πλέον πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ αὐλή,
 Ἰεμένων ἔρεβόσδε ὑπὸ ζόφου ἥελιος δὲ
 Οὐρανοῦ ἔξαπόλωλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλὺς. b.

Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι οἶον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ. λέγει
 γὰρ καὶ ἐνταῦθα,

Ὅρμις γὰρ σφιν ἐπῆλθε περισέμεναι μεμαῶσιν,
 Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀρισερὰ λαὸν ἔεργων
 Φοινήμετα δράκοντα φέρων οὐχέσσι πέλωρον, c.
 Ζῶν, ἔτ' ἀσπαίρουται καὶ οὐπω λήθετο χάριμης.
 Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ σῆθος παρὰ δειρῆν,
 Ἰδνωθεὶς ἐπίσω. ὃ δ' ἀπὸ ἔθεν ἦκε χαμαῖζε,
 Ἄλγῆσας ὀδύνησι μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ἀμίλῳ d.
 Αὐτὸς δὲ κλάγξας ἔπετο πνοιῆς ἀνέμοιο.

Ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκο-
 πεῖν καὶ κρίνειν. ΙΩΝ. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες.
 ΣΩ. Καὶ σὺ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις. ἴθι δὴ, καὶ σὺ

*Vestibulum plenum est simulacris, omnis & aula.
 Sub tenebris Erebus riget, exstinctoque per orbem
 Lumine velatur tristi caligine coelum.*

Saepe numero etiam in Iliade, ut in murorum expugnatione,
 quae ad vatem pertinent, tangit. ibi enim sic inquit :

*Certabant Danaï Troiae perrumpere muros,
 Altivolans Iovis pendebat desuper ales,
 Unguibus incurvis rubrum complexa draconem:
 Pellebatque acies in laevam: tum ferus ille
 Respirans, & adhuc transfixo pectore luctans,
 Ore petens aquilam perstrinxit vulnere guttur.
 Illa dolens anguem dimisit in agmina lapsum,
 Sauciaque in ventos pennis sublata refugit.*

Haec equidem dicam, & alia huiusmodi, a vate consideranda,
 iudicandaque esse. Io. Et vera quidem dices, o Socrates. So. Et
 tu, o Io, vera narras. Age vero, quemadmodum tibi ex Odyf-

- ἔμοι, ὡσπερ ἐγὼ σοι ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσσεΐας καὶ ἐξ Ἰλιάδος, ὅποια τοῦ μάντεώς ἐσι, καὶ ὅποια τοῦ ἱατροῦ, καὶ ὅποια
- e. τοῦ ἀλιέως, οὕτω καὶ σὺ ἔμοι ἐκλεξον (ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἶ ἐμοῦ τῶν Ὀμήρου) ὅποια τοῦ ῥαψωδοῦ ἐσιν, ὧ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψωδικῆς, ἃ τῷ ῥαψωδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. **ΙΩΝ.** Ἐγὼ μὲν Φημι, ὧ Σώκρατες, ἅπαντα. **ΣΩ.** Οὐ σύ γε ἔφησ. ὧ Ἴων, ἅπαντα. ἢ οὕτως ἐπιλήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρέποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι ῥαψωδὸν ἀνδρα. **ΙΩΝ.** Τί δὲ δὴ ἐπιλαν-
- p. θάνομαι; **ΣΩ.** Οὐ μέμνησαι ὅτι ἔφησθα τὴν ῥαψωδικὴν τέχνην ἐτέραν εἶναι τῆς ἡγιοχικῆς; **ΙΩΝ.** Μέμνημαι. **ΣΩ.** Οὐκ οὔν καὶ ἐτέραν οὔσαν ἕτερα γνῶσεσθαι ὠμολόγεις; **ΙΩΝ.** **Ναί.** **ΣΩ.** Οὐκ ἄρα πάντα γε γνῶσεται ἡ ῥαψωδική, κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψωδός. **ΙΩΝ.** Πλὴν γε ἴσως τὰ ταιαῦ-
- b. τα, ὧ Σώκρατες. **ΣΩ.** Τὰ τοιαῦτα δὲ λέγεις, πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν σχεδόν τι. ἀλλὰ ποῖα δὴ γνῶσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα; **ΙΩΝ.** Ἄ πρέπει, οἴμαι ἐγῶγε, ἀνδρὶ εἰπεῖν, καὶ

sea & Iliade excerpti, quae ad vatem, quae ad medicum, quae ad piscatorem pertinere videntur: sic & tu, qui maiorem in Homeri scriptis peritiam habes, eligas & adducas in medium, quae sunt recitatoris propria, quae praeter alios homines ipsi considerare iudicareque convenit. *Io.* Omnia, o Socrates, assero. *So.* Non omnia tu supra dicebas, o Io. num ita obliviosus es? atqui non decet, recitatorem hominem obliviosum esse. *Io.* Quidnam obliviscor? *So.* Non memoria tenes, te artem recitandi aliam ab aurigaria dixisse? *Io.* Teneo. *So.* Nonne cum alia sit, alia cognituram es confessus? *Io.* Profecto. *So.* Non igitur omnia percipiet secundum sermonem tuum ars recitandi, neque ipse etiam recitator. *Io.* Immo omnia, praeter talia quaedam. *So.* Cum praeter talia quaedam dicis, praeter ea quae aliarum artium sunt ferme significas. sed quaenam cognoscet, postquam non omnia noscit? *Io.* Quae decens est ut vir loquatur, quae mulier, servus, liber, subiectus, princeps,

ὅποια γυναίκε· καὶ ὅποια δούλω, καὶ ὅποια ἐλευθέρω· καὶ ὅποια ἀρχομένω, καὶ ὅποια ἄρχοντι. ΣΩ. Ἐὰν ὅποια ἄρχοντι, λέγεις, ἐν θαλάττῃ χειμαζομένου πλοίου, πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψωδὸς γινώσεται κάλλιον ἢ ὁ κυβερνήτης; ΙΩΝ. Οὐκ ἄλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦτό γε. ΣΩ. Ἄλλ' ὅποια ἄρχοντι κάμνοντι· c. πρέπει εἰπεῖν ὁ ῥαψωδὸς γινώσεται κάλλιον ἢ ὁ ἰατρός; ΙΩΝ. Οὐδὲ τοῦτο. ΣΩ. Ἄλλ' οἷα δούλω πρέπει, λέγεις; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οἷον βουκόλω λέγεις δούλω ἃ πρέπει εἰπεῖν, ἀγριανουσῶν βοῶν παραμυθουμένω, ὁ ῥαψωδὸς γινώσεται, ἀλλ' οὐχ ὁ βουκόλος; ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄλλ' οἷα γυναίκε πρέπει πρέποντα εἰπεῖν ταλασιουργῶ περὶ ἐρίων ἐργασίας; ΙΩΝ. Οὐ. ΣΩ. Ἄλλ' οἷα ἀνδρὶ πρέπει εἰπεῖν γινώσεται στρατηγῶ, στρατιώταις παραιοῦντι; ΙΩΝ. Ναί, τὰ τοιαῦτα γινώσεται ὁ ῥαψωδός. ΣΩ. Τί δέ; ἢ ῥαψωδικὴ τέχνη, στρατηγικὴ ἐστὶ; ΙΩΝ. Γνωίην γοῦν ἄρ' ἐγὼ οἷα στρατηγὸν πρέπει εἰπεῖν. ΣΩ. Ἴσως γὰρ εἴ καὶ στρατηγικός, Ἴων. καὶ γὰρ εἰ ἐτύχχανες ἵππικὸς ὦν ἅμα καὶ κιθαρῖσικὸς, ἐγνώως ἂν ἵππους εὔ καὶ κα-

haec omnia noscet. So. Quod decens est ut princeps in mari, navi tempestate iactata, afferat, recitatorne magis quam gubernator cognoscet? Io. Non: sed gubernator melius hoc percipiet. So. Sed ea quae decens est ut princeps in morbo loquatur, recitator melius quam medicus intelliget? Io. Neque haec. So. Sed ea quae seruo conveniunt, dicis? Io. Certe. So. Scilicet quae decens est, ut dicat servus bubulcus, dum de furentibus & efferatis bobus confabulatur, recitator ipse, non bubulcus cognoscet? Io. Nequaquam. So. Numquid ea quae decens est ut mulier de lanificio textori referat? Io. Non. So. Ea quae decens est ut vir dux exercitus dicat, dum milites hortatur, cognoscet? Io. Talia profecto sunt, quae recitator cognoscit. So. Numquid ars recitatoria eadem est, quae & imperatoris? Io. Intelligerem equidem, si opus esset, quae imperatorem loqui decet. So. Forte enim & imperator es, Ion. Nam si equestri, & citharoedica simul disciplina polles, il-

- κῶς ἵππαζομένους. ἀλλ' εἴ σε ἐγὼ ἠρόμην, ποτέρῃ δὴ τέχνῃ,
 e. ὦ Ἴων, γινώσκεις τοὺς εὖ ἵππαζομένους ἵππους; ἢ ἱππεὺς
 εἶ, ἢ ἡ κιθαριστής; τί ἄν μοι ἀπεκρίνου; **ΙΩΝ.** Ἡ ἱππεὺς,
 ἐγὼ γ' ἄν. **ΣΩ.** Οὐκοῦν εἰ καὶ τοὺς εὖ κιθαρίζοντας διεγί-
 γνωσκεις, ὁμολόγεις ἄν, ἢ κιθαριστής εἶ, ταύτῃ διαγιγνώσκεις,
 ἀλλ' οὐχ ἢ ἱππεὺς. **ΙΩΝ.** Ναί. **ΣΩ.** Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιω-
 τικὰ γινώσκεις, πότερον ἢ στρατηγικός εἶ γινώσκεις, ἢ ἢ
 ραψωδὸς ἀγαθός; **ΙΩΝ.** Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. **ΣΩ.**
 p. Πῶς οὐδὲν λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις τέχνην εἶναι τὴν ρα-
 541 ψωδικὴν καὶ στρατηγικὴν, ἢ δύο; **ΙΩΝ.** Μία ἔμοιγε δοκεῖ.
 a. **ΣΩ.** Ὅστις ἄρα ἀγαθὸς ραψωδὸς ἐστίν, αὐτὸς καὶ ἀγαθὸς
 στρατηγὸς τυγχάνει ὦν. **ΙΩΝ.** Μάλιστα, ὦ Σώκρατες. **ΣΩ.**
 Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὦν, ἀγαθὸς
 καὶ ραψωδὸς ἐστίν. **ΙΩΝ.** Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ τοῦτο. **ΣΩ.** Ἄλλ'
 ἐκεῖνο μὲν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγαθὸς ραψωδὸς, καὶ στρατη-
 b. γὸς ἀγαθὸς εἶναι; **ΙΩΝ.** Πάνυ γε. **ΣΩ.** Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλ-
 λήνων ἄριστος ραψωδὸς εἶ; **ΙΩΝ.** Πολύ γε, ὦ Σώκρατες. **ΣΩ.**

los qui bene, & qui male equitant, cognosceres. Et si te in-
 terrogarem, o Io, utrum arte equestri, an arte citharoedi illos
 qui bene equitant, cognoscis, quid mihi responderes? Io. Arte
 equestri. So. Quod si eos qui bene pulsant citharam, cognos-
 ceres, confitereris illos non equestri, sed citharoedica disciplina
 cognoscere? Io. Procul dubio. So. Cum vero quae ad impe-
 ratorem spectant, intelligas, utrum imperatoria, an recitatoria
 ista calles? Io. Nihil mihi referre videtur. So. Quomodo nihil
 referre dicis? imperatoriam, & recitatoriam artem, unamne,
 an duas ponis? Io. Una mihi videtur. So. Quicumque igitur
 bonus est recitator, etiam bonus imperator erit? Io. Et ma-
 xime quidem, o Socrates. So. Num & qui exercitus impera-
 tor est optimus, idem recitator est bonus? Io. Non arbitror.
 So. Illud tamen admittis, quod quisquis recitator bonus est,
 bonus est imperator. Io. Valde. So. Nonne tu Graecorum opti-
 mus es recitator? Io. Plane, o Socrates. So. Num etiam Grae-

Ἦ καὶ στρατηγικός, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἀριστος εἶ; **ΙΩΝ.** Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὀμήρου μαθὼν. **ΣΩ.** Τί δὴ ποτ' οὖν πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἴων, ἀμφοτέρα ἀριστος ὦν τῶν Ἑλλήνων, καὶ στρατηγὸς καὶ ῥαψωδὸς, ῥαψωδεῖς μὲν περιῶν τοῖς Ἑλλησι, στρατηγεῖς δ' οὐ; ἢ ῥαψωδοῦ μὲν δοκεῖ σοι χρυσῶ σφάραγξ ἐσεφανωμένου πολλὴ χρεῖα εἶναι τοῖς Ἑλ- c. λησι, στρατηγοῦ δὲ, οὐδεμία; **ΙΩΝ.** Ἦ μὲν γὰρ ἡμέτερα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἀρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ στρατηγεῖται, καὶ οὐδὲν δεῖται στρατηγοῦ ἢ δὲ ὑμέτερα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἂν με ἔλοιτο στρατηγόν. αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι. **ΣΩ.** Ὡ βέλτις Ἴων, Ἀπολλόδωρον οὐ γιγνώσκεις τὸν Κυ- ζικηνόν; **ΙΩΝ.** Ποῖον τοῦτον; **ΣΩ.** Ὁν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν στρατηγὸν ἤρηνται ξένου ὄντα καὶ Φανοσθένη τὸν Ἄν- d. δριον, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οὓς ἤδη ἡ πόλις ξένους ὄντας, ἐνδειξαμένους ὅτι ἀξιοὶ λόγου εἰσιν, καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἀγει Ἴωνα δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἰρήσεται στρατηγόν, καὶ τιμήσει, ἐὰν δοκῇ ἀξίος

corum optimus es imperator? *Io.* Certe, o Socrates. haec enim in Homeri scriptis didici. *So.* Cur igitur per deos, cum sis optimus Graecorum omnium dux exercitus, optimusque recitator, passim carmina modularis, militas autem nusquam? numquid tibi videtur recitator aurea corona decoratus plurimum usui esse Graecis, imperator autem nullo pacto? *Io.* Nostra, o Socrates, civitas, vestrae subest, a vobisque gubernatur, & idcirco imperatore non indiget. vestra autem & Lacedaemoniorum respublica me nunquam exercitus ducem eligeret. idoneos enim duces vos esse putatis. *So.* O optime Io, Apollodorum Cyzicenum non cognoscis? *Io.* Quem Apollodorum? *So.* Illum scilicet, quem saepe Athenienses, quamvis hospes esset, imperatorem delegerunt, & Phanosthenem Andrium, & Heraclidem Clazomenium: quibus haec civitas, licet peregrinis, quia viri praestantes habentur, imperia, aliasque potestates mandat. Ionem vero Ephesium imperatorem

- λόγου εἶναι; τί δέ; οὐκ Ἀθηναῖοι μὲν ἐσὲ οἱ Ἐφέσιοι τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ Ἐφεσος οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως; Ἀλλὰ σὺ
- e. γὰρ, ὦ Ἴων, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὡς τέχνη καὶ ἐπισήμη οἴσσετε εἶ Ὅμηρον ἐπαινεῖν, ἀδικεῖς ὅστις ἐμοὶ ὑποσχόμενος ὡς πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Ὀμήρου ἐπίσασαι, καὶ φάσκων ἐπιδείξειν, ἔξαπατᾷ με· καὶ πολλοῦ δεῖ σ' ἐπιδείξαι, ὅσγε οὐδὲ ἅττά ἐσι ταῦτα περὶ ὧν δεινός εἶ, ἐθέλεις εἰπεῖν, πάλαι ἐμοῦ λιπαροῦντος· ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὡσπερ ὁ Πρωτεύς, παντοδαπὸς γίγνη, σφερόμενος ἄνω καὶ κάτω· ἕως τελευτῶν διαφυγῶν με, στρατηγὸς ἀνεφάνης, ἵνα μὴ ἐπιδείξης ὡς δεινός εἶ τὴν
- P. περὶ Ὀμήρου σοφίαν. εἰ μὲν οὖν τεχνικὸς ὢν, ὅπερ νῦν δὴ
- 542
a. ἔλεγον, περὶ Ὀμήρου ὑποσχόμενος ἐπιδείξειν ἔξαπατᾷ με, ἀδικός εἶ· εἰ δὲ μὴ τεχνικὸς εἶ, ἀλλὰ θεῖα μοῖρα κατεχόμενος ἐξ Ὀμήρου, μηδὲν εἰδὼς, πολλὰ καὶ καλὰ λέγεις περὶ τοῦ ποιητοῦ, ὡσπερ ἐγὼ εἶπον περὶ σοῦ, οὐδὲν ἀδικεῖς. ἐλοῦ οὖν πότερα βούλει νομιζεσθαι ὑπὸ ἡμῶν ἀδικὸς ἀνὴρ εἶναι, ἢ

non decernet, neque honore afficiet, si virtute praestare visus fuerit? Quid vero, nonne vos Ephesii prisca origine Athenienses estis, Ephesusque nulla civitate est inferior? Sed tu, o Io, siquidem vera praedicas, & scientia arteque potes Homerum laudare, iniuria me afficis: quippe qui professus multa & pulchra Homeri scire, teque ostensurum mihi pollicitus, me nunc decipis, ac permultum abest, ut ostendas: siquidem nec quae sint ista, quorum peritus es, nec qua sis facultate instructus, aperire vis, me diu iam obsecrante: ceterum tanquam Proteus varius varie mutaris, sursum, deorsum, in omnia te vertens, adeo ut postremo me subterfugiens, imperator evaseris, ne mihi ostendas, quanta facultate in Homeri sapientia promulganda sis praeditus. Si enim arte tibi hoc inest, quemadmodum nunc dixi, pollicitusque exponere decipis, certe iniurius es. sin autem cares arte, & forte quadam divina ab Homero raptus, cum nihil intelligas, multa & pulchra circa poetam hunc dicis, ut ego de te iudicabam, non facia

ἑῖος. ΙΩΝ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες. πολὺ γὰρ κάλλιον ἔστι
τὸ θεῖον νομίζεσθαι. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν τὸ κάλλιον ὑπάρχει
σοι παρ' ἡμῖν, ὦ Ἴων, θεῖον εἶναι καὶ μὴ τεχνικὸν περὶ
Ὅμηρου ἐπαινέτην.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΙΩΝΟΣ.

iniuriam. Elige, utrum mavis iniustus homo, an divinus a nobis existimari. *Io.* Longe differt, o Socrates, & multo pulchrius est iudicari divinum. *So.* Hoc itaque quod pulchrius est, tibi a nobis tribuitur, o Io, te scilicet divinum potius quam artificiosum Homeri laudatorem esse.

FINIS IONIS.

Φ Ι Λ Η Β Ο Σ

ΦΙΛΗΒΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΗΔΟΝΗΣ.

ΗΨΙΚΟΣ.

PHILEBUS

VEL

DE SUMMO BONO.

Ad morum doctrinam pertinens.

ARGUMENTUM.

De summo hominis bono ita agit in hac disputatione Philosophus, ut duabus rebus propositis, Voluptate videlicet atque Sapientia, in quibus homines varie collocant felicitatem, doceat in neutra, per se & seorsim, summum bonum consistere, sed tertio quodam opus esse: cuius communionem illae utiles ad felicitatem hominibus esse possint, quatenus cum illo coniungantur. Tertium autem illud vere & summe bonum est Deus: quem Plato his nominibus designat, cum vocat ἀπολαύδον, εὐτόδον, ἀνταρκτες, &c. Ex huius igitur summi absolutique boni κοινωνία omnes res, quaecunque tandem sint bonae, bonas & esse & dici ait: illiusque communionem quinque gradus deducit: ita tamen, ut in illis bonis rebus, quae in vitam humanam cadant, maximam felicitatis partem tribuat Sapientiae atque intelligentiae: alteram, Voluptati: illarum autem duarum commixtione, Bonum constitui doceat. Itaque simplex disputationis scopus & thesis est, De humana felicitate, quae quidem ita definitur: In rebus humanis per se &

seorsim nullo modo inest felicitas, sed quatenus cum tertio quodam, id est, summo bono, Deo videlicet, communicant: atque adeo humana felicitas in Voluptatis & Sapientiae mixtione versatur, quatenus duae illae cum summo illo bono communicant. Introductio ad dialogum eiusmodi est: Cum multa de summo bono ultro citroque Socrates Philebusque contulissent, atque esset Philebus iam disputando defessus, Protarcho nuper adveniienti gratulatus est, annuitque ut provinciam in disputando suam susciperet. Protarchus, utpote adolescens, subito est assensus. Ad quem conversus Socrates, dialogum aggredditur, monetque Protarchum, ut diligenter consideret quam provinciam suscipiat, neque temere ad disputationem properet.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΦΙΛΗΒΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΡΧΟΣ, ΦΙΛΗΒΟΣ.

T. 2. **Φ.** **11** **b.** **Ο**ρα δὴ, Πρώταρχε, τίνα λόγον μέλλεις παρὰ Φιλίβου δεχέσθαι νῦν, καὶ πρὸς τίνα τῶν παρ' ἡμῖν ἀμφισβητεῖν, ἂν μὴ σοι κατὰ νοῦν ἢ λεγόμενος. βούλει συγκεφαλαιώσασθαι ἑκάτερον; **ΠΡΩ.** Πάνυ μὲν οὔν. **ΣΩ.** Φιλίβος μὲν τοίνυν ἀγαθὸν εἶναι φησὶ τὸ χαίρειν πᾶσι ζώοις, καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τέρψιν, καὶ ὅσα τοῦ γένους ἐστὶ τούτου σύμφωνα· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν ἀμφισβήτημα ἐστὶ, μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ φρονεῖν, καὶ τὸ νοεῖν, καὶ μεμνήσθαι, καὶ τὰ τούτων αὐτῶν ξυγγενῆ,

DIALOGI PERSONAE

SOCRATES, PROTARCHUS, PHILEBUS.

VIDE, o Protarche, quem nunc a Philebo sermonem accepturus sis, & contra quem nostrum potius, sicubi parum tibi arrideat, pugnaturus. Visne utramque sententiam in summam redigamus? *Pro.* Volo equidem. *So.* Philebus quidem inquit, animantibus omnibus bonum esse laetitiam, voluptatem, delectationem, ceteraque huius generis omnia. Nostra autem adversus illum disceptatio est, ut non ista quidem, sed sapere,

δόξαν τε ὀρθὴν, καὶ ἀληθεῖς λογισμοὺς, τῆς γε ἡδονῆς ἀμείνω
καὶ λάω γίνεσθαι ξύμπασι, ὅσα περ αὐτῶν δυνατὰ μετα- c.
λαβεῖν· δυνατοῖς δὲ μετασχεῖν ὠφελιμώτατον ἀπάντων εἶναι,
πᾶσι τοῖς οὐσί τε καὶ ἐσομένοις. μῶν οὐχ οὕτω πως λέγομεν,
ὦ Φίληβε, ἐκάτεροι; ΦΙ. Πάντων μὲν οὖν μάλις, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Δέχη δὴ τοῦτον τὸν νῦν διδόμενον, ὦ Πρώταρ-
χε, λόγον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη δέχεσθαι. Φίληβος γὰρ ἡμῖν ὁ
καλὸς ἀπέρισκε. ΣΩ. Δεῖ δὴ περὶ αὐτῶν τρόπον παντὶ τ'ἀληθές
πη περανθῆναι. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἴθι δὴ, πρὸς τούτοις d.
διομολογησώμεθα καὶ τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς νῦν
αὐτῶν ἐκάτερος ἔξιν ψυχῆς καὶ διάδωσιν ἀποφαίνειν τινὰ ἐπι-
χειρήσει, τὴν δυναμένην ἀνθρώποις πᾶσι τὸν βίον εὐδαίμονα
παρέχειν. ἄρ' οὐχ οὕτω; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν
ὑμεῖς μὲν τὴν τοῦ χαίρειν, ἡμεῖς δ' αὖ τὴν τοῦ φρονεῖν.
ΠΡΩ. Ἔσι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ἂν ἄλλη τις κρείττων τούτων
φανῆ; μῶν οὐκ ἂν μὲν ἡδονῇ μᾶλλον φαίνεται ξυγγενῆς, e.
ἡπτώμεθα μὲν ἀμφότεροι τοῦ ταῦτα ἔχοντος βεβαίως βίου,

intelligere, meminisse, & quae hisce cognata, opinio recta,
verique rationis discursus, meliora & potiora sint, quam vo-
luptas, omnibus quaecunque horum capacia sunt; eorumque ad-
eptio maxime omnium utilis fit, & praesentibus, & futuris.
An non haec utriusque sententia, Philebe, fuit? *Phil.* Et maxime
quidem, o Socrates. *So.* An suscipis, o Protarche, eam quae
tibi nunc oblata est disputationem? *Pro.* Necessesse est, me illam
suscipere, quandoquidem Philebus pulcher ille defessus est. *So.*
Oportet equidem quid in iis verum sit, omni studio definire.
Pro. Oportet sane. *So.* Age igitur, praeter haec id insuper
asseveremus. *Pro.* Quidnam? *So.* Quod uterque nostrum ha-
bitum quendam & affectionem animi, quae cunctis hominibus
vitam exhibere beatam possit, demonstrare conetur. nonne?
Pro. Certe. *So.* Et vos quidem habitum affectionemque lae-
tandi, nos autem sapiendi. *Pro.* Sic est. *So.* Si quis vero ha-
bitus praestantior utroque horum videatur, idemque voluptati
cognatior sit, ac stabilimentum vitae praestet, nonne utriusque
Plat. Oper. Vol. IV. ○

- p. κρατεῖ δὲ ὁ τῆς ἡδονῆς τὸν τῆς Φρονήσεως; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ.
¹² a. Ἄν δέ γε Φρονήσει, νικᾷ μὲν Φρόνησις τὴν ἡδονήν, ἢ δὲ ἡτ-
 τᾶται; ταῦθ' οὕτως ὁμολογούμενα φατέ; ἢ πῶς; ΠΡΩ.
 Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δὲ Φιλήβω; τί φῆς; ΦΙ. Ἐμοὶ
 μὲν πάντως νικᾷν ἡδονὴν δοκεῖ καὶ δόξει σὺ δ', ὦ Πρώταρχε,
 αὐτὸς γνώσῃ. ΠΡΩ. Παραδοὺς, ὦ Φίληβε, ἡμῖν τὸν λόγον,
 οὐκ ἂν ἔτι κύριος εἴης τῆς πρὸς Σωκράτη ὁμολογίας, ἢ καὶ
 b. τούναντιον. ΦΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἀφοσιοῦμαι, καὶ
 μαρτύρομαι νῦν αὐτῇ τὴν θεῶν. ΠΡΩ. Καὶ ἡμεῖς σοι τού-
 των αὐτῶν συμμάρτυρες ἂν ἦμεν, ὡς ταῦτα ἔλεγες ἃ λέ-
 γεις. ἀλλὰ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐξῆς, ὦ Σάκρατες, ὅμως καὶ
 μετὰ Φιλήβου ἐκόντος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃ, πειράμεθα περαι-
 νεῖν. ΣΩ. Πειρατέον, ἀπ' αὐτῆς δὴ τῆς θεοῦ, ἣν ὅδε Ἀφρο-
 δίτην μὲν λέγεσθαι Φησὶ, τὸ δ' ἀληθέστατον αὐτῆς ὄνομα,
 ἡδονὴν εἶναι. ΠΡΩ. Ὁρθότατα. ΣΩ. Τὸ δ' ἐμὸν θέος, ὦ Πρώ-
 c. ταρχε, ἀεὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα, οὐκ ἔσι κατ' ἀνθρω-
 πον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φόβου. καὶ νῦν τὴν μὲν Ἀφρο-

superabimur nos: voluptas autem sapientiam superabit? *Pro.*
 Profecto. *So.* Sin autem sapientiae fit is propinquior, vincet
 utique sapientia voluptatem, voluptas contra succumbet. Num
 ista conceditis, aut quomodo? *Pro.* Mihi quidem concedenda
 videntur. *So.* Philebo autem quidnam videtur? quid dicis? *Phi.*
 Mihi sane voluptas praestare videtur, semperque videbitur.
 ipse autem videris, o Protarche. *Pro.* Cum iam nobis, Philebe,
 concesseris disputationis officium, haud amplius tibi assentien-
 di Socrati, vel dissentiendi, potestas erit. *Phi.* Vera dicis. ego
 vero recuso, deamque nunc testificor. *Pro.* Et nos quoque tes-
 tes erimus, te ista, quae dicis, dixisse. Verum nos deinceps, o
 Socrates, vel volente Philebo, vel quomodocunque vis, ab-
 solvere conemur rem. *So.* Conemur ab ipsa dea exordientes,
 quam hic Venerem nuncupari quidem, sed verissimum ei no-
 men esse voluptatis, inquit. *Pro.* Recte sane. *So.* Reverentia
 vero mihi semper erga deorum nomina est, non humana quae-
 dam, sed maximum quemque timorem exsuperans. Et nunc

δίτην, ὅτι ἐκείνη Φίλον, ταύτην προσαγορεύω· τὴν δὲ ἡδονὴν οἶδα ὡς ἔστι ποικίλον καὶ, ὅπερ εἶπον, ἀπ' ἐκείνης ἡμᾶς ἀρχομένους ἐνδυμεῖσθαι δεῖ καὶ σκοπεῖν, ἥτινα φύσιν ἔχει ἔστι γὰρ ἀκούειν μὲν οὕτως ἀπλῶς ἐν τι, μορφᾶς δὲ δήπου παντοίας εἴληφε, καὶ τινα τρόπον ἀνομοίους ἀλλήλαις. ἴδε γάρ ἡδεσθαι μὲν φαμέν τὸν ἀκολασαίνοντα ἀδραπον ἡδεσθαι δὲ d. καὶ τὸν σωφρονοῦντα, αὐτῷ τῷ σωφρονεῖν ἡδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν ἀνοηταίνοντα, καὶ ἀνοήτων δοξῶν καὶ ἐλπίδων μεσθ' ἡδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν φρονοῦντα, αὐτῷ τῷ φρονεῖν καὶ τύπτων τῶν ἡδονῶν ἐκατέρας πῶς ἂν τις ὁμοίας ἀλλήλαις εἶναι λέγων, οὐκ ἀνόητος φαίνοιτο ἐνδίκως; ΠΡΩ. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἀπ' ἐναντίων, ὧ Σώκρατες; αὗται πραγμάτων, οὐ μὴν αὐταὶ γε ἀλλήλαις ἐναντία. πῶς γὰρ ἡδονὴ γε ἡδονῇ μὴ οὐχ ὁμοιώταται ἂν εἴη, τοῦτο αὐτῷ, πάντων χρημάτων; e. ΣΩ. Καὶ γὰρ χρῶμα, ὧ δαιμόνιε, χρώματι κατὰ γε αὐτὸ τοῦτ' οὐδὲν διοίσει τὸ χρῶμα εἶναι, τὸ πᾶν τό γε μὴν μέλαν τῷ λευκῷ πάντες γινώσκομεν ὡς πρὸς τῷ διάφορον εἶναι, καὶ ἐναντιώτατον ὃν τυγχάνει. καὶ δὴ καὶ σχῆμα σχήματι

quidem Venerem, quemadmodum ipsi gratum est, eam appello: voluptatem vero rem esse variam scio. Sed ab ea, ut dixi, principium facientes, quam habeat naturam, investigare debemus. Rem unam quidem audimus: formas tamen varias admodum, & invicem quodammodo diffimiles, habet. Vide enim, delectari dicimus intemperantem hominem: sed & temperantia temperantem delectari, insipientem insipientibus opinionibus, ac vana spe plenum: sed & sapientia sapientem. quas quidem voluptates si quis similes invicem esse dicat, insipiens merito videatur. Pro. Hae quidem, o Socrates, ex contrariis rebus proveniunt, non sunt tamen ipsae contrariae. Qui enim voluptas voluptati rerum omnium maxime similis non sit, cum sit eadem ipsa sibi? So. Enimvero, o beate, neque color a colore, ex eo quod color unusquisque est, differt: at vero nigrum albo, praeterquam quod differt, etiam maxime contrarium esse novimus omnes. quin etiam figura figurae eadem

- κατὰ ταυτὸν γένει μὲν ἔσι πᾶν ἓν, τὰ δὲ μέρη τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, τὰ μὲν, ἐναντιώτατα ἀλλήλοις, τὰ δὲ διαφορότητα
- p.** ἔχοντα μυρίαν που τυγχάνει. καὶ πόλλ' ἕτερα οὕτως ἔχοντ' εὐρήσομεν. ὥστε τούτῳ γε τῷ λόγῳ μὴ πίστευε, τῷ πάντα τὰ ἐναντιώτατα ἓν ποιοῦντι. φοβοῦμαι δὲ, μὴ τινὰς ἡδονὰς ἡδοναῖς εὐρήσομεν ἐναντίας. ΠΡΩ. Ἰσως. ἀλλὰ τί τοῦτ' ἡμῖν βλάψει τὸν λόγον; ΣΩ. Ὅτι προσαγορεύεις αὐτὰ ἀνόμοια ὄντα, ἑτέρῳ, φήσομεν, ὀνόματι. λέγεις γὰρ ἀγαθὰ πάντα εἶναι τὰ ἡδέα. τὸ μὲν οὖν μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα, λόγος οὐδεὶς
- b.** ἀμφισβητεῖ. κακὰ δὲ ὄντα αὐτῶν τὰ πολλὰ, καὶ ἀγαθὰ δὲ, ὡς ἡμεῖς φαρμέν, ὅμως πάντα σὺ προσαγορεύεις ἀγαθὰ, αὐτὰ ὁμολογῶν ἀνόμοια εἶναι τῷ λόγῳ, εἴτις σε προσαναγκάζοι. τί οὖν δὴ ταυτὸν ἓν ταῖς κακαῖς ὁμοίως καὶ ἓν ἀγαθαῖς ἔνδον, πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις; ΠΡΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες; οἶει γὰρ τινὰ συγχωρήσεσθαι, θέμενον ἡδονὴν εἶναι τὰγαθὸν, εἶτα ἀνέξεσθαι σου λέγοντος, τὰς μὲν
- c.** εἶναι τινὰς ἡδονὰς, ἀγαθὰς, τὰς δὲ τινὰς ἑτέρας αὐτῶν, κα-

genere ipso in universum est: partes autem generis eius, aut in immensum inter se differunt, aut contrariae sunt etiam: ceteraque huiusmodi multa reperiemus. Quamobrem noli huic rationi, quae maxime contraria omnia unum efficit, credere. Vereor enim, ne forte voluptates quasdam inter se contrarias reperiamus. *Pro.* Forte. sed quid hoc rationem nostram laedet? *So.* Id certe laedet, quod tu haec, dissimilia cum sint, alio (sic dicamus) nomine vocas. ais enim, suavia omnia bona esse: suavia vero, quin suavia sint, nulla prohibet ratio. Cum autem ex iis multa mala sint, multa etiam, ut nos quidem dicimus, bona, tu tamen omnia bona vocas, etiam dissimilia invicem confessurus, si quis coegerit. Quid ergo, in cunctis voluptatibus, tam malis, quam bonis, idemne quiddam communiter invenitur; cuius gratia bonas omnes vocas? *Pro.* Quid ais, o Socrates? an putas, quempiam, cum posuerit voluptatem bonum esse, inde tibi concessurum, ac toleraturum te dicentem quasdam bonas, quasdam malas esse? *So.* Verum-

κᾶς; ΣΩ. Ἄλλ' οὖν ἀνομοίους γε φήσεις αὐτὰς ἀλλήλαις εἶναι, καὶ τινὰς ἐναντίας. ΠΡΩ. Οὐτι, καθόσον γε ἡδοναί, ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν φερόμεθα λόγον, ὧ Πρώταρχε. οὐδ' ἄρα ἡδονὴ ἡδονῆς διάφορον, ἀλλὰ πάσας ὁμοίας εἶναι φήσομεν. καὶ τὰ παραδείγματα ἡμᾶς δὴ τὰ νῦν λεχθέντα οὐδὲν τιτρώσκει. πειρασόμεθα δὲ καὶ ἐροῦμεν ἅπερ οἱ πάντων φαυλότατοί τε καὶ περὶ λόγους ἅμα νέοι. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα δ. δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὅτι σὲ μιμούμενος ἐγὼ καὶ ἀμυνόμενος ἐὰν τολμῶ λέγειν ὡς τὸ ἀνομοιότατον ἐστὶ τῷ ἀνομοιοτάτῳ πάντων ὁμοιότατον, ἔξω τὰ αὐτά σοι λέγειν· καὶ φανούμεθά γε νεώτεροι τοῦ δέοντος, καὶ ὁ λόγος ἐκπεσὼν ἡμῖν οἰχίησεται. πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουόμεθα· καὶ τάχ' ἀνιόντες εἰς τὰς ὁμοίας, ἴσως ὅν πως ἀλλήλοις συγχωρήσασαιμεν. ΠΡΩ. Λέγε πῶς; ΣΩ. Ἐμὲ δὲς ὑπὸ σοῦ πάλιν ἐρωτώμενον, ὧ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δὴ; ΣΩ. Φρόνησις τε καὶ ἐπισήμη καὶ νοῦς, καὶ πάντ' ὁπόσα δὴ κατ' ἀρχὰς ἐγὼ δέμενος εἶπον ἀγαθὰ, διερωτώμενος ὅ, τι ποτέ ἐσιν ἀγαθὸν, ἅρ' οὐ ταυτὸν πείσονται τοῦτο ἅπερ ὁ σὸς λόγος; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλαί τε αἰ

tamen dissimiles esse multas, plerasque etiam inter se contrarias, confiteberis. *Pro.* Haud sane, in quantum voluptates sunt. *So.* Rursus in idem relabimur, o Protarche, dicemusque voluptatem voluptate nihil differre, sed omnes consimiles esse: & exempla in medium paulo ante inducta nihil movebunt: ac instar eorum, qui inepti & rudes disputationum sunt, contendemus. *Pro.* Qui ista dicis? *So.* Quia si ipse te imitans ego, repellensque, dicere non verear, quod dissimillimum omnium dissimillimo simillimum sit, eadem, quae & tu, dicere potero. itaque rudiores, quam par sit, apparebimus: & oratio nobis exciderit, peractaque iam sit. Rursum igitur eam exordiamur. fortasse enim altius progressi, in eandem sententiam concedemus. *Pro.* Dic quomodo? *So.* Pone me vicissim interrogatum abs te, Protarche. *Pro.* Quidnam? *So.* Sapientia, scientia, mens, & quaecunque ego a principio, rogatus quid ipsum bonum sit, bona vocabam, nonne idem, quod & sermo tuus,

- ξυνάπασαι ἐπισημαί δόξουσιν εἶναι, καὶ ἀνόμοιοί τινες αὐτῶν ἀλλήλαις. εἰ δὲ καὶ ἐναντία πη γίνονται τινές, ἄρα ἄξιος
- p. ἂν εἴην τοῦ διαλέγεσθαι νῦν, εἰ φοβηθεῖς τοῦτο αὐτὸ, μηδε-
 14
 a. μίαν ἂν ἀνόμοιον Φαίην ἐπισημῆν ἐπισημῆ γίνεσθαι, κἄπειθ' ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, ὥσπερ μῦθος, ἀπολόμενος οἴχοιτο αὐτοὶ δὲ σωζοίμεθα ἐπὶ τινος ἀλογίας. ἀλλ' οὐ μὴν τοῦτο δεῖ γενέσθαι, πλὴν τοῦ σωθῆναι. τό γε μὴν μοι ἴσον τοῦ σοῦ τε καὶ ἐμοῦ λόγου ἀρέσκει· πολλαὶ μὲν ἡδοναὶ καὶ ἀνόμοιοι γινέσθων, πολλαὶ δὲ ἐπισημαὶ καὶ διάφοροι. τὴν τοίνυν διαφορὸ-
- b. τητα, ὦ Πρώταρχε, τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ τ' ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ, μὴ ἀποκρυπτόμενοι, κατατιθέντες δὲ εἰς τὸ μέσον, τολμᾶμεν ἂν πη ἐλεγχόμενοι μνηύσωσι, πότερον ἡδονὴν τὰγαθὸν δεῖ λέγειν, ἢ Φρόνησιν, ἢ τι τρίτον ἄλλο εἶναι νῦν γὰρ οὐ δήπου πρὸς γε αὐτὸ τοῦτο ὃ φιλονεικοῦμεν, ὅπως ἂ' γὰρ τίθεμαι, ταῦτ' ἔσκι τὰ νικῶντα, ἢ ταῦθ' ἂ' σύ. τῷ δ' ἀληθεσάτῳ δεῖ του συμμαχεῖν ἡμᾶς ἄμφω. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τοῦ-
- c. του τοίνυν τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον δι' ὁμολογίας βεβαιωσώ-

patientur? *Pro.* Qua ratione? *So.* Cunctae namque scientiae multae videbuntur, earumque nonnullae dissimiles invicem. quod si quae etiam contrariae sint, numquid praesenti disputatione dignus fuero, si hoc ipsum veritus, nullam scientiam scientiae dissimilem dixerim? Sic tandem sermo noster tanquam fabula evanesceret, nos autem ruditate quadam detineremur, at sic fieri minime decet: quin potius salutis ratio habenda est. Mihi igitur & in tua, & in mea oratione ex aequo id placet, ut multae videlicet voluptates ac dissimiles sint, multae praeterea differentesque scientiae. Differentiam itaque mei ac tui boni, o Protarche, minime abscondentes, sed in lucem potius educentes, feramus, si qui examinantes inquirant, voluptatemne an sapientiam, aut tertium praeter ista quiddam bonum vocare fas sit. Nunc enim nequaquam istud contendere debemus, ut quae ipse pono, aut quae tu, vincant: sed ei quod verissimum est, faveamus. *Pro.* Sic oportet. *So.* Hoc idem multo magis mutua confessione stabiliamus. *Pro.*

μεθα. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δὴ; ΣΩ. Τὸν πᾶσι παρέχοντα ἀνθρώ-
 ποις πράγματα ἐκοῦσί τε καὶ ἀκουσι ἐνίοις καὶ ἐνίοτε. ΠΡΩ.
 Λέγε σαφέστερον. ΣΩ. Τὸν νῦν δὴ παραπεσόντα λέγω, φύσει
 πως πεφυκότα θουμασόν. ἐν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι, καὶ τὸ
 ἐν πολλὰ, θουμασόν λεχθῆν, καὶ ῥάδιον ἂν ἀμφισβητῆσαι
 τῷ τούτων ὀποτερονοῦν τιθεμένῳ. ΠΡΩ. Ἄρ' οὖν λέγεις, ὅταν
 τις ἐμὲ φῆ Πρώταρχον ἕνα γεγονότα φύσει, πολλοὺς εἶναι
 πάλιν τοὺς ἐμὲ καὶ ἐναντίους ἀλλήλοις μέγαν καὶ μικρὸν d.
 τιθεμένους, καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτὸν, καὶ ἄλλα μυ-
 ρία; ΣΩ. Σὺ μὲν, ὦ Πρώταρχε, εἰρήκας τὰ δεδημευμένα
 τῶν θουμασῶν περὶ τὸ ἐν καὶ πολλὰ, συγκεχωρημένα δὲ, ὡς
 ἔπος εἰπεῖν, ὑπὸ πάντων ἤδη, μὴ δεῖν τῶν τοιούτων ἀπτεσθαι
 παιδαριώδη καὶ ῥάδια, καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις ἐμπόδια ὑπο-
 λαμβανόντων γίγνεσθαι. ἐπεὶ μὴδὲ τὰ ταιάδε, ὅταν τις ἐκά-
 σου τὰ μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελῶν τῷ λόγῳ, πάντα ταῦ- e.
 τα τὸ ἐν ἐκεῖνο εἶναι διομολογησάμενος, ἐλέγχῃ καταγελῶν
 ὅτι τέρατα διηγᾷ καὶ φάναι τό, τε ἐν ὡς πολλὰ ἐσι καὶ

Quidnam? So. Quod omnibus hominibus molestum est, & vo-
 lentibus & invitis etiam interdum quibusdam. Pro. Dic pla-
 nius. So. Sermonem, qui mox incidet, inquam, natura mirabi-
 lem: Multa unum esse, & unum multa, mirabile dictu. in quo
 facile est, utramcunque partem defendas, dubium movere. Pro.
 Numquid hoc ais, cum quispiam me verbi causa Protarchum
 unum natura genitum asserit, eundem rursus multos dicat?
 rursus qui me & inter se contrarios, gravem, levem, magnum,
 parvum ponant, iidem eundem unumque hominum ponant,
 & multa huius generis? So. Tu quidem, o Protarche, circa
 unum ac multa, quae mira videri desierunt, inducis, & quae,
 ut ita dicam, omnes consentiunt minime tentanda esse, cum
 puerilia sint quaedam, & facilia cognitu, ac maxime sermo-
 nibus obfutura, si quis admittat: nec mirabilia censenda, si
 quis membra alicuius partesque ratione dividens, universas eas
 illud unum esse confessus, mox refellat, derideatque, quasi
 monstra fateri coactus, unum multa scilicet infinitaque esse,

- ἄπειρα, καὶ τὰ πολλὰ, ὡς ἓν μόνον. ΠΡΩ. Σὺ δὲ δὴ ποῖα ἕτερα, ὧ Σώκρατες, λέγεις, ἃ μήπω συγκεχωρημένα δεδή-
- Ρ.** μευται περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; **ΣΩ.** Ὅπόταν, ὧ παῖ,
¹⁵
α. τὸ ἓν μὴ τῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων τις τιβῆται, καθάπερ ἀρτίως ἡμεῖς εἶπομεν. ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἓν, ὅπερ εἶπομεν νῦν δὴ, συγκεχώρηται, τὸ μὴ δεῖν ἐλέγχειν. ὅταν δὲ τις ἓνα ἄνθρωπον ἐπιχειρῆ τίθεσθαι, καὶ βοῦν ἓνα, καὶ τὸ καλὸν ἓν, καὶ τὰ γαλὸν ἓν, περὶ τούτων τῶν ἐνάδων καὶ τῶν τοιοῦτων ἢ πολλὴ σπουδὴ, μετὰ διαίρεσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται. ΠΡΩ. Πῶς; **ΣΩ.** Πρῶτον μὲν, εἴ
- β.** τινος δεῖ τοιαύτας εἶναι μονάδας ὑπολαμβάνειν, ἀληθῶς οὔσας. εἶτα πῶς αὐτάς, μίαν ἐκάστην, οὔσαν ἀεὶ τὴν αὐτήν, καὶ μήτε γένεσιν μήτε ὄλεθρον προσδεχομένην, ὅμως εἶναι βεβαιότητα μίαν ταύτην. μετὰ δὲ τούτ', ἐν τοῖς γιγνομένοις αὐτῇ καὶ ἀπείροις εἴτε διεσπασμένην, καὶ πολλὰ γεγονοῦσαν δετέον, εἴθ' ὅλην αὐτήν αὐτῆς χωρὶς ὃ δὴ πάντων ἀδυνατώτατον φαίνοιτ' ἂν, ταυτὸν καὶ ἓν ἅμα ἓν ἐνὶ τε καὶ πολλοῖς
- ε.** γίγνεσθαι. ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα ἓν καὶ πολλά. ἀλλ'

multa vero unum. *Pro.* Tu vero quatenus alia dicis, o Socrates, quae nondum concessa circa sermonem eundem divulgata sint? *So.* Quando quispiam, o puer, ipsum unum nihil ex iis quae oriuntur, & occidunt, ponit, ut paulo ante nos diximus, tunc tale unum haudquaquam refelli debere concessum est. at cum unum hominem affirmare conatur, bovem unum, pulchrum unum, unumque bonum, tunc sane in iis eiusmodique unitatibus, anxium studium, ac etiam divisio ambigua fit. *Pro.* Quo pacto? *So.* Primo quidem, utrum admittendum sit, eiusmodi quasdam unitates vere esse. Deinde, quomodo quamlibet earum unam semper eandemque esse putandum, nec generationem, nec interitum suscipientem, suaeque in unitate firmissimam. Postremo, numquid in rebus genitis & infinitis quaeque ponenda sit, sive dispersa, multaque ex una iam facta, sive tota ipsa ab se ipsa seorsim: quod maxime omnium impossibile videatur, unum idemque simul in uno multisque fieri,

οὐκ ἐκεῖνα, ᾧ Πρώταρχε, ἀπάσης ἀπορίας αἴτια, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας ἂν αὖ καλῶς. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρὴ που τοῦτ' ἡμᾶς, ᾧ Σώκρατες, ἐν τῷ νῦν πρώτον διαπονήσασθαι. ΣΩ. Ὡς γοῦν ἐγὼ φαίην ἂν. ΠΡΩ. Καὶ πάντας τοῖνυν ἡμᾶς ὑπόλαβε συγχωρεῖν σοι τούσδε τὰ τοιαῦτα· Φιληβον δ' ἴσως κράτισον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον. ΣΩ. Εἴεν. πόθεν οὖν ἂν τις ταύτης ἀρξῆται πολλῆς εὐσεῖας καὶ παντοίας περὶ τὰ ἀμφισβητούμενα μάχης; ἀρ' ἐνθένδε; ΠΡΩ. Πόθεν; ΣΩ. Φαμέν ποι ταυτὸν ἐν καὶ πολλὰ ὑπὸ λόγων γιγνόμενα περιτρέχειν πάντα καδ' ἕκαστον τῶν λεγομένων αἰεὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν. καὶ τοῦτο οὔτε μὴ παύσεται ποτὲ, οὔτε ἤρξατο νῦν ἀλλ' ἔσι τὸ τοιοῦτου, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῶν λόγων αὐτῶν ἀθάνατόν τι καὶ ἀγήρων πάθος ἐν ἡμῖν. ὁ δὲ πρώτον αὐτοῦ γευσάμενος ἕκαστε τῶν νέων, ἤσδεις ὡς τινα σοφίας εὐρηκῶς θησαυρὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἐνδου- e. σιᾶ τε καὶ πάντα κινεῖ λόγου ἄσμενος· τοτὲ μὲν ἐπὶ δάτερρα

Non illa igitur, o Protarche, sed ista sunt quae circa unum & multa, & male concessa, omnis difficultatis defectusque sunt causa: bene autem examinata, facilitatis. *Pro.* Oportet nos, o Socrates, hoc primum in praesentia discutere. *So.* Sic ego quidem iudicarim. *Pro.* Hos igitur omnes concedere haec tibi exiftima. Forte vero nunc praefat, Philebum, quasi malum, ut dicitur, quod bene iacet, rogando non movere. *So.* Efto. At unde potiffimum exordiemur, cum multa & varia in his dubitationibus pugna infit? hincne? *Pro.* Undenam? *So.* Unum ac multa rationibus idem facta, omnem ubique orationem & quondam & nunc pervagari. quod ut nunquam futurum non est, ita nunc primum haud coepit: sed, ut mihi quidem videtur, in hoc disputationum genere, Protarche, immortalis quaedam & nunquam fenescens infita nobis ratio. Eam cum primum adolescens aliquis gustavit, secum ipse congratulatur, quasi quendam thesaurum sapientiae nactus, & voluptate plenus exsultat ac furit, omnemque disputationem libenter tentat, tum quidem in alteram partem reflectens, & in unum com-

κυκλῶν, καὶ συμφύρων εἰς ἓν, τοτὲ δὲ πάλιν ἀνελίττων καὶ
 διαμερίζων εἰς ἀπορίαν αὐτὸν μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα κα-
 ταβάλλων, δεύτερον δ' αἰετὸν ἐχόμενον, ἂν τε νεώτερος, ἂν
 τε πρεσβύτερος, ἂν τε ἤλιξ ὢν τυγχάνῃ· Φειδόμενος οὔτε
 πατὴρ, οὔτε μητὴρ, οὔτε ἄλλου τῶν ἀκουόντων οὐδενός·
 ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οὐ μόνου τῶν ἀνθρώπων.
 ἐπεὶ βαρβάρων γε οὐδενός ἂν φείσαιο, εἴπερ ἐρμηνεῖα μόνου
 ποθὲν ἔχοι. ΠΡΩ. Ἐγὼ δὲ Σώκρατες, οὐχ ὄραῶς ἡμῶν τῷ
 πλῆθος, ὅτι νέοι πάντες ἐσμέν; καὶ οὐ φοβῆ μὴ σοι μετὰ
 Φιλήβου ξυνεπιθώμεθα, ἐὰν ἡμᾶς λοιδορήῃς; ὅμως δὲ (μου-
 ζᾶνομεν γὰρ ὃ λέγεις) εἴ τις τρόπος ἐστὶ καὶ μηχανῆ, τὴν μὲν
 ταυαυτὴν ταραχὴν ἡμῶν ἔξω τοῦ λόγου εὐμενῶς πως ἀπελ-
 θεῖν, ὁδὸν δὲ τινα καλλίω ταύτης ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρεῖν, σύ
 τε προθυμοῦ τοῦτο, καὶ ἡμεῖς συνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν.
 οὐ γὰρ σμικρὸς ὁ παρῶν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ
 οὖν, ὦ παῖδες, ὡς φησὶν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος, οὐ
 μὲν ἐστὶ καλλίων ὁδός, οὐδ' ἂν γίγνοιστο ἢς ἐγὼ ἐραστῆς μὲν

iniscens, tum vero explicans iterum, & in multa distribuens :
 ubi certe in dubitationem difficultatemque se ipsum primo ac
 praecipue deiicit : deinde proximum quemque, sive iunior, sive
 senior, sive aequalis fit : nec patri, nec matri, nec audientium
 cuiquam parcens ; ferme etiam nec aliis animantibus, nedum
 hominibus, quandoquidem & barbarorum nemini parcat, mo-
 do interpretem alicunde nanciscatur. *Pro.* An non vides, o So-
 crates, qui adstamus, omnes iuvenes nos esse ? tum non me-
 tuis, ne una cum Philebo, si nos contumelia affeceris, in te im-
 petum faciamus ? Verumtamen, (intelligimus enim quod dicis,) *si*
 si quis modus est, si quod machinamentum, quo perturbatio
 haec benigne e disputatione reiici, ac via quaedam ad fermo-
 nem commodior reperiri possit, & ipse meditare, & nos pro
 viribus te sequemur. neque enim parva disputatio praesens est,
 o Socrates. *So.* Non certe, o pueri : sic enim Philebus vos ap-
 pellavit. nulla tamen est via pulchrior, neque esse potest, quam
 illa quam semper ego dilexi. At illa me saepe fugiens, desertum

εἰμι αἰεὶ, πολλάκις δὲ με ἤδη διαφυγοῦσα, ἔρημον καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡΩ. Τίς αὕτη; λεγέσθω μόνον. ΣΩ. Ἦν δηλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπὸν, χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον. **ca** πάντα γὰρ, ὅσα τέχνης ἐχόμενα ἂν εὐρεθῆ πάποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε. σκοπεῖ δὲ ἦν λέγω. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὡς γε καταφαίνεται, ἐμοὶ ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διὰ τινος Προμηθέως ἅμα φανωτάτῳ τινὶ πυρί. καὶ οἱ μὲν παλαιοὶ, κρείττονες ἡμῶν, καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην Φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνος μὲν καὶ πολλῶν, ὄντων τῶν αἰεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον ἐχόντων. δεῖν οὖν ἡμᾶς, **d.** τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, αἰεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θεμένουσ ζητεῖν. εὐρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν. ἐὰν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴπως εἰσὶ, σκοπεῖν εἰ δὲ μὴ, τρεῖς, ἢ τινα ἄλλον ἀριθμὸν καὶ τῶν ἐν ἐκείνων ἑκάστον πάλιν ὡσαύτως. μέχρι περ ἂν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν μὴ ὅτι ἐν καὶ πολλὰ καὶ ἀπειρά ἐσι; μόνον ἴδη τίς, ἀλλὰ καὶ ὅποσα. τὴν δὲ

inopemque consilii destituit. *Pro.* Quenam ista? dic modo. *So.* Quam ostendere haud ita difficile est, persequi vero difficillimum. Quaecunque enim per artem adinventata sunt, hac in lucem hominibus prodierunt via. Animadvertite quaeso, quam dico. *Pro.* Dic modo. *So.* Donum profecto deorum ad homines, ut mihi videtur, per Prometheum quendam una cum quodam lucidissimo igne descendit. etenim prisca nobis praestantiores, diisque propinquiores, haec nobis oracula tradiderunt: quod cum ex uno & multis constent univēsa, quae semper esse dicuntur, terminumque & infinitatem innatam habeant, oportere nos his ita ordinatis, unam semper ideam in uno quolibet generatim ponentes inquirere: eam enim insitam inventuros esse. quam si comprehenderit, post unam duas, si sint, perscrutari: si minus id pateat, tres, aut alium numerum quaerere: & quodlibet eorum quae sunt unum, rursus eodem pacto dividere, quousque ipsum principio unum, non modo quod unum, multaque & infinita sit, verum etiam quot sit, aliquis

- τοῦ ἀπείρου ιδέαν πρὸς τὸ πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἂν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ πάντα κατίδη, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου
- e. τε καὶ τοῦ ἐνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἐν ἑκάστῳ τῶν πάντων εἰς τὸ ἀπείρου μεθέντα χαίρειν ἕαν. οἱ μὲν οὖν θεοὶ, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδωσαν σκοπεῖν, καὶ μαυθάνειν, καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἐν μὲν, ὅπως ἂν τύ-
- P-
17
a. χωσι, καὶ πολλὰ θᾶπτον καὶ βραδύτερον ποιούσι τοῦ δέντος, μετὰ δὲ τὸ ἐν, ἀπειρα εὐθύς· τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφύγει. οἷς διακεχώρισαι τό, τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐρισικῶς ἡμᾶς ποιῆσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. ΠΡΩ. Τὰ μὲν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μαυθάνειν τὰ δὲ, ἐτι δέομαι σαφέστερον, ἃ λέγεις, ἀκοῦσαι. ΣΩ. Σαφές μὲν, ὦ Πρώταρχε, ἔστι ἐν τοῖς γράμμασιν, ὃ λέγω καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τού-
- b. τοις, αἷσπερ καὶ πεπαιδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν ἡμῖν ἐστὶ που μία διὰ τοῦ σώματος ἰοῦσα, καὶ ἀπειρος αὐτὴ πλῆθει, πάντων τε καὶ ἐκάστου. ΠΡΩ. Τί μὲν; ΣΩ. Καὶ οὐδὲν ἐτέρων γε τούτων ἐσμέν πω σοφοὶ, οὔτε ὅτι τὸ ἀπείρου αὐτῆς

poscat : infiniti autem ideam non prius ad multitudinem adhibere, quam quis numerum omnem, inter infinitum & unum medium cadentem, perceperit : tunc demum unum quodlibet omnium in infinitum dimittere, ac valere finire. Dii ergo, ut diximus, sic nobis investigare, discere, & mutuam docere dederunt. Qui vero nunc exstant ex hominibus sapientes, unum quidem ac multa, utcunque contingit, velocius atque tardius, quam decet, inducunt, & post unum infinita continuo : media vero illos effugiunt. Quibus disputandi mutua inter nos ratio, tum dialectica, tum etiam litigiosa, discretata est. *Pro.* Quae modo dixisti, o Socrates, partim intelligere mihi videor, partim clarior audire desidero. *So.* Perspicue hoc constat in literis, o Protarcho, quod diximus. itaque in his quas didicisti, id accipe. *Pro.* Quonam pacto? *So.* Vox, inquam, ex ore nobis erumpens una est : & infinitae rursus voces numero, & cunctorum pariter, & cuiusque. *Pro.* Quidni? *So.* Neutro tamen horum docti efficimur, nec quod eius infinitum, nec iterum, quod

ἴσμεν, οὔτε ὅτι τὸ ἐν' ἄλλ' ὅτι πόσα τέ ἐσι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἐσι τὸ γραμματικὸν ἕκαστον ποιῶν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸν μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιῶν, τοῦτ' ἐσι ταυτὸν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν που καὶ τὸ κατ' c. ἐκείνην τὴν τέχνην ἐσι μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Δύο δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρίτον ὁμότονον. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὐπω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικὴν, εἰδὼς ταῦτα μόναι μὴ εἰδὼς δὲ, ὡς γ' ἔπος εἰπεῖν, εἰς ταῦτα σὺδενὸς ἄξιος ἔσῃ. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπειδὴν λάβῃς τὰ διασημάτα ὁπόσα ἐσι τὸν ἀριθμὸν τῆς Φωνῆς, ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα, καὶ τοὺς ὄρους τῶν διασημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων ὅσα συστήματα γέ- d. γοιεν (ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν, παρέδωσαν ἡμῖν τοῖς ἐπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἀρμονίας, ἐν τε ταῖς κινήσειν αὐτῶ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθῃ γιγνόμενα ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὐτὰ φασὶ ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν καὶ ἅμα ἐννοεῖν, ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς

eius unum cognoscimus; sed quia & quot, & quales sunt, tenemus. hoc enim unumquemque nostrum grammaticum reddidit. *Pro.* Verissima loqueris. *So.* Idem quoque musicum hominem facit. *Pro.* Qua ratione? *So.* Una quodammodo & in hac arte vox est. *Pro.* Quidni? *So.* Duo item ponenda sunt, grave & acutum, & tertium tonus medius. nonne ita? *Pro.* Ita. *So.* Verumtamen nondum peritus musices eris, si haec sola cognoveris: & ista ignorans, ut ita loquar, nullius eris in musica pretii. *Pro.* Nullius. *So.* Sed postquam, o amice, acceperis, quot intervalla vocis numero sint circa grave atque acutum, & qualia sint, nec non intervallorum termini, & quotcunque ex his compositiones proveniunt. quae maiores nostri conspicientes, nobis eorum sectatoribus, ut huiusmodi quaedam harmonias appellaremus, tradiderunt: in motibus praeterea gestibusque corporis alia quaedam talia inesse monstrarunt, quae numeris demensa, rhythmos atque mensuras vocari iussere: cogitare praeterea, quod eadem ratione de unoquoque quod

- ἐνός καὶ πολλῶν σκοπεῖν) ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω;
- e. τότε ἐγένου σοφός· ὅταν δὲ ἄλλο τῶν ὄντων ὀτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἔλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἐκάσων καὶ ἐν ἐκάστοις πλῆθος, ἄπειρον ἐκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον, οὐδ' ἐνάριθμον ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. ΠΡΩ. Κάλλιςα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δήποτε πρὸς
- p. ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται; καὶ τί ποτε βουλόμενος;
- i^s ΣΩ. Ὁρθῶς μέντοι τοῦδ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ.
- a. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἐν ὀτιοῦν εἴτις ποτὲ λάβῃς, τοῦτον, ὡς φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀπείρου δεῖ φύσιν βλέπειν εὐθύς, ἀλλ' ἐπὶ τινα ἀριθμὸν οὕτω καὶ τοῦναντίον, ὅταν τις τὸ ἀπείρου ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμ-
- b. βάνειν, μὴ ἐπὶ τὸ ἐν εὐθύς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμὸν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾶν τε ἐκ πάντων εἰς ἐν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ.

unum & multa est, considerare debemus. nam quando ista sic accipis, sapiens tunc evadis. cum vero & aliud quidquam ita comprehendis, sapiens rursus circa illud efficieris. Infinita autem singulorum & in singulis multitudo, vagum te incertumque, & rationis ac numeri reddit expertem, utpote in nulum cuiusque terminum respicientem. *Pro.* Praeclare haec, o Philebe, Socrates mihi dixisse videtur. *Phi.* Mihi quoque. sed quid ad rem hic sermo? quidve tibi vult? *So.* Recte id, o Protarche, Philebus iste quaesivit. *Pro.* Prorsus. responde igitur. *So.* Faciam quod vultis, ubi de his iisdem paulisper etiam disputavero. Ut enim si quis unum aliquod accipit, is, ut diximus, haud mox in infiniti naturam, sed aliquem numerum, descendere debet: ita vicissim, si quis infinitum primo sumere cogitur, nequaquam in unum continuo, sed in numerum quendam, qui multitudinem aliquam habeat, debet intendere, ex omnibusque tandem in unum desinere. Quod vero nunc dixi-

Πῶς ; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἀπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεός, εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος, ἐν Αἰγύπτῳ, Θεῦθ τινα τοῦτου γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν, οὐχ ἐν ὄντι, ἀλλὰ πλείω καὶ πάλιν ἕτερα, φωνῆς μὲν οὐ, φθόγγου δὲ μετέχοντα τινός· ἀριθμὸν δὲ τινα **ε**. καὶ τούτων εἶναι τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεσήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διήρει τὰ τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρις ἐνός ἐκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα, καὶ τὰ μέσα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἕως αὐτῶν ἀριθμὸν λαβῶν, ἐνὶ τε ἐκάστῳ καὶ ξύμπασι σοιχειῖον ἐπωνόμασε. καθορῶν δὲ, ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἐν αὐτῷ καθ' αὐτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὐτὸν λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα, καὶ ταῦτα πάντα ἐν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς **ϛ**. ὡς οὔσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγγετο προσειπῶν. ΦΙ. Ταῦτ' ἐτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτὰ τε πρὸς ἀλλήλα, ὧ Πρωταρχε, ἔμαθον· τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λόγου νῦν τε καὶ σμικρὸν

mus, rursus in literis coniectari licet. *Pro.* Quomodo? *So.* Postquam infinitam vocem cogitavit, sive Deus aliquis, sive homo divinus, qualis apud Aegyptios Theuth quidam fuisse fertur, qui primas in ipsa vocis infinitate vocales literas consideravit, quae non una, sed plures sunt: rursusque alias, quae non vocis, sed soni participes essent, atque harum numerum certum similiter definivit: tertiam deinde speciem literarum distinxit, earum, quas nunc mutas vocamus: postremo soni expertes mutasque discrevit usque singula quaedam, vocalesque & medias eodem modo; donec earum numero in singulis speciebus, & in universis reperto, elementa vocaret. Cumque videret, neminem nostrum, horum quidquam seorsim percepturum, nisi universa percepisset, hoc velut vinculum, unum quiddam existens, & in unum dispersa redigens, meditatus, quam unam in his esse artem grammaticen animadvertit, eo nomine appellavit. *Phi.* Haec planius, quam superiora, videlicet ipsa invicem comparata, o Protarche, comprehendi. idem tamen & nunc, quod superius, in hac disputatione desidero. *So.*

- ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ. Μῶν, ὦ Φίληβε, τὸ, τί πρὸς ἔπος αὐτῶν ταῦτ' ἐσί; ΦΙ. Ναί. τοῦτ' ἐστὶν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγὼ τε καὶ Πρωτάρχος. ΣΩ. Ἡ μὲν ἐπ' αὐτῶν γε ἤδη γεγονότες, e. ἐζητεῖτε, ὡς φῆς, πάλαι; ΦΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἄρ' οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτῶν αἰρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Καὶ μὲν ἓν γε ἐκάτερον αὐτῶν εἶναι φαμέν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ταῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὃ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἐστὶν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἐκάτερον καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθὺς, ἀλλὰ τινος p. ποτὲ ἀριθμῶν ἐκάτερον ἔμπροσθεν κέκμηται, τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, 19 a. ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον κύκλῳ πως περιελαγῶν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης. καὶ σκόπει δὴ, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον, παντελῶς ὑποσάντα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι, σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν b. γελοϊότερον δ' οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ἡμῶν δύνασθαι. σκό-

Num, o Philebe, requiris, quid videlicet ad sermonem nostrum ista conferant? *Phi.* Id scilicet, quod dudum ego & una Protarchus requirebamus. *So.* Numquid hoc assecuti, requiritis tamen iampridem, ut inquis? *Phi.* Quonam pacto? *So.* An non de sapientia & voluptate nobis ab ipso principio disceptatio fuit, utrum ex iis intelligendum? *Pro.* Immo. *So.* Etenim unum esse utrumque horum diximus. *Pro.* Diximus profecto. *So.* Hoc ipsum prior sermo requirit, quomodo unum & multa utrumque horum sit, quove pacto non infinita continuo, sed certum utrumque horum numerum accipiat prius, quam in infinitum porrigatur. *Pro.* Haud sane in levem nos quaestionem, nescio quo modo Socrates, o Philebe, circumduxit. Quare age, considera uter nostrum ad praesentem interrogationem respondeat. Forte tamen ridiculum est, me, disputationis totius successorem, eo quod respondere ad quaesitum modo nequeam, rursus hoc ipsum tibi imperare. at ridiculum multo magis esset, neutrum nostrum id posse. Meditare itaque, quid agamus.

πει δὴ τί δράσομεν. εἶδη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης, εἴτ' ἔστιν, εἴτε μή· καὶ ὅποσα ἐστὶ, καὶ ὅποια τῆς τ' αὖ Φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτε κατὰ παντὸς ἐνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ δρᾶν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἀν' ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκον τῷ σώφρονι δεύτερος δ' εἶναι πλοῦς δοκεῖ, μὴ λαμβάνειν αὐτὸν αὐτόν. τί δὴ μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγὼ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν συνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι, καὶ σαυτὸν, πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν, καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτά ἐστι, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμνησκόμεν ἐκόντες ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἐκότερα βασανίζηται. Φῆς δ', ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προσρηθισ-

Species enim voluptatis a nobis exigere Socrates velle videtur, sint, necne: quotque praeterea, qualesve sint: & de sapientia eadem similiter percontari. So. Vera loqueris, o Calliae fili. nisi enim id circa quodlibet unum, simile, idem, & contrarium, quemadmodum oratio praecedens ostendit, observare queamus, nullus unquam nostrum ullius erit ad aliquid pretii. Pro. Sic ferme, o Socrates, se res habere videtur. ac praeclara quidem res prudenti viro omnia nosse: secunda vero navigatio, proximaque videtur ab eo, se ipsum minime latere. quorsum autem ista nunc dixerim, declarabo. Ipse nobis, o Socrates, disputationis huius auctor exististi, teque ipsum ad investigandum, quid ex humanis rebus optimum sit, praebuisti. Nam cum Philebus voluptatem, delectationem, laetitiam, & reliqua huius generis, hominibus optima esse assereret, tu illi statim contradixisti, esse non ea, sed illa potius, quae saepenumero in memoriam nobis sponte reducimus, recte agentes, ut in memoriam reducta utraque discutiantur. Dicis autem tu, ut

ριμον ὀρθῶς, ἀμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστή-
 μην, σύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὐτὰ τούτων ξυγγενῆ
 κτᾶσθαι δεῖ, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὲ μετ' ἀμφισβητή-
 σεων ἐκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἡπειλή-
 e. σαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἂν τούτων τῶν λό-
 γων πέρας ἱκανὸν γένηται τι διορισθέντων· σὺ δὲ συνεχώρη-
 σας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτὸν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν,
 καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαιρέσεις οὐκ
 ἔσι. παῖσαι δὲ τὸν τρόπον ἡμῖν ἀπαντῶν τοῦτον ἐπὶ τὰ
 νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλ-
 P. λων, καὶ ἀνερωτῶν, ὧν μὴ δυναίμεθ' ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν
 20 a. τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἴώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν
 νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν· ἀλλ' εἰ δρᾶν τοῦθ' ἡμεῖς
 ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δρασέον. ὑπέσχου γάρ. βουλευέου δὲ πρὸς
 ταῦτα αὐτὸς, πότερον ἡδονῆς εἶδη σοὶ καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον,
 ἢ καὶ ἑατέον, εἴπη κατ' ἕτερόν τινα τρόπον οἷόστ' εἶ, καὶ βού-
 λει, δηλώσαι πῶς ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν.

videtur, (quod adiciendum puto recte) praestantius voluptate
 bonum esse, mentem, scientiam, intelligentiam, & reliqua
 huiuscemodi, & quod haec capeffere potius quam illa debeamus.
 Quae utraque cum in dubium vocatae sint omnia, haec
 quasi ioco minati fumus, non prius te domum dimissuros, quam
 huic controversiae idoneus finis imponeretur: tu vero con-
 cessisti quidem, teque ipsum ad id exsequendum exposuisti. Nos
 itaque dicimus, quod pueri solent, Quae recte data sunt, eripi
 non licet. Omitte igitur illum disputandi modum nunc quidem.
 So. Quem dicis? Pro. Quo dubitationum scrupulos iniicis,
 eaque interrogas, quibus de respondere tibi nunc nemo nostrum
 idonee saltem potest. neque enim belle finita esse disputatio
 putanda est, qua perplexos omnes nos reddidisti. atque si mi-
 nus id nos valemus, tibi agendum est: pollicitus enim es. Hoc
 igitur tu consulta, utrum voluptatis & sapientiae species di-
 stinguendae, an potius dimittendae: an alio quoquam modo
 queas velisve, quae nunc inter nos controversa sunt, aperire.

ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμὲ, ἐπει-
 δὴ τοῦτ' οὕτως εἶπες. τὸ γὰρ, εἰ βούλει, ῥηθὲν, λύει πάντα
 φόβον ἐκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὐτὸς τούτοις μνήμην τιὰ δοκεῖ τις
 μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δὴ; καὶ τίνων; ΣΩ.
 Λόγων ποτὲ τινῶν πάλαι ἀκούσας ὄναρ, ἢ καὶ ἐγρηγορῶς,
 νῦν ἐννοῶ περὶ τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν
 ἔστιν ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλό τι τρίτον ἕτερον μὲν τούτων, ἀμει-
 νον δὲ ἀμφοῖν. καίτοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ἡμῖν φανῆ νῦν, c.
 ἀπήλλακται μὲν ἡδονῇ τοῦ νικᾶν. τὸ γὰρ ἀγαθόν, οὐκ ἂν ἔτι
 ταυτὸν αὐτῇ γίγνηται. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Τῶν δὲ γε
 εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα, κατ'
 ἐμὴν δόξαν. προῖων δ' ἔτι ὁ λόγος σαφέστερον δεῖξει. ΠΡΩ.
 Κάλλις εἰπὼν, οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἄττα
 τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησόμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα;
 ΣΩ. Τὴν τὰγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλειον ἢ μὴ τέ-
 λειον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων δήπου τελεώτατον, ᾧ Σάκρατες. d.
 ΣΩ. Τί δέ; ἰκανὸν τὰγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ πάν-

So. Nihil igitur metuendum est mihi quidem amplius, post-
 quam haec tu ita dixisti. nam ubi Si velis dicitur, omnis qua-
 libet in re formido fugatur: & ad haec deorum aliquis me-
 moriam nobis aliquam suppeditasse videtur. Pro. Quo pacto,
 & quorum memoriam? So. Quos olim sive somnians, sive vi-
 gilans, sermones audivi, nunc de voluptate & sapientia cogito,
 neutram harum esse bonum, sed tertium aliquid, quod aliud
 est ab utraque, & ambabus est melius. idque si nunc nobis li-
 quido pateat, voluptas a victoria procul aberit: bonum quippe
 idem, quod illa, nequaquam erit. Sicne? an aliter? Pro. Sic
 utique. So. Speciebus itaque voluptatis ad divisionem haud
 amplius, ut mea fert opinio, indigebimus: quod in sequenti-
 bus clarius innotescet. Pro. Praeclare loqueris: perge sic, ob-
 secro. So. Paucula quaedam prius asseveremus. Pro. Quae-
 nam? So. Ipsius boni conditionem videlicet perfectum esse, an
 imperfectum necesse sit. Pro. Omnium, o Socrates, perfectis-
 simum. So. Quid vero, sufficiensne bonum ipsum est? Pro.

των γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τὸ δὲ γε μὴν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνώσκον αὐτὸ, θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἐλεῖν, καὶ περὶ αὐτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀποτελουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστι τούτοις
 e. ἀντειπεῖν. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ καὶ κρίνωμεν τὸν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον, ἰδόντες χωρὶς. ΠΡΩ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μῆτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέσω φρόνησις, μῆτε ἐν τῷ τῆς φρονήσεως, ἡδονή. δεῖ γὰρ, εἴπερ πρότερον αὐτῶν ἔς ἀγαθόν, μηδενὸς μηδὲν ἔτι προσδεῖσθαι. δεόμενον δ' ἂν φανῆ ὀπότερον,
 p. οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῶν ἀγαθόν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ
 21 a. ἂν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασιανίζοντες ταῦτα. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δὴ. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Δέξαιο ἂν σὺ, Πρώταρχε, ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδονῆς τὰς μεγίστας; ΠΡΩ. Τί δ' οὐ; ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἔτι τινὸς ἂν σοὶ προσδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχοις παντελῶς; ΠΡΩ. Οὐ-

Quidni? & in hoc ipsum ab omnibus quae sunt, differre necesse est, cunctisque praestare. So. Hoc quoque de illo maxime, ut arbitror, necessarium est asserere, quod omne cognoscens id ipsum, venatur & appetit, apprehendere cupiens, atque ipsum in se, & alia circa ipsum possidere: ceterorumque nihil curat, praeterquam quae una cum bonis perficiuntur. Pro. His repugnari non potest. So. Consideremus igitur diiudicemusque voluptatis & sapientiae vitam, seorsum insipientes. Pro. Quo pacto inquis? So. Neque in voluptatis vita sapientia insit, neque in sapientiae vita, voluptas. oportet enim, si quidem his prius bonum est, nullius amplius indigere. si vero alterutrius indignum apparet, haud ulterius revera nobis est bonum. Pro. Non certe. So. Num volumus in te ipso periculum facere? Pro. Prorsus. So. Responde igitur. Pro. Dic. So. Optaresne, o Protarche, plenam summis voluptatibus omnem vitam agere? Pro. Quidni optem? So. Numquid alio quopiam indigere te ultra putares, quando perfecta harum possessione fruereris? Pro. Nequaquam. So. Adverte itaque,

δαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δὴ, τοῦ φρονεῖν καὶ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὑρᾶν τί; ΠΡΩ. h. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἔχοιμ' ἂν που, τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν, αἰεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἂν; ΠΡΩ. Τί δ' οὐ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην, καὶ ἐπισήμην, καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος; ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοῦτο αὐτὸ, εἰ χαίρεις, ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενὸν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένος, ἐνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτε ἔχαιρες μεμνήσθαι, τῆς τ' ἐν c. τῷ παραχρήμα ἡδονῆς προσπιπτούσης μνήμην μηδ' ἡντινοῦν ὑπομένειν. δόξαν δ' αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ, μὴ δοξάζειν χαίρειν, χαίροντα λογισμοῦ δὲ σερόμενον, μηδὲ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὡς χαίρήσεις δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι. ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλὰ τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὄφρειων ἔμψυχά ἐσι σωμαίων. ἐσι ταῦτα; ἢ παρὰ ταῦτα ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆναι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. d. Ἄρ' οὖν αἰρετὸς ἡμῶν βίος ὁ τοιοῦτος; ΠΡΩ. Εἰς ἀφασίαν

num ipsa sapientia indigeres, & intelligentia, & convenienti ratiocinatione, & aliis quaecunque horum cognata: sed neque visu? *Pro.* Et quid? omnia enim haberem, si voluptate fruerer. *So.* Et ita vivens, per omnem vitam praecipuis voluptatibus abundares? *Pro.* Profecto. *So.* Si mente, memoria, scientia, opinione vera penitus careas, primo quidem hoc ipsum, gaudeasne, an non gaudeas, te ignorare necesse est, cum sis omni sapientia vacuus. *Pro.* Necesse. *So.* Et cum memoria sis privatus, haud sane te aliquando delectatum fuisse recordaberis, nec ulla voluptatis repente incidentis restabit memoria: & opinione vera carens, dum laetaberis, laetari te minime opinabere. ratione quoque captus, quod in posterum voluptatem aliquam adepturus sis, ratiocinari non poteris. duces autem non hominis vitam, sed pulmonis cuiusdam, id est, spongiae marinae, aut eorum animalium marinorum, quae conchas habent. Suntne haec vera? an aliter de his sentire licet? *Pro.* Es

παντάπασι με, ὃ Σώκρατες, οὗτος ὁ λόγος ἐμβέβληκε τα-
 νῦν. ΣΩ. Μήπω τοίνυν μαλλακιζώμεθα, τὸν δὲ τοῦ νοῦ με-
 ταλαβρόντες αὐτὸν βίον ἰδῶμεν. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ.
 Εἴτις δέξαιτ' ἂν αὐτὸν ζῆν ἡμῶν, φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν καὶ
 ἐπισήμην καὶ μνήμην πᾶσαν πάντων κεκτημένος, ἡδονῆς δὲ
 c. μετέχων μήτε μέγα, μήτε σμικρὸν, μηδ' αὐτὸν λύπης, ἀλλὰ
 τοπαράπαν ἀπαθὴς πάντων τῶν τοιούτων. ΠΡΩ. Οὐδέτερος
 ὁ βίος, ὃ Σώκρατες, ἔμοιγε τούτων αἰρετός, οὐδ' ἄλλω μῆ-
 ποτε, ὡς ἐγὼ φημι, φανῆ. ΣΩ. Τί δ' ὁ ξυναμφότερος, ὃ Πρώ-
 p. ταρχε, ἐξ ἀμφοῦν συμμιχθεῖς, κοινὸς γενόμενος; ΠΡΩ.
 ἡδονῆς λέγεις, καὶ νοῦ, καὶ φρονήσεως; ΣΩ. Οὕτω καὶ τὸν
 a. τοιοῦτον λέγω ἐγώ γε. ΠΡΩ. Πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἰρήσει-
 ται πρότερον ἢ κείνων ὀπιτερονοῦν. καὶ πρὸς τούτοις, οὐχ ὁ μὲν,
 ὁ δ' οὐ. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν ὅτι νῦν ἡμῶν ἐστὶ τὸ ξυμβαῖνον
 ἐν τοῖς παρούσι λόγοις; ΠΡΩ. Πάνν μὲν οὖν. ὅτι γε τρεῖς
 μὲν βίοι προὔτεθισαν τοῦν δυοῖν δ' οὐδέτερος ἰκανὸς, οὐδὲ αἰ-

quo pacto aliter? So. An vita nobis huiusmodi expetenda?
 Pro. Mutum me, o Socrates, praefens sermo reddidit. So. Ne
 defatigemur hic, obsecro: sed iam alteram illam, mentis scilicet
 vitam, in medium adducentes, ulterius consideremus. Pro.
 Qualem inquis? So. Utrum aliquis nostrum vivere sic eligeret,
 ut sapientiam, mentem, scientiam, memoriam omnem
 omnium possideret: voluptate vero nulla penitus frueretur,
 nec rursus afficeretur molestia, sed sine ullo tali affectu vive-
 ret? Pro. Neutra ex iis, o Socrates, vita, aut mihi, aut al-
 teri, ut arbitror, eligenda videtur. So. Quid autem, o Pro-
 tarche, vita ex ambobus in unum congregientibus mixta, &
 communis effecta? Pro. Ex voluptate ais, sapientiaque, &
 mente? So. Hanc ipsam dico. Pro. Unusquisque fane hanc
 ipsam potius, quam ex superioribus alterutram, eliget: neque
 unus optabit quidem, alius minime; sed idem omnes pariter
 expetent. So. Videmusne igitur, quid ex praesenti disputatione
 sequatur? Pro. Prorsus quidem, quod tres vitae propositae sunt:
 ex duabus autem neutra sufficiens, aut optanda, vel hominibus

ρετὸς, οὐτ' ἀνθρώπων οὔτε ζώων οὐδενί. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐκ ἔστι
 ἤδη τούτων γε περίδηλον, ὡς οὐδέτερος αὐτοῖν εἶχε τὰγα-
 θόν; ἦν γὰρ ἂν ἰκανὸς, καὶ τέλειος, καὶ πᾶσι φυτοῖς καὶ
 ζώοις αἰρετὸς, ὅσπερ δυνατὸν ἦν οὕτως αἰεὶ διὰ βίου ζῆν. εἰ δέ
 τις ἄλλα ἤρειθ' ἡμῶν, παρὰ φύσιν ἂν τὴν τοῦ ἀληθοῦς αἰρε-
 τοῦ ἐλάμβανεν ἄκων ἐξ ἀγνοίας, ἢ τινος ἀνάγκης οὐκ εὐδαί-
 μονος. ΠΡΩ. Ἐοικε γοῦν ταῦθ' οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Ὡς μὲν
 τοίνυν τὴν γε Φιλήβου θεὸν οὐ δεῖ διανοεῖσθαι ταυτὸν καὶ
 τὰγαθὸν, ἰκανῶς εἰρησθῆναι μοι δοκεῖ. ΦΙ. Οὐδὲ γὰρ ὁ σὸς
 νοῦς, ὃ Σώκρατες, ἐστὶ τὰγαθόν, ἀλλ' ἔξει που ταῦτα τὰ ἐγ-
 κλήματα. ΣΩ. Τάχ' ἂν, ὃ Φιλήβε, ὅγ' ἐμός. οὐ μέντοι τὸν
 γε ἀληθινὸν ἄμα καὶ θεῖον οἶμαι νοῦν, ἀλλὰ ἄλλως πως
 ἔχειν. τῶν μὲν οὖν νικητηρίων πρὸς τὸν κοινὸν βίον οὐκ ἀμ-
 φισβητῶ πω ὑπὲρ νοῦ· τῶν δὲ δὴ δευτερείων ὄρα καὶ σκοπεῖν
 χρὴ περί τι δράσομεν. τάχα γὰρ ἂν τοῦ κοινοῦ τούτου βίου
 αἰτιώμεθ' ἂν ἐκάτερος, ὁ μὲν, τὸν νοῦν, αἴτιον, ὁ δ' ἡδονὴν
 εἶναι. καὶ οὕτω τὸ μὲν ἀγαθὸν τούτων ἀμφοτέρων οὐδέτερον

vel ceteris animantibus. So. An non circa haec iam id constat, quod neutra ipsum bonum possidet? etenim perfecta & sufficiens esset, & universis plantis & animantibus exoptanda, quaecunque sic semper vivere possent. Si quis vero ex nobis aliam eligat, praeter naturam eius quod revera affectandum est, eliget: neque id sponte, sed ex ignorantia, vel infelici quadam necessitate. Pro. Haec ita se habere videntur. So. Quod ergo Philebi deam haud idem, quod ipsum bonum, existimare oporteat, satis iam dictum esse videtur. Phi. Sed neque etiam tua mens ipsum bonum est, o Socrates: iisdem enim reprehensionibus est obnoxia. So. Forsitan, o Philebe, mea. non tamen veram divinamque mentem sic arbitror, sed aliter sese habere. Equidem quod primas in ista communi vita mens obtineat, non contendo ego quidem: de secundis vero videndum est, quid faciamus. Forte enim communis vitae causam alter nostrum mentem, alter voluptatem afferat: atque ita bonum ipsum neutrum erit istorum: forte vero alterutrum horum cau-

ἂν εἶη, τάχα δ' ἂν αἰτίον τις ὑπολάβοι ὁπότερον αὐτῶν εἶναι.
 τούτου δὴ πέρι καὶ μᾶλλον ἔτι πρὸς Φίληβον διαμαχοίμην ἂν,
 ὡς ἐν τῷ μικτῷ τούτῳ βίῳ, ὅτι ποτ' ἐστὶ τοῦτο ὃ λαβὼν ὁ βίος
 οὗτος, γέγονεν αἰρετὸς ἅμα καὶ ἀγαθὸς, οὐχ ἡδονῇ, ἀλλὰ
 νοῦς τούτῳ ξυγγενέστερον καὶ ὁμοιότερόν ἐστι. καὶ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον, οὐτ' αὖ τῶν πρωτείων, οὐδ' αὖ τῶν δευτερείων
 ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἂν ποτε λέγοιτο. παρῶντέρω δέ ἐστι τῶν
 τριτείων, εἴτι τῷ ἐμῷ νῷ δεῖ πιεσῦναι ἡμᾶς τανῦν. ΠΡΩ. Ἄ
 λὰ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ νῦν μὲν ἡδονῇ σοὶ πεπ-
 κέναι καθαπερὶ πληγεῖσα ὑπὸ τῶν νῦν δὴ λόγων. τῶν γὰρ
 νικητηρίων πέρι μαχομένη κεῖται. τὸν δὲ νοῦν, ὡς ἔοικε, λεκ-
 τέου ὡς ἐμφρόνως οὐκ ἀντεποιεῖτο τῶν νικητηρίων. τὰ γὰρ
 αὐτὰ ἔπαθεν ἂν. τῶν δὲ δὴ δευτερείων σερθηεῖσα ἡδονῇ, παν-
 τάπασιν ἂν τινα καὶ ἀτιμίαν σχοίη πρὸς τῶν αὐτῆς ἐρασιῶν.
 οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἔτ' ἂν ὁμοίως φαίνοιτο καλή. ΣΩ. Τί οὔν;
 οὐκ ἄμεινον αὐτῇν ἔαν ἦδη, καὶ μὴ τὴν ἀκριβεσάτην αὐτῇ
 προσφέροντα βόσσανον καὶ ἐξελέγχοντα λυπεῖν; ΠΡΩ. Οὐ-
 δὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄρ' ὅτι τὸ ἀδύνατον εἶπον, λυ-

fam esse quispiam censerebit. Quo magis ergo contra Philebum
 decertarim, quod hac in promiscua vita, quidquid illud denique
 sit, quod a vita susceptum expetendam ipsam bonamque red-
 dit, ei mens ipsa, quam voluptas cognatior est, & similior.
 atque ex hac ratione voluptas nec primas, nec secundas etiam
 partes revera tenebit: longius autem aberit a tertia forte, si qua
 meae menti fides nunc est a nobis adhibenda. *Pro.* Atqui, o
 Socrates, voluptas iam prostrata videtur, quasi rationibus tuis
 percussa, nam & de victoria decertans iacet. De mente vero,
 ut videtur, dicendum, quod non sapienter sibi victoriam vin-
 dicaret, eadem quippe pateretur. Voluptas autem secunda for-
 te privata, omnino iam ab eis amatoribus contemnetur. neque
 enim aequae pulchra ulterius apparebit. *So.* Quid igitur? non-
 ne dimittere illam praestat, nec exquisita examinatione redar-
 gutioneque dolore afficere? *Pro.* Nihil ais, o Socrates. *So.* An
 quia impossibile quiddam protuli, dolore affici voluptatem?

πειν ἡδονήν; ΠΡΩ. Οὐ μόνον γε, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀγνοεῖς ἄς οὐδεὶς πω σὲ ἡμῶν μεθήσει, πρὶν ἂν εἰς τέλος ἐπεξέλθῃς τούτων τῷ λόγῳ. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Πρώταρχε, συχνοῦ μὲν λόγου τοῦ λοιποῦ· σχεδὸν δὲ οὐδὲ ῥάδιον πάνυ τι νῦν. καὶ γὰρ δὴ φαίνεται δεῖν ἄλλῃς μηχανῆς ἐπὶ τὰ δευτερεῖα ὑπὲρ νοῦ πορευόμενον, οἷον βέλη ἔχειν ἕτερα τῶν ἐμπροσθεν λόγων ἔσι δὲ ἴσως ἕνια καὶ ταυτά. οὐκοῦν χρῆ. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Τὴν δὲ γε ἀρχὴν αὐτοῦ διευλαβεῖσθαι πειρώμεθα τιθέμενοι. c. ΠΡΩ. Ποῖαν δὴ λέγεις; ΣΩ. Πάντα τὰ νῦν ὄντα ἐν τῷ παντί διχῆ διαλάβωμεν· μᾶλλον δ', εἰ βούλει, τριχῆ. ΠΡΩ. Καθ' ὅ, τι φράζοις ἂν; ΣΩ. Λάβωμεν ἅττα τῶν νῦν δὴ λόγων. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Τὸν θεὸν ἐλέγομέν που, τὸ μὲν, ἀπειρον δεῖξαι τῶν ὄντων, τὸ δὲ, πέρας; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Τούτων δὴ τῶν εἰδῶν τὰ δύο τιθώμεθα· τὸ δὲ τρίτον, ἐξ ἀμφοῖν τούτων ἐν τι ξυμμισγόμενον. εἰμὶ δ', ὡς ἔοικεν, ἐγὼ γε d. λοῖός τις ἰκανῶς κατ' εἶδη διίξας, καὶ συναριθμούμενος. ΠΡΩ. Τί φῆς, ὦ γαθέ; ΣΩ. Τετάρτου μοι γένους αὐ προσδεῖν

Pro. Non ob hoc tantum : verum etiam, quod ignoras, nostrum nullum prius abire te permiffurum, quam ad horum finem ratione deveneris. *So.* O longam, Protarche, orationem futuram : immo vero facile propemodum nunc ! videtur enim aliis quibusdam instrumentis, quasi telis, praeter rationes superiores opus esse, si quis palmam menti secundam comparaturus accedat. fortasse vero & haec habemus. Num igitur oportet? *Pro.* Quidni? *So.* Principium itaque huius ponentes, caute & distincte occupemus. *Pro.* Quale principium dicis? *So.* Omnia, quae nunc in universo sunt, bifariam distinguamus : immo, si vis, trifariam. *Pro.* Quonam pacto? *So.* Assumamus nonnulla ex iis, quae nunc a nobis sunt dicta. *Pro.* Quaenam? *So.* Deum dicebamus ex iis quae sunt, alterum quidem infinitum, alterum vero finitum ostendisse. *Pro.* Omnino quidem. *So.* Has itaque species duo illa ponamus : tertium vero, unum ex utrisque comixtum. Ridiculus tamen videor admodum, dum per species dividere atque dinumerare ista contendo. *Pro.* Quid ais, o

φαίνεται. ΠΡΩ. Λέγε τίνος. ΣΩ. Τῆς συμμίξεως τούτων πρὸς ἀλλήλα τὴν αἰτίαν ὄρα, καὶ τίθει μοι πρὸς τρισὶν ἐκείνοις τέταρτον ταῦτο. ΠΡΩ. Μῶν οὖν σοὶ καὶ πέμπτου προσδεήσει διάκρισιν τίνος δυναμένου; ΣΩ. Τάχ' ἂν. οὐ μὴν οἴμαι
 c. γε ἐν τῷ νῦν. ἐὰν δέ τι δέη, συγγνώσῃ που μοὶ σὺ μεταδιώκοντι πέμπτου βίον. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ τῶν τεσσάρων τὰ τρία διελόμενοι, τὰ δύο τούτων πειρώμεθα πολλὰ ἐκότερον ἐσχισμένον καὶ διεσπασμένον ἰδόντες, εἰς ἐν πάλιν ἐκότερον συναγαγόντες, νοῆσαι πῆ ποτε ἦν αὐτῶν ἐν καὶ πολλὰ ἐκότερον. ΠΡΩ. Εἴ μοι σαφέστερον ἔτι περὶ αὐτῶν εἶποις, τάχ' ἂν ἐποίμην. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τὰ δύο, ἃ προτί-
 P. Ξεραὶ, ταῦτ' εἶναι, ἅπερ νῦν δὴ τὸ μὲν, ἄπειρον, τὸ δὲ, πέρασ
 24
 a. ἔχον. ὅτι δὲ τρόπον τινὰ τὸ ἄπειρον πολλά ἐσι, πειράσομαι φράζειν τὸ δὲ πέρασ ἔχον ἡμᾶς περιμενέτω. ΠΡΩ. Μένει. ΣΩ. Σκέψαι δὴ. χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ ἀμφισβητήσιμον, ὃ κελεύω σε σκοπεῖν ὅμως δὲ σκόπει. Ξερροτέρου καὶ ψυχροτέρου περὶ πρῶτου ὄρα πέρασ εἶποτέ τι νοῆσαις ἂν, ἢ τὸ μᾶλ-

hone vir? So. Quarto adhuc genere opus esse constat. Pro. Quonam? So. Causam mutuae commixtionis istorum considera, eamque praeter tria illa quartum ponito. Pro. Numquid & quinto insuper indigebis aliquo discernente? So. Forte: non tamen in praesentia, ut arbitror. sin autem opus fuerit, ignosces mihi quintam vitam sectanti. Pro. Quid obstat? So. Principio igitur quatuor horum tria illa dividentes, atque utrumque duorum in multa diffissum divulgumque videntes, mox in unum rursus utrumque coniungentes, perspicere conemur, quatenus utrumque horum, vel unum, vel multa sit. Pro. Haec mihi si planius dixeris, assequar forte. So. Duo profecto, quae proposita sunt, dico, finitum, & infinitum. Quod autem infinitum multa quodammodo sit, conabor ostendere: finitum vero in posterum differatur. Pro. Differatur. So. Attende igitur. arduum namque atque maxime controversum est, quod considerare te iubeo. attamen animadvertite. Primum autem circa calidius frigidiusque considera, utrum terminum aliquem in eis

λό τε καὶ ἤττον ἐν αὐτοῖς οἰκοῦν τοῖς γένεσιν, ἕωςπερ ἂν ἐνοικεῖτον, τέλος οὐκ ἂν ἐπιτρεψαίτην γίγνεσθαι. γενομένης ἢ γὰρ τελευτήης, καὶ αὐτὰ τετελευτήκατον. ΠΡΩ. Ἀληθέςατα λέγεις. ΣΩ. Ἀεὶ δέ γε φαμὲν, εἴτε τῷ ψυχροτέρῳ καὶ τῷ θερμότερῳ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἤττον ἐνι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἀεὶ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει τούτῳ μὴ τέλος ἔχειν ἀτελή δ' ὄντε δήπου, παντάπασι ἀπειρῶ γίγνεσθον ΠΡΩ. Καὶ σφόδρα γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ γε, ὦ φίλε Πρωταρχε, ὑπέλαβες, καὶ ἀνέμνησας, ὅτι καὶ τὸ σφόδρα τοῦτο ὁ σὺ νῦν ἐφθέγγῃ, καὶ τό γε ἡρέμα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι τῷ τε μᾶλλον καὶ ἤττον. ὅπου γὰρ ἐνήττον, οὐκ ἑἴτον εἶναι ποσὸν ἕκαστον, ἀλλ' αἰεὶ σφοδρότερον ἡσυχαιτέρου καὶ τούναντίον ἕκασταις πράξεσιν ἐμποιοῦντε τὸ πλεον καὶ τὸ ἔλαττον ἀπεργάζεσθον, τὸ δὲ ποσὸν ἀφανίζετον. ὁ γὰρ ἐλέχθη, νῦν δὴ μὴ ἀφανίσαντε τὸ ποσὸν, ἀλλ' ἑάσαντε αὐτό τε καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ τοῦ μᾶλλον καὶ ἤττον καὶ σφόδρα καὶ ἡρέμα ἑδρα ἐγγενέσθαι αὐτὰ, ἔρρει ταῦτα ἐκ τῆς αὐτῶν χώρας, ἐν d.

invenias : an potius magis ac minus dum iis generibus insunt, finem reiiciant. sine namque adhibito, ipsa etiam finirentur. *Pro.* Verissima loqueris. *So.* At vero semper & in calidioribus & in frigidioribus magis & minus inest. *Pro.* Maxime. *So.* Semper ergo nobis haec ratio monstrat, ab iis finem abesse : cumque sine fine sint, omnino infinita sunt. *Pro.* Prorsus, o Socrates. *So.* Euge, amice Protarche, intellexisti atque advertisti nunc, quod hoc ipsum vehementer abs te modo pronuntiatum, & ipsum quoque quod remissa dicitur, eandem vim habent, quam ipsum magis ipsumve minus. ubicunque enim insunt, non finunt esse quantum unumquodque, sed semper vehementius remissiore, & vicissim vehementiore remissius omnibus actionibus inferentia, plus ac minus efficiunt : quantum vero semper delent. Quod enim nunc dictum est, si non delerent quantum, sed ipsum & moderatum in ipsius magis & minus, & vehementer & leniter sedem reciperent, ipsa ex sua ipsorum sede, in qua inerant, dilabi necesse esset. neque enim ca-

- ἢ ἐνῆν. οὐ γὰρ ἐτι θερμότερω οὐδὲ ψυχρότερω ἦτην ἄν, λαβόντε τὸ ποσόν. προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει τό, τε θερμότερον αἰεὶ καὶ τὸ ψυχρότερον ὡσαύτως. τὸ δὲ ποσὸν ἔση, καὶ προῖδν ἐπαύσατο. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἀπειρον γίγνοιτ' ἂν τὸ θερμότερον, καὶ τούναντίον ἅμα. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν, ὧ Σώκρατες. ἔσι δ', ὅπερ εἶπες, οὐ ῥάδια ταῦτα ξυνέπεσθαι. τὸ
- c. δὲ εἰσαυθίς τε καὶ αὐθις ἴσως λεχθέντα τὸν τε ἔρωτωντα καὶ τὸν ἐρωτώμενον ἰκανῶς ἂν συμφωνοῦντας ἀποφύγαιεν. ΣΩ. Ἄλλ' εὖ μὲν λέγεις, καὶ πειρατέον οὕτω ποιεῖν. νῦν μέντοι ἄθρει τῆς τοῦ ἀπειρου φύσεως εἰ τοῦτο δεξιόμεθα σημεῖον, ἵνα μὴ πάντ' ἐπεξιόντες μηκύνωμεν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὅπόσ' ἂν ἡμῖν φαίνηται μᾶλλον τε καὶ ἦττον γιγνόμενα, καὶ τὸ σφόδρα καὶ ἡρέμα δεχόμενα, καὶ τὸ λίαν, καὶ
- p. ὅσα τοιαῦτα, πάντα εἰς τὸ τοῦ ἀπειρου γένος ὡς εἰς ἓν δεῖ
- a. πάντα ταῦτα τιθέσθαι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ὃν ἔφαμεν, ὅσα διέσπασαι καὶ διέσχισαι συναγαγόντας χρῆναι κατὰ δύναμιν μίαν ἐπισημαίνεσθαι τινα φύσιν, εἰ μέμνησαι. ΠΡΩ. Μέμνημαι. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὴ δεχόμενα ταῦτα, τούτων

lidiora & frigidiora amplius essent, si reciperent quantum. Dif-
fugit enim, nec ultra consistit calidius ipsum, & frigidius:
quantum vero stat, progredique cessat. Quamobrem hac ratio-
ne calidius & frigidius infinita iam esse constat. Pro. Sic appa-
ret, o Socrates. verumtamen, ut ipse dixisti, haud facile ista
percipi possunt. forte vero deinceps iterum repetita, interro-
gantem pariter & respondentem consentire invicem declara-
bunt. So. Bene dicis, atque ita pro viribus agendum est. Sed
intuere primum, num id signum ponamus infinitae naturae,
ne singula transcurrentes orationem in longum nimium pro-
trahamus. Pro. Quodnam dicis? So. Quaecunque magis ac
minus, vehementer atque remisse, nimisque, & huiusmodi quae-
dam admittunt, cuncta in unum infiniti genus reducenda sunt,
quemadmodum supra diximus, asserentes, omnia quae dividua
disperfaque sunt, in unum oportere colligi, secundumque vim
unam, velut unam quandam naturam, signari, meministine?

δὲ τὰ ἐναντία πάντα δεχόμενα, πρῶτον μὲν τὸ ἴσον καὶ ἰσότητά μετὰ δὲ τὸ ἴσον, τὸ διπλάσιον, καὶ πᾶν ὃ, τι περὶ ἂν πρὸς ἀριθμὸν ἀριθμὸς, ἢ μέτρον πρὸς μέτρον, ταῦτα ξύμπαυ- b.
 τα εἰς τὸ πέρασ ἀπολογιζόμενοι, καλῶς ἂν δοκοῖμεν δρᾶν
 τοῦτο; ἢ πῶς σὺ φήσ; ΠΡΩ. Κάλλιςά γε, ὦ Σώκρατες.
 ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ τρίτον τὸ μικτὸν ἐκ τούτοις ἀμφοῖν τίνας
 ιδέαν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Σὺ καὶ ἐμοὶ φράσεις, ὡς οἶμαι.
 ΣΩ. Θεὸς μὲν οὖν ἂν πέρ γε ἐμαῖς εὐχαῖς ἐπήκοος γίγνηται
 τις θεῶν. ΠΡΩ. Εὐχου δὴ καὶ σκόπει. ΣΩ. Σκοπῶ. καὶ μοι
 δοκεῖ τις, ὦ Πρωταρχε, αὐτῶν φίλος ἡμῖν νῦν δὴ γεγευέναι.
 ΠΡΩ. Πῶς λέγεις τοῦτο; καὶ τίνι τεκμηρίῳ χρῆ; ΣΩ. Φρά- c.
 σω δηλοῦσι. σὺ δὲ μοι συνακολούθησον τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Λέ-
 γε μόνον. ΣΩ. Θερμότερον ἐφδεγγόμεθα νῦν δῆπου τί καὶ
 ψυχρότερον. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρόσδες δὴ ξηρότε-
 ρον καὶ ὑγρότερον αὐτοῖς, καὶ πλεον καὶ ἔλαττον, καὶ δᾶτ-
 τον καὶ βραδύτερον, καὶ μειζρον καὶ σμικρότερον, καὶ ὅποσα
 ἐν τῷ πρόσθεν τῆς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον δεχομένης ἐτίθε-

Pro. Memini. So. Quae vero talia quaedam minime, sed horum contraria accipiunt omnia, primum quidem aequale ipsum atque aequalitatem: post aequale, & duplum, & singulas inde proportionem, quascunque ad numerum numerus, & ad mensuram mensura habet: haec, inquam, omnia in genus finiti referentes, rectene faceremus? quid ais ad haec? Pro. Praeclare, o Socrates. So. Esto. Tertium autem ex utrisque commixtum, quam ideam habere dicemus? Pro. Id mihi tu dices, ut arbitrator. So. Immo Deus: si modo quis Deus meas preces propitius exaudiat. Pro. Precare igitur, & contemplare. So. Contemplor sane. ac mihi videtur Deorum aliquis nobis amice nunc aspirasse. Pro. Quo pacto id ais? & qua coniectura uteris? So. Dicam plane: tu vero attentis auribus adsta. Pro. Dic modo. So. Calidiusne aliquid nunc & frigidius dicebamus? Pro. Certe. So. Adde praeterea siccus & humidus, plus ac minus, velocius atque tardius, maius & minus, ac denique quotcunque in superioribus ad naturam unam, magis minulve

- d. μεν εἰς ἓν φύσεως. ΠΡΩ. Τῆς τοῦ ἀπείρου λέγεις; ΣΩ. Ναι. συμμίγνυε δὲ γε εἰς αὐτὴν τὸ μετὰ ταῦτα τὴν αὐτοῦ πέρατος γένναν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Ἦν καὶ νῦν δὴ δέου ἡμᾶς, καθάπερ τὴν τοῦ ἀπείρου συνηγάγομεν εἰς ἓν, οὕτω καὶ τὴν τοῦ περατοειδοῦς συναγαγεῖν, οὐ συνηγάγομεν. ἀλλ' ἴσως καὶ νῦν ταυτὸν δράσθαι. τούτων ἀμφοτέρων συναγομένων καταφανῆς καὶ κείνη γενήσεται. ΠΡΩ. Ποῖ καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὴν τοῦ ἴσου καὶ διπλασίου, καὶ ὁπόση παύει πρὸς ἀλλήλας.
- e. τὰναντία διαφόρως ἔχοντα, σύμμετρα δὲ καὶ σύμφωνα ἐνδεῖσα ἀριθμὸν ἀπεργάζεται. ΠΡΩ. Μανθάνω. φαίνῃ γάρ μοι λέγειν, μιγνύς ταῦτα, γενέσεις τινὰς ἐφ' ἐκάστων αὐτῶν συμβαίνειν. ΣΩ. Ὅρθῶς γὰρ φαίνομαι. ΠΡΩ. Λέγε τοῖνυν. ΣΩ. Ἄρ' οὐκ ἓν μὲν νόσοις ἢ τούτων ὀρθῇ κοινωνία τὴν ὑγιείας
- p. φύσιν ἐγέννησε; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὔν. ΣΩ. Ἐν δὲ ὀξεῖ
 26 καὶ βαρεῖ, καὶ ταχεῖ καὶ βραδεῖ, ἀπείροις οὔσιν, ἄρ' οὐ ταῦτα
 a. ἐγγιγνόμενα τὰ αὐτὰ ἅμα πέρασ τε ἀπειργάσατο, καὶ μουσικὴν ξύμπασαν τελεώτατα συνεσήσατο; ΠΡΩ. Μάλιστα γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἓν γε χειμῶσι καὶ πύγεσιν ἐγγενομένη,

fuscipientem, redegimus. Pro. An infiniti naturam inquis? So. Etiam. in eam autem commisce posthac progeniem illam termini. Pro. Quam? So. Eam, quam cum deceret in unum colligere, quemadmodum illam infiniti collegeramus, nondum collegimus. at forte nunc idem ages. his quippe utrisque coactis, illa tertia continuo patefiet. Pro. Quam dicis, & quomodo? So. Aequalis & dupli progeniem, & quaecunque diversa quae sunt, contraria infestaque esse non finit, sed commensurata & consona reddens, numerum efficit. Pro. Intelligo. dicere namque mihi videris, si ista miscentur, generationes quasdam ex eorum singulis eventuras. So. Et recte videor. Pro. Dic igitur. So. Nonne in morbis recta horum communio, sanitatis naturam genuit? Pro. Omnino. So. In acuto autem etiam & gravi, veloci & tardo, cum infinita sint, haec & terminum peperit, & perfectionem totius musicae praestitit. Pro. Praeclare. So. Quia etiam rigori & aestui tradita, id quod mult

τὸ μὲν πολὺ λίαν καὶ ἄπειρον ἀφείλετο, τὸ δὲ ἕμμετρον καὶ ἅμα σύμμετρον ἀπειργάσατο. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ὦραί τε καὶ ὅσα καλὰ πάντα ἡμῖν γέγονε, τῶν τε β. ἀπέειρων καὶ τῶν πέρας ἔχόντων συμμιχθέντων. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Καὶ ἄλλά γε δὴ μυρία ἐπιλείπω λέγων· οἷον μετ' ὑγείας κάλλος, καὶ ἰσχύν καὶ ἐν ψυχαῖς αὐτῶν πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαι πάντων πονηρίαν αὐτῆ κατιδοῦσα ἢ θεός, ᾧ καλὸ Φίλιβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἐνδὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ' ἔθετο· καὶ σὺ μὲν ἀποκνῶν ἔφης αὐτήν, ἐγὼ δὲ τούναντίον ἀποσῶσαι λέγω. σοὶ δὲ, ᾧ Πρώταρχε, πῶς α. φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ᾧ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν τρία ταῦτα εἶρηκα, εἰ ξυνοσεῖς. ΠΡΩ. Ἄλλ' οἶμαι κατανοεῖν ἐν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν ἐν δὲ καὶ δεύτερον, τὸ πέρας, ἐν τοῖς οὔσι τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθος σε, ᾧ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλὰ

tum & infinitum dicitur, abstulit, mensuratum autem & commensuratum efficit. *Pro.* Quidni? *So.* Ex iis igitur temperies anni, & quaecunque pulchra sunt, cuncta manarunt, infinitis invicem finitisque coeuntibus. *Pro.* Certe. *So.* Atque alia insuper innumerabilia praetermitto, veluti cum sanitate pulchritudinem atque robur: in animis quoque alia permulta atque praeclara. Petulantiam quippe & universam improbitatem dea haec animadvertens, o bone Philebe, omni termino voluptatum expletionisque carere, legem & ordinem, quibus terminus inest, iis apposuit: eamque tu sic infici ac perdi, ego contra servari dico. tibi vero, Protarche, quidnam videtur? *Pro.* Haec prorsus secundum meam sententiam sunt asserta. *So.* Nonne tria haec iam protuli, modo intelligas? *Pro.* At intelligere arbitror. Unum quidem infinitum asserere mihi videris: secundum vero, eorum quae sunt terminum. at tertium illud quid dicere velis, haud satis teneo. *So.* Multitudo, o mirifice vir, generationis eius, tertium quod est, te stupefecit, quanquam &

- d. γε καὶ τὸ ἀπειρον παρῆσχετο γένη ὅμως δ' ἐπισφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει, ἐν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τόγε πέρασ οὔτε πολλὰ εἶχεν, οὔτ' ἔδυσκολαίνομεν, ὡς οὐκ ἦν ἐν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φασί με λέγειν, ἐν τοῦτο τίθέντα τὸ τούτων ἔκγονου ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἐμαθον. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ
- e. πρὸς τρισὶ τέταρτον τί ποτε ἔφαιμεν εἶναι γένος σκεπτέου. κοινή δ' ἡ σκέψις. ὅρα γὰρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, πάντα τὰ γιγνώμενα, διὰ τινα αἰτίαν γίνεσθαι. ΠΡΩ. Ἐμοιγε. πῶς γὰρ ἂν χωρὶς τούτων γίνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδὲν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας διαφέρει. τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἓν. ΠΡΩ. Ὅρ-
- p. ᾧς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὐ, καὶ τὸ γιγνώμενον, οὐδὲν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δὴ, διαφέρων εὐρήσομεν.
- a. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνώμενον ἐκείνῳ. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταυτὸν,

infinitum multa genera continebat: quae tamen genera ipsius magis minusve signata, unum apparuerunt. *Pro.* Vera narras. *So.* Verumtamen neque terminus multa continebat, nec indignabamur, quasi non esset unum natura. *Pro.* Quo enim modo? *So.* Nullo modo. sed tertium scito me dicere, unum hoc, quodcunque ex iis nascitur, generationem videlicet in essentiam, ex mensuris una cum termino constitutis. *Pro.* Intellexi. *So.* Ceterum quid praeter haec tria, quartum genus sit, discutiendum restat. communis autem ista disceptatio est. Vide enim, an non necessarium tibi videtur, quodcunque gignitur, per aliquam causam gigni? *Pro.* Mihi plane. quomodo enim absque ea fieret? *So.* Nonne efficientis natura nomine dumtaxat a causa differt; efficiensque & causa unum recte vocabuntur? *Pro.* Recte. *So.* Quin etiam factum ac genitum solo nomine discrepabunt. *Pro.* Certe. *So.* Praeedit quidem atque ducit natura semper quod efficiens est: quod vero factum est ab eo geni-

αἰτία τ' ἐστὶ, καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτία. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ἧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν, λέγωμεν τέταρτον τὴν αἰτίαν, ὡς ἰκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον. ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὅρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἐκάστου μνήμης ἕνεκα ἐφεξῆς αὐτὰ καταριθμισασθαι. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἀπειρον λέγω· δεύτερον δὲ, πέρας· ἔπειτ' ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγεννημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως, τετάρτην λέγω. Ἄρα μὴ πλημμελοίμην ἂν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δὴ, τὸ μετὰ τοῦτ' ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουλευθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἄρ' οὐ τότε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ' ἂν, ἢ φρονήσεως. οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄρ' οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, καλλίονα ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτε-

tumque, ipsum sequitur. *Pro.* Prorsus. *So.* Non ergo idem, sed aliud, est causa, & quod ad generationem causae infervit. *Pro.* Quid prohibet? *So.* An non genita ipsa, & ex quibus gignuntur omnia, tria nobis genera praeberunt? *Pro.* Maxime. *So.* Omnium autem istorum opificem quartum ponimus, causamque vocamus, utpote aliud quiddam quam illa ad sufficientiam demonstratum. *Pro.* Ponimus absque dubio. *So.* Verum iam decet, cum quatuor discreta sint, quo melius singulorum meminimus, singulatim illa dinumerare. *Pro.* Utique. *So.* Primum igitur, infinitum dico: secundum, terminum: tertium, mixtam ex iis genitamque essentiam: postremum, mixtionis generationisque causam, si quartum vocem, numquid errarem? *Pro.* Nullo pacto. *So.* Agedum vero, quae nobis deinde oratio superest? & quid potissimum inquirentes, huc digressi sumus? nonne id erat? Quaerebamus nempe, utri secundae tribuerentur, voluptatine, an sapientiae potius, an non ita? *Pro.* Ita certe. *So.* Postquam ista in hunc modum distinximus, nonne melius iudicabimus, cui prima, cuive secunda victoriae palmam
Plat. Oper. Vol. IV. Q

- λεσαίμεθα πρώτου πέρι και δευτέρου, περι ἄν δὴ τοπρώτου
- d. ἡμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι δὴ, νικῶντα ἐθε-
 μέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε και Φρονήσεως. ἦν αὐτῶ;
 ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον ὀρῶμέν που τίς
 ἐστὶ και ὁποίου γένους. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Και μέρος γ'
 αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν
 τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' ὁ ξυμπάντων ἀπείρων ὑπὸ
 τοῦ πέρατος δεδεμένων. ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος,
 μέρος ἐκείνου γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Ὅρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ.
- e. Εἶεν. τί δὲ ὁ σὸς, ὦ Φίληβε, ἡδὺς και ἄμικτος ἄν, ἐν τίνι
 γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος, ὀρθῶς ἄν ποτε λέγοιτο; ὦδε
 δ' ἀπόκριναί μοι, πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ.
 Ἠδονὴ και λύπη πέρας ἔχεται; ἢ τῶν τὸ μᾶλλον τε και ἦτ-
 τον δεχομένων ἐστίν; ΦΙ. Ναί. τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. οὐ
 γὰρ ἄν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἀπειρον ἐτύγχανε πεφυ-
 κὸς και πλήθει και τῷ μᾶλλον. ΣΩ. Οὐδὲ γ' ἄν, ὦ Φίληβε,
 λύπη πᾶν κακόν. ὥστ' ἄλλό τι νῶϊν σκεπτέον, ἢ τὴν τοῦ
 ἀπείρου φύσιν ὡς παρέχεται τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ.

p.
28
a.

danda fit, ex iis quae supra in certamen venerunt? Pro. Forte.
 So. Victricem sane posuimus, vitam ex voluptate & sapien-
 tia mixtam. Pro. Immo. So. Qualis igitur fit, & cuius generis
 haec vita, quodammodo cernimus. Pro. Cernimus. So. Pars
 nempe tertii generis. neque enim ex duobus quibusdam mix-
 tum illud est, sed ex infinitis omnibus termino devinctis, qua-
 propter merito victrix haec vita, illius pars erit. Pro. Et recte
 admodum. So. Eia, Philebe, dulcis illa tua ac simplex vita,
 ad quod praedictorum genus pertinere iure putabitur? Sic au-
 tem mihi, priusquam ea de re statuas, responde. Phi. Dic
 modo. So. Voluptas ac dolor terminum habent, an potius ex
 eorum genere sunt, quae magis minusve fuscipiunt? Phi. Ita,
 ex iis, quae magis, o Socrates. neque enim voluptas omne
 bonum esset, nisi suapte natura, & secundum multitudinem,
 & secundum id quod magis, infinita existeret. So. At neque
 etiam dolor, o Philebe, omne malum. quamobrem aliud quid-

τούτων δὴ σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔσω. Φρόνησιν δὲ καὶ ἐπισήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ᾧ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες, οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν. οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν ὁ κίνδυνος εἶναι καὶ κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΦΙ. Σεμνύνεις γὰρ, ᾧ Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σὺ, ᾧ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ τὸ **b.** δ' ἐρωτώμενον ὁμῶς ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὁρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ᾧ Φίληβε καὶ αὐτῷ πείσειον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σὺ, Πρώταρχε, προήρησαι λέγειν; ΠΡΩ. Πάνυ γε. νῦν μέντοι σχεδὸν ἀπορῶ, καὶ δέομαί γε, ᾧ Σώκρατες, αὐτόν σε ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνοντες, παρὰ μέλος φθεγξώμεθα τι. ΣΩ. Πείσειον, ᾧ Πρώταρχε. οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις. ἀλλ' **c.** ὄντως σε ἐγὼ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύων ἐν τῷ παιζεικῇ ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπισήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἶεν. ΠΡΩ. Παντάπασι γε, ᾧ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥάδιον.

dam nunc considerare debemus, quam infiniti naturam, quod voluptatibus partem boni aliquam praebeat. enimvero ex iis indeterminatis vita illa tua fit. Sapientiam autem, scientiamque, & mentem, ad utrum eorum, quae diximus, potius, o Protarche atque Philebe, referemus, ne in pietatem a nobis peccetur? haud enim mediocre periculum est, recte secusve quod modo quaesitum est, explicuisse. *Phi.* Deum, o Socrates, tuum extollis. *So.* Et tu, o amice, deam tuam. verum ad id, quod quaesitum est, redeundum. *Pro.* Probe loquitur Socrates, o Philebe: eique est parendum. *Phi.* An non, o Protarche, pro me dicturum te promisisti? *Pro.* Maxime. nunc autem propemodum haesito, teque, ut esse nobis, o Socrates, propheta velis, obsecro: ne quid nos tibi, circa certatorem aberrantes, praeter melodiam canamus. *Phi.* Parendum, Protarche. nihil enim difficile iubes. *So.* Equidem Deum revera, ut Philebus inquit, extollens iocando te turbavi, interrogans cuiusnam generis mens & scientia essent. *Pro.* Maxime quidem, o Socrates. *So.* Facile tamen. omnes siquidem sapientes,

- πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς οὕτω σεμνύοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῶν οὐρανοῦ καὶ γῆς. καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ
- d. γένους ποιησώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῶν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθισόμενος.
- ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δὲ πῶς ὧδε ἐπανερωτῶντες.
- ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξυμπάντα, καὶ τὸδε τὸ καλούμενον ὄλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῆ δύναμιν, καὶ τὰ ὅπη ἔτυχεν; ἢ τάναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησιν τινα θαυμα-
- e. σὴν συντάττουσαν διακυβεραῖν. ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νοῦν, οὐδ' ὅσιον εἶναι μοι φαίνεται. τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναί, καὶ τῆς ὀψεως τοῦ κόσμου, καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρον, καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον. καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἂν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ'

p. οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τὰλλότρια ἄνευ κιν-

29

a.

ita extollentes sese, consentiunt, intellectum esse coeli terraeque nobis regem. ac forte recte loquuntur. Quod si vis, hoc genus diffusius examinemus. Pro. Dic arbitrato tuo, o Socrates, nihil prolixitatem veritus: neque enim molestus eris. So. Praeclare loqueris. hinc igitur interrogantes, exordiamur. Pro. Unde? So. Utrum, o Protarche, dicendum est, universum hoc agi ab irrationali quadam temerariaque, & fortuita potestate? an contra, quemadmodum maiores nostri senserunt, ordine quodam mentis & sapientiae mirabilis gubernari? Pro. Nihil istorum, o admirande Socrates. nam quod modo dicebas, profanum mihi videtur: fateri autem, mente omnia haec exornari, sententia quaedam, specie mundi, solisque, & lunae, ceterorumque siderum, & omnis denique coelestis circuitus digna est: nec ego unquam de iis aliter loqui, aut sentire ausim. So. Visne igitur quod a priscis assertum est, nos item confitemur, haec videlicet ita sese habere? nec modo putemus, alia

δύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκινδυνεύωμεν, καὶ μετέχωμεν τοῦ φόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς Φῆ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτάκτως, ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δὴ, τὸν ἐπίοντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄδει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἀπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμένου, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοι φασίν, ἐνόντα ἐν τῇ συστάσει. ΠΡΩ. **h.** Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δὴ, περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρὸν τε τούτων ἑκάστου παρ' ἡμῖν ἔνεσι καὶ φαῦλον, καὶ οὐδαμῆ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὄν, καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἐνὶ δὲ λαβῶν, περὶ πάντων νόει ταυτόν. οἷον, πῦρ ἔσι μὲν που παρ' ἡμῖν, ἔσι δ' ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Οὐκοῦν σμικρὸν μὲν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον τὸ δ' ἐν τῷ παντί, **c.** πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔση. ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθὲς ὃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ;

sine periculo proferri non posse, verum etiam una cum illis vituperationis periculum subeamus, si quando vir aliquis durus ac vehemens, ista non sic, sed sine ordine ferri, contenderit? *Pro.* Quidni velim? *So.* Age igitur, eam quae nobis nunc hac de re sequitur, disputationem contemplare. *Pro.* Dic modo. *So.* Quae circa corpora viventium sunt, ignem, aquam, spiritum, atque terram, in compositione inesse conspiciamus, sed fluctuantium, ut aiunt, instar. *Pro.* Et maxime quidem. in iis enim sermonibus revera propter ambiguitatem fluctuamus. *So.* Ergo de unoquoque eorum, quae circa nos sunt, id accipe. *Pro.* Quidnam? *So.* Quod unumquodque horum apud nos exiguum ac vile, nec ullo modo sincerum, & integrum, nec vim natura sua dignam ferens. quod quidem in uno animadvertens, de reliquis omnibus idem existimato. velut ignis, est quidem apud nos, est etiam in universo. *Pro.* Est. *So.* Nonne ignis hic noster exiguus, imbecillus, & vilis: sed qui in universo inest, quantitate mirandus, & pulchritudine, & omni,

τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου, καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παν-
τός πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός; ἢ τοῦναντίον ὑπ' ἐκείνου τὸ,
τ' ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ' ἴσχει ταῦ-
τα; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾶς. ΣΩ.

d. Ὅρθῶς ταῦτά γ' ἂν ἐρεῖς, οἶμαι, περὶ τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις
γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντί, καὶ τῶν ἄλλων δὴ, ὅσων
ἠρώτησα ὀλίγον ἐμπροσθεν. οὕτως ἀποκρινῆ; ΠΡΩ. Τίς γὰρ
ἀποκρινόμενος ἄλλως, ὑγιαίνων ἂν ποτε φανεῖη; ΣΩ. Σχε-
δὸν οὐδ' ὅστισούν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς ἔπου. πάντα γὰρ
ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα, ἄρ' οὐκ εἰς ἐν συγκείμενα
ιδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα, ΠΡΩ. Τί μῆν; ΣΩ. Ταυτὸν

e. δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ
τρόπον ἂν εἴη που σῶμα σύνθετον ὃν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ.

Ὅρθότατον λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώμα-
τος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέ-
φεται τε, καὶ ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἶπομεν, εἴληφέ τε καὶ
ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦδ' ἕτερον, ὃ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρω-

p. 30
a. τήσεως. ΣΩ. Τί δὲ τὸδε ἄρα ἄξιον; ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέ-

quae ad ignem pertinet, potestate? *Pro.* Vera nimium loque-
ris. *So.* An vero alitur, & fit, & regitur ab igni nostro mundi
totius ignis: vel contra & meus, & tuus, & animantium reli-
quorum, omnis ab illo? *Pro.* Haec responsione digna non sunt.
So. Recte. Eadem quoque de animalium ac mundi terra, opinor,
diceres: & de aliis omnibus, quae paulo supra quaesivimus, si-
militer responderes? *Pro.* Quisnam respondens aliter, sanae
mentis aestimetur? *So.* Nemo forsitan. Sed iam ad reliqua.
omnia quippe nunc dicta, in unum composita contuentes, cor-
pus appellamus. *Pro.* Quidni? *So.* Idem quoque de hoc, quem
mundum dicimus, accipe. eadem siquidem ratione corpus est,
ex eisdem compositum. *Pro.* Rectissime loqueris. *So.* Utrum
ex hoc corpore nostrum corpus omnino, vel contra ex nostro
illud nutritur, & quaecunque paulo ante memoravimus, sus-
cepit & habet? *Pro.* Neque hoc etiam alterum, o Socrates,
responsione dignum est. *So.* Sed alterum, estne dignum, an

γε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ' ἡμῶν σῶμα ἄρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβὸν, εἴπερ μὴ τόγε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὄν ἐτύγχανε, ταυτὰ γε ἔχον τούτῳ, καὶ ἔτι καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον, ὡς οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν, ὦ Σάκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας, καὶ ἄπειρον, καὶ κοινόν, καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέ- b.
 ταρτον ἐνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῶν ψυχὴν τε παρέχον, καὶ σῶμα σικιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικὴν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα συντιθεὶν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι. τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὄλῳ τε οὐρανῷ, καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τῆν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. ΠΡΩ. Ἄλλ' οὐδαμῶς c.
 τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἐπόμενοι, βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔσιν, ἃ πολλοίς εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἰκα-

non? *Pro.* Dic, quod? *So.* Nostrum corpus animam habere fatebimur? *Pro.* Constat. *So.* Undenam, o amice Protarche, suscepit, nisi universi corpus, quod eadem quae & nostrum, ac etiam praestantiora continet, animam habeat? *Pro.* Constat. Aliunde nequaquam. *So.* Neque enim existimandum, o Protarche, quatuor illa, terminum, infinitum, mixtum, & causae genus, in iis quartum cunctis existens, quod iis quidem quae apud nos sunt, animam corpusque praebet, dum imprimit umbram, labefactoque corpore remedia parat; & in aliis alia constituit atque restituit, omnem omnis generis sapientiam vocitari: cumque eadem haec universo coelo eiusque partibus amplioribus infint, quae puriores praestantioresque existunt, in eis tamen praeclarissimorum pretiosissimorumque naturam minime reperiri. *Pro.* Nullam profecto rationem id haberet. *So.* Quamobrem rationem illam ulterius prosequentes melius diceremus, ut saepenumero diximus, infinitum profus in hoc universo consistere, sufficientemque terminum causam

- ἄν' καὶ τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ συν-
τάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς
λεγομένη δικαιοτάτ' ἄν. ΠΡΩ. Δικαιοτάτα δῆτα. ΣΩ. Σο-
φία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ.
d. Οὐ γὰρ οὔν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βα-
σιλικὴν μὲν ψυχὴν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν
τῆς αἰτίας δύναμιν· ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλὰ, καθότι φίλον
ἐκάσους λέγεσθαι. ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον δὲ τὸν λό-
γον ἡμᾶς μήτι μάτην δόξης, ὧ Πρώταρχε, εἰρηκέναι. ἀλλ'
ἔσι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηνάμενοις, ὡς αἰεὶ τοῦ παντὸς νοῦς
ἄρχει, ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ. Ἔσι γὰρ οὔν. ΣΩ. Τῇ δέ
γε ἐμῇ ζητήσῃ πεπορικῶς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἔσι γενούσης
e. τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὧν ἦν ἡμῖν ἐν
τοῦτο. ἔχεις γὰρ δήπου νῦν ἡμῶν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ.
Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς. καίτοι με ἀποκρινόμενος ἔλαθες.
ΣΩ. Ἀνάπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς, ὧ Πρώταρχε, γίνεται
ἐνίοτε ἢ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Νῦν δήπου, ὧ

que illis haud ignobilem semper adesse, ornantem disponentem-
que horas & menses & annos, mentem & sapientiam merito
nuncupatam. *Pro.* Merito. *So.* Sapientia vero atque mens,
absque anima nunquam sunt. *Pro.* Nunquam certe. *So.* Ergo
in Iovis ipsius natura regiam animam, regiamque mentem in-
esse propter vim causae confiteberis: & in aliis item alia pul-
chra, ut illorum cuique dici placet. *Pro.* Maxime. *So.* Prae-
cedentem, o Protarche, sermonem nequaquam temere induc-
tum putes: eorum enim, qui olim mentem omni modo prae-
fidere ostenderunt, sententiam adiuvat. *Pro.* Sane. *So.* Meae
vero petitioni responsum porrigit, quod mens est progenies
quaedam eius causae, quae causa dicitur omnium, quaeque est
ex quatuor his, quae sunt relata, unum quiddam. Habes iam
igitur nostram expositionem. *Pro.* Habeo, & sufficienter qui-
dem. quanquam cum antea idem responderis, non intellexi,
So. Remissio quaedam studii, o Protarche, saepenumero iocus
est. *Pro.* Praeclare loqueris. *So.* Nunc igitur, o amice, in quo

ἑταῖρε, οὐ μὲν γένους ἐστὶ, καὶ τίνα ποτὲ δύναμιν κέκτηται, p.
 σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τανῦν δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ³¹
 ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδονῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. a.
 ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμ-
 φοῖν· ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν συγγενῆς, καὶ τούτου σχεδὸν
 τοῦ γένους· ἡδονὴ δὲ, ἀπειρὸς τε αὐτῇ, καὶ τοῦ μήτε ἀρχὴν,
 μήτε μέσα, μήτε τέλος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, μηδὲ
 ἔξοντος ποτε γένους. ΠΡΩ. Μεμνησόμεθα πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. b.
 Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τέ ἐσιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ
 τί πάθος γίνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς πρῶτον
 τὴν ἡδονήν. ὡσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσασμεν,
 οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα. λύπης δ' αὖ χωρὶς τὴν ἡδονὴν οὐκ
 ἂν ποτε δυναίμεθα ἰκανῶς βατανίσαι· ἀλλ' εἰ ταύτη χρὴ
 πορεύεσθαι, ταύτη πορευόμεθα. ἄρ' οὖν σοι, καθάπερ ἐμοί,
 φαίνεται τῆς γενέσεως αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ.
 Ἐν τῷ κοινῷ μοι γένει φαίνεσθον ἅμα λύπη τε καὶ ἡδονή c.
 γίνεσθαι κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινὸν δέ γε, ᾧ φίλε Σώκρα-

genere fit, quamque habeat vim, satis propemodum monstra-
 tum est. *Pro.* Omnino. *So.* Quin etiam similiter voluptatis ge-
 nus iampridem patuit. *Pro.* Nimirum. *So.* Reminiscamur iam
 & horum circa utraque, Quod mens quidem causae cognita,
 eiusdemque cum illa generis ferme erat: voluptas autem infi-
 nita, eiusque generis quod nec principium, nec medium, ne-
 que finem in se ipso suapte natura continet, aut aliquando con-
 tinebit. *Pro.* Quidni reminiscamur? *So.* Oportet itaque post-
 hac, in quo horum utrumque consistit, & propter quam pas-
 sionem fit, quoties fit, advertere. utque voluptatis primo ge-
 nus ipsum investigavimus, sic & ista circa illam primo nunc
 inquiremus. seorsum tamen a dolore voluptatem sufficienter
 examinare non possumus. *Pro.* Si hac gradiendum est, hac
 utique gradiamur. *So.* Num igitur idem tibi, quod mihi, de ho-
 rum generatione videtur? *Pro.* Quid istud? *So.* Communi
 eodemque in genere secundum naturam dolor & voluptas esse
 videntur. *Pro.* Hoc commune genus, amice Socrates, reducit

- τες, ὑπομίμνησκε ἡμᾶς τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει δη-
λοῦν. ΣΩ. Ἐσαι ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὡς θαυμάσιε. ΠΡΩ. Κα-
λῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοῖνυν ὑπακούωμεν, ὃ δὴ τῶν τεττάρων
τρίτον ἐλέγομεν ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγεσ' ἐν ᾧ καὶ
ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἀρμονίαν, ἐτίθεσο. ΠΡΩ. Κάλλις' εἶπες.
- d. ΣΩ. Τὸν νοῦν δὲ ὀτιμάλις' ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μόνον.
ΣΩ. Λέγω τοῖνυν, τῆς ἀρμονίας μὲν λυομένης ἡμῖν ἐν τοῖς
ζώοις, ἅμα λύσειν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν ἀληθοῦν ἐν τῷ
τότε γίνεσθαι χρόνῳ. ΠΡΩ. Πάνυ λέγεις εἰκός. ΣΩ. Πάλιν
δὲ ἀρμοττομένης τε καὶ εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν ἀπιούσης, ἡδονὴν
γίνεσθαι λεκτέον, εἰ δεῖ δι' ὀλίγων περὶ μεγίστων ὀτιτάχιστα
- e. ῥηθῆναι. ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν σε ὀρθῶς λέγειν, ὡς Σωκρατες' ἐμ-
φανέστερον δὲ ἔτι τὰ αὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ.
Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾶξον συνηοεῖν. ΠΡΩ.
Ποῖα; ΣΩ. Πείνη μὲν που, λύσις καὶ λύπη; ΠΡΩ. Ναί.
ΣΩ. Ἐδωδὴ δὴ, πλήρωσις γιγνομένη πάλιν, ἡδονή. ΠΡΩ.
Ναί. ΣΩ. Δίψος δ' αὖ φθορὰ καὶ λύπη καὶ λύσις· ἡ δὲ τοῦ

nobis in memoriam, quidnam ex iis quae supra distincta sunt,
intelligi velis. *So.* Pro viribus, o mirifice vir, id agam. *Pro.*
Bene inquis. *So.* Commune igitur intelligamus, quod ex qua-
tuor tertium numeravimus. *Pro.* An quod post infinitum fini-
tumque locasti, in quo sanitatem & harmoniam, ut arbitror,
collocasti? *So.* Recte dicis. sed nunc maxime mentem adhibe.
Pro. Dic igitur. *So.* Harmonia soluta in animantibus, una na-
turae solutionem generationemque dolorum eo in tempore fieri
dico. *Pro.* Consentaneum. *So.* Rursus harmonia contempera-
ta, & in sui naturam protinus restituta, voluptatem fieri di-
cendum est, si modo res maximae verbis paucis concluden-
dae sunt. *Pro.* Reor equidem, te recte, o Socrates, dicere.
clarius tamen exprimere eadem adnitendum. *So.* An non vul-
garia & notissima, cognitu facilia sunt? *Pro.* Quaenam ista?
So. Fames quidem, solutio est atque molestia. *Pro.* Est. *So.*
Comestio vero, repletio atque voluptas. *Pro.* Ita. *So.* Sitis rur-
sus, corruptio, solutioque & dolor. vis autem, humore quod

ὕγροῦ πάλιν τὸ ξηρανθὲν πληροῦσα δύναμις, ἡδονή. διακρίσις p.
 δέ γ' αὖ καὶ διάλυσις, ἢ παρὰ φύσιν τοῦ πνίγους πάθη, λύ- 32
 πη κατὰ φύσιν δὴ πάλιν ἀπόδοσις τε καὶ ψύξις, ἡδονή. ΠΡΩ. a.
 Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ ρίγους ἢ μὲν παρὰ φύσιν τοῦ ζώου
 τῆς ὑγρότητος πῆξις, λύπη πάλιν δ' εἰς ταυτὸν ἀπιόντων καὶ
 διακρινομένων, ἢ κατὰ φύσιν ὁδός, ἡδονή. καὶ ἐνὶ λόγῳ σκόπει
 εἰ σοι μέτριος ὁ λόγος, ὃς ἂν Φῆ τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου καὶ πέρα-
 τος κατὰ φύσιν ἔμψυχον γεγονός εἶδος, (ὅπερ ἔλεγον ἐν τῷ b.
 πρόσθεν) ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν μὲν φθορὰν, λύπην
 εἶναι, τὴν δ' εἰς τὴν αὐτῶν οὐσίαν ὁδὸν, ταύτην δ' αὖ πάλιν
 τὴν ἀναχώρησιν πάντων, ἡδονήν. ΠΡΩ. "Ἐσω. δοκεῖ γὰρ μοι
 τύπον γέ τινα ἔχειν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐν εἶδος τιθώμεθα
 λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσιν ἑκατέροις. ΠΡΩ.
 Κεῖσθω. ΣΩ. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ τούτων
 τῶν παθημάτων προσδόκημα, τὸ μὲν πρὸ τῶν ἡδέων ἐλπίζό- c.
 μενον, ἡδὺ καὶ θαρράλεον· τὸ δὲ πρὸ τῶν λυπηρῶν, φοβερόν
 καὶ ἀλγεινόν. ΠΡΩ. "Ἐσι γὰρ οὖν τοῦθ' ἡδονῆς καὶ λύπης

arefactum est reficiens, voluptas est. discretio insuper & dif-
 solutio, praeter naturam aestu quodam effecta, molestia. at se-
 cundum naturam restitutio refrigeratioque, voluptas. *Pro.* Pro-
 fus. *So.* Concretio quoque humoris, praeter animalis naturam
 frigore facta, dolor. contra humido liquecente, & in suam
 redeunte naturam, reditus iste voluptas. *Ac* summatim consi-
 dera, num toleranda tibi haec oratio videatur: Quoties corrup-
 pitur animata species, ex infinito & termino secundum naturam,
 ut in superioribus diximus, genita, eiusmodi corruptio dolor
 est: cum vero haec in essentiam suam refluunt, regressum hunc
 dicimus voluptatem. *Pro.* Esto. videtur enim hoc mihi ad-
 modum verisimile. *So.* Hanc unam itaque voluptatis & do-
 loris speciem in iis passionibus utrisque ponamus. *Pro.* Pona-
 tur. *So.* Pone igitur expectationem harum in anima passio-
 num: expectationem inquam, quae voluptaria antecedit, spe-
 rantem, gaudentem, atque securam: quae vero molesta, for-
 midolofam ac moestam. *Pro.* Est igitur haec voluptatis & do-

- ἕτερον εἶδος, τὸ χωρὶς τοῦ σώματος, αὐτῆς τῆς ψυχῆς διὰ προσδοκίαν γιγνόμενον. ΣΩ. Ὅρθῶς ὑπέλαβες. ἐν γὰρ τοῦτοις, οἶμαι, κατὰ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, εἰλικρινέσι τε ἑκατέροις γιγνομένοις, ὡς δοκεῖ, καὶ ἀμίκτοις, λύπης τε καὶ ἡδονῆς, ἐμφανῆς ἕσεσθαι τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν, πότερον ὅλον ἐστὶ τὸ γένος ἀσπασόν· ἢ τοῦτο μὲν ἐτέρῳ τινὶ τῶν προειρημένων δοτέαν ἡμῖν γενῶν, ἡδονῇ τε καὶ λύπῃ· καθάπερ θερμῶ καὶ ψυχρῶ καὶ πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις, τοτὲ μὲν ἀσπασέον αὐτὰ, τοτὲ δὲ οὐκ ἀσπασέον· ὡς ἀγαθὰ μὲν οὐκ ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔνια δεχόμενα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἔσιν ὅτε φύσιν. ΠΡΩ. Ὅρθότατα λέγεις, ὅτι τὰύτη πη δεῖ διαθηρευθῆναι τὸ νῦν μεταδιωκόμενον. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τόδε ξυνίδωμεν, ὡς εἶπερ ὄντως
- e. ἐστὶ τὸ λεγόμενον, διαφθειρομένων μὲν αὐτῶν ἀλγηδῶν, ἀνασασομένων δὲ, ἡδονῇ τῶν μῆτε διαφθειρομένων, μῆτε ἀνασασομένων, ἐννοήσωμεν περὶ τίνα ποτὲ ἔξιν δεῖ τότε ἐν ἑκάστοις εἶναι τοῖς ζώοις, ὅταν οὕτως ἴσχη. σφόδρα δὲ προσέχων τὸν νοῦν εἰπέ· ἄρ' οὐ πᾶσα ἀνάγκη, πᾶν ἐν τῷ τότε χρόνῳ ζῶον μῆτε τι λυπεῖσθαι, μῆτε ἡδεσθαι, μῆτε μέγα, μῆτε

loris species alia, seorsum a corpore ex foliis animae expectatione profecta. So. Recte accepisti. In iis utique, ut mea fert opinio, utrisque sinceris existentibus, nec mixtis, voluptate videlicet atque dolore, liquido discernemus, num voluptatis univrsum genus amandum fit, an hoc potius cuiquam ex ante dictis attribuendum: voluptati vero atque dolori, ceu calido & frigido, ceterisque talibus competat, ut interdum amanda sint, alias non amanda: utpote quae bona minime sint, sed quandoque certum aliquid suscipientia, naturam boni sequantur. Pro. Recte ais oportere sic incedere, qui talia perscrutatur. So. Primum igitur id inspiciamus: si verum est quod dicebatur, perentis illis dolorem, salvis voluptatem sequi: cum neque intereunt, neque etiam conservantur, quam potissimum habitudinem tunc singulis animalibus tribuere debeamus. Intentus itaque animo mihi responde, num tibi necessarium videatur, quodlibet animal eo ipso tempore nullo modo vel lae-

σμικρὸν; ΠΡΩ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔσι τις τρίτη ἡμῶν ἢ τοιαύτη διάθεσις παρά τε τὴν τοῦ χαίροντος, καὶ ^{p.} ³³ ^{a.} παρά τὴν τοῦ λυπούμενου. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Ἄγε δὴ τοι-
 νυν, ταύτης προθυμοῦ μεμνήσθαι. πρὸς γὰρ τὴν τῆς ἡδονῆς κρίσιν οὐ σμικρὸν μεμνήσθαι ταύτην ἔσθ' ἡμῖν, ἢ μή. βραχὺ δέ τι περὶ αὐτῆς, εἰ βούλει, διαπεράνωμεν. ΠΡΩ. Λέγε ποῖον. ΣΩ. Τῷ τὸν τοῦ φρονεῖν ἐλομένῳ βίον οἶσθ' ὡς τοῦτον τὸν τρόπον οὐδὲν ἀποκωλύει ζῆν. ΠΡΩ. Τὸν τοῦ μὴ χαίρειν, μηδὲ λυπεῖσθαι, λέγεις; ΣΩ. Ἐρρήθη γὰρ που τότε ἐν τῇ παρα- ^{b.} ³ βολῇ τῶν βίων, μηδὲν δεῖν μῆτε μέγα μῆτε σμικρὸν χαίρειν τῷ τὸν τοῦ νοεῖν καὶ φρονεῖν βίον ἐλομένῳ. ΠΡΩ. Καὶ μάλα οὕτως ἔρρήθη. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἂν ἐκείνῳ γε ὑπάρχῃ καὶ ἴσως οὐδὲν ἄτοπον, εἰ πάντων τῶν βίων ἐσὶ θεϊότατος. ΠΡΩ. Οὐκοῦν εἰκός γε, οὔτε χαίρειν θεούς, οὔτε τὸ ἐναντίον. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εἰκός. ἄσχημον γοῦν αὐτῶν ἐκάτερον γιγνόμενον ἔστιν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο μὲν ἔτι καὶ εἰσαυθις ἐπισκεψώμεθα, ἔαν πρὸς λόγον τι ἦ· καὶ τῷ νῶ πρὸς τὰ δευτερεῖα, ^{c.} ἔαν μὴ πρὸς τὰ πρωτεῖα δυνώμεθα προσδεῖναι, προσδήσομεν.

tari vel angi. *Pro.* Necessarium certe. *So.* Est ergo status hic tertius praeter moerentis & gaudentis affectum. *Pro.* Est profecto. *So.* Agedum, huius meminisse conare. ad diiudicandam siquidem voluptatem, reminisci, vel non, permultum refert. brevibus tamen aliquid de ipsa, si vis, perstringamus. *Pro.* Diccas ergo, quid istud? *So.* Eum, qui contemplationis vitam eligit, nihil ita vivere prohibet. *Pro.* Seorsum a laetitia, & molestia, dicis? *So.* Dictum enim in cuiusque vitae comparatione, virum contemplationi deditum nihil ulla ex parte vel gaudere, vel angi. *Pro.* Omnino sic dictum. *So.* Nonne sic illi convenit? ac forte nil mirum esset, si vita haec ceterarum omnium diviniissima sit. *Pro.* An absurdum est deos gaudere, vel contra tristari? *So.* Absurdum omnino. indecens enim utrumque est. at hoc deinceps investigemus, si quid ad hanc disputationem conferat: ac menti ad secundas victoriae partes, si minus ad primas licet, accommodemus. *Pro.* Recte

- ΠΡΩ. Ὁρθότατα λέγεις. ΣΩ. Καὶ μὴν τότε ἕτερον εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔφαμεν εἶναι, διὰ μνήμης πᾶν ἐσι γεγονός. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Μνήμη, ὡς ἔοικεν, ὅ, τι ποτέ ἐσι, πρότερον ἀναληπτέον· καὶ κινδυνεύει πάλιν ἐτι πρότερον αἰσθησιν μνήμης, εἰ μέλλει περὶ ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φανερά πη γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς φῆς; ΣΩ. Θὲς τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἐκάστοτε παθημάτων, τὰ μὲν, ἐν τῷ σώματι κατασβεννύμενα, πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν διεξελεθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἔασαντα· τὰ δὲ, δι' ἀμφοῖν ἰόντα, καὶ τινα ὡσπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἰδίον τε καὶ κοινὸν ἐκατέρωφ. ΠΡΩ. Κεῖσθω. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ μὴ δι' ἀμφοῖν ἰόντα, ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λαμβάνειν, τὰ δὲ, δι' ἀμφοῖν, μὴ λαμβάνειν, ἄρ' ὀρθότατα ἐροῦμεν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Τὸ τοίνυν λεληθέναι, μηδαμῶς ὑπολάβης, ὡς λέγω, λήθης ἐνταῦθά που γένησιν. ἐσι γὰρ λήθη, μνήμης ἐξοδος· ἢ δ' ἐν τῷ λεγομένῳ νῦν, οὐπα γέγονε. τοῦ δὲ μήτε ὄντος, μήτε γεγονότος πᾶς, γίνεσθαι φάναι τινα ἀποβολὴν, ἄτοπον. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Τὰ τοίνυν ὀνόματα μετάβαλε μόνον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἄν-

loqueris. *So.* Atqui altera species voluptatum, quam animae propriam assignavimus, omnis memoria constat. *Pro.* Quo pacto? *So.* Primum, quid memoria sit, expendendum videtur: quin etiam fortasse quid memoriae sensus, si planius haec elucidari velimus. *Pro.* Quo pacto inquis? *So.* Ponere, ex omnibus corporis passionibus quasdam in corpore prius extinctas, quam an animam transfluant, passione vacuam dimittentibus: alias per utrumque diffusas & quandam quasi concussionem, tam propriam, quam communem utrique, pariter inferentes. *Pro.* Ponantur. *So.* Et passiones per utrumque minime propagatas, si latere dixerimus animam, & per utrumque manantes innotescere animae, an recte dicemus? *Pro.* Certe. *So.* Ipsum ergo latere, nullo modo ut hic oblivionis generationem esse existimes. Est enim oblivio memoriae exitus. ea vero in iis, quae modo dicebantur, nondum erat. Eius autem quod nec est, nec fuit, iacturam fieri aliquam, absurdum. *Pro.* Absurdum. *So.* Nomi-

τὶ μὲν τοῦ λεληθέναι τὴν ψυχὴν, ὅταν ἀπαθῆς αὕτη γίγνηται τῶν σεισμῶν τῶν τοῦ σώματος, ἢν νῦν λήθην καλεῖς, ἀναισθησίαν ἐπονόμασον. ΠΡΩ. Ἐμαθον. ΣΩ. Τῷ δὲ ἐν ἐνὶ πᾶθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πῶμα κοινῇ γιγνώμενον, κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἰσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη μαθηάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἰσθησιν. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Σωτηρίαν τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων, ὁρθῶς ἄν τις λέγοι, κατὰ γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ΠΡΩ. Ὅρθῶς γὰρ οὔν. ΣΩ. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἄρ' οὐ διαφέρουσιν λέγομεν; ΠΡΩ. Ἰσως. ΣΩ. Ἄρ' οὔν οὐ τῶδε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅταν ἂ μετὰ τοῦ σώματος ἔπασχέ ποδ' ἢ ψυχῇ, ταῦτ' ἄνευ τοῦ σώματος αὕτη ἐν ἑαυτῇ ὀτιμάλισα ἀναλαμβάνη, τότε ἀναμνήσκουσαι που λέγομεν. ἢ γὰρ; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσσα μνήμην εἴτε αἰσθήσεως, εἴτ' αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσει πάλιν αὕτη ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις c.

na ergo dumtaxat permuta. *Pro.* Quomodo? *So.* Pro eo quod latere animam diximus, quando absque passione corporei tumultus existit, quam nunc oblivionem vocare videris, insensibilitatem, vel vacuitatem sensus, potius nominato. *Pro.* Teneo. *So.* Motum autem in communi corporis & animae passione factum, si sensum vocaveris, haud ab re nominabis. *Pro.* Vera loqueris. *So.* An non percipimus iam, quid sensum vocari velimus? *Pro.* Percipimus. *So.* Sensus praeterea conservationem recte quis memoriam mea sententia nuncupabit. *Pro.* Recte nimirum. *So.* Et a memoria reminiscenciam discrepare fatemur, necne? *Pro.* Forte. *So.* An non in hoc praecipue? *Pro.* Quonam? *So.* Quoties quae cum corpore passa est aliquando anima, eadem sine corpore in seipsa resumens animadvertit, tunc meminisse eam asserimus. an non? *Pro.* Valde quidem. *So.* Quin etiam, quando memoriae passa iacturam, deinde vel sensu, vel disciplina monente, eam iterum revocat in seipsa, reminisci putatur: atque haec omnia memorias re;

- καὶ μνήμας που λέγομεν. ΠΡΩ. Ὅρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὐ δὴ χάριν ἅπαντ' εἶρηται ταῦτα, ἔσι τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἴνα μὴ τὴν ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὀτιμάλισα καὶ ἑναργέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν. διὰ γὰρ τούτων πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. ΠΡΩ. Λέγωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἡδὴ τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩ. Πολλά γε περὶ
- d. γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται λιπτέον ἐπιθυμίαν εἶναι τί ποτ' ἐσι καὶ ποῦ γίγνεται. ΠΡΩ. Σκοπῶμεν τοίνυν. οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩ. Ἀπολοῦμεν οὖν καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὐρόντες ὃ νῦν ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. ΠΡΩ. Ὅρθῶς ἡμῶν τὸ δ' ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πείνην τε καὶ δίψος, καὶ πόλλ' ἕτερα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναι τινὸς ἐπιθυμίας;
- e. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πρὸς τί ποτε ἄρα ταυτὸν βλέψαντες, οὕτω πολὺ διαφέροντα ταῦθ' ἐνὶ προσαγορεύομεν ὀνόματι; ΠΡΩ. Μὰ Δί' οὐ ῥάδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὁμῶς λεκτέον. ΣΩ. Ἐκεῖθεν δὴ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀναλά-

miniscentiasque vocamus. *Pro.* Probe loqueris. *So.* Cuius autem gratia haec dicta sunt omnia, hoc est. *Pro.* Quidnam? *So.* Ne animae voluptatem absque corpore quam maxime atque perspicue capiamus, atque una concupiscentiam. per haec enim utraque ista declarata videntur. *Pro.* Pergamus iam ad reliqua, Socrates. *So.* Multa, ut videtur, considerare decet, voluptatis originem omnemque formam eius investigantes. & nunc quidem primo videndum, quid sit, & ubi nascatur concupiscentia. *Pro.* Videamus iam, obsecro, nihil enim amittemus. *So.* Immo, o Protarche, cum quod modo quaerebamus, invenerimus, amittemus aliquid circa ista, videlicet de hisce rebus dubitationem. *Pro.* Quam belle retorquisti! at iam quae sequuntur expediamus. *So.* Nonne famem atque sitim, & huiusmodi multa, concupiscentias quasdam esse diximus? *Pro.* Maxime. *So.* Ad quidnam idem respicientes, res adeo diversas uno nomine nuncupamus? *Pro.* Per Iovem, haud facile dictu, o

βαμεν. ΠΡΩ. Πόθεν δή; ΣΩ. Διψῆν που λέγομεν ἐκάστοτέ τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐσι κενοῦσθαι; ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πόματός γε; ΠΡΩ. Πόματος. ΣΩ. Ἡ πληρώσεως πόματος; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν, πληρώσεως. ΣΩ. Ὁ κενούμενος ἡμῶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων ἢ πάσχει. κενούμενος γάρ, ἔρα³⁵ πληροῦσθαι. ΠΡΩ. Σαφέστατά γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τοπρῶτον κενούμενος ἐστὶν ὁπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἂν, εἴτε μνήμη, τούτου ὁ μὴτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει, μῆτε ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὃ γ' ἐπιθυμῶν, τινὸς ἐπιθυμεῖ, φαμέν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὃ γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ. διψῆ γάρ. τοῦτο δὲ, κένωσις· ὁ δὲ ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πληρώσεως ἄρα πη τί τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφάπτοιτο. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα ἀδύνατον κενοῦται γάρ που. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπὸν τῆ μνήμη. ΠΡΩ. Δηλονότι. ΣΩ. Τῷ τίμιν γὰρ ἂν ἄλλω ἐφάψαιτο; ΠΡΩ. Σχεδὸν ³⁶

Socrates. dicendum tamen. *So.* Ab eisdem rursus exordiamur. *Pro.* Quibus? *So.* Dicimusne fitire aliquem? *Pro.* Dicimus. *So.* Hoc autem est vacuum esse? *Pro.* Quidni? *So.* Et fitis concupiscentia est? *Pro.* Est. *So.* Potionisne? *Pro.* Potionis. *So.* An non repletionis potus? *Pro.* Huius certe. *So.* Vacuus igitur & exhaustus contraria eorum, quae patitur, appetit. nam cum vacuus sit, impleri cupit. *Pro.* Manifestum est. *So.* Quid ergo? qui primum vacuus est, num potest vel sensu vel memoria quadam eius repletionem attingere, quod nec praesenti, nec unquam praeterito in tempore, passus est? *Pro.* Nullo modo. *So.* Sed eum qui cupit, aliquid cupere confitemur. *Pro.* Quidni? *So.* Haud ergo quod patitur appetit. fitit enim. fitis autem vacuitas est: is autem repletionem affectat. *Pro.* Ita. *So.* Aliquid igitur eius quod appetit, expletionem attinget. *Pro.* Necessse. *So.* Corpus quidem nequit. nam exhaustum est. *Pro.* Certe. *So.* Restat, ut anima expletionem per memoriam con-

Plat. Oper. Vol. IV. R

- οὐδενί. ΣΩ. Μανθάνομεν γοῦν ὃ συμβέβηχ' ἡμῖν ἐκ τούτων τῶν λόγων; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Σώματος ἐπιθυμίαν οὐ φησιν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος γίνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὅτι τοῖς ἐκείνου παθήμασιν ἐναντίαν ἀεὶ παντὸς ζώου μινύει τὴν ἐπιχείρησιν. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἡ δ' ὄρμη γέ ἐπὶ τοῦ ναυτίου ἀγούσα ἢ τὰ παθήματα, δηλοῖ πόου μνήμην οὔσαν τῶν τοῖς παθήμασιν ἐναντίων. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὴν ἄρα
- d. ἐπάγουσαν ἐπὶ τὰ ἐπιθυμούμενα ἀποδείξας μνήμην ὁ λόγος, ψυχῆς ξύμπασαν τὴν τε ὄρμην καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου παντὸς ἀπέφηνεν. ΠΡΩ. Ὁρθότατα. ΣΩ. Διψῆν ἄρα τὸ σῶμα ἡμῶν, ἢ πεινῆν, ἢ τι τῶν τοιούτων πάσχειν, οὐδαμῆ ὁ λόγος αἰρεῖ. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Ἐτι δὴ καὶ τόδε περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα κατανοήσωμεν. βίου γὰρ εἰδός τι μοὶ φαίνεται βουλευέσθαι δηλοῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν
- e. τούτοις αὐτοῖς. ΠΡΩ. Ἐν τίσι καὶ ποίου βίου πέρι φράξεις; ΣΩ. Ἐν τῷ πληροῦσθαι καὶ κενοῦσθαι, καὶ πᾶσιν ὅσα περὶ σωτηρίαν τ' ἐξὶ τῶν ζώων καὶ τὴν φθοράν καὶ εἴτις τούτων

sequatur. *Pro.* Patet. *So.* Nam quo alio consequeretur? *Pro.* Nullo ferme. *So.* An advertimus, quid nobis ex his rationibus efficiatur? *Pro.* Quid istud? *So.* Corporis cupiditatem esse ratio haec non dicit. *Pro.* Quo pacto? *So.* Quoniam in omni animali conatum animantis passionibus contrarium cupiditas ostendit. *Pro.* Penitus. *So.* Impetus autem in contraria quam passiones trahens, memoriam contrariam passionibus innuit. *Pro.* Omnino. *So.* Ratio itaque ostendens memoriam ad concupita rapientem, animae omnem impetum, & cupidinem, principatumque omnis viventis tribuit. *Pro.* Recte nimium. *So.* Sitire igitur vel esurire corpus nostrum, aut aliquid eiusmodi pati, nequaquam ratio haec admittit. *Pro.* Vera loqueris. *So.* Hoc praeterea circa ista considerabimus, quod haec ratio quandam vitae speciem in iis demonstrare velle videtur. *Pro.* In quibus? & de qua vita loqueris? *So.* In replendo inquam, & evacuando, & omnibus quae ad salutem sive perniciem animalium attinent. & si quis nostrum in alterutro constitutus do-

ἐν ἑκατέρῳ γιγνόμενος ἡμῶν ἀλγεῖ, τότε δὲ χαίρει κατὰ τὰς μεταβολάς. ΠΡΩ. Ἔσι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡΩ. Πῶς ἐν μέσῳ; ΣΩ. Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγεῖ, μέμνηται δὲ τῶν ἡδέων γενομένων παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πεπλήρωται δὲ μήπω τί τότε φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν παθημάτων εἶναι; ΠΡΩ. Φῶμεν μὲν οὔν. p. 36
 ΣΩ. Πότερον ἀλγοῦνθ' ὅλως, ἢ χαίροντα; ΠΡΩ. Μὰ Δι', a.
 ἀλλὰ διπλῆ τινι λύπῃ λυπούμενον κατὰ μὲν τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθήματι κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν, προσδοκίας τινὶ πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ Πρωταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύπης εἶπες; ἄρ' οὐκ ἔσι μὲν ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος, ἐν ἐλπίδι φανεραῖ τοῦ πληρωθῆσεσθαι καθέστηκε; τοτὲ δὲ τοῦναντίον ἀνελπίσως ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα γε. ΣΩ. Μῶν οὔν οὐχὶ ἐλπίζων μὲν πληρωθῆσε- b.
 σθαι, τῷ μεμνησθαι δοκεῖ σοι χαίρειν; ἄμα δὲ κενούμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἀλγεῖ; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τᾶλλα ζῶα λυπεῖται τε ἄμα καὶ χαίρει. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἀνελπίσως ἔχη κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως; ἄρ' οὐ τότε τὸ διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς

lore afficitur, tunc secundum mutationes laetatur. *Pro.* Sic est. *So.* Quid, quoties in horum medio permanet? *Pro.* Quomodo in medio? *So.* Ob passionem quippe tristatur, sed voluptatum interim praeteritarum meminit: cessat quidem tristitia, nondum tamen impletur: quid tunc dicendum? nonne in medio passionum esse? *Pro.* Dicendum. *So.* Utrum dolentem omnino; vel contra gaudentem? *Pro.* Non gaudentem, per Iovem, sed dupla potius affectum tristitia: secundum corpus in passione, secundum animam in expectationis ardore. *So.* Quonam modo, Protarche, dolorem duplum aiebas? nonne vacuus quispiam certam aliquando repletionem sperat: aliquando contra desperat? *Pro.* Maxime. *So.* Num, dum assequi sperat, ipsa recordatione gaudere videtur? simulque vacuus eo in tempore cruciari? *Pro.* Necessè. *So.* Tunc igitur & homo & animalia reliqua, laetantur simul ac moerent. *Pro.* Apparet. *So.* At cum vacuus aliquis expletionem omnino desperat, nonne tunc pas-

- λύπας πάθος, ὃ σὺ νῦν κατιδὼν ὠήθης ἀπλῶς εἶναι διπλοῦν;
- c. ΠΡΩ. Ἀληθέςατα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτη δὴ τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων τόδε χρῆσώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Πότερον ἀληθεῖς ταύτας τὰς λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι λέξομεν; ἢ τὰς μὲν τινὰς, ἀληθεῖς, τὰς δ' οὐ; ΠΡΩ. Πῶς δ', ὦ Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λύπαι; ΣΩ. Πῶς δὲ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς, ἢ προσδοκίαι ἀληθεῖς, ἢ μὴ; ἢ δόξαι ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς; ΠΡΩ.
- d. Δόξας μὲν ἔγωγ' ἂν που συγχωροίην, τὰ δ' ἕτερα ταῦτ' οὐκ ἂν. ΣΩ. Πῶς φῆς; λόγον μέντοι τιὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ σμικρὸν ἐπεγεῖρειν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἄλλ' εἰ πρὸς τὰ παρεληλυθότα, ὦ παῖ ἰκέου τοῦ ἀνδρὸς, προσήκοντα, τοῦτο σκεπτέον. ΠΡΩ. Ἴσως τοῦτό γε. ΣΩ. Χαίρειν τοίνυν δεῖ λέγειν τοῖς ἄλλοις μήκεσιν, ἢ καὶ ὄψοῦν τῶν παρὰ τὸ προσῆκον λεγομένων. ΠΡΩ. Ὁρθῶς. ΣΩ. Λέγε δὴ μοι. Θαῦ-
- e. μα γὰρ ἐμέ γ' ἔχει διὰ τέλους αἰεὶ περὶ τὰ αὐτὰ ἃ νῦν δὴ προεθέμεθα ἀπορήματα. ΠΡΩ. Πῶς δὴ φῆς; ΣΩ. Ψευδεῖς,

fio duplex circa dolores exoritur, quam ipse paulo ante intuitus, simpliciter duplam opinabaris? *Pro.* Vera haec sunt. *So.* Hac talium passionum consideratione ad id utamur. *Pro.* Ad quid ais? *So.* Utrum voluptates has atque molestias veras, an falsas: an alias veras, alias falsas dicere debeamus? *Pro.* Quo pacto, o Socrates, voluptates aut molestiae falsae esse possunt? *So.* Quomodo etiam, o Protarche, timores veri, vel falsi? aut expectationes verae, seu minime verae? aut opiniones verae, vel falsae? *Pro.* Opiniones equidem confiterer: sed haec reliqua minime. *So.* Quid ais? disputationem certe haud brevem incoepare videmur. *Pro.* Vera narras. *So.* At si praecedentibus sit conveniens, o viri illius filii, considerandum est. *Pro.* Istud forte. *So.* Omne igitur supervacuum, & quidquid praeter decorum dicitur, omittendum est. *Pro.* Recte. *So.* Dic itaque. continua enim me admiratio tenet semper circa eas, quas nunc induximus, quaestiones. *Pro.* Quo pacto inquis? *So.* An non sunt ex voluptatum numero falsae aliae, aliae verae?

αἱ δ' ἀληθεῖς, οὐκ εἰσὶν ἡδοναί; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὔτε δὴ ὄναρ, οὔθ' ὕπαρ, ὡς Φῆς, ἐστὶν, οὔτ' ἐν μανίαις, οὔτ' ἐν πάσαις ἀφροσύναις, οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις ποτὲ δοκεῖ μὲν χαίρειν, χαίρει δὲ οὐδαμῶς· οὐδ' αὖ δοκεῖ μὲν λυπεῖσθαι, λυπεῖται δ' οὔ. ΠΡΩ. Πάνθ' οὕτω ταῦτα, ᾧ Σώκρατες, ἔχειν πάντες ὑπειλήφामεν. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ὀρθῶς; ἢ σκεπτέον εἴτ' ὀρθῶς, εἴτε μὴ, ταῦτα λέγεται; ΠΡΩ. Σκεπτέον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν. ΣΩ. Διορισώμεθα δὴ σαφέστερον ἔτι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ἡδονῆς τε περί και δόξης. ἐστὶ γὰρ που τί δοξάζειν ἡμῖν; ΠΡΩ. ³⁷ _{a.} Ναί. ΣΩ. Καὶ ἡδεσθαι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν και τὸ δοξαζόμενον ἐσὶ τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ τό γε ᾧ τὸ ἡδόμενον ἡδεταί; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δοξάζον, ἐάν τε ὀρθῶς, ἐάν τε μὴ ὀρθῶς, δοξάζῃ, τό γε δοξάζειν ὄντως οὐδέποτε ἀπόλλυσι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ^{b.} και τὸ ἡδόμενον, ἐάν τε ὀρθῶς, ἐάν τε μὴ ὀρθῶς, ἡδηταί, τό γε ὄντως ἡδεσθαι δῆλον ὡς οὐδέποτε ἀπολεῖ. ΠΡΩ. Ναί· και ταῦθ' οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τῷ ποτε οὖν τρόπῳ δόξα, ψευδῆς τε και ἀληθῆς ἡμῖν φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς, μόνον

Pro. Quidni? *So.* Neque revera igitur, neque falso, vel laetari, cum non laetetur, vel tristari, cum non tristetur, aut furentum, aut insanorum dicetur quisquam. *Pro.* Haec omnia sic se habere, o Socrates, omnes suspicamur. *So.* Num recte? an forte considerandum est, rectene, vel non, ista dicantur? *Pro.* Considerandum quidem mea sententia. *So.* Distinguamus igitur evidentius, quod modo de voluptate atque opinione dictum est. Estne aliquid apud homines, opinari? *Pro.* Est. *So.* Et laetari? *Pro.* Et laetari. *So.* Quin & quod opinamur aliquid est? *Pro.* Cur non? *So.* Et hoc quo gaudemus? *Pro.* Et hoc. *So.* Qui opinatur, sive recte seu non recte opinetur, ipsum tamen quod revera est opinari, non perdit. *Pro.* Quo enim modo? *So.* Gaudens etiam, sive recte gaudeat, sive non, ipsum tamen quod revera gaudere est, haud amittit. *Pro.* Immo & haec ita se habent. *So.* Quo igitur pacto opinio vera & falsa fit, voluptas autem solum vera: cum tamen opinari

- ἀληθές; δοξάζειν δ' ὄντως καὶ χαίρειν ἀμφοτέρα ὁμοίως εἰληφε; ΠΡΩ. Σκεπτέον. ΣΩ. Ἐὰν ὅτι δόξα μὲν ἐπιγίγνεσθον
 c. ψευδός τε καὶ ἀληθές; καὶ ἐγένετο οὐ μόνον δόξα διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅποια τις ἐκατέρα; σκεπτέον Φῆς τοῦτ' εἶναι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρὸς δέ γε τούτοις, εἰ καὶ τοπαράπαν ἡμῶν, τὰ μὲν, ἔσι ποῖ' ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ λύπη, μόνον ἅπέρ ἔσι, ποῖά τινε δὲ οὐ γίγνεσθον, καὶ ταῦθ' ἡμῶν διομολογητέον. ΠΡΩ. Δῆλον. ΣΩ. Ἄλλ' οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι καὶ ποῖά τινε. πάλαι γὰρ εἶπομεν, ὅτι μεγάλαι τε καὶ μικραὶ
 d. καὶ σφόδρα ἐκατέραι γίνονται, λύπαι τε καὶ ἡδοναί. ΠΡΩ. Παντάπασιν μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄν δέ γε πονηρία τούτων, ᾧ Πρωταρχε, προσγίγνηται τινί, πονηρὰν μὲν φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀλλὰ τί μὴν, ᾧ Σώκρατες; ΣΩ. Τί δ' ἂν ὀρθότης, ἢ τοῦναντίου ὀρθότητι, τινί τούτων προσγίγνηται; μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἐὰν ὀρθότητα ἴσχη; ταυτὸν δὲ, ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον.
 e. ΣΩ. Ἄν δέ γε ἀμαρτανόμενον τὸ δοξαζόμενον ἢ, τὴν δόξαν τότε ἀμαρτανούσαν γε, οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον, οὐδ' ὀρθῶς

vere atque lactari utraque similiter acceperint? *Pro.* Considerandum hoc est. *So.* Numquid ex eo, quod opinioni verum & falsum indita sunt? nec solum ob haec opinio facta est, sed qualis quaedam opinio utraque? hocne considerandum inquis? *Pro.* Ita. *So.* Praeterea investigandum est, an voluptas & dolor ea ipsa dumtaxat quae sunt permaneant, nunquam vero qualia quaedam efficiantur. *Pro.* Patet. *So.* Verum haudquam difficile est, quod qualia quaedam fiant, inspicere. iam pridem enim concessimus, voluptates atque molestias, magnas & parvas, vehementes remissasque fieri. *Pro.* Concessimus. *So.* Quod si cui ex his pravitas adiciatur, ut pravam opinionem, ita & pravam voluptatem effici confitebimur. *Pro.* Quid prohibet? *So.* Quid si rectitudo, vel contrarium rectitudini, horum cuiquam admoveatur, num rectam opinionem, quae rectitudinem subiit, ac voluptatem similiter appellabimus? *Pro.* Necessario sequitur. *So.* Et si quod opinione comprehenditur

δοξάζουσαν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ. Τί δ' ἂν αὐτὴ λύπην ἢ
τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ' ᾧ λυπεῖται, ἢ τούναντιον ἀμαρτάνου-
σαν ἐφορῶμεν, ὀρθὴν, ἢ χρηστὴν, ἢ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων
αὐτῇ προσθήσομεν; ΠΡΩ. Ἄλλ' οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἀμαρ-
τήσεται γε ἡδονή. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ
μετὰ δόξης ὀρθῆς, ἀλλὰ μετὰ ψεύδους, ἡμῖν γίνεσθαι. ΠΡΩ.
Πῶς γὰρ οὐ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ᾧ Σώκρατες, ἐν τῷ
τοιούτῳ καὶ τότε ἐλέγομεν ψευδῆ, τὴν δ' ἡδονὴν αὐτὴν οὐδεὶς p.
ἂν ποτε προσείποι ψευδῆ. ΣΩ. Ἄλλὰ προθύμως ἀμύνεις τῷ ³⁸
τῆς ἡδονῆς, ᾧ Πρώταρχε, λόγῳ τανῦν. ΠΡΩ. Οὐδέν γε ^a
ἄλλ' ἄπερ ἀκούω, λέγω. ΣΩ. Διαφέρει δ' ἡμῖν οὐδέν, ᾧ ἑταῖρε,
ἢ μετὰ δόξης τε ὀρθῆς καὶ μετ' ἐπιστήμης ἡδονῆ, τῆς μετὰ
τοῦ ψεύδους καὶ ἀνοσίας πολλάκις ἐκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομέ-
νης. ΠΡΩ. Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν. ΣΩ. Τῆς δὴ
διαφορᾶς αὐτοῦν ἐπὶ θεωρίαν ἐλθωμεν. ΠΡΩ. Ἄγε ὅπῃ σοι b.
φαίνεται. ΣΩ. Πῆ δὲ δὴ ἄγω; ΠΡΩ. Πῆ; ΣΩ. Δόξα, φα-
μὲν, ἡμῖν ἔσι μὲν ψευδῆς, ἔσι δὲ καὶ ἀληθῆς; ΠΡΩ. Ἔσι.

fit fallax, nonne opinionem falsam potius, quam rectam, voca-
bimus? *Pro.* Immo. *So.* Item si voluptatem vel dolorem circa
id, quo gaudemus vel angimur, aberrare cernamus, num rec-
tam aut bonam voluptatem dicimus, aut aliquo praeclaro no-
mine honorabimus? *Pro.* At id fieri nequit, si quidem voluptas
ipsa delinquat. *So.* Verumtamen saepenumero nobis voluptas
non ex vera opinione, sed ex falsa exoritur. *Pro.* Procul du-
bio. etenim opinionem, o Socrates, eiusmodi falsam dicimus;
voluptatem vero ipsam nemo utique falsam denominaret. *So.*
Promte nimium, o Protarche, voluptatis rationem in praesentia
tueris. *Pro.* Minime: verum quae audio, loquor. *So.* Ni-
hilne, o amice, apud nos differt voluptas ab opinione recta
scientiaque proficiscens, ab ea quae falsam opinionem & ig-
norantiam sequitur? *Pro.* Consentaneum est, haud brevi quo-
dam intervallo distare. *So.* Verum ad hanc ipsam distantiam
perscrutandam deveniamus. *Pro.* Duc age, qua lubet. *So.* Ecce
hac te duco. *Pro.* Quanam? *So.* Opinio, inquam, quaedam

ΣΩ. Ἐπεται μὴν ταύταις, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις, ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ μνήμης τε καὶ αἰσθήσεως δόξα ἡμῖν καὶ τὸ διαδοξάζειν ἐγχαρεῖν γίγνεται ἐκάστοτε; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἡμᾶς ὧδε περὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἡγούμεθα ἴσχειν; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλάκις ἰδόντι τι πῶρρωθεν μὴ πάνυ σαφῶς τὰ καθορώμενα, ξυμβαίνειν βούλεσθαι κρίνειν φαίης ἂν ταῦθ', ἅπερ ὄρα; ΠΡΩ. Φαίην ἂν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο αὐτὸς αὐτὸν οὗτος ἀνέροιτ' ἂν ὧδε. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν πέτραν τοῦθ' ἐσάναι φανταζόμενον ὑπὸ τιμὶ δένδρῳ; ταῦτ' εἰπεῖν ἂν τις πρὸς ἑαυτὸν δοῦναι σοι, τοιαῦτα ἄττα κατιδῶν φαντασθέντα ἑαυτῷ ποτέ; ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Ἄρ' οὖν μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀπεκρινόμενος ἂν πρὸς αὐτὸν εἴποι τοῦτο, ὡς ἔστιν ἄνθρωπος, ἐπιτυχῶς εἰπών. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ παρενεχθεὶς γ' αὐτὰχ' ἂν ὡς ἐστὶ τινῶν ποιμένων ἔργον τὸ καθορώμενον ἀγαλμα προσείποι. ΠΡΩ. Μάλιστα γε. ΣΩ. Καὶ μὲν τις γ' αὐτῷ παρῆ, τὰ τε πρὸς αὐτὸν ῥηθέντα ἐντείνας εἰς Φωνήν

vera est, quaedam falsa. *Pro.* Esto. *So.* Has faepenumero, quod modo dicebamus, voluptas dolorque sequitur: veram, inquam, falsamque opinionem. *Pro.* Sequitur. *So.* An non ex sensu ac memoria in nobis opinio nascitur, & ipsum opinari posse? *Pro.* Praecipue. *So.* Nonne sic circa haec nos habere putandum? *Pro.* Quomodo? *So.* Ut fateare, hominem nonnunquam procul aliqua confuse cernentem, cupere clarius, quae cernit, discernere? *Pro.* Fateor equidem. *So.* Is igitur sic a se ipso quodammodo sciscitabitur. *Pro.* Quo pacto inquis? *So.* Quidnam illud est, quod iuxta saxum sub arbore procul apparet? An haec ille proferre secum tibi videtur, dum eiusmodi quaedam adspicit, cuiusmodi sibi quandoque apparuerunt? *Pro.* Quidni? *So.* Deinde, veluti sibi ipsi respondens, Homo est, inquit, sibi ipsi, tanquam rem iam affecutus. *Pro.* Nimirum. *So.* Rursus forte progressus, simulacrum quoddam a pastoribus fabricatum esse asserit. *Pro.* Maxime. *So.* Hic, si quis adfit, ea-

πρὸς τὸν παρόντα, αὐτὰ ταῦτ' ἂν πάλιν φθέγγεται, καὶ λό-
 γος δὴ γέγονεν οὕτως, ὃ τότε δόξαν ἐκαλοῦμεν; ΠΡΩ. Τί
 μὴν; ΣΩ. Ἄν δ' ἄρα μόνος ἢ τοῦτο ταυτὸν πρὸς αὐτὸν δια-
 νοούμενος, ἐνίστε καὶ πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὐτῷ πορεύεται.
 ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Τί οὔν; ἄρά σοι φαίνεται τὸ περὶ
 τούτων, ὅπερ ἐμοί; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν
 ἢ ψυχῇ βιβλίῳ τινὶ προσεικέναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἡ μνή-
 μη ταῖς αἰσθήσεσι ξυμπίπτουσα εἰς ταυτὸν, καθεῖνα ἃ περὶ p.
 ταῦτά ἐστι τὰ πάθηματα, φαίνονται μοι σχεδὸν οἶον γρά- 39
 φει ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους· καὶ ὅταν μὲν ἀληθῆ a.
 γράφῃ, τοῦτο τὸ πάθημα, δόξα τε ἀληθῆς, καὶ λόγοι ἀπ'
 αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν, ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι· ψευδῆ δ'
 ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ' ἡμῖν γραμματεὺς γράφῃ, τάναντία
 τοῖς ἀληθέσιν ἀπέβῃ. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν δοκεῖ μοι, καὶ ἀπο-
 δέχομαι τὰ ῥηθέντα οὕτω. ΣΩ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δι- b.
 μιουργὸν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμε-
 νον. ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμματι-
 σὴν, τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γράφει.

dem quae animo secum ipse volutabat in vocem fundens, rur-
 sus praesenti diceret: ac sermo tunc fieret, quod ante opinio-
 nem vocabamus. *Pro.* Manifestum. *So.* At si solus sit, hoc
 idem secum ipse reputans, & diu quandoque in se ipso servans
 procedit. *Pro.* Prorsus. *So.* Quid ergo? idemne tu hic, quod
 ego, sentis? *Pro.* Quid istud? *So.* Videtur mihi tunc hominis
 anima libro cuidam perfimilis. *Pro.* Qua ratione? *So.* Memo-
 ria in idem cum sensibus incidens, & illae quae circa istas pas-
 siones sunt, verba quaedam in anima quodammodo inscribere
 mihi videntur: cumque vera conscribunt, passionem huius-
 modi veram opinionem dicimus, & orationes in nobis verae
 ab hoc ipso proficiscuntur: at cum scriba hic noster falsa scri-
 bit, contraria veris eveniunt. *Pro.* Omnino ita mihi videtur,
 & ea quae dicta sunt, libenter accipio. *So.* Accipe alium eo-
 rum, quae tunc fiunt in animis nostris, opificem. *Pro.* Quem?
So. Pictorem, qui post ipsum scriptorem, dictorum imagines

- ΠΡΩ. Πῶς δὴ τοῦτου αὖ καὶ πότε λέγωμεν; ΣΩ. Ὅταν ἐπ' ὀψεως ἢ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπαγαγών τις, τὰς τῶν δοξαζόντων καὶ λεχ-
 c. ζόντων εἰκόνας ἐν αὐτῷ ὄρα πῶς. ἢ τοῦτο οὐκ ἐστὶ γιγνόμενον παρ' ἡμῖν; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὔν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ μὲν τῶν ἀληθῶν δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες, ἀληθεῖς αἱ δὲ τῶν ψευδῶν, ψευδεῖς. ΠΡΩ. Παντάσῃσι. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ' ὀρθῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τὸδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγρονότων ταῦτα ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον, περὶ δὲ τῶν μελλόντων, οὔ. ΠΡΩ.
 d. Περὶ ἀπάντων μὲν οὔν τῶν χρόνων ὡσαύτως. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ γε διὰ τῆς ψυχῆς ἡδοναὶ καὶ λύπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ λυπῶν προ- γίγνουσι; ἄν; ὥστ' ἡμῖν συμβαίνει τὸ προχαίρειν τε καὶ προσ- λυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον εἶναι γιγνόμενον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Πότερον οὔν τὰ γράμματά τε καὶ ζω- γραφήματα, ἢ σμικρῶ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίνεσθαι, περὶ μὲν τὸν γεγρονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστὶ, περὶ δὲ

in anima pingit. *Pro.* Quomodo hunc, & quando id agere dicendum? *So.* Quando ab aspectu, sive alio sensu, dicta & opinione percepta quis educens, dictorum & opinionum perceptorum imagines in se ipso quodammodo contuetur. an hoc in nobis efficitur? *Pro.* Vehementer. *So.* Nonne verarum opinionum sermonumque imagines sunt verae: falsae vero falsarum? *Pro.* Omnino. *So.* Si modo recte haec diximus, hoc in iis praeterea cogitemus. *Pro.* Quid hoc? *So.* Utrum circa praesentia atque praeterita hoc nobis accidere necesse sit, circa futura nequaquam? *Pro.* Eadem ratione circa tempora omnia. *So.* Nonne voluptates atque molestiae ipsius animae propriae in superioribus dictae sunt voluptates & dolores corporis antecedere? proptereaque & praegaudere, & praedolere nos ob futura contingit? *Pro.* Vera narras. *So.* Utrum literae atque picturae, quas paulo ante nobis imprimi fingebamus, ad praesens praeteritumve respiciunt, ad futurum minime? *Pro.*

τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστι; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἐὰρ σφόδρα ε.
λέγεις, ὅτι πάντ' ἐστὶ ταῦτα ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον
οὔσαι; ἡμεῖς δ' αὖθις διὰ παντὸς τοῦ βίου αἰεὶ γέμομεν ἐλπίδων;
ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄγε δὴ, πρὸς τοῖς νῦν εἰρη-
μένοις καὶ τὸδε ἀποκρίναι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δίκαιος
ἀνὴρ καὶ εὐσεβής καὶ ἀγαθὸς πάντως, ἃρ' οὐ θεοφιλὴς ἔστι;
ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Τί δέ; ἀδίκός τε καὶ παντάπασι κακός,
ἃρ' οὐ τοῦναντίον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πολλῶν μὴν p.
ἐλπίδων, ὡς ἐλέγομεν ἄρτι, πᾶς ἄνθρωπος γέμει; ΠΡΩ. Τί ⁴⁰
δ' οὔ; ΣΩ. Λόγοι μὴν εἰσὶν ἐν ἐκάστοις ἡμῶν, ὡς ἐλπίδας
ὀνομάζομεν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ δὴ καὶ τὰ φαντάσματα
ἐζωγραφημένα καὶ τις ὄρα πολλάκις ἑαυτῷ χρυσοῦν γιγνώ-
μενον ἄφθονον, καὶ ἐπ' αὐτῷ πολλὰς ἡδονὰς καὶ δὴ καὶ
ἐζωγραφημένου αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ χαίροντα σφόδρα καθορᾶ.
ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τούτων οὖν πότερα φῶμεν τοῖς μὲν b.
ἀγαθοῖς ὡς τοπολὺ τὰ γεγραμμένα παρατίθεσθαι ἀληθῆ, διὰ
τὸ θεοφιλεῖς εἶναι, τοῖς δὲ κακοῖς ὡς αὐτὸν πολὺ τοῦναντίον; ἢ
μὴ φῶμεν; ΠΡΩ. Καὶ μάλα φατέον. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς
κακοῖς ἡδοναὶ γε οὐδὲν ἦττον πάρεσιν ἐζωγραφημένοι, ψευ-

Ad omnia. So. Num idcirco iis assentiris, quod haec omnia
spes quaedam ad futurum tempus existunt, nosque per omnem
vitam perpetua spe nutrimur? Pro. Prorsus. So. Age ad hoc
praeter illa responde. Pro. Quid rogas? So. Vir iustus, & pius,
& probus, nonne Deo amicus est? Pro. Quidni? So. Iniustus
vero & improbus contra se habet? Pro. Contra. So. Plurima
tamen, ut dicebamus, unusquisque spe ducitur. Pro. Sane. So.
Sermonesne sunt in unoquoque nostrum, quas spes nominavi-
mus? Pro. Infunt. So. Quin etiam phantasmata picta: nam
cuique licet fingere, se cumulum auri maximum possidere, ob-
lectamentisque variis abundantem omni suavitate perfundi.
Pro. Nil prohibet. So. Num dicendum, interna haec scripta bo-
nis viris, quia Deo amici sunt, vera saepe evadere: malis sae-
penumero contra? Pro. Dicendum certe. So. Et malis viris
oblectationes nihilominus adsunt saepe confictae, ac denique

- δεῖς δὲ αὐταὶ που. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Ψευδέσιν ἄρα ἡδοναῖς
 c. ταπολλὰ οἱ πονηροὶ χαίρουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων
 ἀληθεῖσι. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Εἰσὶ δὴ κατὰ
 τοὺς νῦν λόγους ψευδεῖς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἡδο-
 ναὶ, μεμιμημέναι μέντοι τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ γελοιότερα καὶ
 λύπαι δὲ ὡσαύτως. ΠΡΩ. Εἰσὶ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἦν δοξάζειν μὲν
 οὕτως αἰεὶ τῷ τοπαράπαν δοξάζοντι, μὴ ἐποῦσι δὲ, μηδὲ ἐπι-
 γεγνούσι, μηδ' ἐπεσομένοις ἐνίοτε. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ
 d. ταῦτά γε ἦν, οἴμαι, τὰ ἀπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε, καὶ
 τὸ ψευδῶς δοξάζειν. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τί οὔν; οὐκ
 ἀνταποδοτέον ταῖς λύπαις τε καὶ ἡδοναῖς τὴν τούτων ἀντι-
 ερροφον ἔξιν ἐν ἐκείνοις; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὡς ἦν μὲν χαίρειν
 ἔντως αἰεὶ τῷ τοπαράπαν ὄπωσοῦν καὶ εἰκῆ χαίροντι, μὴ μέν-
 ται ἐπὶ τοῖς οὔσι, μηδ' ἐπὶ τοῖς γεγνούσιν ἐνίοτε· πολλὰς δὲ,
 καὶ ἴσως πλείστας, ἐπὶ τοῖς μηδὲ μέλλουσι ποτὲ γενήσεσθαι.
 e. ΠΡΩ. Καὶ ταῦθ' οὕτως, ὡς Σώκρατες, ἀναγκαῖον ἔχειν. ΣΩ.
 Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη περὶ φόβων τε καὶ θυμῶν, καὶ
 πάντων τῶν τοιούτων, ὡς ἔστι καὶ ψευδῆ πάντα τὰ τοιαῦτα.

falsae. *Pro.* Quidni adsint? *So.* Falsis igitur voluptatibus pravi
 ut plurimum gestiunt: boni homines veris aluntur. *Pro.* Ne-
 cessarium dicis. *So.* Insunt ergo secundum hanc rationem fal-
 sae quaedam animis hominum voluptates, imitantes tamen ve-
 ras, sed ridiculae: ac dolores eodem pacto. *Pro.* Insunt uti-
 que. *So.* An licebat sic opinanti omnino, quae nec fuerunt,
 nec sunt, nec unquam futura sunt, opinari? *Pro.* Licebat. *So.*
 Atque haec erant, quae tunc opinionem falsam, & opinari falso
 efficiebant. an non? *Pro.* Erant. *So.* Nonne in illis reddendus
 est habitus aliquis voluptatibus molestisque contra respon-
 dens? *Pro.* Quomodo? *So.* Quod liceat alicui revera laetari,
 quoquo modo vel temere etiam gestiendi, non tamen ut ea
 quae propter laetatur, vel sint, vel fuerint aliquando: plerum-
 que etiam laetari in iis, quae nunquam evenient. *Pro.* Haec
 quoque, o Socrates, necessaria sunt. *So.* Et eadem ratio de
 timoribus & cupiditatibus, ceterisque huiusmodi, omnibus

ἐνίοτε. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; πονηρὰς δόξας καὶ
 χρῆσας, ἄλλως ἢ ψευδεῖς γιγνομένας ἔχομεν εἰπεῖν; ΠΡΩ.
 Οὐκ ἄλλως. ΣΩ. Οὐδ' ἡδονὰς δ', οἶμαι, κατανοοῦμεν ὡς ἄλ-
 λον τινα τρόπον εἰσι πονηραὶ, πλὴν τῷ ψευδεῖς γ' εἶναι. ΠΡΩ. P-
 Πάνυ μὲν οὖν τοῦναντίον, ὧ Σώκρατες, εἴρηκας. σχεδὸν γὰρ ⁴¹
 τῷ ψεύδει μὲν οὐ πάνυ πονηρὰς ἂν τις λύπας τε καὶ ἡδονὰς
 δεῖη, μεγάλη δὲ ἄλλη καὶ πολλῇ συμπιπτούσας πονηρίᾳ. ΣΩ.
 Τὰς μὲν τοίνυν πονηρὰς ἡδονὰς, καὶ διὰ πονηρίαν οὔσας
 τοιαύτας, ὀλίγον ὑπερον ἐροῦμεν, ἂν ἔτι δοκῇ νῶϊν· τὰς δὲ
 ψευδεῖς ἔτι κατ' ἄλλον τρόπον ἐν ἡμῖν πολλὰς καὶ πολλάκις
 ἐνούσας τε καὶ ἐγγιγνομένας λεκτέον. τούτῳ γὰρ ἴσως χρη- h.
 σόμεθα πρὸς τὰς κρίσεις. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ; εἰπέρ γε εἰσί.
 ΣΩ. Ἄλλ', ὧ Πρώταρχε, εἰσί, κατὰ γε τὴν ἐμὴν. τοῦτο δὲ
 τὸ δόγμα, ἕως ἂν κέηται παρ' ἡμῖν, ἀδύνατον ἀνέλεγκτον δή-
 που γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Καλῶς. ΣΩ. Προσιζόμεθα δὴ, καθά-
 περ ἀδληταί, πρὸς τοῦτον αὖ τὸν λόγον. ΠΡΩ. Ἴωμεν. ΣΩ.
 Ἄλλὰ μὴν εἶπομεν, εἶπερ μεμνήμεθα, ὀλίγον ἐν τοῖς ἐμπρο-

saepe scilicet illa falsa existere. *Pro.* Eadem profecto. *So.* Num
 opiniones ob aliud bonas vel pravas, quam quod verae vel
 falsae sint, appellamus? *Pro.* Ob hoc ipsum. *So.* Nec volup-
 tates malas ob aliud putamus, quam quia falsae? *Pro.* Om-
 nino, o Socrates, contrarium protulisti. nam & voluptates &
 molestias propter solum falsum malas esse haudquaquam asse-
 rere decet, quae in maximas ac multiplices insuper pravita-
 tes frequenter impingunt. *So.* Malas voluptates, quae propter
 pravitatem tales sunt, paulo post, si placuerit, referemus: fal-
 sas autem insuper alio modo, tum saepe, tum multas in no-
 bis & esse, & fieri, dicendum est. hoc enim ad iudicandum
 fortasse nobis confert. *Pro.* Quidni? modo sint. *So.* Atqui, o
 Protarche, mea sententia, sunt. Hoc autem dogma, quam-
 diu apud nos manet, a redargutione tutum esse, impossibile
 est. *Pro.* Probe. *So.* Aggrediamur iterum athletarum more
 hanc disputationem. *Pro.* Aggrediamur. *So.* In superioribus
 diximus, siquidem meminimus, cupiditates, quae sic vocan-

- c. σθεν, ἕως αἱ λεγόμεναι ἐπιθυμῖαι ἐν ἡμῖν ὡσι δίχα, ἄρα τότε τὸ σῶμα καὶ χωρὶς τῆς ψυχῆς τοῖς παθήμασι διείληπται. ΠΡΩ. Μεμνήμεθα, καὶ προεῤῥήθη ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν ἦν ἡ ψυχὴ τῶν τοῦ σώματος ἐναντίων ἕξεω, τὸ δὲ τὴν ἀλγηδόνα ἢ τινα διὰ πάθος ἠδουῖν, τὸ σῶμα ἦν τὸ παραδεχόμενον. ΠΡΩ. Ἦν γὰρ οὖν. ΣΩ. Συλλογίζου δὴ τὸ γιγνόμενον ἐν τούτοις. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Γίγνεται τοῖ-
- d. νυ, ὁπότεν ἢ ταῦτα, ἅμα παρακίεσθαι λύπας τε καὶ ἠδονάς· καὶ τούτων αἰσθήσεις ἅμα παρ' ἀλλήλας ἐναντίων οὐσῶν γίνεσθαι· ὃ καὶ νῦν δὴ ἐφάνη. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τότε εἴρηται, καὶ συνωμολογημένον ἡμῖν ἔμπροσθεν κείται; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἄμφω τούτω δέχεσθαι λύπη τε καὶ ἠδουή, καὶ ὅτι τῶν ἀπείρων ἦτην. ΠΡΩ. Εἴρηται. τί μήν; ΣΩ. Τίς οὖν μηχανῆ ταῦτ' ὀρθῶς κρίνεσθαι. ΠΡΩ. Πῆ δὴ καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ τὸ βούλημα ἡμῖν τῆς κρίσεως τούτων ἐν τοιούτοις τισὶ διαγνώσθαι βούλεται ἐμάχοτε, τίς τούτων πρὸς ἀλλήλας μείζων καὶ τίς ἐλάττων, καὶ τίς μᾶλλον, καὶ τίς σφοδρότερα λύπη

tur, quantisper seorsim nobis inessent, tunc corpus passionibus absque animae passione occupari. *Pro.* Recordamur, dictaque haec procul dubio sunt. *So.* Nonne cupiebat anima contrarium corporis habitum? receptaculum autem doloris & voluptatis, quae passione fit, erat corpus? *Pro.* Erat. *So.* Collige quod ex his sequitur. *Pro.* Dic. *So.* Quoties ista concurrunt, congregiuntur quoque voluptates atque dolores, eorumque sensus, quae contraria sunt: quod profecto nunc patuit. *Pro.* Apparet. *So.* Hoc quoque nonne inter nos convenit, & pro confesso a nobis supra positum est? *Pro.* Quidnam? *So.* Utrumque magis minusve suscipere, voluptatem pariter atque dolorem, & ad genus infiniti referri? *Pro.* Convenit certe. *So.* Quaedam est igitur via horum recte iudicandorum. *Pro.* Ubinam, & quomodo? *So.* Nonne propositum in hoc iudicio nobis est, passim dignoscere, quaenam ex his maior, quae minor, quae magis, quae intensior, voluptas scilicet ad molestiam, &

τε πρὸς ἡδονήν, καὶ λύπη πρὸς λύπην, καὶ ἡδονὴ πρὸς ἡδονήν.

ΠΡΩ. Ἄλλ' ἔσι ταῦτά τε τοιαῦτα, καὶ ἡ βούλησις τῆς κρίσεως αὕτη. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν μὲν ὄψει, τὸ πρόβρῳθεν καὶ ἐγγύθεν ὄραν τὰ μεγέθη, τὴν ἀλήθειαν ἀφανίζει, καὶ ψευδῆ

ποιεῖ δοξάζειν, ἐν λύπαις δ' ἄρα καὶ ἡδοναῖς οὐκ ἔσι ταυτὸν ⁴²

τοῦτο γιγνόμενον; ΠΡΩ. Πολὺ μὲν οὖν μᾶλλον, ὧ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναντίον δὴ τὸ νῦν τῷ μικρὸν ἔμπροσθεν γέγονε.

ΠΡΩ. Τὸ ποῖον λέγεις; ΣΩ. Τότε μὲν αἱ δόξαι ψευδεῖς τε καὶ ἀληθεῖς αὐται γιγνόμεναι τὰς λύπας τε ἅμα καὶ ἡδονὰς

τοῦ παρ' αὐταῖς παθήματος ἀνεπίμπλασαν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δέ γε αὐται, διὰ τὸ πρόβρῳθέν τε καὶ ἐγγύ-

θεν ἐκάστοτε μεταβαλλόμεναι θεωρεῖσθαι, καὶ ἅμα τιθέμεναι παρ' ἀλλήλας, αἱ μὲν ἡδοναί, παρὰ τὸ λυπηρὸν μείζους φαίνονται καὶ σφοδρότεραι, λύπαι δ' αὖ, διὰ τὸ παρ' ἡδονὰς,

τοῦναντίον ἐκείναις. ΠΡΩ. Ἀνάγκη γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα διὰ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅσω μείζους τῶν οὐσῶν ἐκάτεραι καὶ ἑλάττους φαίνονται, τοῦτο ἀποτεμνόμενος ἐκάτερον τὸ φαίνόμενον, ἀλλ' οὐκ ὄν, οὔτε αὐτὸ ὀρθῶς φαινόμενον ἑρεῖς, οὐδ'

ad molestiam molestia, ac voluptas iterum ad voluptatem? Pro. Haec quidem talia sunt, & istud iudicii nostri propositum. So. Quid vero? in aspectu, eminus aut cominus magnitudines inspicere, veritatem delet, falsaque opinari compellit; in doloribus autem & voluptatibus idem minime fit? Pro. Multo magis, o Socrates. So. Id utique, illi quod paulo ante narratum fuit, contrarium est. Pro. Quid ais? So. Tunc enim opiniones hae, falsae veraeque effectae, passione sua dolores una & voluptates profus implebant. Pro. Vera narras. So. Nunc autem ex eo quod passim transmutari eminus & cominus videantur, & ad se invicem comparentur, voluptates quidem ad dolores, maiores vehementioresque videntur, & dolores rursus ad voluptates contra. Pro. Talia quaedam necesse est ob eas causas fieri. So. Quod si quanto utraque maiora vel minora quam revera sint, apparent, tantundem amputaris, nonne id, quod apparet quidem utrumque, non tamen

- c. αὐ ποτε τὸ ἐπὶ τοῦτο μέρος τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης γιγνόμενον, ὀρθόν τε καὶ ἀληθὲς τολμήσεις λέγειν. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὔν. ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἐξῆς ὀψώμεθα, εἰάν τῆδε ἀπαντῶμεν, ἡδονὰς καὶ λύπας ψευδεῖς ἐτι μᾶλλον ἢ ταύτας φαινομένας τε καὶ οὔσας ἐν τοῖς ζώοις. ΠΡΩ. Ποίας δὴ καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Εἴρηται που πολλάκις, ὅτι τῆς φύσεως ἐκάστων διαφειρομένης μὲν συγκρίσεις καὶ διακρίσεις, καὶ πληρώσεις καὶ κενώσεις, καὶ τισιν αὔξεις καὶ φθίσεις, λύπαι τε καὶ ἀλλήδονες καὶ ὀδύνηαι καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτ' ἰνόματ' ἔχει, ξυμβαίνει γιγνόμενα. ΠΡΩ. Ναι ταῦτα εἴρηται πολλάκις. ΣΩ. Εἰς δέ γε τὴν αὐτῶν φύσιν ὅταν καθίσηται, ταύτην αὐτὴν κατὰσασιν ἡδονὴν ἀπεδεξάμεθα παρ' ἡμῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὅρθως. ΣΩ. Τί δ', ὅταν περὶ τὸ σῶμα μηδὲν τούτων γιγνόμενον ἡμῶν ᾖ; ΠΡΩ. Πότε δὲ τοῦτ' ἂν γένοιτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν πρὸς λόγον, ὦ Πρώταρχε, ὃ σὺ νῦν ἤρου τὸ ἐρώτημα. ΠΡΩ. Τί δὴ; ΣΩ. Διότι τὴν ἐμὴν ἐρώτησιν οὐ κωλύσεις με διέρεσθαι σὲ πάλιν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Εἰ δ' οὔν

fit, neque recte apparere dices, neque unquam eiusmodi voluptatis vel molestiae portiones rectas aut veras audebis afferere? *Pro.* Sic est. *So.* Post haec igitur inspiciamus, num hac ratione occurramus, voluptates scilicet atque molestias falsas multo magis, quam istas esse, quae vel apparent in viventibus, vel existunt. *Pro.* Quales dices, & quomodo? *So.* Dictum est saepenumero, quod quorumlibet natura concretionibus vel discretionibus, repletionibus vel evacuationibus, incrementis vel decrementis corrupta, dolores, molestiae, cruciatus, ceteraque istiusmodi nominibus appellata exoriuntur. *Pro.* Saepe iam dictum. *So.* At cum in naturam suam restituuntur, restitutionem talem voluptatem circa nos posuimus. *Pro.* Probe. *So.* Quid autem, cum circa nostrum corpus horum nihil accidit? *Pro.* At quando id contingit, o Socrates? *So.* Nihil ad rem facit, o Protarche, ista tua quaestio. *Pro.* Curnam? *So.* Quia nihil impedies me, quin quod ante rogaveram, rursus te rogem. *Pro.* Quid illud? *So.* Nisi fieri, o Protarche, tale quid

μὴ γίγνοιτο, ὦ Πρώταρχε, Φήσω τὸ τοιοῦτον, τί ποτε ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ συμβαίνειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Μὴ κινουμένου τοῦ σώματος ἐφ' ἑκάτερα Φήσ; ΣΩ. Οὕτω. ΠΡΩ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν τῷ τοιοῦτῳ ποτὲ, οὔτ' ἂν τις λύπη. ΣΩ. Κάλλις εἶπες. ἀλλὰ γὰρ, οἶμαι, τὸδε λέγεις, ὡς αἰεὶ τι τούτων ἀναγκαῖον ἡμῖν ξυμβαίνει, ὡς οἱ σοφοὶ φασίν. αἰεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω βεῖ. ΠΡΩ. Λέγουσι γὰρ οὖν, καὶ δοκοῦσί γε οὐ φαύλως λέγειν. ΣΩ. Πῶς γὰρ ἂν, μὴ φαῦλοί γε ὄντες; ἀλλὰ γὰρ ὑπεκξῆμαι τὸν λόγον ἐπιφερόμενον τοῦτον βούλομαι. τῆ δ' οὖν διανοοῦμαι φεύγειν καὶ σύ μοι ξύμφευγε. ΠΡΩ. Λέγε ὅπη. ΣΩ. Ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτως ἔσω, φῶμεν πρὸς τούτους. σὺ δ' ἀπίριμαι, πότερον αἰεὶ πάντα ὅσα πάσχει τί τῶν ἐμφύχων, ταῦτ' αἰσθάνεται τὸ πάσχον καὶ οὔτ' αὐξανόμενοι λαμβάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, οὔτε τι τῶν τοιοῦτων οὐδὲν πάσχοντες; ἢ πᾶν τούναντίον; ὀλίγου γὰρ τά γε τοιαῦτα λέληθε πάνθ' ἡμᾶς. ΠΡΩ. Ἄπαν δὴ μου τούναντίον. ΣΩ. Οὐ τοίνυν καλῶς ἡμῖν εἰρηται τὸ νῦν δὴ ῥηθὲν, ὡς αἰ μετα-

dicam, quid necesse est ex hoc nobis contingere? Pro. An id dicis, videlicet corpore in neutram partem agitato? So. Id ipsum. Pro. Constat, o Socrates, neque voluptatem neque dolorem eo ipso in tempore percipi. So. Recte nimium respondisti. Verum, ut arbitror, id sentis, quod necesse fit ex iis unum aliquid semper nobis accidere, quemadmodum sapientes tradunt. cuncta quippe fursum deorsumve semper fluunt. Pro. Aiunt sane, nec male loqui videntur. So. Quomodo enim male? cum mali minime fuerint. Verum impendentem sermonem evitare volo. hac autem fugere cogito: tuque una mecum fugito. Pro. Dic qua? So. Ista sane sic se habere iis concedamus. Tu vero responde: Utrum quidquid unquam patitur animal, idem & sentit patiendo: neque dum crescimus, id nos latet, neque dum aliquid aliud huiusmodi nobis accidit? an contra omnino? ferme enim talia quaedam universa nos fugiunt. Pro. Contra omnino. So. Haud igitur recte dictum est

- βολαὶ κάτω τε καὶ ἄνω γιγνόμεναι λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἀπεργάζονται. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὡδ' ἔσαι κάλλιον καὶ
- c. ἀνεπιληπτότερον τὸ λεγόμενον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Αἱ μὲν μεγάλαι μεταβολαὶ λύπας τε καὶ ἡδονὰς ποιοῦσιν ἡμῖν, αἱ δ' αὖ μέτριά τε καὶ σμικραὶ, τοπαράπαν οὐδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Ὀρβότερον οὕτως ἢ κείως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα οὕτω, πάλιν ὁ νῦν δὴ ῥηθεὶς βίος ἂν ἦκοι. ΠΡΩ. Ποῖος; ΣΩ. Ὁν ἀλυπὸν τε καὶ ἄνευ χαρμονῶν ἔφαμεν εἶναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐκ δὲ τούτων τιθῶμεν τριττοὺς ἡμῖν βίους· ἓνα μὲν, ἡδύν· τὸν δ' αὖ, λυπηρόν· τὸν δ' ἓνα, μὴδέτερα. ἢ πῶς ἂν φαίης σὺ περὶ τούτων; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἢ ταύτη, τρεῖς εἶναι τοὺς βίους. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ λυπεῖσθαι ποτὲ ταυτὸν τῷ χαίρειν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ. Ὅπταν οὖν ἀκούσης ὡς ἡδιστον πάντων ἔσι διατελεῖν ἀλύπως τὸν βίον ἅπαντα, τί τόδ' ὑπολαμβάνεις λέγειν τὸν τοιοῦτον; ΠΡΩ. Ἢδὲ λέγειν φαίνεται ἔμοιγε οὗτος, τὸ μὴ λυπεῖσθαι. ΣΩ. Τριῶν οὖν ὄντων ἡμῖν ὄντων βούλει, τίθει, (καλλίσσιν ἵνα ὀνόμασι χρῶμεθα) τὸ μὲν, χρυ-

a nobis, quod modo diximus, mutationes sursum deorsumve factas, voluptates & dolores inferre. *Pro.* Quid igitur? *So.* Sic autem rectius ac tutius dicere licet. *Pro.* Quomodo? *So.* Mutationes quidem magnae voluptates doloresque afferunt: mediocres autem & exiguae, minime. *Pro.* Rectius isto modo, quam illo, o Socrates, dicitur. *So.* Enimvero si ista sic se habent, mox vita in superioribus narrata redibit. *Pro.* Quaeenam? *So.* Quam absque moerore & laetitia ponebamus. *Pro.* Verissima loqueris. *So.* Ex iis triplicem vitam ponamus, suavem, tristem, neutram. An tu aliud sentis? *Pro.* Haud aliter, quam ita, triplicem videlicet vitam esse. *So.* Non igitur idem erit non dolere, quod & laetari. *Pro.* Nequaquam. *So.* Quoties ergo audies, omnium dulcissimum esse universam vitam sine moerore transigere, quid tunc sibi velle id dicentem existimas? *Pro.* Dulce esse significare ille mihi videtur id ipsum, quod dicitur non dolere. *So.* Pone tria quaedam, ut lubet, &

σόν τὸ δ', ἄργυρον τρίτου δὲ, τὸ μηδέτερα τούτων. ΠΡΩ. e.
 Κεῖται. ΣΩ. Τὸ δὲ, μηδέτερα τούτων, ἔσθ' ἡμῖν ὅπως θάτερα
 γένοιτ' ἂν, χρυσὸς ἢ ἄργυρος; ΠΡΩ. Καὶ πῶς ἂν; ΣΩ.
 Οὐδ' ἄρα ὁ μέσος βίος, ἡδὺς ἢ λυπηρὸς λεγόμενος, ὀρθῶς ἂν
 ποτε οὔτ' εἰ δοξάζει τις, δοξάζοιτο, οὔτ' εἰ λέγοι, λεχθεῖη,
 κατὰ γε τὸν ὀρθὸν λόγον. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ. Ἄλλὰ
 μὴν, ὧ ἑταῖρε, λεγόντων γε ταῦτα καὶ δοξαζόντων αἰσθα- p.
 νόμεθα. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν χαίρειν οἴονται 44
 τότε, ὅταν μὴ λυπῶνται; ΠΡΩ. Φασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν a.
 οἴονται τότε χαίρειν. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγόν που. ΠΡΩ. Κινδυ-
 νεύει. ΣΩ. Ψευδῆ μὴν δοξάζουσι περὶ τοῦ χαίρειν, εἴπερ χω-
 ρίς τοῦ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τοῦ χαίρειν, ἢ φύσις ἑκατέρου.
 ΠΡΩ. Καὶ μὴν χωρὶς γοῦν. ΣΩ. Πότερον οὖν αἰρώμεθα
 παρ' ἡμῖν ταῦτ' εἶναι, καθάπερ ἄρτι, τρία, ἢ δύο μόνα; λυ- b.
 πῶν, αὐτὸ τοῦτο ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ προσαγορευέσθαι; ΠΡΩ.
 Πῶς δὴ νῦν τοῦτο, ὧ Σώκρατες, ἐρωτώμεθα ὑφ' ἡμῶν αὐ-
 τῶν; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Ὅντως γὰρ τοὺς πολέμιους Φι-

ut pulchrioribus utamur nominibus, alterum aurum, argentum
 alterum, neutrum reliquum nominatq. *Pro.* Ponantur. *So.* Quod
 horum neutrum est, potestne alterum ex iis fieri, vel argen-
 tum, vel aurum? *Pro.* Nequit. *So.* Vita igitur media, si quando
 suaviv vel moesta dicitur, aut existimatur, nequaquam recte
 vel existimatur, vel dicitur. *Pro.* Certe. *So.* Attamen, o ami-
 ce, aliquos haec loqui & opinari sentimus. *Pro.* Maxime. *So.*
 An igitur gaudere tunc, quando non moerent, existimant?
Pro. Aiunt quidem. *So.* Nonne tunc gaudere putant? non enim
 id dicerent. *Pro.* Fortasse. *So.* Falso de laetitia opinantur: si-
 quidem utriusque, & non gaudere, & gaudere, natura diversa est.
Pro. Diversa profecto. *So.* Quid igitur procontabimur inter nos?
 utrum haec ut tria sint, vel ut duo solum: ac num dolor ho-
 minibus malum, dolorum autem vitatio, hoc ipso nomine
 bona, dulce nominetur? *Pro.* Quomodo id, o Socrates, fiat, a
 nobis ipsis quaeramus. non enim intelligo. *So.* Quia adversa-

- κίβδου τοῦδε, ὦ Πράταρχε, οὐ μανθάνεις. ΠΡΩ. Λέγεις δὲ αὐτοὺς τίνας; ΣΩ. Καὶ μάλα δεινοὺς λεγομένους τὰ περὶ φύσιν, οἱ τοπαράπαν ἡδονὰς οὐ φασὶν εἶναι. ΠΡΩ. Τί μὴν;
- c. ΣΩ. Λυπῶν ταύτας εἶναι πάσας ἀποφυγὰς, ἃς νῦν οἱ περὶ Φίληβον ἡδονὰς ἐπονομάζουσι. ΠΡΩ. Τούτοις οὖν ἡμᾶς πότερα πείθεσθαι συμβουλεύεις; ἢ πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ ἄλλ' ὥσπερ μάντεσι προσχρῆσθαι τισι, μαντευομένοις οὐ τέχνη, ἀλλὰ τιμὴ δυσχερεῖα φύσεως οὐκ ἀγενοῦς, λίαν μεμισηκότων τὴν τῆς ἡδονῆς δύναμιν, καὶ νενομικῶτων οὐδὲν ὑγιές. ὥστε καὶ αὐτὸ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἐπαγωγόν, γοήτευμα, ἀλλ'
- d. οὐχ ἡδονὴν εἶναι. τούτοις μὲν οὖν ταῦτα ἂν προσχρήσαιο, σκεψάμενος ἔτι καὶ τὰλλα αὐτῶν δυσχερέσματα. μετὰ δὲ ταῦτα ἂν γε μοι δοκῶσιν ἡδοναὶ ἀληθεῖς εἶναι, πεύσῃ ἵνα ἐξ ἀμφοῖν τοῖν λόγοιιν σκεψάμενοι τὴν δύναμιν αὐτῆς παραλώμεθα πρὸς τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὅρθῶς λέγεις. ΣΩ. Μεταδιώκωμεν δὴ τούτους, ὥσπερ ξυμμάχους, κατὰ τὸ τῆς δυσχερείας αὐτῶν ἶχνος. οἶμαι γὰρ τοιόνδ' ἐτι λέγειν αὐτοὺς, ἀρ-

rius huius, o Protarche, Philebi revera non intelligis. *Pro.* Quosnam inquis? *So.* Eos, qui rerum naturam praecipue cal-
 lere feruntur, qui voluptates esse negant. *Pro.* Quid ergo? *So.* Dolorum effugia eas omnes vocant, quas Philebi sectatores
 nuncupant voluptates. *Pro.* Hisne ut credamus, o Socrates, consulis? *So.* Nequaquam: sed tanquam vatibus quibusdam
 utamur, non arte, sed quadam non ingenerosae naturae moro-
 sitate a voluptate nimis abhorrentibus, nihilque in ea sani esse
 existimantibus, adeo ut illas ipsas quoque eius illecebras ma-
 leficam quandam illaqueationem potius, quam voluptatem, vo-
 cent. His ergo ad haec utere, considerans praeterea & alias ip-
 forum morositates. Post haec autem & quas ego veras existi-
 mem voluptates, accipito, ut ex utriusque sermonibus vim
 eius considerantes, ad iudicandum denique apponamus. *Pro.*
 Recte inquis. *So.* Hos igitur, tanquam propugnatores, secundum
 morositatis & asperitatis eorum vestigium prosequamur, reor
 equidem tale quiddam eos dicturos esse, principio alicunde

χομένους ποθὲν ἀνωθεν ὡς, εἰ βούλη, δείημεν ὄτασοῦν εἶδους
 τὴν φύσιν ἰδεῖν οἶον, τὴν τοῦ σκληροῦ πότερον εἰς τὰ σκλη- e.
 ρότατα ἀποβλέποντες, οὕτως ἂν μᾶλλον συννοήσαιμεν, ἢ
 πρὸς τὰ πολλοσὰ σκληρότητι; δεῖ δὴ σε, ὦ Πρώταρχε, κη-
 δάπερ ἔμοι, καὶ τούτοις τοῖς δυσχερέσει ἀποκρίνεσθαι. ΠΡΩ.
 Πάνυ μὲν αὖν καὶ λέγω γε αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὰ πρῶτα με-
 γέθη. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος ἰδεῖν ἤντινα
 ποτὲ ἔχει φύσιν βουλευθῆιμεν, οὐκ εἰς τὰς πολλοσὰς ἡδονὰς
 ἀποβλεπτόν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀκροτάτας καὶ σφοδροτάτας λε- p.
 γομένας. ΠΡΩ. Πᾶς ἂν σοι ταύτη συγχωροίη ταυῶν. ΣΩ. 45
 Ἄρ' οὖν αἱ πρόχειροί γε, αἵπερ καὶ μέγισται τῶν ἡδονῶν, δ
 λέγομεν πολλάκις, αἱ περὶ τὸ σῶμα εἰσὶν αὗται; ΠΡΩ.
 Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ μείζους εἰσὶ καὶ γίγνου-
 ται περὶ τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς νόσοις, ἢ περὶ τοὺς ὑγιαί-
 νοντας; εὐλαβηθῶμεν δὴ μὴ προπετῶς ἀποκρινόμενοι πταί-
 σωμεν. ΠΡΩ. Πῆ; ΣΩ. Τάχα γὰρ ἴσως φαῖμεν ἂν περὶ
 ὑγιαίνοντας. ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Τί δ', οὐχ αὗται τῶν b.
 ἡδονῶν ὑπερβάλλουσι, ὧν ἂν καὶ ἐπιθυμίαι μέγισται προσ-

longius repetito, si speciei cuiuscunque naturam cognoscere
 velimus: velut duri naturam, utrum ad durissima respicien-
 tes, sic maxime cognosceremus, an ad minime dura. oportet
 autem te, o Protarche, istis morosis, quemadmodum & mihi, re-
 spondere. *Pro.* Oportet sane: illisque respondeo, ad primas
 magnitudines respiciendum. *So.* Si voluptatis genus quam na-
 turam habeat, nosse velimus, non ad parvas voluptates longe-
 que a suprema remotas, verum ad eas, quae supremae vehe-
 mentissimaeque dicuntur, respiciendum. *Pro.* Quilibet nunc ista
 tibi concederet. *So.* Nonne quae in promptu prae ceteris positae,
 ac maximae voluptates sunt, ut saepe diximus, ipsae scilicet
 circa corpus existunt? *Pro.* Quidni? *So.* Utrum igitur vehe-
 mentiores in aegrotantibus, quam bene valentibus reperiuntur?
 caveamus autem, ne temere respondentes offendamus. *Pro.*
 Quonam pacto? *So.* Forte enim in bene valentibus fatere-
 mur. *Pro.* Verisimile est. *So.* An non voluptates illae excedunt

- γίνωνται; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐχὶ οἱ πυρέττοντες, καὶ ἐν τοιούτοις νοσήμασιν ἐχόμενοι, μᾶλλον διψῶσι καὶ ῥιγοῦσι, καὶ πάντα ὅποσα διὰ τοῦ σώματος εἰώθασαι πάσχειν, μᾶλλον δὲ ἐνδεία ξυγγίγνονται, καὶ ἀποπληρουμένων μείζους ἡδονὰς ἴσχουσιν; ἢ τοῦτο οὐ φήσομεν ἀληθές εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ῥηθὲν φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν; ὀρθῶς ἂν φαινοίμεθα λέγοντες, ὡς εἴ τις τὰς μεγίστας ἡδονὰς ἰδεῖν βούλοιο, οὐκ εἰς ὑγίαιαν ἀλλ' εἰς νόσου ἰόντας δεῖ σκοπεῖν; ὅρα δὲ, μή με ἡγῆ διανοοῦμενον ἐρωτᾷ σε εἰ πλείω χαίρουσιν οἱ σφόδρα νοσοῦντες τῶν ὑγιαινόντων; ἀλλ' οἴου μέγθος με ζητεῖν ἡδονῆς, καὶ τὸ σφόδρα περὶ τοῦ τοιούτου ποῦ ποτε γίνεταί ἐκάστοτε. νοῆσαι γὰρ δεῖ φαρμὸν ἡγίαια φύσει ἔχει, καὶ τίνα λέγουσιν οἱ φάσκοντες μηδ' εἶναι τοπαράπαν αὐτήν. ΠΡΩ. Ἄλλὰ σχεδὸν ἔπομαι τῷ λόγῳ σου. ΣΩ. Τάχα, ὦ Πρώταρχε, οὐχ ἦττον δείξεις. ἀποκριθὲν γάρ. ἐν ὑβρεῖ μείζους ἡδονὰς οὐ πλείους λέγω. τῷ σφόδρα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερχούσας ὀφθαλμοῖς ἢ ἐν τῷ σώφρονι βίῳ. λέγε δὲ, προσ-

magnopere, quarum maximae cupiditates adsunt? Pro. Verum id est. So. Nonne febribus & huiusmodi morbis affecti homines, & fitiunt vehementer & algent, & quodcunque pati corpore consueverunt, magis admodum quam ceteri patiuntur? quo fit, ut magis indigeant, indigentiamque replentes, vehementius delectentur. an verum hoc esse negabimus? Pro. Omnino, ut dictum est, apparet. So. Quid vero, num recte sentire videbimur, afferentes, si quis maximas voluptates videre velit, non ad fanitatem, sed ad morbum respiciendum? Et vide, ne me hoc cogitantem rogare putes, pluribusne oblectationibus aegrotantes quam bene valentes deliniantur: sed magnitudo & vehementia voluptatis ubinam plurimum fit, interrogare putato. Scrutandum quippe, qua natura constet, praediximus, quamque dicant, qui nullo modo esse illam asseverarunt. Pro. Teneo paene quod inquis. So. Fortassis, o Protarche, non minus demonstrabis. Responde modo. In lascivia & petulantia non plures dico, sed vehementiores & vi

έχων τὸν νοῦν. ΠΡΩ. Ἐμαθον, ὃ λέγεις· καὶ πολὺ τὸ διάφορον ὄρω. τοὺς μὲν γὰρ σώφρονάς που καὶ ὁ παροιμιαζόμενος ἐπίσχει λόγος, ἐκάστοτε τὸ Μηδὲν ἄγαν παρακελεύόμενος, ᾧ πείθονται· τὸ δὲ τῶν ἀφρόνων τε καὶ ὑβρισῶν μέχρι ε. μανίας ἢ σφοδρὰ ἡδονὴ κατέχουσα περιβοήτους ἀπεργάζονται. ΣΩ. Καλῶς· καὶ εἴ γε τοῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον, ὡς ἐν τινι πανηρία ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἀρετῆ, μέγισται μὲν ἡδοναί, μέγισται δὲ καὶ λύπαι, γίνονται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων τινὰς προεσόμενον, δεῖ σκοπεῖσθαι, τίνα ποτὲ τρόπον ἔχουσας λέγομεν αὐτὰς εἶναι μεγίστας. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονὰς, τίνα ποτὲ ἔχουσι τρόπον. ΠΡΩ. Ποίων; ΣΩ. P. 46
a. Τὰς τῶν ἀσχημόνων, ἃς οὐς εἶπομεν δυσχερεῖς μισοῦσι παντελῶς. ΠΡΩ. Ποίας; ΣΩ. Οἷον τὰς τῆς ψώρας ἰάσεις, τῷ τρίβειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ἄλλης δεόμενα φαρμάξεως. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ πάθος ἡμῖν, ᾧ πρὸς θεῶν, τί ποτε φῶμεν ἐγγίγνεσθαι; πότερον ἡδονὴν, ἢ λύπην; ΠΡΩ. Ἐμμικτον

maiores voluptates, quam in temperata vita vides. Dic amabo, animum advertens. *Pro.* Percepi quod dicis, & excessum cerno quamplurimum. Temperatos nempe proverbium, Nihil nimis praecipiens, semper continet, & huic illi obtemperant. intemperantes autem & petulantes homines voluptatis fervor ad furorem usque occupans, immoderatis clamoribus exultare compellit. *So.* Recte loqueris. & si verum hoc est, pater, in quadam depravatione tum animae, tum corporis, potius quam in virtute, vehementes voluptates, vehementesque cruciatus consistere. *Pro.* Patet certe. *So.* An non aliquas e multis eligere decet, & investigare, qua ratione maximae vocari debeant? *Pro.* Necessse est. *So.* Adverte itaque talium morborum voluptates, qua ratione se habeant. *Pro.* Qualium? *So.* Deformium voluptates, quas illi, quos difficiles & morosos vocavimus, penitus horrent. *Pro.* Quales inquam? *So.* Velut in scabiei medela, quae fricando fit, ceterisque huiusmodi, haud alio pharmaco indigentibus. hoc enim malum, pro dii immor-

- τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ἔοικε γίνεσθαι τι κακόν. ΣΩ. Οὐ
 β. μὲν δὴ Φιλήβου γε ἕνεκα παρεβέβηκν τὸν λόγον· ἀλλ' ἀνευ
 τούτων, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἡδονῶν, καὶ τῶν ταύταις ἐπομέ-
 νων, ἂν μὴ κατοφθῶσι, σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε δυναίμεθα δια-
 κρίνασθαι τὸ νῦν ζητούμενον. ΠΡΩ. Οὐκοῦν ἰτέον ἐπὶ τὰς
 τούτων συγγενεῖς. ΣΩ. Τὰς ἐν τῇ μίξει κοινωνούσας λέγεις;
 ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰσὶ τοίνυν μίξεις, αἱ μὲν, κατὰ
 τὸ σῶμα, ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν· αἱ δ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς,
 γ. ἐν τῇ ψυχῇ. τὰς δ' αὐτῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀνευρή-
 σομεν λύπας ἡδοναῖς μιχθεῖσας· τοτὲ μὲν ἡδονὰς, τὰ ξυναμ-
 φότερα, τοτὲ δὲ λύπας ἐπικαλουμένας. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.
 Ὅποταν ἐν τῇ κατασάσει τις ἢ τῇ διαφθορᾷ τάναντιν ἅμα
 πάθῃ πάσχη· βίβων ποτὲ δέρηται, καὶ δερμαινόμενος ἐνίστε
 ψύχεται· ζητῶν, οἶμαι, τὸ μὲν ἔχειν, τοῦ δ' ἀπαλλάττε-
 σθαι τὸ δὴ λεγόμενον, πικρῶ γλυκὺ μεμιγμένον, μετὰ δυσ-
 δ. απαλλακτίας παρὸν, ἀγανάκτησιν καὶ ὕπερον ξύξασιν ἀγρίαν
 ποιεῖ. ΠΡΩ. Καὶ μάλ' ἀληθὲς τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΣΩ.

tales, voluptatemne, an dolorem potius nuncupabimus? *Pro.* Malum quiddam, o Socrates, mixtum hoc esse videtur. *So.* Haud equidem, vel Philebi gratia, hoc exemplum produxifsem; sed nisi hae, o Protarche, voluptates, & quae haece sequuntur, inspiciantur, nunquam ferme quod quaesitum nunc est, diiudicare valemus. *Pro.* Ergo ad istarum cognatas pergendum est. *So.* Num eas inquis, quae in mixtione communicant? *Pro.* Has ipsas. *So.* Sunt igitur mixtiones, corporis quidem ipsius in corporibus, animae in anima. & dolores animae & corporis voluptatibus mixtos reperiemus: eamque utrumque commixtionem interdum voluptatem, interdum vero dolorem cognominatam. *Pro.* Quonam pacto? *So.* Ut ecce, cum quis in restitutione, vel corruptione, simul contraria patitur, algens saepe calescit, & calens aliquando refrigerat: quaerens, ut arbitror, id assequi, illud abiicere: dulce, quod dicitur, amaro permixtum, & cum difficultate reiectionis adistens, molestiam, post ferum congressum facit. *Pro.* Est ma-

Οὐκοῦν αἱ τοιαῦται μίξεις, αἱ μὲν, ἐξ ἴσων εἰσὶ λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν, αἱ δ' ἐκ τῶν ἐτέρων πλειόνων. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Λέγε δὴ, τὰς μὲν, ὅταν πλείους λύπαι τῶν ἡδονῶν γίνωνται, τὰς τῆς ψύχας λεγομένας, νῦν δὴ ταύτας εἶναι, καὶ τὰς τῶν γαργαλισμῶν ὁπόταν ἐντὸς τὸ ζέον ἦ καὶ τὸ φλεγμαῖνον, τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κινήσει μὴ ἐφικνῆται τις, τὸ δ' ἐπιπολῆς μόνον διαχέη. τοτὲ φέροντες εἰς πῦρ αὐτὰ, καὶ c. εἰς τούναντιον ἀπορίαις μεταβάλλοντες, ἐνίοτε ἀμηχάνους ἡδονάς· τοτὲ δὲ τούναντιον τοῖς ἐντὸς πρὸς τὰς τῶν ἔξω λύπας, ἡδοναῖς συγκερασθείσας, εἰς ὁπότερ' ἂν ῥέψῃ, παρέσχο-
το, τῶ τὰ συγκεκριμένα βίᾳ διαχεῖν, ἢ τὰ διακεκριμένα συ-
χεῖν, καὶ ὁμοῦ λύπας ἡδοναῖς παρατιθέναι. ΠΡΩ. Ἀληθ-
εστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὁπόταν αὖ πλείων ἡδονῆ κατὰ τοιαῦτα P.
πάντα ξυμμιχθῆ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον τῆς λύπης γαργα- 47
λιζει τε καὶ ἡρέμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ, τὸ δ' αὐτῆς ἡδονῆς πο-
λὺ πλέον ἐκκεχυμένον, συντείνει τε καὶ ἐνίοτε πηδᾶν ποιεῖ·
καὶ παντοῖα μὲν χρώματα, παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα

xime verum quod dicis. So. Nonne harum mixtionum quaedam ex aequali utrinque & voluptate & dolore, quaedam ex altero excedente conflantur? Pro. Nihil prohibet. So. Dic igitur, ex earum numero, quae doloris plus quam delectationis continent, eas esse, quae sequuntur scabiem & titillationes: quando quod intus est, fervet atque gliscit, neque huc perfricando aut exagitando quis attingit, sed quod circa cutem est solum, diffundit. tunc sane illa in ignem ferentes, & nunc huc, nunc illuc consilii inopia revoluti, inaeestimabiles saepenumero voluptates pariunt: aliquando contra, interioribus ad exteriorum molestias voluptatibus mixtis, in utram partem declinatio fiat, exhibent: ex eo quod commixta per violentiam diffundant, vel dispersa confundant, simulque voluptatibus dolores admoveant. Pro. Vera narras. So. Nonne rursus, cum voluntas amplior secundum haec omnia commiscetur, tunc portio doloris immixta titillat, & levem quandam indignationem parit: atque rursus voluptatis uberior pars infusa, provocat, & inter-

- δὲ πνεύματα ἀπεργαζόμενα, πᾶσαν ἐκπληξιν καὶ βοᾶς με-
- b. τὰ ἀφροσύνης ἐνεργάζεται. ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Καὶ λέγειν τε, ᾧ ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ ἑαυτοῦ ποιεῖ, καὶ ἄλλον, ἃς ταύταις ταῖς ἡδοναῖς τερπόμενος, οἷον ἀποθνήσκει. καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν αἰεὶ μεταδιώκει τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσων ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ἂν τυγχάνη. καὶ καλεῖ δὴ μεγίστας ταύτας, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς ὀτιμάλισ' αἰεὶ ζῶντα, εὐδαιμονέστατον καταριβμεῖται. ΠΡΩ. Πάντα, ᾧ Σώκρατες, τὰ συμβαίνοντα πρὸς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς δόξαν διέ-
- c. πέρανας. ΣΩ. Περὶ γε τῶν ἡδονῶν, ᾧ Πρώταρχε, τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς παθήμασιν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων περὶ δὲ τῶν ἐν ψυχῇ, σώματι τῶν ἀντιᾶ ξυμβάλλεται, λύπην τε ἅμα πρὸς ἡδονήν, καὶ ἡδονήν πρὸς λύπην, ὥστ' εἰς μίαν ἀμφοτέρα κρᾶσιν ἰέναι. ταῦτα ἔμπροσθεν μὲν διήλθομεν, ὡς, ὁπόταν αὖ κενῶται, πληρώσεως ἐπιθυμεῖ· καὶ ἐλπίζων μὲν, χαίρει, κενούμενος δὲ, ἀλ-
- d. γεῖ. ταῦτα δὲ τότε μὲν οὐκ ἔμαρτυράμεθα· νῦν δὲ λέγομεν,

dum profilire compellit, & omniformes colores, omnigenas figuras, omnimodos spiritus cum omni incitamento, & exclamations cum infania parit? *Pro. Summopere. So.* Cogit praeterea, o amice, de se, tum ipsum, vel tum alium, exclamare, quod his voluptatibus perfusus propemodum moritur: eoque magis eiusmodi voluptates sectatur quisque, quo intemperantior quis & imprudentior est. atque has insuper summas oblectationes praedicat, & eum, qui in eis deliciis vel maxime totam vitam agit, beatissimum numerat. *Pro. Omnia, quae apud multos in exiustimationem veniunt, o Socrates, collegisti. So.* De voluptatibus, o Protarche, quae in communibus corporis passionibus extrinsecus intrinsecusve miscentur, est dictum. De iis vero, quae miscentur in anima, contraria quaedam ad corpus coniiciuntur, voluptatem scilicet cum dolore, & dolorem cum voluptate in unam mixtionem concurrere. Et haec in superioribus percurrimus, quod quando quis exinanitur, repletionem cupit, & sperans gaudet, inanitis angitur. Ista tunc

ὡς ψυχῆς πρὸς σῶμα διαφερομένης ἐν πᾶσι τούτοις πλήθει ἀμυχάνοις οὔσι, μίξις μία λύπης τε καὶ ἡδονῆς συμπίπτει γενομένη. ΠΡΩ. Κινδυνεύεις ὀρθότατα λέγειν. ΣΩ. Ἐπι τοί-
 νυν ἡμῖν τῶν μίξεων λύπης τε καὶ ἡδονῆς λοιπὴ μία. ΠΡΩ.
 Ποία φῆς; ΣΩ. Ἦν αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὐτῇ πολλάκις λαμ-
 βάνειν σύγκρισιν ἔφαμεν. ΠΡΩ. Πῶς οὖν τοῦτ' αὐτὸ λέγο-
 μεν; ΣΩ. Ὁργὴν, καὶ φόβον, καὶ πόθον, καὶ θρήνον, καὶ
 ἔρωτα, καὶ ζῆλον, καὶ φθόνον, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄρ' οὐκ e.
 αὐτῆς τῆς ψυχῆς τίθεσθαι ταύτας λύπας τινάς; ΠΡΩ. Ἐγω-
 γε. ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτὰς ἡδονῶν μεσᾶς εὐρήσομεν ἀμυχάνων;
 ἢ δεόμεθα ὑπομιμνήσκεσθαι τὸ ὅστ' ἐφέηκε, τοῖς θυμοῖς καὶ
 ταῖς ὀργαῖς, τὸ πολύφρονά περ χαλεπήναι, Ὅστε πολὺ γλυ-
 κίων μέλιτος καταλειβομένοιο, καὶ τὰς ἐν τοῖς θρήνοις καὶ P.
 πόθοις ἡδονὰς ἐν λύπαις οὔσας ἀναμεμιγμένας; ΠΡΩ. Οὐκ⁴⁸
 ἀλλ' οὕτω ταῦτά γε καὶ οὐκ ἄλλως ἂν συμβαίνοι γιγνόμε-
 να. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰς γε τραγικὰς θεωρήσεις, ὅταν ἄμα
 χαίροντες κλάωσι, μέμνησαι; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τὴν δ'
 a.

quidem testimoniis minime confirmavimus: nunc vero dici-
 mus, quod anima a corpore discrepante, in iis omnibus, quo-
 rum haud fatis multitudo comprehenditur, mixtio una doloris
 & voluptatis emergit. *Pro.* Recte nimium loqui videris. *So.*
 Una praeterea doloris voluptatisque congressio restat. *Pro.*
 Quaenam? *So.* Quam saepe ipsam in seipsa animam accipere
 diximus. *Pro.* Qua ratione hoc asserimus? *So.* Iram, timo-
 rem, desiderium, lamentationem, amorem, aemulationem, in-
 vidiam, & huiusmodi reliqua, an non haec omnia dolores
 quosdam ipsius animae ponis? *Pro.* Equidem. *So.* Nonne do-
 lores huiusmodi plenos miris quibusdam voluptatibus invenire
 licet? an forte in memoriam nobis illud reducere oportet:
*Quae fecit, excandescencia & ira, virum prudentissimum sae-
 vire, multo dulcior melle effuso: & voluptates in lamenta-
 tionibus atque desiderii tristitiae mixtas? Pro.* Nequaquam:
 verum sic haec, nec aliter accidunt. *So.* Quin etiam meministi,
 eos qui tragicis spectaculis adsunt, dum delectantur, saepe

- ἐν ταῖς κωμωδίαις διάθεσιν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἀρ' οἴσθ' ὡς
 ἐσι καὶν τούτοις μίξις λύπης τε καὶ ἡδονῆς; ΠΡΩ. Οὐ πάνυ
 κατανοῶ. ΣΩ. Παντάπασι γὰρ οὐ ῥάδιον, ᾧ Πρωταρχε, ἐν
 b. τούτῳ ξυνοσεῖν τὸ τοιοῦτον ἐκάστοτε πάθος. ΠΡΩ. Οὐκ οὖν,
 ὡς γ' εἴοικεν ἐμοί. ΣΩ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσοῦτ' ἄλλο
 λον, ὅσῳ σκοτεινότερόν ἐστιν ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥάδιον κατα-
 μαθεῖν τις οἴσθ' ἢ μίξι' ἡδονῆς τε καὶ λύπης. ΠΡΩ. Λέ-
 γοις ἄν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν δὴ ῥηθὲν ὄνομα φθόνου, πότερα λύ-
 πην τιὰ ψυχῆς δῆσεις; ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἄλλὰ
 μὴν ὁ φθονῶν γε, ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀνα-
 c. φανήσεται. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Κακὸν μὴν ἀγνοία, καὶ
 ἦν δὴ λέγομεν ἀβελτέραν ἔξιν. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Ἐκ δὴ
 τούτων ἴδε τὸ γελοῖον ἡντινα φύσιν ἔχει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον.
 ΣΩ. Ἐσι δὴ πονηρία μὲν τις, τὸ κεφάλαιον, ἔξωός τινος ἐπί-
 κλην λεγομένη τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τὸναντίον πά-
 θος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων.
 ΠΡΩ. Τὸ Γνωθὶ σαυτὸν, λέγεις, ᾧ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ γε.

lugere? *Pro.* Memini. *So.* Et in comoediis animi nostri affec-
 tum ad oblectationem simul atque moerorem declinare sensisti?
Pro. Haud satis adverti. *So.* Non enim facile est, o Protar-
 che, affectum huiusmodi ubique comprehendere. *Pro.* Non
 certe, ut mihi videtur. *So.* Ipsum igitur tanto magis accipia-
 mus, quanto est obscurior: ut in ceteris facilius quis volupta-
 tis tristitiaequae concursum percipere valeat. *Pro.* Dic iam. *So.*
 Invidiae nomen, paulo ante inductum, utrum dolorem quen-
 dam significare censet, necne? *Pro.* Censeo. *So.* Invidus ta-
 men proximorum adversis laetari deprehenditur. *Pro.* Vehe-
 menter. *So.* Malum quidem ignorantia est, &, ut nunc loqui-
 mur, stoliditas quaedam. *Pro.* Quidni? *So.* Ex his vide, ridi-
 culum illud quam naturam habeat. *Pro.* Dic modo. *So.* Est uti-
 que summam depravatio quaedam, habitus alicuius cogno-
 miento dicta. improbitatis vero universae genus quoddam est,
 contra prorsus habens, quam Delphica praecepta docent. *Pro.*
 Praeceptum hoc inquis, o Socrates, Nosce te ipsum? *So.* Aio.

τοῦναντίον μὴν ἐκείνῳ δηλοῦντι τὸ μηδαμῆ γινώσκειν αὐτὸν, d.
 εὐχόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἶη. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ.
 ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὴ αὐτὸ τοῦτο τριχῆ τέμνειν. ΠΡΩ.
 Πῆ φῆς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς εἶ. ΣΩ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ
 τοῦτο διελέσθαι ταυῖν; ΠΡΩ. Καὶ δέομαι γε, πρὸς τῷ λέ-
 γειν. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὐτοὺς κατὰ τρία
 ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκασον; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.
 Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον, ἢ
 κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν. ΠΡΩ. Πολλοὶ γοῦν εἰσι τὸ τοιοῦ- e.
 τον πάθος ἔχοντες. ΣΩ. Πλείους δέ γε, οἳ μείζους καὶ καλλ-
 λίστους αὐτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ τὸ σῶμα, εἶναι
 διαφερόντως τῆς οὐσῆς αὐτῆς ἀληθείας. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ.
 Πολὺ δὲ πλείοι γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος ἐν ταῖς ψυ-
 χαῖς τούτων διημαρτήκασιν ἀρετῆς, δοξάζοντες βελτίους
 ἑαυτοὺς, οὐκ ὄντες. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Τῶν ἀρετῶν
 δ' ἄρ', οὐ σοφίας πέρι τὸ πλῆθος πάντως ἀντερχόμενοι, μεσθὸν p.
 ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐσὶ καὶ ψεύδους; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; 49
 ΣΩ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἂν τις τὸ τοιοῦτον εἰπῶν, ὀρθῶς ἂν a.

Oppositum huic esset, si forte praeciperetur, Nullo modo te
 ipsum nosce. *Pro.* Esset. *So.* O Protarche, conare nunc id trifari-
 am distribuere. *Pro.* Dic tu, ego enim nequeo. *So.* Ais ergo, me
 nunc istud dividere oportere? *Pro.* Et obsecro quidem, quod
 maius est. *So.* Nonne quisque ex iis, qui se ipsos ignorant, se-
 cundum tria id necessario patitur? *Pro.* Quomodo? *So.* Primum
 enim secundum pecunias opulentiozem, quam revera est, ali-
 quando se ipsum existimat. *Pro.* Multi quidem ita decipiuntur.
So. Plures etiam, qui maiores formosioresque se putant, &
 quaecunque ad corpus atinent, supra quam revera sunt. *Pro.*
 Plures profecto. *So.* Longe vero plurimi, quod ad tertiam spe-
 ciem attinet, qui animi dotes maiores, quam habeant, habere
 se putant. *Pro.* Et maxime quidem. *So.* Quantum vero ad
 virtutes animi pertinet, nonne vulgus, sapientiam prorsus sibi
 vindicans, plenum est contentionibus falsaque sapientiae ip-
 sius opinione? *Pro.* Quidni? *So.* Si quis ergo affectionem il-

- εἶποι, πάθος. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἐτι διαιρε-
τέον, ὦ Πρώταρχε, δίχα· εἰ μέλλομεν τὸν παιδικὸν ἰδόντες
Φθόγου, ἀτοπον ἡδονῆς καὶ λύπης ὕφεσθαι μίξιν. ΠΡΩ. Πῶς
οὖν τέμνωμεν δίχα λέγεις; ΣΩ. Ναί. πάντες ὑπότοι ταύτην
b. τὴν ψευδῆ δόξαν περὶ ἑαυτῶν ἀνοήτως δοξάζουσι, καθάπερ
ἀπάντων ἀνθρώπων, καὶ τούτων ἀναγκαιότατον ἔπεσθαι τοῖς
μὲν, ῥώμην αὐτῶν καὶ δύναμιν, τοῖς δὲ, σῆμαι, τούναντιον.
ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ταύτη τοίνυν διέλε. καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν
εἰσὶ μετ' ἀσθενείας τοιοῦτοι, καὶ ἀδύνατοι, καταγελάμενοι
τιμωρεῖσθαι, γελοίους τούτους φάσκων εἶναι, τάληθῆ Φθέγ-
ξῆ· τοὺς δὲ δυνατοὺς τιμωρεῖσθαι, φοβεροὺς καὶ ἰσχυροὺς
c. καὶ ἐχθροὺς προσαγορεύων, ὀρθότατον τοῦτο σαυτῷ λόγον
ἀποδώσεις. ἀγνοια γὰρ, ἡ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἐχθρὰ τε καὶ
αἰσχυρὰ (βλαβερὰ γὰρ καὶ τοῖς πέλας, αὐτῆ τε καὶ ὅσαι
εἰκόνες ταύτης εἰσὶν) ἢ δ' ἀσθενῆς ἡμῖν τὴν τῶν γελοίων
εἴληχε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἡ τῶν
ἡδονῶν καὶ λυπῶν μίξις ἐν τούτοις οὐπω μοι καταφανής. ΣΩ.

lam omne malum quiddam vocarit, recte nimirum appellabit.
Pro. Maxime, *So.* Hoc igitur iterum, o Protarche, bifariam partiendum, si ridiculam invidiam cognoscentes, miram voluptatis & molestiae mixtionem nosse velimus. *Pro.* Quomodo bifariam partiendum? *So.* Ita. Quicumque hanc falsam de se opinionem stulte praesumunt, iis, quemadmodum & omnibus ceteris mortalibus, accidat necesse est, ut quidam eorum robur ac potentiam in iis quae profitentur, habeant, quidam vero nequaquam. *Pro.* Necessarium est. *So.* Hac ergo ratione distingue. quicumque ex iis imbecilles sunt, & derisi, ulcisci iniurias non possunt, merito ridiculi nuncupantur: qui vero possunt, terribiles & robusti & hostiles iure vocantur. Ignorantia enim potentium robustorumque hominum, hostilis atque teterrima res est. haec enim, & quaecunque eius similia, proximis omnibus noxia. si autem imbecillis ignorantia sit, ridiculorum naturam subit. *Pro.* Recte loqueris. attamen voluptatis dolorisque concursus nondum in iis nobis patuit. *So.* Livoris primum

Τὴν τοίνυν τοῦ φθόνου δύναμιν λάβε πρῶτον. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λύπη τις ἄδικός ἐστι καὶ ἡδονή; ΠΡΩ. Τοῦτο δὲ μὲν ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν ἐχθρῶν κακοῖς οὐτ' ἄδικον οὔτε φθονερόν ἐστι τὸ χαίρειν; ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Τὰ γε τῶν φίλων ὀρώντας ἔστιν ὅτε κακὰ, μὴ λυπεῖσθαι, χαίρειν δὲ ἄρ' οὐκ ἄδικόν ἐστι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν ἀγνοίαν εἶπομεν ὅτι κακὸν πᾶσιν; ΠΡΩ. Ὁρθῶς. ΣΩ. Τί οὖν; τῶν φίλων δοξοσοφίαν, καὶ δοξοκαλίαν, καὶ ὅσα νῦν διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἶδеси γίγνεσθαι, ε. γελοῖα μὲν, ὀπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δ' ὀπόσα μὴ ἐβρωμένα; ἢ μὴ φῶμεν ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἔξιν ταύτην ὅταν ἔχη τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοῖαν εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Κακὸν δὲ οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐτὴν, ἀγνοίαν γε οὔσαν; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶμεν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι χαίρομεν. ΣΩ. ^{P-50} Ἡδονὴν δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον ἔφαμεν ^{a.} εἶναι τὸν τοῦτο ἀπεργαζόμενον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Γελῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις, φησὶν ὁ λό-

vium accipe. *Pro.* Dic. *So.* An non tristitia quaedam laetitiaque iniusta est? *Pro.* Necessarium hoc est. *So.* Adversariorum malis laetari nec iniustum, nec invidum est. *Pro.* Non. *So.* Malis autem amicorum laetari potius, quam tristari, nonne iniustum est? *Pro.* Est. *So.* Ignorantiam omnibus malam esse diximus. *Pro.* Et recte quidem. *So.* Amicorum igitur arrogantiam sapientiae atque pulchritudinis, & quodcunque paulo ante diximus tribus in speciebus fieri, ridicula quidem cum imbecillia, odiosa vero cum valida: hunc, inquam, amicorum habitum nonne fatemur, cum quis innoxium aliis habet, ridiculum esse? *Pro.* Fatemur sane. *So.* Hunc quoque, cum ignorantia fit, malum esse? *Pro.* Certe. *So.* Laetamurne, an tristamur, dum haec irridemus? *Pro.* Laetamur plane. *So.* Voluptatem vero in amicorum malis, nonne a livore proficisci praediximus? *Pro.* Certe. *So.* Nos igitur in amicorum rebus ridiculis subridentes, miscere voluptatem dolori, dum invidiae lae-

γος, κερανύοντας ἡδονὴν Φθόνῳ, λύπη τὴν ἡδονὴν ξυγκερανύουσι τὸν γὰρ Φθόνου ὁμολογῆσθαι λύπην ψυχῆς ἡμῶν πάλαϊ· τὸ δὲ γελαῖν, ἡδονὴν ἅμα δὲ γίνεσθαι τοῦτο ἐν τούτοις
 b. τοῖς χρόνοις. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Μηθύει δὲ νῦν ὁ λόγος ἡμῶν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγωδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγωδίᾳ καὶ κωμωδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κερανύουσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυρίοις.
 ΠΡΩ. Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ
 " τις φιλονεικοῖ πάντα πρὸς τὰναντία. ΣΩ. Ὅργην μὲν, καὶ πόνον, καὶ θρήνον, καὶ φόβον, καὶ ἔρωτα, καὶ ζῆλον, καὶ
 c. Φθόνον προϋθέμεθα, καὶ ὅποσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὐρῆσειν μιγνύμενα τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα. ἦ γὰρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν ὅτι θρήνου πέρι καὶ Φθόνου καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; ΣΩ. Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ λοιπά. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Διὰ δὴ τί μάλιστα ὑπολαμβάνεις με δεῖξαι σοὶ τὴν ἐν τῇ κωμωδίᾳ μίξιν; ἄρ' οὐ πίστεως χάριν, ὅτι τὴν

titiam addimus, ratio ista concludit. livorem quippe tristitiam quandam animae iamdudum esse constitit: derisionem vero laetitiam: simulque haec in eo tempore congregari patuit. *Pro.* Vera loqueris. *So.* Ratio igitur nobis haec dicat, nos non modo in lamentationibus, & in tragoediis, neque in fabulis tantum, sed in totius vitae tragoedia atque comoedia, dolores voluptatibus immiscere, & in aliis sexcentis. *Pro.* Impossibile est, ista tibi, o Socrates, non concedere, etiam si quis alteri parti potissimum adstipularetur. *So.* Iram vero, desiderium, lamentationem, metum, amorem, aemulationem, invidiam, proposuimus, ceteraque huiusmodi: in quibus diximus nos reperturos ea, quae iam saepe repetimus, commixta. an non? *Pro.* Ita. *So.* Num igitur videmus, quod de lamentatione, ira atque invidia, omnia iam sunt nobis confecta? *Pro.* Quidni videamus? *So.* Nonne multa adhuc restant? *Pro.* Sane quam multa. *So.* Ob quam vero potissimum causam mixtum in comoediis affectum declarasse me tibi existimas? nonne fidei gratia? quia in amoribus timori-

γε ἐν τοῖς φόβοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾶδιον κρᾶσιν d.
 ἐπιδείξει; λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῶ, ἀφεῖναι με μηκέτι
 ἐπ' ἐκεῖνα ἴοντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀπλῶς λα-
 βεῖν τοῦτο, ὅτι καὶ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, καὶ ψυχὴ ἄνευ σώ-
 ματος, καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων ἐν τοῖς παθήμασι μεσῶ ἐστὶ
 συγκεκραμένης ἡδονῆς λύπαις. νῦν οὖν λέγε, πότερα ἀφίης με,
 ἢ μέσας ποιήσεις νύκτας. εἰπὼν δὲ μικρὰ, οἶμαι σοῦ τεύξε-
 σθαι μεθεῖναι με. τούτων γὰρ ἀπάντων αὔριον ἐδελήσω σοὶ
 λόγον δοῦναι ταυτῶν δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ βουλευομαι ἐλλεσθαι, e.
 πρὸς τὴν κρίσιν ἣν Φίληβος ἐπιτάττει. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες, ὦ
 Σώκρατες· ἀλλ' ὅσα λοιπὰ ἡμῖν διέξελλε, ὅη σοι Φίλον. ΣΩ.
 Κατὰ φύσιν τοίνυν, μετὰ τὰς μιχθείσας ἡδονὰς, ὑπὸ δή
 τινος ἀνάγκης ἐπὶ τὰς ἀμίκτους πορευοίμεθ' ἂν ἐν τῷ μέρει.
 ΠΡΩ. Κάλλις' εἶπες. ΣΩ. Ἐγὼ δὴ πειράσομαι μεταβαλὼν P-
 σημαίνειν ὑμῖν αὐτάς. τοῖς γὰρ φάσκουσι λυπῶν εἶναι παῦ- 51
 λαν πάσας τὰς ἡδονὰς, οὐ πάνυ πως πειθομαι· ἀλλ', ὅπερ 20
 εἶπον, μάρτυσι καταχρῶμαι πρὸς τὸ τιναὶς ἡδονὰς εἶναι δο-

busque, & aliis huiusmodi, mixtio ipsa facilius ostendi potest.
 Quae cum ex te ipso intelligas, me dimitte: nec me cogas, ad
 illa singulatim ordine descendente, in longum disputationem
 producere. verum simpliciter id accipito, & animam absque
 corpore, & absque anima corpus, & mutuum ex utrorum-
 que congressu in omnibus perturbationibus habere voluptatis
 & doloris concursum. Dic ergo nunc, utrum me dimittes, an
 ad multam noctem detinebis. reor enim, te, si pauca quaedam
 dixerō, me dimissurum. nam de his omnibus cras me tibi
 dicturum polliceor. In praesentia vero ad iudicium, quod Phi-
 lebus instituit, pergere cupio. *Pro.* Praeclare inquis, o Socra-
 tes: & idcirco quae restant, utcumque tibi placuerit, enarrato.
So. Secundum naturam quidem post mixtas voluptates neces-
 sitate quadam ad puras immixtasque quodammodo devenie-
 mus. *Pro.* Recte nimium. *So.* Conabor equidem, sed varian-
 do, eas nominare. Nam his qui dicunt, voluptates omnes do-
 lorum sedationes esse, haud profus assentior. ceterum, ut
Plat. Oper. Vol. IV. T

- κούσας, ούσας δ' οὐδαμῶς· καὶ μεγάλας ἐτέρας τινὰς ἄμα καὶ πολλὰς φαντασθεΐσας, εἶναι δ' αὐτὰς συμπεφυρμένας ὁμοῦ λύπαις τε καὶ ἀναπαύσεσιν ὀδυῶν τῶν μεγίστων, περί τε
- b. σώματος καὶ ψυχῆς ἀπορίας. ΠΡΩ. Ἀληθεῖς δ' αὖ τίνες, ὧ Σώκρατες, ὑπολαμβάνων, ὁρθῶς τίς διανοοῖτ' ἄν; ΣΩ. Τὰς περί τε τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα, καὶ περί τὰ σχήματα, καὶ τῶν ὁσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ ὅσα τὰς ἐνδείας ἀναισθητοῦς ἔχοντα καὶ ἀλύπους, τὰς πληρώσεις αἰσθητῶν καὶ ἠδείας καθαράς λυπῶν παραδίδωσι. ΠΡΩ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὧ Σώκρατες, αὖ λέγομεν οὕτω; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, οὐκ εὐθύς δὴλά ἐσιν ἃ λέγω, πειρατέον μὴν
- c. δηλοῦν. σχημάτων τε γὰρ κάλλους οὐχ ὅπερ ἄν ὑπολάβοιεν οἱ πολλοὶ, πειρῶμαι νῦν λέγειν, ὅσον ζῶων, ἢ τινῶν ζωγραφημάτων· ἀλλ' εὐθύ τι λέγω, φησὶν ὁ λόγος, καὶ περιφερὲς, καὶ ἀπὸ τούτων δὴ τὰ τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ σφαιρὰ, καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις· εἰ μου μανθάνεις. ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρὸς τι καλὰ λέγω, καθάπερ ἄλλα,

dixi, iis quasi testibus utor, ostendendo plerasque videri, cum non sint, voluptates: item alias quasdam magnas multasque videri, sed mixtas esse tristitiae, & sedationibus ingentium dolorum, & circa corporis & circa animae defectum. *Pro.* Quas denique voluptates veras, o Socrates, merito censere quis debet? *So.* Eas utique, quae circa decoros colores figurasque, & odores plerosque & sonos consistunt: praeterea quae circa ea sunt, in quibus defectus quidem est, sed qui nec sentitur, nec laedit: impletio vero, quae & suavis est, & sentitur, & tristitia vacat. *Pro.* Qua ratione, o Socrates, haec sic dicimus? *So.* Sunt quae loquor haud statim perspicua: verumtamen explicare conandum. Figurarum enim pulchritudinem, non ut plerique forsitan intelligerent, utputa animalium vel picturarum quarundam, nunc proposui dicere: sed rectum quiddam, & circulare: & ab iis ea, quae tornis fiunt, plana vel solida, & quae canonicis, id est, regulis atque angulis construuntur; si modo haec tenes. Haec siquidem nequaquam ad aliquid aliud respicientia,

ἀλλ' αἰεὶ καλὰ καὶ αὐτὰ πεφυκέναι, καὶ τινὰς ἡδονὰς οἰ-
 κείας ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κινήσεων προσφερεῖς· καὶ χρώ- d.
 ματα δὴπου τοῦτου τὸν τύπον ἔχοντα, καλὰ, καὶ ἡδονάαι.
 ἀλλ' ἄρα μανθάνομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Πειρῶμαι μὲν, ὦ Σώ-
 κρατες· πειράθητι δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩ. Λέγω
 δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας, καὶ λαμπράς, τὰς ἐν τι
 καθαρὸν εἶσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλὰς, ἀλλ' αὐτὰς
 καὶ αὐτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἐπομένας.
 ΠΡΩ. Ἐσι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. ΣΩ. Τὸ δὲ περὶ τὰς ὁσμὰς e.
 ἦττον μὲν δεῖον γένος ἡδονῶν τὸ δὲ μὴ συμμεμίχθαι ἐν αὐ-
 ταῖς ἀναγκαίαις λύπαις, καὶ ὅπη τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει
 γεγονὸς ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνης τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ', εἰ
 κατανοεῖς, ταῦτα εἶδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. ΠΡΩ. Κα-
 τανοῶ. ΣΩ. Ἐπι δὴ τοίνυν τούτοις προσῥῶμεν τὰς περὶ τὰ p.
 μαθήματα ἡδονάαι· εἰ ἄρα δοκοῦσιν ἡμῖν αὐταὶ πείνας μὲν μὴ ⁵²
 ἔχειν τοῦ μανθάνειν, μηδὲ διὰ μαθημάτων πείνην, ἀλγυῆδονας a.
 ἐξ ἀρχῆς γιγνομένας. ΠΡΩ. Ἄλλ' οὕτω ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Τί

quemadmodum cetera, pulchra dico, sed pulchra semper suapte natura, voluptates proprias nullo modo motuum delectationibus convenientes habentia. eadem ratione colores item pulchros atque gratos esse dico. Sed numquid intelligimus, aut quid est? *Pro.* Annitor equidem, o Socrates: verum ipse quoque lucidius explicare nitere. *So.* Dico praeterea & voces perspicuas & suaves, unamque aliquam puram penitus continentes melodiam, ad nihil aliud comparatas, sed natura sua pulchras esse, & innatam afferre voluptatem. *Pro.* Hoc quoque verum est. *So.* Genus autem voluptatum, quod odores sequitur, minus divinum est. quod autem ipsis necessarii dolores nequaquam misceantur, & ubi & in quo id ineffe contingat, cum illis proximis eadem prorsus ratione habere dico. Iamque duas voluptatum species, si modo intelligis, collegimus. *Pro.* Intelligo. *So.* Hic item disciplinarum voluptates addamus: si & istae famem discendi nequaquam continere videntur, neque propter disciplinarum aviditatem principio statim

- δέ; μαθημάτων πληρωθεισῶν, ἐὰν ὑπερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γίνωνται, καθορᾶς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόναις; ΠΡΩ. Οὐτι φύσει γε· ἀλλ' ἐν τισι λογισμοῖς τοῦ μαθήματος, ὅταν
- b. τις ξερηθεὶς λυπηθῆ διὰ τὴν χρεῖαν. ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ καὶ τὰ τῆς φύσεως μόνου παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραίνομεν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ τοῖσιν λέγεις, ὅτι χωρὶς λύπης ἡμῖν λήθη γίνεταί ἐκάστοτε ἐν τοῖς μαθήμασι. ΣΩ. Ταύτας τοῖσιν τὰς τῶν μαθημάτων ἡδονὰς, ἀμίκτους τε εἶναι λύπαις ῥητέον, καὶ οὐδαμῶς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ
- c. ῥητέον; ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε μετριῶς ἤδη διακεκρίμεθα χωρὶς τὰς τε καθαρὰς ἡδονὰς, καὶ τὰς σχεδὸν ἀκαθάρτους ὀρθῶς ἐν λεχθεύσας, προσθῶμεν τῷ λόγῳ, ταῖς μὲν σφοδραῖς ἡδοναῖς ἀμετρίαν, ταῖς δὲ μὴ, τοῦναντίον ἐμμετρίαν· καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ σφοδρὸν αὐτῶν, καὶ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις γιγνομένας τοιαύτας, τῆς τοῦ ἀπίρου τέ γ' ἐκείνου καὶ ἤττον καὶ μᾶλλον διὰ τε σώματος καὶ ψυχῆς φεραμένου προσθῶ-
- d. μεν αὐταῖς εἶναι γένους· τὰς δὲ μὴ, τῶν ἐμμέτρων. ΠΡΩ.

dolores inferre. *Pro.* Mihi sic videtur. *So.* Quid vero, si quis doctrinis imbutus, earum postea per oblivionem iacturam faciat, nonne tristitiam quandam sequi vides? *Pro.* Non natura quidem: sed quadam passionis cogitatione, cum quis orbatus propter indigentiam tristatur. *So.* Atqui, o beate, nos in praesentia non opinionis, sed naturae passiones tractamus. *Pro.* Verum est igitur quod asseris, doctrinae oblivionem plurimum absque tristitia evenire. *So.* Voluptates igitur disciplinarum, doloris expertes, nec multorum hominum, sed paucorum admodum esse fatendum. *Pro.* Fatendum procul dubio. *So.* Postquam igitur voluptates puras, ab his quae recte propemodum sic dicuntur, impuris fecerimus, addenda est iam vehementibus voluptatibus immoderatio, remissioribus moderatio, easque etiam, quae intensius, remissius, magnum, parvum, raro, crebro suscipiunt, ad infiniti genus, quod per animam corpusque secundum magis minusve discurrit, referre decet: quae

Ὁρθότατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐπι τοίνυν πρὸς τοῦ-
 τοις μετὰ ταῦτα τὸδε αὐτῶν διαδετέον. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον;
 ΣΩ. Τί ποτε χρὴ φάναι πρὸς ἀλήθειαν εἶναι τὸ καθαρὸν τε
 καὶ εἰλικρινές, ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ τὸ πολὺ, καὶ τὸ μέγα,
 καὶ τὸ ἰκανόν; ΠΡΩ. Τί ποτ' ἄρα, ὦ Σώκρατες, ἐρωτᾷς
 βουλόμενος; ΣΩ. Μηδέν, ὦ Πρωταρχε, ἐπιλείπειν ἐλέγχων
 ἡδονῆς τε καὶ ἐπισήμης· εἰ τὸ μὲν ἄρ' αὐτῶν ἑκατέρου, καθα- e.
 ρὸν ἐστὶ, τὸ δ' οὐ καθαρὸν ἵνα καθαρὸν ἑκάτερον ἴδῃ εἰς τὴν
 κρίσιν ἐμοὶ καὶ σοὶ καὶ ξυνάπασι τοῖσδε, ῥᾶω παρέχη τὴν
 κρίσιν. ΠΡΩ. Ὁρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δὴ, περὶ πάντων, ὅσα κα-
 θαρὰ γένη λέγομεν, οὕτωςι διανοηθῶμεν, προελόμενοι πρῶ-
 τον αὐτῶν ἐν τι διασκοπῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; P.
 ΣΩ. Τὸ λευκὸν ἐν τοῖς πρώτοις, εἰ βούλει, δεασώμεθα γένος. a.
 ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πῶς οὖν αὖ λευκοῦ καὶ τίς κα-
 θαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖστον, ἢ τὸ
 ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖρα ἄλλη μηδεὶς

vero ista non capiunt, ad commensurati genus potius referen-
 dae. *Pro.* Rectissime inquis, o Socrates. *So.* Post haec id in-
 super circa voluptates instituendum. *Pro.* Quid istud? *So.* Utrum
 purum ipsum atque sincerum dicendum sit conferre ad veri-
 tatem potius, aut vehemens, multum, magnumque, & suffi-
 ciens? *Pro.* Quid tibi vis, dum ista rogas, o Socrates? *So.*
 Nihil, o Protarche, in ipsa disceptatione voluptatis & scien-
 tiae praetermittere vellem: siquidem utriusque illorum portio
 quaedam pura, quaedam impura est: ut utrumque purum in
 iudicium veniens, & mihi & tibi, & istis denique cunctis ad
 iudicandum se apertum expeditumque praebat. *Pro.* Scite. *So.*
 Age igitur de omnibus, quae genera pura vocamus, in hunc
 modum cogitemus, unum aliquod ex illis primum in medium
 inducentes. *Pro.* Quod potissimum eligemus? *So.* Album, si
 vis, primo genus consideremus. *Pro.* Volo equidem. *So.* Quo-
 modo ita albi, & quae puritas erit? Utrum quod maximum
 quiddam est ac plurimum? an quod ita sincerum, ut nihil in
 eo coloris alterius insit? *Pro.* Constat plane, quod praecipue

- ἂν εἶη; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι τὸ μάλισ' εἰλικρινές ὄν. ΣΩ. Ὁρθῶς. ἔρ' οὖν τοῦτο ἀληθέστατον, ᾧ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευκῶν πάντων δῆσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ τὸ μέγιστον; ΠΡΩ. Ὁρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἄρα καθαρὸν λευκὸν, μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ, λευκότερον ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν φῶμεν γίγνεσθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ὁρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ δῆπου πολλῶν δεησόμεθα παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς περί λόγον ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν, ὡς ἄρα καὶ
- c. ἔμπασα ἡδονῆ σμικρὰ, μεγάλης, καὶ ὀλίγη πολλῆς καθαρὰ λύπης, ἡδίων καὶ ἀληθεστέρα καὶ καλλίων γίγνοιτ' ἂν. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τῆ γε παράδειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοῖονδε; ἄρα περὶ ἡδονῆς οὐκ ἀκηκόαμεν, ὡς αἰεὶ γένεσις ἔστι, οὐσία δὲ οὐκ ἔστι τοπαράπαν ἡδονῆς; κομποί γὰρ δὴ τινες αὐ τοῦτον τὸν λόγον ἐπιχειροῦσι μνησθῆναι ἡμῖν, οἷς δεῖ χάριν ἔχειν. ΠΡΩ. Τί δὴ; ΣΩ. Διαπερανοῦμαι σοι τοῦτ' αὐτὸ
- d. ἐπανερωτῶν, ᾧ Πρώταρχε φίλε. ΠΡΩ. Λέγε' καὶ ἐρώτα μόνον. ΣΩ. Ἐσὸν δὴ τινε δύο, τὸ μὲν, αὐτὸ καθ' αὐτὸ, τὸ

sincerum est. *So.* Probe. nonne hoc verissimum, o Protarche, & pulcherrimum alborum omnium affirmabimus, non autem quod plurimum aut maximum? *Pro.* Recte. *So.* Si ergo quod parvum purumque album est, admixto multo albo, albius simul & pulchrius & verius esse dicamus, recte penitus asseremus? *Pro.* Recte procul dubio. *So.* Numquid exemplis huiusmodi pluribus ad iudicandam voluptatem egebimus? an potius hinc nosse sufficiet, quod universa voluptas parva quam magna, pauca quam multa, modo a dolore remota sit, suavior est & verior, ac denique pulchrior? *Pro.* Maxime sane, & exemplum hoc idoneum est. *So.* Quid vero hoc, quod audivimus, voluptatis quidem generationem semper, essentiam vero nunquam exsistere? elegantes enim quidam viri nobis hoc tradere conantur, eisque gratia est habenda. *Pro.* Quid tum? *So.* Visne id interrogando, o amice Protarche, percurram? *Pro.* Dic, & interroga modo. *So.* Sunt igitur duo quaedam:

δὲ, αἰεὶ ἐφιέμενον ἄλλου. ΠΡΩ. Πῶς τούτῳ καὶ τίς λέγεις;
 ΣΩ. Τὸ μὲν, σεμνότετον αἰεὶ πεφυκὸς, τὸ δ' ἑλλιπὲς ἐκείνου.
 ΠΡΩ. Λέγε τί σαφέστερον. ΣΩ. Παιδικὰ που καλὰ καὶ ἀγα-
 θὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἔρασας ἀνδρείους αὐτῶν. ΠΡΩ.
 Σφόδρα γε. ΣΩ. Τούτοις τοίνυν εἰκότα δυοῖν οὔσι δὴ ἄλλῃ
 ζητεῖ, κατὰ πάντα ὅσα λέγομεν εἶναι τὸ τρίτον ἐτέρῳ. ΠΡΩ. e.
 Λέγε σαφέστερον, ὦ Σώκρατες, ὅ, τι λέγεις. ΣΩ. Οὐδέν τι
 ποικίλον, ὦ Πρωταρχεῖ· ἀλλ' ὁ λόγος ἔρση χελεῖ νῶϊν. λέγει δ'
 ὅτι τὸ μὲν, ἐνεκά του τῶν ὄντων ἔς' αἰεὶ, τὸ δ' οὐ χάριν ἐκά-
 ροτε τὸ τινὸς ἐνεκα γιγνόμενον αἰεὶ γίγνεται. ΠΡΩ. Μόγισ
 ἔμαθον, διὰ τὸ πολλάκις λεχθῆναι. ΣΩ. Τάχα δ' ἴσως, ὦ
 παῖ, μᾶλλον μαθησόμεθα προελθόντος τοῦ λόγου. ΠΡΩ. Τί P-
 γὰρ οὔ; ΣΩ. Δύο δὴ τάδε ἕτερα λάβωμεν. ΠΡΩ. Ποῖα; a.
 ΣΩ. Ἐν μὲν τι, γένεσιν πάντων, τὴν δὲ οὐσίαν, ἕτερον ἔν.
 ΠΡΩ. Δύο ἀποδέχομαι σου ταῦτα, οὐσίαν καὶ γένεσιν. ΣΩ.
 Ὅρθότατα. πότερου οὖν τούτων ἐνεκα ποτέρου; τὴν γένεσιν

unum quidem secundum seipsum, alterum semper alius appe-
 tens. *Pro.* Qua ratione? & quae ista esse dicis? *So.* Hoc
 suaapte natura summopere venerandum: illud vero deficiens.
Pro. Exprime clarius. *So.* Vidimus saepenumero pueros pul-
 chros simul & probos, & viros eorum amatores. *Pro.* Vidi-
 mus. *So.* Istis ergo duobus existentibus, duo quaedam alia con-
 similia quaere, per omnia quaecunque dicimus alteri tertium
 esse. *Pro.* Profer obsecro, Socrates, clarius adhuc, quod sentis.
So. Nihil est hic diversum, o Protarche: sed iocamur. Dici-
 mus autem, quod ex iis quae sunt, aliquid semper est alterius
 gratia: aliquid vero, cuius gratia semper id, quod alterius gra-
 tia fit, efficitur. *Pro.* Vix tandem ob crebram repetitionem
 percēpi. *So.* Forte, o puer, procedente disputatione clarius
 comprehendemus. *Pro.* Quidni? *So.* Duo haec altera iterum
 adsumamus. *Pro.* Quanam? *So.* Alterum quidem omnium
 generationem, essentiam alterum. *Pro.* Equidem duo haec abs-
 te accipio, essentiam & generationem. *So.* Recte. Utrum au-
 tem horum alterius gratia esse dicimus? generationemne essentiae

- οὐσίας ἕνεκα Φάμεν, ἢ τὴν οὐσίαν εἶναι γενέσεως ἕνεκα;
ΠΡΩ. Τοῦτο ὁ προσαγορεύεται οὐσία, εἰ γενέσεως ἕνεκα
 τοῦτ' ἐστὶν ὃ, πέρ ἐστι, νῦν πυνθάνη; **ΣΩ.** Φαίνομαι. **ΠΡΩ.**
β. Πρὸς θεῶν ἄρ' ἂν ἐπερωτᾷς με; **ΣΩ.** Τοιούδε τι λέγω, ὦ
 Πρώταρχε, σοί, πότερα πλοίων ναυπηγίαν ἕνεκα Φῆς γίννε-
 σθαι μᾶλλον, ἢ πλοῖα, ναυπηγίας; καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτ'
 ἐστὶ, λέγω τοῦτ' αὐτὸ, ὦ Πρώταρχε. **ΠΡΩ.** Τί οὖν οὐκ αὐ-
 τὸς ἀπεκρίνω σαυτῷ, ὦ Σώκράτες; **ΣΩ.** Οὐδὲν ἄ, τι οὐ. σὺ
 μέντοι τοῦ λόγου μέτεχε. **ΠΡΩ.** Πάνυ μὲν οὖν. **ΣΩ.** Φημί
 δὴ, γενέσεως μὲν ἕνεκα, Φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα,
γ. καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν ἐκάστην δὲ γένεσιν, ἀλλ-
 λην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἐκάστης ἕνεκα γίννεσθαι ξύμπασαν
 δὲ γένεσιν, οὐσίας ἕνεκα γίννεσθαι ξυμπάσης. **ΠΡΩ.** Σαφέ-
 σατα μὲν οὖν. **ΣΩ.** Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσις ἐστὶν,
 ἕνεκα τινὸς οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἂν. **ΠΡΩ.** Τί μὲν;
ΣΩ. Τὸ γε μὲν οὐ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀοὶ
 γίγνοιτ' ἂν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι τὸ δὲ τινὸς
 ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. **ΠΡΩ.**

gratia? vel essentiam causa generationis? *Pro.* Hoc, quod ap-
 pellatur Essentia, an generationis causam dicamus? hocine est,
 quod nunc percontaris? *So.* Videor. *Pro.* Sed per deos quid
 me interrogas? *So.* Eiuscemodi quiddam, o Protarche, inter-
 rogo, num fabricatio navium navigii gratia fit? an contra navi-
 gium fabricationis navium? & de omnibus, quaecunque talia
 sunt, idem dico, o Protarche. *Pro.* Cur igitur non ipse, o
 Socrates, tibi ipse respondes? *So.* Nihil prohibet: attamen tu
 quoque simul loquere. *Pro.* Immo. *So.* Generationis gratia
 inquam, pharmaca, & organa omnia, omnemque materiam
 omnibus adhiberi: singulas autem generationes singularum es-
 sentiarum, universam denique universae essentiae gratia. *Pro.*
 Perspicue admodum. *So.* Nonne & voluptas, si quidem gene-
 ratio est, alicuius essentiae gratia necessario fiet? *Pro.* Quid-
 ni? *So.* Quod tale est, ut eius gratia fiat, quod semper alte-
 rius gratia fit, in boni forte locatur: quod vero alterius gra-

Ἐναγκαιότατον. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἡδονὴ γε εἴπερ γένησις ἐστίν, δ.
 εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες, ὁρθῶς
 εἴσομεν; ΠΡΩ. Ὁρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν (ὅπερ ἀρ-
 χόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου) τῷ μνηύσαντι τῆς ἡδονῆς
 πέρι, τὸ γένησιν μὲν, οὐσίαν δὲ μὴδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι,
 χάριν δεῖ ἔχειν. δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασικόντων ἡδονὴν
 ἀγαθὸν εἶναι καταγελάσκει. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ μὴν
 αὐτὸς οὗτος ἐκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελου- e.
 μένων καταγελάσεται. ΠΡΩ. Πῶς δὲ καὶ ποῖων λέγεις; ΣΩ.
 Τῶν ὅσοι ἐξιῶμενοι ἢ πείνην, ἢ δίψαν, ἢ τι τῶν τοιούτων, ὅσα
 γένησις ἐξιῶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὐσης
 αὐτῆς· καὶ φασὶ ζῆν οὐκ ἂν δεξασθαι, μὴ διψῶντές τε καὶ
 πεινῶντες, καὶ τᾶλλα, ἃ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἐπόμενα τοῖς
 τοιούτοις παθήμασι μὴ πάσχοντες. ΠΡΩ. Ἐοικῆσι γοῦν. ΣΩ. P-
 Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαι γε τούναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι 55
 φαῖμεν ἂν. ΠΡΩ. Ἐναγκαιῶν. ΣΩ. Τὴν δὲ φθορὰν καὶ γέ-
 νεσιν αἰροῦντ' ἂν ὁ τοῦδ' αἰρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκείνου
 βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἦν

tia, in aliam fortem, o vir optime, reducendum videtur. Pro.
 Necessarium id omnino. So. Quambrem si voluptas generatio
 est, ad aliam quam boni fortem merito referemus. Pro. Meri-
 to certe. So. Nonne, ut in principio disputationis huius prae-
 dixi, dicenti, voluptatis quidem generationem, essentiam vero
 nullam existere, habenda gratia est? constat enim, eos qui vo-
 luptatem bonum praedicant, ab hoc derideri. Pro. Magnopere.
 So. Quin etiam hic idem eos, qui generationi impensius stu-
 dent, ridebit. Pro. Quo pacto, & quales ais? So. Eos, qui dum
 famem sitimque restinguunt, vel aliquid aliud ex iis, quae gene-
 ratio curat ac sedat, generatione laetantur, quasi ipsa sit volup-
 tas: aiuntque, vitam se nihil moraturos, nisi sitiant & esuriant,
 atque aliis quae haec sequuntur, afficiantur. Pro. Videntur sane.
 So. Eius autem quod fieri est, contrarium, destrui ipsum cuncti
 fatemur. Pro. Necessario. So. Corruptionem igitur generatio-
 nemque eligit, quisquis haec expetit: non autem tertiam illam

- δυνατὸν ὡς οἶόν τε καθαρῶτατα. ΠΡΩ. Πολλή τις, ὡς εἰ-
 κεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίνεσθαι, ἐάν τις τὴν
 ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. ΣΩ. Πολλή. ἐπεὶ καὶ τῆδε
 b. ἐτι λέγωμεν. ΠΡΩ. Πῆ; ΣΩ. Πῶς οὐκ ἀλογόν ἐστι, μηδὲν
 ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλόν, μήτε ἐν σώμασι, μήτ' ἐν πολλοῖς
 ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον ἀνδρίαν
 δὲ, ἢ σωφροσύνην, ἢ νοῦν, ἢ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε
 ψυχῇ, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι; πρὸς τούτοις δὲ ἐτι, τὸν μὴ χαί-
 ροντα, ἀλγοῦντα δὲ, ἀναγκάζεσθαι φάναι κακὸν εἶναι τότε
 ὅταν ἀλγῇ, καὶ ἢ ἄριστος πάντων καὶ τὸν χαίροντα αὖ, ὅσω
 μᾶλλον χαίρει, τότε ὅταν χαίρῃ, τοσοῦτον διαφέρειν πρὸς
 c. ἀρετήν. ΠΡΩ. Πάντ' ἐστὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ὡς δυνατὸν
 ἀλογώτατα. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἡδονῆς μέντοι ἐξετάσιν πᾶσαν
 ἐπιχειρῶμεν ποιήσασθαι, νοῦ δὲ καὶ ἐπισήμης οἷον φειδόμενοι
 σφόδρα φανῶμεν γενναίως δὲ, εἶπη τί σαθρὸν ἔχει, πᾶν
 περικρούωμεν, ἕως ὅ, τι καθαρῶτατον ἐς' αὐτῶν φύσει, τοῦ-

vitam, quam & laetitia & tristitia vacuam, intelligentiae vero
 quoad fieri potest, purissime compotem proposuimus. Pro. A
 ratione procul, o Socrates, erit, quicumque voluptatem nobis bo-
 num asseverabit. So. Procul admodum: quandoquidem & hac
 praeterea ratione id ostendere licet. Pro. Qua? So. Cur enim
 non absurdum sit, cum nihil bonum decorumve sit, sive in
 corporibus, sive in aliis ullis, praeterquam in anima, in ea ta-
 men solummodo voluptatem bonum vocare: fortitudinem
 vero, temperantiam, intelligentiam, ac reliqua, quaecunque
 bona sortitus est animus, minime? Ac praeterea hominem vo-
 luptatis expertem, dolore vero affectum, malum tunc, dum
 dolet, asserere, licet omnium optimus sit: & eum contra, qui
 voluptatibus delinitur, quo magis gessit, eo virtute praestan-
 tiorum dicere? Pro. Haec, o Socrates, omnia supra quam
 dici possit, absurda sunt. So. Ne tamen disputationem omnem
 in voluptate consumamus, mentem vero & scientiam praeter-
 mittere videamur: age iam, si quid fordidum etiam his adia-
 cet, excutiamus, donec ad purissimam eorum naturam tan-

το κατιδόντες, εἰς τὴν κρίσιν χρώμεθα τὴν κοινὴν τοῖς τε
τούτων καὶ τοῖς τῆς ἡδονῆς μέρεσιν ἀληθεστάτοις. ΠΡΩ. Ὀρ-
θῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὸ μὲν, οἶμαι, δημιουργικόν ἐσι τῆς d.
περὶ τὰ μαθήματα ἐπισήμης, τὸ δὲ, περὶ παιδείαν, ἢ τροφήν;
ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς δια-
νοηθῶμεν πρῶτα, εἰ τὸ μὲν ἐπισήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχό-
μενον, τὸ δὲ, ἦττον ἐνὶ καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νο-
μίζειν, τὰ δ' ὡς ἀκαθαρτότατα. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. ΣΩ.
Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἐκάστων αὐτῶν χωρὶς;
ΠΡΩ. Ποίας καὶ πῶς; ΣΩ. Οἷον, πασῶν που τεχνῶν ἂν τις e.
ἀριδμητικὴν χωρίζῃ, καὶ μετρητικὴν, καὶ σατικὴν, ὡς ἔπος
εἶπεῖν, Φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἐκάστης ἂν γίγνοιτο. ΠΡΩ.
Φαῦλον μέντοι. ΣΩ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτ' εἰκόζειν λεί-
ποιτ' ἂν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καὶ τινι
τριβῇ, ταῖς τῆς σοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς
πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν βέβαιον p.
ἀπειργασμένους. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν 56
μεσὴ μὲν που μουσικῇ, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἀρμόττουσα οὐ a.

dem penetrantes, & ipsam inspicientes, ad iudicandum tum
harum, tum voluptatis partibus verissimis, uti possimus. *Pro.*
Scite. *So.* Nonne aliud nobis scientiam circa doctrinas, aliud
circa educationem vel nutritionem exhibet? *Pro.* Sic est. *So.*
In manuariis primum artibus videamus, num artium alia scien-
tia magis, alia minus sit: oporteatque aliam purissimam, aliam
impurissimam arbitrari. *Pro.* Decet profecto. *So.* Praecipuae
utique ex singulis discernendae. *Pro.* Quales, & quo pacto?
So. Ut ecce, si quis ab omnibus artibus segregaret numerandi
dimetiendique & ponderandi peritiam, vile quiddam esset,
quod uniuscuiusque restaret. *Pro.* Vile profecto. *So.* Residuum
quippe imaginatione quadam ac sensuum experientia & exer-
citatione, coniecturisque consequi liceret, quas plerique artes
vocant, cura & labore vim suam omnem adeptas. *Pro.* Ne-
cessaria prorsus dicis. *So.* An non musica iis plena est? Pri-
mo concentum contemperat non mensura, sed diligentiae po-

- μέτρῳ, ἀλλὰ μελέτης σοχασμῶν καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητικῆ, τὸ μέτρον ἐκάστης χορδῆς τῷ σοχάζεσθαι φερομένης διηρέουσα ὥστε πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές, συμβ.
- κρὸν δὲ τὸ βέβαιον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὴν ἰατρικὴν τε, καὶ γεωργίαν, καὶ κυβερνητικὴν, καὶ στρατηγητικὴν, ὡσαύτως εὐρήσομεν ἐχούσας. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δὲ γε, οἶμαι, πλείοις μέτροις τε καὶ ὄργανοις χρωμένῃ, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπισημῶν παρέχεται. ΠΡΩ. Πῆ; ΣΩ. Κατὰ τε ναυπηγίαν καὶ κατ' οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς. κανόνι γὰρ, οἶμαι, καὶ τὸρῳφ χρῆται, καὶ
- α. διαβήτη, καὶ σάξμη, καὶ τινι προαγωγίῳ κεκομψευμένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Θῶμεν τοῖσιν διχῆ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν, μουσικῆ ξυγεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκρίβειας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῆ, πλείονος. ΠΡΩ. Κεῖσθω. ΣΩ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ὅς δὴ νῦν πρώτας εἶ-

tius coniectura: tum universa eius pulsandi facultas mensuram chordae cuiusque coniectura motae perquirat. itaque ut obscuritatem plurimam mixtam habet, ita stabilitatem minimam. *Pro.* Verissime. *So.* Quin etiam medicinam, agriculturam, gubernatoriam, militarem, similitur institutas esse reperiemus. *Pro.* Quam maxime. *So.* Architecturam vero mensurae, & instrumenta iam plurima, quibus utitur illa crebro, ut perspicacem maxime, ita supra cetera artificiosam maxime reddant. *Pro.* Quonam pacto? *So.* In ipsa profecto navium & domorum constructione, multisque aliis ad genus materiae elaborandae quodammodo pertinentibus, utitur amussi regulaeque, torno, circino, filo, perpendiculari, instrumento quoque ad dirigenda ligna idoneo. *Pro.* Recte admodum, o Socrates, inquis. *So.* Ponamus igitur eas quae dicuntur artes, in ordine duplici: alias quae musicam quidem in operibus sectantur, perspicaciae minoris participes: alias architecturae pedissequas, aliquanto maioris. *Pro.* Ponamus. *So.* Harum autem omnium perspicacissimas,

πομεν. ΠΡΩ. Ἀριθμητικὴν φαίνῃ μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγγω νῦν δὴ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ἀλλ', ὦ Πρώταρχε, ἄρ' οὐ διττὰς αὐτὰ καὶ ταύτας λευτέον; ἢ πῶς; d. ΠΡΩ. Ποίας δὴ λέγεις; ΣΩ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἄρ' οὐκ ἄλλην μὲν τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ' αὐτὴν τῶν φιλοσοφούντων; ΠΡΩ. Πῆ ποτε διορισάμενος οὔν, ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην δεῖη τις ἂν ἀριθμητικὴν; ΣΩ. Οὐ σμικρὸς ὄρος, ὦ Πρώταρχε. οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίστους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμὸν οἶον στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο· καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ' e. οὐκ ἂν ποτε αὐτοῖς συνακολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἐκάστης τῶν μορίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσαν τις δεήσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα εὖ λέγεις οὐ σμικρὰν διαφορὰν τῶν περὶ ἀριθμὸν τευταζόντων, ὥστε λόγον ἔχειν, δύο αὐτὰς εἶναι. ΣΩ. Τί δὲ λογιστικὴ καὶ μετρικὴ κατὰ τεκτονικὴν καὶ κατ' ἐμπορικὴν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν γεωμετρίας τε καὶ λογισμῶν καταμελετωμένων; πότερον ὡς μία ἐκατέρα λευτέον, ἢ

P.
57
a.

quas paulo ante primas vocavimus. *Pro.* Numerandi peritiam, & quas cum illa supra iunxisti, innuere nunc mihi videris. *So.* Prorsus. sed num, o Protarche, has iterum duplices affirmare, an aliter debemus? *Pro.* Quas inquis? *So.* Arithmeticam primo, nonne aliam vulgarium, aliam philosophantium? *Pro.* Quanam ratione quis partiens, aliam atque aliam arithmeticam afferet? *So.* Haud exigua discrepantia, o Protarche. Illi enim unitates inaequales eorum quae secundum numerum sunt, dinumerant, velut duos exercitus, boves duos, duo quae minima, duo etiam quae omnium maxima: hi vero nunquam eos sequerentur, nisi quis partium unitatem aliam ab alia unitate nihil discrepantem posuerit. *Pro.* Quam optime loqueris, dum multam infers diversitatem eorum, qui circa numerum versantur: adeo ut decens sit, in duo quaedam dividere. *So.* Quid vero computandi & dimetiendi illa secundum architecturam mercaturamve facultas, itemque illa secundum philosophiam geometria ratiocinatioque diligens, utrum una quaedam, an

- δύο τιθῶμεν; ΠΡΩ. Τῆ πρόσθεν ἐπόμενος ἐγωγ' ἂν δύο, κατὰ τὴν ἐμὴν ψῆφον, τιθείην ἑκατέραν τούτων. ΣΩ. Ὁρθῶς οὐδ' ἔνεκα ταῦτα προημεγκάμεθα εἰς τὸ μέσον, ἄρα ἐννοεῖς;
- ΠΡΩ. Ἴσως. ἀλλά σε βουλοίμην ἂν ἀποφῆνασθαι τὸ νῦν ἐρωτάμενον. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν ἔμοιγε οὗτος ὁ λόγος οὐχ ἦττον ἢ ὅτε λέγειν αὐτὸν ἤρχόμεθα, ταῖς ἡδοναῖς ζητῶν ἀν-
- b. τίσροφον ἐνταῦθα προβεβλημέναι σκοπῶν ἄρα ἐστὶ τις ἐτέρας ἄλλη καθαρωτέρα ἐπισήμης ἐπισήμη, καθάπερ ἡδονῆς ἡδονή. ΠΡΩ. Καὶ μάλα σαφές τοῦτό γε, ὅτι ταῦθ' ἔνεκα τούτων ἐπικεχειρήκαμε. ΣΩ. Τί οὖν; ἄρ' οὐκ ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπ' ἄλλης ἄλλην τέχνην οὕσαν ἀνευρίσκει σαφεστέραν οὕσαν, καὶ ἀσαφεστέραν ἄλλην ἄλλης; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν τούτοις δὲ, ἄρ' οὐ τινὰ τέχνην ὡς ὁμάνυμον φθηγεξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ
- c. τούτοις αὐτοῖν τὸ σαφές καὶ τὸ καθαρὸν τε περὶ ταῦτα, πότερον ἢ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. Τίν'

duae potius artes sunt? *Pro.* Priorem ego responfionem secutus, mea quidem sententia, duas esse ponerem. *So.* Probe. sed num intelligis, cuius gratia in medium haec produximus? *Pro.* Forfitan. attamen quod nunc quaesitum est, explanare te velim. *So.* Disputatio nostra, quae iamdiu proportionem quandam aequa divisionis conversione voluptatibus respondentem quaerit, videtur mihi nunc non minus, quam ab initio, affecuta fuisse quod quaerit, dum indagat, num sit scientia quaedam alia scientia purior, quemadmodum voluptate voluptas. *Pro.* Constat, horum gratia ista tractata fuisse. *So.* Quid autem, nonne in superioribus aliam artem in alia esse repertum est, clario-remque aliam, & obscuriorem aliam? *Pro.* Maxime. *So.* In iis autem an non artem quandam ratio velut aequivocam proferens, & quasi unam innuens, rursus quasi duae sint, inquirat, num perspicuitas puritasque illarum penes philosophantes, aut non philosophantes, existat? *Pro.* Et maxime quidem id inquirere mihi videtur. *So.* Quale huic responsum, o Protar-

οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῶ διδῶμεν ἀπόκρισιν; ΠΡΩ. ὦ Σώ-
 κρατες, εἰς θαυμαστὴν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προ-
 εληλύθαμεν ἐπισημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινόμεθα ῥᾶον.
 ΠΡΩ. Τί μὴν; καὶ εἰρήσῃω γε, ὅτι πολὺ μὲν αὐταὶ τῶν
 ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι τούτων δ' αὐτῶν αἰ περὶ τὴν τῶν
 ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβεῖα καὶ ἀλη- d.
 θεία περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμούς διαφέρουσιν. ΣΩ. Ἔσῃ
 ταῦτα κατὰ σε καὶ σοὶ δὴ πιθεύοντες, θαρρόντες ἀποκρι-
 νέμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὀλίγη. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον;
 ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαὶ, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦ-
 ται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην,
 ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημένα. ΠΡΩ. Διδῶμεν τύχη ἀγαθῆ
 τούτοις, οὓς φῆς δεινοὺς εἶναι, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώ- e.
 κρατες. ΣΩ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπισημᾶς ἀκριβεῖς μάλιστα
 εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε,
 ἀναίνοιτ' ἂν ἢ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴτινα πρὸ αὐτῆς
 ἄλλην κρίναιμεν. ΠΡΩ. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. P.
 Δῆλον ὅτι ἢ πᾶσαν τὴν γε οὖν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ a.

che, reddemus? *Pro.* O Socrates, ad miram scientiarum dif-
 ferentiam declarandam descendimus. *So.* An non responsio fa-
 cilis? *Pro.* Quidni? afferamus itaque, has artes longo intervallo
 a ceteris discrepare. ab iis praeterea eorum, qui re vera phi-
 losophi sunt, studium mirum in modum sinceritate & veritate
 circa mensuras numerosque differre. *So.* Sunt igitur ista ex
 tua sententia: nosque tibi credentes, audacter importunis dispu-
 tatoribus respondeamus. *Pro.* Quidnam? *So.* Duas arithmeti-
 cas esse ac duas metiendi artes, aliasque facultates harum co-
 mites plurimas, geminationem habentes huiusmodi, & in no-
 mine uno communicantes. *Pro.* Demus secunda fortuna his,
 quos importunos vocasti, responsionem hanc, o Socrates. *So.*
 Has igitur scientias quam maxime sinceras atque supremas asse-
 veramus? *Pro.* Omnino. *So.* Verumtamen, o Protarche, nos
 differendi facultas ipsa facere non patiat, si quam aliam ipsi
 praeferemus. *Pro.* Quam vero hanc dicere decet? *So.* Eam,

- τὸ ὄν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταυτὸν αἰεὶ πεφυκὸς, πάν-
 τως ἔγωγε οἶμαι ἠγγεῖσθαι ξύμπαντας, ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν
 προσήρτηται, μακρῶ ἀληθεστάτην εἶναι γυνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς,
 ᾧ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; ΠΡΩ. Ἡκούου μὲν ἔγωγε, ᾧ
 Σώκρατες, ἐκάστοτε Γοργίου πολλάκις, ὡς ἢ τοῦ πείθειν πολὺ
 διαφέροι πασῶν τεχνῶν. πάντα γὰρ ὑφ' αὐτῇ δοῦλα δι' ἐκόν-
 τω, ἀλλ' οὐ διὰ βίας, ποιοῖτο, καὶ μακρῶ πασῶν ἀρίστη εἶη τῶν
 τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοί, οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ὄν ἐναντία
 τίξασθαι. ΣΩ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς βουληθεῖς εἰπεῖν, αἰσχυν-
 θεῖς ἀπολιπεῖν. ΠΡΩ. Ἐξω νῦν ταῦτα ταύτη, ὅπη σοι δοκεῖ.
 ΣΩ. Ἄρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; ΠΡΩ.
 Τὸ ποῖον; ΣΩ. Οὐκ, ᾧ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζή-
 τουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει, τῷ μεγίστη
 καὶ ἀρίστη καὶ πλείστα ὠφελουῖσα ἡμᾶς' ἀλλὰ τίς ποτε τὸ σα-
 φές καὶ τὸ ἀκριβές καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπισκοπεῖ, κἄν εἰ σμι-
 κρὰ καὶ μὴ σμικρὰ ὀνίνασα. τοῦτ' ἔστιν ὃ νῦν δὴ ζητοῦμεν.
 ἀλλ' ὄρα' οὐδὲ γὰρ ἀπεχθῆσθαι Γοργίᾳ, τῇ μὲν ἐκείνου ὑπάρ-

quae omnem modo inductam peritiam noscit. hanc enim, cum
 circa id quod est, & vere est, & semper eodem modo se ha-
 bet, versetur, arbitror omnes quibus modo aliquid sanae men-
 tis adfit, longe omnium verissimam cognitionem esse protinus
 concessuros. Tu vero, o Protarche, quid sentis? *Pro.* Gor-
 giam saepe audiui, cum diceret, persuadendi facultatem artibus
 cunctis praecellere: quippe quae constat non vi, sed sponte
 sibi subiciat; longeque omnium artium optima sit. Nunc vero
 nec tibi nec illi adversari velim. *So.* Arma mihi videris dicere
 voluisse, verum pudore adductus praetermississe. *Pro.* Sunt
 haec, ut lubet. *So.* Egone in causa sum, ut minus bene acce-
 peris? *Pro.* Quid? *So.* Non ego, o amice Protarche, quae
 ars aut scientia omnibus eo antecellat, quod maxima potissi-
 maque & utilissima omnium sit, ex te quaesivi: sed quae per-
 spicuum, sincerum, verissimum contempletur, quamvis parva
 sit ac minime utilis. hoc profecto est, quod modo quaerimus.
 At vide. nihil enim Gorgiam offendes, si eius arti utilitatis

χειν τέχνη διδούς πρὸς χρείαν τοῖς ἀνθρώποις κρατεῖν ἢ δ' εἶπον νῦν ἐγὼ πραγματεία, καθάπερ τοῦ λευκοῦ περὶ τότε ἔλεγον, καὶ εἰ σμικρὸν, καθαρὸν δὲ εἶη, τοῦ πολλοῦ καὶ μὴ τοιοῦτου διαφέρειν, τούτῳ γ' αὐτῷ τῷ ἀληθεσάτῳ. καὶ νῦν δὴ σφόδρα διανοηθέντες, καὶ ἰκανῶς διαλογισάμενοι, μήτ' εἰς τινὰς ὠφελείας ἐπισημῶν βλέψαντες, μήτε τινὰς εὐδοκίμιας, ἀλλ' εἴτις πέφυκε τῆς ψυχῆς ἡμῶν δύναμις ἔρῃ τε τοῦ ἀληθοῦς, καὶ πάντα ἕνεκα τούτου πράττειν ταύτην εἰπωμεν, διεξερευνησάμενοι τὸ καθαρὸν νοῦ τε καὶ Φρονήσεως, εἰ ταύτην μάλιστα ἐκ τῶν εἰκότων κεκτήσθαι φαίμεν ἂν, ἢ τινὰ ἑτέραν ταύτης κυριωτέραν ἡμῖν ζητητέον. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σκοπεῖν καὶ χαλεπὸν, οἶμαι, συγχωρῆσαι, τινὰ ἄλλην ἐπισημῆν ἢ τέχνην τῆς ἀληθείας ἀντέχεσθαι μᾶλλον ἢ ταύτην. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἐννοήσας, τὸ τοιούδε εἴρηκας, ὃ λέγεις νῦν, ὡς αἱ πολλαὶ τέχναι καὶ ὅσαι περὶ ταῦτα πεπόνηται, πρῶτον μὲν δόξαις χρῶνται, καὶ τὰ περὶ δόξας ζητοῦσι ξυντεταγμένως; Ρ. εἴτε καὶ περὶ φύσεως ἡγεῖται τις ζητεῖν, οἷσθ' ὅτι τὰ περὶ τὸν

laudem praestantiamque concedas, ei vero, quam ipse modo narraui, facultati veritatis praecellentiam tribuas: quemadmodum supra de albo dixeram, quod licet parvum, si tamen purum esset, multo impuroque secundum veritatis excessum praestaret. Et nunc quidem adhibita vehementi meditatione, & satis commoda disputatione confecta, ne respiciamus in ulla disciplinarum vel commendationes vel commoda: sed si qua ex natura sua vis animi veritatis est amans, eiusque gratia cuncta peragit, hanc dicamus, puritate mentis & sapientiae perscrutati, considerandam, a differendine scientia maxime, an ab alia potius hac praestantiore acquiri videatur. Pro. Considero equidem, concedoque, difficile inveniri posse aliam vel artem vel scientiam, quae sibi magis vindicet veritatem. So. Numquid tale quiddam cogitans, haec modo dixisti? quod videlicet artes multae, & quaecunque circa haec versantur, primo quidem opinionibus utuntur, & quae circa opiniones consistunt, ex instituto perquirunt: sive etiam quae ad naturam

- κόσμον τόνδε ὅπη γέγονε, καὶ ὅπη πάσχει τὶ καὶ ὅπη ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα; ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα αἰεὶ, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγυρότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνήρηται τὸν πόνον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Τούτων οὖν τί σαφές ἔστι;
- b. ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι; ὧν μήτε ἔσχε μὴδὲν πώποτε κατὰ ταυτὰ, μὴδ' ἔξει, μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κερκτημένα βεβαιότητα μὴδ' ἠντιοῦν, πῶς ἂν ποτε βέβαιοι γίγνοιδ' ἡμῖν καὶ ὀτιοῦν; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπισήμη περὶ αὐτὰ ἔστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. ΠΡΩ. Οὐκοῦν εἰκὸς γε. ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἔσθαι, τότε δὲ διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό, τε βέβαιοι καὶ τὸ καθαρὸν, καὶ ἀληθές, καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινές, περὶ τὸ αἰεὶ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχον, ἢ δεύτερος ἐκείνων, ὅτι μάλιστα ἔστι ξυγ-

spectant, indaganda quis putet, puta quod quae circa mundum sunt, quomodo videlicet factus sit, quomodo patiat, quomodo agat, per omnem vitam scrutatur. fatemur haec, an non? *Pro.* Utique. *So.* Nec circa ea, quae semper existunt, sed quae sunt, eruntque & fuerunt, hic versatur. *Pro.* Vera loqueris. *So.* Num ex iis, quae nunquam aut in praeterito, aut futuro, aut praesenti eodem modo se habent, aliquid exactissima veritate perspicuum esse dicemus? *Pro.* Non licet. *So.* Etenim in iis, quae nullam prorsus stabilitatem habent, quo pacto nos stabile quidquam assequeremur? *Pro.* Nulla, ut arbitrator, ratione. *So.* Neque mens igitur, neque scientia ulla circa ista est, veritatem supremam habens. *Pro.* Consentaneum. *So.* Te igitur, & me, & Gorgiam, atque Philebum, valere sinamus: hoc autem ratione nunc asseramus. *Pro.* Quid istud? *So.* Quod illa nobis facultas firmitatem, puritatem, veritatem, sinceritatem continet, quae circa ea, quae semper eodem modo & simplicissima sunt, studet: aut quod secundo loco quam maxime

γενές· τὰ δ' ἄλλα πάντα δευτέρᾳ τε καὶ ὑστερα λεκτέον. ΠΡΩ.
 Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦ-
 τα κάλλιστα ἄρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιοτάτον ἀπονέμειν;
 ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστὶ καὶ φρόνησις ἃ γ' ἂν δι-
 τις τιμήσειε μάλιτα ὀνόματα; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ταῦτ' ἄρα
 ἐν ταῖς περὶ τὸ ὄν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς
 κείμενα καλεῖσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἄγε
 εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτά
 τὰ ὀνόματα. ΠΡΩ. Τί μὴν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν
 δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς περὶ πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξις εἴ-
 τις φαίη καθαπερὶ δημιουργοῖς ἡμῶν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δὴ δη-
 μιουργεῖν τι παρακείσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι.
 ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἄρ' οὐ μιγνύναι
 ἐπιχειρητέον; ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι
 καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι. ΠΡΩ. Τὰ
 ποῖα; ΣΩ. Ἄ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἢ παροιμία
 δοκεῖ ἔχειν, τὸ, δις καὶ τρίς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν
 τῷ λόγῳ δεῖν. ΠΡΩ. Τί μὴν; ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διός. οἶμαι

p.
60
ai

illis proximum. reliqua omnia secunda & posteriora dicenda.
Pro. Vera nimium. *So.* Atqui illa nomina, quae circa talia
 quaedam pulcherrima omnium sunt, an non rebus quosque pul-
 cherrimis assignanda? *Pro.* Par est. *So.* Mens & sapientia no-
 mina sunt omnium pretiosissima? *Pro.* Sunt. *So.* Haec igitur
 intelligentiis eius, quod vere est, exactissima ratione perfecta at-
 que tributa recte utique accommodantur. *Pro.* Prorsus. *So.* At
 quae ipse in iudicium supra produxi, non alia sunt quam haec
 nomina. *Pro.* Haud alia. *So.* Ceterum si quis mixtionem vo-
 luptatis & sapientiae nobis velut opificibus propositam dicat,
 ut quaeramus, ex quibus & in quibus confletur, recte coniciet,
 arbitror. *Pro.* Et maxime quidem. *So.* Itaque deinceps misceré
 conandum. *Pro.* Conandum plane. *So.* Nonne haec prius di-
 cere, & in memoriam revocare praestabit? *Pro.* Quae? *So.*
 Quae & antea memoravimus. praeclarum nempe proverbium
 illud, quo dicitur, quae pulchra sunt, & bis & ter repetenda

- γὰρ οὕτωςί πως τὰ τότε λεχθέντα ρηθῆναι. ΠΡΩ. Πᾶς ; ΣΩ. Φίληβος Φησὶ τὴν ἡδονὴν σκοπὸν ὄρθον πᾶσι ζώοις γεγονέναι, καὶ δεῖν πάντας τούτου σοχάζεσθαι καὶ δὴ καὶ τὰγαθὸν τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ξύμπασι, καὶ δύο ὀνόματα, ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ, ἐνὶ τινι καὶ φύσει μιᾷ τοῦτο ὄρθῶς τεθὲν ἔχειν. Σωκράτης δὲ
- b. πρῶτον μὲν οὐ Φησὶ τοῦτ' εἶναι, δύο δὲ καθάπερ τὰ ὀνόματα, καὶ τότε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ διάφορον ἀλλήλων φύσει ἔχειν· μᾶλλον δὲ μετέχον εἶναι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μοίρας τὴν φρόνησιν ἢ τὴν ἡδονήν. οὐ ταῦτ' ἐστὶ τε καὶ ἦν τὰ τότε λεγόμενα, ᾧ Πρώταρχε ; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τότε καὶ τότε καὶ νῦν ἡμῖν ἂν ξυνομολογοῖτο. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον ; ΣΩ. Τὴν τὰγαθοῦ διαφέρειν φύσει τῶδε μᾶλλον τῶν
- c. ἄλλων. ΠΡΩ. Τίνι ; ΣΩ. Ὡ παρῆη τοῦτ' αἰεὶ τῶν ζώων διὰ τέλους πάντως καὶ πάντη, μηδενὸς ἑτέρου ποτὲ ἔτι προσδεῖσθαι, τὸ δὲ ἰκανὸν τελεώτατον ἔχειν. οὐχ οὕτω ; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ λόγῳ ἐπειράθημεν χωρὶς ἐκάτερον ἐκατέρου θέντες εἰς τὸν βίον ἐκάσων, ἀμικτον μὲν ἡδο-

offe. *Pro.* Quidni? *So.* Age igitur per Iovem. sic enim existimo superiora dicta fuisse. *Pro.* Quomodo? *So.* Philebus voluptatem inquit finem rectum cunctis animalibus esse, omniaque ad eam intendere oportere, atque id bonum ipsum universis existeré: praeterea duo haec nomina, bonum & iucundum, eidem naturae congruere. Socrates autem primum id minime esse inquit: utque duo nomina sunt, bonum atque iucundum, duas etiam differentes esse naturas. quin etiam sapientiam magis, quam voluptatem, boni participem esse. Nonne haec, o Protarche, sunt quae dicebantur? *Pro.* Maxime. *So.* Hoc quoque & tunc & in praesentia nonne confitendum erit? *Pro.* Quale? *So.* Ipsius boni naturam hoc praecipue ab aliis discrepare. *Pro.* Quonam? *So.* Quod cui hoc adest ex viventibus semper & omnino & undique, id nullo alio indiget, perfectamque sufficientiam continet. ita ne? *Pro.* Ita prorsus. *So.* An non ratione ipsa conati sumus, alterum ab altero separantes, voluptatem a sapientia, sapientiam a voluptate, sic ut altera alterius

ἄν φρονήσει, φρόνησιν δὲ ἡδονῆς ὡσαύτως μηδὲ τὸ σμικρότα-
 του ἔχουσιν. ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτῶν
 τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναι τῷ; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. δ.
 Εἰ δὲ γε παρημέχθημέν τι τότε, ἄν ὁστισοῦν ἐπαναλαβῶν
 ἄρθότερον εἰπάτω μνήμην, καὶ ἐπισημν, καὶ φρόνησιν, καὶ
 ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ιδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν εἴτις
 ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἂν οἷ καὶ ὁτιοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ
 ὅτι δὴ γε ἡδονῆν, εἴθ' ὡς πλείστην, εἴθ' ὡς σφοδροτάτην ἢ μήτε
 ἀληθῶς δοξάζει χαίρειν, μήτε τοπαράπαν γινώσκου τί ποτε
 πέπονθε πάθος μὴτ' αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὄντινοῦν χρέ- e.
 οῦν ἔχοι. ταῦτα δὲ λέγε καὶ περὶ φρονήσεως, εἴτις ἄνευ πάσης
 ἡδονῆς καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλ-
 λον, ἢ μετὰ τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως
 μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώ-
 κρατες. ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. ΣΩ.
 Οὐκοῦν τό γε τέλειον, καὶ πᾶσιν αἰρετόν, καὶ τὸ παντάπασιν p.
 ἀγαθόν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ. ⁶¹
 a.

ne minimum quidem participet, sic in vitam cuiusque respi-
 cere? *Pro.* Certe. *So.* Visumne tunc alterutrum ex his sufficiens
 esse? *Pro.* Et cui videatur? *So.* Quod si quis forte tunc prae-
 teriectus est, nunc resumens rectius asseveret: & cum memo-
 riam, scientiam, sapientiam, veram opinionem eiusdem ideae
 ponat, consideret utrum absque his aliquis, vel se, vel alium
 aut esse quidquam, aut quidquam fieri exoptet, nedum ut vo-
 luptatem seu plurimam, seu vehementissimam, sine iis eligere
 debeat. Siquidem his privatus neque revera gaudere se opi-
 nabitur, neque qua conditione affectus sit, ullo modo noscet,
 neque affectus ipsius memoriam per tempus aliquod reserva-
 bit. Eadem quoque de sapientia dicas: Num quispiam procul
 ab omni, etiam minima, voluptate sapientiam adipisci, quam
 cum voluptatibus quibusdam malit: aut voluptates omnes
 sine sapientia potius, quam cum sapientia quadam? *Pro.* Nullus,
 o Socrates, verum nihil opus est haec saepius percontari. *So.*
 Quapropter horum neutrum perfectum, & omnibus expeter-

Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς, ἢ καὶ τινα τύπου αὐτοῦ ληπτέον ἴν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δάσσομεν, ἔχωμεν. ΠΡΩ. Ὁρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μὲν τινα ἐπὶ τὰγαθὸν εἰλήφαμεν. ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ εἴ τις τινα ἄνθρωπον ζητῶν, τὴν οἰκίαν πρῶτον ὀρθῶς, ἵνα οἰκεῖ, πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητούμενου. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Καὶ νῦν δὴ τις λόγος ἐμύνησεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμικτῷ βίῳ τὰγαθὸν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἐσεσθαι φανερώτερον, ἢ ἐν τῷ μῆ; ΠΡΩ. Πολύ γε. ΣΩ. Τοῖς δὲ θεοῖς, ᾧ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραυνύωμεν, εἴτε Διόνυσος, εἴτε Ἡφαιστος, εἴδ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἰλήχε τῆς συγκράσεως. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὔν. ΣΩ. Καὶ μὴν, καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεσῶσι κρῆναι, μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως, νηφαντικὴν καὶ ἄριον, αὐσηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος ὡς προθυμητέον ὡς κάλ-

dum, ac penitus bonum. *Pro.* Neutrum. *So.* Aut igitur bonum ipsum perspicue, aut figuram eius aliquam sumere decet: ut, quemadmodum diximus, cui potissimum secundae partes tribuendae sint, videamus. *Pro.* Scite admodum loqueris. *So.* An non semitam ad bonum ipsum quandam ingressi sumus? *Pro.* Quam? *So.* Si quis hominem aliquem quaerens, domum quam inhabitat, primum cognorit, adminiculum sane ad eum inveniendum ingens habebit. *Pro.* Quidni? *So.* Ita & nos praesens atque superior ratio monuit, ne in simplici vita, sed mixta, bonum ipsum indagaremus. *Pro.* Omnino. *So.* Itaque spes certior, in eo quod pulchre mixtum, quam in opposito, nos quod quaerimus reperturos. *Pro.* Certior sane. *So.* Misceamus igitur, o Protarche, diis ante voventes, sive Dionysus, sive Vulcanus, sive alius quispiam deorum fortitus est mixtionis officium. *Pro.* Ita prorsus agendum. *So.* Atqui nobis, tanquam vinum miscentibus quibusdam, fontes adstant. & melli quidem, voluptatis fontem comparare quis potest: verum sapientiae fontem, so-

λιστα συμμιγνύναι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον. ἄρα πᾶσαν ἡδονὴν πάσῃ φρονήσει μιγνύντες, τοῦ καλῶς δ. ἂν μάλιξ ἐπιτύχοιμεν; ΠΡΩ. ἴσως. ΣΩ. Ἄλλ' οὐκ ἀσφαλές. ἢ δὲ ἀκινδυνότερον ἂν μιγνύοιμεν, δόξαν μοι δοκῶ τινὰ ἀποφίνασθαι ἂν. ΠΡΩ. Λέγε τίνα. ΣΩ. Ἦν ἡμῶν ἡδονή τε ἀληθῶς, ὡς οἰόμεθα, μᾶλλον ἐτέρας ἄλλῃ, καὶ δὴ τέχνη τέχνης ἀκριβεστέρα; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Καὶ ἐπισήμη δὴ ἐπισήμης διάφορος· ἢ μὲν, ἐπὶ τὰ γιγνόμενα καὶ ἀπολλύμενα ἀποβλέπουσα, ἢ δὲ, ἐπὶ τὰ μῆτε γιγνόμενα, μῆτε ε. ἀπολλύμενα, κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ ὡσαύτως ὄντα αἰεὶ. ταύτην, εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπισκοπούμενοι, ἡγησάμεθα ἐκείνης ἀληθεστέραν εἶναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὰ ληθῆσατα τμήματα ἑκατέρας ἴδοιμεν πρῶτον ξυμμιξάντες, ἄρα ἱκανὰ ταῦτα ξυγκεραμμένα τὸν ἀγαπητότατον βίον ἀπεργασάμενα παρέχειν ἡμῖν; ἢ τινος ἐτι προσδεόμεθα καὶ τῶν μὴ τοιούτων; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ δρᾶν οὕτω. ΣΩ. ^{P.}₆₂ Ἔγω δὴ τις ἡμῶν φρονῶν ἄνθρωπος αὐτῆς περὶ δικαιοσύνης, α.

brium & vini expertem, aquae cuiquam acri, atque etiam saluberrimae. hos ergo liquores quam pulcherrime in unum confundere studeamus. *Pro.* Studendum certe. *So.* Dic age primum: si omnem voluptatem cum omni sapientia misceamus, num pulchre iunxerimus? *Pro.* Forsitā. *So.* Verum id minime tutum. quo tamen pacto securius misceamus, me nunc declaraturum confido. *Pro.* Dic quomodo. *So.* Patuitne in superioribus, aliam voluptatem alia, rursusque scientiam aliam alia sinceriolem esse? *Pro.* Patuit plane. *So.* Scientia quoque a scientia differens: & altera quidem circa illa quae oriuntur & occidunt; altera circa ea quae neque fiunt, neque intereunt, semperque secundum eadem eodem modo se habent. Atque hanc, ad veritatem ipsam respicientes, illa veriolem esse putabamus. *Pro.* Recte admodum. *So.* Si utriusque portiones verissimas invicem primum commisceamus, numquid istarum mixtio sufficiens erit ad vitam nobis optabilissimam exhibendam? aut alio praeterea quodam, & non talibus, egebimus? *Pro.* Mihi quidem videtur sic

- ὅ, τι ἐστὶ, καὶ λόγον ἔχων ἐπόμενον τῷ νοεῖν καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν ὄντων ὡσαύτως διανοούμενος. ΠΡΩ. Ἔγω γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὗτος ἰκανῶς ἐπισήμης ἔξει, κύκλου μὲν καὶ σφαίρας αὐτῆς τῆς θείας τὸν λόγον ἔχων, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ταύτην σφαῖραν καὶ τοὺς κύκλους τούτους
- b. ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; ΠΡΩ. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θεαῖς οὔσαν μόνον ἐπισήμαις λέγομεν. ΣΩ. Πῶς φύς; ἢ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ, καὶ συγγραπτεόν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον γὰρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἐκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε. ΣΩ. Ἡ καὶ μουσικὴν; ἢ
- c. ὀλίγον ἐμπροσθεν ἔφαμεν, σοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μετῆν οὔσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσαι καὶ ὅπως οὖν ποτὲ βίος. ΣΩ. Βούλει δῆτα, ὡσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τινὸς ἄθροούμενος καὶ βιαζόμενος, ἠττηθεὶς, ἀναπετάσας τὰς θύρας, ἀφῶ πά-

agendum. *So.* Esto igitur nobis vir quidam sapiens, qui norit quid ipsa iustitia sit, rationemque intelligentiae comitem habeat, nec non reliqua cuncta, quaecunque sunt, similiter calleat. *Pro.* Esto sane. *So.* Num hic sufficienti scientia praeditus erit, si circuli & sphaerae ipsius divinae rationem teneat, humanam vero hanc sphaeram & hos circulos prorsus ignoret, dum in architectura similibusque operibus, canonibus, id est, regulis circulisque utetur? *Pro.* Ridicula erit, o Socrates, cognitio nostra, si in divinis dumtaxat versetur. *Pro.* Quid ais? num falsi canonis atque circuli impuram & instabilem artem, in commune inferere & immiscere debemus? *Pro.* Necessarium hoc est, si modo quis nostrum vel viam, quae ducat domum, reperturus sit. *So.* An vero & musicam, quam paulo ante diximus coniecturis imitationeque plenam, a puritate procul abesse? *Pro.* Necessarium id quoque: si quidem vita nostra, aliquando vita futura sit. *So.* Vis ergo, ut, tanquam ianitor turba pulsus atque coactus, ego nunc fores pandam, scientiasque omnes

σας τὰς ἐπισήμας εἰσερεῖν, καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾶ τὴν ἐνδεστέρα; ΠΡΩ. Οὐκ οὐκ ἐγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ, τι ἴ. τίς ἂν βλάβοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας, ἐπισήμας ἔχων τὰς πρώτας. ΣΩ. Μεθίω δὴ τὰς ξυμπάσας βεῖν εἰς τὴν τῆς Ὀμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγγείας ὑποδοχὴν. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν μεθεῖνται. ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενόηθημεν αὐτὰς μίγνυμαι, τὰ τῶν ἀλιθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγεγνήθη ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπισήμην, εἰς ταυτὸν μεθεῖμεν ἀδρόας καὶ ε. πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. ΠΡΩ. Ἀλιθέςατα λέγεις. ΣΩ. Ὡρα δὴ βουλευέσθαι νῶϊν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀδρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν ὅσαι ἀλιθεῖς. ΠΡΩ. Πολύ γε διαφέρει πρὸς γε ἀσφάλειαν πρώτας τὰς ἀλιθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθεῖσθων δὴ. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐκ εἰ μὲν τινες ἀναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, συμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὐ; τὰς γε ἀναγκαῖας δήπουθεν. ΣΩ. Εἰ δὲ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας

confluere iam & confundi finam, cum pura passim deteriorum? *Pro.* Haud scio, o Socrates, num quis a scientiis aliis laedatur, qui primas habet. *So.* Permitto iam, cunctas in Homericæ mixtionis velut convallem quandam, eamque valde poëticam, confluere. *Pro.* Fluant. *So.* Rursus ad voluptatum fontem proficiscendum videtur. quando enim ipsas miscere cogitavimus, non quidem inter eas verae quaedam enatae nobis sunt: sed propter scientiæ totius amorem in idem concurrere scientias universas permisimus, prius quam voluptates. *Pro.* Vera loqueris. *So.* Est igitur tempus, ut de voluptatibus etiam consultemus, utrum & ipsae contentae omnes, an primae dumtaxat, ac verae sint admittendae. *Pro.* Permultum ad securitatem interest, primas verasque admittere. *So.* Harum ergo commercium admittatur. at quid deinceps? si quae necessariae sunt, num, quemadmodum & istic, haec quoque in mixtionem sunt accipiendae? *Pro.* Quid prohibet? necessariae nimirum. *So.* Si autem, quemadmodum artes omnes posse

- p. ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίσκασαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ
 ὅς ταυτὰ λέγωμεν περὶ τῶν ἡδονῶν· εἶπερ πάσας ἡδονὰς ἡδεσθαι
 a. διὰ βίου, συμφέρον τε ἡμῖν ἐσι καὶ ἀβλαβές ἅπασι, πάσας
 ξυγκρατέου. ΠΡΩ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγωμεν;
 καὶ πῶς ποιῶμεν; ΣΩ. Οὐχ ἡμᾶς, ᾧ Πρώταρχε, διερωτᾶν
 χρῆ, τὰς ἡδονὰς δὲ αὐτὰς καὶ τὰς Φρονήσεις, διαπυθου-
 b. μένους τὸ τοιούδε ἀλλήλων πέρι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡ
 φίλοι (εἴτε ἡδονὰς ὑμᾶς χρῆ προσαγορεύειν, εἴτε ἄλλω ἔτι-
 οῦν ὀνόματι) μῶν οὐκ ἂν δέξαισθε οἰκεῖν μετὰ Φρονήσεως
 πάσης, ἢ χωρὶς τοῦ Φρονεῖν; Οἶμαι μὲν πρὸς ταῦτα τὸδ' αὐ-
 τὰς ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι,
 καθάπερ ἔμπροσθεν ἐρρήθη, τὸ μόνον καὶ ἔρημον εἰλικρινές
 εἶναι τι γένος, οὔτε πάνυ τι δυνατὸν, οὔτ' ὠφέλιμον πάντων
 c. γε μὴν ἡγούμεθα γενῶν ἀριστον ἐν ἀντ' ἐνός συνοικεῖν ἡμῖν,
 τὸ τοῦ γινώσκειν τὰ ἄλλὰ τε πάντα, καὶ αὖ τὴν αὐτὴν
 ἡμῶν, τελέως εἰς δύναμιν ἐκάστην. ΠΡΩ. Καὶ καλῶς γε εἰρή-
 κατε τανῦν, Φήσομεν. ΣΩ. Ὅρθῶς. πάλιν τοῦτον μετὰ τοῦτο
 τὴν Φρόνησιν καὶ τὸν νοῦν ἀνερωτητέον, ἄρ' ἡδονῶν τι προσ-

innocuum & utile in vita esse constitit, ita nunc de volupta-
 tibus constet, videlicet quod omnibus frui innocuum & utile
 sit, forte erunt omnes omnibus immiscendae. quid ad haec?
Pro. Qua ratione de his loquemur? & quomodo agemus? *So.*
 Non a nobis, Protarche, tale aliquid, sed ab ipsis voluptati-
 bus & scientiis quaerendum. *Pro.* Quid istud? *So.* O amice,
 (sive voluptates, sive alio quodam nomine appellare vos de-
 cet,) utrum eligitis cum omni sapientia congregari, an esse seor-
 sum a sapientia? Reor equidem, hoc illas necessario responsu-
 ras. *Pro.* Quid? *So.* Quod, quemadmodum in superioribus
 dictum est, nec possibile neque utile est, genus aliquod purum,
 seorsum solitariumque esse. omnium vero generum optimum,
 si unum uni comparatur, nobis fore putamus genus ipsum,
 quo tum cetera omnia, tum etiam singulae nostrae vires per-
 fectae noscuntur. *Pro.* Et recte quidem respondiisse illas, meri-
 to confitebimur. *So.* Restat, ut mentem & sapientiam rogemus,

δειῶθε ἐν τῇ ξυγκράσει; φαῖμεν ἄν' αὖ τὸν νοῦν τε καὶ τὴν
 φρόνησιν ἀνερωτῶντες, ποίῳν, φαῖμεν ἄν' ἴσως, ἡδονῶν;
 ΠΡΩ. Εἰκόσ. ΣΩ. Ὁ δὲ γ' ἡμέτερος λόγος μετὰ τοῦτ' ἐστὶν d.
 ὁδε πρὸς ταῖς ἀληθέσιν ἐκείναις ἡδοναῖς, φήσομεν, ἄρ' ἐτι
 προσδεῖσθ' ὑμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς
 σφοδροτάτας; καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; (ἴσως φαῖεν ἄν) αἱ
 γ' ἐμποδίσματα τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχὰς, ἐν αἷς
 οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονὰς καὶ γίγνεσθαι
 τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τὰ τε γιγνώμενα ἡμῶν τέκνα,
 ὥστοπολὺ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι δια- e.
 φθείρουσιν. ἄλλας τε ἡδονὰς, ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς, ὡς εἶπες
 σχεδὸν, οἰκείας ἡμῖν νόμιζε' καὶ πρὸς ταύτας, τὰς μεθ'
 ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς
 ὁπόσαι καθάπερ θεοῦ ὁπαδοὶ γιγνώμεναι, αὐτῇ ξυνακολου-
 θοῦσι πάντῃ ταύτας μιγνύντας δ' αἰεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ
 τῆς ἄλλης κακίας ἐπομένους, πολλή που ἄλογία τῷ νῶ μιγ-
 νύναι τὸν βουλόμενον ὀτικαλλίστην ἰδόντα καὶ ἀσασιασοτάτην

cum ipsa mixtione quodammodo voluptatibus egere dicamus,
 qualibus praecipue voluptatibus egeant. *Pro. Merito. So.* No-
 stra vero posthac interrogatio talis erit: Utrum praeter illas
 veras voluptates vobis opus est vehementissimarum maxima-
 rumque voluptatum commercio? Forte sic illae respondebunt:
 Et quo pacto, o Socrates? hae namque impedimenta nobis
 innumerabilia praebent. animas siquidem, quas incolimus, vo-
 luptates furiosae perturbant, nec adolescere nos permittunt,
 nostrasque progenies ut plurimum per negligentiam oblivione
 illata omnino corrumpunt. Alias autem voluptates veras ac
 puras, quas ipse narraſti, ferme nobis domesticas arbitrare: ac
 praeter istas, illas insuper, quae cum sanitate & temperantia
 ceterisque virtutibus capiuntur. Has enim, quae virtutis, tan-
 quam deae cuiusdam, pedissequae sunt, libenter admittimus.
 quae vero cum dementia, & alia improbitate congregiuntur,
 eas menti miscere absurdum est, si quisquam pulcherrimam
 illam cernens concordemque mixtionem atque temperiem, in ea

- p. μίξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ παρᾶσθαι, τί ποτε ἐν τε
 64
 a. ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθὸν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐ-
 τὴν εἶναι ποτε μαυτευτέον. ἄρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ
 ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνή-
 μης καὶ δόξης ὁρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ρηθέντα; ΠΡΩ.
 Παντάπασι μὲν οὔν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον
 καὶ οὐκ ἄλλως ἂν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἐν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον;
 b. ΣΩ. ὦ μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, οὐκ ἂν ποτε τοῦτο ἀληθῶς
 γίγνοιτο, οὐδ' ἂν γενόμενον εἶη. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἂν; ΣΩ.
 Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴτινος ἐτι προσδεῖ τῇ συγκράτει ταύτῃ, λέ-
 γετε σὺ καὶ Φίληβος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καθαπερὶ κόσμος τις
 ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμφύχου σώματος, ὃ νῦν λόγος
 ἀπειργάσθαι φαίνεται. ΠΡΩ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρα-
 τες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. ΣΩ. Ἄρ' οὔν ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ
 c. ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκίσεως ἐφεσάναι τῆς τοῦ
 τοιοῦτου λέγοντες, ἴσως ὁρθὸν ἂν τινα τρόπον φαῖμεν; ΠΡΩ.
 Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμικώτατον
 ἅμα καὶ μάλισ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γε-

perdiscere, quid & in homine & in universo suapte natura bonum sit, quaeve ipsius idea existat, divinare velit. An non sapienter, & tanquam sui compotem, mentem haec, & de se ipsa, & de memoria rectaque opinione respondere dicemus? *Pro.* Omnino quidem. *So.* Atqui & hoc necessarium est: nec unquam aliter fieri posset. *Pro.* Quid istud? *So.* Cui veritatem non miscemus, nunquam id verum aut fieret aut factum esset. *Pro.* Quo enim modo? *So.* Nullo. verum si quid huic mixtioni ulterius deest, dicite tu & Philebus. mihi enim tanquam mundus quidam incorporeus, animato corpori pulchre dominaturus, fermo hic peractus fuisse videtur. *Pro.* Mihi quoque, o Socrates, idem videri scito. *So.* Nonne si boni ipsius, ac talis quidem vestibulum aedium nos nuper ingressos esse dicamus, forsitan recte quodam modo profitebimur? *Pro.* Mihi sane videatur. *So.* Quid igitur in huiusmodi mixtione pretiosissimum, maximeque, cur constitutio haec omnibus gratissima sit, nobis

γυνάμει προσφιλή τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες,
 μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψώμεθα, εἴθ' ἡδονῇ εἶτε νῶ προσφυές τε καὶ
 οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ συνέζηκεν. ΠΡΩ. Ὁρθῶς. τοῦτο γὰρ
 εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν ἐστὶ ξυμφορώτατον. ΣΩ. Καὶ μὴν ξυμπά- d.
 σης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ πικρὸς
 ἀξία γίνεσθαι ἠτισοῦν ἢ τοπαράπαν οὐδενός. ΠΡΩ. Πῶς λέ-
 γεις; ΣΩ. Οὐδεὶς πῶ τοῦτο ἀνθρώπων ἀγνοεῖ. ΠΡΩ. Τὸ
 ποῖον; ΠΡΩ. Ὅτι μέτρον καὶ τῆς ξυμμέτρου φύσεως μὴ τυ-
 χοῦσα ἠτισοῦν καὶ ὀπωσοῦν ξύγκρασις πᾶσα, ἐξ ἀνάγκης
 ἀπόλλυσι τὰ τε κεραννύμενα καὶ πρώτην ἑαυτήν. οὐδὲ γὰρ
 κρᾶσις, ἀλλὰ τις ἄκρατος ξυμπεφορημένη ἀληθῶς ἡ τοιαύτη e.
 γίνεσθαι ἐκάσποτε ὄντως τοῖς κεντημένοις ξυμφορά. ΠΡΩ.
 Ἀληθέςατα. ΣΩ. Νῦν δὴ καταπέφευγεν ἡμᾶς ἡ τὰ γὰρ τοῦ
 δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν. μετριότης γὰρ καὶ ξυμμε-
 τρία, κάλλος δὴπου καὶ ἀρετὴ πανταχοῦ ξυμβαίνει γίνε-
 σθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀλήθειάν γε ἔφα-
 μεν αὐτοῖς ἐν τῇ κρᾶσει μεμίχθαι. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ.

in causa esse videtur? Si enim id noverimus, mox perpende-
 mus, voluptatine an menti cognatum magis propiusque in uni-
 verso consistat. *Pro.* Scite, id enim ad disceptationem nostram
 maxime conferet. *So.* Atqui nequaquam inventu difficile est,
 quae causa sit, ob quam mixtio quaeque vel plurimi vel mi-
 nimi facienda sit. *Pro.* Quo pacto inquis? *So.* Nullus hoc ho-
 minum ignorat. *Pro.* Quid hoc tandem? *So.* Quod quaecun-
 que & qualiscunque mixtio expers vel mensurae est, vel na-
 turae commensurati, necessario omnia quae mixta sunt, sed
 & se ipsam primo perdit. neque enim temperies haec est, sed
 quaedam intemperata congesta vere talis fit plerumque iis, qui
 re vera eam possident, calamitas. *Pro.* Vera loqueris. *So.* Nunc
 quidem nos ipsius boni potentia, in naturam pulchri se trans-
 ferens, clam fugit. mensura enim commensuratioque, pulchritu-
 do plane ac virtus ubique fit. *Pro.* Prorsus. *So.* Quin etiam ve-
 ritatem diximus ipsis in ea temperie commisceri. *Pro.* Omni-
 no. *So.* Quod si bonum ipsum una idea consequi non licet,

- ρ. Οὐκοῦν εἰ μὴ μιᾷ δυνάμεθα ἰδέα τὸ ἀγαθὸν τηρεῦσαι, σὺν
 65
 α. τρισὶ λαβόντες, κάλλει καὶ συμμετρίας καὶ ἀληθείας, λέγω-
 μεν ὡς τοῦτο οἷον ἐν ὀρθότατ' ἂν αἰτιασαίμεθ' ἂν τῶν ἐν τῇ
 ξυμμίξει καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἀγαθὸν ὄν, τοιαύτην αὐτὴν γε-
 γονέναι. ΠΡΩ. Ὅρθότατα μὲν οὔν. ΣΩ. Ἦδη τοίνυν, ὦ
 Πρώταρχε, ἱκανὸς ἡμῖν γένοιτ' ἂν ὅστισὺν κριτὴς ἡδονῆς τε
 β. τε καὶ τιμιώτερον ἐν ἀνθρώποις τέ ἐστι καὶ θεοῖς. ΠΡΩ. Δῆλον
 μὲν ὅμως δ' αὖ τῷ λόγῳ ἐπεξελεῖν βέλτιον. ΣΩ. Καθ' ἐν
 ἑκάστω τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρινώ-
 μεν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν, ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἑκάστω αὐτῶν ἀπο-
 νεμοῦμεν. ΠΡΩ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος περὶ
 λέγεις; ΣΩ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρ-
 χε καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ
 γ. ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχᾶν χρόνον, ἀποκρίναι σαυτῷ, πότερον
 ἡδονὴν ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθεία. ΠΡΩ. Τί δὲ χρόνου δεῖ;
 πολὺ γὰρ, οἴμαι, διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἀπάντων ἀλα-

faltem una cum tribus, pulchritudine, commensuratione, ve-
 ritate comprehendentes, dicamus id universum velut unum,
 causam eorum, quae in mixtione sunt, esse, & propter hoc,
 utputa quod bonum fit, mixtionem fieri talem. *Pro.* Recte ni-
 mium. *So.* Unusquisque iam, o Protarche, facile, arbitror, de
 sapientia & voluptate iudicabit, ultra earum optimo istī cogna-
 tior, & praestans magis & apud homines & apud Deos esse
 contingat. *Pro.* Constat quidem: attamen ratione id quoque
 dicendo percurrere praestabit. *So.* Secundum quodlibet igitur
 horum trium, de voluptate & sapientia iudicemus. videndum
 enim, utri unumquodque trium cognatius afferamus. *Pro.* Num
 de pulchritudine, veritate, mensuraque loqueris? *So.* Certe.
 Primum igitur veritatem sume, Protarche, cumque sumseris,
 ad tria iam respice, mentem, veritatem, & voluptatem: &
 postquam diu mature consideraveris, tibi ipsi responde, utrum
 voluptas an mens veritati sit propinquior. *Pro.* Quid diuturna
 meditatione opus est? multum enim, ut arbitror differunt. **Vo-**

ζονέσαστον. ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἱ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιорκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν ὡς, καθάπερ παιδῶν, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. νοῦς δὲ ἦτοι ταυτὸν καὶ ἀλήθεια, ἐστὶν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. ΣΩ. δ.
 Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡς οὕτως σκέψαι πότερον ἡδονὴ Φρονήσεως, ἢ Φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτῃται; ΠΡΩ. Εὐσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἂν τιναῖ νοῦ δὲ καὶ ἐπισήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἐν ποτε. ΣΩ. Καλῶς εἰρηκας. ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλείον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς e.
 γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς; ἢ τοῦναυτίον; ΠΡΩ.
 Ἄρ' οὖν Φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ᾧ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὐδ' ἔπαρ οὐτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῆ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνώμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον; ΣΩ.
 Ὅρθῶς. ΠΡΩ. Ἡδονὰς δὲ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς

luptas enim maxime omnium temeraria. fertur enim de venereis voluptatibus, quae ingentissimae omnium aestimantur, quod peierantibus illis, dii profus ignoscunt, quasi pueri quidam voluptates sint, nullius intelligentiae compotes. Mens autem aut idem est quod veritas, aut omnium certe simillima atque verissima. So. An posthac mensura illa moderatioque consideranda restat, voluptasne an sapientia eius sit capacior? Pro. Id quoque, quod nunc infers, exploratu perfacile est. Reor equidem, nihil voluptate, eiusque exultatione immoderatus inveniri posse: nihil contra, mente & scientia moderatius. So. Praeclare. verumtamen tertium quoque responde: Mensne pulchritudinis magis est particeps, an ipsa voluptas? quidve pulchrius? an mens voluptate, an contra? Pro. Mentem quidem & sapientiam, o Socrates, nemo unquam aut revera, aut falso, deformem vel vidit, vel aliquo pacto cogitavit, aut fuisse unquam, aut esse, aut deinde futuram. So. Recte. Pro. Si quem vero voluptatibus, praesertim maximis, fruentem advertimus,

- μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἠδόμενον ὄντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἰσχυρισμὸν ἐπόμενον ὀρῶντες, αὐτοὶ τε αἰσχυρῶμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὀτιμάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες· ὡς φῶς οὐ δέον ὄραῖν αὐτά. ΣΩ. Πάντη δὴ Φήσεις, ὦ Πρωταρχε, ὑπὸ τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἠδονὴ κτήμα οὐκ ἔστι πρῶτον, οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν πῆ περι μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὅποσα τοιαῦτα χρὴ νομίζειν τὴν αἰδίου εἰρησθῆαι φύσιν. ΠΡΩ. Φαίνεται οὖν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩ. Δεύτερον μὲν περι τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλειον καὶ ἰκανὸν, καὶ πάνθ' ὅποσα τῆς γενεᾶς ταύτης αὖ ἔστιν. ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἢ ἐμὴ μαυτεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεῖς, οὐκ ἂν μέγα τί τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ τέταρτα, αἰ τῆς ψυχῆς ἔθεμεν αὐτῆς, ἐπισήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἠδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩ. Τάχ' ἂν. ΣΩ. Πέμπτας τοίνυν, ὡς ἠδονὰς ἔθεμεν,

vel quod ridiculae vel quod obscenae sint, ipsi quidem erubescimus, atque celamus, noctis tenebris talia committentes, quasi sint diurni luminis indigna conspectu. *So.* Cunctis igitur, o Protarche, & per nuntios & voce praesenti declarato, quod voluptatis possessio neque primum est, neque secundum bonum: sed primum circa mensuram & moderatum, & opportunum, & quaecunque talia sempiternam quandam naturam sortita esse putare decet. *Pro.* Apparet utique ex iis, quae modo sunt dicta. *So.* Secundum deinde circa commensuratum & pulchrum, perfectum atque sufficiens, & quotcunque huius generis sunt. *Pro.* Videtur. *So.* Tertium, ut ipse vaticinor, si mentem sapientiamque posueris, haud procul a veritate discedes. *Pro.* Forte. *So.* Quarta vero sunt, quae ipsius animae propria posuimus, scientiae, & artes, opinionesque rectae: quae ideo tribus illis statim succedunt, quia bono sunt quam voluptas cognatiora. *Pro.* Forsitan. *So.* Quinto loco pone voluptates

ἀλύτους ὀρισάμενοι, καθάρως ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐ-
 τῆς ἐπισήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἐπομένους. ΠΡΩ. Ἴσως.
 ΣΩ. Ἐκτι δ' ἐν γενεᾷ, φησὶν Ὀρφεὺς, καταπαύσατε κόσ-
 μον αἰδῆς. ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν εκτι κα-
 ταπεπαυμένος εἶναι κρίσει. τὸ δὴ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν οὐδὲν λοι-
 πόν, πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρημένοις. ΠΡΩ.
 Οὐκοῦν χρῆ. ΣΩ. Ἴθι δὴ, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν
 διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. ΠΡΩ. Πρῶτον δὴ; ΣΩ.
 Φιλήβος τάγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παν-
 τελεῆ. ΠΡΩ. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρ-
 τιῶς τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ. Ναί. τὸ δέ
 γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν, ἅπερ νυνὶ διε-
 λήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλ-
 λά καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον, ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη
 ἂν μακρῷ βέλτιον τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.
 ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Ὑποπτεύω δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι
 πολλὰ, εἶπον, ὡς εἰ φανεῖν τὸ τούτοις ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ

cas, quas expertes molestiae definimus, quas puras nomina-
 bimus animae ipsius scientias, sensus autem sequentes. *Pro.*
Fortassis. So. In sexta vero progenie, inquit Orpheus, canti-
 lenae ornatum finite. Nostra quoque oratio in sexto iudicio
 finiri videtur. unde nihil deinceps nobis aliud restat, nisi ut
 dictis tanquam caput adhibeamus. *Pro.* Decet profecto. *So.*
 Tertio iam orationem eandem, conservatorem deum contestati,
 breviter percutramus. *Pro.* Qualem inquis? *So.* Philebus qui-
 dem inquit, omnem penitus voluptatem nobis ipsum bonum
 esse. *Pro.* Tertio, o Socrates, quemadmodum videtur, dice-
 bas paulo ante repetendam orationem esse. *So.* Hoc ipsum, quod
 autem post hoc sequitur, audiamus. equidem, quod modo dixi,
 orationem Philebi aliorumque innumerabilium considerans gra-
 viterque ferens, mentem longe meliorem potioreque homi-
 num vitae, quam voluptatem, contendere esse. *Pro.* Dicta haec
 sunt. *So.* Suspiciatus tamen esse & alia multa, intuli, quod si
 apparuerit aliquid ambobus hisce praestantius, pro mente ipsa

- τῶν δευτερείων νῶ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ
 p. καὶ δευτερείων σερήσοιτο. ΠΡΩ. Εἶπες γὰρ οὖν. ΣΩ. Καὶ
 67 a. μετὰ ταῦτά γε πάντων ἰκανώτατα τούτοις οὐδέτερον ἰκανὸν
 ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθέςατα. ΣΩ. Οὐκοῦν παντάπασι ἐν τού-
 τῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μήτοι τὰγα-
 δόν γε αὐτὸ μὴδ' ἕτερον αὐτοῦ εἶναι σερομένων αὐταρκειάς,
 καὶ τῆς τοῦ ἰκανοῦ καὶ τελείου δυλίμειας. ΠΡΩ. Ὀρθότατα.
 ΣΩ. Φανέντος δὲ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοις ἑκατέ-
 ρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφύεσερον
 b. πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέα. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ;
 ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν, ἦν νῦν ὁ λόγος ἀπε-
 φήνατο, γίγνοιτ' ἂν ἢ τῆς ἡδονῆς δύναμις. ΠΡΩ. Ἐοικε.
 ΣΩ. Πρῶτον δὲ γε οὐκ ἂν οἱ πάντες βῆδες τε καὶ ἵπποι καὶ
 τἄλλα ξύμπαντα θηρία φῶσί τῳ τὸ χαίρειν διώκειν οἷς πι-
 σεύοντες, ὥσπερ μάντις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ, κρῖνουσι τὰς ἡδο-
 νὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίσας εἶναι καὶ τοὺς θηρίων ἔρω-
 c. τας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον, ἢ τοὺς τῶν ἐν

adversus voluptatem de secunda sorte pugnarem, voluptasque
 secundis etiam honoribus spoliaretur. *Pro.* Haec quoque dixi-
 sti. *So.* Praeterea cum dixissem, bonum ipsum esse omnium
 sufficientissimum, neutrum ex iis tamen sufficiens esse consti-
 tit. *Pro.* Vera narras. *So.* Et cum in ea oratione nec mens nec
 voluptas sibi ipsi sufficientem perfectamque vim habere viderentur,
 neutram esse bonum ipsum apparuit. *Pro.* Recte admodum.
So. Quin etiam cum tertium quiddam utraque melius esse constaret,
 mens utique longo quodam intervallo propin-
 quior potiori superantique ideae, quam voluptas, eluxit. *Pro.*
 Quidni? *So.* Ergo nonne quintum gradum ex ea sententia,
 quam praesens iudicium protulit, voluptatis potentia fortiretur?
Pro. Videtur. *So.* Primum tamen voluptati locum omnes
 boves darent, & equi, & ferae denique omnes: quibus plu-
 rimi fidem, haud secus quam augures avibus, habentes, vo-
 luptates ad bene vivendum potissimas omnium arbitrantur:
 ferarumque amores, locupletiores testes asserunt, quam tot

Μούση φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἐκάστοτε λόγων. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρήσθαι σοι νῦν ἤδη φαμέν ἅπαντες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με. ΠΡΩ. Σμικρὸν ἔτι λοιπὸν, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπαρεῖς πρότερος ἡμῶν ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

ΤΕΛΟΣ ΦΙΛΗΒΟΥ.

responsa philosophorum. *Pro.* Verissima, o Socrates, te narasse cuncti fatemur. *So.* Nonne ergo me iam dimittitis? *Pro.* Exiguum adhuc quiddam restat, o Socrates: neque enim prior tu quidem discedes: ego vero quae restant, in memoriam tibi reducam.

FINIS PHILEBI.

M E N Ω N

W E N D E

M E N O N

H

Π Ε Ρ Ι Α Ρ Ε Τ Η Σ.

Πειραστικός.

M E N O

SIVE

D E V I R T U T E.

Exploratorius, sive tentandi causa institutus.

A R G U M E N T U M.

Quid Virtus sit, & quomodo nobis adsit, differitur. Virtus est affectio sive habitus animae, quo potentia naturalis eius, quam optime suum opus exercet: exercet autem, cum ad finem suum dirigitur. Virtutum species plures sunt, pro virium animae actuumque diversitate: nimirum sapientia, quae ad mentem: scientia & prudentia, quae ad rationem: opinio recta seu sagacitas, quae ad phantasiam: iustitia & liberalitas, quae ad voluntatem: fortitudo ac pedissequae eius, quae ad vim irascibilem: continentia & temperantia, quae ad concupiscibilem referuntur. Hae vero omnes virtutes diversis quidem rationibus habentur, sed ita tamen ut nulla succedat, nisi divini numinis efficacia accesserit, qua nimirum homines virtute instruantur.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΜΕΝΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΑΙΣ ΜΕΝΩΝΟΣ,

ΑΝΥΤΟΣ.

- Ε**ΧΕΙΣ μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἄρα διδασκτὸν ἡ ἀρετὴ; **Α**
 ρ. οὐ διδασκτὸν, ἀλλ' ἀσκητὸν; ἢ οὔτε ἀσκητὸν, οὔτε μαθητὸν.
 α. ἀλλὰ φύσει παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρό-
 πῳ; **ΣΩ.** ὦ Μένων, προτοῦ μὲν Θετταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν
 ἐν τοῖς Ἑλλησι, καὶ ἐδουμάζοντο ἐφ' ἵππικῇ τε καὶ πλούτῳ,
 β. νῦν δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ οὐχ ἦκιστα οἱ τοῦ
 σοῦ ἐταίρου Ἀρισίππου πολῖται τοῦ Λαρισσαίου. τούτου δὲ
 ἡμῖν αἰτίος ἐστὶ Γοργίας. ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πόλιν, ἐρα-
 σῆς ἐπὶ σοφίᾳ εἴληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώτους (ὧν ὁ σὸς
 ἐρασιῆς ἐστὶν Ἀρισίππος) καὶ τῶν ἄλλων Θετταλῶν. καὶ δὴ
 καὶ τοῦτο τὸ ἔδος ὑμᾶς εἴθικεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρε-
 πῶς ἀποκρίνεσθαι ἑάν τις τι ἔρηται, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς εἰδόμε-

DIALOGI PERSONAE

MENO, SOCRATES, PUER MENONIS,

ANYTUS.

POΤΕΣΝΕ mihi ostendere, Socrates, doceri virtus possit,
 necne: an exercitatione potius acquiratur? aut num fortasse
 nec doctrina, nec usu hominibus comparetur: sed ipsa na-
 tura, vel alio quopiam modo, hominibus insit? *So.* Haecenus,
 ο Μενο, Thessalici homines inter Graecos illustres, tum eque-
 stri facultate, tum etiam divitiis, habiti sunt: nunc autem, ut
 mihi videtur, & sapientiae nomine: ac nihilo etiam minus ami-
 ci tui Aristippi Larissaei concives. Atque eius quidem rei auc-
 tor vobis Gorgias existit: qui in urbem vestram profectus,
 amicos sibi ob sapientiam comparavit cum Thessalicorum,
 tum maxime Alevadarum primos, ex quibus amicus tuus Ari-
 stippus originem ducit. Quamobrem sic vos Gorgias assuefe-
 cit, ut intrepide & alto animo interrogantibus respondeatis,

τας' ἄτε καὶ αὐτὸς παρέχων αὐτὸν ἐρωτᾷ τῶν Ἑλλήνων c.
 τῷ βουλομένῳ ὅ, τι ἂν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ
 ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δὲ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέση-
 κεν ὡσπερ αὐχμὸς τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ
 τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἢ σοφία. εἰ γοῦν τινα P.
 ἐθέλεις οὕτως ἔρεσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται, 71
 καὶ ἐρεῖ, ὦ ξένε, κινδυνεύω σοὶ δοκεῖν μακάριός τις εἶναι a.
 ἀρετῆν γοῦν, εἴτε διδακτὸν, εἴθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίνεται εἰ-
 δέναι ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω, εἴτε διδακτὸν, εἴτε μὴ διδακτὸν,
 εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτὸ ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τοπαράπαν ἀρετῆ, τυγ-
 χάνῳ εἰδῶς. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω συμ-
 πένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος, καὶ ἐμαυτὸν b.
 καταμέμφομαι, ὡς οὐκ εἰδῶς περὶ ἀρετῆς τοπαράπαν ὃ δὲ
 μὴ οἶδα τί ἐστὶ, πῶς ἂν ὁποῖόν γέ τι, εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοὶ οἷον-
 τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκῃ τοπαράπαν ὅστις ἐστὶ,
 τοῦτο εἰδέναι, εἴτε καλὸς, εἴτε πλούσιος, εἴτε καὶ γενναῖός
 ἐστιν; εἴτε καὶ τᾶναντία τούτων δοκεῖ σοὶ οἷοντ' εἶναι; MEN.
 Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ' ὅ, τι ἀρετῆ

quemadmodum scientes decet: quippe & ipse concedebat Graecorum cuique, rogare quidquid quisque vellet, ac nemini non respondebat. Nobis vero, o amice Meno, contrarium contigit: siquidem sapientia nostra quodammodo iam exaruit, atque ex his locis ad vos divertisse videtur. Itaque si quem nostrorum hominum hoc pacto perconteris, nemo erit qui non rideat ac dicat: O hospes, forte tibi beatus quidam videor, ac nosse, utrum doctrina, an alia quadam ratione virtus hominibus comparetur. ego vero usque adeo ab hac cognitione absum, ut plane nec quid ipsa sit virtus intelligam. Atqui ipse quoque, o Meno, sic affectus sum: in eadem quippe paupertate animi, qua & concives mei, versor, ac me ipsum saepe accuso, utpote quid sit virtus penitus ignorans. Cum vero quid sit nesciam, quonam pacto qualis sit norim? Aut tibi fieri posse videtur, ut qui nullo modo quis Meno sit, norit, utrum bonus, dives, generosus, an contra sit, norit? Men. Mihi qui-

- c. ἐξίν οἶσθα; ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλαμεν;
 ΣΩ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἐταῖρε· ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλω πω
 ἐνέτυχον εἰδότε, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. ΜΕΝ. Τί δέ; Γοργία οὐκ
 ἐνέτυχες ὅτε ἐνθάδε ἦν; ΣΩ. Ἐγώ γε. ΜΕΝ. Εἴτα οὐκ
 ἐδόκει σοι εἰδέναι; ΣΩ. Οὐ πάνυ εἰμι μνήμων, ὦ Μέναι·
 ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ'
 ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε, καὶ σὺ ἂν ἐκεῖνος ἔλεγεν. ἀνάμνησον σοί.
 d. με πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ μὴ βούλει, αὐτὸς εἰπέ. δοκεῖ γὰρ δήπου
 σοὶ ἄπερ ἐκεῖνω. ΜΕΝ. Ἐμοί γε. ΣΩ. Ἐκεῖνον μὲν τοίνυν
 ἔωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεσι· σὺ δὲ αὐτὸς, ὦ, πρὸς θεῶν, Μένων,
 τί φῆς ἀρετὴν εἶναι; εἶπὸν, καὶ μὴ Φθουήσης· ἵνα εὐτυχέ-
 σατον ψεῦσμα ἐφευσμένος ὦ, ἂν Φανῆς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ
 Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκῶς μηδενὶ πάποτε εἰδότε ἐντετυχημέ-
 ναι. ΜΕΝ. Ἄλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον
 e. μὲν, εἰ βούλει, ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥάδιον· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς
 ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττον-

dem nequaquam. At vero ipse revera, o Socrates, quid sit
 virtus ignoras? Istane de te domum renuntiabimus? So. Non
 id quaeso solum, Meno, domi dices: verum etiam, quod nul-
 lum unquam, ut mihi quidem videtur, hoc scientem nactus
 sim. Men. Nunquamne igitur Gorgiam, cum hic commoraretur,
 convenisti? So. Equidem. Men. An haec ignorare tibi visus
 est? So. Haud fatis, o Meno, memini: ideoque, quid tum mi-
 hi visum fuerit, in praesentia referre nequeo. Sed forte & ille
 novit, & tu quid ille docuerit, tenes. revoca igitur mihi, quae
 dicebat, in memoriam: aut, si minus id placet, tute ipse declara-
 nam tibi forsitan cum illo convenit. Men. Convenit equidem
 So. Eum igitur, cum absit, omittere. ipse vero, o Meno
 dic, per deos obsecro, quid esse virtutem existimes: dic, in
 quam, nec invidias: ut fortunati cuiusdam mendacii redar-
 guar; si quidem tu & Gorgias id nosse videamini, ego ver-
 nemini unquam hoc scienti occurrisse dicam. Men. At, o So-
 crates, nequaquam difficile est id dicere: & primo quidem,
 habet, quae viri sit virtus. Haec plane est, ad civilium reru

τα, τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς, κακῶς· καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. εἰ δὲ βούλει, γυναικὸς ἀρετὴν οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σῶζουσάν τε τὰ ἔνδον, καὶ κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός. καὶ ἄλλη ἐστὶ παιδὸς ἀρετὴ, καὶ θηλείας, καὶ ἀρρένης, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός· εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου εἰ δὲ βούλει, δούλου. καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταί εἰσι ὥστε οὐκ ἀπο-^{P.}
μα εἰπεῖν ἀρετῆς περὶ ὅ, τι ἐστὶ. καὶ δ' ἐκάστην γὰρ τῶν πρά-⁷²
ξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν, πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστω ἡμῶν ἢ ἀρε-^{α.}
τῇ ἐστὶ. ὡσαύτως δὲ, οἶμαι, ὧ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία. ΣΩ.
Πολλῇ γέ τιμι εὐτυχία ἔοικα κεχρηῆσθαι, ὦ Μένων, εἰ μίαν
ζητῶν ἀρετὴν, σμῆνός τι ἀνεύρηκα ἀρετῶν παρά σοι κειμέ-
νων. ἀτὰρ, ὦ Μένων, κατὰ ταύτην τὴν εἰκόνα τὴν περὶ τὰ
σμῆνη, εἰ μου ἐρομένου μελίττης περὶ οὐσίας ὅ, τι ποτ' ἐστὶ, ^{b.}
πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἔλεγεσ αὐτὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω
μοι, εἰ σε ἠρόμην, ἄρα τούτῳ φῆς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς

administrationem sufficientem esse, iisque tractandis amicos
vivare, inimicos laedere: nec non diligenter cavere, ne quid
sive tale aliquando patiatur. Quod si ulterius, quae sit mulieris
virtus, nosse requiris, neque id arduum erit. est enim mulie-
ris virtus, domum recte gubernare, dum curat domestica, vi-
rique obedit. Alia quoque virtus est pueri, feminaeque, &
asculi, & viri iam aetate gravis: nec non liberi, si velis,
a, & alia item, si velis, servi. atque aliae permultae vir-
tutes sunt. quamobrem haud deest, quod de virtute dicamus.
Eimvero in unaquaque actione atque aetate, ad unumquod-
que opus singulis hominibus virtus adest. Totidem praeterea
& de vitio, o Socrates, ut arbitror, dici possent. So. Non
parum mihi videor fortunatus, o Meno, si quidem unam vir-
tutem investigans, examen quoddam virtutum apud te ha-
bitatum reperi. Verumtamen, o Meno, si eadem examinis
similitudine percontanti mihi, quae sit apis substantia, multi-
plici earum esse substantias respondisses: ego vero iterum
te rogem, Numquid eas multas, & varias, inter seque differe-

- εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλήλων τῷ μελίττας εἶναι; ἢ τούτῳ μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλῶ δὲ τῷ; ὅσον, ἢ κάλλει, ἢ μεγέθει, ἢ ἄλλῳ τῷ τῶν τοιούτων; εἶπε τί ἂν ἀπεκρίνω, οὕτως ἐρωτηθεῖς; **MEN.** Τοῦτ' ἐγώ γε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν, ἢ μελίτται εἰσιν, ἢ ἑτέρα τῆς ἑτέρας. **ΣΩ.** Εἰ οὖν εἶπον μετὰ
- c.** ταῦτα, τοῦτο τοῖνυν μοι αὐτὸ εἶπε, ὦ Μένων ὦ οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλὰ ταυτὸν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῆς εἶναι; εἶχες δὴ που ἂν τι μοι εἰπεῖν; **MEN.** Ἐγώ γε. **ΣΩ.** Οὗτο δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, καὶ εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ εἰσι, ἔν γέ τι εἶδος ταυτὸν ἅπασαι ἔχουσι δι' ὃ εἰσιν ἀρεταί' εἰς τὸ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινοῦμενον τῷ ἐρωτῆσαντι, ἐκεῖνο δηλώσαι ὃ τυγχάνει οὔσα ἀρετῆ. ἢ οὐ μαν
- d.** θάνεις ὃ, τι λέγω; **MEN.** Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μὲν τοι ὡς βούλομαι γέ πω κατέχω τὸ ἐρωτώμενον. **ΣΩ.** Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοὶ οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἀλλῆ μὲ ἀνδρὸς εἶναι, ἀλλῆ δὲ γυναικὸς, καὶ τῶν ἄλλων; ἢ καὶ περὶ ὑγιείας, καὶ περὶ μεγέθους, καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἀλλῆ μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοὶ εἶναι ὑγίεια, ἀλλῆ δὲ, γυναικὸς; ἢ ταυτι

rentes eo esse dicis, quo apes sunt: an alio quopiam, veli pulchritudine, vel magnitudine, aut alio quopiam? quid, inquam, sic interroganti potissimum responderes? *Men.* Quid eo quod apes sunt, minime inter se differunt. *So.* Et si post haec rogem, Quid ergo est, o Meno, quo nihil intese differunt, sed idem sunt cunctae? *Habes quod responds?* *Men.* Habeo profecto. *So.* Eadem itaque ratione virtutes, quantum multae atque variae sunt, unam tamen speciem quandam in omnibus eandem habent, qua virtutes existunt, in tam respicere decet eum, qui responsurus sit interroganti cuiquam, quid virtus sit. Tenes quid dicam? *Men.* Intelligere veor: nondum tamen, ut vellem, quod quaeris plane comprehendo. *So.* Utrum vero circa virtutem id solum, o Meno, tibi videtur, aliam quidem viri esse, aliam mulieris, & aliam in quorum: an etiam circa sanitatem, magnitudinemque, & robur eodem modo, ut alia quidem viri sanitas sit, mulier alia?

πανταχῆ εἶδος ἔστιν, ἔάνπερ ὑγίεια ἦ, ἔάν τε ἐν ἀνδρὶ, ἔάν τε ἐν ἄλλῳ ὄψωυν ἦ; **MEN.** Ἡ αὐτὴ μοι δοκεῖ ὑγίειά τε εἶναι **e.** καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. **ΣΩ.** Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺς; ἔάν περ ἰσχυρὰ γυνὴ ἦ, τῷ αὐτῷ εἶδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχυρῷ ἰσχυρὰ ἔσαι; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ, τοῦτο λέγω, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχυρὸς εἶναι, ἢ ἰσχυρὸς, ἔάν τε ἐν ἀνδρὶ ἦ, ἔάν τε ἐν γυναικί. ἢ δοκεῖ τι σοὶ διαφέρειν; **MEN.** Οὐκ ἔμοιγε. **ΣΩ.** Ἡ δὲ ἀρετὴ **p.** πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἔάν τε ἐν παιδί ἦ, ἔάν τε ἐν ⁷³πρεσβύτῃ, ἔάν τε ἐν γυναικί, ἔάν τε ἐν ἀνδρὶ; **MEN.** Ἐμοιγέ πως δοκεῖ, ὧ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. **ΣΩ.** Τί δέ; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες, πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δὲ, οἰκίαν; **MEN.** Ἐγώ γε. **ΣΩ.** Ἄρ' οὖν οἴοντε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν, ἢ οἰκίαν, ἢ ἄλλο ὀτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα; **MEN.** Οὐ δῆτα. **ΣΩ.** **b.** Οὐκοῦν ἄνπερ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη διοικήσουσιν; **MEN.** Ἀνάγκη. **ΣΩ.** Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφοτέροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ

an potius eadem ubique fanitatis species est, si quidem fanitas sit, seu viro, sive mulieri, sive alteri cuicunque adsit? *Men.* Eadem mihi fanitas & viri simul & mulieris esse videtur. *So.* Nonne igitur, si quidem robusta sit femina, eadem specie roboris robusta erit? cum enim Eadem dico, nihil differt, qua robur, ut robur sit, seu viro, seu mulieri insit. num tibi differre quidquam videtur? *Men.* Minime. *So.* Ergo & virtus, ut virtus sit, interestne aliquid, iuvenem, an senem, an virum, an feminam ornet? *Men.* Mihi quidem, o Socrates, hoc ceterorum simile nequaquam esse videtur. *So.* Nonne viri virtutem esse dixisti, recte rempublicam gubernare: mulieris vero donum? *Men.* Dixi equidem. *So.* An potest quisquam civitatem, vel domum, aut aliquid aliud recte disponere, nisi temperate ac iuste disponat? *Men.* Non certe. *So.* Nonne si temperate iusteque instituunt, temperantia iustitiaque instituent? *Men.* Necessesse est. *So.* Utrisque igitur tam vir, quam mulier, indiget, si boni futuri sint, temperantia scilicet atque

- ἢ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. MEN. Φαί-
νονται. ΣΩ. Τί δέ; παῖς καὶ πρεσβύτες, μῶν ἀκόλαστοι ὄντες
καὶ ἀδικοὶ, ἀγαθοὶ ἂν ποτε γένοιτο; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
- c. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι; MEN. Ναί. ΣΩ. Πάντες ἄρ'
ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοὶ εἰσι. τῶν αὐτῶν γὰρ τυ-
χόντες, ἀγαθοὶ γίνονται. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκ ἂν δὴ
που, εἶγε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ
ἀγαθοὶ ἦσαν. MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ αὐτὴ
ἀρετὴ πάντων ἐστὶ, πειρῶ εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι τί αὐτὸ
Φησὶ Γοργίας εἶναι, καὶ σὺ μετ' ἐκείνου. MEN. Τί ἄλλο γ'
ἢ ἄρχειν οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἶπερ ἔν γέ τι ζητεῖς
- d. κατὰ πάντων. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ' ἄρα καὶ παιδὸς
ἀρετὴ ἡ αὐτὴ, ὧ Μένων; καὶ δούλου, ἄρχειν οἷωτε εἶναι τοῦ
δεσπότη; καὶ δοκεῖ σοι ἔτι ἂν δούλος εἶναι ὁ ἄρχων; MEN.
Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ὧ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκὸς, ὧ ἄρι-
σε. ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει ἄρχειν φῆς οἷόντ' εἶναι. οὐ προσ-
θήσομεν αὐτόσε τὸ δικαίως, ἀδίκως δὲ μὴ; MEN. Οἶμαι
ἔγωγε. ἢ γὰρ δικαιοσύνη, ὧ Σώκρατες, ἀρετὴ ἐστὶ. ΣΩ. Πό-

iustitia. Men. Apparet. So. Quid vero puer ac fenex, quate-
nus intemperati & iniusti sunt, num boni fient? Men. Ne-
quaquam. So. At dum temperati & iusti? Men. Ita. So. Uni-
versi igitur homines eadem ratione boni fiunt. nam eorun-
dem participatione boni semper efficiuntur. Men. Videtur. So.
Nunquam eadem ratione boni sint, ni illorum virtus sit ea-
dem? Men. Nunquam. So. Quoniam ergo eadem virtus est
omnium, conare in memoriam reducere, quidnam hoc esse
Gorgias dixerit, ac tu una confenseris. Men. Quidnam aliud,
quam praeesse hominibus posse? si quid unum in omnibus
exigis. So. Requiro equidem. attamen eademne pueri & servi
virtus erit, o Meno, praeesse posse domino? ac vicetur tibi
etiam tum servus esse, cum imperat? Men. Haud certe mihi
videtur, o Socrates. So. Neque enim isthuc, optimi vir, fas
esset. Sed hoc rursus considera, utrum dominari posse ali-
quem putas, si iuste praeesse dicamus: iniuste vero. nequa-

τερον ἀρετῆ, ὦ Μένων, ἢ ἀρετὴ τις; MEN. Πῶς τοῦτο λέ- e.
 γεις; ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὄτουσῶν. οἷον, εἰ βούλει, τρογγυλό-
 τητος πέρι, εἴποιμι ἂν ἔγωγε ὅτι σχῆμά τι ἐστίν· οὐχ οὕτως
 ἀπλῶς ὅτι σχῆμα. διὰ ταῦτα δὲ οὕτως ἂν εἴποιμι, ὅτι καὶ
 ἄλλα ἐστὶ σχήματα. MEN. Ὅρθῶς γε λέγων σύ. ἐπεὶ καὶ
 ἐγὼ λέγω οὐ μόνον δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἶναι ἀρε-
 τὰς. ΣΩ. Τίνας ταύτας εἰπέ· οἷον καὶ ἐγὼ σοι εἴποιμι ἂν καὶ P.
 ἄλλα σχήματα, εἴγε κελεύεις· καὶ σὺ οὖν ἐμοὶ εἰπέ ἄλλας 74
 ἀρετὰς. MEN. Ἡ ἀνδρία τοίνυν ἐμοίγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι, a.
 καὶ σωφροσύνη, καὶ σοφία, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἄλλαι
 πάμπολλαι. ΣΩ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταυτὸν πεπόνθαμεν. πολ-
 λὰς αὖ εὐρήκαμεν ἀρετὰς, μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ
 νῦν δὴ τὴν δὲ μίαν, ἢ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμε-
 θα ἀνευρεῖν. MEN. Οὐ γὰρ δύναμαι πω, ὦ Σώκρατες, ὡς b.
 σὺ ζητεῖς, μίαν ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς
 ἄλλοις. ΣΩ. Εἰκότως γε. ἀλλ' ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός
 τ' ὦ, ἡμᾶς προσβιβάσαι. μαυθάνεις γὰρ που ὅτι οὕτως ἔχει

quam. Men. Puto equidem. iustitia enim virtus est. So. Utrum
 virtus, o Meno, an virtus quaedam? Men. Quo pacto id
 ais? So. Quemadmodum de quovis alio. ut ecce de rotun-
 ditate, figuram quandam esse, dicerem, non simpliciter figu-
 ram. ob eam sane causam ita loquerer, quia aliae quoque fi-
 gurae praeter rotunditatem sunt. Men. Recte inquis. Atqui &
 ipse non iustitiam tantum, verum alias quoque virtutes esse
 dico. So. At quas dicis alias, explica obsecro. equidem si me
 de aliis figuris interrogasses, utique respondissem: itaque tu
 quae sint aliae virtutes, ostende. Men. Fortitudo igitur mihi
 videtur esse virtus, temperantia, sapientia, magnificentia,
 ceteraeque permultae. So. In idem recidimus. multas rursus
 virtutes, dum quaerimus unam, invenimus, sed alio pacto:
 unam vero, quae per omnes diffunditur, reperire nequimus.
 Men. Nondum queo, o Socrates, quod quaeris, unam in
 omnibus virtutem, quemadmodum in ceteris, assequi. So. Non
 abs re quidem. at ego, si modo potuero, perducere nos co-

- περὶ παντός. εἴτις σε ἀνέροιτο τοῦτο ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστὶ σχῆμα, ὡς Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι σφρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἄπερ ἐγὼ, πότερον σχῆμα ἢ σφρογγυλότης ἐστίν, ἢ σχῆμά τι, εἶπες δὴ που ἂν ὅτι σχῆμά τι; MEN. Πάννυ
 c. γε. ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε προσαιηρώτα σὲ ὅποια, ἔλεγες ἂν; MEN. Ἐγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρητο ὃ, τι ἐστὶ, καὶ εἰπόντος σου ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκόν, χρῶμά ἐστίν, ἢ χρῶμά τι, εἶπες ἂν ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; MEN. Ἐγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέ-
 d. γειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἦττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὡσπερ ἐγὼ, μετήγει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα ἄλλα μὴ μοι οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐνὶ τινὶ προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῆς οὐδὲν αὐτῶν ὃ, τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις,

nabor. Videtne sic in cunctis contingere, si quis a te petat idem, quod modo dicebam, quid figura sit, ac tu quod sit rotunditas responderes: & ille tibi, quae & ego, inferret, utrum rotunditas sit figura, an figura quaedam, an non illi diceres, figuram quandam esse? Men. Prorsus. So. Nonne ob id, quod aliae quoque figurae sunt? Men. Ita. So. Quod si quales illae sint quaerat, e vestigio respondebis? Men. Equidem. So. Quin etiam si de colore similiter quid sit quaerat, & tu quod albedo sit dicas: ac ille sic deinde roget, utrum albedo color sit, an color quidam: inferretne colorem quendam ob hoc esse, quod alii quoque colores reperiantur? Men. Maxime. So. Si iterum colores ceteros referre iusserit, narrabis utique & alios multos, qui nihilo minus, quam albedo, colores sint? Men. Narrabo. So. Quid si ille sic, ut ego nunc, sermone progrediatur, dicatque, quod in multa semper recidamus, quod ille fieri nequaquam permittat: cumque haec multa uno nomine nuncupes, dicasque omnia figuram esse, inter se contraria sint li-

ὃ, τι ἐστὶ τοῦτο ὃ οὐδὲν ἦττον κατέχει τὸ σρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῆς τὸ σρογγύλον σχῆμα εἶναι, ἢ τὸ εὐθύ ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; MEN. e. Ἐφωγε. ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῆς τὸ σρογγύλον εἶναι σρογγύλον, ἢ εὐθύ; οὐδὲ τὸ εὐθύ, εὐθύ, ἢ σρογγύλον; MEN. Οὐ δῆπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῆς εἶναι τὸ σρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. MEN. Ἀληθεῖ λέγεις. ΣΩ. Τί ποτε οὖν τοῦτο οὗ τοῦτο ὀνομά ἐστι τὸ σχῆμα, πειρῶ λέγειν. εἰ οὖν τῷ ἐρωτῶντι οὕτως ἢ περὶ σχήματος ἢ περὶ χρώματος, εἶπες ὅτι ἀλλ' οὐδὲ μανθάνω ἔγωγε ὃ, τι βούλει, ὦ ἄνθρωπε, οὐδὲ οἶδα ὃ, τι λέγεις; ἴσως ἂν ἔθαύμασε, καὶ εἶπεν, οὐ μανθάνεις ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταυτὸν; ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις, ὦ Μένων, ἔχοις ἂν εἰπεῖν, εἴ τις ἐρωτῶ τί ἐσιν ἐπὶ τῷ σρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταυτὸν ἐπὶ πᾶσι; πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα καὶ γένηταί σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν. MEN. Μὴ ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ. b.

cet : hoc autem, quod non minus rotundum contineat, quam rectum, quam quidem figuram nominas, & nihilo magis rotundum, quam rectum, figuram esse tu dicis. an sic dicis? Men. Sic plane. So. Cum ita dicas, inquam, numquid rotundum magis rotundum, quam rectum, aut rectum magis rectum, quam rotundum esse dicis? Men. Non certe, o Socrates. So. Verumtamen asseris rotundum nihil magis figuram esse, quam rectum; neque rectum magis, quam rotundum. Men. Vera narras. So. Quid igitur sit, cui figura nomen competit, declarare enitere. Si itaque sic percontanti de figura sive colore, te nequaquam intelligere quid ipse velit, respondeas: vehementer admiretur, arbitror, ac dicat, An non intelligis, quod in iis omnibus idem quaero? Non habeas, o Meno, quod dicas, si quis quaerat, quid in rotundo sit ac recto, & ceteris quas figuras appellas, in omnibus idem? Explica quaeso, ut hoc pacto ad disputationem virtutis te pares. Men.

- ΣΩ. Βούλει σοὶ χαρίσωμαι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐδελή-
σεις οὖν καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς; ΜΕΝ. Ἐγω-
γε. ΣΩ. Προθυμητέον τοίνυν. ἄξιον γάρ. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρώμεθα σοὶ εἰπεῖν τί ἐστὶ σχῆμα. σκόπει
οὖν εἰ τόδε ἀποδέχη αὐτὸ εἶναι. ἔσω γὰρ δὴ ἡμῖν τοῦτο τὸ
σχῆμα, ὃ μόνου τῶν ὄντων τυγχάνει χρώματι ἀεὶ ἐπόμενον.
- c. *ικανῶς σοι; ἢ ἄλλως πως ζητεῖς; ἐγὼ γὰρ καὶ οὕτως ἀγα-
πῶν εἰ μοι ἀρετὴν εἶποις.* ΜΕΝ. Ἄλλὰ τοῦτό γε εὐηδες,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΜΕΝ. Ὅτι σχῆμά που ἐστὶ,
κατὰ τὸν σὸν λόγον, ὃ ἀεὶ χροῶν ἔπεται. ΣΩ. Εἶεν. ΜΕΝ.
Εἰ δὲ δὴ τὴν χροῶν τις μὴ φαίη εἶδέναι, ἀλλὰ ὡσαύτως
ἀποροῖ ὡσπερ περὶ τοῦ σχήματος, τί ἂν οἶε σοὶ ἀποκειρισθαι;
ΣΩ. Τάληθι ἐγωγε. καὶ εἰ μὲν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ
ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν, ὃ ἐρόμενος, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὅτι
- d. *ἐμοὶ μὲν εἴρηται εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς λέγω, σὸν ἔργον λαμβά-
νειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δὲ, ὡσπερ ἐγὼ τε καὶ σὺ νυνὶ
φίλοι ὄντες, βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πραότε-*

Nequaquam: sed ipse, o Socrates, ediffere. So. Visne tibi gratificer? Men. Omnino. So. Vis tu contra virtutis quaestionem deinde solvere? Men. Equidem. So. Expediendum iam est. decet enim. Men. Et maxime quidem. So. Age experiamur, quid figura sit, exprimere. & vide, utrum istud admittas. Esto itaque id nobis figura, quod solum ex omnibus semper colorem sequitur. Satisne tibi hoc est, an forte aliud exigis? Ego enim fat habeam, si ita virtutem ipsam mihi ostendas. Men. At istud absurdum quiddam est, o Socrates. So. Quamobrem? Men. Quoniam figura secundum rationem tuam est, quae semper colorem sequitur. Si ergo colorem quis nosse negaret, eodem modo quo circa figuram dubitans, quid illi potissimum responderes? So. Vera equidem. nam si qui roget, sapientum illorum & contentiosorum ac litigantium aliquis sit, respondeam utique me dixisse. quod si minus recte dixi, ad te nunc attinet respondere, ac mea dicta refutare. Sin autem, quemadmodum nos sumus, illi amici sint,

ρόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔσι δὲ ἴσως τὸ δια-
 λεκτικώτερον, μὴ μόνον ἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι'
 ἐκείνων ἂν ἂν προσομολογῆ εἶδέναι ὃ ἐρωτώμενος. πειράσο-
 μαι δὴ καὶ ἐγὼ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι τελευτὴν
 καλεῖς τι, τοιόνδε λέγων ὅου πέρας καὶ ἔσχατον; πάντα ε-
 ταῦτα, ταυτὸν τι λέγω. ἴσως δ' ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέ-
 ροιτο. ἀλλὰ σύ γε που καλεῖς πεπεράσθαι τι καὶ τετελευτη-
 κέναι; τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποιήσῃ. ΜΕΝ.
 Ἄλλὰ καλῶ καὶ οἶμαι μαυθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δ' ἐπί-
 πεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὖ, σερεδν, ὅου ταῦτα τὰ ἐν ^{ρι}
 γεωμετρίας; ΜΕΝ. Ἐγώ γε καλῶ. ΣΩ. Ἦδη τοίνυν ἂν ⁷⁶
 μαυθάνοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω. κατὰ γὰρ παντὸς ^α
 σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ σερεδν περαίνει, τοῦτ' εἶναι
 σχῆμα ὅπερ ἂν συλλαβῶν εἴποιμι σερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι.
 ΜΕΝ. Τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὑβριζή-
 γ' εἶ, ὦ Μένων. ἀνδρὶ πρεσβύτη πράγματα προστάττεις
 ἀποκρίνεσθαι αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεῖς εἰπεῖν ὃ, τι ^β

velintque tantum disputare, decet profecto mitius, & magis
 dialectico more respondere. Est autem fortasse dialecticum
 magis, non modo verum proferre, sed iis illud rationibus ap-
 probare, quas & ille, qui rogat, plane se nosse fateatur. Hoc
 itaque more nunc tecum differendo uti conabor. Dic ergo,
 num finem appellas terminum quendam, atque extremum?
 haec enim omnia velut idem profero: forte vero Prodicus
 iis tanquam differentibus uteretur. Tu autem num dicis ter-
 minari aliquid atque finiri? nihil quippe diversum iis verbis
 intelligo. Men. Dico sane: & quod ais, intelligere arbitror.
 So. Et planum aliquid vocas, & solidum aliud, cuiusmodi
 quae in Geometria tractantur? Men. Voco equidem. So. Iam
 igitur, quid figuram esse dicam, ex iis percipies. in omni quip-
 pe figura id assero, figuram esse id, in quod solidum definit:
 atque ut summam dicam, figuram appello solidi terminum.
 Men. Colorem vero quid vocas, o Socrates? So. Haud aequum
 facis, o Meno. homini iam seni onus imponis respondendi

- ποτὲ λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. MEN. Ἄλλ' ἐπειδὴ μοι σὺ τοῦτ' εἶπης, ὦ Σώκρατες, ἐρῶ σοι. ΣΩ. Κἄν κατακεκαλυμμένος τις γνοίῃ, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου, ὅτι καλὸς εἶ, καὶ ἐρασαί σοι ἔτι εἰσί. MEN. Τί δὴ; ΣΩ. Ὅτι οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐπιτάττεις ἐν τοῖς λόγοις ὅπερ ποιῶσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ὥρᾳ ᾧσι. καὶ ἅμα
- c. ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας, ὅτι εἰμὶ ἡττων τῶν καλῶν. χαριῶμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι. MEN. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ἢ ἂν σὺ μάλισα ἀκολουθήσῃς; MEN. Βούλομαι. πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Οὐκοῦν λέγετε ἀπορροᾶς τινὰς τῶν ὄντων κατὰ Ἐμπεδοκλέα; MEN. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀπορροαὶ πορεύονται; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τῶν ἀπορροῶν τὰς μὲν ἀρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ,
- d. ἐλάττους ἢ μείζους εἶναι; MEN. Ἐσι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι; MEN. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ σύνης ὅ, τι λέγω, ἔφη Πίνδαρος. ἐσι γὰρ χροᾶ, ἀπορροῆ

tibi: ipse autem memor quid Gorgias virtutem esse dixerit, definire minime vis. Men. At postquam tu mihi hoc declaraveris, o Socrates, tibi illud referam. So. Etiam absconditus hic aliquis, & loquentem tantummodo te audiens, intelligat, pulchrum esse te, & amatoribus non carentem. Men. Quid ita? So. Quod nihil quam continuo in sermone imperitas, quod facere delicati isti, & formae fiducia adhuc tyrannidem exercentes, solent. simul ita de me statuis forsitan, inferiorem elegantibus illis esse. Gratificabor itaque tibi, & respondebo. Men. Gratificare, obsecro. So. Visne tibi secundum Gorgiam respondeam? sic maxime assentieris? Men. Quidni velim? So. Nonne defluxus quidam secundum Empedoclem a rebus manare dicuntur? Men. Et maxime quidem. So. Ac pori, id est, meatus, in quos & per quos etiam defluxus huiusmodi manant? Men. Omnino. So. Ex defluxibus autem quosdam poris quibusdam congruere, quosdam minores, aut maiores esse. Men. Sic est. So. Numquid & visum aliquid vocas? Men. Voco.

σχημάτων ὄφει σύμμετρος καὶ αἰσθητός. MEN. "Αρισα μοὶ δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν εἰρηκέναι. ΣΩ. "Ἴσως γάρ σοι κατὰ συνήθειαν εἴρηται. καὶ ἅμα, οἶμαι, ἐννοεῖς ὅ τι ἔχοις ἂν ἐξ αὐτῆς εἰπεῖν, καὶ φωνῆν, ὅ ἐστι, καὶ ὄσμην, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων. MEN. Πάνυ μὲν ε. οὔν. ΣΩ. Τραγικὴ γάρ ἐστιν, ὦ Μένων, ἡ ἀπόκρισις. ὥστε ἀρέσκει σοὶ μᾶλλον ἢ ἡ περὶ τοῦ σχήματος. MEN. "Ἐμοιγε. ΣΩ. "Ἄλλ' οὐκ ἐστιν, ὦ παῖ' Ἀλεξιδήμου, ὡς ἐγὼ ἑμαυτὸν πειθῶ ἀλλ' ἐκεῖνη βελτίων. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοι δόξαι, εἰ μὴ, ὡσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμέναις τε καὶ μυηθεῖς. MEN. "Ἀλλὰ περιμένοιμ' ἂν, ὦ Σώκρατες, εἰ μοι πολλὰ τοιαῦτα λέγοις. P. ΣΩ. "Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐδὲν ἀπολείψω, καὶ σοῦ ἕνεκα 77 a. καὶ ἑμαυτοῦ, λέγων τοιαῦτα ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ ὅς τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. ἀλλ' ἴθι δὴ πειρῶ καὶ σὺ ἔμοι τὴν ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπῶν ἀρετῆς πέρι, ὅ, τι ἐστὶ καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἐνός (ὅπερ φασὶ τοὺς συντρί-

So. Ex iis iam quid velim, ut ait Pindarus, accipe. Est enim color defluxus quidam figurarum, visui congruens, atque sensibilis. Men. Optime mihi, o Socrates, respondisse videris. So. Forte quia quae solitus es audire, nunc responsum est tibi, & simul advertis, quod ex hac responsione facile etiam definire queas, quid vox, quid odor sit, ceteraque huiusmodi plurima. Men. Prorsus. So. Atqui tragica, o Meno, ista responsio est: ideoque tibi magis, quam figurae definitio, placeat. Men. Mihi vero. So. At mihi quidem, o Alexidemi fili, minime persuadeo: est enim illa altera melior: ac, puto, neque tibi ista placebit, nisi forsan, quod heri dicebas, abeundum tibi est ad mysteria: sed mane, atque hic mysteriis initiare. Men. Manerem, o Socrates, si huiusmodi multa diceres. So. Nihil utique praetermittam, quin talia quaedam & tui simul, & mei gratia, dicam. vereor tamen, ne minus possim huiusmodi plurima dicere. Ceterum iam ad promissa servanda nobis accingere, ac in commune, quid virtus sit, ex-

- βοντάς τι ἐκάστῳτε οἱ σκώπτοντες) ἀλλὰ ἐάσας ὄλην καὶ ὑγιᾶ,
 β. εἰπέ τί ἐστὶν ἀρετή. τὰ δὲ γε παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἴλη-
 φας. MEN. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι,
 καθάπερ ὁ ποιητὴς λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνασθαι.
 καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω ἀρετὴν, ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν, δυνα-
 τὸν εἶναι πορίζεσθαι. ΣΩ. Ἐὰν λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυ-
 μοῦντα, ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; MEN. Μάλιστα γε.
 ΣΩ. Ἐὰν ὡς ἦντων τινῶν οἱ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἐτέρων
 γ. δὲ οἱ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγα-
 θῶν ἐπιθυμεῖν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ τινες τῶν
 κακῶν; MEN. Ναί. ΣΩ. Οἴόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι,
 λέγεις, ἢ καὶ γιγνώσκοντες ὅτι κακὰ ἐστὶν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν
 αὐτῶν; MEN. Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἡ γὰρ δοκεῖ
 τις σοί, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακὰ ἐστὶν, ὅμως
 ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; MEN. Μάλιστα. ΣΩ. Τί ἐπιθυμεῖν λέ-
 γεις; ἢ γενέσθαι αὐτῶ; MEN. Γενέσθαι. τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ.
 δ. Πότερον ἠγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκείνον ᾧ ἂν γένηται,

prime: nec, ut fecisti haec, unum in multa discerpas, quod
 iaci in eos solet, qui idem ubique inculcant: sed integram
 atque sanam relinque, & dic tandem quid virtus sit, exempla ve-
 ro a me accepisti. Men. Videtur itaque mihi, o Socrates, vir-
 tus esse, ut poeta inquit, Gaudere honestis, ac posse. Atque
 ego id ipsum virtutem voco, honesta quidem appetere, eaque
 consequi posse. So. Num honesta cupientem, bona cupere
 dicis? Men. Omnino. So. Numquid ita loqueris, quasi sint
 nonnulli, qui bona cupiant; quidam vero, qui mala? Men. Im-
 mo. So. Non omnes igitur, o optime vir, bona tibi appete-
 re videntur? Men. Mihi nequaquam. So. Quidam itaque ma-
 la? Men. Ita. So. An ita dicis, quasi quae mala sint, bona
 esse opinentur: aut etiam noscentes quod mala sint, nihilomi-
 nus illa cupiunt? Men. Utrumque aio. So. An censet aliquem
 cognoscentem mala, quod mala sint, illa tamen appetere? Men.
 Arbitror. So. Quid autem exoptare hunc dicis? num, haec
 sibi adesse? Men. Adesse sane, nam quid aliud optet? So.

ἢ γινώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν πικρῇ; MEN. Εἰσὶ μὲν οἳ ἠγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἳ γινώσκοντες ὅτι βλάπτει. ΣΩ. Ἡ καὶ δοκοῦσί σοι γινώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακὰ ἐσιν, οἳ ἠγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὔτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, οἳ ἀγνοοῦντες αὐτὰ, ἀλλὰ ἐκείνων ἃ ὦντο ἀγαθὰ εἶναι. ἐσι δὲ ταῦτά γε κακὰ. ὥστε οἳ ε. ἀγνοοῦντες αὐτὰ, καὶ οἴομενοι ἀγαθὰ εἶναι, δηλοῦντι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὐ; MEN. Κινδυνεύουσιν οὔτοι γε. ΣΩ. Τί δέ; οἳ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὡς φῆς σὺ, ἠγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκείνον ᾧ ἂν γίνηται, γινώσκουσι δὴ πού ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἄλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὔτοι οἶονται ἀθλίους P. εἶναι καθόσον βλάπτονται; MEN. Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. ΣΩ. 78 a. Τοὺς δὲ ἀθλίους, οὐ κακοδαίμονας; MEN. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἐσιν οὖν ὅστις βούλεται ἀθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; MEN. Οὐ μοι δοκεῖ, ᾧ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα βούλεται,

Utrum qui mala desiderat, mala esse cognoscens, prodesse cum adsint, existimat? an unumquodque potius sua praesentia laedere? Men. Sunt certe, qui mala prodesse putent: nec desunt, qui obesse cognoscant. So. Videntur tibi mala nosse quod mala sint, qui mala prodesse cuiquam opinantur? Men. Haud sane id mihi videtur. So. Ex his igitur patet, eos non appetere mala, qui illa minime norint, sed illa potius, quae bona esse putarint, cum tamen mala sint. quapropter ignorant illa, bonaque existimantes, perspicuum est bona potius exoptare. an non? Men. Sic isti se habere videntur. So. At vero qui mala quidem affectant, ut ipse inquis, eaque cuiunque accidunt, obesse censent: noruntne quod illorum praesentia laedentur? Men. Necessario sequitur. So. Quid vero laesos homines, nonne isti miseros esse, quatenus laesi sunt, opinantur? Men. Hoc quoque necessarium. So. Miseros autem nonne infelices? Men. Reor equidem. So. Estne aliquis, qui miser & infelix esse velit? Men. Non videtur. So. Nemo

ὦ Μένων, τὰ κακὰ οὐδεὶς εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τῶν κακῶν καὶ
 b. κτᾶσθαι; MEN. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακὰ. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ ἔλεγεσθε ὅτι ἐστὶν ἢ ἀρετὴ βούλεσθαι τε τὰγαθὰ καὶ δύνασθαι; MEN. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου λεχθέντος, τὸ μὲν βούλεσθαι πᾶσιν ὑπάρχει καὶ ταύτη γε οὐδὲν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου βελτίων; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι εἴπερ ἐστὶ βελτίων ἄλλος ἄλλου, κατὰ τὸ δύνασθαι ἂν εἴη ἀμεινών. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτ' ἐστὶν ἄρα, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν
 c. σὸν λόγον ἀρετὴν, δύναμις τοῦ πορίζεσθαι τὰγαθὰ. MEN. Παντάπασι μοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχειν ὡς σὺ νῦν ὑπολαμβάνεις. ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τοῦτο εἰ ἀληθὲς λέγεις. Ἴσως γὰρ ἂν εὔ λέγοις. τὸ τὰγαθὰ φῆς οἶόντ' εἶναι πορίζεσθαι, ἀρετὴν εἶναι; MEN. Ἐγωγε. ΣΩ. Ἀγαθὰ δὲ καλεῖς οὐχὶ οἶον ὑγίειάν τε καὶ πλοῦτόν; καὶ χρυσίον λέγω καὶ ἀργύριον κτᾶσθαι, καὶ τιμὰς ἐν πόλει καὶ ἀρχάς; μὴ ἄλλ' ἄτ-

igitur mala vult, si quidem talis esse minime velit. nam quid aliud est esse miserum, quam cupere mala, in eaque incurere? Men. Vera loqui videris, o Socrates: nemo enim vult mala. So. Nonne paulo ante dixisti, virtutem esse, bona velle ac posse? Men. Dixi equidem. So. An non ex eo, quod dictum est, voluntas quidem ipsa omnibus adest, atque hac ratione alius alio melior non est? Men. Apparet. So. Ergo si quidem est alius alio melior, nec id secundum voluntatem, sequitur, ut secundum potentiam fit melior. Men. Sequitur. So. Secundum igitur rationem tuam, hoc est virtus, bonorum comparandorum potestas. Men. Sic prorsus se habere videtur, ut nunc accipis. So. Animadvertamus itaque, utrum id vere afferas, necne. forte enim bene loqueris. Dic igitur, bona adipisci posse, virtutem esse dicis? Men. Isthuc ipsum. So. Bona vero nonne haec vocas, ceu sanitatem, divitias, aurumque & argentum plurimum possidere, honoribus praeterea & magistratibus in republica fungi? num alia quaedam

τα λέγεις τὰγαθὰ ἢ τὰ τοιαῦτα; MEN. Οὐκ ἄλλὰ πάντα λέγω τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Εἶεν. χρυσίον δὲ δὴ καὶ ἀργύριον d. πορίζεσθαι, ἀρετὴ ἐστίν, ὡς φησι Μένων, ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως πατρικὸς ξένος. πότερον προστίθης τὶ τούτῳ τῷ πόρῳ, ὃ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὀσίως; ἢ οὐδὲν σοι διαφέρει; ἀλλὰ καὶ ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζεται, ὁμοίως σὺ αὐτὰ ἀρετὴν καλεῖς; MEN. Οὐ δὴ που, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν. ΣΩ. Πάντως δήπου δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ πόρῳ δικαιοσύνην, ἢ σωφροσύνην, ἢ ὀσιότητα προσεῖναι, ἢ ἄλλό τι μόνον ἀρετῆς· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔσαι ἀρετὴ, καίπερ ἐκπορίζουσα τὰγα- e. θά. MEN. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτο' ἄν; ΣΩ. Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν μὴ δίκαιον ἦ, μήτε αὐτῷ, μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ αὐτὴ ἐστίν ἢ ἀπορία; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, ἢ ἡ ἀπορία, ἀρετὴ ἄν εἴη ἀλλὰ, ὡς ἔοικεν, ὃ μὲν ἄν μετὰ δικαιοσύνης γίγνηται, ἀρετὴ ἔσαι ὃ δ' ἄν ἄνευ πάντων τῶν τοιούτων, κακία. MEN. Δοκεῖ μοι ἀναγ-

p.
79.
a.

praeter ista bona nuncupas? Men. Nequaquam, sed omnia bona huiusmodi esse dico. So. Eia, aurum atque argentum acquirere virtus est, ut inquit Meno, magni regis patrius hofes. Utrum vero addis huic lucro, o Meno, iuste ac sancte lucrari? an nihil interest, sed etsi iniuste quis ista possidet, nihilominus quaestum huiusmodi virtutem vocas? Men. Nequaquam, o Socrates, sed vitium. So. Omnino igitur, ut videtur, huic acquisitioni, iustitiae, vel temperantiae, vel sanctitatis, aut alterius virtutis praesentia opus est: alioquin virtus minime erit, quamvis bona sibi vindicet. Men. Qui enim sine iis virtus existat? So. At non suppeditare aurum & argentum, quando minime iustum fit, aut sibi, aut alteri, neque etiam virtus est haec egestas? Men. Videtur. So. Nihilominus igitur horum bonorum copia virtus erit, quam inopia. Vtrum, ut videtur, quodcumque cum iustitia fit, virtus est: quod autem absque illa eiusque similibus, pravitas. Men. Videtur mihi necessarium esse quod dicis. So. Nonne unum-

- καῖον εἶναι ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων ἕκασον ὀλίγον πρότερον μόνιον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι τὴν δικαιοσύνην, καὶ σωφροσύνην, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρὸς με. ΜΕΝ. Τί δὴ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ ἄρτι δεηθέντος σοῦ μὴ καταγύνναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετὴν, καὶ δόντος παραδείγματα καθ' ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν ἡμέλησας, λέγεις δέ μοι
- b. ὅτι ἀρετὴ ἐστὶν οἷόντ' εἶναι τὰγαθὰ πόριζεσθαι μετὰ δικαιοσύνης· τοῦτο δὲ φῆς μόνιον ἀρετῆς εἶναι. ΜΕΝ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν συμβαίνει, ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττειν ὃ, τι ἂν πράττοις, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι. τὴν γὰρ δικαιοσύνην μόνιον φῆς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκασα τούτων. ΜΕΝ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγω; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ δεηθέντος ὄλην εἶπεῖν τὴν ἀρετὴν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ δεῖ σ' εἶπεῖν ὃ, τι ἐστὶ πᾶσαν δὲ φῆς πρᾶξι ἀρετὴν εἶναι, ἕάνπερ μετὰ
- c. μορίου ἀρετῆς πράττηται. ὡσπερ εἰρηκῶς ὃ, τι ἀρετὴ ἐστὶ τὸ ὅλον, καὶ ἤδη γνωσομένου ἐμοῦ, καὶ ἐὰν σὺ κατακερματίζῃς αὐτὴν κατὰ μέρη. δεῖ οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐμοὶ δι-

quodque horum paulo ante virtutis partem esse diximus, iustitiam, & temperantiam, ceteraque huiusmodi? Men. Diximus plane. So. Siccine, o Meno, me deludis? Men. Quisquam haec, o Socrates? So. Quoniam cum te orassem, ne amplius virtutem conscinderes, neve discerperes, & exempla respondendi dedissem, hoc neglecto virtutem esse dicis, bona cum iustitia comparare posse: iustitiam vero virtutis partem esse confessus es. Men. Sic est. So. Nonne efficitur ex iis, quae iam concessisti, virtutem esse, agere cum parte virtutis, quidquid agitur? Iustitiam enim & huiusmodi singula virtutis particulas confiteris. Men. Quid tum? So. Quia cum rogassem, ut totam ipsam virtutem ostenderes, quid ipsa sit, nullo modo explicuisti: omnem vero actionem, quaecunque cum parte virtutis fit, virtutem esse dixisti: quasi quid tota virtus sit, exeris, atque ipse intelligere tum queam, si abs te in partiulas dividatur. Eadem igitur quaestio rursus, o Meno, tibi sbo-

κεῖ, τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ὦ φίλε Μένων, τί ἐσιν ἀρετή. ἢ μετὰ μορίου ἀρετῆς πᾶσα πράξις, ἀρετὴ ἂν εἴη; τοῦτο γὰρ ἐσι λέγειν, ὅταν λέγῃ τις ὅτι πᾶσα ἢ μετὰ δικαιοσύνης πρᾶξις, ἀρετὴ ἐσιν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι πάλιν δεῖσθαι τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως; ἀλλ' οἶετινὰ εἰδέναι μόριον ἀρετῆς ὃ, τι ἐσιν, αὐτὴν μὴ εἰδότα; **MEN.** Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. **ΣΩ.** Εἰ γὰρ καὶ μέμνησαι, ὅτ' ἐγὼ σοι ἄρτι ἀπεκρινάμην περὶ τοῦ σχήματος, ἀπεβάλλομεν που τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, τὴν διὰ τῶν ἐτι ζητουμένων καὶ μήπω ὠμολογημένων ἐπιχειροῦσαν ἀποκρίνεσθαι. **MEN.** Καὶ ὀρθῶς γε ἀπεβάλλομεν, ὦ Σώκρατες. **ΣΩ.** Μὴ τοίνυν, ὦ ἄρισε, μηδὲ σὺ ἐτι ζητουμένης ἀρετῆς ὅλης ὃ, τι ἐσι, οἴου διὰ τῶν ταύτης μορίων ἀποκρινόμενος δηλώσειν αὐτὴν ὄψοῦν, ἢ ἄλλο ὀτιοῦν τούτῳ τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγων ἄλλὰ πάλιν τῆς αὐτῆς δεήσεσθαι ἐρωτήσεως. τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις ἢ λέγεις; ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν; **MEN.** Ἐμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν. **ΣΩ.** Ἀπόκριται τοίνυν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, τί Φῆς ἀρετὴν εἶναι καὶ σὺ καὶ ὃ ἐταῖρός σου. **MEN.** ὦ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἐγώ γε πρὶν καὶ συγγενέσθαι σοί, ὅτι

ritur, quid virtus sit: si quidem omnis actio cum virtutis parte fit virtus. Id namque tunc dicitur, cum omnis actio cum iustitia virtus esse definitur. an non eadem iterum quaestione opus esse vides? num putas, quempiam virtutis partem aliquam nosse, qui totius naturam minime norit? *Men.* Non videtur. *So.* Si enim memineris quae in superioribus de figura tibi respondi, reiecimus utique responsionem illam, quae per ea fit, quibus ulteriori probatione opus est, necdum rata habentur. *Men.* Et merito quidem reiecimus. *So.* Neque tu igitur, o vir optime, cum quaeritur, quid ipsa in universum ac tota fit virtus, partes respondens, eam quaerentibus patefacias, neque aliud quidquam eodem modo respondens: sed rursus eadem interrogatione opus erit, quidnam virtus sit, de qua dicis ea, quae dicis. Num aliquid tibi dicere videor? *Men.* Mihi quidem probe loqui videris. *So.* Responde itaque iterum a principio, quid esse virtutem & tu & amicus ille tuus asseri-

- p. σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς
 80 ἀπορεῖν καὶ νῦν, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ Φαρ-
 a. μάττεις, καὶ ἀτεχνῶς κατεπάδεις, ὥστε μεσθὸν ἀπορίας γε-
 γονέναι. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σῶψαι,
 ὁμοίωτατος εἶναι τό, τε εἶδος καὶ τᾶλλα, ταύτη τῇ πλατεῖα
 νάρκη τῇ θαλαττίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη τὸν αἰεὶ πλησιάζοντα καὶ
 ἀπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν
 τι πεποιμέναι, ναρκᾶν. ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν
 b. καὶ τὸ σῶμα ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ, τι ἀποκρίνωμαί σοι.
 καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἶρηκα
 καὶ πρὸς πολλοὺς, καὶ πάνυ εὖ, ὥσγε ἐμαυτῶ ἐδόκουν· νῦν
 δὲ οὐδ' ὅ, τι ἐστὶ, τοπαράπαν ἔχω εἰπεῖν. καὶ μοι δοκεῖς εὖ
 βουλευέσθαι, οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε, οὐδ' ἀποδημῶν. εἰ γὰρ
 ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιεῖς, τάχ' ἂν ὡς γόνος ἀπαχ-
 θεῖης. ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ᾧ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτη

tis? Men. Audieram equidem, o Socrates, antequam te allo-
 querer, morem esse tuum nihil aliud quam dubitare, & aliis
 scrupulos dubitationum iniicere. & nunc quidem, ut mihi vi-
 deris, me praestigiis, & veneficiis incantationibusque pertur-
 bas, adeo ut ambiguitatis fim plenus. Ac mihi videris omni-
 no, si tamen te iocando mordere aliquantulum decet, quam
 simillimus esse tum forma, tum ceteris omnibus, latissimo illi
 pisce marino, qui Torpedo dicitur. ille siquidem hominem si-
 bi propinquantem tangentemque stupidum reddit. Tu quo-
 que nunc tale aliquid fecisse videris, ut me stupefacias. re-
 vera enim & animum simul & os stupidum habeo, haesito-
 que, nec quid tibi respondeam, invenio, quanquam decies &
 millies iam de virtute & multa & adversus quam plurimos,
 ut mihi visus sum, quam optime disputavi. at in praesentia
 nec etiam quid ipsa sit virtus, proferre ullo pacto valeo. Itaque
 caute tibi consuluisse te censeo, quod nunquam alio peregri-
 naris. nam si advena in aliena urbe haec ageres, utpote prae-
 stigiator quidam atque veneficus supplicio forsitan afficereris.
 So. Callidus es, o Meno, ac me propemodum nunc decepi-

σάς με. MEN. Τί μάλινα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Γιγνώσκω οὐ
 ἕνεκα μὲ εἰκασας. MEN. Τίνος δὴ οἶει; ΣΩ. Ἴνα σε ἀν- c.
 τεικάσω. ἐγὼ δὲ τόδε οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαί-
 ρουσιν εἰκαζόμενοι. λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς. καλαὶ γὰρ, οἶμαι,
 τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνας. ἀλλ' οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ δὲ
 εἰ μὲν ἢ νάρκη αὐτῇ ναρκῶσα, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖ
 ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μὴ, οὐ. οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς,
 τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπο-
 ρῶν, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς,
 ὃ ἔστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα· σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ἤδει- **δ**
 σθα πρὶν ἐμοῦ ἀψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδῶτι.
 ὅμως δὲ ἐδέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὃ, τι ποτέ
 ἐστίν. MEN. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο,
 ὃ μὴ οἶσθα τοπαράπαν ὃ, τί ἐστίν; ποῖον γὰρ ὦν οὐκ οἶσθα
 προθέμενος, ζητήσεις; ἢ, εἰ καὶ ὅτι μάλινα ἐντύχοις αὐτῷ,
 πῶς εἶσθαι ὃ, τι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ἤδεισθα; ΣΩ. Μαλὸν

fiti. Men. Quamobrem, o Socrates? So. Video enim iam, quam
 ob causam hac imagine me depingas. Men. Quid fuisse cau-
 sae arbitraris? So. Ut ipse quoque te contra depingam. viri
 enim honesto habitu praediti cum effinguntur, delectari so-
 lent: illud quippe conducit. honestorum enim honestae sunt
 & imagines. at ego personam tuam minime effingam. Equi-
 dem si piscis ille stupidus ipse alios reddit stupos, ei funa
 perfimilis: fecus autem minime. neque enim expeditus ipse,
 ceteros titubare compello: sed maxime omnium dubitans ego,
 dubitare alios quoque facio. Etenim in praesentia quid virtus
 sit, haud certe novi. tu tamen forte, priusquam mihi occur-
 reres, noveras: nunc vero ignoranti mihi similis evasisti. ve-
 rumtamen una tecum rem discutere hanc institui, quidve sit
 virtus investigare. Men. At quo tramite id investigabis, o So-
 crates, quod quidem omnino quid sit ignoras? quale enim ti-
 bi proponens, id quod ignoras inquirereres? aut etiamsi in il-
 lud incidas, quonam signo id quod ignoraveras, esse illud
 agnosces? So. Intelligo quid velis, o Meno. At tu animadver-

- e. οἷον βούλει λέγειν, ᾧ Μένων. ὁρᾷς τοῦτου ὡς ἐρισικὸν λόγον κατάγεις; ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὔτε γὰρ ἂν γε ὃ οἶδε ζητοῖ· (οἶδε γάρ· καὶ οὐδὲν δεῖ τῶγε τοιοῦτῳ ζητήσεως) οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὐδὲ γὰρ οἶδεν
- p. ὃ, τι ζητήσῃ. Οὐκ οὐκ καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὐ-
 81
 a. τος, ᾧ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε. ΜΕΝ. Ἐχεις λέγειν ὅπη; ΣΩ. Ἐγώγε. ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. ΜΕΝ. Τίνα λόγον λεγόντων; ΣΩ. Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. ΜΕΝ. Τίνα τοῦτου; καὶ τίνες οἱ λέγοντες; ΣΩ. Οἱ μὲν λέγοντες εἰσὶ τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερεῶν, ὅσοις μεμέληκε περὶ ἅν μεταχειρίζονται, λόγον οἷοις τ' εἶναι δίδοναι. λέγει δὲ καὶ Πίνδα-
- b. ρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεοὶ εἰσιν. ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν. ἀλλὰ σκοπεῖ, εἰ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. Φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον· καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν (ὃ δὲ ἀποθνήσκειν καλοῦσι) τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι· ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε. δεῖν δὲ διὰ ταῦτα ὡς

tisne, quam litigiosam argumentationem in medium adduxisti? quod videlicet homo, neque quod novit, neque quod ignorat, potest inquirere. Nam si noscit, nulla inquisitione opus est. Sed neque quod nescit, investigabit: non enim novit quid quaerat. Men. Nonne recte induci, o Socrates, hanc rationem existimas? So. Nequaquam. Men. Potesne dicere, cur tibi non placeat? So. Possum. id enim a viris & mulieribus divinarum rerum peritis quandoque percepi. Men. Quis istorum fermo? So. Verus, ut mihi videtur, atque praeclarus. Men. Quis, inquam, iste? & quinam testantur? So. Qui hoc asserunt, sancti viri sunt, ac sanctae etiam mulieres, quibuscunque cura exstitit, ut eorum quae profitentur rationem reddere possent. Tradit praeterea Pindarus, & ceteri, quicumque poetarum divini sunt, talia quaedam: quae adverte, quaeso, num vera tibi videantur. Ferunt enim, hominis animum immortalem esse: eumque tum decedere, quod quidem mori vocant: tum iterum redire: interire vero nunquam. quam ob causam vitam

δσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον. οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποιῶν παλαιοῦ πένθεος δέξεται, εἰς τὸν ὑπερθεὺς ἄλιον κείνων ἐνάτω ἔτει ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν. ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαθοὶ καὶ σθένει c. κραιπνοὶ, σοφία τε μέγιστοι ἄνδρες αὐξοῦνται ἕς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἦρωες ἀγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται. ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὔσα καὶ πολλάκις γεγонуῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ἄδου, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ, τι οὐ μεμαθήμεν. ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἶόντε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἄγε καὶ πρότερον ἠπίσατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενούς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν d: καλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι,) τάλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἕάν τις ἀνδρείος ἦ, καὶ μὴ ἀποκάμη ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μαυθάνειν, ἀνάμνησις ὅλον ἔστιν. οὐκ οὖν δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ. οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσῃε καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι ὅδε δὲ ἐργαστικούς

quam sanctissime agere monent. Quicumque enim antiquae miseriae poenas Proserpinae iam dederunt, iis illa ad supernum solem nono anno rursus animam reddit, quousque in reges, gloria, sagacitate, sapientiaque praestantes evadant. reliquum autem tempus sancti heroës inter homines vocantur. Cum ergo animus immortalis fit, ac saepius in hanc vitam redierit, videritque per saepe & quae in hac, & quae in alia vita sunt, omniaque perceperit: nihil utique restat, quin ipse didicerit. quam ob rem nihil mirum est, si eorum, quae ad virtutem & ad alia pertinent, reminisci possit, quippe cum olim illa cognoverit. Cum enim tota natura cognata fit ac sibimet consona, & animus cuncta didicerit, nihil prohibet hominem, unius cuiusdam reminiscentem, quam disciplinam vocant, reliqua omnia recuperare, si quis adeo constans sit, ut quaerendo minime fatigetur. quaerere igitur ac discere, reminiscencia est. Quapropter litigiosae illi argumentationi nequaquam credere decet. pigros enim nos quodammodo redderet. atque

- c. τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ. ὦ ἐγὼ πισεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ἀρετὴν ὅ, τι ἐστί. MEN. Ναι, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἀπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἦν καλοῦμεν μάθησιν; ἀνάμνησις ἐστίν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει; ΣΩ. Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς εἰ ἔχω σε διδάξαι ὅς οὐ Φημί διδαχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν ἵνα δὴ εὐθύς φαίνομαι αὐτὸς ἐμαυτῷ
- p. ⁸² τάναντία λέγων. MEN. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ
- a. πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ' εἴπωσ μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ὡσπερ λέγεις, ἐνδείξει. ΣΩ. Ἄλλ' ἐστὶ μὲν οὐ ῥάδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα. ἀλλὰ μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολουθῶν τουτῶνι τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὅντινα βούλει ἵνα ἐν τουτῶι σοὶ ἐπιδείξωμαι.
- b. MEN. Πάνυ γε δεῦρο πρόσελθε. ΣΩ. Ἐλλην μὲν ἐστίν, καὶ ἑλληνίζει; MEN. Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής. ΣΩ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἂν σοι φαίνηται, ἢ ἀναμνησκό-

adeo ea mollioribus hominibus mirifice placet. Ratio autem nostra solertes rerum investigatores efficit: qua ipse utpote vera fretus, una tecum quid sit virtus perscrutari desidero. *Men.* Immo, o Socrates, itane vero absolute id asseris, nos minime discere: quam vero disciplinam vocamus, eam reminiscantiam esse? potesne hoc ita esse me docere? *So.* In superioribus quoque, o Meno, te callidum esse dixi, & nunc rogas utrum docere te possim, cum ante nullam esse disciplinam, sed reminiscantiam, asseruerim: ut e vestigio mihi ipsi repugnare videar. *Men.* Per Iovem, o Socrates, non hoc instituebam, sed consuetudine potius quadam ita locutus sum. quod si qua ratione illud mihi ostendere potes, ostende obsecro. *So.* Haudquam facile est: tui tamen gratia conabor. Verum huc ad me unum aliquem, quem voles, ex multis qui te sequuntur, accerse, ut in eo demonstrationem hanc experiamur. *Men.* Libenter. heus tu, huc ades. *So.* Graecusne est, & Graece loquitur? *Men.* Et Graecus est, & in domo mea genitus atque educatus. *So.* Attende igitur, num illi in memoriam reducam, an

μενός, ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝ. Ἄλλὰ προσέξω. ΣΩ.
 Εἰπέ δὴ μοι, ὦ παῖ, γινώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι
 τοιοῦτόν ἐστι; ΠΑΙ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Ἐσιν οὖν τετράγωνον χω-
 ρίον, ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὐ-
 σας; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου
 ἐσιν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χω-
 ρίον καὶ μείζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν
 εἴη αὕτη ἢ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν, καὶ αὕτη δυοῖν πόσων ἂν εἴη
 ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἐν ταύτῃ, δυοῖν ποδοῖν, ταύ-
 τη δὲ, ἐνὸς ποδὸς μόνον, ἄλλοτι ἅπαξ ἦν ἂν δυοῖν ποδοῖν τὸ
 χωρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτη, ἄ-
 ἄλλό τι ἢ δις δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γίγνεται. ΣΩ. Δυοῖν
 ἔρα δις γίγνεται ποδῶν. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ
 δις δύο πόδες, λογιζάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρά-
 τες. ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλά-
 σιον, τοιοῦτον δέ; ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμὰς ὡσπερ τοῦ-
 το; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσαι ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ.
 ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρῶ μοι εἰπεῖν πηλίκη τις ἔσαι ἐκείνου ἢ γραμ-

doceam. Men. Attendam certe. So. Dic age, o puer, cognos-
 cisne hoc tale spatium quadrangulum esse? Pu. Equidem. So.
 Habent quadrangulus has omnes quatuor lineas aequales? Pu.
 Habet. So. An non & istas quae per medium protrahuntur,
 aequales habet? Pu. Et istas. So. Nonne & maior & minor
 esse potest? Pu. Potest. So. Si ergo sit hoc latus duorum pe-
 dum, & istud quoque duorum, quot pedum totum ipsum erit?
 Sic autem considera. Si latus hoc duorum esset pedum, illud
 vero unius, essetne plus quam semel duorum pedum hoc spa-
 tium? Pu. Semel. So. Quoniam vero alterum quoque latus
 duorum pedum est, num aliud quam bis duorum pedum fit?
 Pu. Isthuc ipsum. So. Duorum ergo bis pedum efficitur. Pu.
 Ita. So. Quotnam sunt bis duo pedes? computa. Pu. Qua-
 tuor. So. An non fieri potest spatium aliud ad hoc duplum,
 habens similiter omnes aequales lineas, quemadmodum istud
 habere vides? Pu. Prorsus. So. Quot pedum erit? Pu. Οκτώ.

- c. τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ. ὦ ἐγὼ πισεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ἀρετὴν ὅ, τι ἐστί. **MEN.** Ναι, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἀπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἦν καλοῦμεν μάθησιν; ἀνάμνησις ἐστίν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει; **ΣΩ.** Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς εἰ ἔχω σε διδάξαι ὅς οὐ Φημί διδάχην εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν ἵνα δὴ εὐθύς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ
- p. ⁸² τάναντία λέγων. **MEN.** Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ
- a. πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ' εἴπωσ μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ὡσπερ λέγεις, ἐνδείξει. **ΣΩ.** Ἄλλ' ἐστὶ μὲν οὐ ῥάδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα. ἀλλὰ μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολουθῶν τουτωνὶ τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὄντινα βούλει ἵνα ἐν τουτωνῷ σοὶ ἐπιδείξωμαι.
- b. **MEN.** Πάνυ γε δεῦρο πρόσελθε. **ΣΩ.** Ἐλλην μὲν ἐστίν, καὶ ἑλληνίζει; **MEN.** Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής. **ΣΩ.** Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἂν σοὶ φαίνηται, ἢ ἀναμνησκό-

adeo ea mollioribus hominibus mirifice placet. Ratio autem nostra solertes rerum investigatores efficit: qua ipse utpote vera fretus, una tecum quid sit virtus perscrutari desidero. *Men.* Immo, o Socrates, itane vero absolute id asseris, nos minime discere: quam vero disciplinam vocamus, eam reminiscenciam esse? potesne hoc ita esse me docere? *So.* In superioribus quoque, o Meno, te callidum esse dixi, & nunc rogas utrum docere te possim, cum ante nullam esse disciplinam, sed reminiscenciam, asseruerim: ut e vestigio mihi ipsi repugnare videar. *Men.* Per Iovem, o Socrates, non hoc instituebam, sed consuetudine potius quadam ita locutus sum. quod si qua ratione illud mihi ostendere potes, ostende obsecro. *So.* Haudquam facile est: tui tamen gratia conabor. Verum huc ad me unum aliquem, quem voles, ex multis qui te sequuntur, accerse, ut in eo demonstrationem hanc experiamur. *Men.* Libenter. heus tu, huc ades. *So.* Graecusne est, & Graece loquitur? *Men.* Et Graecus est, & in domo mea genitus atque educatus. *So.* Attende igitur, num illi in memoriam reducam, an

μενός, ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝ. Ἄλλὰ προσέξω. ΣΩ.
 Εἰπέ δὴ μοι, ὦ παῖ, γινώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι
 τοιοῦτόν ἐστι; ΠΑΙ. Ἐγώ γε. ΣΩ. Ἐσιν οὖν τετράγωνον χω-
 ρίον, ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὐ-
 σας; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου
 ἐσιν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χω-
 ρίον καὶ μείζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν
 εἴη αὕτη ἢ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν, καὶ αὕτη δυοῖν πόσων ἂν εἴη
 ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἐν ταύτῃ, δυοῖν ποδοῖν, ταύ-
 τη δὲ, ἐνὸς ποδὸς μόνον, ἄλλοτι ἅπαξ ἦν ἂν δυοῖν ποδοῖν τὸ
 χωρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτη, ἄ-
 ἄλλό τι ἢ δις δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γίγνεται. ΣΩ. Δυοῖν
 ἔρα δις γίγνεται ποδῶν. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ
 δις δύο πόδες, λογισάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρα-
 τες. ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλά-
 σιον, τοιοῦτον δέ; ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμὰς ὡσπερ τοῦ-
 το; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσαι ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ.
 ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρῶ μοι εἰπεῖν πηλίκη τις ἔσαι ἐκείνου ἢ γραμ-

doceam. Men. Attendam certe. So. Dic age, o puer, cognos-
 cisne hoc tale spatium quadrangulum esse? Pu. Equidem. So.
 Habent quadrangulus has omnes quatuor lineas aequales? Pu.
 Habet. So. An non & istas quae per medium protrahuntur,
 aequales habet? Pu. Et istas. So. Nonne & maior & minor
 esse potest? Pu. Potest. So. Si ergo sit hoc latus duorum pe-
 dum, & istud quoque duorum, quot pedum totum ipsum erit?
 Sic autem considera. Si latus hoc duorum esset pedum, illud
 vero unius, essetne plus quam semel duorum pedum hoc spa-
 tium? Pu. Semel. So. Quoniam vero alterum quoque latus
 duorum pedum est, num aliud quam bis duorum pedum fit?
 Pu. Isthuc ipsum. So. Duorum ergo bis pedum efficitur. Pu.
 Ita. So. Quotnam sunt bis duo pedes? computa. Pu. Qua-
 tuor. So. An non fieri potest spatium aliud ad hoc duplum,
 habens similiter omnes aequales lineas, quemadmodum istud
 habere vides? Pu. Prorsus. So. Quot pedum erit? Pu. Octo.

- e. μὴ ἐκάσῃ. ἢ μὲν γάρ τοῦδε, δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἢ ἐκείνου τοῦ διπλασίου; ΠΑΙ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩ. Ὅρας, ὦ Μένων, ὡς ἐγὼ τούτων οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οὗτος οἶεται εἰδέναι ὅποια ἐσὶν, ἀφ' ἧς τὸ οὐκτάπουν χωρίον γενήσεται. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οἶεται δέ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφεξῆς, ὡς δεῖ ἀναμιμνήσκεισθαι. σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας γραμμῆς φῆς τὸ διπλάσιον χωρίον
- p. γίγνεσθαι; τοῖονδε λέγω· μὴ ταύτη μὲν, μακρὸν, τῇ δὲ, ⁸³ βραχύ· ἀλλὰ ἴσου πανταχῆ ἔσω, ὡς περ τοῦτ'· διπλάσιον δὲ
- a. τούτου, οὐκτάπουν. ἀλλὰ ὅρα εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ ἔσεσθαι. ΠΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προσθῶμεν ἐνθένδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δὴ, φῆς, ἔσαι τὸ οὐκτάπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ.
- b. Ἀναγραφώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας. ἀλλό τι ἢ

So. Age, iam conare mihi dicere, qualis est quaelibet illius linea: huius siquidem duorum pedum. linea vero illius dupli, qualis? Pu. Patet, o Socrates, esse duplam. So. Cernis, o Meno, me nihil ex his docere, sed singula potius interrogare? & nunc iste nosse se putat, qualis ea sit, a qua spatium octo pedum conficietur. An non tibi videtur? Men. Mihi quidem. So. Novit igitur? Men. Minime. So. Putat autem a dupla? Men. Ita. So. Aspice deinceps hunc per ordinem, ut oportet, reminiscentem. Tu autem dic, amabo, a dupla linea duplum spatium nasci fateris? tale profecto dico, quod non hac longum, illa breve; sed aequale undique, quemadmodum istud: duplum vero istius, octo pedum. sed inspicere, an tibi adhuc a dupla fieri videatur. Pu. Mihi plane. So. Nonne huius dupla haec fit, si aliam aequalem huic adiuciamus? Pu. Prorsus. So. Ab hac fore dicis octo pedum spatium, siquidem quatuor huic aequales efficiantur? Pu. Aio. So. Describamus iterum igitur ab hac aequales quatuor: aliudne, quam quod octo pe-

τουτί ἂν εἶη ὃ Φῆς τὸ ὀκτάπουν εἶναι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐσι ταυτί τέτταρα, ὧν ἕκασον ἴσον τούτῳ ἐσι τῷ τετράποδι; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίνεται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐσι τὸ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Οὐ μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ ποσάπλάσιον; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, εἶ παῖ, οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίνεταί χωρίον. ΠΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τετάρων γὰρ τετράκις, ἐσιν ἑκαίδεκα. οὐχί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὀκτάπουν δ' ἀπὸ πέντε γραμμῆς; οὐχί ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον; ΠΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τέταρτον δὲ ἀπὸ τῆς ἡμίσεως τευτησί τουτί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ ὀκτάπουν, οὐ τοῦδε μὲν διπλάσιόν ἐσι, τούτου δὲ, ἡμισυ; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἐσαι ἢ τοσαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἢ τοσησ- δ. θί; ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ἐμοίγε δοκεῖ οὕτω. ΣΩ. Καλῶς. τὸ γὰρ σοι δοκοῦν, τούτο ἀποκρίνου' καί μοι λέγε' οὐχ ἢδε μὲν, δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἢ δὲ, τετάρων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δει ἄρα τὴν τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμῆν μείζω μὲν εἶναι τῆσδε τῆς

dum vocas, suborietur? *Pu.* Hoc ipsum. *So.* Nonne in ipso sunt haec quatuor, quorum quodlibet illi quadrupedali aequale est? *Pu.* Certe. *So.* Quantum itaque fit? an non quater tantum? *Pu.* Quidni? *So.* Num duplum est id, quod quater tantum? *Pu.* Non per Iovem. *So.* At quotuplum? *Pu.* Quadruplum. *So.* A dupla ergo, o Puer, non duplum, sed quadruplum spatium procreatur. *Pu.* Vera loqueris. *So.* Quater enim quatuor sex & decem complent. nonne? *Pu.* Sic est. *So.* Octo pedum autem spatium a qua linea? nonne ab hac quadruplum? *Pu.* Fateor. *So.* Quartum vero hoc ab hac dimidia? *Pu.* Ita. *So.* Age igitur, octo pedum nonne huius duplum est, illius vero dimidium? *Pu.* Immo. *So.* An non erit ergo a maiori linea quam hac tanta, & a minori quam illa tanta? *Pu.* Mihi quidem videtur. *So.* Sic utique recte loqueris. quod enim tibi videtur, id responde: ac mihi dicas, haecne duorum pedum, illa quatuor? *Pu.* Ita. *So.* Oportet itaque

- δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετράποδος. ΠΑΙ. Δεῖ. ΣΩ. Πειρῶ δὴ λέγειν πηλίκην τινὰ Φῆς αὐτὴν εἶναι. ΠΑΙ. Τρίποδα. ΣΩ.
- e. Οὐκοῦν ἄνπερ τρίπους ἦ, τὸ ἥμισυ ταύτης προσληψόμεθα, καὶ ἕσαι τρίπους; δύο μὲν γὰρ, οἶδε· ὁ δὲ, εἷς. καὶ ἐνθένδε ὡσαύτως. δύο μὲν, οἶδε· ὁ δὲ, εἷς. καὶ γίνεται τοῦτο τὸ χωρίον ὃ Φῆς. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἂν ἦ τῆδε, τριῶν, καὶ τῆδε τριῶν τὸ ὅλον χωρίον, τριῶν τρις ποδῶν γίνεται. ΠΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τρεῖς δὲ τρις πόσοι εἰσὶ πόδες; ΠΑΙ. Ἐννέα. ΣΩ. Ἐδει δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδος πω τὸ ὀκτάπουον χωρίον γίνεται. ΠΑΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄλλ' ἀπὸ ποίας πειρῶ
- p. ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς· καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον
84 ἀπὸ ποίας. ΠΑΙ. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἐγωγε
a. οὐκ οἶδα. ΣΩ. Ἐννοεῖς αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐσιν ἤδη βαδιζῶν ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον, ἥδει μὲν οὗ ἦτις ἐσιν ἢ τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμῆ, ὡσπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν· ἀλλ' οὖν ᾤετο ταύτην τότε εἶδεναι, καὶ παρῶραλέως

octo pedum spatii lineam maiorem esse linea spatii bipedalis; minorem vero quadrupedalis linea. *Pu.* Oportet. *So.* Annitere, ut nobis qualis sit dicas. *Pu.* Tripedalis. *So.* Nonne si tripedalis est, dimidium huius assumemus, eritque tripedalis? duo quidem hi, ille autem unus: & illinc eodem modo, duo quidem isti, iste autem unus: fitque hoc quod ais spatium. *Pu.* Ita. *So.* Nonne si hac trium est, & illa trium, totum utique spatium ter trium pedum conficitur? *Pu.* Apparet. *So.* Ter vero tres, quot pedes sunt? *Pu.* Novem. *So.* Duplum autem quot pedum esse supra oportuit? *Pu.* Octo. *So.* Non ergo a tripedali spatium octo pedum exoritur. *Pu.* Non profecto. *So.* A quali igitur conare nobis liquido exprimere: quod nisi numerare velis, saltem a quali demonstra. *Pu.* Per Iovem, o Socrates, haud novi. *So.* Advertis iterum, o Meno, quo fit reminiscendo iam progressus? Nam ab ipso principio disputandi nequaquam noverat, quae sit octo pedum spatii linea, quemadmodum nec in praesentia novit: verum tunc se nosse

ἀπεκρίνετο, ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἠγεῖτο ἀπορεῖν· νῦν δὲ ἠγεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἶεται εἰδέναι.
MEN. Ἀληθῆ λέγεις. **ΣΩ.** Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ **b.**
 τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ἤδει; **MEN.** Καὶ τοῦτο μοι δοκεῖ. **ΣΩ.**
 Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες, καὶ ναρκᾶν ὥσπερ ἡ νάρκη,
 μῶν τι ἐβλάψαμεν; **MEN.** Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. **ΣΩ.** Προὔρ-
 γου γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς εἶκε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅτι
 ἔχει. νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἠδέως, οὐκ εἰδώς· τότε
 δὲ ραδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλὰς ᾤετ' ἂν εὖ λέ-
 γειν περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμ- **c.**
 μὴν ἔχειν μήκει. **MEN.** Ἐοικέν. **ΣΩ.** Οἶει οὖν ἂν αὐτὸν
 πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο ὃ ᾤετο εἰδέναι,
 οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν, ἠγησάμενος μὴ εἰ-
 δέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; **MEN.** Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Σώ-
 κρατες. **ΣΩ.** Ὡνήτο ἄρα ναρκήσας. **MEN.** Δοκεῖ μοι. **ΣΩ.**
 Σκέψαι δὴ ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας, ὅτι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν

illam opinabatur, & audacter nimium, quasi sciens, responde-
 bat, nec deesse sibi quidquam putabat: nunc autem egere se
 iam existimat, & ut ignorat, sic se ignorare fatetur. *Men.*
 Vera dicis. *So.* Nonne rectius nunc ad id, quod ignorabat,
 affectus est? *Men.* Hoc quoque arbitror. *So.* Cum ergo am-
 bigere ipsum compulerim, & piscis illius more stupidum fe-
 cerim, num aliquid obfui? *Men.* Non, ut mihi videtur. *So.*
 Operae pretium itaque, ut videtur, fecimus ad veritatem inve-
 niendam. Nunc enim, utpote ignorantiae suae conscius, liben-
 ter & sponte perquireret: at tunc sine controversia, & saepe,
 & adversus quam plurimos, loqui se recte arbitrabatur, dum
 spatium duplum, duplam longitudine lineam habere oportere
 profiteretur. *Men.* Videtur. *So.* Num censeres, ipsum unquam
 dedisse operam, ut id vel inveniret, vel disceret, quod cum
 ignoraret, nosse rebatur, priusquam in hanc ambiguitatem
 incideret, qua & suam ignorantiam deprehendit, & scientiam
 appetere coepit? *Men.* Nequaquam, o Socrates. *So.* Profuit
 igitur sibi stupor eiusmodi. *Men.* Videtur. *So.* Considera ita-

πολλαχοῦ, οἷσδ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἦττον ἀκριβῶς ἐπισή-
 d. σεται περὶ τούτων. MEN. Ἐοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς δι-
 δάξαντος, ἀλλ' ἐρωτήσαντος, ἐπισήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς
 ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπισήμην; MEN. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἀναλαμ-
 βάνειν αὐτὸν ἐν αὐτῷ ἐπισήμην, οὐκ ἀναμιμνήσκουσαι ἐσί;
 MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ τὴν ἐπισήμην, ἣν νῦν οὗ-
 τος ἔχει, ἦτοι ἔλαβέ ποτε, ἢ αἰεὶ εἶχε; MEN. Ναί. ΣΩ.
 Οὐκοῦν εἰ μὲν αἰεὶ εἶχεν, αἰεὶ καὶ ἦν ἐπισήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ
 ποτε, οὐκ ἂν ἐν γε τῷ νῦν βίῳ εὐληθῶς εἶη ἢ δεδίδαχέ τις
 e. τοῦτον γεωμετρεῖν. οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας
 ταυτὰ ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀπάντων. ἔστιν οὖν
 ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εὐδέναι· ἄλ-
 λως τε ἐπειδὴ ἐν τῇ σῆ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέτραπται. MEN.
 Ἄλλ' οἶδα ἐγωγε ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. ΣΩ. Ἐχει δὲ
 ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; MEN. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρα-
 τες, φαίνεται. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν οὐκ ἔδει
 P. τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθῆκει.
 §6

a.

& multa, certo scies, hunc ista, si quis alius novit, perfecte
 cogniturum, Men. Videtur. So. Nonne igitur nemine prorsus
 docente, sed interrogante potius ista, sciet, ex se ipso scientiam
 ad se revocans? Men. Sic est. So. Recuperare vero scientiam
 in se ipso, an non reminisci dicitur? Men. Prorsus. So.
 At vero scientiam, quam hic nunc habet, aut accepit aliquando,
 aut semper habuit. Men. Verum. So. Et si habuit semper,
 sciens semper existit: sin quandoque percepit, hac in
 vita nequaquam. nemo enim hunc geometrica docuit, cum in
 ceteris omnibus, quaecunque vel ad geometriam, vel ad alias
 disciplinas pertinent, haec eadem sit facturus. Estne igitur
 aliquis, a quo hic illa omnia didicerit? verisimile enim est, te nosse,
 praesertim cum penes te & natus & nutritus fuerit. Men. Ego
 vero certus sum, quod hunc quidem nemo docuit unquam.
 So. Hasne opiniones habet, necne? Men. Necessarium, o So-
 crates, id apparet. So. Sin autem, utpote in praesenti vita mi-
 nime adeptus, haud novit, patet, eum alio quodam in tem-

MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ούκοῦν οὗτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὅταν ἦ χρόνον ἢ καὶ ὄν ἂν μὴ ἦ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἱ ἐρωτήσεις ἐπεγερεθεῖσαι ἐπισημαί γίνονται, ἅρ' οὖν τὸν αἰεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσαι ἢ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γὰρ ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἐστιν ἢ οὐκ ἐστιν ἄνθρωπος. MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ούκοῦν εἰ αἰεὶ ἢ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυ- b. χῇ, ἀθάνατος ἂν ἢ ψυχὴ εἴη; ὥστε θαρρῶντα χρὴ ὁ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ μὴ μεμνημένος, ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμνησθεσθαι. MEN. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ὅπως. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων, καὶ τὰ μὲν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου δῖσχυρισαίμην· ὅτι δ' οἴομενοι δεῖν ζητεῖν ἅ μὴ τις οἶδε, βελτίους ἂν εἴημεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἤττον ἄργοι, ἢ εἰ οἴομεθα, ἅ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ δυνατὸν εἶναι εὑρεῖν, μηδὲ c. δεῖν ζητεῖν· περὶ τούτου πάνυ ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἶδστε εἶην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. MEN. Καὶ τοῦτο μὲν γε δοκεῖς

pore habuisse atque didicisse. Men. Apparet. So. An non tempus iam fuit, cum nondum homo hic erat? Men. Isthuc ipsum. So. Ergo si quando tempus sit, in quo homo non sit, inerunt tamen ipsi opiniones verae, quae sciscitando expergefactae, scientiae fiunt: certe per omne tempus haec hominis animus sciet. nam omne per tempus, aut est, aut non est homo. Men. Videtur. So. Nonne igitur si semper rerum omnium veritas in animo est, immortalis existit? Quamobrem audacter & magna fiducia oportet, quae in praesentia minime scis, hoc est, minime recordaris, dare operam ut inquiras, & recorderis. Men. Bene mihi, nescio quo modo, o Socrates, loqui videris. So. Mihi quoque, o Meno. atque cetera non admodum contendo: quod autem qui quae nesciunt inquirenda putant, meliores, arrectioresque, & pigri ad vestigandum minus sint, quam qui quae nesciunt, etiam non quaeri posse putant, isthuc vero & verbis, & si queam, re ipsa contentam. Men. Hoc quoque recte dicere videris, o Socrates. So.

- μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ ὁμοου-
 μεν ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῆ
 ζητεῖν τί ποτ' ἐστὶν ἀρετή; ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. οὐ μέντοι,
 ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγαγε ἐκεῖνο ἂν ἤδιστα ὅπερ ἠρόμην το-
 πρώτου, καὶ σκεφαίμην καὶ ἀκούσομαι, πότερον ὡς διδασκῶ
 ε. ἔστι αὐτῷ δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ ὡς φύσει, ἢ ὡς τινὶ ποτὲ τρόπῳ
 παραγινομένης τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς. ΣΩ. Ἄλλ' εἰ-
 μὲν ἐγὼ ἤρχομαι, ὦ Μένων, μὴ μόνον ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ,
 εὐκ ἂν ἐσκεψάμεθα πρότερον εἴτε διδασκτὸν εἴτε οὐ διδασκτὸν ἢ
 ἀρετῇ, πρὶν ὅ, τι ἐστὶ, πρώτου αὐτὸ ἐζητήσωμεν. ἐπειδὴ δὲ σὺ
 σκευτοῦ μὲν οὐδ' ἐπιχειρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ἦς ἐμοῦ
 δὲ ἐπιχειρεῖς τε ἄρχειν καὶ ἄρχεις, συγχωρήσομαι σοι. τί
 ε. γὰρ χρὴ ποιεῖν; ἔοικεν οὖν σκεπτέον εἶναι ποῖόν τι ἐστὶν, ὃ μῆ-
 πω ἴσμεν ὅ, τι ἐστὶν. εἰ μὴ τι οὖν, ἀλλὰ σμικρὸν γέ μοι τῆς
 ἀρχῆς χάλασον καὶ συγχώρησον ἐξ ὑποθέσεως αὐτὸ σκο-
 πεῖσθαι, εἴτε διδασκτὸν ἐστὶν, εἴτε ὄπωσοῦν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑπο-
 θέσεως ὧδε, ὡς περ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦνται, ἐπει-
 δὴν τις ἔρηται αὐτοῦς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ οἷόν τε ἐς τούδε

Vifne igitur, postquam confessi sumus, ignota perscrutati lice-
 re, quid virtus sit, communiter vestigemus? Men. Quam maxi-
 me. gratius tamen mihi esset confiderare & audire prius,
 quod in principio disputationis interrogavi, quomodo virtuti
 incumbendum sit, velut ei quae doctrina percipiatur, vel quae
 natura potius infit, vel quae alio quopiam pacto hominibus
 paretur. So. Atqui si tibi, o Meno, quemadmodum mihi ipsi,
 imperarem, haud prius utrum doceatur necne virtus perscu-
 taremur, quam quid ipsa sit indagassemus. Postquam vero nec
 tute tibi dominari contendis, ut liber vivas, ac mihi quoque
 dominari vis, atque adeo dominaris, assentiar ego tibi. quid
 enim facerem? Videtur igitur confiderandum esse, quale sit,
 quod nondum quid sit cognovimus. Attamen paulisper a pro-
 posito tuo declina, idque ex hypothesi confiderare permit-
 te, doctrinane an alio pacto virtus possideatur. Ex hypothesi
 autem sic dico, quemadmodum geometrae saepe discutunt.

τὸν κύκλον τὸδε τὸ χωρίον τρίγωνον ἐνταβήναι, εἶποι ἂν τις ὅτι. p.
 οὐπω οἶδα εἰ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτον· ἀλλ' ὡς περ μὲν τινα ὑπόθεσιν ⁸⁷
 προὔργου οἶμαι ἔχειν πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιαύδε· εἰ μὲν ἐστὶ τοῦ- a.
 το τὸ χωρίον τοιοῦτον, οἷον παρὰ τὴν δοσεῖσαν αὐτοῦ γραμ-
 μὴν παρατείναντα, ἔλλείπειν τοιοῦτω χωρίῳ οἷον ἂν αὐτὸ τὸ
 παρατεταμένον ἦ, ἄλλο τι συμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλα
 αὖ εἰ ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα παθεῖν. ὑποθέμενος οὖν, ἐπέλω εἶ-
 πεῖν σοι τὸ συμβαίνειν περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύ- b.
 κλον, εἴτε ἀδύνατον, εἴτε μή. οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς,
 ἐπειδὴ οὐκ ἴσμεν οὐδ' ὅ, τι ἐστὶν οὐδ' ὅποιόν τι, ὑποθέμενοι αὐ-
 τὸ, σκοπῶμεν εἴτε διδασκτόν, εἴτε οὐ διδασκτόν ἐστιν, ὧδε λέ-
 γοντες· εἰ ὅποιόν τι ἐστὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετῆ,
 διδασκτόν ἂν εἴη, ἢ οὐ διδασκτόν. πρῶτον μὲν, εἰ ἐστὶν ἀλλοῦ
 ἢ οἷον ἐπισήμη, ἄρα διδασκτόν, ἢ οὐ; ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν)
 ἀναμνησόν; διαφερέτω ἔμμηδὲν ἡμῖν ὁποτέρῳ ἂν τῷ ὀνόματι
 χρώμεθα· ἀλλ' ἄρα διδασκτόν; ἢ τοῦτό γε παντὶ δήλον, ὅτι c.
 οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος, ἢ ἐπισήμην; MEN. Ἐμοι-

postquam illos quis interrogavit: veluti de spatio, ut possitne in hoc circulo triquetrum hoc spatium expandi: ubi si quis dixerit, nondum se nosse an hoc huiusmodi sit, hypothesin arbitror talem conducere. Si enim est hoc spatium tale, ut quod ad positam eius linam protendis, ab eo tanto spatio deficiat, quantum ipsum est protensum, aliud quiddam eventurum puto: & aliud item si talia quaedam pati nequeat. Ex hypothesi igitur disputare decrevi de iis, quae contingunt circa expansionem illius in circulum, an fieri possit necne. Sic & nos de virtute, quoniam nec quid, nec quale sit novimus, permissio hoc, utrum doceri possit in hunc modum quaeramus: Si virtus est aliquid eorum, quae circa animum versantur, doceri potest, an non? Principio, si aliud est quam scientia, num doceri poterit, an non? vel potius, ut modo diximus, in memoriam revocari? nihil referat apud nos, utro nomine utamur: sed an doceri poterit? an id omnibus manifestum, quod praeter scientiam nihil homo docetur? Men. Mihi sane

- γε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δὲ γ' ἐστὶν ἐπισήμη τις ἢ ἀρετὴ, δηλονότι διδασκτὸν ἂν εἴη. ΜΕΝ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩ. Τούτου μὲν ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα, ὅτι τοιοῦδε μὲν ὄντος, διδασκτὸν, μὴ τοιοῦδε δ', οὐ. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς εἶοικε, δεῖ σκέψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπισήμη ἢ ἀρετὴ, ἢ ἀλλοῦ ἐπισήμης. ΜΕΝ. Ἐμοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ τοῦτο
- d. σκεπτεύειν εἶναι. ΣΩ. Τί δὲ δὴ; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν αὐτὸ φημὲν εἶναι τὴν ἀρετὴν; καὶ αὕτη ἢ ὑπόθεσις μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τι ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο, χωριζόμενον ἐπισήμης, τάχ' ἂν εἴη ἢ ἀρετὴ οὐκ ἐπισήμη τις· εἰ δὲ μηδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν ὃ οὐκ ἐπισήμη περιέχει, ἐπισήμην ἂν τιν' ὑποπτεύοντες αὐτὸ εἶναι, ὁρθῶς ὑποπτεύοιμεν; ΜΕΝ. Ἐσι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν
- e. ἀρετῇ γ' ἐσμὲν ἀγαθοί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ ἀγαθοί, ὠφέλιμοι. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ ὠφέλιμα. οὐχί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἢ ἀρετῇ δὴ ὠφέλιμόν ἐστι. ΜΕΝ. Ἀνάγκη, ἐκ τῶν ὠμολογημένων. ΣΩ. Σκεψώμεθε δὴ, καθ' ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφλεῖ. ὑγίεια, φαρμῆν, καὶ

videtur. So. Sin autem scientia quaedam virtus est, doctrina percipitur. Men. Quidni? So. Hoc ergo statim expedivimus. nam si talis sit, docetur: si non talis nequaquam. Men. Prorsus. So. Post hoc investigandum censo, utrum virtus scientia, aut aliud quiddam sit. Men. Mihi quoque idem quaerendum esse videtur. So. An virtutem aliud quam bonum esse dicimus? & haec nobis positio stabilis permanet, virtutem scilicet esse bonum. Men. Valde. So. S quidem est aliquod seorsum a scientia bonum, nonne virus forsitan scientia nulla erit? sin autem nullum bonum est, quin scientia comprehendatur, scientiam esse virtutem suspicientes, recte utique suspicabimur? Men. Sunt haec vera. So. Quin etiam virtute boni sumus? Men. Sumus. So. Et si boni, utiles? omnia quippe bona, utilia. Men. Sic est. So. Ergo & virtus utile quiddam. Men. Ex iis, quae confessi sumus, necessario sequitur. So. Consideremus rursus in singulis, qualia sunt quae nobis profunt. Sani-

ἰσχὺς, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτος δὴ ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ
 τοιαῦτα ὠφέλιμα. οὐχί; MEN. Ναί. ΣΩ. Ταυτὰ δὴ ταῦ-
 τα φαιμέν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν. ἢ σὺ ἄλλως φῆς ἢ οὕτως; P.
 MEN. Οὐκ ἄλλ' οὕτως. ΣΩ. Σκόπει δὴ ὅταν τί ἐκάσῃ τοῦ-⁸³
 των ἡγήται, ὠφελεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅταν τί, βλάπτει. ἄρ' οὐχ,
 ὅταν μὲν ὀρθῇ χρῆσις, ὠφελεῖ; ὅταν δὲ μὴ, βλάπτει; MEN.
 Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐπι τοῖνυν καὶ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν σκεψώ-
 μεθα. σωφροσύνην τί καλεῖς, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρίαν,
 καὶ εὐμαθίαν, καὶ μνήμην, καὶ μεγαλοπρέπειαν, καὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα; MEN. Ἐγωγε. ΣΩ. Σκόπει δὴ τούτων ἅττα b.
 σοὶ δοκεῖ μὴ ἐπισήμη εἶναι, ἀλλ' ἄλλο ἐπισήμης. ἢ, οὐχὶ ποτὲ
 μὲν βλάπτει, ποτὲ δὲ ὠφελεῖ; οἷον ἀνδρία, εἰ μὴ ἔσι φρόνη-
 σις ἢ ἀνδρία, ἀλλ' οἷον θάρρος τι. οὐχ ὅταν μὲν ἄνευ νοῦ
 θάρρῃ ἄνθρωπος, βλάπτεται, ὅταν δὲ σὺν νῷ, ὠφελεῖται;
 MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σωφροσύνη ὡσαύτως, καὶ
 εὐμαθία, μετὰ μὲν νοῦ καὶ μανθανόμενα καὶ καταρτυόμενα,
 ὠφέλιμα, ἄνευ δὲ νοῦ, βλαβερά; MEN. Πάνυ σφόδρα. c.

tasne, & robur, formaque, atque divitiae, ceteraque huiusmodi,
 conferre dicuntur? Men. Ita. So. Eadem tamen haec aliquando
 nocere fatemur. an tu aliter sentis? Men. Sic certe sentio. So.
 Vide itaque, quo duce haec obsint, quove profint. nonne cum
 rectus usus praest, iuvant: contra vero nocent? Men. Pro-
 fus. So. Praeterea quae circa animum versantur consideremus.
 Temperantiam aliquid vocas, & iustitiam, & fortitudinem,
 docilitatemque, & memoriam, magnificentiam, & huiusmo-
 di reliqua omnia? Men. Equidem. So. Adverte quaeso, quae-
 cunque ex iis scientiae nequaquam esse videntur, sed aliud
 quiddam praeter scientiam, nonne interdum iuvant, interdum
 laedunt: veluti fortitudo remota prudentia? num fortitudo
 aliud est, quam audacia quaedam: cumque ratione quisquam
 audet, iuvatur: cum absque ratione, laeditur? Men. Sic est.
 So. Temperantia quoque & docilitas eodem modo, cum ratione
 quidem percepta atque condita emolumento sunt: contra au-
 tem detrimento? Men. Quam maxime. So. Ut ergo summa-

- ΣΩ. Οὐκοῦν συλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιχειρήματα
καὶ κάρτερήματα, ἡγουμένης μὲν Φρονήσεως, εἰς εὐδαιμο-
νίαν τελευτᾷ, ἀφροσύνης δ', εἰς τούναντιον; ΜΕΝ. Ἔοικεν.
ΣΩ. Εἰ ἄρα ἀρετὴ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τι ἐστὶ, καὶ ἀναγκαῖον αὐτῷ
ὠφέλιμον εἶναι, Φρόνησιν αὐτὸ δεῖ εἶναι, ἐπειδὴ περ πάντα τὰ κα-
τὰ τὴν ψυχὴν, αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ οὔτε ὠφέλιμα οὔτε βλα-
βερὰ ἐστὶ, προσγενομένης δὲ Φρονήσεως ἢ ἀφροσύνης, βλαβερά
τε καὶ ὠφέλιμα γίνονται. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον, ὠφέ-
λιμόν γε οὔσαν τὴν ἀρετὴν, Φρόνησιν δεῖ τι εἶναι. ΜΕΝ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ ἄλλα ἃ νῦν δὴ ἐλέ-
γομεν, πλοῦτόν τε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθὰ, τοτὲ
δὲ βλαβερά εἶναι, ἅρ' οὐχ ὡς περ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἢ Φρόνησις
ἡγουμένη, ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἢ δὲ ἀφροσύνη,
βλαβερά, οὕτως αὖ καὶ τούτοις ἢ ψυχῇ ὀρθῶς μὲν χρωμένη
καὶ ἡγουμένη, ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς δὲ, βλαβερά;
ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὄρθῶς δέ γε ἢ ἔμφρων ἡγεῖται,
ἡμαρτημένως δ' ἢ ἄφρων; ΜΕΝ. Ἐστὶ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν

tum dicam, omnes animae impetus, atque omnes declinationes, ducente prudentia, ad beatitudinem tendunt: imprudentia vero, ad contrarium. Men. Videtur. So. Quapropter si virtus aliquid est eorum, quae consistunt in animo, necessarioque utilis est, prudentiam hanc esse oportet: quippe cum omnia, quae sunt circa animum, ipsa quidem secundum se ipsa, nec commoda, nec incommoda sint: adiuncta vero prudentia, vel imprudentia, statim aut utilia, aut noxia fiant. hac itaque ratione virtutem, cum maxime omnium conferat, prudentiam quandam esse constat. Men. Mihi sane videtur. So. Quin etiam alia, quae modo dicebamus, opulentiam atque similia, tum utilia esse, tum noxia: nonne quemadmodum prudentia, ceteris animi viribus & officiis praefidens, utilia ea reddit; imprudentia vero contraria: sic & illis animus recte utens, atque ducens, bona efficit; non recte autem, mala? Men. Prorsus. So. Recte autem ducit animus prudens: imprudens vero abducit. Men. Sunt haec vera. So. Quamobrem omnino as-

οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰπεῖν ἐστὶ, τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς,
 εἰς φρόνησιν εἰ μέλλει ἀγαθὰ εἶναι. καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ φρο- p.
 νησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. Φαμέν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέλιμον εἶναι; 89
MEN. Πάνυ γε. **ΣΩ.** Φρόνησιν ἄρα φαμέν ἀρετὴν εἶναι, a.
 ἥτοι ξύμπασαν, ἢ μέρος τι. **MEN.** Δοκεῖ μοι καλῶς λέγε-
 σθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα. **ΣΩ.** Οὐκοῦν εἰ ταῦτα οὕ-
 τως ἔχει, οὐκ ἂν εἴεν φύσει οἱ ἀγαθοί; **MEN.** Οὐ μοι δο-
 κεῖ. **ΣΩ.** Καὶ γὰρ ἂν που καὶ τόδ' ἦν εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ b.
 ἐγίνοντο, ἥσαν που ἂν ἡμῖν οἱ ἐγίνωσκον τῶν νέων τοὺς
 ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὐς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων
 ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημνάνμενοι
 πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ'
 ἐπειδὴ ἀφίκοντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίνοντο ταῖς
 πόλεσιν. **MEN.** Εἰκὸς γέτοί, ὦ Σώκρατες. **ΣΩ.** Ἄρ' οὖν
 ἐπειδὴ οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθοὶ γίνονται, ἄρα μαθήσει; c.
MEN. Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ δῆλον, ὦ Σώ-
 κρατες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἴπερ ἐπισήμη ἐστὶν ἀρετὴ, ὅτι δι-

ferendum est, cetera quidem humana omnia referri ad ani-
 mum: quae vero in animo sunt, ad prudentiam, si modo
 bona futura sunt: eaque ratione prudentia ipsum utile erit.
 virtutem vero utilem esse dudum diximus. *Men.* Omnino. *So.*
 Ergo prudentia virtus est, aut universa, aut pars aliqua vir-
 tutis. *Men.* Recte mihi haec omnia dici videntur. *So.* Nonne
 si haec ita se habent, haud natura boni homines erunt? *Men.*
 Haud mihi videntur. *So.* Id praeterea contingeret: si natura
 boni fierent, adessent profecto nobis, qui filios nostros natura
 bonos dignoscerent: eosque nos illorum indicibus selectos in
 arce quadam conservaremus, multo magis quam aurum cu-
 stoditum, ne quis corrumpat, mox ubi adoleverint, utiles es-
 sent reipublicae cives. *Men.* Consentaneum hoc, o Socrates.
So. Cum vero natura boni minime sint, num forsitan disci-
 plina? *Men.* Necessarium id apparet: ac secundum senten-
 tiam nostram sequitur, ut si virtus est scientia, doctrina per-

- δακτόν ἐσιν. ΣΩ. Ἴσως νῆ Δία ἀλλὰ μὴ τοῦτο οὐ καλῶς ὠμολογήσαμεν; ΜΕΝ. Καὶ μὴν ἐδόκει μὲν ἄρτι καλῶς λέγεσθαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ ἄρτι μόνου δὲ αὐτὸ δοκεῖν καλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ
- d. μέλλει τί αὐτοῦ ὑγιὲς εἶναι. ΜΕΝ. Τί οὖν δῆ; πρὸς τί βλέπων, δυσχεραίνεις αὐτὸ, καὶ ἀπιστεῖς μὴ οὐκ ἐπισήμη ἢ ἡ ἀρετῆ; ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ, ὦ Μένων. τὸ μὲν γὰρ διδακτόν αὐτὸ εἶναι, εἴπερ ἐπισήμη ἐσιν, οὐκ ἀνατιθεμαι μὴ οὐ καλῶς λέγεσθαι. ὅτι δ' οὐκ ἐσιν ἐπισήμη, σκέψαι ἐάν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. τόδε γὰρ μοι εἰπὲ, εἰ ἐσι διδακτόν ὅτιοῦν πράγμα, μὴ μόνου ἀρετῆ, οὐκ ἀναγκαῖον αὐτοῦ καὶ διδασκάλου καὶ μαθητᾶς εἶναι; ΜΕΝ. Ἐμοιογε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ-
- e. ναντίον αὖ, οὐ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, καλῶς ἂν αὐτὸ εἰκάζοντες, εἰκάζοιμεν μὴ διδακτόν εἶναι; ΜΕΝ. Ἐσι ταῦτα. ἀλλ' ἀρετῆς διδάσκαλοι οὐ δοκοῦσί σοι εἶναι; ΣΩ. Πολλάκις γοῦν ζητῶν εἴτινες αὐτῆς εἶεν διδάσκαλοι, πάντα ποιῶν οὐ δύναμαι εὐρεῖν. καίτοι μετὰ πολλῶν γε ζη-

cipiatur. So. Fortassis, hercle. vereor tamen, ne id temere confessi fuerimus. Men. In superioribus plane id recte dici visum est. So. At non in praeterito solum, sed in praesenti etiam & futuro tempore, tale videri debet, si quid in eo sinceri futurum est. Men. Quidnam igitur est, quod cum spectas, tibi displicet, ac diffidis, ne virtus scientia non sit? So. Dicam tibi, o Meno. virtutem quidem doceri posse, si quidem scientia est, nequaquam reiicio, quasi minus recte sit dictum: quod vero scientia sit, vide an non merito diffidam. Age, id mihi responde: Si quid doceri potest, non de virtute solum, sed de quolibet alio loquor, an non illius praeceptores discipulosque esse aliquos necesse est? Men. Mihi quidem videtur. So. At contra, cuius nec doctores exstant, nec auditores, si id doceri non posse coniciamus, nonne probabiliter coniec-tabimus? Men. Sic est. sed num virtutis praeceptores nullos esse censet? So. Saepenumero, si qui huius magistri essent, omni studio investigavi, nec unquam inveni, etiam una cum

τῶ, καὶ τούτων μάλισα οἴους ἂν ὄλωμαι ἐμπειροτάτους εἶναι τοῦ πράγματος. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν αὐτὸς ὅδε παρεκαθέζετο, ὦ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως. εἰκότως δ' αὖ μεταδοῖμεν ἂν. αὐτὸς γὰρ ὅδε πρῶτον μὲν ἐς πα- p. τρὸς πλουσίου τε καὶ σοφοῦ Ἐνθεμίωνος ὃς ἐγένετο πλού- 90 σιος, οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οὐδὲ δόντος τινὸς (ὥσπερ ὁ νῦν α. νεωσὶ εἰληφὼς τὰ Πολυκράτους χρήματα, Ἴσμηνίας ὁ Θη- βαῖος) ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ κτησάμενος καὶ ἐπιμελείᾳ. ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα, οὐχ ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης, οὐδὲ ἐγκώδης τε καὶ ἐπαχθῆς, ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσαλῆς ἀνήρ· ἔπειτα τοῦτον εὖ ἔδρεψε καὶ ἐπαίδευσεν, ὡς δοκεῖ Ἀθη- b. ναίων τῷ πλήθει. αἰροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς περὶ διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν, εἴτε μὴ καὶ οἴτινες. σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, συζητήσον ἔμοί τε καὶ τῷ σαυτοῦ ξένῳ Μένωνι τῶδε, περὶ τούτου τοῦ πράγματος, τίνες ἂν εἴεν διδάσκαλοι. ὧδε δὲ σκέψαι· εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε, ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι,

multis, atque maxime iis, ut videbatur, huius facultatis peritis id quaesivi. & nunc quidem opportune, o Meno, iste nobis affedit, quem disputationis huius participem faciamus. Ac merito ad id socium adhibebimus. Est enim divite primum & sapiente patre Anthemione natus, qui profecto non casu quodam, aut muneribus opulentus evasit, quemadmodum nuper Thebanus Ismenias Polycratis pecunias nactus, sed prudentia vigilantiaque sua rem auxit. praeterea nec superbus civis, neque inflatus aut difficilis, verum modestus, & frugi, facilisque vir existit. deinde hunc bene educavit eruditique, cuius rei testis est omnis Atheniensis populus, qui ad summos hunc elegit magistratus. nam cum viris huiusmodi, sintne virtutis magistri aliqui, & qui sint, investigare maxime decet. Ergo age, o Anyte, quaere mecum unaque cum hospite tuo Menone, quinam huius rei praeceptores sint; & in hunc modum considera: Si vellemus Menonem hunc optimum fieri medicum, ad quos potissimum doctores perdu-

- c. *παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἄρ' οὐ παρὰ τοὺς ἰατρούς; AN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' εἰ σκυτοτόμον ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἄρ' οὐ παρὰ τοὺς σκυτοτόμους; AN. Ναί. ΣΩ. Καὶ τᾶλλα οὕτως; AN. Πάνυ γε. ΣΩ.*
- Ἔνδε δὴ μοι πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν εἰπέ παρὰ τοὺς ἰατρούς, φαμέν, πέμποντες τόνδε, καλῶς ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέσθαι; ἄρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν, τότε λέγομεν, ὅτι*
- d. *παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν, σωφρονοῖμεν ἂν, τοὺς ἀντιποιουμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον, ἢ τοὺς μῆ; καὶ τοὺς μισθὸν πραττομένους, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποφύναστας αὐτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἰέναι τε καὶ μαυθάνειν; ἄρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες, καλῶς ἂν πέμποιμεν; AN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐλήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄνοιά ἐστι, βουλομένους αὐλητήν τινα ποιῆσαι, παρὰ μὲν τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξειν τὴν τέχνην, καὶ μισθὸν πραττομένους, μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις δέ τισι πράγματα παρέχειν, ζητοῦντα μαυθάνειν παρὰ τούτων οἷ μήτε προσποιῶνται διδάσκαλοι εἶναι, μήτ' ἐστὶν αὐτῶν μαθητῆς μηδεὶς τούτου μαθήματος, ὃ ἡμεῖς ἀξιούμεν μαυθάνειν*

ceremus? nonne ad medicos? *An. Profus. So. Et si cerdonem optimum fieri cuperemus, an non ad cerdones? An. Ita. So. Et in aliis eodem modo? An. Omnino. So. Sic iterum de medicis mihi dicas: Cum diximus, mittendum hunc esse ad medicos, si medicum fore velimus, an non id sentiebamus, ut fisci debeat apud eos dumtaxat, qui artem illam profitentur, ac mercedem pro eo palam ab auditoribus capiunt, hoc ipso, se esse qui volentes docere possint, ostendentes? nonne huius ratio habenda est, si modo illum prudenter locaturi simus? An. Sic est. So. Et de tibiarum cantu, ac ceteris omnibus similiter iudicandum. neque enim mediocris inscitia esset, dum studeremus quempiam tibicinem fieri, commendare iis nolle, qui facultatem hanc pollicentur, mercedemque reportant, sed hoc onus illis imponere, qui neque se magistros profitentur, neque habent ullum in hac arte*

παρ' αὐτῶν ὃν ἂν πέμπωμεν. οὐ πολλή σοι δοκεῖ ἀλογία εἶναι;
 AN. Ναι μὰ Δία ἔμοιγε, καὶ ἀμαθία γε πρὸς. ΣΩ. Κα-
 λῶς λέγεις. νῦν τοίνυν ἔξεσι σοι μετ' ἔμοῦ κοινῇ βουλευέσθαι p.
 περὶ τοῦ ξένου τουτουῖ Μένωνος; οὗτος γὰρ, ὦ Ἄνυτε, πά- 91
 λαι λέγει πρὸς με ὅτι ἐπιθυμεῖ ταύτης τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, 26
 ἣ οἱ ἄνθρωποι τὰς τε οἰκίας καὶ τὰς πόλεις καλῶς διοικοῦσι,
 καὶ τοὺς γονέας τοὺς αὐτῶν θεραπεύουσι, καὶ πολίτας καὶ
 ξένους ὑποδέξασθαι τε καὶ ἀποπέμψαι ἐπίσανται, ἀξίως ἄν-
 δρὸς ἀγαθοῦ. ταύτην οὖν τὴν ἀρετὴν σκόπει παρὰ τίνας ἂν
 πέμποντες αὐτὸν ὀρθῶς πέμποιμεν. ἢ δῆλον δὴ, κατὰ τὸν b.
 ἄρτι λόγον, ὅτι παρὰ τούτους τοὺς ὑπισχνουμένους ἀρετῆς
 διδασκάλους εἶναι, καὶ ἀποφύγαντας αὐτοὺς κοινούς τῶν
 Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μαυθάνειν; μισθὸν τούτου ταξα-
 μένους τε καὶ πραττομένους; AN. Καὶ τίνας λέγεις τού-
 τους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οἶσα δῆπου καὶ σὺ ὅτι οὗτοι εἰσὶν
 εἰσὶ οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι σοφιστάς. AN. Ἡράκλεις, εὐφή-
 μει, ὦ Σώκρατες. μηδένα τῶν συγγενῶν, μήτε οἰκείων, μήτε c.

discipulum, qua instrui hunc, quem mittimus, desideramus. an non isthuc tibi valde absurdum videtur? An. Per Iovem, non modo absurdum, verum etiam inscitia quaedam. So. Probe loqueris. Nunc itaque licet tibi communiter una mecum de hoc hospite tuo Menone deliberare. hic enim, o Anytè, iampridem mihi dixit, se hanc sapientiam virtutemque appetere, qua civitates & domus recte gubernantur, liberi quam optime educantur, cives & hospites tum admittuntur, tum dimittuntur scite, & ut bono viro dignum est. Meditare igitur, ad quem potissimum huius comparandae virtutis gratia hunc mittere deceat. An ex his, quae modo diximus, patet, committendum his esse, qui se docturos talia pollicentur, seque palam cuique Graecorum discere volenti semper exponunt, huius disciplinae praescriptum pretium capientes? An. At quos dicis, o Socrates? So. Nosti, credo, & ipse hos esse, qui publice sophistae vocantur. An. O Hercules, bona verba quaeso, ● Socrates! absit, ut quisquam vel cognatorum, vel familia-

- Φίλων, μήτε ἀσῶν, μήτε ξένων, τοιαύτη μανία λάβοι, ὥστε παρὰ τούτους ἐλθόντα λαβηθῆναι. ἐπεὶ οὗτοι γε Φανερά ἐσι λάβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν συγγιγνομένων. ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα μόνοι τῶν ἀντιποιουμένων τι ἐπίσασθαι εὐεργετεῖν, τοσοῦτον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφελοῦσιν, ὡσπερ οἱ ἄλλοι, ὃ, τι ἂν τις αὐτοῖς
- d. παραδῶ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον διαφθεύρουσι; καὶ τούτων Φανερῶς χρήματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοὶ πισεύσω. οἶδα γὰρ ἄνδρα ἕνα Πρωταγόραν πλείω χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης τῆς σοφίας, ἢ Φειδίαν γε, ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔργα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα τῶν ἀνδριαντοποιῶν. καίτοι τέρας λέγεις, εἰ οἱ μὲν τὰ ὑποδήματα ἐργαζόμενοι τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακούμενοι, οὐκ ἂν δύναιτο λαθεῖν τριάκονθ' ἡμέρας
- e. μοχθιρότερα ἀποδιδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτιά τε καὶ ὑποδήματα ἄλλ' εἰ τοιαῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοιεν Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὄλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε διαφθεύρων τοὺς συγγιγνομένους, καὶ μοχθιρότεροὺς ἀπο-

rium, vel amicorum, vel civium, vel hospitem, in tantam infaniam incidat, ut istis adhaerens, perdi se patiat: eorum quippe consuetudo cerra illorum, qui sectantur, pestis est. So. Cur ita dicis, Anyte? num ii foli ex omni hominum genere, cum prodesse hominibus profiteantur, adeo ceteris deteriores sunt, ut non modo non iuvent, quemadmodum alii, quod ipsis traditum sit: verum contra corrumpant, atque huius gratia vulgo mercedem exigant? Equidem non video, qua ratione fidem tibi adhibeam. novi enim virum unum Protagoram, qui plures ob hanc sapientiam pecunias cumulavit, quam aut Phidias ille, cuius tam conspicua pulchraque opera exstant, aut decem alii sculptores. Atqui absurdum fit, si qui calceos veteres consuunt, vestesque resarciunt, latere non possunt dies triginta, si vestes calceosve restituant deteriores redditos: sed si talia facerent, brevi fame perirent. Protagoras autem annos plusquam quadraginta, cum id nemo in Graecia universa anim-

πέμπων ἢ παρελάμβανε, πλέον ἢ τετταράκοντα ἔτη. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγύς ἐβδομήκοντα ἔτη γεγενοτά, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα. καὶ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὴν εὐδοκιμῶν οὐδὲν πέπαυται. καὶ οὐ μόνου Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, οἱ μὲν, πρότεροι γεγενοτές ἐκείνου, οἱ δὲ, καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πρό- p-
 τερον δὴ οὖν φῶμεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἰδότας αὐτοὺς ⁹²
 ἑξαπατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέους, ἢ λεληθέναι καὶ ἑαυ- a.
 τοὺς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιόσομεν τούτους, οὓς ἔτι φασὶ σοφωτάτους ἀνθρώπων εἶναι; AN. Πολλαῦ γε δέουσι μαίνε-
 σθαι, ὧ Σώκρατες· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον τῶν νέων τούτων δ' ἔτι μᾶλλον, οἱ τούτοις ἐπιτρέ-
 ποντες, οἱ προσήκοντες· πολὺ δὲ μάλιζα πάντων αἱ πόλεις, b.
 εἴωσαι αὐτοὺς εἰσαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, εἴτε ἄσός. ΣΩ. Πότερον δὲ, ὧ Ἄνυτε, ἠδίκηκέ τις σὲ τῶν σοφιστῶν; ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ; AN. Οὐδὲ μὰ Δία ἐγώ γε συγγέγονα πώποτε

adverteret, familiares suos pervertit, deterioresque quam acciperet reddidit. Nam reor, illum vita deceffisse natum annos paene septuaginta, quadraginta vero in hac arte versatum. ac per omne illud tempus usque in hanc diem clarus exstitit. neque Protagoras tantum, sed alii quoque permulti, partim priores illo, partim etiam nunc vitam agentes. Utrum igitur iuxta sententiam tuam dicemus, eos scientes prudentesque decipere & laedere iuvenes conari: an se ipsos quoque fallunt? & insanire illos ex eo dicemus, quia nonnulli sunt qui sapientissimos eos esse mortalium dicunt? An. Longe abest, ut insanire dicantur, o Socrates: sed multo magis iuvenes, qui illis argentum tradunt. atque his etiam deteriores sunt, si qui illos, quorum ad se cura pertinet, iis committant. omnium postremo insanissimae sunt civitates, quae illos recipiunt, neque expellunt, seu advena, seu civis talem rem conetur. So. Num aliquis te sophistarum, o Anyte, iniuria unquam affecit? vel quid illis ita succenses? An. Nulla mihi unquam cum aliquo

- αὐτῶν οὐδενί, οὐδ' ἂν ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα. ΣΩ.
 "Ἀπειρος ἄρ' εἶ παντάπασιν τῶν ἀνδρῶν. ΑΝ. Καὶ εἶην γε.
 c. ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν, ᾧ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγ-
 ματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον, οὗ παν-
 τάπασιν ἄπειρος εἶης; ΑΝ. Ῥαδίως. τούτους γοῦν οἶδα οἱ
 εἶσιν, εἴτουν ἄπειρος αὐτῶν εἰμί, εἴτε μή. ΣΩ. Μάντις εἶ
 ἴσως, ᾧ "Ἄνυτε. ἐπεὶ ὅπως γε ἄλλως οἶσθα τούτων πέρι ἐξ
 ὧν αὐτὸς λέγεις, θαυμάζοιμι ἂν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτους ἐξη-
 τοῦμεν τίνες εἰσὶ, παρ' οὓς ἂν Μένων ἀφικόμενος, μοχθηρὸς
 d. γένοιτο. οὔτοι μὲν γὰρ, εἰ σὺ βούλει, ἔσωσαν οἱ σοφισταί. ἀλ-
 λά δὴ ἐμείνους εἰπέ ἡμῖν καὶ τὸν πατρικὸν τόνδε ἐταῖρον εὐερ-
 γέτησον, φράσας αὐτῷ παρὰ τίνας ἀφικόμενος, ἐν τοσαύτῃ
 πόλει, τὴν ἀρετὴν ἣν νῦν δὴ ἐγὼ διήλθου γένοιτ' ἂν ἄξιος λό-
 γου. ΑΝ. Τί δὲ αὐτῷ οὐ σὺ ἔφρασας; ΣΩ. Ἄλλ' οὓς μὲν
 ἐγὼ ὦμην διδασκάλους τούτων εἶναι εἶπον, ἀλλὰ τυγχάνου
 οὐδὲν λέγων, ὡς σὺ φῆς. ΑΝ. Καὶ ἴσως τί λέγεις. ΣΩ. Ἄλ-
 e. λά σὺ δὴ ἐν τῷ μέρει αὐτῷ εἰπέ παρὰ τίνας ἔλθῃ Ἀθηναίων.
 εἰπέ ὄνομα ὅτου βούλει. ΑΝ. Τί δὲ ἐνὸς ἀνθρώπου ὄνομα δεῖ

illorum consuetudo fuit: neque meorum aliquem illis uti per-
 mitterem. So. Nunquam ergo illorum mores expertus es. An.
 Utinam vero ne experiar! So. Quanam ratione, o divine vir,
 dignosces, bonumne an malum fit, cuius nullum fecisti peri-
 culum? An. Liquido istos novi, quales sunt, sive expertus
 sim, sive non. So. Vates forsitan es, o Anyte. hoc enim te
 alia ratione novisse, ex iis, quae modo dixisti, mirum fit. Ve-
 rum non quales sunt ii, ad quos profectus Meno sceleratus eva-
 dat, quaerimus, hi namque, si vis, sophistae sint. sed opem pa-
 terno feras amico: ostendasque, cuinam adhaerens eorum, qui
 tam amplam urbem colunt, eam quam narravimus virtutem
 adipiscatur. An. Cur ipse non indicas? So. At quos ego ho-
 rum magistros existimaveram, in medium iam produxi: ve-
 rum iuxta sententiam tuam nihil omnino profeci. An. Forte
 vera loqueris. So. Itaque tu quoque iam partem tuam huius
 muneris exple: & ostende, ad quem Atheniensium proficiscatur.

ἀκοῦσαι; ὅτω γὰρ ἂν ἐντύχη Ἀθηναίων τῶν καλῶν κἀγαθῶν, οὐδεὶς ἐστὶν ὃς οὐ βελτίω αὐτὸν ποιήσει ἢ οἱ σοφισταί, ἐάνπερ ἐθέλη πείθεσθαι. ΣΩ. Πότερον δὲ οὗτοι οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐγένοντο τοιοῦτοι, παρ' οὐδενὸς μαθόντες, ὁμῶς μέντοι ἄλλους διδάσκειν ὁλοῖτε ὄντες ταῦτα ἃ αὐτοὶ οὐκ ἔμαθον; ΑΝ. Καὶ τούτους ἔγωγε ἀξιῶ παρὰ τῶν προτέρων μαθεῖν, ὄντων καλῶν κἀγαθῶν. ἢ οὐ δοκοῦσί σοι πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γεγονέναι ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄνδρες; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι δοκοῦσιν ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικὰ, καὶ γεγονέναι ἔτι οὐχ ἥττον ἢ εἶναι. ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγύνασι τῆς αὐτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γὰρ ἐστὶ περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὦν οὐκ, εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μὴ, ἄνδρες, ἐνθάδε, οὐδ' εἰ γεγύνασιν ἐν τῷ πρόσθεν ἄλλ' εἰ β. διδασκτόν ἐστιν ἀρετῇ, πάλαι σκοποῦμεν. τοῦτο δὲ σκοποῦντες, τὸδε σκοποῦμεν, ἄρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν πρότερον, ταύτην τὴν ἀρετὴν ἦν αὐτοὶ ἀγαθοὶ ἦσαν, ἠπίσαντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ, οὐδὲ παραληπτὸν ἄλλῳ παρ' ἄλλου. τοῦτ' ἐστὶν ὃ πάλαι ζη-

profer, cuiuscunque vis, nomen. *An.* Quid opus est hominis unius nomen audire? quemcunque enim Atheniensium nactus fuerit ex bonis clarisque hominibus, melior illius familiaritate, si modo paruerit, evadet, quam consuetudine sophistarum. *So.* Utrum vero ii praeclari bonique viri ex se ipsis, nullo instituyente, tales effecti sunt, eaque docere ceteros possunt, ipsi licet a nullo didicerint? *An.* Ab antiquioribus viris praeclaris atque bonis percepisse arbitror. an non tibi videntur in hac civitate multi insignes & optimi homines existisse? *So.* Mihi quidem, o Anyte, esse hic viros civilis administrationis peritos, nec pauciores olim fuisse, videtur. Sed num praeceptores idonei virtutis illius suae fuere? hoc enim est de quo nunc differitur: non utrum sint, aut fuerint hic viri boni; sed utrum virtus doceri possit: & ob hoc, utrum viri boni, sive veteres illi, sive qui nunc vivunt, virtutem eam, qua praediti quique sunt, ipsi tradere alteri norint: an forte nec tradi-

- ταῦμεν ἐγώ τε καὶ Μένων. ὦδε οὖν σκόπει, ἐκ τοῦ σαυτοῦ
 c. λόγου Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν Φαιῆς ἄνδρα γεγονέναι;
 AN. Ἐγώ γε πάντων γε μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ διδάσκα-
 λον ἀγαθὸν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος
 ἦν, κακείνῳ εἶναι; AN. Οἶμαι ἐγώ γε, εἴπερ ἐβούλετό γε.
 ΣΩ. Ἄλλ' αἴει, οὐκ ἂν ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς
 καὶ ἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ; ἢ
 d. ἀρετὴν, ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας ὅτι Θεμιστοκλῆς
 Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἰππεία μὲν ἐδίδαξατο ἀγαθόν; ἐπέμνε
 γοῦν ἐπὶ τῶν ἰππων ὀρθὸς ἐσημῶς, καὶ ἡμόντιζεν ἀπὸ τῶν ἰπ-
 πων ὀρθός· καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμασὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖ-
 νος αὐτὸν ἐπαιδεύσατο, καὶ ἐποίησε σοφὸν, ὅσα διδασκάλων
 ἀγαθῶν εἶχετο. ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων;
 AN. Ἀκήκοα. ΣΩ. Οὐκ ἂν ἄρα τὴν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐ-
 e. τοῦ ἠτιάσατ' ἂν τις εἶναι κακῆν. AN. Ἴσως οὐκ ἂν. ΣΩ.
 Τί δὲ τότε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους, ἀνὴρ ἀγαθός

alteri, nec recipi virtus possit. Id, inquam, est, quod dudum ego ac Meno inquirimus. sic autem ex ipsa tua oratione rem considerato. Num Themistoclem virum bonum fuisse fateris? *An.* Maxime omnium. *So.* Et praeceptorem virtutis suae bonum, si quis omnino virtutis magister fuit, Themistoclem existisse? *An.* Reor equidem, dummodo voluisset. *So.* Num censes, ipsum noluisse alios quoque bonos fieri, filium suum praefertim? an putas invidisse filio, & de industria virtutem partam minime communicasse? Audistin, quod Themistocles filium Cleophantum in equestri facultate strenuum reddidit, adeo ut equis ille rectus insisteret, rectusque ex equo iacularetur, ceteraque permulta stupenda faceret, in quibus illum diligenter parens erudit, sapientemque in singulis, quae praeceptoribus praecipua sunt, reddidit? an non haec a maioribus natu accepisti? *An.* Accepi. *So.* Nemo igitur naturam filii utpote malam culpaverit. *An.* Nemo arbitror. *So.* Quid vero ad hoc? audistine ab aliquo seniore aut iuniore, Cleophantum

καὶ σοφὸς ἐγένετο ἄπερ ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν αὐτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἦν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφὸς, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἴπερ ἦν γε διδασκτὸν ἢ ἀρετῇ; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί' οὔ. ΣΩ. Οὗτος μὲν δὴ σοὶ τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν προτέρων εἶναι. ἄλλον δὲ δὴ ^{p.}σκεφώμεθα, Ἄρισείδην τὸν Λυσιμάχου ἢ τοῦτον οὐχ ὁμο- ²⁴λογεῖς ἀγαθὸν γεγονέναι; ΑΝ. Ἐγωγε, πάντως δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ Λυσιμάχου, ὅσα μὲν διδασκάλων εἶχετε, κάλλιςα Ἀθηναίων ἐπαιδευσεν, ἀνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοὶ ὅτουσιν πεποιημένοι; τούτῳ γάρ που καὶ σὺ συγγέγονας, καὶ ὄρας οἷός ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, Περικλέα, οὕτω μεγαλοπρεπῶς σοφὸν ἄνδρα, οἷσθ' ὅτι δύο υἱεῖς ^{b.}ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάνθιππον. ΑΝ. Ἐγωγε. ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὡς οἶσθα καὶ σὺ, ἰππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χεῖρους Ἀθηναίων καὶ μουσικῆν καὶ ἀγωνίαν καὶ τάλλα

Themistoclis filium, bonum ac sapientem in quibus pater fuerat, exstitisse? *An.* Nunquam. *So.* Num Themistoclem arbitramur alienis artibus imbuere filium voluisse, paterna vero virtute nihilo vicinis suis praestantiorem reddere curavisse, si quidem doceri virtus ullo pacto posset? *An.* Fortassis, per Iovem, minime. *So.* Talis igitur hic virtutis magister fuit, quem ipse unum ex antiquis optimum asseris. Consideremus iam & alium, Aristidem Lyfimachi filium. nonne hunc quoque bonum fuisse censēs? *An.* Et maxime quidem. *So.* An non & iste filium suum Lyfimachum in omnibus, quae a praeceptoribus praecipiantur, optime Atheniensium omnium instituit? eumne tamen meliorem quovis alio fecisse tibi videtur? hunc etenim allocutus es, & qualis sit optime nosti. Praeterea, si vis, Periclem, virum magnopere sapientem, considera: duos hic, quod te minime praeterit, filios educavit, Paralum & Xanthippum. *An.* Novi equidem. *So.* Hos, ut nosti, tum arte equestri, & musica, tum etiam athleticè prae ceteris

- ἐπαιδευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄνδρας ἄρα οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μὲν, ἐβούλετο· ἀλλὰ μὴ οὐκ ἦ διδακτὸν. ἵνα δὲ μὴ ὀλίγους οἴη, καὶ τοὺς Φαυλο-
- c. τάτους Ἀθηναίων, ἀδυνάτους γεγενῆσθαι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι ὅτι Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαιδεύσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπά-
λαισαν κάλλιζα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθία ἔδωκε, τὸν δὲ, Εὐδοάρῳ· οὗτοι δὲ που ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιζα παλαίειν. ἢ οὐ μέμνησαι; AN. Ἐγώ γε, ἀκοῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὗτος οὐκ ἂν ποτε, οὗ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα
- d. μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς αὐτοῦ· οὗ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλά-
σαντα, ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, ταῦτα δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης Φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. καὶ οἰκίας μεγάλης ἦν, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν. ὥστε, εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτὸν, ἔξευρεῖν ἂν

Atheniensibus instruxit: ac denique in nullo eorum, quae arte percipiuntur, inferiores aliis esse voluit. Boni autem ut evaderent, an cupiebat? cupivisse quidem existimo: sed id doceri minime potuisse. Ne autem paucos putes quosdam ignobilissimosque Atheniensium id assequi non potuisse, Thucydidem vide. duos hic filios Melesiam atque Stephanum educavit, quos & cetera diligenter edocuit, & palaestram inprimis, ut in ea Athenienses reliquos facile superarent, unum quidem Xanthiae, Euodoro alterum commendans: atque hi quidem palaestra ceteris omnibus illis temporibus praecellere putabantur. nonne meministi? An. Audivi equidem. So. Neque vero iste, cum quae sumtu maximo discebantur, filios callere voluerit, virtutem solam, quam absque pecuniis tradere potuit, si modo doceri potuisset, doceri noluisse putandus. An forte Thucydides ignobilis vir erat, nec amicos plurimos, tam cives, quam commilitones, & socios habebat? Immo & ampla familia ortus, & summae cuiusdam auctoritatis tum apud concives suos, tum etiam apud omnes ceteros Graecos erat. Ideo-

ὅστις ἔμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε, διὰ τὴν τῆς e. πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γὰρ, ὧ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ἦ διδακτὸν ἀρετῆ. AN. ὦ Σώκρατες, ῥαδίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἂν σοι συμβουλευσάμην, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πειθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι. ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥαδίον ἐσι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, ἢ εὔ, ἐν τῆδε δὲ καὶ πάνυ. οἶμαι δὲ σε καὶ αὐτὸν εἰδέναι. ΣΩ. ὦ Μένων, p. Ἄνυτος μὲν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν· καὶ οὐδὲν θαυμάζω, οἷε- 95 ται γὰρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας· ἐπει- a. τα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἷς τούτων. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐάν ποτε γυνῶ οἶόν ἐσι τὸ κακῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων· νῦν δὲ ἀγνοεῖ. σὺ δέ μοι εἰπὲ, οὐ καὶ παρ' ἡμῶν εἰσι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὐτοὺς διδασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν b. διδάσκαλοι τε εἶναι, ἢ διδακτὸν ἀρετῆν; MEN. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὧ Σώκρατες· ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὡς δι-

que, si per doctrinam comparari bonitas potuisset, invenisset falem vel civem aliquem, vel peregrinum, qui filios eius bonos effecisset, si ipsi ad id docendum a reipublicae negotiis otium defuisset. Sed vide, o amice Anyte, ne forte virtus doceri nequeat. An. O Socrates, liberius, quam decet, homines mihi vituperare videris. itaque tibi consulo, si modo parere vis, ut tibi caveas. forte enim alia in urbe leve est, vel injuria, vel beneficio cives afficere: in hac autem grave nimium ac periculosum. neque id te fugere arbitror. So. O Meno, Anytus hic succensere mihi videtur. neque id miror. primum quia hos me viros vituperare censet: deinde se unum ex iis arbitratur. verum hic si quando didicerit, quid sit hominibus detrahere, haud ulterius succensere: in praesentia vero ignorat. At ipse mihi dicas, utrum apud nos clari ac boni viri sint. Men. Sunt certe. So. Voluntne isti juvenibus se ipsos praeceptores exponere, atque id profiteri: vel virtutem doceri posse fatentur? Men. Non per Iovem, o Socrates: sed nunc ab illis

- δακτὸν, τοτὲ δὲ, ὡς οὐ. ΣΩ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ πράγματος, οἷς μὴδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται; ΜΕΝ. Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δὲ δὴ; οἰσοφισταὶ σοὶ οὗτοι, οἵπερ μόνον ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδασκαλοὶ εἶναι ἀρετῆς; ΜΕΝ. Καὶ Γοργίου μάλιχα, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἀγαμαι, ὅτι οὐκ ἂν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσῃς ὑπισχνουμένου ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελαῖ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων. ἀλλὰ λέγειν οἶεται δεῖν ποιεῖν δεινούς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦσιν οἱ σοφισταὶ διδασκαλοὶ εἶναι. ΜΕΝ. Οὐκ ἔχω λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολλοὶ πέπονθα. τοτὲ μὲν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὐ. ΣΩ. Οἶσθα δὲ ὅτι οὐ μόνον σοὶ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολιτικοῖς τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδάκτὸν, τοτὲ δ' οὐ; ἀλλὰ καὶ Θεόγνωιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταῦτα λέγει; ΜΕΝ. Ἐν ποίοις ἔπεσιν; ΣΩ. Ἐν τοῖς ἐλεγείοις οὐ λέγει,

Καὶ παρὰ τοῖσι πῖνε καὶ ἔσθιε καὶ μετὰ τοῖσιν

Ἴξε, καὶ ἀνδανε τοῖς ὦν μεγάλη δύναμις.

*Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλά διδάξεται ἢν δὲ κακοῖσι

doceri posse virtutem, nunc non posse, audies. *So.* An hos dicemus huius rei magistros, inter quos nondum id convenit? *Men.* Nequaquam mihi videtur, o Socrates. *So.* Quid vero, num sophistās, siquidem ii soli id praedicant, magistros virtutis existimas? *Men.* Gorgiam in hoc vehementer admiror & amo, quod nunquam illum hoc pollicentem audias. immo & alios ridet, quoties polliceri sentit. putat autem hoc dumtaxat promittendum esse, eloquentes posse scilicet homines reddi. *So.* Non ergo sophistae huius rei praeceptores esse tibi videntur. *Men.* Nescio quid dicam, o Socrates. nam mihi hoc idem, quod plurimis, accidit, nunc posse puto, nunc posse nego. *So.* Nec soli tibi ceterisve civibus evenit, ut interdum doceri virtutem credatis, interdum vero negetis: verum etiam poëtae Theognidi. eadem enim omnino dicit. *Men.* Quibusnam carminibus? *So.* Elegis, in hunc modum: *Hos prope bibe & comede, cum iis una sedeto, iis obsequere, quorum magna*

Συμμιγῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

e.

Οἷσ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὡς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρετῆς λέγει;

MEN. Φαίνεται γε. ΣΩ. Ἐν ἄλλοις δέ γε ἐλίγον μεταβάς,

Εἰ δ' ἦν ποιητὸν [Φησὶν] καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,
λέγει πως ὅτι

Πολλοὺς ἂν μίσθους καὶ μεγάλους ἔφερον οἱ δυνάμενοι
τοῦτο ποιεῖν. καὶ,

Οὔποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακὸς,

Πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν. ἀλλὰ διδάσκων

Οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἀνδρ' ἀγαθόν.

p.
96
a.

Ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὐτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τάναντία λέ-
γει; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἐχθεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὄτουοῦν
πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι, οὐχ ὅπως
ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίσασθαι,
ἀλλὰ πονηροὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασὶ δι-
δάσκαλοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ,
τοτὲ μὲν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὐ; τοὺς οὖν
οὕτω τετραραγμένους περὶ ὄτουοῦν, φαίης ἂν σὺ κυρίως δι-

potestas: a bonis enim bona perdisces. Quod si malis adhaeseris, quam habes mentem procul dubio perdes. Vides iam, quod in iis ita loquitur, quasi virtus disci possit? Men. Apparet. So. Alibi paululum immutans, sic inquit: Si sana mens homini tradi posset, multam sane magnamque mercedem qui id efficerent, reportarent: neque bono ex patre filius malus esset, prudentibus monitis imbutus. verum docendo nunquam ex malo bonum hominem facies. Cernis hunc circa eadem contraria sibi ipsi statuere? Men. Videtur. So. Potes igitur indicare mihi rem, quamcunque tandem, cuius qui se doctores scribunt, haud aliorum tamen doctores esse, aut eam rem tenere; sed pravos nullosque in eo, cuius professores sunt, esse se fateantur: aut si se fateantur esse praestantes, rem tamen eam percipi posse nunc quidem asserunt, nunc negent: an tu qui quaecunque in re ita ancipites sunt, eius rei doctores recte

- δασκάλους εἶναι; MEN. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μήτε οἱ σοφισταί, μήτε οἱ αὐτοὶ καλοὶ κάγαθοὶ ὄντες, διδάσκαλοι εἰσὶ τοῦ πράγματος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε.
- c. MEN. Οὐ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί. MEN. Δοκεῖ μοι ἔχειν ὡς λέγεις. ΣΩ. Ὁμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὐ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταί εἶεν, τοῦτο διδακτὸν μὴ εἶναι; MEN. Ὁμολογήκαμεν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδάσκαλοι. MEN. Ἐστὶ ταῦτα. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; MEN. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτὸν. MEN.
- d. Οὐκ ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκεψάμεθα. ὥστε καὶ Ξαυμάζω δὴ, ὧ Σώκρατες, πότερον ποτὲ οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων. ΣΩ. Κινδυνεύομεν, ὧ Μένων, ἐγὼ τε καὶ σὺ, φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι, καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῶν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον ὅστις ἡμᾶς ἐνὶ γε τῷ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα, ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἀρτι ζή-
- e.

voces? Men. Minime. So. Ergo si neque sophistae, neque boni clarique viri huius rei doctores sunt, multo minus ceteri erunt. Men. Certe. So. Si non sunt praeceptores, neque discipuli etiam. Men. Sicut ais, mihi videtur. So. An non confesfi sumus, illud, cuius nec magistri neque discipuli sunt, doceri minime posse? Men. Confessi sumus. So. Et virtutis nusquam praeceptores reperiuntur? Men. Nusquam. So. Si non praeceptores, neque discipuli etiam. Men. Sic apparet. So. Virtus ergo doceri nequit. Men. Sic videtur, si quidem nos recte diiudicavimus. Quam ob rem vehementer admiror, o Socrates, bonos ullos inter homines reperiri, & quae sit ratio, qua boni fiunt, ambigo. So. Videmur, o Meno, ego simul & tu mali esse. videtur Gorgias quoque te, ac me Prodicus haud fatis erudiisse. Itaque maxime omnium revocanda nobis mens est nostra, quaerendusque aliquis, qui hoc uno modo meliores nos efficiat. Haec autem dico ad superiorem inquisitionem respi-

τησιν ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάσας ὅτι οὐ μόνον ἐπισήμης ἡγουμένης, ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα, ἢ, εἰ μὴ τοῦτο δοίμεν, ὡς οὐ μόνον ἐπισήμης, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινος, ἴσως καὶ διαφεύγειν ἡμᾶς τὸ γυνῶναι τίνα πατὲρ τρόπον γίνονται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὡδε. ὅτι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὠμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. ἢ γὰρ; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὅτι ^{p.} γε ὠφέλιμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῖν ἡγῶνται τῶν πραγμά- ⁹⁷των, καὶ τοῦτό που καλῶς ὠμολογοῦμεν; MEN. Ναί. ΣΩ. Ὅτι δ' οὐκ ἔσιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, εἰ μὴ φρόνιμος ἦ, τοῦτο ὁμοιοὶ ἔσμεν οὐκ ὀρθῶς ὠμολογηκόσι. MEN. Πῶς δὴ ὀρθῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγὼ ἔρῶ. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισσαν, ἢ ὅποι βούλει ἄλλοσε, εἰ βαδίξοι καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο, ἀλλό τι ἢ ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' εἴ τις ὀρθῶς μὲν δοξάζων ἤ τις ἔσιν ἢ ὁδὸς, ἐληλυθὼς δὲ μὴ, ^{b.} μὴδ' ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ἕως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχη περὶ ὧν ὁ

ciens. nam isthuc perridicule a nobis praeteritum est, quod non solum scientia duce, recta negotia hominibus procedunt: quod quidem nisi concedatur, esse scilicet praeter illam aliud quiddam, fortasse nulla exstet ratio, qua viri boni fiant. Men. Quo pacto id ais, o Socrates? So. Sic. quod quidem bonos viros utiles esse oporteat, probe confessi sumus, cum nunquam se res aliter habeat. nonne? Men. Ita. So. Et quod utiles futuri sint, si recte agendis rebus praesint, etiam probe inter nos convenit? Men. Probe. So. Quod vero nullus recte praeesse possit, nisi fit prudens, haud fatis recte ab utroque asseveratum esse constat. Men. Quomodo Recte dicis? So. Dicam. qui iter vel Larissam, vel alio quovis novit, & eo vel ipse proficiscatur, vel alios ducat, nonne recte atque bene perducet? Men. Prorsus. So. Quid vero, si quis recte opinatur, quae via ferat Larissam, nunquam tamen profectus sit, neque sciverit, nonne iste quoque recte duceret? Men. Valde.

- ἕτερος ἐπισήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμῶν ἔσαι, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, Φρονῶν δὲ μὴ, τοῦ τοῦτο φρονοῦντος. MEN. Οὐδὲν γάρ. ΣΩ. Δόξα ἄρα ἀληθῆς, πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμῶν Φρονήσεως. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ νῦν δὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι εἶη λέγοντες
- c. ὅτι Φρονήσις μόνου ἡγείται τοῦ ὀρθῶς πράττειν. τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθῆς. MEN. Ἐοικε. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἦττον ὠφέλιμον ἐστὶν ὀρθὴ δόξα ἐπισήμης. MEN. Τοσοῦτω γε, ὡς Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπισήμην ἔχων, ἀεὶ ἂν ἐπιτυχᾶνοι ὃ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν, τοτὲ μὲν ἂν ἐπιτυχᾶνοι, τοτὲ δ' οὐ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὃ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, οὐκ ἀεὶ τυγχᾶνοι, ἕωσπερ ἂν ὀρθὰ δοξάζοι; MEN. Ἀνάγκη μοι φαίνεται. ὥστε
- d. θαυμάζω, ὡς Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅτι δὴ ποτε πολὺ τιμιωτέρα ἢ ἐπισήμη τῆς ὀρθῆς δόξης· καὶ διότι τὸ μὲν, ἕτερον, τὸ δὲ, ἕτερόν ἐστιν, αὐτῶν. ΣΩ. Οἶσθα οὖν διότι θαυμάζεις; ἢ ἐγὼ σοι εἶπω; MEN. Πάνυ γ' εἶπέ. ΣΩ. Ὅτι τοῖς

So. Et donec rectam de iisdem rebus opinionem habet, de quibus alter scientiam, dux erit nihilo deterior, existimans quidem vera, sciens vero minime, quam is qui ista pernovit? Men. Nihilo certe. So. Vera ergo opinio ad recte agendum nihilo minus quam prudentia valet. atque id est, quod in consideratione virtutis in superioribus praetermissimus, dum solam prudentiam recte agendi ducem assereremus: haec autem erat opinio vera. Men. Videtur. So. Num igitur nihilo minus recta opinio, quam scientia, confert? Men. Hoc utique minus confert, o Socrates, quod quicumque scientiam habet, semper assequitur: qui vero rectam opinionem, interdum quidem consequitur, nonnunquam vero fallitur. So. Quid ais? Qui recta opinione incedit, nonne quamdiu opinatur recte, semper voti compos efficitur? Men. Necessarium apparet. quam ob rem miror, quare, cum ita sit, scientia tamen longe admodum praestantior habeatur, quam recta opinio: & cur utraque illarum aliud quiddam sit, dubito. So. Nostin', quam ob causam id mireris? an ipse vis tibi dicam? Men. Dic prorsus. So. Quia

Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἐσι παρ' ὑμῖν. MEN. Πρὸς τι δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἂν μὲν μὴ δεδεμένα ἦ, ἀπὸ δρᾶσκει καὶ δραπετεύει· ἂν δὲ δεδεμένα, παραμένει. MEN. Τί οὖν δὴ; ΣΩ. ε. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων, λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι, οὐ πολλῆς τινος ἀξιόν ἐσι τιμῆς, ὡσπερ δραπέτην ἀνθρώπου· (οὐ γὰρ παραμένει) δεδεμένον δὲ, πολλοῦ ἀξίον. πάντι γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐσί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσων μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τὰγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐδέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετευσσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἀξίαι εἰσὶν, ἕως ἂν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῶ. τοῦτο δ' ἐσί, Μένων ἐταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὠμολόγηται. ἐπειδὴν δὲ δεδῶσι, πρῶτον μὲν ἐπισήμαι γίνονται, ἐπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπισήμη ὀρθῆς δόξης ἐσί· καὶ διαφέρει δεσμῶ ἐπισήμη ὀρθῆς δόξης. MEN. Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιοῦτῳ τινί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ, ὡς

P.
98
a.

b.

Daedali statuas nunquam considerasti. forte vero neque apud vos exstant. Men. Quorsum haec? So. Quoniam hae, nisi ligentur, discedunt atque aufugiunt: ligatae, permanent. Men. Quid tum? So. Ex eius operibus quod solutum est, haud magni fit, instar fugitivi hominis: neque enim permanet: ligatum vero admiratione dignum. pulcherrima enim opera sunt. Cuius haec gratia dico? Verarum opinionum gratia. hae quippe, quousque stabiles perseverant, pulchra quaedam opera sunt, omniaque bona perficiunt. attamen diu consistere nolunt, sed ex hominis animo confestim aufugiunt: quapropter non multi pretii sunt, donec quis illas ratiocinatione a causis ducta liget. Haec vero, amice Meno, reminiscencia est, ut supra inter nos convenit. Postquam vero ligatae sunt, primum quidem scientiae fiunt: deinde perseverantes: proptereaque scientia recta opinione praestantior est, ab eaque vinculo quodam discrepat. Men. Per Iovem, o Socrates, congrua comparatio.

Plat. Oper. Vol. IV. B b

εἰκ εἰδῶς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω. ὅτι δὲ ἐστὶ τι ἀλλοῖον ὀρθῆ δόξα καὶ ἐπισήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι (ὀλίγα δ' ἂν φαίην) ἐν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν εἶν οἶδα. **MEN.** Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. **ΣΩ.** Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς; ὅτι ἀληθῆς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἐκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χειρὸν ἀπεργάζεται ἢ ἐπισήμη; **MEN.** Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῶς λέγειν. **ΣΩ.** Οὐδὲν ἄρα ὀρθῆ δόξα ἐπισήμης χειρὸν οὐδὲ ἤττον ὠφελίμη ἔσαι εἰς τὰς πράξεις· οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, ἢ ὁ ἐπισήμην. **MEN.** Ἐστὶ ταῦτα. **ΣΩ.** Καὶ μὴν ὅγε ἀγαθὸς ἀνὴρ, ὠφέλιμος ἡμῖν ὠμολόγηται εἶναι. **MEN.** Ναί. **ΣΩ.** Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπισήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἴεν, καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν, εἴπερ εἴεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν· τούτοις δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπισήμη, οὔτε δόξα ἀληθῆς· οὔτ' ἐπικτητά. ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὀποτεροῦν αὐτοῖν εἶναι; **MEN.** Οὐκ ἔμοιγε. **ΣΩ.** Οὐκοῦν ἐπει-

So. Quin etiam ipse non tanquam sciens, sed ut coniectans ita loquor. Quod vero fit aliud quiddam vera opinio quam scientia, haud omnino plane mihi coniecere videor: sed & si quidquam aliud me scire faterer, quae sane pauca sunt, unum hoc iis quae scio, adnumerem. *Men.* Probe, o Socrates, loqueris. *So.* Quid vero? nonne hoc quoque recte, quod vera opinio opus quodlibet ducens, nihilo peius quam scientia illud assequitur? *Men.* Hoc quoque verum. *So.* Nihilo igitur vera opinio quam scientia deterior, nec minus ad actiones utilis est: ut neque vir veram opinionem habens, quam scientia praeditus. *Men.* Ita est. *So.* Quin etiam virum bonum utilem esse conveniebat. *Men.* Convenit. *So.* Si igitur homines non per ipsam scientiam solum boni atque utiles civitatibus essent, si modo invenirentur, sed etiam per opinionem rectam: horum vero neutrum natura hominibus inest, neque scientia, neque vera opinio: neque etiam adventitia haec sunt: num videtur istorum aliquod natura inesse? *Men.* Mihi nequaquam. *So.* Nonne, postquam natura non insunt, neque boni etiam viri

δὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν. MEN. Οὐ δῆτα.
 ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο, εἰ
 διδακτὸν ἐστὶ. MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι,
 εἰ φρόνησις ἢ ἀρετὴ; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴγε διδακτὸν ε.
 εἴη, φρόνησις ἄν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ εἰ μὲν γε
 διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἄν εἶναι; μὴ ὄντων δὲ, οὐ διδακτὸν;
 MEN. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὠμολογήκαμεν μὴ εἶναι
 αὐτοῦ διδασκάλους. MEN. Ἐστὶ ταῦτα. ΣΩ. ὠμολογήκα-
 μεν ἄρα μήτε διδακτὸν αὐτὸ μήτε φρόνησιν εἶναι; MEN.
 Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθὸν γε αὐτὸ ὠμολογοῦμεν
 εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ὁφέλιμον δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸ
 ὀρθῶς ἡγούμενον. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁρθῶς δὲ γε ἡγεῖ-
 σθαι δύο ὄντα ταῦτα μόναι, δόξαν τε ἀληθῆ καὶ ἐπισήμην ἢ P.
 ἔχων ἄνθρωπος, ὀρθῶς ἡγεῖται. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνύ- 99
 μενα, οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίνεσθαι ἢ δὲ ἄνθρωπος ἡγε-
 μῶν ἐστὶν ἐπὶ τὸ ὀρθόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθῆ καὶ ἐπισήμη.
 MEN. Δοκεῖ μοι οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ διδακτὸν
 ἐστὶν, οὐδ' ἐπισήμη δὴ ἐπιγίγνεται ἢ ἀρετὴ. MEN. Οὐ φαίνε-

natura erunt? Men. Non fane. So. Quoniam vero nequaquam
 natura, utrum doctrina considerabamus. Men. Ita. So. Et
 doctrina comparabilis visa est, si sit prudentia virtus? Men.
 Est. So. Et si comparabilis per doctrinam, prudentia quoque
 visa est? Men. Prorsus. So. Ac si praeceptores essent, doceri
 posse: si non, minime? Men. Sic est. So. Et praeceptores eius
 esse communi consensu negavimus. Men. Negavimus. So. Con-
 clusimus itaque, neque doceri illam, neque prudentiam esse?
 Men. Conclusimus. So. Praeterea bonum ipsam esse concessi-
 mus. Men. Concessimus. So. Bonum autem & utile esse quod
 recte ducit. Men. Maxime. So. Recte denique ducere duo haec
 sola, veram opinionem atque scientiam: quibus homo praeditus
 dux esse aliis vere potest. Quae enim fortuna contingunt, impe-
 rio humano nequaquam fiunt: quibus autem homo ad rectum
 dux est, duo haec sunt, opinio vera atque scientia. Men. Idem
 mihi videtur. So. Igitur cum virtus doctrina percipi nequeat,

- ται. ΣΩ. Δυσὶν ἄρα ἔντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφελίμων, τὸ μὲν ἔτε-
 h. ρον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπισήμη
 ἡγεμών. ΜΕΝ. Οὐ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σοφία τιμὴ οὐδὲ
 σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν οἱ ἀμφὶ
 Θεμιστοκλέα τε καὶ οὗς ἄρτι Ἄνυτος ὄδε ἔλεγε, διὸ καὶ οὐχ
 οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιοῦτους οἷοι αὐτοὶ εἰσιν, ἅτε οὐδ' ἐπι-
 σήμην ὄντες τοιοῦτοι. ΜΕΝ. Ἐοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρα-
 τες, ὡς λεγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐπισήμη, εὐδοξία δὲ τὸ
 c. λοιπὸν γίγνεται, ἣ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες χρώμενοι, τῆς πόλεις
 ὀρθοῦσιν αὐδὲν διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν, ἣ οἱ
 χρησμοῦδοί τε καὶ οἱ θεομάντις, καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν
 ἀληθῆ καὶ πολλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Κιν-
 δυνεύει οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους
 θεῖους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νῦν μὴ ἔχοντες, πολλὰ
 καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσι. ΜΕΝ.
 Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἂν καλοῖμεν θεῖους τε, οὗς νῦν δὲ ἐλέ-
 d. γομεν χρησμοῦδους καὶ μάντις, καὶ τοὺς ποιητικοὺς ἀπαν-

nequaquam scientia est. Men. Non apparet. So. Cum ergo
 duo sint bona atque utilia, alterum illorum reiicitur, scientia
 scilicet, neque illa in actione civili principatum tenet. Men.
 Non, ut mihi videtur. So. Non ergo sapientia quadam, neque
 ut sapientes, civiles isti homines rempublicam administrant, ut
 Themistocles, & quos paulo ante Anytus retulit. unde nec
 ceteros tales, quales ipsi sunt, reddere possunt, quippe qui scien-
 tia nulla huiusmodi sint praediti. Men. Ita, ut ais, esse videtur,
 o Socrates. So. Si non scientia, restat, ut opinione recta uten-
 tes civiles viri civitates gubernent, ac haud secus ad pruden-
 tiam se habeant, quam vates divinoque furore correpti. Etenim
 hi vera quam plurima nuntiant, nihil tamen eorum, quae lo-
 quuntur, intelligunt. Men. Sic esse videtur. So. Nonne igitur,
 o Meno, divinos huiusmodi viros appellare decet, qui mente
 nequaquam utentes, multa tamen ac magna faciunt, & agen-
 do & dicendo disponunt? Men. Profus. So. Quamobrem me-
 rito divinos vocabimus, quos modo praediximus vates, furen

τας· και τοὺς πολιτικούς οὐχ ἤκιστα τούτων Φαῖμεν ἂν θεῖους
 τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπίπνους ὄντας καὶ κατεχομένους
 ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα
 πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ.
 Καὶ αἱ γε γυναῖκες δὴ που, ὦ Μένων, τοὺς ἀγαθοὺς ἀν-
 δρας, θεῖους καλοῦσι καὶ οἱ Λάκωνες, ὅταν τινὰ ἐγκωμιά-
 ζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος ἀνὴρ, φασίν, οὗτος. ΜΕΝ. Καὶ
 φαίνονται γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγειν· καίτοι ἴσως Ἄνυ-
 τος ὅδε σοὶ ἀχθεταὶ λέγουσι. ΣΩ. Οὐδὲν μέλει ἔμοιγε. τού-
 τῳ μὲν, ὦ Μένων, καὶ αὖτις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν
 παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμεν τε καὶ ἐλέγομεν,
 ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει, οὔτε διδακτόν· ἀλλὰ θεῖα μοῖρα πα-
 ραγιγνομένη, ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται. εἰ μὴ τις εἴη
 τοιοῦτος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἷος καὶ ἄλλον ποιῆσαι πολι-
 τικόν. εἰ δὲ εἴη, σχεδὸν ἂν τι οὗτος λέγοιτο τοιοῦτος ἐν τοῖς
 ζῶσιν, ὅσον ἔφη Ὅμηρος ἐν τοῖς τετυνεῶσι τὸν Τειρεσίαν εἶναι,
 λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι Οἶος πέπνυται [τῶν ἐν ἅδου,] τοὶ δὲ

P.
100
a.

tesque, ac poëticos homines universos: civilesque homines non
 minus quam reliquos divinos existimabimus, divino afflatus nu-
 mine, deoque penitus occupatos, quandoquidem rempublicam
 dirigunt, multa maximaque dicentes, quae nequaquam intel-
 ligunt. Men. Maxime. So. Mulieres quoque, o Meno, bonos
 viros divinos nuncupant: & Lacones, quoties bonum quen-
 dam virum commendare volunt, Divinus hic vir, aiunt. Men.
 Et recte quidem loqui videntur, o Socrates: quanquam Any-
 tus hic tibi forte talia loquenti succenset. So. Haudquaquam
 mihi curae est: cum hoc enim, o Meno, rursus differemus.
 Si autem nos in omni hac disputatione recte perscrutati sumus,
 virtus utique nec doctrina neque natura nobis aderit: verum
 divina forte absque mente in eum, qui illam fortitus fuerit,
 influet: nisi forte quis ex civilibus talis existat, ut alium
 quoque civilem efficere possit. Quod si exstiterit, talis hic in-
 ter viventes erit, qualem Homerus ait Tiresiam inter mor-
 tuos esse, sic dicens: *Inter eos, qui apud inferos sunt, solus sa-*

- σκιαὶ αἰσσοῦσι. ταυτὸν ἂν καὶ εὐθὺς οὗτος τοιοῦτος, ὡς περ
 παρὰ σκιάς, ἀληθὲς ἂν πρᾶγμα εἴη πρὸς ἀρετὴν. ΜΕΝ.
- b. Κάλλις αὖ δοκεῖς μοι λέγειν, ὡς Σώκρατες. ΣΩ. Ἐκ μὲν τοί-
 νυν τούτου τοῦ λογισμοῦ, ὡς Μένων, δεῖα μοίρα ἡμῖν φαί-
 νεται παραγινομένη ἢ ἀρετὴ οἷς παραγίγνεται. τὸ δὲ σαφές
 περὶ αὐτοῦ εἰσόμεθα τότε, ὅταν πρὶν ὧ τιμὴ τρέψω τοῖς ἀν-
 δρώποις παραγίγνεται ἢ ἀρετὴ, πρότερον ἐπιχειρήσωμεν αὐ-
 τὸ κατ' αὐτὸ ζητεῖν τί ποτ' ἐστὶν ἀρετὴ. νῦν δ' ἐμοὶ μὲν ὥρα
 ποιῆσαι. σὺ δὲ ταῦτα ἅπερ αὐτὸς πέπεισαι, πείθε καὶ τὸν
 ξένον τόνδε Ἄνυτον, ἵνα πραότερος ᾖ. ὡς, ἐὰν πείσῃς τοῦ-
- c. τόν, ἐστὶν ὅ, τι καὶ Ἀθηναίους δυνήσει.

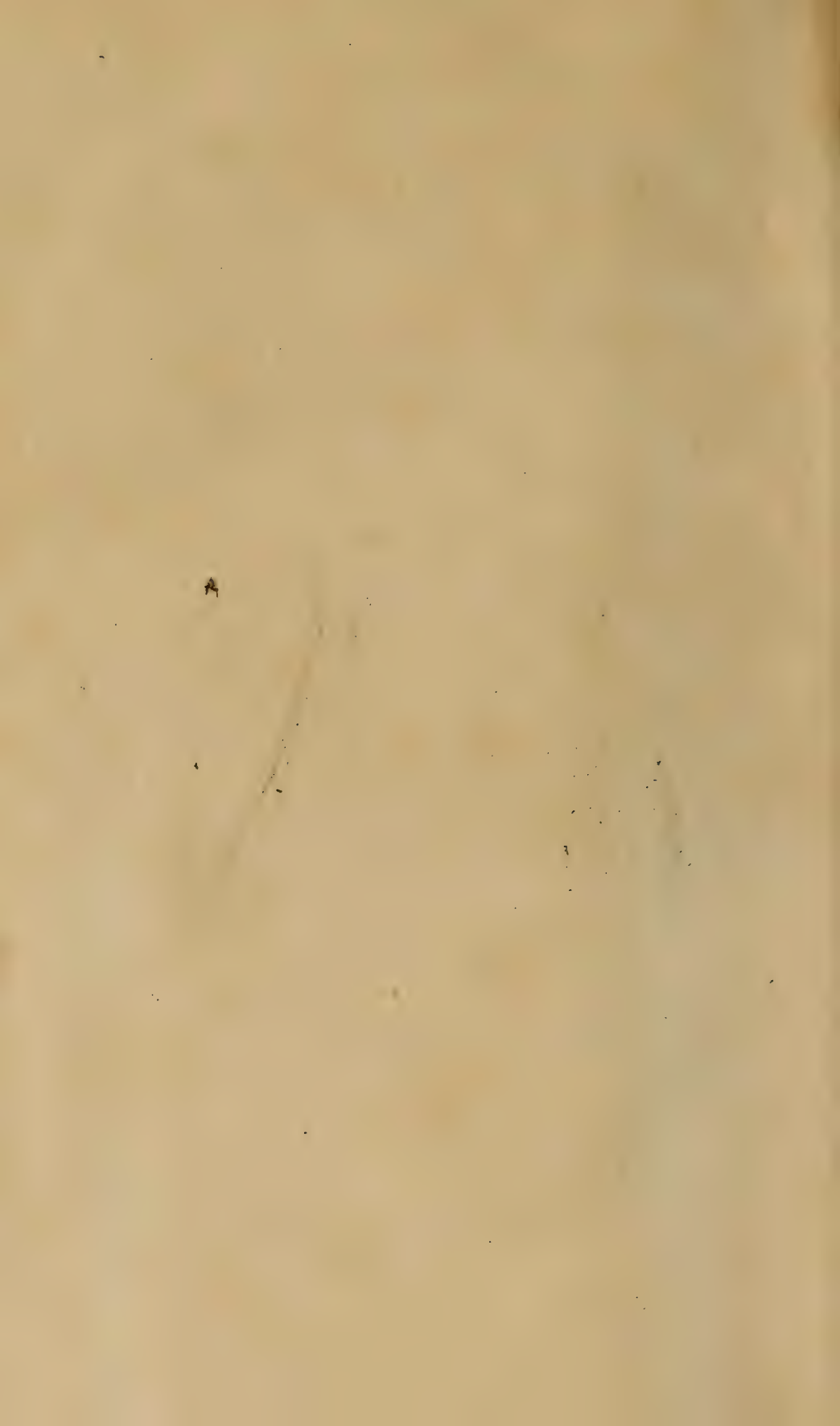
ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΩΝΟΣ.

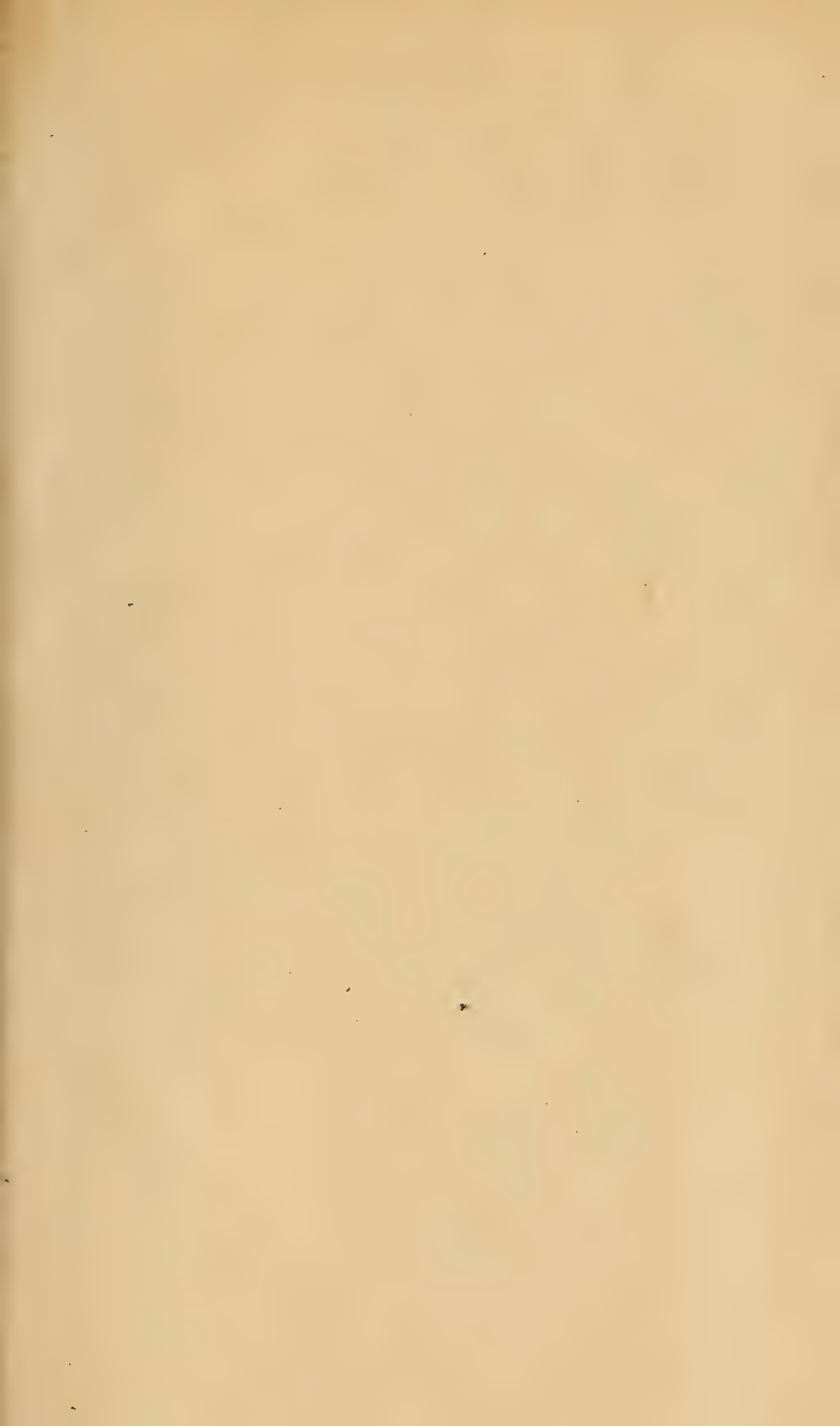
pit, ceteri vero umbrae volitant. Similiter & civis hic ad alios, tanquam ad umbras, se haberet. vera enim res, si virtutem spectes, esset. *Men.* Opime mihi dicere videris, o Socrates. *So.* Ex hac itaque ratione, o Meno, divina forte virtus adesse, cuicunque adsit, apparet. Veritatem tamen de hoc perspicuam tum denique comprehendemus, cum, antequam quo pacto virtus adsit quaeratur, quid ipsa secundum se ipsam sit, investigare tentabimus. Nunc autem hora iam est, ut hinc alio abeam. Ipse vero quod tibi persuasum est, Anyto huic hospiti tuo vicissim persuade, quo mitior sit. nam si ei hoc persuaseris, Athenienses quoque iuvabis.

FINIS MENONIS.

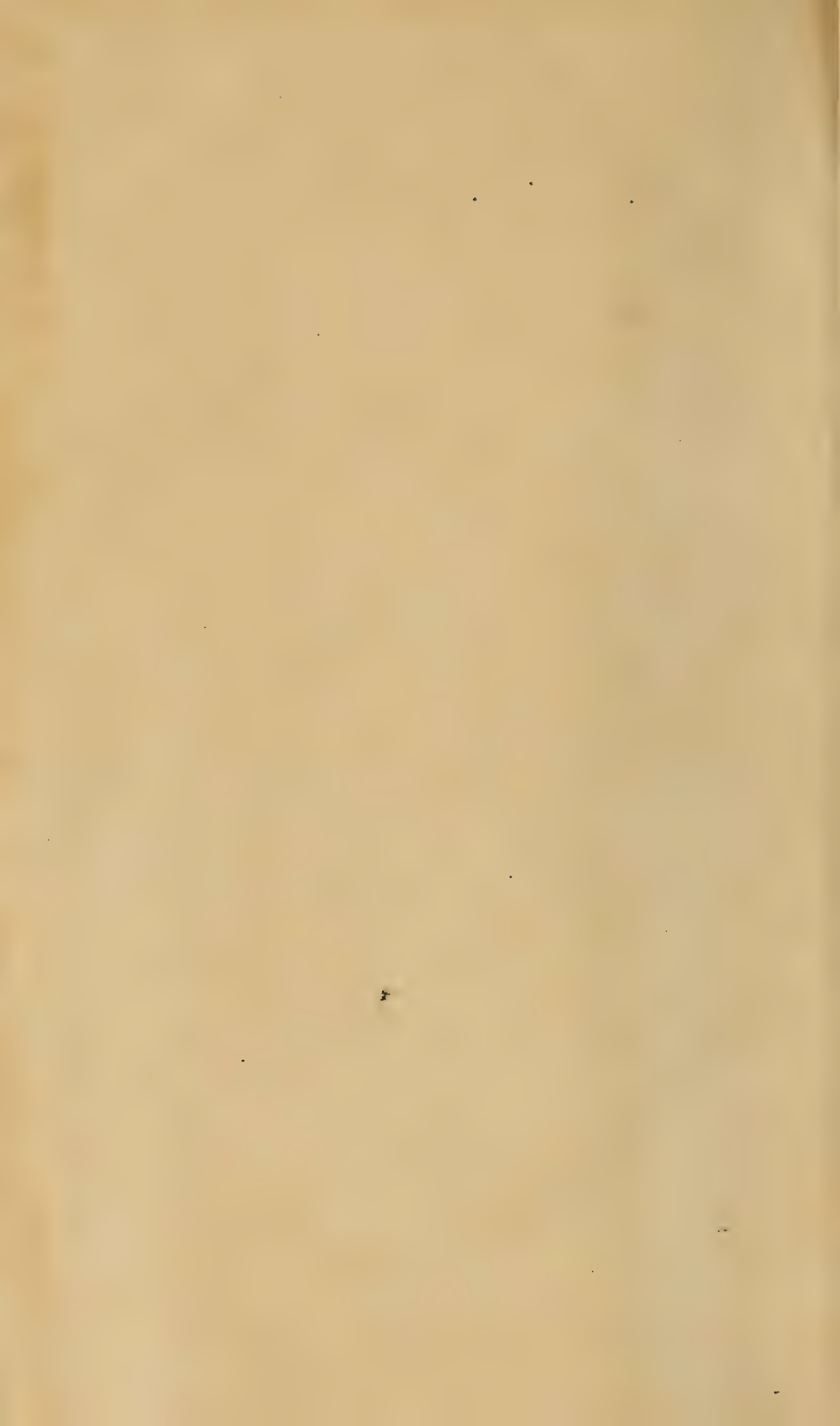

4850

Plato - Opera. v. 4
(Stephani, ed.)

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

4850 .

